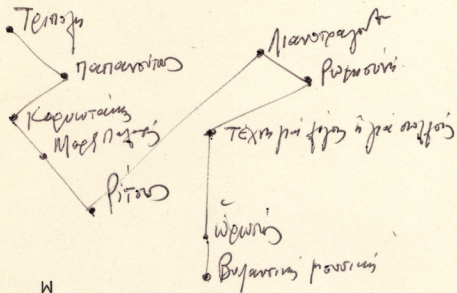

Επισκοπὴς Ἰατρικῆς

1

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Για
Βιβλίον «Περὶ Τέχνης»

Microscop
Kopiermaschine
Pisot

Microscop
Pisot

- Texturpapier
in gelber Farbe
- Wappenstein
- Bismut

5

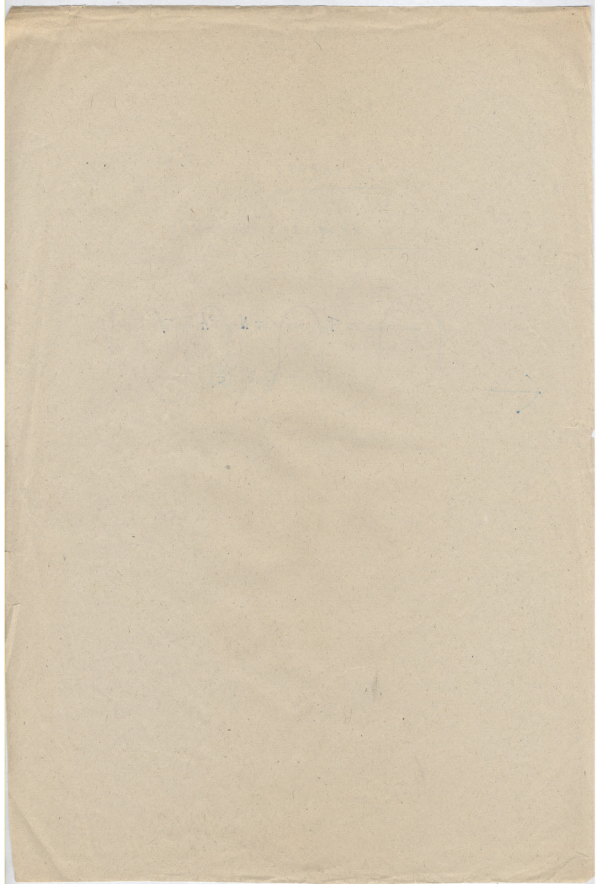
ΟΙ ΚΑΡΠΟΙ

ΤΟΥ ΕΜΦΥΛΙΑΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Σημείωση: Το Τροχούδι του Μικρού Αδελφού/ποίηση

βλ. [E]

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΜΗ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ

Στης μέγας τρεχούσες

Χαϊρόνποσ σελήνα 3
101

λεπίδας 10'

Δυὸ γιούδς εἶχτε μανώλε μου, δυὸ δέντρα,
δυὸ νοτάμια,

δυὸ κάστρα βεντσιάνικα, δυὸ δούσημα,
δυὸ λαχτάρες.

Ἔνας γὰρ τῆν Ἀνατολή, κι ὁ ἄλλος γιὰ τῆ
ἀύση

καὶ οὐ σὲ μέση μοναχῆ, μιλὰς ρωτὰς τῶν
ἡλίου:]

Ἦλθιε, νου βλέπετε τὰ βουνά, νου βλέπετε τὰ
νοτάμια,

Ἦσου θωρεῖς τὴ λίθη μας καὶ τὴς γυωχῆς
μανώλες,

ἂν δότες τὸν Παῦλο γυωιάξε καὶ τὸν Ἀντρέα
νές μου.

Μὲ ἕνα κλημὸ τ' ἀνάσθησι, μὲ ἕνα λυμὸ
τὸ ἐγέννα.

Μὰ ἐκεῖνοι κίρηνουε βουνά, διαβαίνουε
νοτάμια,

Ἔνας τὸν ἄλλον ψάχνουε γιὰ ν' ἀλληλοσπερούε.

Καὶ κεὶ σὲ νιδὸ ψηλὸ βουνό, σὲν νιδὸ ψηλὴ
ραχούλε

σιμὰ κονιδὸ πλαράζουε κι ὄνειρο ἴδιο βλέπου.

TO ΠΑΡΟΝΤΙ ΤΩΝ ΕΚΕΙΝΩΝ ΑΝ ΕΠΙΤΡΕΨΕΙΝ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ

Χαριστικό
Αθήνα 1912

to oneiro

Υπόψη 10

Δούλιος εἶχε παραγγείλει τὸν ἐπιτάφιο
ὅτι ἔσται

ὅτι καὶ ἡ βεβαίωσις, ἐν ὅσῳ
ὅτι ἔσται

ἔσται ἡ ἀνάστασις, καὶ ὁ ἔσται ἡ ἀνάστασις
ὅτι ἔσται

καὶ ὁ ἔσται ἡ ἀνάστασις, καὶ ὁ ἔσται ἡ ἀνάστασις
ὅτι ἔσται

ἔσται ἡ ἀνάστασις, καὶ ὁ ἔσται ἡ ἀνάστασις
ὅτι ἔσται

ὅτι ἔσται ἡ ἀνάστασις, καὶ ὁ ἔσται ἡ ἀνάστασις
ὅτι ἔσται

ὅτι ἔσται ἡ ἀνάστασις, καὶ ὁ ἔσται ἡ ἀνάστασις
ὅτι ἔσται

ὅτι ἔσται ἡ ἀνάστασις, καὶ ὁ ἔσται ἡ ἀνάστασις
ὅτι ἔσται

ὅτι ἔσται ἡ ἀνάστασις, καὶ ὁ ἔσται ἡ ἀνάστασις
ὅτι ἔσται

ὅτι ἔσται ἡ ἀνάστασις, καὶ ὁ ἔσται ἡ ἀνάστασις
ὅτι ἔσται

ὅτι ἔσται ἡ ἀνάστασις, καὶ ὁ ἔσται ἡ ἀνάστασις
ὅτι ἔσται

ὅτι ἔσται ἡ ἀνάστασις, καὶ ὁ ἔσται ἡ ἀνάστασις
ὅτι ἔσται

Στῆς μάνας τρέχουμε κ' ὀφθὺς τὸ
νεκρικὸ κρεβάτι,

Μαζὶ τὰ χέρια δίνουμε, τῆς κλείνουμε τὰ
μάτια

Ὅτι καὶ τὰ μαχαίρια μνήγουμε βαθρὰ μέσα
στὸ χῶμα

Ἔτσι ἀνέκει ἀναβλῦστε νερά, νὰ λικεῖς, νὰ
ξεδιψάσεις -

καὶ αὐτὴ μέση μοναχὴ, μιλᾷς πῦτος τὸν
ἥλιο!

Ἢλιε, νὰ βλέπεις τὰ βουνά νὰ βλέπεις τὰ
λοτάρια,

ὕπου θωπεῖς τὰ λίκυ μας καὶ τὰ γαυχὲς
μακροῦδες,

ὄν δὲς τὸν Παῦλο γρόβαξε καὶ τὸν Ἀντρέα
νέος μου.

Μ' ἕνα κλημὸ τ' ἀνάστηαι, μ' ἕνα λυγρὸ
τὸ ἐγέννη.

Μὰ ἐκεῖνοι μίριουμε βουνά, διαβαίνουμε
λοτάρια,

ἕνας τὸν ἄλλον ψάχνουμε γιὰ ν' ἀλλολοσπερούμε.

Καὶ κατ' οὗτὸ νιὸ γυλιὸ βουνά, οὗτὸ νιὸ γυλιὸ
ραχούδα

οἰμὰ κοντὰ πλάκιδάουτε κι ὄνειρο ἕξιο βλέπων.

TO THE HONORABLE THE SECRETARY OF THE INTERIOR DEPARTMENT

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

5. — Έχετε διατελέσει μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος. Σήμερα, δεν είστε πιά μέλος. Γιατί;

λεγίας 10'

— Το κομμουνιστικό Κόμμα της Ελλάδας διερχεται τώρα μία σοβαρή κρίση. Ένώ σήμερα οι εκδηλώσεις των ελληνικών λαϊκών μαζών θα έπρεπε να είναι εναντίον μου, να είναι στενά δεμένοι με τοξύ τους, το κομμουνιστικό κίνημα είναι χωρισμένο σε δύο αντιμαχόμενες παρατάξεις.

Δεν αποκρούσω τις κομμουνιστικές πεποιθήσεις μου, ούτε εγκαταλείνω την μαρξιστική ανάλυση θεωρώ όμως ότι δεν έχω θέση ούτε στο ένα ούτε στο άλλο κόμμα, όσο η κυρία παραρόληή τους θα είναι να βρούμε ποιά από τα δύο είναι «κομμουνιστικά».

Η κρίση άρχισε από την εποχή άνοδου του εμφύλιου πολέμου, με έλα που έλασαν ρόλους το 1958. Οα τη στιγμή έκλεισε το Κομμουνιστικό Κόμμα της Σοβιετικής Ένώσεως είχε να κάνει με ένα ελληνικό κομμουνιστικό κόμμα πεθίθιο και εξοστρημένο, που δεν σκεπταόσε κομμά από τις μεγάλες αποφάσεις. Όποια, πριν λίγα χρόνια, μερικοί κομμουνιστές, μεταξύ των οποίων κι εγώ, θεωρούσαν ότι ή κατάσταση είχε κάτι το φερικό και απαιτήματα να ελίσσαστε έλας α όπείθινοι για ό π ανέβαινε στη χώρα μας, χωρίς να είμαστε άναγκασμένοι κάθε φορά να συμφωνούμε από τα, πριν με το μεγάλο όλοερό κόμμα.

Πρέπει να λεχθή ότι το 1949, μετά την ήττα του δημοκρατικού Στρατού, το Κομμουνιστικό Κόμμα ήλθε στη τμή έκτός νόμου.

Το στελεχά του καταδύκωσαν. Τα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής έγκυτελέσαν την Ελλάδα, για να εγκατασταθούν στις Ανατολικές χώρες, διατηρώντας στο εσωτερικό ποσητηράδες. Έτσι, το κόμμα έρασκε να σκιστεί από μία ήγείση, ή έβρα της οποίας βρισκόταν στο εσωτερικό, ένα ό ή όσαοί και το στελέχη προσμερούσαν στην Ε.Δ.Α. την Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά.

Η Ε.Δ.Α ίδρύθηκε το 1951 από τους κομμουνιστές και τους σοσιαλιστές, για να εκπέσει τη νομιμοποίηση του Κομμουνιστικού Κόμματος και να αναουτάσει τις δυνάμεις της Αριστεράς, και αυτό παρά το κλίμα της τρομοκρατίας που έφραμοζαν ή έλασησιν κοδύς και μία σειρά από παρακρατικές όργανώσεεις, όλοήμενες σε όρισμένες περιπτώσεις, που είχαν ως όποσηλή τους να χτυπάει όλους όσους σκεπτανον έατα και ή έλασησιν ποσητηράδες.

1871

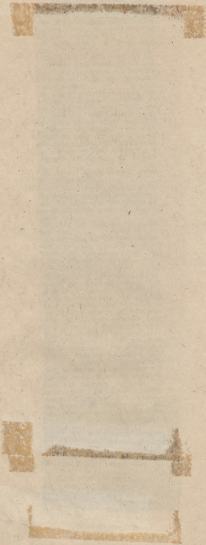
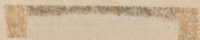
1871

1871

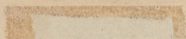
1871

1871

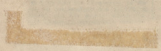
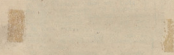

Faint, illegible text is visible through the paper, appearing as a vertical column of characters. The text is mirrored and appears to be bleed-through from the reverse side of the page. Some characters are difficult to discern but seem to include numbers and letters.

10/10/10

... Είχαμε μεταμορφωθεί για
... περιστασιακά.

Αυτό δεν σημαίνει ότι το κί-
νημά μας δεν βρισκόταν στο αυ-
στό βρόμιο. Δεν μας έλειπε παρά
η βοήθεια των έννυν συντρόφων
μας. "Όσο είχαμε την βοήθεια,
όσο μας έδιναν όπλα, όσο οι
Βουλγαροί, οι Γιουγκοσλάβοι και
οι Άλβανοί μας βοηθούσαν, μας
όνοιζαν το σύνορά τους, ήμα-
στε πολύ ισχυροί. "Υστερα ση-
μειώθηκαν εσωτερικές ανισαρο-
χές στο στρατό, οι στρατιώτες

"Όταν έφυγα και ο Μάρκος
βρέθηκαν αντιμέτωποι και η Κο-
μμούνη πνίχθηκε στον άερα, οι
Έλληνες αντίοτες ή τουλάχιστον
ή πολιτική ήγεια τους, πήρε κα-
θαρα θεσμός από τον Στάλιν. "Ο
Τίτο το δούλεκε άσχημα από.
"Ήταν ά καλύτερός μας σύμμα-
χος. Τά σύνορά του ήταν βέβαια
τά άναρχά, γεγονός που τον έβί-
θετε στην όργη των ιμπεριαλι-
στών. Πραγματικά οι Έλληνες
αντίοτες εξαρτήθηκαν από άδύνα-
τα ταίς έξω από τον Τίτο. Τά
κόμμα μας άμας άπετέθη έναν-
τιον του. Οι Έλληνες κομμουνι-
στές είχαν νοστροπία, λίγο-πολύ
βουλγαρική, έθλοδή πέρα από τό
δύναμη δεν μπορούσαν να διαρι-
χουν την πολιτική πραγματικότη-
τα. Οι Βιετκόγκ π.χ. επιφυλάχθη-
καν να πάρουν θέσμοτή σύγκρου-
ση μεταξύ Ράσιαν και Κινέζων.
Είχαν ένα έχθρό, τους Άμερικανό-
ς, και φίλους από τους όποι-
ους περιέμεναν βοήθεια είτε Κι-
νήσων ήτος, είτε είτε Ράσιαν.

... Τίτος, για να λειτουργεί άπο
... επαναστατικό

... το πρόβλημα ήτα
... όστις μάχος, ή πρωτοβουλία έπρε-
... πει ν' άναίχε στους στρατηγικούς
... στέβουν και οι έπαγοτες διαχρονι-
... μίες στον τομέα της τακτικής,
... που ήταν μαιραιές για μάς. "Ο
... στρατηγός Μάρκος, άρχηγός του
... Λαϊκού Στρατού και πρωθυπουργό
... της κυβέρνησής μας του δου-
... νοού, ήταν φιλοποικός. "Όχι, ι-
... σως για λόγους Ιεσολογικούς,
... γιατί κι έκενος ήταν σταλινικός,
... αλλά γιατί θεωρούσε ότι χωρίς
... την Γιουγκοσλοβία, τό κίνημα θα
... έσθηνε. Έξ άλλου, μ' όλο που ή-
... τον περιβαρημένος άγανιστής, ο
... Μάρκος ήταν πεπεισμένος ότι
... όστις μάχος, ή πρωτοβουλία έπρε-
... πει ν' άναίχε στους στρατηγικούς
... αρχηγούς, ένα ο Ζαχαριάδης, γε-
... νικός γραμματέας του Κόμματος,
... θεωρούσε ότι τό Πολιτικό Γρα-
... φείο ήταν πάνω από τό Γενικό
... Έπιτέλειο του Στρατού, άδμήρι
... και την άρα της πιο σκληρής μά-
... χης. Αίτιες οι διαφωνίες είχαν
... τον όντικτύπο τους στην στρατη-
... γική που θα έπρεπε να έφαρμο-
... σθεί. "Ο Μάρκος και πολλοί άλ-
... λοι άντίοτες ήταν άπέρ του κλε-
... φτοπόδισμού, άπέρ της συνεχούς
... πορευόσλης των βόσκων του
... έχθρού με όσικη αναβίβαση. "Η

1850

1850

1850

1850

NEED

~~108~~

108

10

τακτική αυτή που εφαρμόστηκε στις αρχές της αναφοράς, είχε αποδειχθεί αποτελεσματική. Ο Ζοχαριόδης, όμως, προτιμούσε ένα πόλεμο πιο συμβολικό, με την ελπίδα να καταλάβει μια μεγάλη πόλη να εγκαταστήσει εκεί την προσωρινή κυβέρνηση και να αναγνωριστεί έτσι από τις άλλες χώρες. Έτσι, ο Ζοχαριόδης έστειλε τους άντρες ο' ένα βήματα διαπραγμάτευσης έναντι ενός τακτικού στρατού καλά εκπαιδευμένου για αυτούς που είδαμε τον πόλεμο και θαύμασα εφοδισμένου από τους Αμερικανούς σε όσα πορτοφάρια, βαριά όπλα, τόξα κλπ. Μία από τις πιο σημαντικές μάχες ήταν της Φλώρινας, με πέντε χιλιάδες νεκρούς, σφραγισμένη σφοδρά για το κίνημα. Η μάχη αυτή ήταν και η αρχή του τέλους. Από ήττα σε ήττα, το ήρωικό του Δημοκρατικού Στρατού κατέρρεε. Στο τέλος, οι διαφωνίες εξαλείφθηκαν και σε προσωπικές αντιθέσεις τόσο δίκαιες, ώστε δριμύτως ήμετες που κέρματες και του λαϊκού στρατού ξεκαθαρίθηκαν ή άκουη και εξαγυρίθηκαν.

— Πώς μπορεί να ξεγυμνωθεί το γεγονός, ότι τα ευρωπαϊκά κομμουνιστικά κόμματα υποτίμησαν έντελως ή άγνόησαν τον αγώνα των Έλλήνων ανταρτών;

— Πιστεύω, ότι στην αρχή δεν συμφωνούσαν μαζί μας. Έφλεπαν τα πράγματα διαφερετικά από μας. Για τα κόμματα αυτά, μία επανάσταση στην Ελλάδα δεν ήταν πια δυνατή, έκτος πια αν διεθνοποιούνταν. Φανερό, όμως ήταν, ότι την στιγμή εκείνη οι Σοβιετικοί δεν ήταν έτοιμοι να αντιμετωπίσουν τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ή κατάστασε με αλλόδατα ριζικά. Μία πρωτοβουλία διεθνούς αλληλεγγύης σαν εκείνη που είχε βοηθήσει τον Ισπανικό δεν ήταν πια δυνατή. Όταν ξεερράγη ο ελληνικός εμφύλιος πόλεμος, ο ρομαντισμός είχε περάσει.

Νομίζω, μάλιστα, ότι τα ευρωπαϊκά κομμουνιστικά κόμματα δεν μας είχαν εμπιστευθεί. Διαπίστωσα αρκετές φορές, ότι ενώ ήταν πολύ εύγενικά όσον αφορά πένοντι μας, είχαν την τάση να μας υποτιμούν. Είχαμε υποστεί μία σειρά από ήττες που συγκρατούσαν χωρίς άλλο στη μνήμη τους. Αντίθετα, δεν είχαμε τις μεγάλες μας νίκες, αυτές που κερδίσαμε με την δοξασμένη ιστορική και πολιτική μας δουλειά στις λαϊκές μάχες. Κατά την διάρκεια του πολέμου, το Κομμουνιστικό Κόμμα είχε μεταμορφώσει κυριολεκτικά τη χώρα. Σήμερα, η κατάσταση είναι περίπου η ίδια. Οι άνθρωποι μας βλέπουν μόνο τα ετήσια χρόνια της δικτατορίας και όχι τον τεράστιο όγκο της εργασίας μας.

] λειψίας 10'

Faint, illegible handwritten text.

Πριν δεκαπέντε χρόνια, όταν ένας αντιστρατός πήγαμε σε μια μικρή επαγγελματική σχολή και βόλευσε να λιθοβοληθεί από το κλήρος. Πολλοί Έλληνες, ακόμη και όσοι δοθήσαν τους άντρες κατά την διάρκεια της αντίστασης και άργότερα κατά την διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, είχαν θάσει στο σημείο να πιστεύουν, ότι οι κομμουνιστές ήταν δολοφόνοι. Κι αυτό, από την προπαγάνδα και την πλύση εγκεφάλου, που γινόταν στο Στρατό. Με μία έργασία, όμως, σε βάθος, το Κομμουνιστικό Κόμμα είχε κατορθώσει να αποκαταστήσει την αλήθεια και να δημιουργήσει ένα ενιαίο μαζικό κίνημα, όπως είχε κάνει κατά την περίοδο 1943-1944. Δεν πρέπει, έξ αλλου, να μας διαφεύγει το γεγονός, ότι ο Δημοκρατικός Στρατός δεν είχε λιγότερους από έξι εκατομμύρια άνδρες από τα άλλα, σε μία χώρα οκτώ μόλις εκατομμύρια κατοίκων. Αναλογικά με τον πληθυσμό, για την Γαλλία αυτές οι αριθμοί θα αντιστοιχούσε σε ένα στρατό πεντακοσίων χιλιάδων οπλισμένων ανδρών. Οι Έλληνες άντρες, όμως, δεν ήταν μόνο οπλισμένοι. Γυμνάζονταν και οργανωνόταν από επιμελητεία ποστρίζονταν από επιμελητεία και οργανομικη υπηρεσία, άριστα οργανωμένες. Όλα αυτά ήταν έργο του Κομμουνιστικού Κόμματος. Πολλοί άνθρωποι δε σταθούν να πιστέψουν στη δύναμη του λαού μας κινήματος. Ξαφνικά, όμως, όπως συνέβη το 1965 ή ακόμη στην κηδεία του Παπανδρέου, από το καθεστώς των συταγματάρχων, θάβουμε ένα εκατομμύριο ανθρώπους να περιμένουν στους δρόμους, μόνο στην Αθήνα!

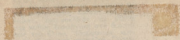
— Ο εμφύλιος πόλεμος έχει και σήμερα ακόμη αντίκτυπο στην πολιτική ζωή της Ελλάδος.

— Πιστεύω, ότι η τελευταία ζώσα συνέπεια του εμφυλίου πολέμου είναι οι πενήντα ως εξήντα χιλιάδες πρόσφυγες που βρίσκονται ακόμη στις σοσιαλιστικές χώρες και για την έπιστροφή των οποίων η κυβέρνηση ακόμα σιωπά.

— Έμμεσα, όμως, ο εμφύλιος πόλεμος σημάδεψε βαθιά την εθνική μας ζωή. Έτσι, ο Στρατός γαλουχείται με το πνεύμα

Χειφίος 10'

του εμφυλίου πολέμου. Η νοσηρότητα των αξιωματικών, ο φανατικός αντικομμουνισμός τους που μπορεί να φθάσει ως τον τελευταίο — όπως το είδαμε τελευταία — προέρχονται από την περίοδο εκείνη, που τραυματίσε διεπλά τον πληθυσμό γιατί η δεξιά εξακολουθεί να κτερίζεται από τον φόβο του κομμουνιστικού κινδύνου και γιατί η αριστερά εξακολουθεί να βρίσκεται από την έπικρασία των διαδεχών Κομμουνιστών, οι οποίοι μας κατηγορούν, ότι δεν είμαστε

Faint, illegible text or markings, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text or markings, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text or markings, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

στε άρκετά μετρητικοί. Πρέπει να αντιληφθούμ, ότι η γενιά μας πήρε μέρος στον Παγκόσμιο Πόλεμο, οργάνωσε την αντίστασή των των Γερμανών, έζησε τα χρόνια του εμφυλίου πολέμου και ότι μπορεί να σημειώσαμε μεγάλες νίκες, γιωρίσαμε όμως και μεγάλες ήττες. Δέν είναι δυνατό να μη βρούμε τίποτα από όλα αυτά τα

χρόνια άγώνων, παρανάμιες, φιλακισμών, θασανισμών, εξοριών, καθημερινής πώλης. Χιλιάδες άνθρωποι φέρουν ακόμη ίχνη από τα τραύματα και τους ψυχικούς τραυματισμούς των χρόνων εκείνων. Χιλιάδες οικογένειες θρηνούν ακόμη τον θάνατο των γονιών και των παιδιών τους. Κι ύστερα, όταν περάσετ, δέκα, δεκαπέντε και είκοσι χρόνια στην φυλακή, ~~απο~~ ~~καμιά~~ ~~φορά~~ η έπιθυμία να ζήσετ, επί τέλους, την ζωή σου. Ποσοί άνθρωποι παντρεύθηκαν στα ασφάλια πέτες, στα πένινα τους χρόνια ή και μεγαλύτεροι ακόμα, έπειδή αγωνίσθηκαν; Φυσικό είναι πολλοί να έχουν κουρασθή. Το λάθος άρχίζει (και στο σημείο αυτό συμφωνά με τους νίκου) από τη στιγμή που οι εξαντλημένοι αυτοί άνθρωποι αρχίζουν να διεκδικούν την ηγεσία του προοδευτικού κινήματος και θέλουν να είναι πρωταγωνιστές του. Πραγματικά, η κοούραση περιβά στην ιδεολογία και κάτι τέτοιο σήμερα είναι απαράδεκτο. Σήμερα, είτε η σειρά της νεολαίας. Αυτή πρέπει να πάρει τη σκυτάλη, ιδιαίτερα μάλιστα όσοι διετέλεσαν Λαμπράκηδες, όσοι γεννήθηκαν μετά τον εμφύλιο πόλεμο, ή νεολαία που μεγάλωσε στα χρόνια 60-65.

π' αρχικου

12
"Αν οι νέοι αυτοί βρίσκονταν στην ηγεσία, το προοδευτικό κένημα θα ήταν ξανά ένα κίνημα άγώνων.
— Άς επιστρέψουμε όμως στη διάσπαση του Κομμουνιστικού Κόμματος. Πώς έξηγετε το γεγονός, ότι τους συνταγματάρχες αντιμετώπισαν τόσο διαφορεμένες δυνάμεις;
— Με την Ιεροσλήτου Πατριάρχη Μετώπου, που ήταν και η πρώτη οργάνωση της αντίστασε-

λεξιφιας 10'

... κάναμε έκκληση για την ενότητα όλων των δημοκρατικών δυνάμεων. Άμεις όμως ~~απο~~ ~~το~~ πρόβλημα των σχέσεων με το Πολιτικό Γραφείο, που θριακόταν στο εξωτερικό. Υπήρχον άνθρωποι, που έλεγαν, ότι, εάν οργάνωση εσωτερικής αντίστασε, έπρεπε να εκδώσουμε εντολές με τους έτες. Άλλοι πάλι άποσπάζον ότι ήταν πρόωρο άκρη, αφού τα με-

τέλιμτε

1872

1872

1872

SRP 111

σα που διαθέσαμε ήταν πολύ πεν-
 ροσιμμένα. Απορροίσαμε ότι θα
 μέναμε στο κόμμα, αεθόμενοι το
 Πολιτικό Γραφείο, αλλά διατηρών-
 τας όλη την ευθύνη του αγώνα
 εναντίον της χούντας. Έμεις ό-
 πορεύσαμε για την δράση που θα
 αναλαμβάνουμε, πληροφόρητος
 ταυτόχρονα το Πολιτικό Γραφείο
 και απαλλαγμένοι από την ύπο-
 χρεωσή να φέρνουμε το θέμα σε
 επίσημο περιπτώσιον διαφανούς.
 Ότι όμως και να συνέβαινε, έ-
 μεις θα είχαμε την τελευταία λέξη.

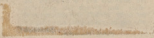
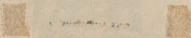
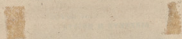
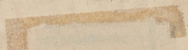
Τόν Αύγουστο έμεις του 1988,
 ή είσοδος των σοβιετικών τάνκς
 στην Πράγα, έφερε μια βαθιά δι-
 αίρεση στις τόξεις μας. Άλλοι
 ύποστηξαν αποφασιστικά, ότι ή
 επέμβαση ήταν δικαιολογημένη, έ-
 νά άλλοι καταδίκασαν την έπι-
 βουμένης έκαναν οι Γάλλοι και
 οι Ίταλοι άντρωποι. Άκολούθη-
 σε ή διάσπαση και μάλιστα ό άνοι-
 κτός πόλεμος, ιδιαίτερα στις φυ-
 λακές και από στρατόπεδο της έ-
 ξορίας όπου οι κομμουνιστές χυ-
 ρισθηκαν σε δύο παρατάξεις: σε
 όσους ήταν υπέρ και σε όσους
 ήταν κατά της σοβιετικής έπι-
 βουμένης. Πάνω στην μεγαλύτερη
 ένταση του αγώνα εναντίον των
 συνταγματαρχών, όσες ήταν προ-
 κληθέντες στο δόγμα, στην από-
 λυτη πίστη στη βηρυκεία του κόμ-
 ματος, αποπειρώθηκαν γύρω από
 τόν Καληγιάννη, τόν γενικό γραμ-
 ματέα. Οι άλλοι, οι λεγόμενοι

του «εσωτερικού», ήταν οι δια-
 φορητοί εναντίον όσους κάλυψε της
 Εκκλησίας. Από τό μεγάλο Κομ-
 μουνιστικό Κόμμα επέβησαν δύο
 έχθρικές παρατάξεις που διεκ-
 κούσαν ή κάθε μια για λογαρια-
 σμό της, τόν τίτλο του κόμματος
 και τήν νομιμότητα.

Όταν ήσαν φυλακισμένος στήν
 Ώρεμό, έκανα τό πόν για να
 αποκαταστήσω ένα ένισιο μέτω-
 πο, έστω και για τό όπλήματα

λεητοργίας του στρατόπεδου. Για
 να είμαστε τουλάχιστον, ένωμένοι
 μπροστά στους δεσποφύλακες
 μας! Μάταια. Άπελευθερώθηκα,
 χωρίς να κατορθώσω να αποκα-
 ταστήσω τήν ένότητα.

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

112

Λεϊψίας 10'

— Μπορείτε να πείτε πώς έγινε η απελευθέρωσή σας;

— Ήμουν κάποιος από στρατόπεδο του Ουμού. Βρισκόμουν ήδη 88 μήνες εκεί μαζί με τους συντρόφους μου και οι συνθήκες διαβίωσής ήταν τέτοιες, που άρρωστος. Ύστερα από χρόνια σκλαβοκράτεια, και ο φρεσθάος είχε φύγει ως το σκάκι. Δεν τολμούσα να κάνω λόγο γι' αυτό στους δεσμοφύλακες μου από το φόβο μήπως με χιρσίουν από τους συντρόφους μου. Η άρρώστια μου, όμως, φανόταν καθαρά. Ήμουν προηγμένος από τη μέση μας στο να είμαι τελείως παραρρωμένος. Τελικά, ο διοικητής του στρατοπέδου άποφάσισε, παρά τη θέλησή μου, να με στείλει, καθώς και έναν από τους συντρόφους μου, τον Βιόλη, στη Σαμπρία, που ήταν στην πραγματικότητα μια εφευρη φυλακή. Μας είχαν άσχετοι ότι θα μας έκαναν μόνο ελετώσεις. Επρόκειτο γι' αμέ, και άσχετα από μερικές ημέρες άποφάσισαμε να κάνουμε άπεργία πείνας για να μας στείλουν πίσω στον Ουμού. Την ημέρα που έπρόκειτο να άρχισουμε την άπεργία πείνας, ένας φύλακας ήλθε και ζήτησε έμένο νόμα, γιατί ο Βιόλης, που ήταν πολύ άρρωστος από μένα, θα έβενε στο νοσοκομείο. Νόμισα ότι θα έπείστρεφα στο στρατόπεδο.

Όταν, όμως, έφθασα στο έντεκτήριο, άπλεμα μαζί με άσχετα άνδράκια, μεταξύ των οποίων ήταν η γυναίκα μου Μυρτιά και ο Ζίν-Ζακ Σερβόν-Σρεμπέρ. Πίστευα να πά ότι δεν τόν άναγνώρισα άμέως. Τίποτα δεν καταλάβαινα. Τι ήλθε από μένα; Τόν ήξερα από τό άδεια του που είχα άδισασι και από τό «Έστρες», το άσχετο άμουν άναγνώστης.

Χωρίς άσχετό να πούν λέξη, με παραούρουν έξω, στο έρμα, χωρίς να μου γίνη έρευνα, πράγμα που είναι άθύσικο, και πρό παντός χωρίς άδισμένους φύλακες.

Ένα μαύρο αυτόκίνητο μάς περιμενε έξω. Νόμισα ότι μου είχαν άστειρα κάποια παιχία, άλλη μια παιχία. Μόνο όταν βραδύκαμε μέσα στο αυτόκίνητο, η γυναίκα μου μου εινε, ότι άναχιρούσα για τό Παρίσι, πράγμα που τό έπιβεβαίωσε ο Ζίν-Ζακ Σερβόν-Σρεμπέρ. Άναριπέμην [όν αυτό ήταν τό πρώτα λόγια που μου άνηγνώρισε από την στιγμή της συνάντησής μας στο έντεκτήριο του νοσοκομείου. Όταν φθάσαμε στο αεροάδραμα, ο Ζίν-Ζακ Σερβόν-Σρεμπέρ με άμπεούλεσε να φορέσω γυαλιά του ήλιου για να μη μου άναγνώρισε κανένας, όπως εινε. Άλλα λεπτά άργότερα βρισκόμαστε μέσα σ' ένα μικρό αεροπλάνο, πετώντας προς τό Παρίσι. Έπί τέλους ήμουν έλευθέρως κι' ένωμα άκόμη πιο έλευθέρως όταν ο Σερβόν-Σρεμπέρ μου εινε ότι τό έπόμενο Σάββατο θα γυρίζε για να πάω στην Μυρτιά και τό έω μες παιχία. Έτσι έγινε η απελευθέρωσή μου.

Αργότερα, μου έκαναν καλές

15/12/81

AUTI E
R. GIOVEVE
MACI

Auti e
R. Gioveve
MACI

Auti e
R. Gioveve
MACI

Auti e
R. Gioveve
MACI

Auti e
R. Gioveve
MACI

173

εστράτευσε για τον Ζαν - Ζακ Σερβόν - Σρεμπέρ. Μου ζήτησαν μάλλον να καταλάβω την πολιτική του. Είναι κάτι που αφορά και το κόμμα, με τέτοια στοιχεία μπορεί να την πάρει. Είτε ομαρηνά, είτε όχι, με τις πολιτικές του θέσεις, δεν μπορεί να εσχίσου ότι χάρη σ' αυτόν ή οικογένειά μου κι' ενώ Ενοσώθηκα την Ελευθερία. Μήδ' ελευθερία παραρηματή, θέσεις, την ελευθερία της εσο-

ρίας. Δεν είχα όμως τις ταπεινότητες και το όραμα της φιλοφωσίας, του στρατοπέδου και του κατ' οίκον περιορισμού, που είχαμε όλοι.

— Λέγε ότι, πάντως θέλατε να μείνετε έξω από τις διατάξεις των δυο κομμουνιστικών κομμάτων. Ήσαστε, όταν βιάσατε στη Γαλλία, προαχθιστάτε στο κόμμα του εσωτερικού.

— Χωρίς να το είχε σκοπό, ο Ζαν - Ζακ Σερβόν Σρεμπέρ έπαιξε καθοριστικό ρόλο για να πάρω την απόφασή μου. Προσχηματικά, χωρίς να με ρωτήσει, έβγαλε στον Έρικ Ροζάλι της εφημερίδας «Μόντ» ότι δεν ήμουν πλέον κομμουνιστής. Στην πραγματικότητα, από αεροπλάνο, που με

Χειφίος 10'

έφευγε στη Γαλλία, που είχα άλλως εκφράσει τις ανησυχίες μου της στιγμής και του είχα πει ότι δεν ήθελα να είμαι μέλος της μιας ή της άλλης παρατάξεως. Ο Ζαν - Ζακ Σερβόν Σρεμπέρ νόμιζε ότι ήταν υποχρεωμένος να κάνει την εξέταση αυτή δηλώσει, που ο διεθνής Τύπος, εξ' άλλου, την διασπρέδωνε, παρουσιάζοντας την σαν ένα συμβολισμό άνομας στη χούντα και σε μένα: ότι απελευθερώθηκα, ήρθαν, δηλώνοντας ότι δεν ήμουν κομμουνιστής. Το πρώτο εμμέσως με άμβλυνη μηχανογραφία. Δηλώσα άνομα ότι ήμουν κομμουνιστής, σε όλα τα δημοσιογραφικά πρακτορεία. Τα τηλεγραφήματά τους όμως είχαν μόνο δυο - τρεις σφραγίδες από τις δηλώσεις μου. Αυτό δεν ήταν άσχετο. Προαχθιστάτε, λοιπόν, από Κομμουνιστικό Κόμμα.

... με και, να να σταματήσω οριστικές διαδόσεις, για να διακόψω την τιμή μου και την τιμή άλλων, κληροί του ελληνικού κινήματος, μήπως στην αντίθετη ήγηση του κόμματος, όπως μου έπρότειναν οι σύντροφοί μου.

Γιατί στο κόμμα το «εσωτερικό»; Γιατί είχα φρονίσει να διακομίσω μια έντυπη πολιτική από Πατριατικό Μέγαρο, το οποίο ήμουν πρόεδρος. Οι έσωτερικοί του κόμματος του εσωτερικού φαίνονταν ότι ακολουθούσαν αυτή την γραμμή, σε σημείο που άρραμένοι σύντροφοι έλεγαν ότι ήταν πρόβλημα να εγκαταλείψουν τον τίτλο του «κομμουνιστικού κόμματος». Αν αυτό θα διακόμισε την αποκατάστασή της ένδοξης διατυχίας, οι άνθρωποι αυτοί δεν άνοιξαν την ψευδο-

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΑΠΟ ΤΟΝ

ΚΑΙ

ΕΙΣ ΤΟΝ

ΚΑΙ

ΕΙΣ ΤΟΝ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ

ΚΑΙ

ΕΙΣ ΤΟΝ

ΚΑΙ

ΕΙΣ ΤΟΝ

ΚΑΙ

809 119

— Την εποχή που άνηκα
κατά στα Κομμουνιστικά
Κόμματα εσωτερικού Μοίξες
ήταν οι σχέσεις σας με το
Κ.Κ. Γαλλίας;

Λαγυρίας 10'

Την εποχή
αυτή

Το κόμμα του «εσωτερικού»
καί το Κ.Κ. Γαλλίας είχαν πάντοτε
εγκάρδιες, άλλα και πολύ
μετρημένες σχέσεις. Σύμφωνα με
τόν συλλογισμό τών Γάλλων, έ-
μεις όποτελούσαμε ένα τμήμα τού
μεγάλου κομμουνιστικού κινή-
ματος, χωρίς όποια να έχουμε
τόν τίτλο τού κομμουνιστικού
κόμματος. Σ' αυτό προύσαν πι-
στό την θέα τού Διεθνούς Κομ-
μουνιστικού Κινήματος.

Πρέπει να πούμε ότι δοσικά οι
σχέσεις μας διατηρούνταν σε έ-
πιπεδο Πατριωτικού Μετώπου στό
όποιο οι Γάλλοι προέφεραν μιά
σημαντική ψυχολογική και ώλική
βοήθεια. Στην έορτή τής «Ού-
ρανίας» τή 1972 οι Γάλλοι μές
είχαν παραχωρήσει τό μισό περι-
πτερο πού προαρίζονταν γιά τό
έλληνικό κομμουνιστικό κόμμα.
Έπρόκειτο γιά μιά χειρονομία
πολύ σημαντική, σε σημείο πού
οι έλληνες άντιθέσαν να έλαστον,
δειχνόντας έτσι τήν άποδοκιμασία
τους. 'Ο πόλεμος μεταξύ μας
συνεχίζονταν, άκόμη και στην έ-
ξορία, άκόμη και όταν μός φιλο-
ξενούσαν έξωσ άντροφοι. Αντι-
θέτα οι Γάλλοι έκανον τό πόν
γιά να μός εννοσήσουν. 'Ο Ίβιος
ό Ζάβρ Μαρσαί μού πρότεινε τήν
δοθήθειά του και μού ζήτησε να
άπειυθύνω στην Κεντρική Έπιτρο-
πή τού Κ.Κ. Γαλλίας μιά έπιστο-
λή με τήν όποία να ζήτησε τήν
άπεδοσή του. Τό Κ.Κ. Γαλλίας
δέχθηκε να παίξει τόν ρόλο τού
μεσολάβητή και ό Ζάβρ Μαρσαί
άρχισε τήν σειρά τών έπαυών με
έμά τό ερωταστικό κόμμα. Μιά
έλευσε να έπιστή, άλλα άνόρα
να οι αντιστάσεις του άναί-
τησαν, δέν έβρι σε πού σημείο.
Διατηρούσαμε έτι μιά φι-
λικές σχέσεις με τό Γ.Κ.Κ.

16

1972
Λαγυρίας

Κ. Έδώ πού τό λέμε οι Τσέχοι
ήσαν οι μοναχικοί άνταρπρετες
μας μού με τούς Γιουγκοσλό-
βους και τούς Ρουμάνους, γεγο-
νός πού δέν τούς εμπόδιζε να
άναγνωρίζουν τόν Καλιγίννη και
τούς «Ορδόδοξους». Έίχαμε επί-
σης άπυεργήσει να άποκαταστή-
σουμε σχέσεις με τούς Κινέζους
και τούς Άλβανούς, χωρίς έπι-
τυχία όμως.

Θυμάμαι πώς μιά μέρα συνάντη-
σε τόν πρόεδρο τής Λαϊκής Κί-
νας στην Ρουμανία. Στάτησε
για διάφορα πρόβλήματα μεταξύ
τόν όποίων, φυσικά, και τό έλ-
ληνικό και τού ζήτησε να συναν-
τήσω τόν Μάο. Χαριτολογώντας
τού είπα: «Από θα ήσαν τό πιο
εύκολο πράγμα. 'Ο Μάο δέν εί-
ναι πρόεδρος; Πρόεδρος είμαι
κι' εγώ (ήρουνε πρόεδρος τού
Πατριωτικού Μετώπου). Έκεί-
νος δέν έκανε τήν πολιτιστική έ-
πιστάση;» Έχει κάνει κι' εγώ
πολιτιστική έπιστάση στην Έπι-
λόδα. Τήν έχω μάλιστα άρχισει
τό 1960, δηλαδή πριν από τόν
Μάο. Τέλος, και οι δύο είραστε
καλλιτέχνες. Εκείνος είναι ποιη-
τής κι' εγώ μουσικός. ... 'Ο κομ-
μένος ό πρόεδρος δέν καταλά-
θε τίποτα και δέν έεστησε και
τόσο τό άπειρο μού!

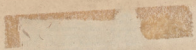

Χειφίας 10'

— Άρα ότι είδατε μαρτυρήσθε. Τι αντιπροσωπεύει για σας ο μαρτυρικός; — Είναι και ποταμοί ήρουν μαρτυρικές. Ο μαρτυρικός είναι η μοναδική θεωρία που μπορεί να μας εκπρέψει να αλλάξουμε τον άνθρωπο και τον κόσμο. Για μένα, η μοναδική δέξα που δικαιώνει την ιδιότητα του ανθρώπου είναι η άδελφότητα, ο κάθε άνθρωπος δηλαδή να έχει την δυνατότητα να ανταλλάσσει ιδέες και παραστάσεις, να ενεργεί και να ζει για τους όμιλους του και μαζί με αυτούς. Ο άνθρωπος είναι κατ'έξοχον κοινωνικό όν και συνεπώς μπορεί να ζει μόνο στην κοινωνία. Έτσι, ο θεστικός κανόνας της κοινωνίας αυτής πρέπει να είναι η τέλεια αναοικονόμηση των ανθρωπίνων σχέσεων. Μόνο με την μοναδική αυτή προσέγγιση το άτομο μπορεί να φθάσει στην «κοινωνική ενότητα» που σε κάνει ποιητή. Πρέπει να αγωνισθούμε για μία κοινωνία, η οποία, όποια θά έχει λύσει το άλυτο της προβλήματος, θα εκπρέψει στους ανθρώπους να αναπτύξουν τον κόσμο στην ένωση της ακριβούς της πνευματικής δημιουργίας και του πολιτισμού. Η κοινωνία αυτή θα είναι δημοκρατική, μαρτυρική.

Για να καταλάβω κανείς την έννοια της δημοκρατίας, θα πρέπει να κατανοήσει την ετυμολογία της. Η δημοκρατία είναι η έσοσις (αρετή) του λαού (δημοσ). Τι είναι η έσοσις; Τι είναι ο λαός;

Ο Μαρξ απέδειξε, ότι στην σύγχρονη κοινωνία, η έσοσις ανήκει σ' αυτόν που κατέχει το μέσο παραγωγής, σ' αυτόν δηλαδή που παίρνει τις αποφάσεις για την οικονομία. Εξάλλα γίνεται σήμερα αντιληπτό, ότι τον έλεγχο άσκει μία πολύ μικρή μειοψηφία, που ανήκει στους πολύ στενούς κύκλους των μονοπωλίων, της ολιγαρχίας ή του Κόμματος. Ο άνθρωπος, ο μέσος πολίτης, ποτέ δεν ήταν τόσο μακριά από την έσοσις, όσο είναι σήμερα. Τα μεγάλα πεπραγμένα της ανθρωπότητας καθορίζονται από μία χούφτα ανθρώπων. Στις Ήνωμένες Πολιτείες π.χ. οι θεμελιώδεις αποφάσεις, όπως π.χ. οι αποφάσεις για τον πόλεμο στο Βιετνάμ, για την προσέγγιση με την Σοβιετική Ένωση ή την Κίνα, έληφθησαν από μερικούς μόνο ανθρώπους και ο μέσος Αμερικανός δεν έχει κανένα μέσον για να αντιδράσει. Η διαδικασία είναι η ίδια και από την άλλη μεριά: ποιος αποφασίζει την είσοδο των τάνκς των χερσών του Σιερράνο Βασκοβίας στην Τορχοαλοακία; Ο μέσος Τούρκος; Ο μέσος Σοβιετικός πολίτης; Μήπως ήσαν οι αποφάσεις να γίνει; Επειδή είναι μόνον εκείνος που μετέχει στην λήψη των αποφάσεων.

εν. Ένας υπεύθυνος άνθρωπος είναι ελεύθερος ανθρώπος. Ένας υπεύθυνος άνθρωπος έχει την δυνατότητα, το δικαίωμα, το καθήκον να αποφασίζει για το κάθε τι που τον αφορά στον άτομο και να μεταφέρει στις αποφάσεις που συμβαίνουν την κοινωνική ζωή. Διαφορετικά είναι σκόλες αυτών που αποφασίζουν για λογαριασμό του.

Στις κοινωνίες μας, με την απόφραξη τεχνική ή ένεος διογκητικά συμβουλίου, χιλιάδες άτομα μπορούν, από την μία μέρα στην άλλη, να βρεθούν χωρίς δουλειά, δηλαδή χωρίς πόρο ζωής.

Μερικοί άνθρωποι δοκούν μια τίσια μεγάλη έσοδα, που μπορούν να στείλουν χιλιάδες άλλους αν βρούσαν να υπερασπιστούν μια υπόθεση που δεν είναι δική τους.

Ποιόν συμβουλευθήκε ή οικονομική ευδάρεια για να αρχίσει τον πόλεμο στο Βιετνάμ, για να επάρθει στον Άγιο Δομίνγκα, για να χαράξει την πολιτική της στην Μέση Ανατολή ή στην Ελλάδα; Ο προπός μηχανισμός, δηλαδή μια χούφτα άνθρωποι, αποφάσισε πρόνος του να άποσπάσει 1400.000 νέους Αμερικανούς από τις οικογένειές τους, από τις σπουδές τους, από τις εργασίες τους για να τους στείλει να ακουθούν στο Βιετνάμ ή, χειρότερα, για να σκοτώνουν.

Με απόφαση μερικών ανθρώπων, πεδιά είκοσι χρονών έγιναν βολεφάνοι. Ή χούφτα αυτή των άποφάσεων, μπορεί σάρια να άποφασίσει να εξαπολύσει έναν άτομικό πόλεμο εναντίον της Σοβιετικής Ένωσης ή εναντίον της Κίνας. Δεν συμβουλευεται κανέναν, περιφραίνει και άρνείται την γνώμη του λαού, προκειμένου να εξαπατήσει.

18
 τον πόλεμο και τον θάνατο.
 Όλοι είμαστε σκόλες ετών που κατέχουν το κεφάλαιο και κατά συνέπεια αυτών που έξουσιάζουν τον στρατό. Μπορεί να έχουμε απλοήτητα, ηλεκτρικά ψυγεία, τηλεόρασεις, πληρωμένες διακοπές και χιλιάς ατύχητες σκευές για να μας έξυπηρετούν, αλλά αυτό δεν σημαίνει πως δεν είμαστε σκόλες. Εργάζομαστε και με το προϊόν της εργασίας μας, όπως και με τους πόρους που πληρώνουμε, οι νοο κινώμε-

χαί το κόσμου μας εξιστορῶν. Μόνο οι άνθρωποι έχουν τη λάμψη. Σήμερα, αναφέρεται «καταναλωτικό αγαθό».

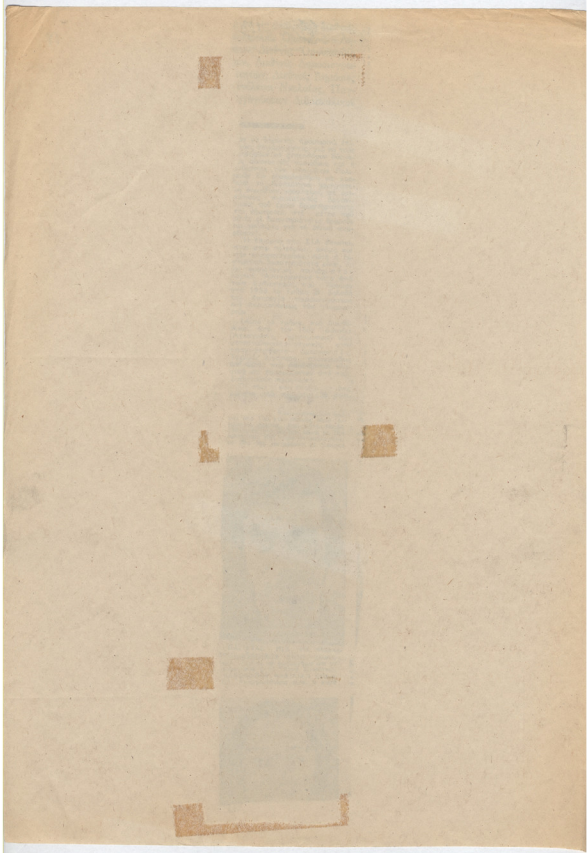
Ο μαρξισμός έχει ίσως μία βασική αδυναμία. Αντικειμενικός σκοπός του είναι να μεταδοῦν την ανδραγαθία κοινωνία, στην ανάληψή του, όμως, το άτομο καμιά φορά υποτιμάται. Επί πλέον οι θεωρητικοί του μαρξισμού ὀνείκα-βεν τονίζουν τὸν οικονομικό χαρακτήρα τῶν κοινωνικῶν φαινομένων, παραλείποντας νὰ ἐξερευνήσουν ἐπιστημονικά τὸν προσωπικό παράγοντα στην ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας. Θεωρῶ, ἀπὸ τὴν πλευρά μου, ὅτι ἡ βασική παραδρομὴ τῶν μαρξιστικῶν ἰσχυρῶν προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐπιβραστικὴν ἠγετικήν ὁδοὺν γιὰ τὶς ὁμοίεσι ἡ ἐξουσία ὀποτελεῖ αὐτοσκοπὸ ἐνῶ, ἡ ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ δὲν εἶναι γιὰ αὐτὴν πορὸ προσωπία.

Θεωρῶ ὅτι ὁ ρόλος τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων (καλλιτέχνες καὶ ἐπιστήμονες) θὰ εἶναι ἀποφασιστικός. Πραγματικῶς, οἱ ἀνθρώποι ἐνὸς ἀνέστρου πνευματικοῦ ἐπιπέδου, μποροῦν νὰ ἐξερπνίσουν τὴν ἀρρώστια ποὺ λέγεται φιλοδοξία καὶ τὸ πάθος γιὰ τὴν ἐξουσία. Ἡ κοιλτοῦρα, ἡ καλλιτεχνική δημιουργία καὶ ἡ φιλοσοφία, ἡ ἀνάπτυξη καὶ ἡ πλατὺ κυκλοφορία τῆς σκέψης μποροῦν νὰ συμβάλουν στὴν ἀποκατάστασι καλυτέραν σχέσεων ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους. Πραγματικῶς, γιὰ μὲν, ἀπὸ τὴν κοιλτοῦρα ὁ ἀνθρώπος ὀνείκει τὴν πεμπτοῦσια τῆς δεξιότητος ἐπιστοῦτος τοῦ. Τὸ μεγαλεῖο μας μπορεῖ νὰ ὀρθῶν μόνον στὸ μεγαλεῖο τῶν ἄλλων. Ὅποιος θέλει νὰ εἶναι ὁ μεγαλύτερος, πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὁ μικρότερος.

ὁ πῶς ἀνακατασκευάζει, γιατί ἐπὶ μόνον μπορεῖ νὰ ἀποκαταστήσῃ δημιουργικὴς καὶ ἰσορροπημένεσ σχέσεις με τοὺς ὀρούς του. Ἡ πραγματικὴ προσωπικότητα μπορεῖ νὰ ὑπάρχει μόνον με τὴν συγκολλητικὴν τῶν ἄλλων καὶ ἡ συγκολλητικὴ αὕτη δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκολληθῆ με τὴν πίσω. Μόνον ἡ ἠθική καὶ ἡ πνευματικὴ δύναμις ἡ δύναμις τῆς σκέψης καὶ τῆς πνευματικῆς δημιουργίας, μποροῦν νὰ δεῶσιν ἐνὸς ἑαυτοῦ με τ' ἄλλο ἄτομα. Καὶ ἀναγκαστικῶς ὁ θεομῶς αὐτὸς εἶναι ἐκίνδυνος. Ὁ δημιουργὸς εἶναι ἐκίνδυνος, ἀλλὰ ἡ ἐνέργειά του εἶναι θετική.

Ἡ σημερινὴ κατάσταση ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν μονοῦλησιν τῶν ἀποφάσεων ἐθνικῶ καὶ διεθνῶς συμπεράνοντες ἀπὸ μερικὸ μόνον πρόσωπα, μαρτυρεῖ μὴ βαθὴ κρίσιμ. Ὁ λαός, στὸ ὄνομα τοῦ ὀποίου καὶ χῆρις στὸν ὀποιο πραγματοποιήθηκε ἡ ἐπανάστασις, ὀρνευετὶ γιὰ ἄλλη μὴ ἑσπέρω ἐσπέρω, γιατί δὲν εἶναι πῶντος

ὁ κύριος τῆς τύχης του, γιατί ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν ἐξουσία πρὸς ὀφέλιμα μερικῶν ἀνθρώπων ποὺ ἀποσπορίζουν γιὰ τὴν ζωὴ ἡ τὸν θάνατο τῶν παιδιῶν του. Πρέπει νὰ κόνουμε τὸ πῶν γιὰ νὰ δημιουργηθῶ ὁ ἴσος ὁ λαός τὴν κυβερνήσει, ἡ ὀποία, σφαιρῶνα με τὴν ὀνάληψιν τοῦ λέγειν, πρέπει νὰ ἐξαρτῶνται προοδευτικῶ γιὰ νὰ μείνῃ μὴ κομμουνιστικὴ κοινωνία χωρὶς κεντρική ἐξουσία, χωρὶς σταθὸ καὶ ὀργανισμό καὶ ὀπότε ὀποία, τὸ μὴ παραγωγική καὶ ὀ μὴ τῶν ἀποφάσεων, δὲ εἶναι ὀποδοῦ τῆς ὀλοήτης.

89 113

110

πρό και την λύση συγκεκριμένων προβλημάτων. Έχουμε διαπιστώσει ότι όταν παρουσιάζονται ένα πρόβλημα πολύ μεγάλο γ' αυτούς, οι μάζες είχαν την τάση να το αγνοούν.

Η αντίρροκη πρέπει να λυθεί και να λυθεί με την ενέργεια των ίδιων των μαζών πρέπει οι ίδιες οι μάζες να παίξουν την πρωτοβουλία. Στην περιοχή του Περσικά υπήρχε ένα εργοστάσιο τοιμέτου που δηλητηρίαζε το περιβάλλον και την ζωή των κατοίκων. Καλέσαμε τον λαό να συγκεντρωθεί στην είσοδο του εργοστασίου. Εκεί πήραμε τό λόγια μόνο για να πούμε: «Τώρα το πρόβλημα είναι δικό σας. Έσείς πρέπει να δράσετε. Πρέπει να συγκεντρώσετε μια λαϊκή επιτροπή και ν' αναλάβετε να λύσετε το πρόβλημά σας. Ο καθένας από σας μπορεί να παρουσιάσει στο γραφείο που θα συναντιζόταν όλοι». Άμεσα μετά, μίλησαν μερικοί και αναλύσαμε τη φερεφωρία. Η πρώτη απόφαση που λήφθηκε ήταν να συγκεντρωθούν όσο ήταν δυνατόν περισσότερες πληροφορίες και προτάσεις σχετικά με την υπόθεση, ύστερα απόφασίσθηκε να κινητοποιηθεί ο λαός και να γίνουν όλες οι κατάλληλες ενέργειες για την λύση του προβλήματος: συγκεντρώσεις, επιτροπές στο ύπαιθρο και ενδο-σχολιασμοί πάραυτα εναντίον του εργοστασίου με την κίνηση του και παράλληλων των παρατόντων που δημιουργούσαν την μά-

NULL

20

Λαός. Η επιτροπή ανέλαβε με απόλυτη δραστηριότητα. Ορισμένα μέλη της έγιναν δεκτά στο ύπαιθρο και οι γυναίκες κάθισαν στη μέση του δρόμου και εμπόδιαν τό φορτηγά να μπειν στο εργοστάσιο, οέ σημείο που η αστυνομία αναγκάσθηκε να επέμβει. Η επιτροπή λειτουργούσε σαν μια λαϊκή εξουσία μέσα στις λαϊκές μάζες και πήρε ηγετικό ρόλο. Δύο μήνες αργότερα, επισκέφθηκε την ίδια συνουκία. Η επιτροπή, που είχε κερδίσει την υπόθεσή της, ύποστηριζόταν από όλους τους κατοίκους της συνουκίας που τώρα της ανέδειξαν νέα προβλήματα: Έχουμε ανάγκη από ένα πάρκο για τό παιδιά στο τόδε μέρος και μια γέφυρα στο δέκα μέρος. Οι άνθρωποι ήταν σχεδόν έτοιμοι να δημιουργήσουν τό πάρκο και να κτίσουν την γέφυρα. Ο λαός είχε συνειδητοποιήσει τό προβλήματα του και είχε αντιληφθεί ότι μπορούσε να συμβάλει στη λύση τους.

«Εξουσία του λαού», σημαίνει ότι δημιουργείται ένα νέο σύστημα σχέσεων, που εξασφαλίζει πραγματικά την δημιουργική και υπεύθυνη συμμετοχή του λαού. Ο σημαντικότερος παράγοντας δεν είναι η μαχητική δύναμη αλλά η πλαστικότητα της προετοιμασίας των μαζών. Πρέπει η τεράστια πλειοψηφία του λαού να θέλει την αλλαγή. Ο λαός είναι σαν την γυναίκα που θέλει ν' αποκτήσει παιδί. Για να γίνει αυτό, πρέπει πρώτα να συλλάβει τό παιδί.

1875

1875

1875

1875

1875

26 119

Χειφίας 10'

... ΣΤΙΣ όρισμένα σημεία
αλληλοέτις αίσθητά το κί-
νητικό συστήμα.

Στην συμπεριφορά των Κινέ-
ζων υπάρχουν εθνικιστικές και
σοβιετικές πλευρές που με έξ-
οργίζουν. Για μένα, ένας τέλειος
κομμουνιστής δεν πρέπει να εί-
ναι φασιστικός. Ο κομμουνιστής
πρέπει να είναι ένας άνθρωπος
ήρεμος, σοβαρός και με κρίση να
δέχεται κάθε αυτίηγο και να δια-
τηρεί την πίστη του και την ιδεο-
λογία του χωρίς θρησκευτικό φα-
ντισμό.

Υπάρχουν αρκετά τρόποι να
είναι καλός κομμουνιστής. Δεν
πιστεύω όμως ότι μπορεί να εί-
ναι κομμουνιστής και ταυτόχρονα
να τηρεί άριστη στάση όπεναντι
στη Σοβ. Ένωσή. Μπορεί να ό-
ντισκοπηθή στη Σοβ. Ένωσή, ό-
λα με τό να την έντάσσεται τις Ιμ-
περιαλιστικές και καπιταλιστικές
χώρες, δείχνει τόν πιο τυφλό φα-
ντισμό.

Θεωρώ ώστόσο, ότι τό προ-
βλήματα των Κινέζων ηγετών εί-
ναι κάπως ιδιόμορφα στο μέτρο
που έχουν να κάνουν με τερά-
σπες λαϊκές μόδες. Βέβαια εί-
ναι, ότι οι Κινέζοι είναι άνακα-
μήρινα να καταφεύγουν σε μορ-
φωτικές μεθόδους που εμεις δεν
γνωρίζουμε. Όταν είναι να μι-
λήσει σε οκτακόσια εκατομμύρια
άνθρώπους, πρέπει να μπορεί να
επηρεάσει όποτελεσματικά την
φαντασία, να δείχνει όργανισθη-
ματα, να προκαλεί φόβους και
την όγάπη. Νομίζω, έξ όλλου, ό-
τι γι' αυτόν τό λόγο ο Μάο καλ-
λέρησε την προσηκολογία στην
όληθινή αυτή λατρεία για τό ό-
ταρό του, γιατί έτσι μπορεί να ό-
έντυπωσώ τις μάζες για τό κα-
λό τους. Μπορούμε να πούμε,
ότι όλα τό μέσα είναι καλά όσον
όπηρετούν μία καλή ύπόθεση. Πρό-
κειται, όμως, για ένα επικίνδυνο
παγινίδι, που μπορεί να έχρη τις
συνέπειες ενός μισομορακι.

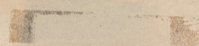
Οι Κινέζοι χωρίς άλλα, όπτε-
λούν την πιο μεγάλη έλλειψη του
κόσμου. Όστόσο, έχώ δεν όπτι-
λομύνομαι έτσι τόν κομμουνισμό.
Αυτό που επικρίνω περισσότερο
είναι ή όπερβολική και επικίνδυ-
νη συμπεριφορά των Κινέζων
στις σχέσεις τους με τούς Σοβιε-
τικούς. Πιστεύω ότι όσο έδ ό-
ύπάρχουν ό καπιταλισμός και ό Ι-
μπεριαλισμός οι κομμουνιστές πρέ-
πει να μόνουν οδύημα.

... Λέτε, εάν μπορεί
καείς να είναι κομμουνι-
στής και ταυτόχρονα να έ-
χει όρητική στάση όπέναντι
τι Σοβ. Ένωσή.
Μπορείτε να μάς διεκρινί-
σετε τί έννοείτε;

Χειφίας 10'

Στην Έλλοδα, ή Άριστέρα έ-
χει φιλοσοφική παράδοση. Δεν
έννοώ τούς έννοούμενους όλλά
τό λαό, που ήταν τό κατ' έσο-
χην θύμα της όποιοκρατίας των
Άγγλων και του Ιμπεριαλισμού
των Άμερικανών. Στη χώρα μας,
τό να είσαι κομμουνιστής σημά-
νει ότι φέρνεις ένα πολύ βαρό
φορτίο στην πλάτη σου, έκτίλλε-
σαι σε πραγματικούς κινδύνους,
δέχσαι τούς κεραινούς του συ-
στήματος, ύφίστασαι τις δίωξεις
της όπνεκμορας. Δέχσαι να γίνε-
σαι θύμα των υφιστάμενων συμ-

1840

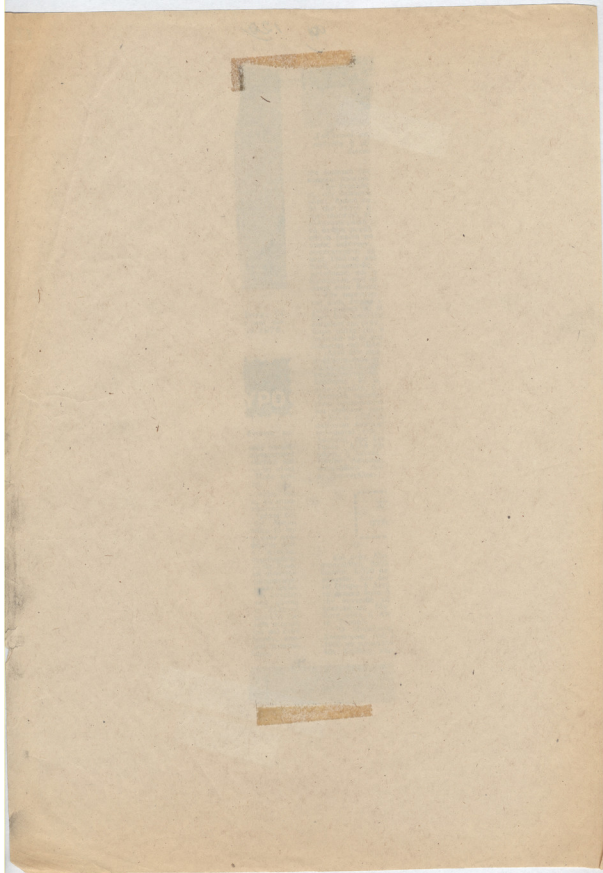
1840

αφ 120

μοιόταν. Με τη διαπίστωση ότι την τιμή μόνο ότι είσαι κομμουνιστής, με την Ικανοποίηση ότι εργάζεσαι σύμφωνα με την ηθική, ότι συμβάλλεις στην εξέλιξη της ιστορίας και γι' αυτό καλό της ανθρωπότητας. Αν δεν μετέβη στα διεθνές κομμουνιστικό κίνημα και δεν στήριζεσαι κομμ. φορά στα αδελφά κόμματα, κάνεις ένα είδος αυτοκτονίας. Η Ελλάδα δε Εύρου, δεν αποτελεί την μοναδική περίπτωση. Περισσότερο όμως, Ισως από κάθε άλλη χώρα, η ιστορία μας είναι στενά δεμένη με την ιστορία του σοβιετικού κομμουνιστικού κόμματος. Όταν, μετά τον εμφύλιο πόλεμο, οι κυβερνήσεις της βίαιες επέδωθκαν σε ένα ελληνό κινήρι της μύησης, στην Σοβιετική Ένωση και στις λαϊκές δημοκρατίες πήγαμε να θρούμε καταφύγιο. Έξ άλλου κανένας δεν υποχρεώνει κανέναν να είναι με το μέρος κανέναν. Ο κομμουνισμός συγγενίζεται με την ιστορία της Σοβιετικής Ένωσης και αν δεν συμφωνεί κανείς, παίρνει έναν άλλο τίτλο ή εγκαταλείπει το Διεθνές Κομμουνιστικό Κίνημα, όπως έκανε ο Μόσχα, όπως έκαναν οι Τροσκιστές, όπως έκαναν οι Άριστοί της Βενεζουέλας που δημιούργησαν το σοσιαλιστικό κίνημα.

Στην Ελλάδα είναι σήμερα ενδιαφέρον το γεγονός ότι το Κομμουνιστικό κόμμα του εσωτερικού άσκει κριτική στη Μόσχα γι' τον φασισισμό της αλλά αυτός δεν είναι αντισοβιετικό. Αντίθετα μάλιστα, αφού έκανε το πλν, και το θαύησα όταν ήμουνα μέλος του, γι' να αναγνωρισθώ στον κομμουνιστικό κόμμα από τους Σοβιετικούς και από το Διεθνές Κομμουνιστικό Κίνημα. Είπατε ακόμα εκπροσωπεί από την γατία της Οκτωβριανής Επανάστασης. Όσοσ πολλοί σκέπτονται ότι μπορεί να επαναληφθώ, αλλά με διαφορετική τρόπο αυτό που συνέβη πριν 50 χρόνια στην Ρωσία. Δεν είμαι πλέον πεπεισμένος γι' αυτό. Ζούμε σε μιά ελληνική επανάσταση, κυρίως μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, σε μιά επανάσταση τεχνική, επιστημονική που συγκλονίζει την κοινωνία. Δεν διαβάζουμε πιά ούτε θεωρία, ούτε φιλοσοφική και πολιτική ανάλυση που να βρίσκονται στο ύψος των περιστάσεων. Σήμερα διαπιστώνονται παράξενα πράγματα, όπως π.χ. ή συμπεριφορά των Αμερικανών διανοουμένων που είναι πολύ πιο επαναστατική από την συμπεριφορά των εργατών ή ακόμη ή ενεργός συμμετοχή της ελληνικής άστικής τάξης στον όγωνα έναντιον της δικτατορίας. Οι θέσεις αυτές δεν κλύπουν τις σχέσεις.

121

Δειψίας 10'

— Τι γνώμη έχετε για τον ιστορικό συμβιβασμό που εισηγήται το Κομμουνιστικό Κόμμα της Ελλάδας;

Για τον ιστορικό συμβιβασμό: Από κοινό είναι άναγκαστος στην Ελλάδα. Στην Ελλάδα, ο Μπελινγκουέρ κατάλαβε ότι οι διεθνείς αντιρροίσεις είχαν αλλάξει εντελώς σε σχέση με το πρόβλημα του παρελθόντος και ότι χρειαζόταν να εξασφαλιστεί η εθνική ενότητα του κόδε λαού.

Ο ιμπεριαλισμός έχει αλλάξει την τακτική του. Δεν περιορίζεται μόνο στην κατάκτηση και στην οικονομική και πολιτική κυριαρχία. Επιδιώκει επίσης και την πολιτιστική κατάκτηση και κυριαρχία. Οι Αμερικανοί με την γλώσσα τους, την τεχνολογία τους, τις συνήθειές τους, την άπνευσθάλια τους άπευδύνονται στην ψυχή των λαών, την γλώσσα τους, τις συνήθειές τους, την ύπσταση τους. Πώς να το καταπολεμήσει κανείς αυτό; Χρειαζόται άθνηος για την εθνική ενότητα, δηλαδή για το εθνικό συμφέρον.

Ο πνευματικός πολιτισμός και η γλώσσα παίζουν πρωταρχικό ρόλο, γι' αυτό όλα και πού λαλά γίνεται λόγος για πολιτιστική νέα επανάσταση. Σημασία έχει σήμερα ο κόδε λαός να προχωρήσει διατηρώντας ταυτόχρονα την προσωπικότητά του. Κόδε λαός, άπομ και ο πού μικρός, πρέπει να άθνηνίζεται για την άνάπτυξη της προσωπικότητάς του. Έτσι, θα συμβάλει με την ιδιοφυία του, στην πρόοδο της άνθρωπότητας. Δεν πρέπει, κότος και από την άμερικήνική αυτοκυριαρχία, όπως συνέβη με την ρωσική αυτοκυριαρχία, να έπικρατήσει το κότος. Κι' εδώ άκριβός έσπεδο μια νέα άντίρροση: θεωρώ, ότι το εθνικό δομάνιο βρίσκεται σε άντίρροση με την πάλη των τάξεων. Ο Λουιτζό Νόνο (Ιταλός κομμουνιστής μουσικός) μου έλεγε μια μέρα ότι δεν υπάρχει λαϊκή μουσική, αλλά μια εθνική μουσική και μια τοτική μουσική. Ο Νόνο κατάλαβε ότι η μουσική πού έπρεπε να άθνησκε από λαό πρέπει να είναι πνευματική. Δεν αμερικήνική. Σκέπτομαι ότι η λαϊκή μουσική στην Ελλάδα είναι γέννημα ολοκληρωτού το έθνους, πού να από πάλη των τάξεων, ταυμάχιστον από την πάλη των τάξεων όπως την άνταλομάνδρωσε ως σήμερα. Δεν δέχομαι ότι ο άργότης ή ο άργότης πού φερύζουν

248
την δεξιά άφορμάνεται από την άστική τάξη. Η άστική τάξη δεν καθορίζεται από την έκλογική

1850

1850

1850

1850

1850

22

122

24

προτίμασε, αλλά από τον πόλεμο της στην διαδικασία της παραγωγής, από την συνέχεια μίας φιλοσοφίας και μίας εθιμικής.

Βρισκόμαστε μπροστά σε μία νέα ανάλυση της εθνικής ενότητας που πρέπει να γίνει ανάλογα με την θέση του καθενός από τους στην κλίμα της παραγωγής, ανεξάρτητα από τις ιδιολογικές μας προτιμήσεις. Οι Ιταλοί Χριστιανοδημοκράτες είναι περίπου δώδεκα εκατομμύρια, αλλά το ενδιαφέρον τους έγκειται ότι αυτός είναι ξεπεταλιένιος. Φυσικά είναι το Ιταλικό Κ.Κ. να αναζητά την προσέγγισή μαζί τους.

Οι Ιταλοί με τις τοπικές κυβερνήσεις έχουν ήδη εφαρμόσει ένα είδος σοσιαλισμού μέσα στους κόλπους του καπιταλιστικού συστήματος. Θεωρώ όμως ότι ο αληθινός σοσιαλισμός δεν θα υπάρξει παρά μετά από μία επανάσταση που θα ισοπεδώσει όλες τις αστικές δυνάμεις, φερόμα, όμως, ότι στην Ευρώπη, μία τέτοια επανάσταση δεν είναι εύκολη υπόθεση. Δεν είναι δυνατόν πλέον να υπολογίζουμε κανείς σε ασθετική βαθμίδα γιατί θα ακολουθήσει όπως σε άλλου θα ακολουθήσει και η αντιπροσωπική ευρωπαϊκή αστική τάξη. Είναι ρητικό οι Ιταλοί είναι πολύ προχωρημένοι. "Αν όμως οι μεταρρυθμίσεις είναι παντού δυνατός, η επανάσταση... δεν είναι σίγουρος."

Δεν βλέπω παρά μία μοναχή λύση να είναι ο σοσιαλισμός στην Ευρώπη. Να οργανωθεί όσο είναι δυνατόν από γρήγορα μία διεθνής αλληλεγγύη όλων των προοδευτικών καπιταλιστικών, κομμουνιστικών και σοσιαλιστικών. Σε κάθε χώρα κομμουνιστές και σοσιαλιστές πρέπει να αρχίσουν να γινούν καλύτερα μεταξύ τους και να γίνουν νέες προσπάθειες συνεννόησης διεθνούς, όπως στην Γαλλία, μ' αλλα που είναι εύρωστοι.

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

228 229

123

25

25

Λειψίας 10'

— Η Πορτογαλία πέρα
νὰ ἀπὸ ἓνα πείραμα ποὺ
στὸ τέλος ἔμπορεῖ νὰ κατα-
λήξῃ σὲ ἐπαναστάσιν.

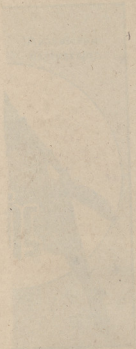
— Βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ Πορτο-
γαλία περὶ κρίσιμες στιγμὰς
καὶ ἴσῃ ἔχει κάνει ἓνα μεγάλο
βήμα πρὸς τὰ ἔμπροσ. Καὶ σὺν
τόπῳ μας ἔχουν γίνει ἐθνικο-
ποιήσεις. Καὶ στὴ Γαλλία ἐπι-
σης. Καὶ στὴν Ἰταλία, δὲν πρό-
κειται παρὰ γιὰ μεταρρυθμί-
σεις. Ὅσο γιὰ τὴν ἐπαναστάσιν,
πρέπει νὰ ἔχῃ τις λαϊκὲς μά-
ζες πῶς σου καὶ δὲν ἔξω ἀ-
κόμη καλὰ ποιὰ εἶναι ἡ στάσις
τῶν λαϊκῶν μαζῶν τῆς Πορτο-
γαλίας. Ὅλα οἱ ἀγῶνες ποὺ
ἔχουν γίνει ὡς σήμερα θέτουν
ἀντιμέτωπες διάφορες δυνάμεις
τῆς ἐξουσίας, τὸ κομμουνιστικὸ
κόμμα, τὸ σοσιαλιστικὸ κόμ-
μα, τοὺς φιλελευθέρους, τὸ Κί-
ημα, τὸν Ἐνῶσαν δυνάμειν καὶ
δὲν εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι οἱ
λαϊκὲς μάζες ρίχνουν μεγάλο
ἄρος σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσιν.

Ἡ κατὰστασιν Πορτογα-
λία μοῦ φαίνεται ἀρκετὰ ἀνη-
συχητικὴ. Μὰ μιά χώρα, ποὺ
πένηντα ἀεκάθερα χρόνια ἔζη-
σε σὲ ἓνα ὀλοκληρωτικὸ κα-
θεστῶς, ποὺ ἔμεινε στὴν με-
γαλύτερη πολιτικὴ καθυστέρη-
σι καὶ στὴν ὁποία ἡ ἐξουσία
ἔβασε ἐπὶ λειτουργία φασιστι-
κῶν μέσων καταστάλης καὶ ἐπε-
χείρησε νὰ διαστρεβλώσῃ τὴν
λαϊκὴ συνείδησιν. Πιστεύω, λοι-
πόν, ὅτι χρειάζεται μεγάλη προ-
σοχή, πρέπει δηλαδὴ μὲ κάθε
θεῖα νὰ διατηρηθῇ ἡ ἐνότητα
τῶν προοδευτικῶν δυνάμειν
καὶ τῶν δυνάμειν ποὺ εἶναι
ἐλλεικρινὰ ἀντίθετες μὲ τὸ φα-
σιστικὸ καθεστῶς, ἔστω καὶ ἂν
δὲν φρεθῶν αὐρισ ἀντιμέτωπες.
Ὁ κεντρικὸς κίνδυνος γιὰ τὴν
Πορτογαλία, ἔτις ἀλλοστε
καὶ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, εἶναι νὰ
ὀργανωθῇ μὴ φασιστικὴ ἀντε-
πίθεσις ποὺ χωρὶς ἄλλο θὰ ἀπα-
σχυρῆται ἀπὸ τοὺς Ἀμερικῆ-
νοὺς.

Ἡ δημοκρατία δὲν εἶναι μιὰ
ρευσιτὴ πραγματικότητα. Μὲ τὸ
νὰ παραδέχεται κανεὶς κατὶ τέ-
τοιον εἶναι ὡς νὰ τὴν καταδι-
κάζῃ. Οἱ μεταρρυθμίσεις χρειά-
ζονται, προκάλουθ' ἕνας μιὰ
πρόσρη διάσπασι τοῦ δημοκρα-
τικου μετώπου, ἐνὸς πρέπει νὰ
ἀνεβάλλῃται γιὰ νὰ ἐξασφα-
λίζεται ἡ ἐνότητα.

Βρίσκωμαι, ὁμως, μακριὰ ἀ-
πὸ τὴν πορτογαλικὴν πραγματι-
κότητα καὶ ἐπὶ ἀγλῶς ἐπιση-
μάνωμαι σκέψιν.

[Redacted]

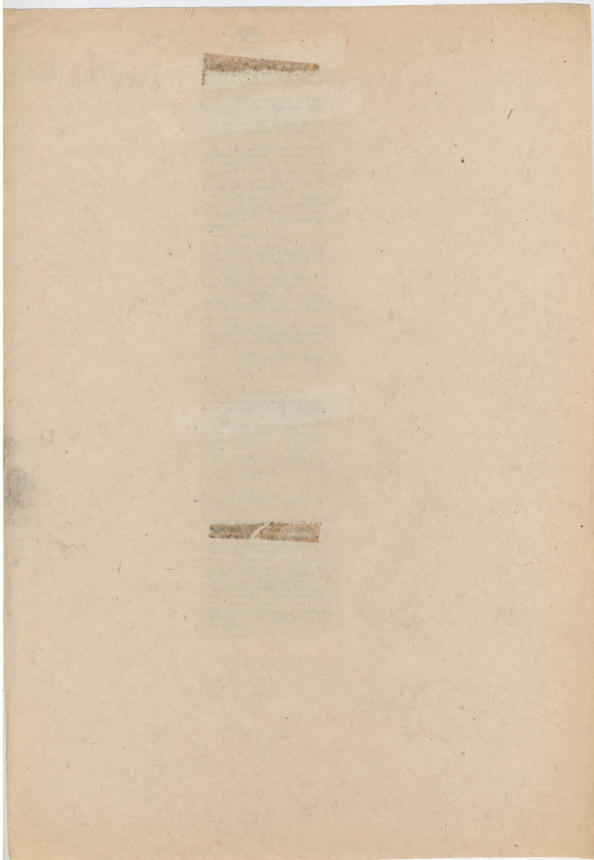
[Redacted]

Δελφίας 10'

— Ψευδείται τὸν αὐτὸ
σας ριζοσπάστη φιλόσο-
φο;

— Είμαι συνθέτης καὶ ἀνθρώ-
πος τῆς δράσεως. Δὲν νοεῖται,
δμως, δράσει χωρίς ἀνάλογη
καὶ σκέψη. Μὴ τὸν ένα ἢ μὴ τὸν
ἄλλο τρόπο εἶλας μέρος σὲ
ὅλα τὰ γεγονότα ποὺ συγκλόν-
τισαν τὴν χώρα μας στὰ τελευ-
ταῖα τριάντα χρόνια. Πρέπει νὰ
ποῦμε, εἴη ἡ ἱστορία εὐαγγε-
λινοειδὴς μαζί μας. Ἐίχαμε
τὸν πόλεμο, τὴν ἀντίστασιν, τὸν
ἐμφύλιον πόλεμον, δέκα ἑπτὰ χρό-
νια σκληρῶν ἀγώνων καὶ ὀστέ-
ρα ἑπτὰ χρόνια δικτατορίας.
Ὅπως ὄλοι οἱ συμπατριῶτες
μου, σκέφθηκα πάνα σὲ πολ-
λά πολιτικά καὶ κοινωνικά προ-
βλήματα. Ὅπως ὄλοι οἱ συνά-
δελφοί μου, δηλαδὴ οἱ καλλι-
τέχνες, οἱ ποιητῆς, οἱ μουσικοί,
ἔγω ἀναρωτήθη πολλές φορές
γιά τὴ θέαμα τοῦ ἀνθρώπου στὴν
κοινωνία καὶ τὴν μοῖρα του.
Ἔτσι, ἀν σήμερα ἐκφράζομαι
μὲ τρόπο ποὺ θὰ μπορούσε νὰ
τὸν χαρακτηρίσῃ καὶ σὲ φιλο-
σοφικά, εἶναι γιὰ τὴ σκέψιμου
ἄριμτος ζῶντας τὰ γεγονότα
καὶ γιὰ τὴν ἀνάλογη ἀνάλυση κά-
θε γεγονὸς, πρὶν ἀκολουθήσω
μὴ κατεβῆκα ἢ πρὶν δράσω.
Ἔπειρα, εἴη ἔσο θὰ μπορούσε νὰ
σκετῆτασε καὶ νὰ ἀντιδρῶ-
με σκοπὰ στὰ γεγονότα, θὰ
διατηρούμε τὴν δυνατότητα νὰ
ἀλλάξουμε τὴς συνθήκες ζωῆς
καὶ νὰ δημιουργήσωμε τὸ μέ-
λλον μας. Γι' αὐτὸ εἶμαι αἰσιό-
δοξος. Ἡ φιλοσοφία αὐτὴ εἶναι
ὁ καρπὸς μιᾶς περιόδου ἀδιό-
κοτης δράσεως καὶ περιέχει τὸ
σπέρμα τοῦ μέλλοντος. Ἐξ ὅ-
δμως, πρέπει νὰ ἐπιμένω στὰ
γεγονότα. εἴη ἡ δράσις καὶ ἡ
σκέψις ποὺ στηρίζεται σ' αὐτὴν,
ἀποτελοῦν ἓνα ἴδιον, γιὰ
μὰς δειχνουν σὲ κάθε στιγμή,
ποιὰ εἶναι τὰ καθήκοντά μας,
τὸ χρέος μας. Ἄν κάθε μέρι
ἐπιτιλοῦμε τὸ καθῆκον μὲς σὲ
ἐθνοκρατίαι πρὸ ἐλευθέρου.

Πρέπει νὰ εὐδοκίμοι σὲ ἓνα νὰ
τοιο βαθμὸν σκεμχίας, ὥστε ἡ
ἐνότητα νὰ μὴ γνηχοῦσιν ὄμο
σὲ περίπτωση ἐνόηλου ἀγῆσι.
Χρειάζεται, λοιπὸν μὴ μεμφο-
τη ἐργασία γιὰ νὰ ἐξουδετερω-
θῶν οἱ διαφορῆς ἀνάμεσα στοὺς
κομμουνιστῆς καὶ στοὺς σοσιαλι-
στῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκείνης ποὺ χυ-
ρίζουν τοὺς ἴδιους τοὺς κομμου-
νιστῆς μετὰ τοὺς καὶ τοὺς ἴ-
διους τοὺς σοσιαλιστῆς μετὰ
τοὺς.

98 125

27

ΑΤΡΟΣ

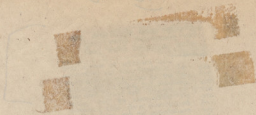
Λεωνίδας 10

τικός. Πώς θα χαρακτηρίσει τον εαυτό σας, μορφή ή αερίνα;

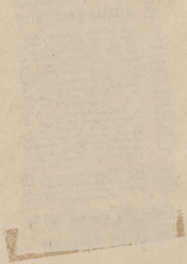
Για να είσαι αερίνα πρέπει να βριακασαι έξω από τη θάρκα. Εγώ, όμως, βριακασαι μέσα στην ίδια θάρκα που βριακασαι ο καθένας. Για να είμαι μορφή, θέλω να έμπνέω τους άλλους, ενώ οι άλλοι είναι αυτοί που με έμπνέουν.

7η έγκριση

Τι κάνει η αερίνα; Όδινει τον λαό, την νεολαία, προς μία μορφαία ακτή. Η Όβουσαία. Θα έπρεπε σκεπασ να εργάζομαι για πολύ ταπεινά συμφέροντα! Η γενιά μου κι' εγώ τα έχουμε δώσει όλα, έξω και τριάντα χρόνια, για την απελευθέρωση του λαού μας. Ο μοναδικός εφ'όλης μας είναι ο λαός. Απόδειξη ότι δεχόμαστε επιθέσεις απ' όλες τις πλευρές. Είμαι ένας άνθρωπος τελείως ανεξάρτητος. Είμαι ένας άνθρωπος απόλυτα ελεύθερος και το πνεύμα μου αντανακλά το πνεύμα του λαού. Το πνεύμα αυτό, το πνεύμα της ελευθερίας και των ελλείπων του λαού, εμπνέει την ελληνική νεολαία, ενισχύει τον νόμο της μέση στον κόσμο που η ίδια αόρια θα οικοδομηθεί. Λαχχει στην νεολαία αυτή, ότι τίποτα δεν είναι πιο ισχυρό από την αλήθεια του ανθρώπου του αποπροσανατολισμένου να αποπροσανατολιστεί με όλα τα μέσα και να θυσιάσει για τον θριαφό των Ισωνικών του.

382415 '86

Ο ΜΟΤΕΑΡΤ ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΕ

ΤΟ ΧΡΕΙΟ ΤΟΥ

Σημείωση:

Ποίημα του Μάκη Ψυχίου πρὸς τὴν καρτίδα μου...

τετράκις 10'

Ἡ ψυχὴ τῆς καρτίδας μου
εἶναι ἀδρᾶς ὁ σκόπος
καὶ ἀδρᾶστε πλῆρες
ἠδρᾶσθὸ βράχο.

Εἶσαι οὐ μὲναι, γυναικαὶ κόρη
καὶ ἀνδρᾶστεύς τις, θάλασσαν καὶ τὰ βουνα
καὶ κρυφὰ βάλφεις μεῖς ἀφμα

τὰ κόκκινια ἀδρᾶ τῆς Ἀιδουτασης
καὶ ἐπρᾶνωσῶν οἱ καιροὶ καὶ οἱ ἀνῆρτες.

Ἄμνησθι ἰάπθῃ σὴν ὀδοσυχὴ χῶρα μου
Πόδοχα Ἐδδῆναι.

Ἄπρωστε νοιητῆ. σὲ οἱ κρᾶζω!

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher but appears to contain several lines of script.

— Συχνά κάνετε λόγο για τον ρόλο που παίζει η κουλτούρα. Αναφέρετε μάλιστα και την πολιτιστική επανάστασι. Τι εν-

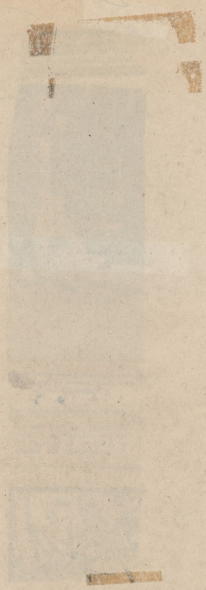
χειψίας 10'

— Πείτε με τη λέξη κουλτούρα.

— Η κουλτούρα δεν είναι πια συσώρευση γνώσεων, αποθήκευση αθέτων, ιδιών, έννοιών, πολιτιστικού υλικού, στην μουσική, την ποίηση ή οποιαδήποτε άλλο. Δεν πρόκειται για καταναλωσιμο προϊόν. Κουλτούρα είναι ή συμμετοχή σε μια ομάδα κινήσεως και ή ανάπτυξη ενός ιδιότυπου που υπάρχει μέσα μας. Είναι ή θέσπιμος απέναντι στη ζωή, στη ζωή σ'ην αφηρημένη, φιλοσοφική έννοια και σ'ην συγκεκριμένη, άμεση και καθημερινή έννοια. Πρόκειται για την ήθική, ηγεμονική και αισθηματική συμπεριφορά του άπομου μερστά από προλήματα που του θέτουν ή ζωή, ή ιστορία και ή αέμω. Κατά την άποψή μου, ένας άνθρωπος δεν μπορεί να εκπληρώσει τον προσηρό που παρά μόνο αν Εσπερήσει τα όρα του καταναλωσι, για να πάρει πρωτοβουλία με την δημιουργία του, ή με την συμμετοχή του στην δημιουργία. Κατά την γνώμη μου, ίδανικό παράδειγμα αποτελεί ή Αθήνα στην έποχή του Περικλέους. Οι Αθηναίοι είχαν κατορθώσει ή πολιτεία να τους δίνει θέαματα, και όχι οποιαδήποτε θέαματα. Βρισκονταν από το πρωί ως το βράδυ στο θέατρο, πρώτα γιατί είχαν συσταθεί διαγωνισμοί, που βράβευον τους συγγραφείς. Η ελληνόφωνη έπιτροπή όριζε μελετά από το κοινό και όχι από άγνωστους κριτικούς. Και ύστερα τα γεγονότα που τους παρουσιάζον στο θέατρο, άναφέρονταν τα περισσότερο σε διάματα τους. Οι Πόλεμοι του Αισχύλου, π.χ. θέμζον ένα πρόσφατο παρελθόν, για το όποιο ό καθένας είχε την προσωπική του γνώμη. Υπήρχε συνεπώς διάλογος μεταξύ συγγραφέων και κοινού. Από την ανταλλαγή αυτή δημιουργούνταν πραγματικά συλλογικά έργα, χάρη στα όποια ό Σοφοκλής, ό Ευριπίδης ή ό Αριστοφάνης μπορούσαν να προχωρούν και οι συμπλοκές τους να Ικανοποιούνται καλλιτεχνικά. Με τον τρόπο αυτόν το όποιο μπορεί να δοικεί την Ισορροπία του.

1860

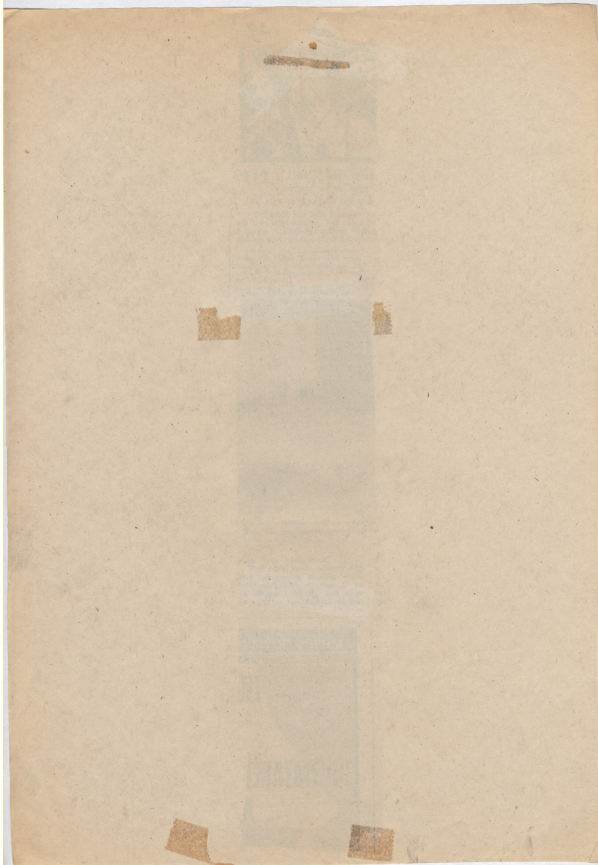
W. J. ...

1800 129

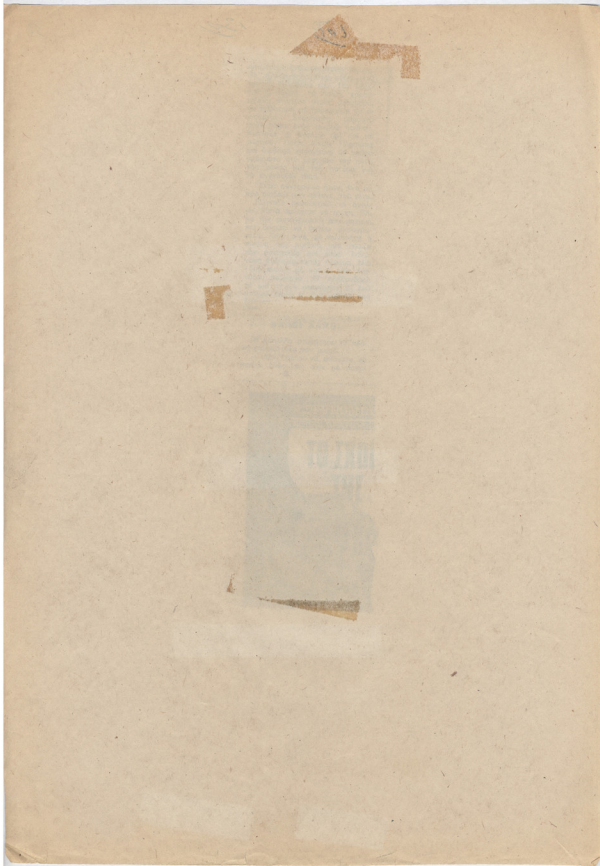
Ο θερισμός έχει την ανάγκη να εκαρτοποιηθεί. Αισθάνεται πόνος, που δεν είναι μόνο υλική. Όταν ένας πρωτόγονος άνθρωπος χορεύει ή κατασκευάζει ένα τοιχείο, αυτό γίνεται γιατί νοιάζει γι' αυτό μια ζωτική ανάγκη. Ο άνθρωπος αναπτύσσεται προς δύο ταυτόχρονα κατευθύνσεις, την υλική και την πνευματική. Ο διαδρασμός αυτός είναι έντυμωστικός στους πρωτόγονους πολιτισμούς. Στην νήσο Μπιαλί, π.χ. ο πληθυσμός που δεν έχει περαχωθεί ακόμα από την κατακτητική θεολογία έχει δημιουργήσει μια Ισορροπία από υλικό σύστημα και το πνευματικό σύστημα. Κάθε χρόνο, κάθε χωριά δημιουργεί ένα μελόδραμα, στο οποίο μετέχει το κάθε μέλος της κοινότητας προσφέροντας έτσι την συμβολή του. Βρίσκουμε αυτή την Ισορροπία και στο χωριό άλλων περιοχών του κόσμου όπου όλα φαίνονται γι' να ισορροπώσουν υλικά και πνευματικά τους ανάγκες. Ταυτόχρονα όμως μετέχουν σε μια σειρά από

πνευματικές όπως οι θρησκευτικές, οι λαϊκές γιορτές και τα φεστιβάλ. Η συμμετοχή του μεθόδου έχει σχέση με την επεξεργασία της μουσικής, του χορού, των κοσμημάτων, του νεκρό κλπ. Κι' εδώ επίσης υπάρχει Ισορροπία. Η Ισορροπία αυτή όμως παύει να υπάρχει μόλις ο έθνος αρχίσει, ο μάγος εγκαταλείπει την κοινότητα. Πριν από αυτόν, ο αρχηγός που έγινε αρχηγός είχε εγκαταλείψει την κοινότητα και επειδή αγαπά την μουσική, το χορό, την ζωγραφική, συνάγει τον μάγο κοντά του. Και ο Μόζαρτ εγκαταλείπει το χωριό του. Οι καλλιτέχνες, αγά, αγά, έχουν γίνει χωριστά την πόλη τους στην λαϊκή μουσική για να αφηρηθούν στους πρίγκιπες και στους περαστικούς. Έτσι δημιουργήθηκε η ελλειμματική Ισορροπία. Οι μάγες απαργατώναν, όργωναν την μεγαλοσύνη τους να περὶ στην αυλή των πριγκιπων του γαλιζίου σίματος στην αρχή των πριγκιπων της Εκκλησίας ύστερα και των πριγκιπων του χρήματος από τίτλος. Βρισκόμαστε έτσι μπροστά σε μια πύλη κομμένη για τους πρίγκιπες και τους άστυς, ενώ ο λαός πρέπει με το απαραίτητα που θα του πεταθούν. Οπότε, ο λαός αυτός διατηρεί ένα δεικό του πνευματικού πολιτισμού, ο οποίος όμως σφραγίζεται μερτά με την ημέρα, γιατί η άσπικη τρέμει ή κανονία του κέρδους, που είναι άλλο και πιο φημίτες, που αποκοπεί και τους τελευταίους του μάγους. Σ' αυτό πρέπει να προστεθεί ότι το χωριό οδηγεί ενώ οι κάτοικοι τους μαζεύονται στις πόλεις, όπου δεν έχουν από την δυνατότητα να εκαρτοποιηθούν. Η άσπικη κουλτούρα βρήκε το δρόμο της, την λειτουργία της, που δεν έχει κομμάτι σχέση με την κουλτούρα της λαϊκής μάγος στην οποία επηρεάσαν γλυκανάλατα μυθιστορήματα και δοκίμια, υποπροϊόντα της κουλτούρας. Ποιός ηγναίνει από συμφωνική συνουσία ή από θέατρο; Ποιός αγοράζει βιβλία διακοσμητικής μουσικής; Ποιός συνάγει στις βιβλούς Συμφωνικής ή γλυπτικής; Στην Γαλλία, π.χ., πόσοι από το πενήντα εκατομμύρια των κατοίκων της ηρωποις από συνάγει; Δίνα γλάνδρα; Ένας πενήντα χιλιάδες δ.

ποια είναι αυτά ή εργαζόμενοι
 αυτά επικρατούνται από τις επι-
 χορηγήσεις του υπουργείου Παι-
 αγωγιά και έχουν τους κριτι-
 κούς τους. Για τους ανθρώπους
 αυτούς οι επιχειρήσεις φέρνουν
 νουν δολοφονίες σπίνες, επι-
 στήσεων αναλύσεις, αλληθροές,
 άδρα... Πέντε τα χιλιάδες από
 πέντε εκατομμύρια! Στο μετα-
 ξύ, οι άλλοι αποξείωνται γιατί
 δεν τους έχει δοθεί η δυνατότη-
 τα να μάθουν, να καταλάβουν
 και ν' αγαπήσουν, όπως οι πε-
 νήτα χιλιάδες, οι περισσότεροι
 από τους οποίους έχουν γνώσει
 το Γυμνάσιο, έχουν πάει στο Πα-
 νεπιστήμιο, είχαν όλες τις δυνα-
 τότητες να λατρεύουν την μου-
 σική του Μπετόβεν. Μετά από τη
 γαρία σε άλλες, οι Μπετόβεν θα
 μπορούσε να είναι προσιτές στις
 λαϊκές μάζες. Είναι κάτι πολύ
 περισσότερο από ένα μουσικό
 άγαλμα που το λατρεύουν όπως
 οι Παρθένους.

Η Σακωνική τέχνη δεν είναι
 ένα άγνωστο πρόσωπο, δεν είναι
 κάτι το άσηρομένο που το θαυ-
 μάζεις, αλλά κάτι στο οποίο δι-
 φομοιώνεσαι, με το οποίο ταυτί-
 ζοσαι, με το οποίο διαλέγεται.
 Σήμερα, οι άσπροι, άσπροι έχουν
 λύσει το θέμα τους προδήλως
 το μυστικό να διαλέγεται με
 την καλλιτέχνη. Οι Ροβέλ, οι
 Ντεμπισσύ, οι Στραβίνσκυ γίνον-
 ταν δεκτοί από μεγάλα παριανά
 σαλόνια και έτσι οι άσπροι συμπε-
 ρείχαν. Πώς επισημοποιήθηκε η
 μορφή της συνάρας; Από ένα
 διάλογο ανάμεσα στην μουσική
 και το κοινό του που στην επο-
 χή του ήταν η Ιταλική ή η γερμα-
 νική άριστοκρατία. Ποιά μορφή
 θα γεννηθεί από την διάλογο ά-
 νόμοσα στην καλλιτέχνη και τις
 λαϊκές μάζες της Γαλλίας; Νά
 το έρωμα που πρέπει να τε-
 ρωθεί. Νέες μορφές, αυτό είναι σί-
 γασμα. Οι καλλιτέχνες, όμως,
 φοβούνται μήπως δεν πάρουν
 οσιό από γοργή των μεγάλων
 συνθέτων, μετά τους Σοπέν,
 Ντεμπισσύ, Στραβίνσκυ κ.ά. Κι'
 όλα αυτά είναι αποτέλεσμα των καλ-
 λιεργιών που δεν ενδιαφέρον-
 ται για τις επιθυμίες των μα-
 ζών, να την συναντήσουν τους
 να τη λατρεύουν τους, να τους
 προβληματίζονται τους.

32 — Θεωρείτε ότι οι καλλιτέχνες είναι οι μοναχικοί υπεύθυνοι για την απομάκρυνση τους από το λαό;

131

32

Ηλίας 10'

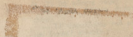
Οι καλλιτέχνες είναι βασικά υπεύθυνοι, σίγουρα όμως είναι ότι δεν ευθύνονται μόνο αυτοί. Ο Μαρξ και ο Λένιν είχαν και οι δύο άποψη σημαντική θέση στην κουλτούρα στην διαδικασία της δημιουργίας του σοσιαλιστικού κράτους. Με το χρόνο όμως η κουλτούρα θράηκε σε δεύτερο πλάνο. Σήμερα στα κομμουνιστικά κράτη των καπιταλιστικών χωρών η κουλτούρα και η πολιτιστική επανάσταση έχουν παραμεληθεί. Εκτός από ανθρώπους όπως οι Τρότσκι, Φίσερ, Γκρόφι και Γκαριοντό κανόνες θεωρητικά δεν ενδιαφέρθηκε πραγματικά για την κουλτούρα. Τώρα πια δεν γίνεται λόγος παρά μόνο για οικονομία και για κοινωνία.

ητική. «Όσο για την κουλτούρα θα κατανοήσουμε μ' αυτήν όταν θα καταλάβουμε την ελευθερία». Αυτά περίπου λένε οι σημερινά μαρξιστές. Δεν συμφωνώ με αυτή την άποψη. Ο μετασχηματισμός της κοινωνίας χωρίς πολιτιστική επανάσταση θα καταλήξει σε ένα υποκατάστατο του σοσιαλισμού, σε ένα νεοσταλινισμό. Δεν πρέπει να περιμένουμε τις κομμουνικές μετρώδες για να άρχισουμε την πολιτιστική επανάσταση. Αν θέλουμε ο άνθρωπος να γίνεται όλο και περισσότερο άνθρωπος, να απελευθερωθεί από την δουλειά της εργασίας — και τώρα είναι δυνατό πια αυτό — πρέπει να πάρει τις τύχες του από χέρια του, πρέπει να διεκδικήσει και την φιλοσοφική και ερευνητική του παράδοση και να αναζητήσει την κληρονομιά του.

33 — Η τέχνη έχει έναν χαρακτήρα και είτε το θέλουμε είτε όχι έφτιαξε φέρουμε την κληρονομιά της τέχνης της όσκλης τότε. Η τέχνη όμως αυτή βρίσκεται σε διάλειμμα, στο ίδιο επίπεδο όπου βρίσκεται και η όσκλης τότε. Η κρίση πέρασε στην τέχνη και το δράμα έγκειται στο γεγονός ότι οι κομμουνιστές καλλιτέχνες ζούν την κρίση στην δημιουργία τους. Αυτόσο, σήμερα οι λαϊκές μάζες κτυπούν την πόρτα της τέχνης και αυτό είναι ένα από το μεγάλα χαρακτηριστικά της εποχής μας. Ζούμε σε μιά περίοδο επανέλευσης των σχέσεων την

34 — Όσο για τον ρόλο αρχίζουμε να αποκαθαριζόμαστε και να κινούμαστε. Μετά τον Παγκόσμιο Πόλεμο η όσκλης τότε έπαισε να αποτελέσει πρότυπο πολιτισμού. Στην διαδικασία της δημιουργίας βρίσκονται μιά νέα αντίληψη για την ζωή και μιά νέα φιλοσοφία που έχουν παρθεί από τον αγώνα των λαών για την ανεξαρτησία τους, από τον αγώνα των λαϊκών μαζών για την συμμαχία τους στην μετώπη και για την απελευθέρωσή τους. Η νέα αντίληψη για την ζωή και η νέα φιλοσοφία είναι οι φρονιές μιάς προτύπου κουλτούρας. Διατηρούμε. Δεν είμαι πεπεισμένος ότι οι κομμουνιστές του 1975 βρίσκονται στην ανεξέλιξη ή ακαλυφθούν να πάρει την νέα φιλοσοφία. Η επανάσταση τους έπαισε είναι σε βάθος σοσιατική. Ανταγωνιστικός χαρακτήρας είναι ο έλεγχος των μ-

00000000

108 132

χανισμών που έχει κατακτήσει
 η άσκησή τους. Η ελληνική έρε-
 σια, όμως, δεν έγκεται στον έ-
 λεγχο των μηχανισμών, βρίσκεται
 στην κατ'εξοχή της λαϊκής φι-
 χής και περνά από την κοιλτού-
 ρα τῆς λαού. Πρόκειται, δηλαδή, να
 δοθεί στις λαϊκές μάζες αυτό που
 έχει κληρεί από αυτές η άσκη-
 σή τους. Το ζήτημα όμως δεν είναι
 οι λαϊκές μάζες να πάρουν από
 χέρια τους τις μορφές της άσκη-
 σής τέχνης. Αντίθετα, μάλιστα.
 Οι άσται έννοιων την ανάγκη
 να κτίσουν νέους ναούς που έ-
 νομοθέτησαν θέατρα, μουσεία, συμ-
 φωνικές ορχήστρες κ.τ.λ. Παιρ-
 νοντας κανείς αυτούς τους να-
 ούς θα ήταν σαν να έπαυσε την
 υψή και το σώμα της άσκησής
 τους. Ο λαός πρέπει να έ-
 κπεράσει αυτούς τους ναούς για

να υψώσει πάλι στις ηγέτες.
 Ο λαός δεν είναι μόνο έπι-
 δουρός της υπεροχής. Έχει έ-
 πίσης ήθικες, αισθητικές και
 πνευματικές όρετες. Πώς θα τις
 κένανμε να εκφραστούν; Δινο-
 ντας πρώτα κανονόργια ζωή σ'
 αυτό που μένει από την λαϊκή
 κληρονομιά, την μουσική, το χο-
 ρό, τη ζωγραφική, το παραμύθιο
 και πρό πάντως έννομα κινήση-
 τα ~~στην~~ καθημερινή ζωή. Δι-
 νοντας ύστερα στον λαό την
 δυνατότητα να εκφραστεί.
 — Μή ποιά τρέπο;
 Καθόν τον καλλιτέχνη, που

Λαϊκός 10'

λαϊκός που έννομα κινήση-
 τας είναι να καθίσει τον
 τρόπο. Άλλά και ο ίδιος δεν θα
 βρεί τον τρόπο αν δεν κάνει τον
 ομαλό χώρο που τον συνδέει
 αποκλειστικά με την άσκησή
 χη. Η εκκένωση θέβια δεν
 απορρίπτεται από συνολό της,
 άλλα δεν πρέπει να εξακολουθή-
 σαι να αποτελεί μοναδικό πρότυ-
 πο. Στο ζήτημα αυτό δεν ύπαρ-
 χουν κανόνες. Είναι αποκλειστικά
 ζήτημα διαδύναμης και ιδεολο-
 γίας. Ο καλλιτέχνης πρέπει να
 κάνει τις δικές του εκτιμήσεις
 και να χρησιμοποιήσει τις δικές του
 συμπεριερίες για να αρχίσει τον διά-
 λογο με τις μάζες χωρίς να
 πείσει στην θηρακονία. Οι λαϊκές
 μάζες, στις καπιταλιστικές προ-
 συνότιες χώρες που απονομοθε-
 τούν με το ύπαρξόντα του πνεύ-
 ματος δέχουν αυτήν την προ-
 σάβια. Οι λαϊκές μάζες πρό-
 πει να υψώσουν έναν ότι προ-
 σάβια να υψώσουν έναν σκελί-
 νιστή να συγκληκισθούν από σημείο
 να έννομα κινήση την δυνατότητα να
 τραπεσθούν με το έργο. Ο λαός
 να εκφραστεί.

18

AMES
1871

1

2

3

4

1884

133

34

Σήμερα όσο ποτέ έχουμε επι-
 τρέψει την φωνή μας τις τρι-
 τάδες: ο κινηματογράφος και το
 λαϊκό τραγούδι. Ορισμένες κινη-
 ματογραφικές ταινίες είναι συγ-
 κλωνιστικές και δημιουργούν κα-
 ταστάσεις στις οποίες είναι αδύ-
 νατο να μην ταυτιστούμε. Πρόκει-
 ται για την κόλαση του είναι
 αναγκαία για την οντότητα και
 την εκπλήρωση της προσωπικότη-
 τος. Ορισμένα τραγούδια, επι-
 τες.

... είναι τέτοια που αδύνατο
 είναι να μη γίνουμε ένα μαζί τους.
 Υπάρχουν διάφορα είδη ελαφρέας και
 "φορτωμένα" είναι και με φωνή
 δυνατή και με ορισμένα ελαφρι-
 κά έργα, με ορισμένα ποιήματα...
 Πρόκειται όμως για ελαφρομυ-
 θία αν ήταν ο κανόνας, αν υπήρχε
 μια μεγάλη κίνηση στο θέατρο,
 στην ποίηση και στις εικαστικές
 τέχνες, που να άγγιζε την λαϊ-
 κή ψυχή όσο οι κινηματογραφί-
 κες ταινίες και τα τραγούδια, τό-

... να θα είχαμε την πολιτιστική κί-
 νηση.
 — "Όμως οι δίσκοι, οι
 κινηματογραφικές ταινίες,
 οι εκπομπές της τηλεόρα-
 σης, τα βιβλία, παραμέ-
 νουν κατανοώντας αγαθά.
 Υπάρχει ένας δημιουργός
 και εκατομμύρια καταναλω-
 τές, που δεν μετέχουν
 στην καλλιτεχνική δημιουρ-
 γία.
 Η σχέση υπάρχει στον έθ-

... μιστό και τον λαό είναι ομοί-
 οση. Ο λαός δεν είναι άμεσα δι-
 μιουργός και μετέχει στην δι-
 μιουργία δια του καλλιτέχνη. Το έ-
 ρος και στην λαϊκή τέχνη, ο λαός
 δεν δημιουργεί άμεσα. Έκφράζε-
 ται έμμεσα από ένα άτομο ιδιαί-
 κη, για το κοινό, για την ζωγρα-
 φική κ.λ.π. Αυτό όμως δεν ση-
 μαίνει ότι ο ρόλος του λαού δεν
 είναι καθοριστικός, γιατί όπως
 λέει το φυσικό φαινόμενο, "το

Λειτουργία 10'

ΕΚΔΟΣΗ 1972

καλλιτέχνη. Ο λαός δεν είναι παρών σαν ανώνυμης μόνο στην αισθητική του έκδοσή. Με τους αγώνες του, με τις έλλειψές του, με την διαρκή αναζήτηση της πρόοδου, τις αντιθέσεις του, τις αγάπες και τα μίση του και προπάντως με την άκατανίκητη όρμη του για την ελευθερία, εμπνέει και κατευθύνει το έργο. Όταν το έργο δημιουργηθεί μόνο ο λαός θα το κρίνει, θα το αποδεχθεί ή θα το απορρίψει, θα το κινήσει να γίνει ή να μη γίνει καλλιτεχνικό έργο. Μπορεί, δηλαδή, ο λαός να υιοθετήσει ένα τραγούδι, να το μάθει, ότι έξω και να το τραγουδά ή να το απορρίψει ή να το απορρίψει. Ο λαός καθορίζει τα κριτήρια και οδηγεί με την κούρα του τον καλλιτέχνη στην δημιουργία του. Ξέρω προσωπικά ότι αν ήμουν μόνος θα έκανα τελείως διαφορετικά πράγματα από αυτά που κάνω. Ναι, αυτή είναι η συμμετοχή του λαού. Αυτή είναι η δημιουργική του επίδραση. Η συμβολή του είναι απαραίτητη και τα κριτήριά του αναμειγνύονται στο μέτρο που καθορίζονται από τα συτικά του συμφέροντα. Όταν ο λαός αγρονό κάτι, έχει άπιθατες απαιτήσεις. Φυσικά στον σύγχρονο κόσμο ο διάλογος αυτός δεν είναι εβκόλος. Αλλά τα πάντα πρέπει να χρεωματοποιούνται για να γίνε διαρκή.

Επίσης, άλλωστε, ανακαλύπτει και πάλι την λαϊκή συνείδηση που επιφέρει την διεύση έσοδών, ενόψει από δημιουργικό και από κοινού έργο για ένα πολύ σημαντικό

Επίσης, όμως, με την επίδραση που έσκει το συνεχές σφουροκόπημα της διασημότητας, ο λαός εξακολουθεί να πράττει άσπαστη να ε-

χη την ικανότητα να κρίνει. Φυσικά ή όσπική τάξη κάνει ό,τι είναι από χείρι της για να διαφείρη το λαϊκό αισθητήριο και να αποβλακώσει τις μάζες προσφέροντας ο αυτές υποπροϊόντα του πνεύματος. Η όσπική τάξη χρησιμοποιεί το υποπροϊόντα αυτά του πνεύματος για ηρημιστικά, για να ναρκώσει τον λαό αυτόν που μοχθεί και να τον κινήσει έχον την επανάσταση. Πιστεύω, όμως, ότι δεν μπορεί για πλέον καιρό να παρακλανά τον λαό.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο ρόλος ενός άλλου φαινομένου: Είδικα για τον ρόλο που παίζει το κέρδος. Ζούμε μέσα σ' έναν κόσμο στον οποίο το κέρδος παίζει καθοριστικό ρόλο και όταν θεθούν μπροστά σέ ένα λαϊκό έργο οι κομπολιστές αντιμετωπίζουν το δίλημμα: Να κερδίσουν χρήματα διαδίδοντας το έργο, αλλά και απέρνοντας του τόχρονα τον κόσμο της επανάστασης που όργη ή γρηγορότερο θα δημιουργήσει τα προνόμιά τους.

Χειρικός 10'

1870

Received of the
Hon. Secy of the
Interior
the sum of
\$100.00
for
the purchase of
land

for the purpose of

the purchase of
land for the purpose of

the purchase of
land for the purpose of

1870

1870

1870

1870

1870

135
Ked

ή να μην κερδίζουν χρήματα για να μην απονομεύσουν μόνοι τους τις θέσεις τους. Για την ώρα, η έκλογη έχει γίνει: κερδίζουν χρήματα. Μπορεί, όμως να τους προωθήσει κανείς προς αυτήν την αντίφαση. Έπειδή δικός μου άνεκερμενικός σκοπός δεν είναι να κερδίζω χρήματα αλλά να διαδίδεται όσο είναι δυνατό περισσότερο το έργο μου, ζητώ από τους παραγωγούς δίσκων δικαιώματα πολύ πιο μικρά από όσα συνηθίζονται. Δελεσομέναι από το κέρδος, οι παραγωγοί δίσκων διαδίδουν το έργο μου και στις πιο απομακρυσμένες γωνίες της Ελλάδας.

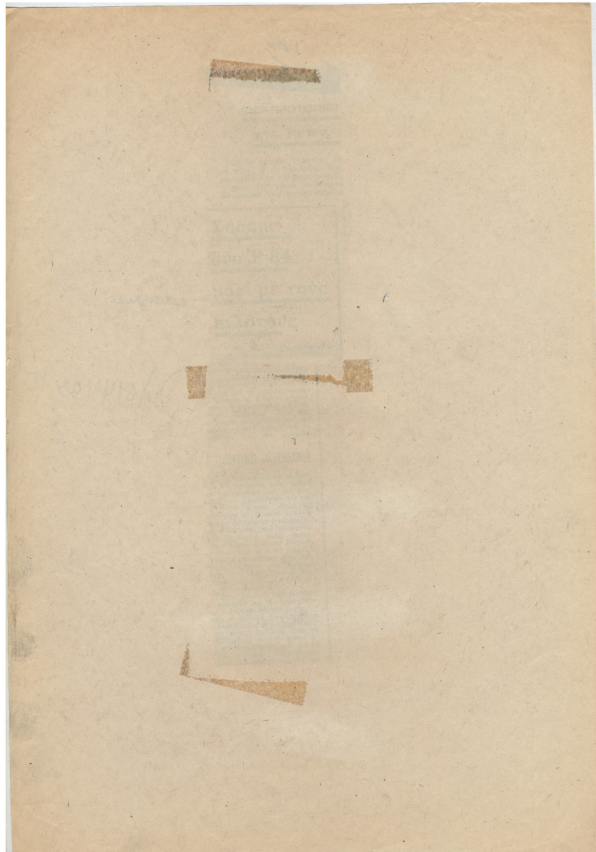
Δεν πιστεύω ότι υπάρχουν αληθινές δυσκολίες για την διάδοσις ενός λαϊκού έργου τέχνης στις καπιταλιστικές χώρες, εκτός από όταν το έργο εμπορίζεται από πολύ επικίνδυνα. Άνομια, π.χ., αν η απόταξη παρακή των Μπότης ήταν πραγματικά μεγάλη ή αν προεβλεπόταν κάποια μεγάλη επιτυχία των μεγάλων μονοπωλίων αντίληψαν ότι με την μουσική του μεγαλοφώνου το άγγλικό αυτό συγκρότημα παρέδωκε την νεολογία όλου του κόσμου σε ένα έργο επικίνδυνον από την άποψη της.

πρακτικές

36
Κατατάσσεται λοιπόν, τους Μπότης στην κατηγορία των λαϊκών δημιουργών;

Οι Μπότης έβρισαν στην νεολογία μια κουλτούρα που της έλειπε. Και πρώτα-πρώτα, επιούρησαν τραγούδια αληθινά, γεμάτα έμπνευση, και άνομοιότητα προσεχόμενα από την λαϊκή κληρονομιά. Έπειτα, σίγουρα είναι, ότι ήταν τακτοποιημένοι και ήταν προικισμένοι με πραγματική μουσική ιδιοσυφία. Τέλος, είχαν μια εκτέλεση εκκλητική. Πρότειναν, λοιπόν, στην νεολογία, μια δική της αισθητική, που της έλειπε, και η νεολογία ενέψυσε γι' αυτό μια απέραντη υπεργέννηση. Τώρα πια, η νεολογία είχε δική της μουσική, μια μουσική που δεν ήταν κοινότοπη. Δόστε στο λαό τους ψυχή με υπεργέννηση που είναι η αρχή της πολιτικής διάπλασης. Ένας υπερίφανος λαός ζητά περισσότερα, είναι πιο απαιτητικός. Συνειδητοποιεί το δικαίωμά του. Οι Μπότης ανέλαβον μια πολιτική εδώνη επιρροώντος μια υπεργέννηση νεολογίας. Μελετώντας κανείς το θέματο που ανέπτυξαν στο τραγούδι τους, μπορεί να διακρίνη επικρίσεις ε-

Χειψίας 10'

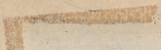
νοντιόν της Βροκάλιμιας, έναντι
 τών τού κατεστημένου, έναντι
 τού πολέμου στό Βιετνάμ... Όλα
 αυτά δέν μπορούσαν νά μή προ-
 καλέσουν μία προοδευτική κίνηση.
 Γι' αυτόν ακριβώς τόν λόγο δε-
 χήκαν τήν επίθεση της αμερικανικής
 κυβερνήσεως. Η τελευταία
 πήρε όνομα από τό οστέιο πού
 είχε ένας από τούς Μπήτλες περί
 Θεού, γιά νά προσκελεύη όποιο
 χία της περιόδου τους στις Η-
 νους Πολιτείες.

Τό ίδιο φαινόμενο παρατηρεί-
 ται και μέ τήν τραγουδίστρια Τζέ-
 αν Μπασζ, πού αντιμετώπισε πάν-
 τωτε διάφορες δυσκολίες από τις
 αμερικάνικες, άρχισε μέ διάφορα
 προσχέματα. Η όκμή μέ τόν
 Μπόμπ Ντύλαν, πού είναι επίσης
 μία άληθινή λαϊκή μουσική μεγα-
 λουργία μέ αυτά πού έκφράζει μέ
 μία παλαιά και μία μουσική ιδιο-
 σμειεία, πού δημιουργούν μία
 κίνηση αμεσοδημιουργίας της έξου-
 σίας τών μονοπωλίων, ή οποία
 φυσικά δέν άρνησε νά αντιδράσει
 επιχειρώντας νά τόν έξουδετερώ-
 σει, όπως έκανε και μέ τό κίνημα
 τών χίπις. Επρόκειτο γιά έ-
 να κίνημα δημοδημιουργίας τού συ-
 στήματος. Και τό σύστημα έπληξε
 κυριολεκτικά αυτό τό κίνημα, μέ
 τά νορκωτικά και τήν διαφθορά.

Οι Μπήτλες, ή Τζέαν Μπασζ, ή
 Μπόμπ Ντύλαν, ή κίνησιών χίπις
 και τώρα ή μουσική πόπ, κα-
 ταδικάζονταν άπότωση στην άρχη,
 γιατί οι δημιουργίες τους δέν
 στρίβονταν σέ μία πολιτική διά-
 βρωμα, όπως και τό γαλλικό κί-
 νημα τού 1968. Αυτό πάντως,
 δέν σημαίνει ότι μέ τόν Μπόμπ
 Ντύλαν και τούς Μπήτλες, γιά νά
 αναφορουμε μόνο αυτούς, δέν άρ-
 κίσουμε στην άρχη μίος λαϊκής
 τέχνης. Και έμμεσα συνέχεά τους
 ήταν οι «Χαίρ» («Τρίχες»), πού
 είναι μία σύγχρονη λαϊκή τραγου-
 δία.

Οι μεγάλοι τραγουδιστές της
 άρχαιότητας Έλλλαδας, δημιουργούσαν
 έργα στριζόμενοι σέ μύθους πού
 ήταν οικείοι και στους όποιους,
 πρόσθεταν διονυσιακά τραγούδια.
 Και οι συγγραφείς τού έργου «Τρί-
 χες», χρησιμοποιούν μύθους της
 έποχής μας, τούς νέγρους, τους
 αμοφιλόφιλους, τήν αμερικανική
 σημαία, τό Βιετνάμ, τό χαοτικό κ.
 λ.π. Αλλά τό πρόβλημα πού συγ-
 κληνίζουν τήν νεολαία. Πρόσθε-

τοντας λαϊκή μουσική δημιούργη-
 σαν μία έκλεκτική σύγχρονη τρα-
 γωδία. Άνάλογη γραφή ακολου-
 θήσα, γράφοντας τό «Τραγούδι
 τού νεκρού αδελφού». Χρησιμο-
 ποίησαν τό δύο βασικά στοιχεία
 της άρχαιότητας άθηναϊκής τραγω-
 δίας: τόν μύθο και τήν λαϊκή μου-
 σική. Χρησιμοποίησαν τόν μύθο της
 σύγχρονης έποχής (πού γιά μας
 τούς Έλληνες είναι ή έξουσία,
 πόλεμος) μέ τήν κερφή σύγχρο-
 νων λαϊκών τραγουδιών.

Στην κατάσταση των εθνικών
 ζήτων βρίσκει κανείς τις εδω-
 νικές που επισημάνα προηγουμέ-
 νως: την έλλειψη πραγματικής
 πολιτικής θέλησης. Για μία φορά
 άσχημ, οι καλλιτέχνες σταυτή-
 σαν στη μέση του δρόμου, όπου
 έβρισαν μόνον από διαίσηση,
 παρά από ιδεολογία, θά πρέπει,
 τώρα, χωρίς να χάσουν τις λαϊ-
 κές ρίζες που θρήσαν, να προ-
 χωρήσουν προς την δημιουργία
 έργων όλο και πιο διαδρασμένων,
 όλο και πιο φιλοδόξων, όλο και
 πιο πολιτικοποιημένων, που να εκ-
 φράζουν ολόκληρη την λαϊκή ψυ-
 χή, είτε ομερβανική, είτε ελλη-
 νική ή οποιασδήποτε άλλης εθνι-
 κότητας.

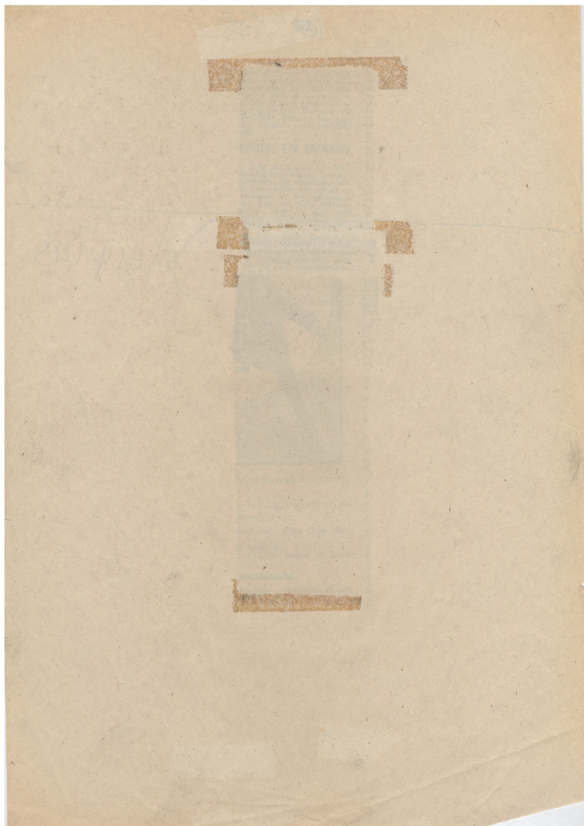
... Πώς έσχετάτε, το ότι
 στις σοσιαλιστικές χώρες η

μουσική πώς θεωρείται μου-
 σική της παρακμής, από-
 δει, της αποσυνθέσης του
 καπιταλισμού;

Δέν νομίζω, ότι αυτή είναι η
 γνώμη της σοβιετικής νεολαίας,
 τουλάχιστον έτσι όπως την είδα
 στα ταξίδια μου εκεί. Το σημερι-
 νό πρόβλημα των σοσιαλιστικών
 χωρών είναι ότι η νεολαία είναι
 ολόκληρα υποταγμένη στην δυτική
 μουσική, φρόνιζοντας στο σημείο
 και να απορνησθί τη δική της μου-
 σική παράδοση. Όταν πήγα τό
 1966 στο Πανεπιστήμιο του Κο-
 ζάν, όπου φοιτούν περί τούς 70.
 000 νέοι, οι φοιτητές οργάνωσαν
 μία γιορτή προς τιμήν μου. Μία
 παρουσίασαν τρεις ορχήστρες. Η
 μία έπαιξε τζάζ σε στυλ «Νέας
 Ορλεάνης», η δεύτερη έπαιξε
 εζόζ του στυλ «Σοφιστικέτέντ»
 και η τρίτη ήταν τζάζ κι' αυτή
 τύπου «πόπ». Κομμιά ταμική δη-
 μουργία.

Θυμάμαι πώς, στο ίδιο ταξί-
 δι, μου ζήτησαν να γράψω τή μου-
 σική για ένα νέο χορό, που εί-
 χαν δημιουργήσει, σε στυλ σουρ-
 τάκι. Αρνήθηκα. Θά επρόκειτο
 για μία άλλη μνη εργασία έργαστη-
 ρίου, Έκκαρμένη από την προση-
 μτικότητα. Αυτό μοιάζει λίγο με
 την μύδα. Όταν τό 1957 φορού-
 σα πανταλόνι μπλου τζήν στην
 Μόσχα, κι' έγω δέν έδρω πόσοι
 νέοι πρό πρότειναν να τό αγορά-
 σουν!

Χειφίας

138

Υπάρχει όμως και άλλο ένα πρόβλημα στις σοσιαλιστικές χώρες, που μου φαίνεται το ίδιο σοβαρό. Ή νέα κοινωνία έκανε πολλά για τους καλλιτέχνες, δημιουργώντας ενώσεις στους κλάους των οποίων βρίσκουν όλο δια χειρός τους και μέσω των οποίων ελέγχουν τις αμοιβές συναυλιών, τα θέατρα, τους εκδοτικούς οίκους κλπ. Χάρη στις ενώσεις αυτές, ο καλλιτέχνης δεν έχει κανένα άλλο πρόβλημα. Μπορεί να ~~να~~ με σημαντική άνεση και αν είναι δημοφιλής, αν σημειώσει μεγάλη επιτυχία, μπορεί να έχει διαμέρισμα, να απολαμβάνει ένα, δυο ή τρία αυτοκίνητα στην εξοχή, στο δούλεμά του κλπ. Αν αποφασίσει να πάει να εργαστεί μερικά μέρες, οπούδήποτε, το ποσό του με επιστροφή θα είναι

αυθεντικό γι' αυτόν και για την επ' αγγεία του. Και έχει ακόμα στη διάθεσή του οπτι, πιάνο και ό,τι άλλο έχει ανάγκη. Δυστυχώς, διαπιστώνω ότι οι δικοί μας καλλιτέχνες, που δεν έχουν τις ίδιες εύκολιες και οι περισσότεροι από τους οποίους είναι πολύ πιο φτωχοί, βρίσκονται πολύ πιο κοντά στις μόδες, δηλαδή, οι καλλιτέχνες των σοσιαλιστικών χωρών. Οι τελευταίοι, με τις τόσες ευκολίες που έχουν, φθάνουν στο σημείο να χάνουν το κριτικό πνεύμα, δεν έχουν πιο άνησυχες. Και διαπιστώνω ότι ο' αυτές τις χώρες, στις οποίες οι μεγαλοφυείς αψιθουόσαν, το επίπεδο της δημιουργίας είναι σήμερα χαμηλό. Φυσικά, μπορεί κανείς να διαφέρει με εξήγηση στην τελευταία αυτή παρατήρηση με το γεγονός ότι, όπως και στη Δύση, οι πιο προικισμένοι νέοι έχουν την τάση να κατευθύνονται προς τις θετικές επιστήμες, προς την τεχνολογία και την τεχνοκρατία, προς τις θεές της εποχής μας. Έτσι, οι νεαροί Μπετόβεν γίνονται φυσικομαθηματικοί. Έμεινα, ωστόσο, με την εντύπωση ότι στις σοσιαλιστικές χώρες η καλλιτεχνική δημιουργία είναι άρρωστη.

Προσωπικά, εσχωρίζω δύο μεγάλες κατηγορίες στους σύγχρονους μουσικούς των σοσιαλιστικών χωρών. Τους γνήσιους καλλιτέχνες που ακολουθούν την διεθνή κίνηση και τους καλλιτέχνες που κάνουν φακλά. Οι πρώτοι, θέτουν πολλά ερωτηματικά στην δημιουργική τους πορεία. "Ας πάρουμε τον Σοστακόβιτς και τον Στραβίνου. Ο Στραβίνου, που δεν ήταν κομμουνιστής, κέρδε άλλο μάλιστα, και που πέθανε τη ζωή του στις Ήνωμ. Πολιτείες, βρίσκεται πολύ πιο κοντά στην ψυχή του λαού. Ο Στραβίνου, κατάλαβε πολύ καλύτερα την εξέλιξη της ρωσικής λαϊκής μουσικής από τον Σοστακόβιτς, ακολουθώντας τον βρόμο της Σχολής των Πέντε και κυρίως τον Μουσόργκι. Ο Σοστακόβιτς, που ωστόσο και αυτός είναι μεγαλοφυία, κλεισθηκε στην τεχνουργία των Ευρωπαϊκών συμφωνιαστών και διαδραματίζοντων, που βρίσκονται έντελεις έξω από τη ρωσική μουσική παράδοση. Και η τούσητή να ακολουθούνται από μουσική της Δύσης είναι σχεδόν γενικευμένη μεταξύ των συνθέτων των σοσιαλιστικών χωρών, σε βάρος των μουσικών παραδόσεων των χωρών τους, σε βάρος δηλαδή του διαλόγου που θα μπορούσαν να προκαλέσουν οι με τις λαϊκές μόδες.

Τι θεωρείται κατηγορία, παίζει με όλους τους μουσικούς που κάνουν φοκλόρ. Θεωρώ όμως, ότι στον τομέα αυτόν δεν πρόκειται για αληθινή δημιουργία. Πρόκειται για μηχανογυγία. Παίρνουν ένα φοκλορικό υλικό που ήδη υπάρχει και το δουλεύουν όσο μπορούν καλύτερα, χωρίς να προσθέτουν τίποτα το νέο. Πρόκειται για μουσιστική τέχνη και δεν είναι και πολύ δημιουργικός. Το φοκλόρ, για να αναζωογονηθεί, θα πρέπει οι μεγάλοι συνθέτες. Εκκινώντας από στοιχεία που κληρονομήθηκαν από τη λαϊκή μουσική, που επιτρέπει να γίνει κανείς την ψυχή του λαού, να δημιουργήσουν μία νέα μουσική, νέους χορούς, που θα προερχόταν από εμάς από την παράδοση του τόπου, αλλά με τις διατάσεις που απαιτεί η εποχή μας. Όσο όμως είμαι σε θέση να έρω, ένα τέτοιο έργο δεν υπάρχει. Υπάρχουν έργα έντελως εγκεφαλικά, που ακολουθούν τον δρόμο που χάραξαν οι άστοι καλλιτέχνες, χωρίς ωστόσο να ακολουθούν εμνευσία και από την φοκλορική μουσική, που μένει έτσι μία μουσιστική μουσική. Δεν βλέπουμε καμία πρωτότυπη δημιουργία που να αντλεί από την εθνική παράδοση και να μιλά στην ψυχή του λαού.

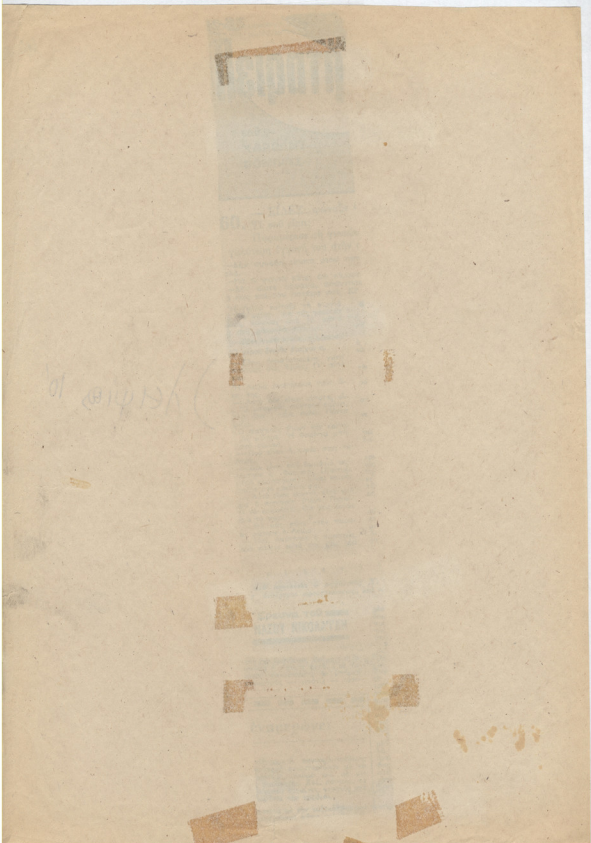
— Πρόκειται για μία αληθινή διαπίστωση απαισιόχρηστος, μία καταδίκη του καλλιτεχνικού συστήματος έτσι όπως εμφανίζεται στις ανατολικές χώρες;

Πραγματικό, πρόκειται για αποτυχία. Πιστεύω ότι πρέπει να αναγορεύουμε στις άλλες σχέσεις μεταξύ καλλιτέχνη και λαού. Και δεν πιστεύω ότι θα το επιτύχουν αυτό με δράματα και με την δημιουργία ενός θεατρικού καλλιτεχνικού συστήματος. Μία τέχνη ερασιμαία δεν είναι βέβαια χρήσιμη. Υπάρχει πάντοτε η ανάγκη για την ανανέωση του ηθικού υλικού, για την βελτίωση της ποιότητας του έθνους, για το ξεπεράσμα των τοπικών συνόρων, για την αναζήτηση πλευρών «αναλισμού» και «ουμωρισμού». Σε κάθε τέχνη, ο πειραματικός τομέας είναι αναγκαίος. Δεν δέχομαι ο πειραματικός αυτός τομέας να είναι απορριπτός. Τα πει-

Λειτουργία 10'

46
 ράματα πρέπει να γίνονται κατά την δημιουργία του καλλιτεχνικού έργου, του ζωντανού έργου, που δεν μπορεί να είναι ζωντανό παρά μέσα από την επαφή του με το λαό. Σε κάθε στιγμή πρέπει να δίνεις την έσουςία στο λαό. Η δημοκρατία είναι αναγκαία και στην τέχνη.

— Με την ίδια λογική δεν μπορεί να δοθεί ένα στίγμα στα όπλα οι ναυπηγητικοί τίτλοι παίρνουν ρόλο καθοριστικό. Δεν είμαι συνθέτης γιατί τέλειωσα το «Όθριο» και έχω ένα δίπλωμα. Δεν είμαι μουσικός επειδή απέκτησα έναν τίτλο. Ούτε από την στιγμή που απέκτησα τον τίτλο μπορώ να μένω ηρωικός και να πληρώνω για να δημιουργώ ένα έργο που ίσως δεν θα ενδιαφέρει κανένα. Όχι! Πρέπει σε κάθε στιγμή ο συνθέτης, ο ποιητής, ο συγγραφέας, να τίθεται αντιμέτωπος με το λαό, που είναι ο πραγματικός κάτοικος και αφέντης. Γι' αυτόν και

Εσθ' εν Ζηρυά

μόνο η' απόν διασφραγίζεται το Έργο. Αν ο λαός προχωρή, προχωρεί και ο καλλιτέχνης. Αντίθετα, αν ο λαός δεν ακολουθήσει ο καλλιτέχνης μένει μόνος με το Έργο του.

Μια τέτοια θέση δεν είναι μίσης επικέντρωση. Υπάρξουν, βέβαια, πολλοί μεγάλοι καλλιτέχνες που δεν αναγνωρίστηκαν από τους συγχρόνους τους. Πρέπει, λοιπόν, να τους καταδικάσουμε;

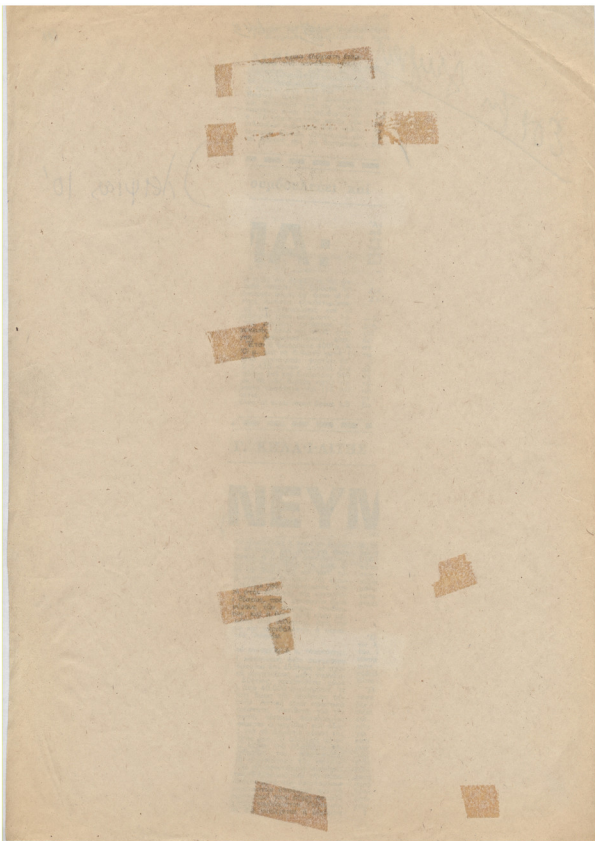
Η αλήθεια είναι, ότι ορισμένοι καλλιτέχνες παραγνωρίστηκαν στην εποχή τους. Δεν πρέπει όμως, να κάνουμε γενικεύσεις. Εκτιμώντας από τις ειδικές αυτές περιπτώσεις. Στο χώρο της μουσικής, σπάνιος ήταν οι περιπτώσεις καλλιτεχνών που πέθαναν άκαταλείτοι. Και αυτοί, πρέπει να το ποζάρ, έζησαν σε ειδικές συνθήκες.

Πιστεύω, ότι ένας ειλικρινής καλλιτέχνης ποτέ δεν θα φοβηθεί τον λαό και ότι ο λαός ποτέ δεν

Λεψίας 10'

βά περιφρονησών απέναντί του έπιθυμεί ν' ανοιχτήν διάλογον. Μόνο μια σοσιαλιστική κοινωνία θα εξασφαλίσει ένα τέτοιο διάλογο ανάμεσα στην δημιουργία και στην λαό. Ένα λαό έθιμο, σε πλήρη ανάπτυξη, που θα είναι και ο μοναδικός κριτής. Δεν μπορώ να δεχτώ σ' ένα οποιοδήποτε σύστημα, να υπάρχουν άνθρωποι που διαρίζονται για να ανακαλύπτουν «μεγαλοφυΐες». Η ανάγκη για να αποσπαστούν την «πατέντα» της μεγαλοφυΐας σε έργα τελείως ακατανόητα στους πολλούς. Ποιός κρίνει τότε τον κριτή; Ποιός τον ελέγχει; Για μόνο το πρόβλημα τίθεται καθαρά. "Η πιστεύεις στον λαό, ή δεν πιστεύεις. "Η του έχει εμπιστοσύνη ή δεν του έχεις. "Αν ο λαός θεωρείται άναλφάβητος τις έξουσιες. Πρέπει να τεθεί θέμα στην καλλιτεχνική βουλία την οποία διατροπών εκάστη όρισμένοι προνομοίχοι. "Αν εναυγουρίσουμε στις άλλες αυτές σχέσεις. δημιουργός-λαός, χωρίς την παρεμβολή του

μεσολαβήτος, οι καλλιτέχνες θα εναυγουρίσουν τον διάλογο που έχει δικαίωμα εδώ και τόσον καιρό. Και μη μισήσ' ότι η δημιουργία θα επέλθει τότε απέναντί του γνωσία και στην κολεκτίβα. "Όλοι γνωρίζουμε ότι ο λαός δεν όφειν εύκολα να τον εξεπνεί. "Αλλά και αυτό αν συμβεί, θα ήταν μια πολυτέλεια του συστήματος, μια πολυτέλεια όμως πολύ φτηνή. Σήμερα, διαπιστώνουμε ότι όραμένο ότομα προκείμενα, αλλά που κινούνται από οικονομικό συμφέρον, χαλούν τον κόσμο για να δροικούνται από προσέκλιο. Κι' όττερο, μη μίση, έχομε το τέλος. "Εξοφανίζονται, δεν γίνεται πιο καθόλου λόγος γι' αυτούς. "Αντίθετα, άλλοι, ελάχιστοι γνωστοί, αλλά τίμιοι, εργάζονται στην όφονεια. Και όσο περνάει ο καιρός, η φήμη των καλλιτεχνών αυτών μεγαλώνει. "Ο χρόνος, μαζι με τον λαό, είναι οι μεγάλοι κριτές της τέχνης. "Ο χρόνος είναι αυτός που απορροφεί για το περιεχόμενο της κληρονομιάς ένας πολιτισμού. Αυτό που λέμε να έλλο από κροσίνωμα του λαού. "Όπως παντού και πάντα, έτσι και στην τέχνη, ο λαός είναι κυρίαρχος.

141

42

Λεωνίδας 10'

Πώς έβγαλε το γεγονός ότι στις σοσιαλιστικές χώρες υπάρχουν οι «σοβιετικές» Σινιάδσκι, Ντάνιελ, Σολζενίτσιν;

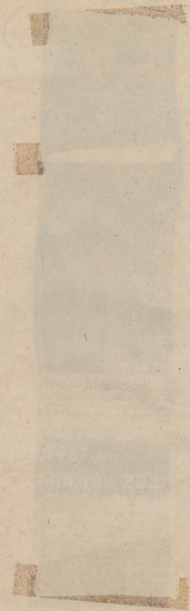
Για να επιχερήσει να εξηγήσει κανείς αυτές τις «σοβιετικές» πράξεις να ερμηνεύει από τόν τομέα του προβληματισμού της καλλιέργειας για να εισέλθει στον πολιτικό τομέα. Φυσικά είναι ηπαρμένο, σε κάθε κοινωνία, ακόμη και στην σοσιαλιστική να υπάρχουν διαφο-

ρές απόψεις. Από την μεριά μιας μεριά υπάρχει η δημιουργία που θέλει να ακολουθήσει και να είναι έλασθερος να μην να γραφτεί και να αυθεντικά, αυτό που θέλει και από την άλλη μεριά ο λαός που έχει τα κριτήρια του και τους φόβους του.

Πήγα αρκετές φορές στην Σοβιετική Ένωση και πάντοτε διαπίστωνα ότι ο λαός ήταν με ζήλο φρονημένος στο καθεστώς που δημιουργήσε. Το σοσιαλιστικό σύστημα επακτιβήκε ύστερα από σκληρούς αγώνες, από μια επανάσταση από έναν πόλεμο έναντι των ναζιτών, από τόν ψυχρό πόλεμο έναντι τόν καπιταλιστικού στρατοπέδου κλπ. Έτσι οι λαϊκές μάζες αυτών των χωρών δεν βλέπουν με τόσο καλό μάτι τις επικρίσεις έναντι τόν συστήματος με τό όποιο είναι έννοιασμενές.

Η ανάλογη μου γίνεται σήμερα, για τόν σταλινισμό είναι πολύ άσπαική. Άδύνατο είναι, αντίθετα με όσα δεσδιώνουν μερικοί, να συγκρίνεται ο σταλινισμός με τόν ναζισμό. Αυτό τό έβραυσε πολλοί. Άρκεϊ να αντιέβραυσε στην δική μου περβα, όταν μετά την ήττα τόν ναζιτών καταλόδασε την μετ ό την όλλη τις συνοικίες της Άθηνας. Έχω δει προσωπικά, την έποχή εκείνη, την λαϊκή τρομοκρατία. Ήταν φοβερή. Οι όποιο, να όπια για τό όποια όπαιχε ή όπόνοια ότι έχουν συνεργαστεί με τούς Γερμανούς ή ότι ήβελαν να όντιπαθούν στη λαϊκή έβραυση, κάτ έβραυον από την έποχή εκείνη. Εμείς που είμαστε μέλη τόν Κόμματος ή τόν στρατού έβραυε να παίζουμε τόν ρόλο μεσοδοτήτων, για να έβραυαίνομε και κομμιά φορά να σίβραυε ενθράυους από τό λαϊκό μίος. Ένας λαός που όπαινε καταπιέζόν από μια τάξη και εσπαικό βραυει την έλευθρία τόν γίνεται τρομοκός όπαινοκί σε κάθε ένα όπια που τό ταιριέζει

10. 10. 10

25

Όπως η Δ.Α. δεν έχει ως φορέα πειθαί από την επιχειρηματικότητα του Αρχηγού του Π.Α.Κ. Η απόφαση μας είναι τρομερό λοκωνική (15.9.70):

«Λάβαμε το γράμμα σας της 19ης Αύγουστου. Όπως σας έχουμε ήδη γράψει, στις 22 Ιουλίου 1970, πιστεύουμε ότι κοινή εκπροσώπηση των δύο οργανώσεών μας δεν έμνηπρετέ τον αντίστασιακό αγώνα.

» Η πρακτική και σωστή λύση για τον συντονισμό του αντίστασιακού αγώνα κατά της δικτατορίας είναι ή έμμεση συνάντηση εκπροσώπων των αντίστασιακών οργανώσεων ΠΑΜ — ΠΑΚ — ΔΑ, που ήδη δεσμεύονται από την τριμερή συμφωνία του Απριλίου 1969, με σκοπό την κοινή αντιμετώπιση προτάσεων για τη σύσταση ΙΕ.Σ.Α. Το Συμβούλιο αυτό πρέπει να αξιοποιήσθθδεις τις μαχητικές δυνάμεις που θέλουν να δώσουν τον αγώνα για την ελευθερία μέσα στην Ελλάδα.

» Τούτο αποτελεί την ουσία.

» Θέσει και δυνάμει ή Δ.Α. έμνηπρετέ αυτό το αίτημα.
Στις 6 Σεπτεμβρίου πραγματοποιήσε ή συνάντηση «κορυφής» των οργανώσεων Π.Α.Μ. — Π.Α.Κ. Έκδίδεται ανακοίνωση τύπου (7.9.70):

«Πραγματοποιήθηκε, χθές (6-9-70), στο Παρίσι, ή πρώτη συνάντηση, στο έδαφος, του Αρχηγού του ΠΑΚ Ανδρέα Παπανδρέου και του Προέδρου του ΠΑΜ Μίκη Θεοδωράκη. Έπακολούθησε συνάντη-

λεψίας 10'

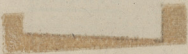
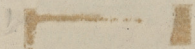
ση αντιπροσωπειών του ΠΑΜ και του ΠΑΚ. Προωθήθηκε επικοινωνηρητικά ή λύση προβλημάτων που όφουρου τον άπτελεσμιακό συντονισμό του αγώνα των αντίστασιακών δυνάμεων.

» Τό ΠΑΜ και τό ΠΑΚ θεωρούν, ότι ό μόνος αποτελεσματικός όδός για την καταστροφή των πρόξερτων άμερικανι-

κών σχεδίων και για την άνοτρη της δικτατορίας στην Ελλάδα είναι ό όδός της συντονισμένης, μαχηκής, μαχητικής αντίστασης που αξιοποιεί όλες τις δυνατότητες για την προύθηση των στόχων του αντιδικτατορικού αγώνα.

» Τό ΠΑΜ και τό ΠΑΚ τιμούν την ήρωική θυσία των Τσεκούρη και Άγγελου, που έπεσαν στο πεδίο της Αντιστασιακής πάλης. Καλούν όλους τους αγωνιστές της αντίστασης να έμπνευστούν από τό παράδειγμα τους και να έντείνουν τον αγώνα για τη δημοκρατία, τη λαϊκή κυριαρχία και την έθνική ανεξαρτησία.

26

«Πως όμως αν αυτό το θέμα
και άλλα έγγραφα κινείται
κάτι πολύ σημαντικό: Στην ού-
σια οι δύο αντιπροσωπίες έμε-
ναν σύμφωνες στο κρίσιμο θέμα
της Μοναρχίας - Συντακτικής
Συνέλευσης»

«Από το επίσημο πρακτικό φαί-
νεται ότι ο ίδιος ο Παπανδρέου
έδωσε τη λύση που έγινε ούτως
αποδεκτή:

Α.Π.: «Για την μεταβα-
τική περίοδο, δεν
θα είχαμε αντίρρηση για το
Σύνταγμα του '52 με την προ-
θήκη δύο όρων: Κατάργηση
των Συνταγματικών Προέσεων
και μη ισχύς της διατάξεως
που απαγορεύει την ανάθεση
της εξουσίας διατάξε-
ων».

195 10'

«Επίσης ο ίδιος ο Α.Π. προτεί-
νει την έλεγχ διατύπωση για το
πρόγραμμα του Ε.Σ.Α.: «Η έπι-
στολή που θαυμάσει θα έλεγε
«Ενώ την θέληση του ελληνικού
λαού», που έγινε ούτως δεκτή
και συμφωνήθηκε να αποτελέσει
κοινή πρόταση Π.Α.Κ. - Π.Α.Μ.
προς τις άλλες ίδρυκτες οργα-
νώσεις».

Τό Π.Α.Κ. έγκαταλείνοντας
τώρα την ούσα αντίθεσή του,
όπως υπάρχει διατυπωμένη στον
«πεντάγωνο», προς τον βασιλιά
Κωνσταντίνο και τις αντιπρι-
νικές πολιτικές δυνάμεις που τον
στηρίζουν, εναπόβει το πρό-
βλημα της ύποχρεωτι-
κής συμμετοχής στο Συμβού-
λιο όλων των πολιτικών πα-
ρταύσεων:

«Ιδρυτικά μέλη του Ε.Σ.Α.:
«Τό Π.Α.Κ θεωρεί, ότι για την
ίδρυση του Ε.Σ.Α θα ήταν άτα-
ραίτητη ή συμμετοχή και οργα-
νώσεων της δεξιάς για να προσ-
δοθεί στο σχήμα η καθολικότη-
τα που χρειάζεται. Τό Π.Α.Μ
σημαίνει, ότι πρέπει να γί-
νουν προσπάθειες προς την κα-
τεύθυνση της δεξιάς, ότι θεωρεί
δύσκι, ότι αυτό αποτελεί προ-
απαιτήση για τη συγκρότηση
του Ε.Σ.Α.»

10'

Σχετικά με την Δ.Α. συμφε-
νήθηκαν τα έλεγχ:

«Τό Π.Α.Κ έβασε τό θέμα της
έκπροσώπησης της Δ.Α, δηλα-
δή αν θα πρέπει να εκπροσω-
πείται χωριστά ή από κοινού
με τό Π.Α.Κ. Τό Π.Α.Κ διαβεβαί-
ωσε, ότι η διαβίβαση επίλυ-
σης του προβλήματος αυτού
σας του προβλήματος ούτου
προχαιρεί. Με την παραπάνω έ-
πιφύλαξη του Π.Α.Κ για την
Δ.Α. οι οργανώσεις που αποτε-
λούν έπικρατή βάση για την συ-
γκρότηση του όρχηκού πυρήνα
του Ε.Σ.Α είναι τό Π.Α.Μ, τό
Π.Α.Κ, ή Δ.Α και οι οργανώσεις
των δεξιωματικών».

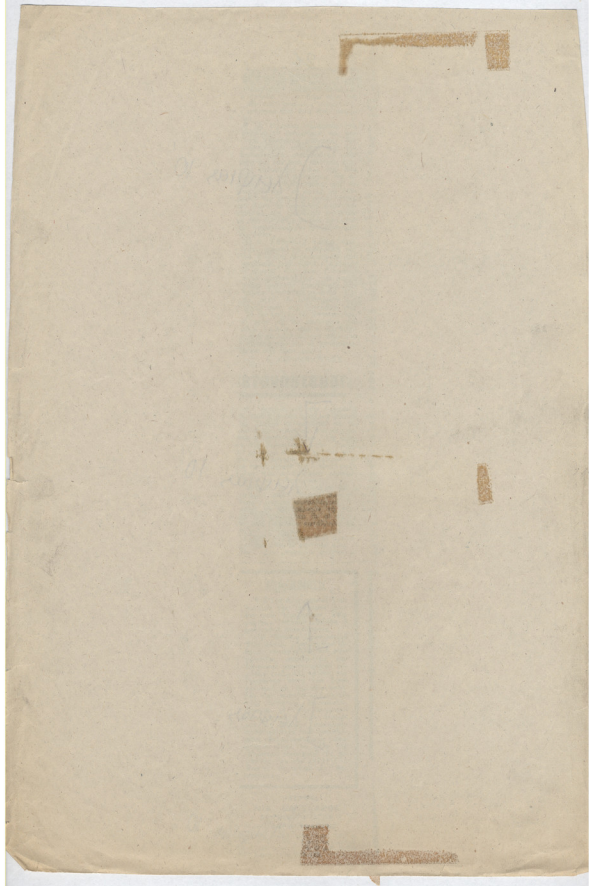
Τέλος τό Π.Α.Μ στην προ-
οράσή του να μεταφερθεί τό κύ-
ριο βάρος του όγανω στο λαό
όπείσασε την έλεγχ λαοκίνητη δα-
τύπωση που λέει όπως παύλλ:

«Μορφές πάλης: Στο πλά-
σιο της προσπάθειας για μα-
χητική οργάνωση και κινητο-
ποίηση του λαού εναντίον της
δικτατορίας λειτουργούν δυνά-
μεις δυναμικών ενεργειών».

«Όλα ηγαίνου πάς κα' ε-
χίν. Έμενε τώρα μία οσία. Τό
πρόβλημα της Δ.Α. Άραγε θα
τό Εσπερνούσαν; Από τό πρα-
κτικό διαβόλους την παραπάνω
παράγραφο:

Α.Π.: «Άς σημειωθεί, ότι
για τό Π.Α.Κ όσως υπάρχει τό
σκέψη του έπισηματος με την
Δ.Α. Πάντως, ή Δ.Α δεν μπορεί

195 10

27

Λεψιάς 10'

να βέλνει εν έσω. Τό έληφρα είναι αν δά της κάνωμι το χατηρί να μετρεί χωρίστα η 5 Χι...α.

είες

Όπώσο, μέρα από τό πρόβλημα αυτό, οι αυτηήσεις ανάμεσα στις δύο άντηρουσής γίνεται μέρα σε κλίμα εγκορδιότητος και αίσευθός. Σε μία στήμη κώσορ ΠΑΜήτε προτείνει να άρχίσου άμέσορ αυτηήσεις για ένα κοινό πρόγραμμα έξουσιορ. Η πρότασ γίνεται δεκτή με ένθουσιοσά. Τό Π.Α.Μ. άρχίει να πιστεύει ότι τό πρόγραμμα άρτίσασιν μία μέρα από Π.Α.Κ. "Άλλωστε είναι γνωστό ότι ή πίσω από τό θώσ και τό σπείλη πρός τόν Παπανδρέου γίνεται όλο και περισσότερο έννοη. Τόκοι μέσορ να κάταρ ανάντησ σπείλεσιν που άρτίσεται να πραγματοποιηθή αύτεσ τις μέρεσ στην Στακόλυμ και που μπορεί να είναι κρίσιμη για την ένότητα του Π.Α.Κ. Μήλωσ τάρα για τόν λόγο αυτό ο Παπανδρέου δέχτηκε τό συνάντησ με τό Π.Α.Κ. την παρουσία ήκρίβωσ της σύσκεψήσ στη Στακόλυμ; Μήλωσ τάρα η' από ήτον πόσο συνδιαλεκτικός.

Όπωσ έβλεπον τό πρόγραμμα ή έποχή αύτή ομνίπει έπίσο χρονικό με την άπόφασ του Παπανδρέου να συναντηθή με τόν Κορρανή, μέρα από ήλωση της προσθουλιερ του Νορδιγού παράγοντα, και να ζητηθή από τόν Θεοδωράκη τό συμμετοχή του σ' αύτή τη συνάντησ, πράγμα που έκανε σε λίγοσ μέρεσ, συγκεκριμένα στις 9 Σεπτεμβρίου, όταν ο πρόδρος του Π.Α.Μ. ήγες στη Στακόλυμ για να συνεχισ τή έπασεσ του με τόν άρχηγό του Π.Α.Κ.

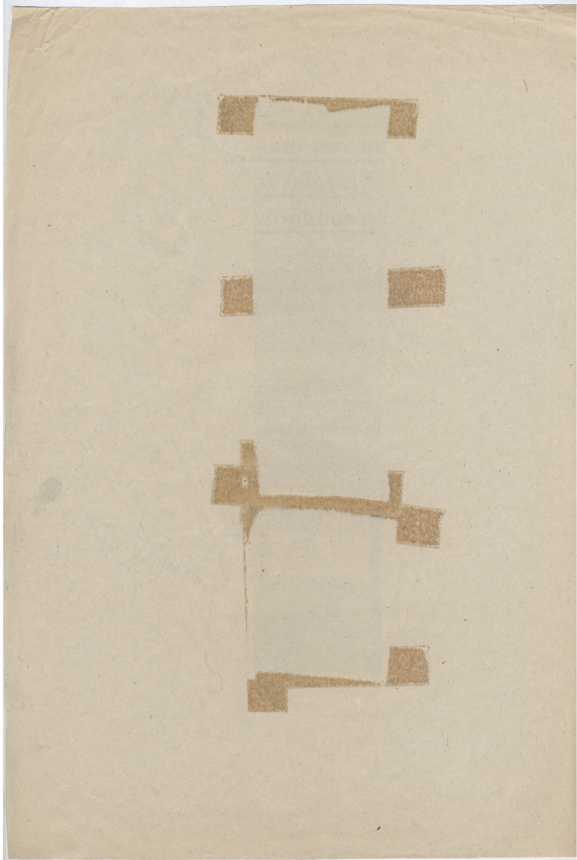
Μετό την συνάντησ αύτή έξεδωθη τό παρακάτω ανακοίνωσ άν (10.9.70):

«Συναντήθηκαν, σήμερα, στη Στακόλυμ, αντιπροσώπειε του ΠΑΚ και του ΠΑΜ για την επίλυση πρακτικάν προδημάτων της έργου άντιστασής του έλληνικού λαου έναντιού του στρατιωτικού καθεστώτοσ.

«Στη συνάντησ αύτή περυσήσαν ο Αρχηγόσ του ΠΑΚ κ. Α. Παπανδρέου και Πρόδρος του ΠΑΜ, κ. Μ. Θεοδωράκησ.

«Αποφαστικάν άπόφασ άπό άνέρορεσ (που τώλοκ μιναν στο χαρτί).

Λεψιάς 10'

28

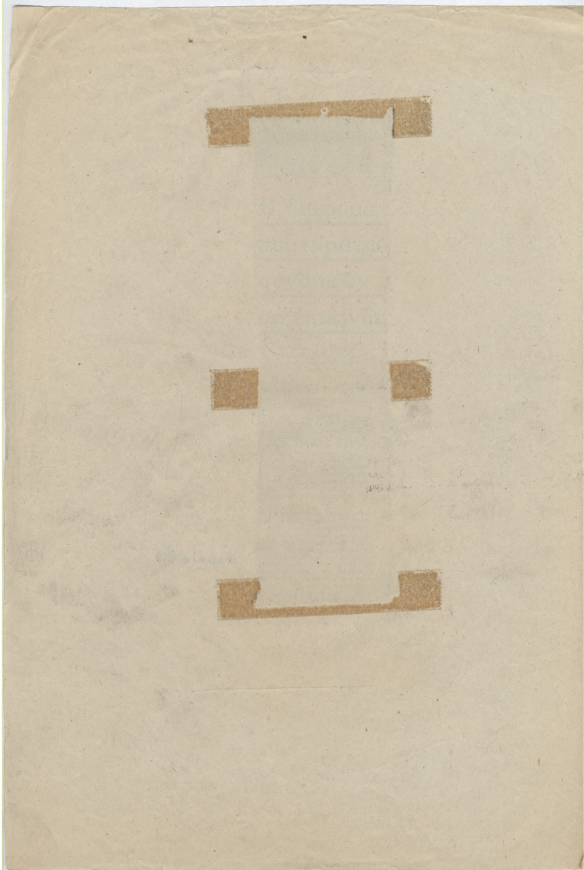
«Ομοίς ὁ Πατριάρχης ἔδωκε ἐπίσημα τὴν κοίτη μὲν στὸ Π.Α.Κ. καὶ σὲ συνέχεια, ἐγκάτελλεψε τὸ σχέδιο γιὰ συνάντησιν μετὰ τὸν Κομμουνιστὴ, ἐπισημὰς μὲ μεγαλύτερον ὄγκον δραστηριότητος ἐν τῇ πολεμικῇ του ἐνάντιον στὸ θεῖον καὶ τὴν Δεῖξι, κἀννοῦντας τὰρα μεγάλα ὀριστεριστικά ἀναγίματα, διεκρίνοντας κἀδε ἐπισημὰ μὲ τὸ Π.Α.Κ., τὴ Δ.Α. καὶ τοὺς ἀεματισμοὺς, δηλοῦσι τοὺς πρωταγωνιστὰς γιὰ τὴν Ἑβραϊκὴν τοῦ Ε.Σ.Α. Τώρα μὲναι γιὰ πρώτη φορὰ γιὰ μὴ νέα Δημοκρατικὴ καὶ Σ. ο. σ. ι. α. λ. ι. ο. τ. ι. κ. ἢ Ἑλλάδος. Προσποιοῦν τὸ «σχέδιο Στόχων» ὅπου θὰ προτινῆται τὴν συνταγματικὴν κατοχύρωσιν τῆς «Κοινωνικῆς Ἰδιοκτησίας». Προτινῆται τὴν ἔξοδο ἀπὸ κἀδε στρατηγικὴν ἀμφοτέρωθεν. Προτινῆται τὸ Προεδρικὸν Πολίτευμα (ὁ Πρόεδρος τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας ἐλέγεται ὁμοῦ ἀπὸ τὸν Λαὸν γιὰ περιορισμένη θητεία) καὶ οὗτος καὶ τὴν δημοσιογίαν «Εφεδρικῆς Ἐθνοφυλακῆς» καὶ διοικητοὶ ἀπὸ τὸ ΑΣΕΕ (Ἀνάτολιον Συμβόλιον Ἐφεδρικῆς Ἐθνοφυλακῆς). Στὸ τέλος τὸ κείμενον ἀπὸ κἀδε:

«Ομοίς τὸν Ἑλληνας μὲν καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, νὰ ἐνίσχουν τὴς δυνάμεις τοὺς ὡς ἓνα μαχητικὸν γιγάντιον, ἀπελευθερωτικὸν Κίνημα. Ἐτοί, καὶ ὡς ἔτσι, θὰ θέσωμεν τὸ θεμέλιον μιᾶς νέας Δημοκρατικῆς Σοσιαλιστικῆς Ἑλλάδος. Ἐτοί καὶ μόνο ἔτσι ὁ Λαὸς θὰ εἶναι κυρίαρχος, ὁ Στρατὸς θὰ ἀνήκει στὸ ἔθνος καὶ ἡ Ἑλλάς στὸν Ἑλληνα».

Παρ' ὅτι τὸ ἔγγραφο αὐτὸ ἔχει ἡμερομηνία Ἰουνίου 1971 οἱ ἰδέες αὐτῆς ἀρχίζουσι ν' ἀναπτύσσονται ἀπὸ τὸ τέλος 1970, ὅταν ὁ Α.Π. ἀπεκρίθη ὅτι θὰ καταγγεῖται τὴν ἀδικαιολογητὴν ὄλησιν, λόγω τῆς παρουσίας συντηρητικῶν - δεξιῶν καὶ μοναρχικῶν καὶ ἀποροσοῦναι νὰ σηκώσῃ γιὰ λογαριασμὸν τοῦ τῆς ομορφῆς τῆς ἀκροῦς ἀριστερῆς Ἐπερὸν ἄνευ δεξιάς ἀπὸ τὴν ἀριστερὰ τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα.

Λεωφύλιος 10'

αμφισβητούμενο

(1)

1

Επιθυμώ

47

220

Handwritten scribble

Το ΠΑΜ αποφασίζει να προχωρήσει στη σύσταση του ΕΑΣ, έστω και χωρίς τον Πανονδρέου. Καταποίζει τις άλλες οργανώσεις, ΔΑ και 'Αξίωματικούς, που συμφωνούν. Ορίζεται η συνάντηση στο Λονδίνο για τον Οκτώβρη 1970. Σε μία τελευταία προσπάθεια ο Θεοδωράκης άπευθύνει προσωπική επιστολή προς τον αρχηγό του ΠΑΚ:

Παρίσι 29 Σεπτεμβρίου 1970

Άγαπητέ μου Άνδρέα

Οι έντυπώσεις μου είναι ακόμα ζωηρές από την τελευταία μας συνάντηση. Είμαι θέβαιος ότι κάνανε σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της άμοιβαίας κατανόησης. Όμως δεν κατάλαβα ακόμα καλά ποιά είναι η δύναμη εκείνη που μας έμποδίζει να προχωρήσουμε αποφασιστικά σε μία πλήρη εξέλιξη πάνω σε όλα τα προβλήματα, τόσο των αντίστασιακών όσο και παραπέρα δηλαδή εκείνων που σχετίζονται με τη ζωή και την ανάπτυξη της πατρίδας.

Όπως σου είπα στην Στοκχόλμη, είμαστε αναγκασμένοι να ζήσουμε και να δράσουμε για πολλά χρόνια μαζί. Και είναι θέβαιος ότι από τα ξεχωριστά μας όραματα για το μέλλον της χώρας μπορεί και πρέπει να προκύψει ένα κοινό όραμα, αφού βασισόμαστε περίπου στις ίδιες δημιουργικές δυνάμεις του λαού μας, δηλαδή πάνω στον εργαζόμενο λαό.

Θά πρέπει επίσης να σου ύπεθυμισω την άποψη μου ότι βασικός κρίκος για τη διαμόρφωση της σύριανής ζωής της χώρας είναι η διαδικασία άνατροπής της δικτατορίας. Δηλαδή όσο πιο πλατύς και βαθύς θά είναι ο άγιωνος σήμερα, τόσο πιο πλατιάς και βαθιές θά είναι οι άλλαγές αύριο. Έπομένως χρειάζεται να οργανώσουμε όλες τις αντίδικτατορικές δυνάμεις στη βάση τόσο της πλατύτερης ένωσης όσο και της βαθύτερης δηλαδή ριζικότερης δράσης.

Είναι γνωστό πως η μόνιμη πολιτική των άντιστασιακών δυνάμεων άποβλέπει στη διαίρεση του λαού. Μανόχα έτσι περνούν τη γραμμή τους. Έντελώς άντιθετη θά πρέπει να είναι η πολιτική των φιλολαϊκών δυνάμεων. Θά πρέπει δηλαδή να εκμεταλλεύονται και την τελευταία εύκαιρία για να ενώσουν πλατιά, βαθιά και ουσιαστικά το λαό. Δεν ύπάρχει κατά τη γνώμη μου μεγαλύτερο και ιερώτερο έθνικό ΧΡΕΟΣ άπό την πανεθνική ενότητα. Άν είναι να οικοδομήσουμε κ' έμεις κάτι — αυτό που άποκαλούμε Έθνική Άναγέννηση — θά το οικοδομήσουμε πάνω σ' αυτή τη βάση.

Με άλλα λόγια, πιστεύω ότι δεν ύφασλει σε τίποτα να μιλάμε για Έθνική Άνεξαρτη-

η έτικη

(1)

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Κατάσταση

ΚΑΤΣ

Έτσι με την συνάντηση πολλών άλλων από τα ίδια ή και άλλους οργανισμούς - ΠΑΝΟ (και άλλους) Πολιτικές Εκπαιδευτικές Ένσεις Σχολ. Αλληλεγγύης Παιδικών Σχολ. Παιδικό Μέγαρο Παιδαγωγικό Κέντρο Μουσείο Σχολικός Αποθετήριο ΚΑΤΣ (καινούριος) Γενικός Μουσείο Σχολ. και Αλληλεγγύης Μουσείο

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ - Ας σημειωθεί επίσης το ΠΑΚ όπως υπάρχει το δικό του δικό με την ΔΑ. Πάντως η ΔΑ δεν είναι να γίνει όπως. Το θέμα είναι αν σε της κάποιες να γίνει να γίνει για την η ΔΑ.

Οστόσο, πέρα από το πρόβλημα αυτό, οι δι-
δασκοί ανέφεραν στις δύο συζητήσεις γι-
να είναι προς το «ήλιο» ευκαταστάσις και απο-
βίσις. Σε μια στιγμή κάποιος Παύλος πρότεινε
να δοθούν ορισμένες διευκρινίσεις για ένα κατά
πρόγραμμα έργο. Η πρόταση γίνεται δική
με ανάλυση. Το ΠΑΚ μπορεί να πατήσει φε-
τι το πρόγραμμα εφόσον από μέσα από ΠΑΚ.
«Αλλάζει είναι εννοεί ότι η σχέση από τη ΔΑ
και το σχολείο προς την Πολιτοειρήνη για
τη ΔΑ και περισσότερο έντονη. Όλοι μιλούν για
κατά συνέπεια σχέσεων από πρόταση να
προσδιορισθεί αυτές τις σχέσεις από Σχολείο
και από μέσα να είναι κρίσιμη για την ενα-
ρτία του ΠΑΚ. Μόλις τότε για τον λόγο αυτό
η Πολιτοειρήνη διεκδικεί τη συνέντευξη με το
ΠΑΚ την παραρτηρή έμφαση της συλλογής στη
Σχολεία. Μόλις τότε η από άποψή τους θα
αλλάξουν.

Όπως βλέπουμε το πρόγραμμα ή μπορεί αυτή
αλλάζει είναι κρίσιμη με την ανάγκη της
Πολιτοειρήνη ή συνέντευξη με την Κεραυνό, αλλά
προς την επόμενη της συνέντευξης με την Πολι-
τοειρήνη και με άλλους από τον Οργανισμό

— cf. Παναγιώτης

σία, Λαϊκή Κυριαρχία και Εθνική Αναγέννηση δίχως να έχουμε προηγούμενα χτισεί την ενότητα του λαού, την Εθνική Ενότητα. Αυτό το «χτισίμο» αποτελεί για μένα το ύψιστό μας χρέος, γιατί, όπως σου είπα, επί δεκαετίας, αν όχι εκατονταετίες, οι Έξνοι και τα όργανά τους δεν κάνουν τίποτε άλλο παρά να υπομονεύουν και να γκρεμίζουν τα θεμέλια της ενότητας του λαού και να δηλητηριάζουν τις σχέσεις του.

Κυριαρχημένος απ' αυτές τις σκέψεις διαπιστώνω ότι η δικτατορία μάς προσφέρει μία μοναδική ιστορική ευκαιρία για την οικοδόμηση της εθνικής ενότητας. Είναι φανερό ότι οι Έξνοι και τα όργανά τους έβαλαν αυτή τη φορά το μαχαίρι πιο βαθιά μέσα στο ματωμένο κορμί της δόλιας μας πατρίδας. Ξεπεράσαν τα έκακομένα. Μέ αποτέλεσμα δυνάμεις καθυστερημένες πολιτικά και ιδεολογικά να άποασποτούν από τό άρμα της ύποτέλειας κι αυτή τη στιγμή να θριασκονται σε άναζήτηση ενός νέου Έθνικού Κέντρου. Αύτή είναι ή μεγάλη, ή άνοηανάληπτη συνέπεια της ιστορικής στιγμής. Και άλιμονό μας άν μέν διαφύγει. Και άυτοχώς κι άκίνδυνος εϊνά μάς διαφύγει.

Πράγματι σκέψου Άνδρέα, ότι αύτή τη στιγμή εκατοντάδες χιλιάδες άκπρόσωποι ενός κόσμου πού ως χτές άκόμη μάς πολεμούσε θανάσιμα, σήμερα, άποκομμένο από τό αντίδραστικό τό κέντρο, στρέφεται πρός έμάς ζητώντας να ένωθούμε μέσα σ' ένα κοινό άγώνα με κοινούς στόχους και κοινές μεθόδους πάλης. Για μένα αύτό εϊναι έκπληκτικό άποτέλει ή μεγίστη έλπιδα για τό μέλλον της άύστουχη πατρίδας μας. Όμως οι μέρες περνούν, οι έλληδες ώριμάζουα και κατόπιν σπαιζουα. Και διαλογιζόμα: Εϊναι δυνατόν να μάς δινουα τό χέρια άγωνιστικό άείωματικό και πολιτικό, χτεσινόι μας δώακες και άντίπαλοι, κ' έμεις να συζητάμε για τό σήμα τών κουπιών πού ένδεχόμεως θα ύπόρχουα στή ένδεχόμενα χρώαία τών ένδεχόμενων μαχητών της ένδεχόμενης μαχητικής άντίστασης.

Έγώ δέν παηδέυομα από τό άποια πολιτικό ρεύμα, σήματα χτεσινό και σημερινά. Η δικτατορία έτηξε όλο τό πολιτικό μετάλλευμα της χώρας. Χτεσινό κόμματα δέν άποτελουα πλέον παρά άπλές έτικέτες. Ζούα μόνο μέσα στή φαντασία μας. Στή πραγματικότητα τό σύολο της πολιτικής μας ζωής μεταβλήθηκε σε μία ρευστή άμορφη μάζα ύποβαλλόμενη σε δύο βασικές επιδράσεις, τήν άρνητική και τη θετική.

Η πρώτη προέρχεται από κάθε ένέργεια, πρωτεβουλία πού επιβεβαιώνει και επιτείνει τη διαίρεση του λαού. Έτσι βοηθάει στήν παραπέρα τήξη, διάλυση, άμορφία και φυσικ

κά άδυναμία του πολιτικού δυναμικού της χώρας.

Η δεύτερη ή θετική, είναι άκόμη άσαστικό άνοπάρκτη και θά προέλθει από έκείνες τις ένέργειες και πρωτεβουλίες πού θα άποασοίσουα άριστικά στήν ενότητα του λαού. Τότε αύτή ή άμορφη και ρευστή μάζα θα άρχισι να μορφοποιείται, να παίρνει νέα σήματα, δηλαδή τό σήματα της άρνητικής πολιτικής του τόπου.

Μού εϊναι ότι όρισμένοι άπονοδι φιλοσου σε συμβουλευόυα να «περιμένει». Πιστεύουα, λένε, ότι μέσα στή σημερινή χώρα θα καταπονησπούν αιγά αιγά οι πάντες και ότι στή τέλος θ' άπομεινεις μονάχα όύ. Φριχτό, τραγικό λάθος... Άν ύπόρχει και κόκκος άλήθειας σ' αυτές τις πληροφορίες, νομίζω ότι θα πρέπει να διαχωριστείς άποασιστικά από τέτοιες σκέψεις, τέτοιους «φίλους».

Στήν πραγματικότητα εϊναι δέβαο ότι κάτω από τη σκοτεινή τήν άμορφη και έμμετάβλητη έπιφάνεια της σημερινής εθνικής πολιτικής ζωής οι διεργασίες συαεχίζονται, άξέινονται, πολλαπλασιάζονται. Άπάρχει πάντα μία βαθιά, ζωική θα λέγα άναγκαιότητα, πού σπρώχνει όλες τις καταστάσεις, άκόμα και τις πιο περιπλοκές πρός τις άναποφευκτες ιστορικές τους λύσεις. Ρεύματα σχηματίζονται. Άντιλήψεις μορφοποιούνται. Νέες δυνάμεις εσπετώνονται. Νέα πρόσωπα επιβάλλονται. Και Εσφινικά τό χιλιάδες ρυάκια συαυαντιώνται μέσα σε μία καιπή και σχηματίζουα τό μεγάλο ποταμό, τη μεγάλη λαϊκή ενότητα πού γκρεμίζει τό χτές και όδηγει στή καινούριο αύριο.

Μού μίλησες λόγου χάρη για τό Μυλωνά: «Ήταν ύπουργός, μού εϊπες στήν Ένωση Κέντρου, και εσπομένως... κτλ. κτλ.» Όμως ποιά τό θμμάατα αύτά; Ήπουργός Ένωσης Κέντρου; Άραγε ύπήρξαν όλα αύτά; Μέσα στή μνήμη μου — τη μνήμη μας — πέρασε μία άστραπή κ' έδωησε τό παρελθόν. Άν πεις τό ίδιο στή χωριά στή αυοικία, στή πανεισισημία, στή στρατώνη, στή μηχανορραυία, θά σε κοπάξουα με όρθάνοιχα μάτια, λές και εϊσαι άνθρωπος όπό τόν Άρη. Για μένα, λόγου χάρη, ό Μυλωνάς ή ό Ήλιού ή ό Άλευράς, εϊναι ένας Έλληνας πού πιατήκε από τόν έχθρό. Τόν έμαξαν, τόν έδεσαν, τόν χρώσαν από τήν οικογένεια του, τους φίλους του τόν έξόρισαν. Τόν ταπεινώσαν καθημερινά και τόν φρουρούσαν. Αύτός εϊναι για μένα ό Μυλωνάς. Και γι' αύτό τόν σεβομα και θεωρώ τιμή μου να κάβομα δίπλα του.

Πιστεύω με Άνδρέα ότι αύτή εϊναι ή μοναδική έλληνική πραγματικότητα. Η έξορία ή δίωξη, και ή θέληση πού άντιπάσεται στήν έξορία και τη δίωξη. Τποτε, άπολύτως τίποτε άλλο. Και πιστεύω ότι πάνω σ' αύτή

Αναγνώριση

Σταυρόπουλος

(3)

τή βάση πρέπει να οικοδομήσουμε τόσο την αντίθεση όσο και την ενότητα του λαού.

Έρμολα ό κ. Γ. επισκέφθηκε αυτές τις μέρες δυο φορές τον κ. Δ. πρός μερίστη σύγχυση, απογοήτευση και απελπισία του τελευταίου. Του είπε πως ανέφερα ότι το ΕΑΣ είναι τελειωμένη υπόθεση και ότι στο θέμα του θρόνου δεν κουνάμε από τη Συνταγματική και άλλα πολλά. Πήγε διερωτώμαι, με έκρηξη σου: Και η αποστολή του Π. που είχαμε συμφωνήσει; Τά ίχνη του άλλου ερωτήσαν στην Ρώμη.

Είμαι υποκειμένος να πάω ο ίδιος άμεσα στο Λονδίνο. Θεωρώ τους άξιωματικούς σαν μία από τις σοβαρότερες ελλείψεις μας τόσο για την αντίσταση όσο και για το μέλλον του τόπου.

Γνωρίζεις ότι μετά την άμνηστεια του 1988 δεν δέχτηκα να εγκαταλείψω την Ελλάδα, γιατί πίστευα και πιστεύω ότι η θέση μας είναι ανάμεσα στο λαό μας. Όμως λίγω πριν ελευθερωθώ είχε ώριμάσει μέσα μου η σκέψη ότι θα έπρεπε να βρεθώ για λίγο στο έξωτερικό να βοηθήσω την έννοτητα των αντίδικτατορικών δυνάμεων. Όπως βλέπεις ακολούθω έναν έντελως ιδιόρρυθμο δρόμο. Τώρα που διάβασες τις σκέψεις μου θα καταλάβεις καλύτερα το γιατί.

Θά πάω στη συνάντηση του Λονδίνου με την απόφαση να δάλω μία πέτρα στο θεμέλιο της ενότητας. Υποφέρω, άπορώ, πονώ, άναρωτιέμαι γιατί τάχα να υπάρχει ανάμεσα σός αυτή ή τόσο βαθιά διαφορά στην άντιμετώπιση της πραγματικότητας. Τόσο διαφορετικές είναι λοιπόν οι εύαισθησίες μας, οι άναλύσεις μας, οι επιδράσεις που δεχόμαστε; Όμως στο βάθος κάτι μου λέει — κι αυτό το έπεβεβαίωσαν οι συναντήσεις μας — ότι υπάρχει μεγάλη σύμπτωση στο πιο έπιμοχα θέματά.

Πιστεύω, Άνδρέα, ότι θα πρέπει να προχωρήσουμε γρήγορα, άποφασιστικά, τελειστικά. Η 28η Όκτωβρίου στέκει μπροστά μας σαν μία τεράστια πρόκληση - ύπόμνηση - προσκλήτριο. Οι γρήθορι δεσμοί δέν λύνονται άλλα κόβονται με τό σπαθί. Και τότε, μόνον τότε, οι πολίτες κάνουν ιστορία. Αυτή και όχι κάποια άλλη είναι η δική μας ώρα. Τώρα ή ποτέ. Άν διασώσουμε, άν παραπατήσουμε, άν δειλιάσουμε ή άν δέσουμε σωστά, τότε ή ζωή και ο λαός θά μάς προσπεράσουν περιφρονητικά.

Με άλη την αίσθηση της θαριάς ιστορικής ευθύνης και την έκτιμηση και την πίστη μου σε σένα και σε ό,τι εκφράζεις, σε παρακαλώ να μελετήσεις βαθιά αυτό που σου λέω πριν τό άπορρήψεις.

Η πρότασή μου είναι: Πρώτον να σταματήσεις τις διαλυτικές ενέργειες του κ. Γ. και να προωθήσεις την άποστολή Π.

Δεύτερον να κόψεις με τό μαχαίρι τον κόμπο του ΠΑΚ με την ΔΑ. Η ΔΑ έκανε αντίσταση και έχει δικαίωμα και ύποχρέωση να πάρει μέρος στο ΕΑΣ, ισότιμα και άκέραια. Με ισότιμη και άκέραια, έθνήν ύποχρέωσης και δικαίωματα. Τρίτον, να γίνει ή ιδρυτική συνεδρία για τό ΕΑΣ στις 28 Όκτωβρίου στο Λονδίνο στη βάση που είπαμε και δων πιθανόν θα συμφωνηθούν μετά τη συνάντηση Π. Μπορούμε — για όσο διάστημα τό θεωρούμε άναγκαίο — να μη προβούμε σε καμία άπολύτως δημόσια άνακοίνωση. Άλλά να χτίσουμε πρώτα στερεά τό οικοδόμημά μας, να τό θεμελιώσουμε, να θέσουμε σε λειτουργία τις ένωμένες δυνάμεις. Και τότε, όταν και έάν τό κρίνουμε σκόπιμο να κάνουμε δηλώσεις. Μπορεί ακόμα σε μία πρώτη φάση να μην άνακινωθεί έπίσης κανένα όνομα (άναφέρωμω κυρίως στους διαταγμούς που μού εζήγησες στη Στοκχόλμη). Μπορεί τό Έθνικό Συμβούλιο να έρκει για τίτλος. Νομίζω ότι θά πρέπει σ' αυτή τη φάση ν' άσχληθούμε άποκλειστικά με την οικοδόμηση των μηχανισμών, και την κατόπτηση συγκεκριμένων σχέδιων δράσης σε πανεθνική κλίμακα. Δίχως πολλές διακηρύξεις. Οι διακηρύξεις μας θά πρέπει να είναι συγκεκριμένες ένεργειες, χειροποατή αντίστασισκή παρουσία, συνδυασμένες επιχειρήσεις βασισμένες σε έπιτελικά σχέδια.

Λόγω του δραματικού χαρακτήρα των στιγμών που ζούμε σε παρακαλώ να διατηρήσεις μία καλή προσωπική έπαφή. Έγώ θά βούσκομαι στο Όσλο στις 10 - 11 Όκτωβρίου, για τη συνάντηση με τον Ε., όπως συμφωνήσαμε. Άπό τις 12 Όκτωβρίου θά βούσκομαι στη Ρώμη, όπου είναι εύκολο να με βρεις. Προχτές τό είπαμε και με τον Γ. Περιμένω προπαντός τό μεγάλο ΝΑΙ σου για τις 28 Όκτωβρίου, ήμερα του ΟΧΙ. Άν σου μείνει καιρός γράψε μου δυό λόγια στη διεύθυνσή μου.

Με τους πιο θερμούς χαιρετισμούς στη γυναίκα σου και τό παιδί σου

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Με βάση την έπικείμενη σύσκεψη του Λονδίνου πραγματοποιείται συνάντηση άντιπροσωπειών ΠΑΜ και ΔΑ στο Παρίσι, όπου άποφασίζονται μεταξύ άλλων και τό έξης:

24 Σεπτεμβρίου 1970

ΙΔΡΥΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΕΑΣ

Η ΔΑ συμφωνεί με την άποψη του ΠΑΜ — που δέν θεωρεί άποραίτητο όρο για τό

Βουγιούκας

Βουγιούκας

Ε. Γ. Μελίτης

Α. Βασιλάκης

LA

(

...
...
...
...
...
...

συγκρότηση του ΕΑΣ τή συμμετοχή «όργανώσεων τής δε'Εας» — και όχι με τήν άποψη του ΠΑΚ — που θεωρεί ότι ή συμμετοχή «δε'Εας άντιστασιακής οργάνωσης» είναι άπαραίτητος όρος για νά συγκροτηθεί τό ΕΑΣ.

(4)

Η ΔΑ ζητά νά καθορίσει και τό ΠΑΜ ποιά είναι ή θέση του στή περίπτωση που οι καθυστερήσεις προέβλουν από τήν πλευρά του ΠΑΚ. Η άποψη τής είναι νά προχωρήσουν οι τρεις άλλες οργάνώσεις — ΠΑΜ, ΔΑ και άξιωματικοί — θλέπε και τό «χρονοδιάγραμμα» τής ΔΑ.

Σημείωση

Μηνύ

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

Η ΔΑ συμφωνεί με τήν κοινή διατύπωση ΠΑΜ και ΠΑΚ: «Τό Σύνταγμα του 52 με τήν προσθήκη δύο όρων...». Έπισημαίνονται τό ακόλουθα σημεία:

1. Οι τρεις οργάνώσεις ΠΑΜ, ΠΑΚ και ΔΑ θέλουν: Σύνταγμα του 52 με άρση τής διάταξης του που άπαγορεύει τήν άναθεώρηση των οσισιών του διατάξεων. Οι άξιωματικοί θέλουν Σύνταγμα του 1952.
2. Οι τρεις οργάνώσεις θέλουν Συντακτική. Οι άξιωματικοί δέν θέλουν.
3. Έφ' όσον Εκκινούμε από τήν άρχή — και σ' αυτό ύπάρχει κατ' άρχήν σύμπτωση και των τεσσάρων ΠΑΜ, ΠΑΚ, ΔΑ και άξιωματικών — ότι ή πρώτη μεταδικτατορική κυβέρνηση θα προέχεται άμεσα ή έμεσα από τό ΕΑΣ, είναι άνάγκη, από τώρα, νά είναι σαφή τό πλαίσιο που τό ΕΑΣ θά χαράζει για τή κυβέρνηση αύτή. Άν τό θέμα δέν λυθεί από τώρα, είναι βέβαιο ότι θά διασπαστεί τό ΕΑΣ σέ μία άποφασιστική στιγμή.

Τά θέματα αύτά παραπέμπονται για διερεύνηση στό άρμόδια όργανα του ΠΑΜ και τής ΔΑ. Η άποψη τών παρόντων είναι ότι άμεσα ή έμεσα ή πρόταση για Συντακτική πρέπει νά περιέχεται στό πρόγραμμα του ΕΑΣ.

ΘΕΜΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Η ΔΑ δέχεται τήν κοινή διατύπωση του ΠΑΜ - ΠΑΚ. Έπειδή μπορεί νά θεωρηθεί βέβαιο ότι οι άξιωματικοί δέν θα τή δεχτούν, προτείνεται σάν ύπολλακτική λύση ή ακόλουθη: Τό ΕΑΣ στή προγραμματική του διακήρυξη δέν άναφέρει στό πρόβλημα του Κωνσταντίνου. Οι μετέχουσες οργάνώσεις δεσμεύονται με πρωτόκολλο ότι άν μέσα σέ τακτό διάστημα — 23 μήνες από τήν ίδρυση του ΕΑΣ — ό Κων-

σταντίνος δέν βνει νά καταγγείλει τή χούντα άνοιχτά και νά καλέσει σέ άντίσταση, τότε τό ΕΑΣ άνακινώνει τή διατύπωση ΠΑΜ, ΠΑΚ και ΔΑ και θέτει, ούσιαστικά, πρόβλημα άντιβαλεις.

ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΛΗΣ

Συμφωνία με τή διατύπωση ΠΑΜ και ΠΑΚ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Συμφωνία με τή διακήρυξη ΠΑΜ και ΠΑΚ (Φρασθήρηση Γ.Μ.: Μεγάλη προσοχή στις θέσεις μας όσον άφορούν τήν ΕΣΣΔ. Δέν ύπάρχει λόγος άνοιχτών επιθέσεων, ούτε τάτησης εχθρών τής με άλλων παραγόντων).

Πέραν αυτού: Συμφωνούμε ότι στό πρόγραμμα του ΕΑΣ πρέπει νά ύπάρχουν:

1. Καταγγελία Άμερικανών - ΝΑΤΟ σάν ύπευθύνων δικτατορίας.
2. Έπισημωση ότι χωρίς άμερικανική - νατοϊκή στήριξη, ή δικτατορία δέν θα ύπηρε.

3. Σημειώνεται ότι στό θέμα Έξωτερικής πολιτικής ύπάρχουν διαφωνίες άνάμεσα στους μετέχοντες στό ΕΑΣ (Θέματα άνεξαρτησίας ύποτέλειας, ΝΑΤΟ, συμφυχιών, ούδετερότητας, σφαιρών έπηρεσης κτλ). Για τό λόγο αυτό προτείνεται στό άρμόδια όργανα νά λάβουν ύπ' όψη τους τήν ακόλουθη πρόταση: Σέ μία πρώτη φάση των συζητήσεων ή κάθε οργάνωση επιμένει στό δικό της πρόγραμμα ώστε νά ύπάρξει κατόκτηση των πιο προωθημένων δυνατών θέσεων. Η κοινή διατύπωση που θα μπορούσαμε νά καταλήξουμε πρέπει νά καθιερώνει μερικές γενικές άρχές που θα επιτρέπουν τήν μεγαλύτερη δυνατή εκλαίκευση μέσα στό λαό, θεμάτων που σχετίζονται με τά προβλήματα τής εθνικής ανεξαρτησίας και που άφηνοντας άνοιχτούς όλους τους δρόμους, ώστε νά μην ύπάρχει άσυμβίβαστο άνάμεσα στό πρόγραμμα του ΕΑΣ και στό προγράμματα των επί μέρους οργάνώσεων, νά μη δημιουργεί δεσμεύσεις για καμιά οργάνωση ως προς συγκεκριμένη πολιτική είτε παραμονής στό ΝΑΤΟ (άποψη άξιωματικών και σ' ένα μεγάλο ποσοστό ΠΑΚ, ΔΑ) είτε προς τις δικές μας άπόψεις για οδόμευτη πολιτική κτλ.

Προτείνεται σά θέση για περαιτέρω ένεεργασία ή διατύπωση (σύν ότι κερδισουμε στις διαπραγματεύσεις): «Η Έλευθερη και Διμοκρατική Έλλάδα, άπαλλαγμένη από δεσμεύσεις και έξαρτήσεις, θα καθορίζει τήν έξωτερική τής πολιτική με

Βλ. επόμενη!

δραματικό αν το ΠΑΚ απουσιάζει. Σου απευθύνω τελευταία έκκληση να προχωρήσουμε άμεσα, χωρίς καθυστέρηση, στη βάση των όσων έχουμε συμφωνήσει, πιστά στο ένωτικό μαχητικό όραμα του λαού μας.

Με αγωνιστικούς χαιρετισμούς
ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Τέλος οι τρεις οργανώσεις ΠΑΜ, ΔΑ και «Ελευθεροί Έλληνες» λαβαίνουν νέο έγγραφο του ΠΑΚ με ημερομηνία 12 Οκτωβρίου 1970 που τους υπενθυμίζει ξανά τον «πεντάλογο» που τόν παραθέτει μάλιστα αυτούσιο και συνεχίζει:

Το ΠΑΚ δέν προτίθεται νά παρεκκλίνει ούτε μιά σφίγγα από τόν πεντάλογο τής 15 Μαΐου 1970.

Στίς επαφές και συζητήσεις που εκπρόσωποι του ΠΑΚ είχαν με εκπροσώπους τών άλλων τριών οργανώσεων διαπιστώθηκε ότι:

1. Το ΠΑΜ δέν είναι διατεθημένο νά δεχτεί τόν πεντάλογο του ΠΑΚ χωρίς οργανικές και ούσιαστικές αναθεωρήσεις.
2. Η ΔΑ αποφεύγει νά εκφράσει γνώμη, είτε θετική είτε αρνητική, πάνω στον πεντάλογο του ΠΑΚ.
3. Οι «Ελευθεροί Έλληνες» δέν δέχονται τίς θέσεις του ΠΑΚ στο θέμα τής μοναρχίας.

Θά ήταν δυνατόν βέβαια νά συνεχιστούν οι συζητήσεις με τήν ελπίδα συμπώσεως άποψεων. Στο μεταξύ όμως θά έμενε ο άγώνας τέλεια άσυντόνιστος, που κατά τή γνώμη μας θά ήταν ιστορικό λάθος πρώτου μεγέθους.

Η πρόταση του ΠΑΚ Εκκινά από μιά άλλη διαπίστωση: Το κύριο θέμα του άπελευθερωτικού άγώνα — ιδιαίτερα ύστερα άπ' τήν κυνική και Εσταίσιωτη άπόφαση τής κυβερνήσεως του πενταγώνου νά τουτιστεί με τή χούντα τών Αθηνών — είναι ή «Δυναμική Αντίσταση».

Τήν ίδια στιγμή το ΠΑΜ δεχεται τό παρακάτω τηλεγράφημα με ημερομηνία 14 Οκτωβρίου και ύπογραφή ΠΑΚ:

ΠΑΜ, Στοκχόλμη 14 Οκτωβρίου, 20.25

1. Το ΠΑΜ δέν έχει δεχτεί ακόμη τίς βασικές θέσεις του ΠΑΚ σχετικά με θέμα άρχης και στρατηγικής. Το ΠΑΜ είναι διατακτικό ή δέν θέλει νά δεχτεί τήν κατάδική τής μοναρχίας και του Κωνσταντίνου, που έκανε τό ΠΑΚ. Έπίσης τό ΠΑΜ δέν θέλει νά βασιστεί ή στρατηγική του σε άναστατική δυναμική αντίσταση, που σύμφωνα

(6) να με το ΠΑΚ είναι ή μόνη αντίστασιακή όδός που μένει άνοιχτή γιά τόν ελληνικό λαό. Η τελευταία συνέντευξη του Μίκη Θεοδωράκη στην «Ελευθερη Πατρίδα», χαρακτηρίζει σάν τρομοκρατικές σοδαρές αντίστασιακές πράξεις που έγιναν τελευταίως στην Ελλάδα.

Η «Δημοκρατική Άμυνα» έχει αποφύγει νά άπαντήσει στο πρόγραμμα τών πέντε σημείων του ΠΑΚ πάνω σε θέματα άρχης και στρατηγικής.

2. Παρά τήν περιέργη στάση του ΠΑΜ και τής «Δημοκρατικής Άμυνας» σε θέματα άρχης και στρατηγικής, τό ΠΑΚ πιστεύοντας στην ένότητα γιά τόν άγώνα εναντίον τής χούντας κάνει νέα σημαντική πρόταση που έχει ήδη ταχυδρομηθεί και θά φτάσει σ' εσάς μέσα σε λίγες μέρες.

3. Το ΠΑΚ πιστεύει στην άνάγκη γιά ένότητα στον άπελευθερωτικό άγώνα. Ταυτόχρονα είναι βεβαιμένο σ' έναν άγώνα χωρίς συμβιβασμούς πάνω στις βασικές άρχες τής έθνικής ανεξαρτησίας, τής λαϊκής κυριαρχίας και τής δημοκρατίας. Επί πλέον κρίνει ότι ο άγώνας του ελληνικού λαού σήμερα είναι ένας γνήσιος άπελευθερωτικός άγώνας εναντίον τής κατοχής τής Ελλάδας από τίς Ήνωμένες Πολιτείες και έπομένως καταδικάζει οιαδήποτε προσπάθεια συνεργασίας με τούς νέους Κουσιολίγκ, τόν Κωνσταντίνο και τήν κλίκα του.

ΠΑΚ

Το ΠΑΜ άπαντά χωρίς καθυστέρηση:

16 Οκτωβρίου 1970

Άπό: Άντιπρωσώπεια του Έθνικού Συμβουλίου του ΠΑΜ στο Έξωτερικό.
Πρός: ΠΑΚ.

1

Γνωστοποιούμε Μην τηλεγραφήματος 14ης Οκτωβρίου. Άπαντούμε μόνο επί τής ούσιας.

2

Το ΠΑΜ δέν έχει νά δεχτεί ή νά απορρίψει τίς «βασικές θέσεις» του ΠΑΚ. Του άρκει τό δικό του πρόγραμμα που καθορίζει με σαφήνεια τό δημοκρατικό άντιιμπεριαλιστικό χαρακτήρα του άγώνα που διεξάγει με συνέπεια από τή πρώτη ήμερα τής δικτατορίας. Με τό ΠΑΚ και τίς άλλες αντίστασιακές οργανώσεις συντονίζει τόν άγώνα του και συνεργάζεται ισότιμα, στη βάση

Βαση ενωτικου!

Σημειώνουμε με έμφαση ότι είναι λάθος το κοινό προαγματικό σφάλμα να κρίνουμε ταύτησ απολύτως. Το ΠΑΜ και το ΠΑΚ από την άποψη της μεθόδου ανίχνευσης - Αδυναμία - Σημειώθηκε 1968 - έως πρόσφατα. Υποδηλώνουμε ότι στη συνάντηση του Παρισιού - 6 Σεπτεμβρίου 1970 - με το ΠΑΚ έμφανισα σαφώς από θεωρούσε ότι υπάρχει διαφορά. Στη διάστημα μιας ώρας αποφασίστηκε ότι διαφάνεια δεν υπάρχει και αναδοστούμεθακ γραμμά από κοινού οι κόντες θέσεις των δύο οργανώσεων στο έλεγχο προέβλεπε. Στη συνάντηση της Στοκχόλμης - 10 Σεπτεμβρίου 1970 - επιβεβαιώθηκαν οι θέσεις του Παρισιού και παρέβησαν κοινά μέτρα για την διατήρηση του συντονισμού της αντίστασης της διαφοράς των δύο οργανώσεων και για τη συντονισμένη προώθηση των θεμάτων του ΕΑΣ. Έτσι δεν υπάρχει κοινή προτίτηση στο θέμα του προαγματικού κέρους όπως από τη πλευρά του ΠΑΚ, όπου αναδοστούμεθακ στο θέμα κοινού συντονισμού είναι και άσπυρη γραμμά στο θέμα του ΕΑΣ. Το πρώτο παραμένει για μέσ ανεξέλεγκτο. Μόνο αποτέλεσμα του ή καλύτερα των έντονα αντίδοκτοκων διαδικασιών.

Αποκρούμεται από «αντικει» και με αντίδοκτοκων στην αλληλεπί χαρακτηρισμό περι της «αυτοκτονίας» του ΠΑΜ και του ότι το ΠΑΜ δεν θέλει να διαφέρει τη στρατηγική του με επαναστατική δυναμική αντίσταση. Μόνο διαδομένη δύναμη των θεμάτων θέσεων και της επάνω της θέσεις του ΠΑΜ μπορεί να οδηγεί στην παραγωγή αυτή της προαγματικότητας και δεν προέβλεπε ούτε την ίδια της ενότητας από το ίδιο πρόσωπο των διαταξιακών θέσεων. Το ΠΑΜ χρησιμοποιεί και έντονα όλες τις μερες πόλης που αναδοστούμεθακ από στην ανάπτυξη του αντίδοκτοκων θέσεων, στην ανάπτυξη ενός ταχυρού ποσεντικού κληρονομίου αντίστασης κινεί να διαφέρει την ταχύτητα. Το ΠΑΜ δικαί και θε. θέσεις οι αυτό όσες θέσεις αναδοστούμεθακ. Το αίμα των Χακίδη, Τσακίδη, Τσακίδη κ.δ. των κερών της Αλφού ο πρόσωπο κληρονομίου θέσεων στο πλαίσιο του ΠΑΜ Τσακίδη που αναδοστούμεθακ τη στιγμή κερών του έδαφος δουλειά στην Αμερικανική Βραζιλία, τα χιλιάδες μέλη του ΠΑΜ που ποσεντική διαδοστούμεθακ δικαστικών γραμμά της αλληλεπί και τα στρατόπεδο της χούντας δεν είναι διαφορά σε κανένα επίπεδο και με κοινή διαδοστούμεθακ.

Το ΠΑΜ «αντικει» μόνο στο χρόνο της αντίδοκτοκων πόλης κληρονομίου της πρώτης στιγμή της διαδοστούμεθακ της αλληλεπί κληρονομίου και με το μέσο αντίδοκτοκων κατά της χούντας. Είναι όμως αναδοστούμεθακ να κληρονομίου τη θέση αυτή από κληρονομίου με σαφήνεια και διαδοστούμεθακ έχει διαδοστούμεθακ. Δεν πρόκειται ούτε να αναδοστούμεθακ είτε να κληρονομίου ανεξέλεγκτες ή προαγματικές κληρονομίου που δεν χυσιών και δεν αναδοστούμεθακ τη χούντα, αλλά κληρονομίου στη ζωή του και στο κληρονομίου του των ελλήνων λαό. Έτσι προέβλεπε ότι υπάρχει και κληρονομίου δεν καταγγέλλουν, είναι διαδοστούμεθακ θα οδηγούσε, στην άσπυρη και πολιτικά αναδοστούμεθακ της αντίστασης. Δεν είναι αυτός ο σκοπός του ΠΑΜ.

Αν το ΠΑΚ θεωρεί ότι ο καλύτερος αντίδοκτοκων του αντιδοκτοκων από θέσεις και η αναδοστούμεθακ με το κληρονομίου πρώτο, αναδοστούμεθακ «αντικει» κληρονομίου της αντίστασης, δε πάρει τη θέση του θέσεων. Και ο λαός θα κληρονομίου.

Θέλουμε να ξεκαθαρίσουμε ότι το ΠΑΚ «αντικει» στην ανάπτυξη για ενότητα στην «αυτοκτονική δύναμη». Αυτό όμως σημαίνει πρόβλεπε και όχι διαδοστούμεθακ. Περιμένουμε μόνο τις προέβλεπε και τη θέση που κληρονομίου της Αλφού.

Περιμένουμε με ενδιαφέρον τη «νέα» στρατηγική πρόσωπο του ΠΑΚ, που όπως πάντα θε. μελετήσαμε με το σκεπτικό κληρονομίου και μόνο στην ενότητα προαγματική που πάντα χαρακτηρισμό το ΠΑΜ. Είμαστε αυτούσ αναδοστούμεθακ να «αντικει» ότι δεν πρόβλεπε να καταδοστούμεθακ αυτή την πόλη πολιτική του ΠΑΚ, που αναδοστούμεθακ στο να αναδοστούμεθακ ότι είναι των θέσεων, να δοστούμεθακ την έκδοση κληρονομίου διαδοστούμεθακ των κληρονομίου τη διαφάνεια στην Ελλάδα και κληρονομίου τον κληρονομίου και κληρονομίου, με 15 μέρες να αναδοστούμεθακ διαδοστούμεθακ και που δεν αναδοστούμεθακ και να προαγματική Άσπυρη κληρονομίου. Για να μην αναδοστούμεθακ σε πολιτικές, διαδοστούμεθακ μόνο τη πρώτη μη επανέλεγκτη αυτή να κληρονομίου τον Μάο τον Ιούλιο. Έτσι και τον Σεπτέμβριο 1970. Μόνο θετικό αποτέλεσμα αυτής της τακτικής, ή αναδοστούμεθακ και ο προαγματικός του λαού που κληρονομίου ότι είναι ο καλύτερος, με την έννοια στην όλη διαδοστούμεθακ και να κληρονομίου κληρονομίου παρέχει εξωτερικά θέματα προαγματική σταθεροποίησης, αντίδοκτοκων αντίδοκτοκων δύναμη, για λόγους διαδοστούμεθακ. Δεν είναι στην η προαγματική τους με αποτέλεσμα

μή μας για την ενότητα όλων των αντιδικτατορικών δυνάμεων. Προσπαθούμε να πείσουμε τον Άνδρέα Παναγρέου να πάει μέρος. "Αν ζητήσει συγκεκριμένη αναβολή σε λογικό χρονικό διάστημα και θεωρήσουμε την πρόταση ειλικρινή, τη δεχόμαστε σε συνηθισμένο και με τους άλλους. "Αν δεν έρθει προχωρούμε στη συμφωνία με τους άλλους, και ταυτόχρονα συνεχίζουμε τις συνηθισμένες μαζί του και με άλλες αντιδικτατορικές δυνάμεις όχι μόνο από μέρος του ΠΑΜ αλλά κι από μέρος του ΕΑΣ για συμμετοχή του. Θεωρούμε ταυτόχρονα σαν ισχύουσες τις συμφωνίες ΠΑΜ, ΠΑΚ και ΠΑΜ, ΔΑ και προωθούμε ό,τι έχουμε αποφασίσει παράλληλα με τη συνεργασία μας στο νέο σχήμα.

Αν καταγγείλει τη νέα συμφωνία και τις παλιές άμεσα ή έμμεσα ή αν δεν προχωρήσει σε δημόσια προβολή των απόψεών του άπαντος με σαφήνεια, ψύχραιμα άποφασιστικά αλλά ταυτόχρονα πειστικά και έντονα, χωρίς δέυτητες. Δεν παρασυρόμαστε σε δημόσια αντιδικία διαρκείας.

Το ΕΑΣ σπύτη στην έντονη του κατεύθυνση θα επιδιώξει παράλληλα με την ανάπτυξη της αντιδικτατορικής του δραστηριότητας να συνεργαστεί με άλλες αντιδικτατορικές δυνάμεις που δεν συμμετέχουν σ' αυτό, να διευρυνθεί με τη συμμετοχή και άλλων αντιδικτατορικών δυνάμεων.

Εκτιμάμε ότι η άπουσία του Άνδρέα Παναγρέου αφήνει εκτός του σχήματος αυτού μία σημαντική παράταξη της αντίστασης - το μεγαλύτερο τμήμα της άριστερής του κέντρου - που η συνεργασία μ' αυτήν αποτελεί βασικό άξονα της πολιτικής συμμαχιών του ΚΚΕ και της ΕΔΑ.

Επειδή μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα η παράταξη που εκπροσωπεί ο Άνδρέας Παναγρέου έχει σημασία να γίνει μία ρεαλιστική εκτίμηση της πραγματικής άκτινοβολίας του στις μάζες της ΕΚ και ειδικότερα στην άριστερα του πτέρυγα με βάση κυρίως μία βαθμότερη από το στελέχη και μέλη μας στην Ελλάδα.

Γ' αυτό χωρίς να σταματάμε στο δρόμο για την αντιδικτατορική ενότητα με τους θέλους και χωρίς να οδηγούμαστε σε αναληφτικότητα και άδραξη από την άπουσία του Άνδρέα Παναγρέου και άλλων δυνάμεων, χωρίς να άπορροσαντολιζόμαστε άπό τη κύρια άποσχόλησή μας που είναι σήμερα η οικοδόμηση της ενότητας και της Άντιστασης μέσα στο ΕΑΣ, κάνουμε όλους τους αναγκαίους χειρισμούς για να βρεθεί η παράταξη του Άνδρέα Παναγρέου όλη η άριστερα του κέντρου, όπως και άλλες αντιδικτατορικές δυνάμεις μέσα στο νέο σχήμα, και να συνεχιστεί η συνεργασία του ΠΑΜ και του ΠΑΚ.

(9)

50. Έχει μεγάλη σημασία να προχωρήσουμε στο νέο σχήμα με όριμή, να τού δώσουμε το άπαιτούμενο βάρος παίρνοντας όλα τα σχετικά μέτρα για την επιτυχία του και τη γενικότερη άκτινοβολία του. Αυτό θα βοηθήσει και την ευρύτερη έντονη και με άλλες αντιδικτατορικές δυνάμεις.

2. Σχέση πρὸς τὸ περιεχόμενο τῶν συμφωνιών.

Τὸ σχέδιο προγράμματος τοῦ νέου σχήματος πού ὑπάρχει, ἀποτελεῖ καλὴ καὶ ἐπαρκῆ βάση μὲ ὀρισμένες δευτερευούσες προθήκες καὶ τροποποιήσεις πού τὸ κάνουν πιὸ σαφές. (Ἀρχὴ τοῦ σεβασμοῦ τῶν δικαιώματος τοῦ «συνέρχεσθαι» καὶ τοῦ «συνεταιρίζεσθαι», ἢ νὰ μπει χωριστὰ, ἢ νὰ μπει πρῶτῃ στῆ παράγραφο καὶ νὰ ἀκολουθήσουν τὰ ὀτομικὰ δικαιώματα). Ἀκόμα σφερότερο θὰ γινόταν ἂν ἀναφερόταν ὁ σεβασμὸς τῶν δημοκρατικῶν καὶ συνδικαλιστικῶν ἐλευθεριῶν, ἢ ἐλευθερία λειτουργίας καὶ δράσης πολιτικῶν κομμάτων καὶ τῶν συνδικαλιστικῶν καὶ ἄλλων κοινωνικῶν ὀργανώσεων. Ἐπίσης, ἀντὶ κυβέρνησης ἐμπιστοσύνης τοῦ ΕΑΣ, νὰ μπει «Κυβέρνηση τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ΕΑΣ καὶ γενικότερα τῶν ἀντιδικτατορικῶν - ἀντιστασιακῶν δυνάμεων». Νὰ ὑπάρξει ἐνῆος ἀκόμη προεκτικὸς ἔλεγχος τῶν περιεχομένων τοῦ προγράμματος καὶ ἄλλες τῆς συμφωνίας ἀπὸ τὴν ἀντιπροσωπεία τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΠΑΜ.

Ὡς πρὸς τὴ Συνακτικὴ διατηρώντας τὶς ἰδιαιτέρες ἀπόψεις μας γιὰ τὸ θέμα αὐτό, πού συνδέεται μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, συμφωνοῦμε, γιὰ νὰ διευκολυνθεῖ ἡ ευρύτερη ἐνότητα, νὰ μὴν τεθεῖ σὸ κοινὸ πρόγραμμα πᾶλης. Ἐμεῖς ἄλλωστε σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ποτε δὲν δύνουμε τὸ θέμα βασιλιὰ - μοναρχίας - συνακτικῆς, ἀκριβῶς γιὰ νὰ διευκολυνθοῦμε στὴν ἀντιδικτατορικὴ ἐνότητα, καὶ γιὰτὶ δὲν τὸ θεωροῦσαμε πρῶτο ζήτημα.

Σχετικὰ μὲ τὸ ΝΑΤΟ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι εἶναι γνωστὸς οἱ ἀπόψεις μας, δὲν θέσαμε ποτὲ τὸ θέμα τῆς ἐξόδου ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ καὶ τῆς κατάρτησης τῶν συμφωνιῶν Ἑλλάδος - ΗΠΑ σὺν ἄλλοις αἰτήμα τοῦ ἀντιδικτατορικοῦ ἄγωνα, γι' αὐτὸ δὲν συμπεριελήφθηκε σὸ μίνιμουμ πρόγραμμα τοῦ ΚΚΕ (ἀπόφαση τῆς "Ἐκτακτῆς Ὀλομέλειας"). Τὸ αἴτημα αὐτὸ ὑπάρχει μόνο σὸ πρόγραμμα τοῦ κόμματος, σὸ πρόγραμμα τῆς Ἐθνικῆς Δημοκρατικῆς Ἀλλαγῆς. Ἡ πραγματοποίηση του εἶναι κατὰ τὴν ἐκτίμησή μας συνδεδεμένη μὲ τὴν Δημοκρατικὴ Ἐπανάσταση. Ἀφορὰ λοιπὸν τὸς μακροπρόθεσμο στόχους τοῦ κόμματος. Ἐπομένως συμφωνοῦμε νὰ μὴν τεθεῖ σὸ κοινὸ πρόγραμμα πᾶλης, πολὺ περισσότερο πού δὲν

Συνεργασία
 ↑
 ↓

Συνεργασία
 ↑
 ↓

πριν να μη διαπραγματεί η ισχυρή δύναμη (αυτή) με τον αδύναμο που μόνο αυτή είναι ικανή να αντισταθεί των ανιστορητών των δυναμικών. Η δυνάμει προσηλυτική προσεταιριάζει από λαό και να απολαύσει την Ελλάδα από τη νεο-προσηλυτική τυραννία. Η Ελλάδα αυτής της δυναμικής υπερβαίνει γύρω από ένα πρόγραμμα που είναι το για «πολιτική» φασί-στικισμό και στη Παρία και στη Σπυριδίου πριν από ένα μόνο μέτρο, επιτείνω το φασισμό της αποδυναμωσης και δικτατορική ανιστορητική δυνάμει να κινείται προς «γερμανική» και να διαλύουν τη χώρα από την αποδυναμωση.

Υπερβαίνουμε για πολλοστή φορά την πο- για άσπασε μας: η δικτατορία θ' αντισταθεί όχι με λόγους αλλά με πράξεις. Όχι με τον κατακεραυνωτή και το δικτατορικό αντιδικτατορικών δυνάμει αλλά με τη συντονισμένη, ενιαία δράση όλων των δυνάμει που αντιτίθενται στη δικτατορία. Επει μόνο θα διαπραγματείται δύναμη κανη να αντισταθεί το αδύναμο δύναμη — Λόγω ανιστορίας της χώρας από τον αυταρχικό φασισμό — ανιστορητική δυνάμει. Η ένταξη μέσα να πραγματοποιηθεί με βάση δύο βασί- Π α β η χωρίς συμβιβασμούς και με όλα τα μέσα για την άσπαση της δικτατορίας. Π α β η για την εξασφάλιση κληρονομιά που ενισχύει την ήλιση άσπαση της κοινής κληρονομιά των ήλιση αδελφών των δημοκρατικών ελευθέρων στη μεταδικτατορική Ελλάδα και τη κατοχύρωση της εθνικής ανεξαρτησίας.

Γύρω από το πρόγραμμα αυτό διακινείται να συνεχιστούν ισχυρές δυνάμει σε όλες τις ελληνικές πολιτικές παρατάξεις. Οι ανιστορίες είναι άσπαση για να διαπραγματείται άσπαση, στη βάση οσού του προγράμματος το ΕΑΣ. Καθορίζουμε μόνο από αναδυναμότητα του ΠΑΚ. Στο οποίο αυτό ο-πενθιστούμε και επιβεβαιώνουμε τη θέση μας περί χρονικής όριση που διακινείται ο πρόεδρος του ΠΑΜ στο γύρω του, της 28 Σεπτεμβρίου 1970 και στο προσηλυτικό τηλεγράφημα της 8 Οκτωβρίου 1970 προς τον αρχηγό του ΠΑΚ.

Είναι άσπαση ότι το πρόγραμμα αυτό δεν είναι το πρόγραμμα του ΠΑΜ. Είναι το ελεύθερο ελεύθερο πρόγραμμα για να ανιστορηθεί στον ανεξαρτητικό αγώνα όλες τις δυνάμει που αντιτίθενται στη δικτατορία. Το ΠΑΜ έχει αποηλυθισμένο και δια-

ση διακινείται — και ειδικά προς το ΠΑΚ έχει και προσηλυτικό και γύρω ελεύθερο — ότι μέσα στο πλαίσιο της προσηλυτικής ένταξης για ελευθερία, δημοκρατία, ανεξαρτησία, επόμειο «να ενισχύσει τους βασί-στικους του με τις από συγγενική προς αυτή δημοκρατικές δυνάμει που η αυτές συμπληρώνει και σε άσπαση που άσπαση το περιεχόμενο και τη μορφή ενός ανεξαρτητικού δημοκρατικού στη χώρα μας». Επανεξιληθισμένο άσπαση στο ΠΑΚ να αντισηλυθισμένο άσπαση άσπαση το πρόβλημα των ελεύθερων στη μεταδικτατορική Ελλάδα: το πρόβλημα της εξουσίας και των δημοκρατικών θεσμών, το πρόβλημα της αποδυναμωσης από την ήλιση εξάρτηση και της άσπαση αδυναμίας εξωτερικής πολιτικής.

Προς τη κατεύθυνση αυτή θα επισηλυθισ- με αποηλυθισμένο άσπαση και αν είναι οι δικαιο-σύνες και δικαιο και αν καθιστούν η άσπαση.

Είμαστε βέβαιοι ότι παρά τις δυσκολίες που άσπαση το ΠΑΚ θα ανιστορηθεί πρά-μα με ελεύθερο ελεύθερο το πρόβλημα της ένταξης και της αποηλυθισμένης της ανιστορητικής άσπαση. Για το λόγο οσού και αποηλυθισμένου τη πρώτη που άσπαση δια-όφαση στις 8 Οκτωβρίου 1970. «Το ΠΑΜ πιστό στη συμφωνία του με το ΠΑΚ και θέλησες να εξασφάλισι ότι το άσπαση για κοινή αντιμετώπιση των δυο οργανισμών στο ΕΑΣ, είναι άσπαση να άσπαση άσπαση εξουσιοδοτημένα αντισηλυθισμένο του άσπαση άσπαση για με άσπαση από κοινά αντισηλυθισμένο άσπαση σε ταυτό χρονική άσπαση».

Η Αντισηλυθισμένο του Εθνικού Συμ-βουλίου του ΠΑΜ στο ΕΣΑ/ΕΑΣ.

Παράλληλα προσηλυθισμένο τη ρύσαση του άσπαση, η ήλιση του ΠΑΜ προσηλυθισμένο άσπαση στο κομμά άσπαση και προσηλυθισμένο να δια-όφαση άσπαση ήλιση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ 18-19 ΟΚΤΩ-βρίου 1970 ΓΙΑ ΤΟ ΟΣΜΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΑΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Τις προς το γερμανικό του άσπαση. Πληνίση στις 25 Οκτωβρίου στη άσπαση για τη άσπαση με ΔΑ και τις γνω-στές αντισηλυθισμένες άσπαση της κεντρο-όφαση και της άσπαση. Η άσπαση του Αν-δρως Παναγιώτου δεν ήλιση να με άσπαση άσπαση να άσπαση άσπαση με τις άσπαση άσπαση του ήλιση άσπαση στον άσπαση κατά της δικτατορίας άσπαση με τη γύρω

Ελευθέρωση

Ελευθέρωση

Ελευθέρωση

υπάρχει στο δικό μας μίνιμουμ. Βεβαίως μ'ας ενδιαφέρει να αναφερθούν ή 'Ανεξαρτησία σάν γενικό αίτημα, καί μερικά αίτηματα γενικής παραδοχής πού τήν προάγουν, χωρίς όμως αυτό να άποτελεί από μέρους μας όρο γιά τήν ενότητα στό ΕΑΣ ή έξω άπ' αυτό.

Μαζί μέ τό μίνιμουμ πρόγραμμα πρέπει να δοθεί στή δημοσιότητα καί ή Διακήρυξη μέ τίς γενικές άρχές πού να θέτουν μέ γενικές διατυπώσεις μερικούς ψηλούς στόχους: Δημοκρατία, Λαϊκή Κυριαρχία, 'Ανεξαρτησία Κοινωνική Δικαιοσύνη καί Πρόοδο, όσο αυτά είναι δυνατόν.

Τά συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν τήν υποχρέωση να εκλαϊκεύσουν καί να υποστηρίξουν τό κοινό πρόγραμμα, διατηρώντας ταυτόχρονα τήν ιδεολογική, πολιτική καί οργανωτική τους αυτοτέλεια, καί συνεπώς τό ιδιαίτερο πρόγραμμά τους τό δικαίωμα τής εκλαϊκευσης του καθώς καί τό άμοιβαίο δικαίωμα τής κριτικής. Δέν δεχόμεστε όμως καμία δέσμευση ως προς τό πρόγραμμα του ΠΑΜ στό σύνολο, στό σημά του καί στήν εκλαϊκευσή του. Είναι άλλο θέμα ότι τό ΠΑΜ θά θέσει σέ πρώτη γραμμή τούς κοινούς στόχους καί θά αποφεύγει να δέξεται τό σημά εκείνα πού μπορούν να προκαλέσουν διάσπαση στις αντιδικτατορικές δυνάμεις.

Γιά τό ΚΚΕ καί τήν ΕΔΑ καί ανεξάρτητα άν τά παραπάνω είναι μέσα στήν πάγια πολιτική τους καί στή σημερινή τακτική τους, δέ γίνεται λόγος άφου ή συμφωνία άφωρα άντιστασιακές οργανώσεις καί όχι κόμματα.

Δέν δεχόμεστε κανένα δεσμευτικό άποκλεισμό όποιασδήποτε ύποκρτης καί υπολογισιμής άντιστασιακής οργανώσης από τό 'Εθνικό 'Αντιστασιακό Συμβούλιο.

Η ενότητα μέ τίς αντιδικτατορικές αυτές δυνάμεις πρέπει να τείνει στήν ανάπτυξη του ένωτικου καί άγωνιστικού πνεύματος στό λαό — άξιοποίηση στό έπακρο του πολιτικού άντίχτυπου, κοινές δηλώσεις καί τοποθετήσεις κοινού συγκεκριμένου στόχου πάλης, κατεύθυνση γιά δημιουργία ένωτικων επιτροπων στή βάση κτλ. — στήν ανάπτυξη τής αντίστασης μέ όλες της τίς μορφές, σύμφωνα μέ τή γνωστή στό σημείο αυτό γραμμή μας. Να άξιοποιηθεί, όσο είναι δυνατόν, γιά τήν ανάπτυξη της μαζικής αντίστασης γιά τήν πρόωθηση έυστοχα σχεδιασμένων ενεργειών, γιά τήν άνάπτυξη του δικτύου των άντιστασιακών οργανώσεων.

Νά υπάρχουν γι' αυτό διατυπώσεις πού αναφέρονται στήν αντίσταση μέ όλες της τίς μορφές, πού προάγουν σήμερα τόν αντιδικτατορικό άγώνα καί όχι μόνο στις σχεδιασμένες ενεργειες. Νά υπάρχουν διατυπώσεις πού δίνουν στό όργανο του ΕΑΣ

(10)

τήν πραγματική του έννοια σάν κοινού όργάνου αντιδικτατορικής πάλης καί όχι τήν έννοια ενός επιτελικού όργάνου γιά δυναμικές ενεργειες.

Στό σχεδιασμό δράσης να ξεκινήσουμε από τίς συγκεκριμένες δυνάμεις πού έχουμε έμεις καί αυτοί, κι από τίς δυνατότητες πού υπάρχουν σήμερα καί να θέσουμε ρεαλιστικούς, πραγματοποιισμούς στόχους πού ή επίτευξή τους θα νωώσει τό ήθικόν των συνεργαζόμενων οργανώσεων.

Νά άποφευχθούν δεσμευτικές γιά τό ΠΑΜ διατυπώσεις όσον άφορά τή στρατηγική καί τακτική του άγώνα. Τό κοινό πρόγραμμα θά εκφράζει τούς κοινούς πολιτικούς στόχους όπου συμπιπουμε καί τίς μεθοδους δράσης πού συμφωνούν να αναπτύξουν τό συμβαλλόμενα μέρη γιά τήν επίτευξη των κοινών πολιτικών στόχων. Να μην εκδίσασουμε συμφωνία σε όλα, ένώ θά υπάρχουν ουσιαστικές διαφωνίες.

Νά συνταχτεί καί να δοθεί στή δημοσιότητα σε τακτή προθεσμία τό πρόγραμμα του ΠΑΜ, μέ ειδική ευθύνη τής 'Αντιπροσωπείας του ΕΑΣ του ΠΑΜ.

Ε. Α. Α. Α.

Στις 27 'Οκτωβρίου πραγματοποιείται στό Λονδίνο ή πρώτη σύσκεψη των 'Αντιστασιακών 'Οργανώσεων 'Υπερασπιστές τής 'Ελευθερίας, 'Δημοκρατική 'Αμυνα καί ΠΑΜ. Οι 'Ελευθεροί 'Ελληνες άποφασίζουν να στείλουν από τήν 'Ελλάδα δύο εκπροσώπους πού τελικά δέν μπόρεσαν να φτάσουν στό Λονδίνο. Τούς εκπροσωπεί άξιωματικός των 'Υπερασπιστών. Τό ΠΑΚ έστειλε παρατηρητή.

Είναι φανερό ότι όλοι οι εκπροσώποι διάζονται να υπερηγήσουν τό εμπόδιο, να λύσουν τά προβλήματα, να βρουν τή κοινή βάση πού πάνω της θά χτιστεί ή 'Ενότητα των 'Αντιδικτατορικών Δυνάμεων τής Χώρας. Είναι φυσικό να προηγηθεί τό θέμα άγάθλι: τό έ έ μ α τής μ ο ν α ρ χ ι α σ ε .

'Ακολουθεί μακρά συζήτηση πάνω στό σημείο 10 καί ιδιαίτερα πάνω στό θέμα τής θέσης του ΕΑΣ γιά τή μοναρχία καί τό χαρακτήρα τής πρώτης Βουλής μετά τήν άνατροπή τής δικτατορίας.

Οι 'Ελευθεροί 'Ελληνες καί οι 'Υπερασπιστές τής 'Ελευθερίας θεωρούν ότι ή θέση του ΕΑΣ πρέπει να είναι διατυπωμένη μέ τρόπο πού να μην υποχρεώνει τίς οργανώσεις τους να άποδεχτούν, σάν κοινά προγραμματικά σημεια, θέσεις πού μ' αυτές δέν συμφωνούν άλλα καί παραπέρα να μην άπομακρύνουν από τήν αντίσταση δυνάμεις ιδίως στό στρατό, πού θεωρούν ότι ή θέση από τό ΕΑΣ, σήμερα, θέματος μοναρχίας καί Συντάγματος 1952 δέν τους παρέχουν έγγυησεις, έμπιστοσύνη διά να συνταχτούν μέ τό ΕΑΣ.

'Η ΔΑ καί τό ΠΑΜ υποστηρίζουν τή θέση τους — πού είναι καί θέση του ΠΑΚ — ότι τό ΕΑΣ άναγνωρίζοντας τήν άρχή ότι ό λαός θά κρίνει καί θά άποφασίσει κυριαρχικά πάνω σε όλα τά προβλήματα πρέπει καί στό πρόγραμμά του να

Μερίδα

Πολιτική

θέσει και τὸ πρόβλημα τῆς Συντακτικῆς. Τελικά ἀφοῦ διαπιστώθηκε ἡ διαφωνία, γίνεται δεκτὴ ἡ ἄποψη ὅτι πρέπει νὰ μὴν τεθεῖ στὸ ἐλάχιστο κοινὸ πρόγραμμα θέμα Συντακτικῆς ἢ Συντάγματος τοῦ 1952 ὅπου δὲν ὑπάρχει σύμπτωση ἀπόψεων ὁλων τῶν ἀντιστασιακῶν ὁργανώσεων. Ὅμως νὰ διατυπωθοῦν σὰν κοινὲς θέσεις: ὅτι ὁ λαὸς θὰ ἀποφασίσει κυριαρχικά, με ἐλεύθερες ἐκλογές γιὰ τὰ προβλήματα ποὺ ἀφοροῦν τὸ μέλλον του καὶ εἴ τι πᾶν σὲ θέματα ὅπως π.χ. τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης καὶ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952 ποῦ γι' αὐτὰ δὲν γίνεται συγκεκριμένους λόγους στὸ ἐλάχιστο κοινὸ πρόγραμμα, οἱ ὁργανώσεις διατηροῦν ἀπόλυτα τίς ἰδιαιτέρως προγραμματικές τους θέσεις.

Στὴ συνέχεια:

Ἐγκρίνεται ἀπὸ ὅλους τὸ ἐλάχιστο κοινὸ πρόγραμμα τοῦ τελικοῦ τοῦ διατύπου. Ἀρχίζει ἡ συζήτηση πᾶν στὸ σχέδιο Ἰδρυτικῆς Διακήρυξης, Ἀνάγνωση τοῦ σχεδίου. Τὸ σχέδιο γίνεται κατ' ἀρχὴν δεκτὸ στὸ σύνολο. Ἀποφασίζεται νὰ ἐνωσματοῦν τὸ ἐλάχιστο κοινὸ πρόγραμμα στὴν Ἰδρυτικὴ Διακήρυξη. Οἱ τρεῖς παρούσες ὁργανώσεις θεωροῦν ὅτι τὸ πρόγραμμα αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐπαρκῆ βάση γιὰ νὰ ὑπάρξουν κοινὸι βασικοὶ στόχοι ἀντίστασης, συνεργασίας καὶ συντονισμοῦ τῆς δράσεως τους στὸ πλαίσιο τοῦ Ε.Α.Σ. καὶ δεσμεύονται ἀπὸ αὐτὸ. Οἱ τρεῖς ὁργανώσεις θεωροῦν ὅτι δὲν ὑπάρχουν πραγματικὰ ἐμπόδια γιὰ τὴ συγκρότηση σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα τοῦ Ε.Α.Σ.

Θεωροῦν ὅτι ἡ ἄποψη ποὺ διατυπώνεται ἀπὸ τὸ ΠΑΚ στὶς τελευταῖες του προτάσεις σχετικὰ με τὴν ὑπαρξὴ οὐσιωδῶν καὶ ἀνεπρόβλεπτων διαφορῶν στούς στόχους καὶ στὴ στρατηγικὴ τοῦ ἀγῶνα μεταξὺ ἀφ' ἑνὸς τοῦ ΠΑΚ καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν ΠΑΜ, ΔΑ καὶ ΕΕ, δὲν εὐσταθεῖ. Παρὰ τίς ὑπάρχουσες διαφορές ὅπως ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὴν τελικὴ διατύπωση τοῦ κειμένου, ποῦ ἐγκρίθηκε, οἱ πέντε ὁργανώσεις συμπιπτοῦν πᾶν στούς βασικοὺς στόχους καὶ στὴ στρατηγικὴ τοῦ ἀγῶνα καὶ μποροῦν νὰ προχωρήσουν στὴ συγκρότηση τοῦ Ε.Α.Σ. Αὐτὸ ὑπογραμμίζεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ κοινῶ ἀποδέχονται τὴν ἀναγκαιότητα, τῆς δυναμικῆς ἀντίστασης.

Ἡ ἀπογευματινὴ συνεδρίαση συνεχίζεται με συμμετοχὴ καὶ τῶν ἐκπροσώπων τοῦ ΠΑΚ, ὅπου ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ ΠΑΚ ἐξηγεῖ τοὺς λόγους τῆς καθυστέρησής του.

Ὁ συνταγματάρχης Μ. ἐνημερώνει τὸν ἐκπρόσωπο τοῦ ΠΑΚ γιὰ ὅσα συζητήθηκαν καὶ ἐγίναν δεκτὰ κατὰ τὴν ἀπουσία του. Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ ΠΑΚ διεκρινίζει πῶς ἡ ἐντολὴ ποὺ εἶχε γιὰ τὴ συμμετοχὴ του στὴ σύσκεψη δὲν ἐκτείνεται μέχρι τοῦ σημείου ἀποφάσεων ποὺ νὰ δεσμεύουν τὸ ΠΑΚ: «Ἦλθα γιὰ ν' ἀναπτύξω τὴν πρόταση τοῦ ΠΑΚ, νὰ συζητήσω γι' αὐτὴν καθὼς καὶ γιὰ τίς ἄλλες προτάσεις, θὰ μεταφέρω στὸ

ΠΑΚ τὰ συμπεράσματα τῆς συνεδρίασης ὡστε νὰ ὑπάρξει ἀπόφαση τῆς ὁργανώσεώς μας πᾶν στὸ θέμα, ποῦ θὰ σὰς διαβιθαστεῖ τὸ ταχύτερο».

Παρουσιάζει κατόπιν ἐπίσημα καὶ ἀναλύει τίς νέες προτάσεις τοῦ ΠΑΚ περὶ ΣΕΜΑ καὶ ΣΕΚΕΕ.

Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ ΠΑΚ ἀφοῦ διαβάστηκε τὸ πρόγραμμα ποὺ εἶχε διατυπωθεῖ καὶ τὰ πρακτικὰ δηλώσει ὅτι — χωρὶς αὐτὸ νὰ δεσμεύει τὸ ΠΑΚ ὅπου θὰ διαβιθῶσαι τὰ κείμενα γιὰ νὰ ὑπάρξει ὑπεύθυνη ἀπόφαση — πέρα ἀπὸ τὸ θέμα τῆς Συντακτικῆς καὶ τῆς μοναρχίας σὲ ὅλα τὰ ἄλλα σημεία δὲν ὑπάρχει διαφωνία. Ζητᾷ ἐπίσης νὰ ὑπάρξει ρητὴ δήλωση τῶν ἰδρυτικῶν ὁργανώσεων ὅτι ὁ ἀγῶνας θὰ πάρει τὸ ταχύτερο δυναμικὴ μορφή.

Ἐναλλαξιμάνεται ἡ συζήτηση γιὰ τὸ θέμα τῆς Συντακτικῆς. Ὁ συνταγματάρχης Μ. πληροφορεῖ τοὺς παρευρισκομένους ὅτι κατὰ τὴ συζήτηση ποὺ εἶχε με τὸν ἐκπρόσωπο τοῦ ΠΑΚ κ. Γ., εἶχε συμφωνηθεῖ ὅτι ἀν διαπιστωθεῖ διαφωνία, τὸ θέμα τῆς Συντακτικῆς θὰ ἀποσιωπηθεῖ στὸ πρόγραμμα τοῦ Ε.Α.Σ. Θεωρεῖ ὅτι οἱ διατυπώσεις ποὺ ἔγιναν σήμερα προχωροῦν πολὺ σὲ σχέση με τὴν ἀπουσία τους. Ἐπίσης ὑπεθυμίζει πῶς ἡ σχέση γιὰ δυναμικὴ ἀντίσταση περιλαμβάνεται στὸ ὑπὸ ἐγκρίσει κοινὸ σχέδιο.

Ἐκφράζεται παράκληση πρὸς τὸν ἐκπρόσωπο τοῦ ΠΑΚ νὰ διαβῶσαι τὸ σύνολο τῶν ὁσων συζητήθηκαν καὶ ἀποφασίστηκαν στὴν ἡγεσία τοῦ ΠΑΚ, ὡστε νὰ ὑπάρξει ταχεῖα ἀπάντηση.

Παράλληλα ἡ κάθε ὁργάνωση, δεσμευμένη ἀπὸ τὸ κοινὸ ἐλάχιστο πρόγραμμα τὸ ὁποῖο υποστηρίζει καὶ προβάλλει, διατηρεῖ πλήρη ὁργανωτικὴ, ἰδεολογικὴ καὶ πολιτικὴ αὐτοτέλεια.

Θεωρεῖται αὐτονόητο ὅτι ἡ αὐτοτελὴς δραστηριότητα τῆς κάθε ὁργάνωσης δὲν θὰ πρέπει νὰ δυσχεραίνει ἀλλὰ ἀντίθετα νὰ ἐνισχύει τὸ ἔργο τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀντιστασιακοῦ Συμβουλίου.

Ἐκφράζεται ἡ εὐχὴ νὰ ἀποφεύγεται ἡ ἀναφορά σὲ θέματα ποὺ εἶναι δυνατόν νὰ θέσουν σὲ κίνδυνο τὴν ἐνότητα τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀντιστασιακοῦ Συμβουλίου.

Στὶς ἐπόμενες συνεδριάσεις διατυπώνεται τὸ κείμενο τῆς Ἰδρυτικῆς Διακήρυξης τοῦ Ε.Α.Σ. Οἱ συντάκτες τοῦ κειμένου εἶναι αἰσιοδόξοι:

Πέντε ὁργανώσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντίστασης ἢ «Δημοκρατικὴ Ἀρμυρα», οἱ «Ἐλευθεροὶ Ἑλληνες», τὸ ΠΑΚ, τὸ ΠΑΜ καὶ οἱ «Υπερασπιστὲς τῆς Ἐλευθερίας», ἀποφάσισαν.

Αὐτὰ εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ κειμένου ποὺ εἶναι ὁλοκληρωμένο ἐπὶ τὴν ἀπόφασή του, με τὴν ἐπισημάνση ὅτι θὰ τὸ ὑπογράψουν. Καὶ συνεχίζουσι

νὰ συντονίσουν τὴν ἀντιστασιακὴ τους δράση ἐναντίον τοῦ τυραννικοῦ καθεστώτος τῆς χούντας.

Ε11182

Ε11182

1

12)

~~12~~ 12

54

Γιά να καταστήσουν τη συνεργασία τους αποτελεσματικότερη συγκροτούν το «Εθνικό Αντιστασιακό Συμβούλιο» όργανο μάχης εναντίον της δικτατορίας, άνωτατο συντονιστικό επιτελείο της αντίστασιακής δράσης των Ελλήνων για την άνατρηπή της τυραννίας.

(12) της παρέχουν η αμερικάνικη κυβέρνηση, το Πεντάγωνο και ο στρατιωτικός μηχανισμός του ΝΑΤΟ.

Παραμένει στην έξουσία γιατί η καθολική αντίθεση του ελληνικού λαού προς τη δικτατορία δεν έχει ακόμα μετασχηματιστεί σε οργανωμένη, πανεθνική ενεργητική αντίσταση, μόνη ικανή να κλονίσει και να άνατρέψει την τυραννία και τα σχέδια των Έξνων έντολοδόχων της.

2

Οί οργανώσεις πού ιδρύουν τό «Εθνικό Αντιστασιακό Συμβούλιο» διαπιστώνουν ότι παρά τίς επί μέρους διαφορές τίς προγραμματικές τους επιδιώξεις — πού προέρχονται από τό γεγονός ότι εκφράζουν διαφορετικά ρεύματα της ελληνικής κοινωνίας αλλά πού αφορούν, κυρίως, τό μέλλον της χώρας μετά την άνατρηπή της δικτατορίας — συμπιπνουν σε τρεις θεμελιώδεις στόχους πού συγκροτούν και τους ουσιαστικούς στόχους της ελληνικής αντίστασης:

1) ¹⁴ 29 **Άνατρηπή της δικτατορίας:** «Η ελληνική αντίσταση άγωνίζεται με όλα τά μέσα και χωρίς κανένα συμβιβασμό, για την άνατρηπή της δικτατορίας και την εξάλειψη των αίτιων πού οδηγούν σε έκτροπη από τίς ομαλές δημοκρατικές λειτουργίες.

2) ²⁴ 4 **Δημοκρατία:** «Η ελληνική αντίσταση άγωνίζεται για την εξασφάλιση πλαιοίων, για την πλήρη λειτουργία της άρχής της λαϊκής κυριαρχίας και τόν πλήρη σεβασμό των δημοκρατικών ελευθεριών στη χώρα μας.

3) ²⁹ 9 **Εθνική άνεξαρτησία:** «Η ελληνική αντίσταση άγωνίζεται για μία Ελλάδα άπαλλαγμένη από οποιαδήποτε Ξενη έπέμβαση, πού θα καθορίζει την έξωτερική της πολιτική με μόνο γνώμονα τό συμφέροντα του ελληνικού λαού.

Γιά την επίτευξη των στόχων αυτών οι οργανώσεις πού συγκροτούν τό ΕΑΣ, διατηρώντας την ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική άυτονομία τους, συντονίζουν τη δράση τους σε βάση πλήρους ιδιομίας.

3

Τό «Εθνικό Αντιστασιακό Συμβούλιο» διαπιστώνει ότι τό δικτατορικό καθεστώς, παρά την τρομοκρατία και τη προσπάθεια καταδμηγώνησης του λαού, παραμένει άπομωμένο και περιφρονημένο από τόν περήφανο ελληνικό λαό και τό σύνολο των πολιτικών δυνάμεων.

Παραμένει στην έξουσία, προκαλώντας άνυπολόγιστες καταστροφές στον τόπο μόνο χάρη στη βία των όπλων και χάρη στη μονόπλευρη και έπίσημη πού ύποστήριξη πού

4

Οί ιδρυτικές οργανώσεις του ΕΑΣ έκτιρουν ότι η ένότητα των αντιδικτατορικών δυνάμεων, ό αποτέλεσματικός σχεδισμός και μακρόχρονο συντονισμός της αντίστασης σε όλους τους τομείς, η άνάπτυξη ενιαίων επιθετικών πρωτοβουλιών από την άντισταση, πού θα έμπνεύσουν και θα συνειργήσουν τό ελληνικό λαό, θα τόν κινήσουν σε άπορασιατικό άγώνα και θα δημιουργήσουν πανίσχυρη δύναμη ικανή να έξουδετερώσει και να άνατρέψει την έξουσία των τυραννών.

Η ίδρυση του ΕΑΣ από οργανώσεις πού προέρχονται από όλες τίς τάσεις της ελληνικής αντίστασης και πού εκφράζουν τη θέληση των Ελλήνων όλων των παρατάξεων να άγωνιστούν για την ελευθερία και τη δημοκρατία ύπηρετεί αυτή την άνάγκη. Ένωμένες οι αντιδικτατορικές δυνάμεις είναι σε θέση να συντρίψουν τό νεοφασιστικό καθεστώς πού μολύνει την ελληνική γη.

Οί οργανώσεις πού ιδρύσαν τό ΕΑΣ καλούν όλες τίς άλλες αντίστασιακές οργανώσεις να άνταποκριθούν στο ένωτικό όραμα του λαού μας. Να προσχωρήσουν ιδότιμα στο ΕΑΣ και να συμμεριστούν έτσι την ευθύνη και τη τιμή της διεκδύησης της αντίστασιακής μάχης. Καλούν όλα τα αντιδικτατορικά πολιτικά κόμματα να ενισχύσουν τό έργο του ΕΑΣ και να συντονίσουν μαζί του τη δράση τους για την άνατρηπή της δικτατορίας.

5

Τό ΕΑΣ άποκρούει κάθε έννοια συμβιβασμού με τη δικτατορία. Άποκρούει και θα καταπολεμήσει όλες τίς «λύσεις» πού «απεργάζονται» οι δικτάτορες και οι έννοι ύποστηρικτές τους. «Λύσεις» πού τείνουν — και με την παγίδευση τμήματος του πολιτικού κόσμου — στην άποδοχή από τόν ελληνικό λαό και τίς πολιτικές δυνάμεις μιας νόθου και έλεγχόμενης πολιτικής ζωής πού θα είχε σε βάση τό φασιστικό Σύνταγμα πού 1968 και σαν πλαίσιο τους θεσμούς πού η χούντα επέβαλε με τη βία. Ο σκοπός πού ύπηρετούν οι «λύσεις» είναι έμφανής: να

↑
Καμ
29/10/68
↓

↓
Καμ
↓

SI ←

(31)

(13)

13

55

τερματιστεί η περίοδος της άσφυκτικής άπομόνωσης της χούντας, και με τον τρόπο αυτό να νομιμοποιηθεί και να νομιμοποιηθεί το νεοφασιστικό καθεστώς.

(13)

γνώση του λαού στις αντιστασιακές οργανώσεις.

6

"Ένας είναι ο δρόμος για την άνατροπή της δικτατορίας και την επίλυση της Δημοκρατίας: Άντίσταση μέχρι την τελική νίκη.

Ο αγώνας θα είναι δύσκολος και σκληρός. Η δικτατορία θα άνατραπεί από τη συστηματική, συντονισμένη και σχεδιασμένη δράση της άντίστασης σε όλα τα μέτωπα του αγώνα, με όλες τις προσφερόμενες μορφές και με πλήρη άξιοποίηση κάθε δυνατότητας που χρειάζεται.

Έτσι δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την πανεθνική εξέγερση με συμμετοχή και τηρημάτων των ενόπλιων δυνάμεων που θα συντριβεί την τυραννία και θα ελευθερώσει την Ελλάδα.

Αυτό είναι το έργο της ελληνικής άντίστασης. Αυτό είναι το έργο που το ΕΑΣ με αφετηρία το ως τώρα επίτευγματο της άντίστασης, αναλαμβάνει να σχεδιάσει, να οργανώσει, να συντονίσει. Με άπερίοριστη έμπιστοσύνη στις ανεξάντλητες δυνάμεις του ελληνικού λαού.

Στο δύσκολο αυτόν αγώνα του ο ελληνικός λαός έχει συμμαχους τη δημοκρατική διεθνή κοινή γνώμη και ένα ισχυρό κίνημα αλληλεγγύης προς την ελληνική άντίσταση που εκτείνεται σε όλη την Ευρώπη, την Άμερική και σε άλλες χώρες του κόσμου. Από τις δυνάμεις αυτές η ελληνική άντίσταση ζητά να εντείνουν την προσπάθειά τους για την ήλική και ήλική ενίσχυση του αγωνιζόμενου ελληνικού λαού.

7

Το "Εθνικό Άντιστασιακό Συμβούλιο" Ζητά από τις κυβερνήσεις όλων των χωρών: Τη διακοπή κάθε μορφής ενίσχυση στη δικτατορική κυβέρνηση και την άσφυκτική άπομόνωση της σε όλους τους τομείς.

Τό ΕΑΣ είναι αντίθετο σε κάθε ενέργεια άποιασδήποτε κυβέρνησης που με την πολιτική της υποστηρίζει ή συνεργάζεται με τη χούντα ή έρχεται σε αντίθεση με την ύπεύθυνα διατυπωμένη πολιτική της ελληνικής άντίστασης.

8

Τό "Εθνικό Άντιστασιακό Συμβούλιο" θεωρεί ότι στη σημερινή φάση του αγώνα, έπεινουν:

1. Η σε μεγαλύτερη ακόμη έκταση ορ-

53

2. Η ενίσχυση και η παραπέρα ανάπτυξη των αντιστασιακών στηρημάτων στις τάξεις των ενόπλιων δυνάμεων των αμώτων άσφαλείας και του κρατικού μηχανισμού.

3. Η ανάπτυξη του μαζικού αντιστασιακού κινήματος, με συμμετοχή ευρύτερων λαϊκών δυνάμεων σε ποικίλες μορφές παθητικής και ενεργητικής αντίστασης εναντίον της πολιτικής της δικτατορίας με σκοπό: την προβολή των πολιτικών και οικονομικών τους αίτημάτων, το ασπιτοάριο των μέτρων της χούντας και την άποδιάρθρωση του χουντικού κρατικού μηχανισμού.

4. Η ταχεία ανάπτυξη της δυναμικής άντίστασης με πολλαπλασιασμό των δυναμικών ενεργειών και άμεσων πληρημάτων εναντίον του δικτύου δυνάμεων του δικτατορικού καθεστώτος.

Σκοπός των ενεργειών αυτών σε πρώτο στάδιο είναι: η άποδυνάμωση και άποδιάρθρωση των μηχανισμών της δικτατορίας. Η άποσύνθεση του τρομοκρατικού μηχανισμού της χούντας. Η ενίσχυση του αγωνιστικού προσηματος του λαού.

Παράλληλα με τις ενέργειες αυτές, σε συνδυασμό με τις άλλες μορφές πάλης, προετοιμάζουμ άμπρακτα την πραγματοποίηση του κεντρικού στόχου της άντίστασης: την πανεθνική εξέγερση με συμμετοχή και τηρημάτων των ενόπλιων δυνάμεων για την άνατροπή της τυραννίας.

Τό ΕΑΣ ήρη το άναρπίταια μέτρα για την πραγματοποίηση αυτών των στόχων.

9

Ο αγώνας του ελληνικού λαού για την άνατροπή της δικτατορίας είναι, ταυτόχρονα, αγώνας για την ύοισιαστικοποίηση και την πλήρη λειτουργία των δημοκρατικών θεμών στην Ελλάδα. Είναι αγώνας για την έκρίζωση των αιτιών που άδηγούν σε έτροπή από τις όμαλές δημοκρατικές λειτουργίες.

Γιά να ύσθωθεί ο άγώνας αυτός, οι οργανώσεις που ίδρυσαν τό ΕΑΣ υιοθέτησαν τό άκόλουθο κοινό πρόγραμμα που από σημερα άποτελεί τό πρόγραμμα τό "Εθνικό Άντιστασιακό Συμβούλιου".

1. Άνατροπή της δικτατορίας, κατάλυση του τυραννικού καθεστώτος, έγκάθιρωση Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας.

2. Άμεση άποελευθέρωση όλων άνεξαρ-

Νεωμ

Νεωμ

✓

817

(13)

Handwritten mark

Handwritten mark

ρήτως των πολιτικών κρατουμένων, εξορίστων και φυλακισμένων.

(14)
54

3. Αποκατάσταση όσων διωχθήσαν από τη χούντα για αντίστασιακές πράξεις, για άρνηση προσφοράς υπηρεσίας προς τη δικτατορία ή γενικότερα για λόγους πολιτικής αντίθεσης προς το δικτατορικό καθεστώς.

4. Οικονομική αποκατάσταση στο μέτρο των δυνατοτήτων που θα υπάρξουν ή βοηθεία οικονομικής ανόρθωσης σε όσους, λόγω αντίστασιακής δραστηριότητας ή διώξεων από τη χούντα, υπέστησαν οικονομική ζημία.

5. Έπανεξέταση όλων των οικονομικών συμβάσεων που υπέγραψε ή δικτατορική κυβέρνηση.

6. Παραπομπή στη δικαιοσύνη όσων εγκληματίσαν κατά του έθνους και όσων συνεργάστηκαν με τη χούντα. Άμεση απομάκρυνση από τη θέση τους όσων συνέβαλαν στην κατάλυση των δημοκρατικών ελευθεριών στην Ελλάδα.

7. Λήψη μέτρων από την πολιτεία για τη δημιουργία πραγματικών εθνικών ενόπλων δυνάμεων, φρουρών του Έθνους της δημοκρατικής τάξης και του Συντάγματος, που υπάρχουν και πειθαρχούν στη νόμιμη κυβέρνηση της χώρας.

8. Έκκαθαρση των ενόπλων δυνάμεων και των δημοσίων υπηρεσιών με βάση επαγγελματικά κριτήρια και με γνώμονα τη στάση που τήρησαν απέναντι στη δικτατορία.

9. Άμεση ακύρωση του Συντάγματος του 1968, όλων των αντιδημοκρατικών νομοθετημάτων της χούντας καθώς και του συνόλου της έκτακτης νομοθεσίας ανεξάρτητα από το χρόνο έπιβολής της, όπως π.χ. ο Α.Ν. 509, ο Α.Ν. 375, που χρησιμοποιήθηκε από τη χούντα εναντίον των αντιπάλων της. Σεβασμός των δημοκρατικών και συνδικαλιστικών ελευθεριών. Έλευθερία λειτουργίας και δράσης των πολιτικών κομμάτων, των συνδικαλιστικών κ.ά. κοινωνικών οργανώσεων. Έξασφάλιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της προσωπικής ελευθερίας, και γενικότερα των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη για όλους τους Έλληνες, ανεξάρτητα από τις πολιτικές πεποιθήσεις τους.

10. Σχηματισμός προσωρινής κυβέρνησης της εμπιστοσύνης του «Εθνικού Αντιστασιακού Συμβουλίου», και όλων των ενεργών αντιδικτατορικών δυνάμεων, που θα έμπνεύσει τη δημοκρατική ορατότητα, θα

προβεί στην άμεση λήψη μέτρων για την εφαρμογή των παραπάνω σημείων, και θα εξασφαλίσει τη διενέργεια οδοβαθίων εκλογών με συμμετοχή όλων των κομμάτων χωρίς εξαίρεση, το αργότερο ο έξι μήνες από την ανατροπή της δικτατορίας. Στις εκλογές αυτές ο λαός θα αποφασίσει κυριαρχικά για το μέλλον του.

11. Στα θέματα που δεν αναφέρονται συγκεκριμένα στα παραπάνω σημεία, ή κάθε οργάνωση διατηρεί στο άκραιο τις ιδιαίτερες προγραμματικές της θέσεις.

12. Η άποσπαλή του «Εθνικού Αντιστασιακού Συμβουλίου» θα λήξει μόνο αφού εκδηλωθεί η ελεύθερη έκφραση της βέληνης του ελληνικού λαού και αφού την έξουσία αναλάβουν οι νόμιμα εκλεγμένοι αντιπρόσωποι του.

Επί τούτου θα προτιμώμεν επίσημας διακηρύξεις για άμεση και ενόπλη

Δύο μεγάλοι απειλείονται και κρίσιμοι ~~πρόβλημα~~ ~~πρόβλημα~~ μήνες περνούν. Τέλος φτάνει η απάντηση του ΠΑΚ με τη μορφή δύο εγγράφων που απευθύνονται προς τις τρεις οργανώσεις. Το πρώτο με ημερομηνία 15 Δεκεμβρίου 1970 έχει για θέμα την ενότητα των αντιστασιακών δυνάμεων στον απελευθερωτικό αγώνα. Το δεύτερο πάλι με ημερομηνία 15 Δεκεμβρίου είναι πρόταση του ΠΑΚ για την ενότητα στον απελευθερωτικό αγώνα. Από το πρώτο έχουν ενδιαφέρον τα παρακάτω άποσπασματα:

15 Δεκεμβρίου 1970

Προτείνουμε δύο διαζευκτικές δυνατότητες:

Πρώτον, την άμεση δημιουργία του ΕΑΣ, επί όσων όλες οι συμμετέχουσες οργανώσεις υιοθετήσαν κοινή, ταυτόσημη έρμηνεία του όρου «Εθνική και Λαϊκή κυριαρχία», και συμφωνήσαν πάνω στο χαρακτήρα του αντίστασιακού αγώνα.

Δεύτερο, τη δημιουργία σχήματος στενής συνεργασίας και συντονισμού - όχι όμως με τη μορφή του ΕΑΣ - σε περίπτωση που κοινή ταυτόσημη έρμηνεία του όρου «Εθνική και Λαϊκή κυριαρχία» και συμφωνία πάνω στο χαρακτήρα του αντίστασιακού αγώνα δεν είναι δυνατή σ' αυτή τη φάση.

Επιθυμούμε να τονίσουμε και πάλι, ότι θεωρούμε την ενότητα σαν απαραίτητη προϋπόθεση για την εντατικοποίηση του απελευθερωτικού κινήματος. Για τούτο ελπίζουμε, ότι τουλάχιστον η δεύτερη προτεινόμενη λύση θα γίνει ομόθυμα δεκτή.

↑
↓

↑
↓

Επιβίβ
↓

(21)

↓
Vand

↑
Vand

↑
Vand

↑
Vand

Σύμφωνα με άνωπαστες φήμες τό ΠΑΚ έβασε σάν όρο συμμετοχής του στό ΕΑΣ τήν άνάθεση τής προεδρίας του στόν άρχηγό του ΠΑΚ. Όπως γνωρίζετε καλά τέτοιος όρος δέν έτέθη. Έπιθυμούμε νά διευκρινίσουμε με τήν εύκαιρία τούτη ότι ό άρχηγός του ΠΑΚ δέν προτίθει νά αναλάβει τήν προεδρία του ΕΑΣ.

Μεγαλ

(15) 55

νική. Στηρίζεται στην ώμή δια Έξουρηται τό στρατηγικά και οικονομικά συμφέροντα των Ήνωμένων Πολιτειών, όπως αυτά έρμηνεύονται από τους τεχνοκράτες τό Πενταγώνου. Η κατοχή θά τερματιστεί μόνα-χα όταν τό κόστος τής διατήρησης τής γίνει μεγαλύτερο από τό ώφέλη τής. Κι αυτό τό κόστος τό άμεσο μόνο ένα μαχητικό δυναμικό άπελευθερωτικό κίνημα μπορεί νά τό προενηθεί στό κατακτητή. Σεύτερο είναι τό κόστος τό έμμεσο πού συνομίζεται στις επιπτώσεις πάνω στη συμμαχία πού θά 'χει ένα ζωντανό, μαχητικό, δυναμικό άπελευθερωτικό ελληνικό κίνημα.

Μεγαλ

Η παράγραφος αυτή άπαντό έμμεσα στό πρόβλημα πού έβασε άνωτάτο στέλεχος του ΠΑΚ στόν πρόεδρο του ΠΑΜ και πού άφορούσε τήν άνάθεση τής άρχηγίας στόν Άνδρέα Παπανδρέου. Ό Θεοδωράκης, πού ό ίδιος στην πρώτη του πρέξ κόνφερανς άναφέρθηκε στόν Άνδρέα Παπανδρέου σάν ένα πιθανό ήγέτη τής ενωμένης αντίστασης, άπάντησε στό στέλεχος του ΠΑΚ ότι τό ζήτημα αυτό άφορά όλες τις οργανώσεις πού συμμετέχουν στό ΕΑΣ. Πάντων προέβασε όπι άπό τήν πλευρά του ΠΑΜ, στη περίπτωση πού θά έτιθετο θέμα άρχηγού δέν θά υπήρχε αντίρηση νά άνασθεί τό άξιωμα αυτό στόν Άνδρέα Παπανδρέου.

Ελλάδα

Η διατύπωση για τή Συντακτική δέν είχε καμία σχέση με τις σχετικές προτάσεις του ίδιου του Άνδρέα Παπανδρέου κατά τή άσκεψη πού έγινε λίγο πριν στό Παρίσι.

Ελλάδα

Και τό έγγραφο κατέληγε:

Έλπίζουμε πώς θά θεωρήσετε γόνιμες τις προτάσεις μας. Σ' αυτή τήν περίπτωση είμαστε έτοιμοι νά στείλουμε αντιπροσωπεία σε κοινή άσκεψη για τήν όριστική κατακέρωση τής συνεργασίας μας

Μεγαλ

1. Γι' αυτό δέν είναι νοητό νά περιορίζεται με άποιοδήποτε τρόπο ή Συνταγματική Έξουσία του λαού. Κι αυτό σημαίνει πως τό ένωτικό συγκεντρωτικό πρόγραμμα πρέπει νά άναφέρεται σε Συντακτική Έθνοουλέυση.

Μεγαλ

2. Δν είναι επίσης νοητό νά αναλάβει ή άντιστασιακή ήγεία, ή ήγεία στό άπελευθερωτικό κίνημα τό όποιοδήποτε δεσμεύεται σε ό,τι άφορά τήν προστασία των στρατηγικών και οικονομικών συμφερόντων Έθνων δυνάμεων στη χώρα μας. Ό κυρίαρχος λαός θά εκφράσει με δημοκρατική διαδικασία τις θέσεις του πάνω στη πορεία τής χώρας μας στό πλαίσιο πάντα τής εθνικής άνεξαρτησίας.

Τό δεύτερο κείμενο, μακροσκελέστερο, έθετε νέα προβλήματα. Η πρώτη παράγραφος, οι «Εισαγωγικές παρατηρήσεις» είχε χαρακτήρα οικυβλικό:

Ελλάδα

Ξανάρχεται επίσης τό πρόβλημα του χαρακτήρα του άγώνα:

Ελλάδα

15 Δεκεμβρίου 1970
Γιά όσους δέν είναι πιστευτό πώς πολιτική λύση του προβλήματος δέν ύπάρχει, πρέπει νά διευκρινιστεί πώς προσπάθειες για άνεύρεση τής δύο άγονες κι άν είναι, θά πρέπει νά άναληφθούν όχι στό πλαίσιο συνεργασίας ά ν τ ι σ τ α σ ι α κ ώ ν ο ρ γ α ν ώ σ ε ω ν, αλλά στό πλαίσιο συνεργασίας μέσα στό κόμμα τας. Σύγχυση των δύο τύπων οργανώσεων και των δύο άντιστοίχων λειτουργιών βλάπει, δέν προωθεί τόν άγώνα.

Μεγαλ

3

Ό άγώνας είναι έθνικοαπελευθερωτικός. Και δέν πρέπει γι' αυτό τό λόγο νά γίνεται καμιά παρέκκλιση σε ένα ένωτικό-συγκεντρωτικό πρόγραμμα πρός άλλες κατευθύνσεις.

Μεγαλ

Η δεύτερη παράγραφος εναφέρει επί τού θέματος τό θέμα του «κόστους τής κατοχής».

Ελλάδα

Όμως τί σημαίνει ή φράση «πρός άλλες κατευθύνσεις»;

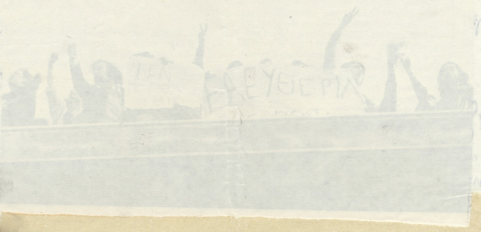
Ελλάδα

Ύπάρχουν κάποτε σε μεγάλη κλίμακα και ύπάρχουν ακόμη ψεύτικες ελπίδες για άκοη πολιτική λύση. Τέτοια λύση δέν ύπάρχει. Η κατοχή στην Έλλάδα είναι άμερικο-

Μεγαλ

Στη συνάντηση τής Στοκχόλμης είχε διαπιστωθεί δούτατη διαφωνία άνάμεσα στις δύο ήγείες - ΠΑΜ και ΠΑΚ - σχετικά με τό πρόβλημα των άπεργιών. Ένώ ό Θεοδωράκης θεωρούσε κάθε είδους «νόμιμο» άγώνα σάν ένα στοιχείο άναπόσπαστο τής γενικότερης άντιστασιακής πάλης, τονίζοντας χαρακτηριστικά όπι θά πρέπει ένας από τους κύριους στόχους τής άντίστασης νά είναι και οι άπεργιακοί άγώνες και

(2)

Handwritten notes in the left margin, including the number '4' at the top, and several lines of illegible text.

Handwritten notes in the right margin, including the number '12' at the top, and several lines of illegible text.

άλλες κινητοποιήσεις των εργαζομένων, αποδο-
τών κτλ. ο Παπανδρέου δήλωσε ότι κάθε εί-
δους αγώνας, έξω από το δυναμικό, νομιμοποιεί
το καθωστώς και επομένως θα πρέπει να απο-
κλειστεί. Σε κάποιο σημείο της συζήτησως είπε:

- Θα πρέπει να επαναλάβουμε αυτό που έ-
γινε στη Κατοχή.
- Δηλαδή:
- Δηλαδή μόνο έθνο αγώνα.
- Μά ή κατοχή δεν ήταν παρά μία άτελειωτη
σειρά από άπεργιακούς αγώνες...
- Και με ποιούς διαπραγματεύονταν οι άπερ-
γοί:
- Με τούς Γερμανούς και με τούς Κουσίλινγκ.
Και δεν είχαν κανένα φόβο ότι θα τούς νομιμο-
ποίησούν.

Όστε η φράση «άλλες κατεβύνοιες» ήταν
μία προειδοποίηση. Αργότερα, τόν 'Ιανουαρίου
του 1971, σε άλλη του έπιστολή ο 'Ανδρέας Πα-
πανδρέου γίνεται πιό σαφής: «Και αν μείνουμε
τελικά σύμφωνοι στο θέμα της Συντακτικής, θα
πρέπει άκόμη να συμφωνήσουμε σχετικά με τις
άλλες μορφές πάλης άπεργίες κτλ.»

Στις 23 Δεκεμβρίου 1970 πραγματοποιείται
συνάντηση του 'Ανδρέα Παπανδρέου, η πρώτη
και τελευταία, με τούς εκπροσώπους των τριών
οργανώσεων που άντιπαθούν τώρα πιό τόν πυρή-
να του 'Εθνικού Άντιστασιακού Συμβουλίου.

Το ραντεβού είχε όριστεί για τις 9 το πρωί
και οι τρεις εκπρόσωποι βρίσκονται στον τόπο
της συνάντησης από τις 8:30 και μιούν. Ο ένας
άπ' αυτούς ο εκπρόσωπος του ΠΑΜ, τούς ενη-
μερώνει σχετικά με τη συνάντηση που είχε άνω-
τατο στέλεχος του ΚΚΕ έσωτερικού με τόν 'Αν-
δρέα Παπανδρέου πριν λίγες μέρες. « Έχουμε
σχεδόν συμφωνήσει», διαβεβαίωσε ο Παπανδρέ-
ου. «Μας μένουν μιá δυό λεπτομέρειες που έλπι-
ζω ότι θα λυθούν κατά τη προερχή μου συνάντη-
ση με τούς εκπροσώπους του ΕΑΣ». 'Η ώρα περ-
νά και οι άντιπρόσωποι άνοηχούν: «Μήπως δεν
καταλαβόν τη διέυθυνση»; Νά όμως περασμένες
έννιá, ή πόρτα χτυπά και ο 'Ανδρέας γελαστός
άγκαλιάζει και φιλάει σταυρωτά ένα ένα τούς εκ-
πρόσωπους των τριών οργανώσεων. Καθώς ο
συνδοχός του μένει θρήνος τού λέει:

- Όπως είπαμε. Σε περιμένω στις έντεκα.
- Στις έντεκα; Λένε μ' ένα στόμα κ' οι τρεις.
- Ναι, στις έντεκα. Δυστυχώς έχω να πάρω
τό αεροπλάνο.

Οι εκπρόσωποι κυττάζονται στά μάτια. Συνεν-
νοήθηκαν. 'Η πολύ καλό ή πολύ κακό σημάδι. Τι
να συζητήσους μέσα σε μίσημι ώρα;

- 'Ας μπορούμε λοιπόν άμέσως στό θέμα που
μάρ προτείνει ο άδειαματικός.

Ο Παπανδρέου μεταφέρει τις τελευταίες του
πληροφορίες που δείχνουν ότι άνθρωποι του βα-
σιλιά έχουν όλο και πιό στενές σχέσεις με τις ύ-
πηρεσίες της χούντας. Σε μιá στιγμή ύψώνει τη
φωνή του καθώς λέει:

- Ο κύριος στόχος μας είναι ο βασιλιάς.

(16) Στη συνέχεια μιλάει για τις επαφές του με
τη νεολαία που ζει στό έξωτερικό.

- Έχουν όλοι τούς πάθος άντιμοναρχικό...
- Πρέπει να μοιρασε κάποτε να γίνεσαι και
άντιδημοφιλής τού πετάς κάποιος έκπρωσως.
- Δεν θα χαράζουμε τη πολιτική μας με βάση
τά αισθήματα μερικών νέων, προσθέτει κάποιος
άλλος.

Έτσι ή συζήτηση μναινε στην κρίσημη περιο-
χή. Οι άντιπρόσωποι τού άναλύουν τη θέση τούς
σχετικά με τη μοναρχία.

- Κατά σύμπτωση είμαστε και οι τρεις ύπερ
της άβασίλευτης δημοκρατίας. Και νομίζω ότι έ-
χουμε συμφωνήσει στις σχετικές διατυπώσεις
που έξασφαλίζουν τη «Λαϊκή Κυριαρχία». Είχε
παι πραγματικά, στη συνάντηση με τó στέλεχος
του ΚΚΕ ότι τó μείζον πρόβλημα γι' αυτόν ήταν
η έξασφάλιση της Λαϊκής Κυριαρχίας. Τού δια-
βάδουν τις σχετικές διατυπώσεις.

- 'Η μιá από αυτές είναι δική σου, τού λέει
κάποιος.

- Ναι άπαντά ο Παπανδρέου. Ο μωρς
έγώ τ'ώρα έχω άνάγκη από τή
Λ & Ε η.

- Ποιά λέξη;
- Τη λέξη Συντακτική.
- Μά αφού είναι τό ίδιο...
- Δε μ' ενδιαφέρει, χρειάζομαι τη λέξη.

Τότε τού προτείνεται κάτι άλλο: Νά φραψου-
με τó κείμενο όπως έχει. Σε συνέχεια να στεί-
λουμε μήνυμα τού βασιλιά και να τού πούμε ότι
άν μέσα σε έξι μήνες δεν έκδηλωθει άνοιχτά κα-
τά της χούντας και να πάρει μέρος ένεργό τόν
άντισταση, τότε τó ΕΑΣ θα θέσει άνοιχτά τó θέ-
μα της μοναρχίας, δηλαδή τη Συντακτική.

- Είμαι θεβαίος ότι θα συμφωνήσουν μαζί μας
και οι «Ελεύθεροι Έλληνες - βασιλόφρονες -
τόν διαβεβαίώνει ο άδειαματικός εκπρόσωπος
των «Υπερσοσιατών».

- Δυστυχώς δεν μπορώ να δεχτώ τίποτε άλλο
έκτός από τη λέξη Συντακτική, γιατί είμαι δε-
σμευμένος άπάναντι στό ΕΣ τού ΠΑΚ. 'Ηρθά
με τ'αηλή του να μην ύπογράψω άν δεν γίνει δε-
κτός αυτός ο όρος.

- Έντάξει τού λέει κάποιος, μείνε μαζί μας
να συζητήσουμε. Νά δοουμε τι λένε και οι δικές
μας οργανώσεις. 'Ισως με τη συζήτηση να βρού-
με τη λύση...

- Άποκλείεται άπάναντι Εερά ο 'Ανδρέας, εί-
ναι Χριστούγεννα κ' έχει δικαιώματα και ή οικο-
γένεια.

- Βεβαίως, θεβαίως, δεν ζητάμε να μείνεις έ-
δώ χρόνια. Μονάχα σήμερα. Μά χουμε λίγες ώ-
ρες καιρό μπροστά μας.

Τó κουδούνι χτυπά.
- Κύριε άρχηγέ ή ώρα είναι έντεκα και δέκα.
Πρέπει να βιαστείτε.

Έξανά άγκαλιές και σταυρωτά φιλιά. 'Η πόρτα
κλείνει. Οι άντιπρόσωποι κάθονται με ακμυμένο
τό κεφάλι. Για πολλά ώρα κανεις δε μιλά. Ο κα-
θένας είναι βυθισμένος στις σκέψεις του. Μαύ-

1-2-1971

2-1971

μες ανέπτυξε, γραμμές πέρα και πέρα από τα όρια. Ο καθένας το έβρισκε στον δικό του. Σε λίγο τα στενά δωμάτια γεμάτα κόσμο και κανόνες. Στο τέλος ύστερα από πολλή διαμάχη, οι αντιπροσωπευτικές αποφασίζουν να μείνουν σταθεροί στη γραμμή τους. Δεν θα γίνει η λέξη «Συντακτική».

Όμως άνοιξε η άλλη άποψη και να προχωρήσουν στην ουσία θέματα με μικρά προδρόμους, από κείμενο της διαπραγμάτευσης: «Στην εκλογική ουσία ο λαός θα εκλέξει ορισμένους όλοι τα κυριαρχικά του δικαιώματα για να καθορίσει τη τύχη του και όλα τα εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα της χώρας όπως είναι θέλει. Που σημαίνει ότι ο λαός της στιγμή της νίκης, δεν θα διαπραγματεύεται κανένα Συντάγμα. Θα είναι κυρίαρχη δύναμη μέσα στην τάξη και επειδή θα είναι ο λαός να διοικεί το κυριαρχικό του δικαιώματα προς όλες τις κατευθύνσεις».

1. Εσωτερικά, που σημαίνει νέα σύνταγμα, κενόδοξο σύστημα, σε όλα τα επίπεδα και κενόδοξο θρησκεία που να ανταποκρίνεται στην κοίτη της Ελλάδας του.

2. Εξωτερικά, που σημαίνει πλήρη εθνική ανεξαρτησία έτσι ότι το ΝΑΤΟ - ότι το θέλει ή ηθελημένα - και ότι άλλο αποφασίζει ο κυρίαρχος λαός.

Από τότε στέλνεται στον Ανδρέα Παπανδρέου το κενόδοξο κείμενο της Εθνικής Διακήρυξης με την ελπίδα ότι είναι ότι το υπογράψει.

Λονδίνο, 23 Δεκεμβρίου 1970

Προς τον πρόεδρο του Εθνικού Συμβουλίου του ΠΑΚ.

Αγαπάτε Ανδρέα,

Η σημερινή πρώτη σύσκεψη ήταν χρήσιμη γιατί διαβεβαιώθηκε ότι και οι τέσσερις οργανισμοί θα οργανώσουν, ορισμένων πώς ή ελάχιστα των ορισματοσύνων δυνάμεων είναι απαραίτητη προκείμενη για την ένταξη του όγκου.

Οι τέσσερις οργανισμοί - ΔΑ, ΠΑΚ, ΠΑΜ - Ελευθερία, Έλληνες - έχουν κοινή θέση πάνω στα βασικά προβλήματα της στρατηγικής του όγκου κατά της δικτατορίας.

1. Η ορισματοσύνων δυνάμεις είναι απαραίτητη και πρέπει να ενταχθεί σε όλες τις μορφές της.

2. Ο στόχος του όγκου μας, δεν μπορεί να είναι τίποτα λιγότερο από την άμεση δυνάμει του Ελληνικού λαού, την ελεύθενη, οικεία κυριαρχία.

3. Όλες οι ορισματοσύνων δυνάμεις πρέπει να είναι διαμεγεμένες πάνω στις πο-

(17) λητικό πρόγραμμα που να εμπεριέχει και να καταγράφεται τους κανόνες σκοπού του όγκου.

Οι παραπάνω τρεις θέσεις διαφέρουν με ποσότητα στο κείμενο που έθεσε ο όγκος, όμως με την ποσότητα εισαγωγικών της ΠΑΚ. Παράλληλα, πώς η διαπραγμάτευση εκλεγεί ούτως, ο λαός θα αποφασίσει κυρίαρχο για το μέλλον του - είναι μια λέξη και άμεση απόδοση της έννοιας που δίνουμε στην ελευθερία, τη λίκνη κυριαρχία και την εθνική ανεξαρτησία.

Παράγοντας ότι όλη τις παρατηρήσεις και την τελεσίδικη απόφαση, κατά τη σημερινή πρώτη διασκέδαση που έγινε στην καλύτερη διασκέδαση του όγκου και στην εξέλιξη αποφασίζονται διατάξεις για την άμεση συμφωνία μας, διατάσσεται την τελευταία φράση της παραγράφου 10 ως εξής: «Στην εκλογική ουσία ο λαός θα εκλέξει ορισμένους όλοι τα κυριαρχικά του δικαιώματα για να καθορίσει την τύχη του και όλα τα εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα της χώρας όπως είναι θέλει».

Παράλληλα, οφείδουμε ότι οι θέσεις της Εθνικής Διακήρυξης, ανταποκρίνεται τα πλαίσια στους κανόνες πόντους και οι επιθυμίες όλων των πατριωτών, όλων των ελευθεριακών της Ελλάδας. Έπειτα, η άποψη οι τέσσερις οργανισμοί μας να προχωρήσουν χωρίς καλύτερη στην προκήνη διατύπωση του όγκου όγκου για την ανεξαρτησία της κυριαρχίας, για το δικαίωμα της διαμεγεμένης Συμφωνία με το παραπάνω η σημασία ο όγκος είναι πολύτιμος, που σημαίνει το Εθνικό κείμενο του ΕΑΣ για να το αποφασίσει κ' έτσι μαζί με όλους μας. Εξάραστε το 1971, να είναι χρόνος νίκης και πόλης, χρόνος μεγάλων δημοκρατικών επιτυχιών της εθνικής Αντίστασης.

Με θερμούς ορισματοσύνων χαιρετισμούς.

-ΕΠΙΡΡ-

Όπως οι άλλες και οι εθνοδρόμοι περνούν χωρίς να υπάρχει καμία απόσταση. Κάποτε κάθε έποση με την αρχική του ΠΑΚ. Όσοι οι υπόλοιποι οργανισμοί που αποτελούν μέρος του ΕΑΣ, διατηρούν καλύτερη προσέγγιση να εντάξουν τα πολιτικά - οργανωτικά προβλήματα της διακήρυξης. Καθιέρωσαν έρχονται οι έποση με εθνοδρόμοι εισαγωγικούς και παράγοντες των ορισματοσύνων δυνάμεων. Έτσι, ότι ορισμένους διαμεγεμένης της ΕΔΑ έρχεται από μέρος της έννοιας του ΚΚΕ εξωτερικού και στην εθνοδρόμοι μέρος από πλαίσιο του ΕΑΣ.

Στην ημερήσια στην έποση διαμεγεμένης του Συμβουλίου - ορισματοσύνων του ΚΚΕ έρχεται. Αν είναι από ΠΑΜ, δεν έχει σημασία γιατί μέρος από ΕΑΣ ορισματοσύνων το ΠΑΜ - τον πρόεδρο του. Το ΠΑΜ του Αιτωλικού είναι

δέν υπήρχαν οι συνεχείς ταλαντεύσεις και η αναβλητικότητα του ΠΑΚ για μία άσφασιτική υλοποίηση των τριμερών συμφωνιών ΠΑΜ, ΠΑΚ και ΔΑ, καθώς και για την διεύρυνση της αντιστασιακής ενότητας με τη συγκρότηση του ΕΑΣ, άλλο θα ήταν σήμερα τό επίπεδο της αντίστασης και της συνειδητοποίησης των προβλημάτων του μέλλοντος και από τις ευρύτερες αντιδικτατορικές δυνάμεις.

Βρισκόμαστε σε μία κρίσιμη στιγμή με γάλων επιλογών για τό μέλλον της Αντίστασης. Τό ΠΑΜ θέλει νά πιστεύει ότι ή ήγεια του ΠΑΚ, δέν θά άπουσιάζει τελικά από ένα ευρύτερο συντονισμό της αντίστασης, και ότι, αντίθετα, θά συμπαραχτεί τό πεδίο της μάχης με τις άλλες δυνάμεις της Αντίστασης και της Δημοκρατίας.

Η αντίπροσώπεια του Ε.Σ. του Π.Α.Μ. Τό Ε.Σ. του ΠΑΜ δέν υπήρξε πιά τυχε

(19) 57

ρό απ' τό προηγούμενο της ΔΑ. Η άπάντηση ήταν ή ίδια: Σιωπή... Όμως τό ΕΑΣ θάλλεται τώρα και από τό δεξιά. Πραγματικά, οι «Ελευθεροι Έλληνες» πού ήρθε σε γνώση τους τό κείμενο της διακηρύξης προτείνουν τις έξής τροποποιήσεις:

1. Η προσωρινή κυβέρνηση μετά τήν πτώση της δικτατορίας, νά όρκιστεί στόν άνώτατο άρχοντα.
2. Η προσωρινή κυβέρνηση νά διενεργήσει έκλογές τό άργότερο σε 12 μήνες, αντί 6.
3. Τό ΕΑΣ νά διαλυθεί μετά τόν σχηματισμό της προσωρινής κυβέρνησης.
4. Έπαναφορά του Συντάγματος του 1952 και όχι άκύρωση του Συντάγματος του 1968.
5. Η διαπίστωση ότι ή χούντα παραμένει στην έξουσία χάρη στην ύποστήριξη των άμερι-

Ε.Μ.β.β.ε

59

(20)

κανών, νά τροποποιηθεί: «Χάρη στην ύποστήριξη των δύο μπλόκ».

Οί τροποποιήσεις αυτές κατ' άρχήν άπορρίφθηκαν.

Τήν άνοιξη του 1971, τό ΕΑΣ έχει τήν πρότη — και τελευταία — δημόσια συγκέντρωση του στό Ντίσσελντορφ της Γερμανίας. Λίγο άργότερα και συγκεκριμένα, στις 12 Ιουνίου 1971, τό ΠΑΚ δηλώνει διά του Άνδρέα Παπανδρέου ότι «είνα, έτοιμο νά συνεργαστεί με κάθε όργανωση», φτάνει νά, «χαρακτηρίζει κι αυτή τόν άγώνα, σάν άπελευθερωτικό» και νά πρεσβεύει πως «μοναδικός δρόμος για τήν άπελευθέρωση είναι, ή δυναμική άναμέτρηση με τις δυνάμεις κατοχής έγχώριες και ξένες».

Τό κακό στην ύπόθεση αυτή — γιατί άσφαλώς υπάρχει κάτι τό κακό, όπως λ.χ. ότι ό έλληγικός λαός δέν έμπνευστηκε άκόμα από τόσες και τόσες όμορφες διακηρύξεις — τό κακό λοι-

πόν είναι ότι συνέβει νά ζήσει σχετικά πρόσφατα στη χώρα μας κάποιος Θανάσης Κλάρας, πού δέν είχε τήν εύκαιρία νά πει όλα αυτά, τό τόσο όμορφα και καθαρά λόγια. Ίσως γιατί του έλειπε ή ευχέρεια του λόγου, ίσως γιατί του έλειπαν τό ένημερωτικά μέσα, ραδιόφωνα, τύπος, τηλεόραση κλπ. Τι νά κάνει λοιπόν; Ξεκίνησε κι άνέβηκε στό βουνό, ή περιοχή του είχε πολλά, και ήσυχια ήσυχια, άρχισε νά σκοτώνει τούς Γερμανούς του Ίταλούς, τούς Βούλγαρους, τούς ταγματσαφάιτες και όποιους άλλους νόμιζε ό ίδιος ότι δέν έχουσε θέση στη χώρα μας. Τότε ό κοσμάκης κατάλαβε ότι αυτό σημαίνει «άγώνας άπελευθερωτικός». Αυτό είναι τό πρόβλημα. Γιατί από τότε ό λαός άπόχτησε τήν συνήθεια νά «αταλαβαίνει» όχι με λόγια άλλά με έργα. ~~Και υπήρχαν τότε άλλοι είδους έργα». Για παράδειγμα τό ΕΑΜ πού πρότεινε μόλις τήν άρχιγία σε κάποιον άλλον Παπανδρέου, τόν Γεώργιο, κ' εκείνος δέν τήν δέχτηκε.~~

σφραγίδα. "Αν πάλι είναι σάν κόμμα, δέν γίνεται, γιατί στό ΕΑΣ δέν συμμετέχουν κόμματα...

"Ετσι αποκλείεται ή έπαφή με τό ΚΚΕ έξωτερικού. Τι θά γίνει όμως με τήν ένότητα με τόν Παπανδρέου; Στίς 31 'Ιανουαρίου 1971, ή αντίπροσωπεία του ΕΣ του ΠΑΜ, άπευθύνεται γιά άκόμη μία φορά στό ΠΑΚ:

31 'Ιανουαρίου 1971

Πρός τό ΕΣ του ΠΑΚ διά του προέδρου του κ. Άνδρέα Παπανδρέου.

'Αγαπητό φίλο,

Σέ άπάντηση τής από 13)1)71 έπιστολής σας, πού δόθηκε στό δημόσια όποια κατά την πρωτοβουλίας σας, ή αντίπροσωπεία του ΕΣ του ΠΑΜ στό έξωτερικό, θεωρεί άναγκαίο νά σάς άνακοινώσει τά εξής:

1. Τό γράμμα του προέδρου του ΠΑΚ δέν άποδίδει με άκρίβεια τό περιεχόμενο των συνομιλιών πού διεξήγαγον οι πέντε άντιστασιακές όργανώσεις με σκοπό τή συνεργασία τους καί τή συγκρότηση του ΕΑΣ. Καί όπωσοδήποτε παραχαράζει τή θέση του ΠΑΜ, πού με σασφήνεια έχει διατυπωθεί καί δημόσια καί στή διάρκεια των συζητήσεων.

2. Τό σύνολο των άντιστασιακών οργάνωσεων — συμπεριλαμβανομένου καί του ΠΑΚ — έχουν κατά τίς συζητήσεις δεχτεί πώς ή ένότητα των αντίδικτατορικών καί άντιστασιακών δυνάμεων, άποτελεί ένα άποφασιστικό όρο γιά τήν άνατροπή τής έξοκίνητης δικτατορίας. Καί προφανώς, καμία όργάνωση δέν άγνοεί ότι καλοϋνται νά ένωθωϋν δυνάμεις πού έχουν διαφορετικά προγράμματα, πού έκφράζουν διαφορετικά ρεύματα τής έλληνικής κοινωνίας καί διαφορετικές άντιλήψεις γιά τό μέλλον τής χώρας, όπως δέν άγνοοϋν ότι ή ένότητα των αντίδικτατορικών δυνάμεων δέν είναι θέμα προχώρησης τής μιας όργάνωσης στό πρόγραμμα τής άλλης, αλλά θέμα έξεύρεσης μιας κοινά άποδεκτης βάσης γιά τόν ένιαίο άγώνα.

3. Τό ΠΑΜ θεωρήσε πάντα — καί κα τά καιρούς αύτή ήταν καί ή θέση του ΠΑΚ — ότι δυό είναι οι θεμελιώδεις όροι γιά τήν πραγματοποίηση τής ένότητας: Π ρ ώ τ ο, άντίσταση με όλα τά μέσα χωρίς κανένα συμβιβασμό, γιά τήν άνατροπή τής δικτατορίας. Δ ε ύ τ η ρ ο, έξασφάλιση πλαισίων πού νά διασφαλίζουν τήν άρχή τής λαϊκής κυριαρχίας καί τόν σεβασμό των δημοκρατικών έλευθεριών στή χώρα μας.

Αύτοί οι δυό θεμελιώδεις όροι έχουν άναλυτικό διατυπωθεί στό κοινό πρόγραμμα γιά τή συγκρότηση του 'Εθνικού Άντι-

(18) στασιακού Συμβουλίου. Στό ίδιο πρόγραμμα διεκρινίζονται ότι στό θέματα πού δέν αναφέρονται συγκεκριμένα, ή κάθε όργάνωση διατηρεί τίς ιδιαίτερες προγραμματικές τής θέσεις.

4. Τό ΠΑΜ δέν ύποστήριξε ποτέ ότι όρος γιά τήν ένότητα είναι ή άποδοχή από όλες τίς όργανώσεις με τίς όποιες επιδιώκει συνεργασία, του συνόλου του δικού του προγράμματος. "Ετσι ενώ τό πρόγραμμα του ΠΑΜ είναι ή Συντακτική, δέν θεωρεί ότι πρέπει νά αποκλειστεί ή συνεργασία με όρισμένες όργανώσεις πού δέν έχουν σήμερα στό πρόγραμμά τους καί αυτό τό σημείο. Τό ίδιο ισχύει καί γιά άλλα βασικά σημεία του προγράμματος του ΠΑΜ (πραγματικά άδύναμη έξωτερική πολιτική, άντιμονοπωλιακή πολιτική ουσιαστικής οικονομικής καί πολιτικής άνάπτυξης, κ.ά.) πού όχι μόνο οι δεξιοί άξιωματικοί αλλά ούτε καί τό ΠΑΚ, δέν θά δεχόταν σάν κοινό πρόγραμμα γιατί τά θεωροϋν προχωρημένα.

Ταυτόχρονα τό ΠΑΜ θεωρεί άναγκαίο γιά τήν συνεργασία, τήν κοινή άδέσμευση ότι όλα τά προβλήματα, καί όσα άφοροϋν τους θεσμούς καί όσα άφοροϋν τίς έξωτερικές σχέσεις τής χώρας, θά κριθούν κυριαρχικά από τόν λαό, πού σ' αυτόν θά έκτεθωϋν όλα τά προγράμματα σέ έλεύθερες έκλογές. Καί ότι θά σεβαστοϋν τήν νόμιμα έκφρασμένη λαϊκή θέληση.

Σχετική μ' αυτό είναι καί ή παράγραφος 10, σελ. 5, στήν όποια άναφέρεται ο πρός όρος του ΠΑΚ. "Η έννοία τής είναι ότι δέν μπορεί νά γίνει καμία ριζική άδεια των κυριαρχικών δικαιωμάτων του λαού καί νά κατοχυρωθεί ή δυνατότητα άσκησης τους. "Εφ' όσον ύπάρχουν δυνάμεις πού δεχονται τούς δυό (πάνω όρους (άντίσταση, έγύληση λαϊκής κυριαρχίας) τό ΠΑΜ π' στείλει πώς κανείς σήμερα δέν έχει τό δικαίωμα νά τίς άποκλείσει άπ' τόν κοινό άγώνα. Καί σήμερα καί στήν πορεία τής άνάπτυξης του.

5. "Εχουμε νά παλαίψουμε καί νά άνατρέψουμε, μέσα σέ δυσμενές διεθνές κλίμα, έναν έχθρό πού διαθίγει ισχυρότατα έξωτερικά στηρίγματα. Η δύναμη τής αντίστασης ή δύναμη των Έλλήνων αύτή τή στιγμή, βρίσκεται στήν εύρύτερη ένότητα των άντιστασιακών δυνάμεων. Οι μεγάλες μάζες δέν δείχνουν διαθετιμένες νά περσούν σέ ένεργητική άναμέτρηση με τή χούφτα, όσο (ανάμεσα σ' άλλα) ύπάρχει κακερματισμός των άντιστασιακών δυνάμεων, όσο δέν πραγματοποιείται δέν υλοποιείται καί δέν διεϋρύνεται ή ένότητα.

Τό ΠΑΜ δέν θεωρεί όρθή τήν θέση καί τήν ταχτική του ΠΑΚ στό πρόβλημα τής ένότητας του άντιστασιακού άγώνα. "Αν

Handwritten text on a line.

Handwritten text on a line.

Handwritten text on a line.

Nai, o Kiganni
 Vai fusi
 cui nponos

ΠΡΩΤΗ ΣΕΛΙΔΑ

Ροζέ Γκαρωνύ: 'Η μορφωτική επανάσταση έχει στην Ευρώπη τό πρόσωπο του Θεοδωράκη

224
10, 25, 4, 128

H ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ επανάσταση του Θεοδωράκη, του πρώτου Έλληνα που έλαβε το βραβείο Νόμπελ, έρχεται να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι σκέφτονται και να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι ζουν. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ.

...και, όπως και οι άλλοι, ο Θεοδωράκης έλαβε το βραβείο Νόμπελ το 1957. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ.

...και, όπως και οι άλλοι, ο Θεοδωράκης έλαβε το βραβείο Νόμπελ το 1957. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ.

...και, όπως και οι άλλοι, ο Θεοδωράκης έλαβε το βραβείο Νόμπελ το 1957. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ.

Απόκριες του 1974, στο Βασιλείο της Βελγίας, με τον Θεοδωράκη.

Το Κυβερνάει ο μούτι

...και, όπως και οι άλλοι, ο Θεοδωράκης έλαβε το βραβείο Νόμπελ το 1957. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ.

Θεοδωράκης ο εβραϊστικός

...και, όπως και οι άλλοι, ο Θεοδωράκης έλαβε το βραβείο Νόμπελ το 1957. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ.

Ο Θεοδωράκης είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ

...και, όπως και οι άλλοι, ο Θεοδωράκης έλαβε το βραβείο Νόμπελ το 1957. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ.

Κάθε κίνηση, διακρίνεται ή διακρίνεται

...και, όπως και οι άλλοι, ο Θεοδωράκης έλαβε το βραβείο Νόμπελ το 1957. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ.

Οι Έλληνες είναι οι πρώτοι Έλληνες που έλαβαν το βραβείο Νόμπελ

...και, όπως και οι άλλοι, ο Θεοδωράκης έλαβε το βραβείο Νόμπελ το 1957. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ.

...και, όπως και οι άλλοι, ο Θεοδωράκης έλαβε το βραβείο Νόμπελ το 1957. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ.

...και, όπως και οι άλλοι, ο Θεοδωράκης έλαβε το βραβείο Νόμπελ το 1957. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ.

...και, όπως και οι άλλοι, ο Θεοδωράκης έλαβε το βραβείο Νόμπελ το 1957. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ.

...και, όπως και οι άλλοι, ο Θεοδωράκης έλαβε το βραβείο Νόμπελ το 1957. Ο Θεοδωράκης, ο οποίος γεννήθηκε το 1908, είναι ο πρώτος Έλληνας που έλαβε το βραβείο Νόμπελ.

Κρότος - όρεντις Κρότος - Λαός
Οι Θεοδωράκης και ο Θεοδωράκης

ΜΙΚΗΣ ΘΕΩΔΩΡΑΚΗΣ
ΑΡΚΑΔΙΑ ♯
 Ο Ρ Η Ι Ζ Ε Ν
 ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΤΟΥΡΑΣ

61

RE · DO REB DO RE DO SIM DO RE SIM MIM SIM RE

Ω ΤΩ ΕΙ - vac Ω - ΤΩ ΕΙ - vac Ω - ΤΩ ΕΙ - vac Ω

RE RE DOm DOm RE

ΤΩΕ ΚΑΤΗ - φε ΠΩΙ ΗΕ ΤΩ ΚΕ ΦΕ - ΑΙ ΣΤΑ ΒΙ ΧΑΙ ΣΑΙ - ΞΙ - ΒΙΑ ΤΩ ΕΙ - ΔΙΩ

RE RE RE MIM SOL

ΗΕ ΧΕ - ΠΡΑΙ ΚΑΙ ΗΕ ΤΩ ΣΙΩ ΓΑΙ ΓΩ - ΗΕ - - vac Α ΝΩ ΤΩ ΔΙΩ

RE MIM SIM LA SIM FARM SIM RE DO REB DO RE

ΣΑΙ - - ΤΩ ΕΙ - - - ΔΙΩ Ω - ΤΩ ΕΙ - vac Ω ΤΑ ΝΑΙ

DO SIM DO RE SIM MIM SIM RE MIM SIM SIM FARM

ΣΙΕ + ΠΩ Ω - ΤΩ ΕΙ - vac Ω - ΤΩ ΕΙ - vac Ω - ΤΩ ΕΙ - vac Ω

Παρτιτούρα του Θεωδωράκη για το έργο του «Αρκαδία»

πέπεται σε μέλη τής Κ.Ο.
ν σε άλλες πολιτικές κι
υ διακείνται, όμως, φιλι-
ήν ΕΚΝΔ. ("Όπως, ήδη,
τόν κ. Πρωτοπαπά, πρό-
ΣΔΕ, τόν κ. Παπαθεμελή,
«Χριστιανική» κ.ά.).

ιστική θά είναι ή αύρια-
ση τής Κ.Ο. για τό θέ-
λου. Οί «Νέες Δυνάμεις»
ύν έπιτυχία τους, ήδη,
εψη των δύο οργανώσε-
; σε ΕΣΔΗΝ) είναι άπο-
νά μήν δεχθούν μέ κα-
μερική άλλαγή του τί-

ριθανό, πάντως, είναι νά
ή διατήρηση του σημερι-
μέχρι τό συνέδριο, τό ό-
κρή όριστικά (μαζί μέ
τιός θά είναι ό τίτλος
ος.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ

μαρτυρία

ώρες καταστημάτων.

ΟΠΕΛ ΚΑΝΤΕΤ L.S. κουπέ 4 θυρών, 46.000 χι-
λιόμ., τελείως καινούργες, πωλείται παρά δη-
μοσίου ύπαλλήλου 185.000 μετρητοίς.
6922.866 μ.μ. ΕΑ5035

3 ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ζητούνται έπιδατικά από ιδι-
ώτας μετρητοίς, προς διάθεσιν εις άντιπρο-
σώπους εταιρίας καλλυντικών. 6914.524 κ.
Ντάβον. ΕΑ5036

ΠΩΛΕΙΤΑΙ Πεζώ 403 άτρακάριστον, υπεραρι-
στης καταστάσεως, μετά ραδιοφώνου κλπ., σε
τιμή εύκαιρίας λόγω ανάγκης. Τηλ. 8944.321.
ΕΑ5038

SEAT 127, σχεδόν καινούργες, 2 πόρτες,
μοντ. 74. Τραπεζαρία, ψυγείο 6 ποδών, λόγω
αναχωρήσεως. Τηλ. 713.446, 9344.034. ΕΑ5047

ΦΙΑΤ 128, μοντ. 72, άριστη κατάσταση, 50.000
χιλιόμ., όρχ. 180.000. Μικρή εύκολία. Τηλ.
8943.734, 8-10 π.μ. ΕΑ5020

DESEVO πωλείται 57.000 τοίς μετρητοίς, σε
καλή κατάσταση. Τηλ. 9730.891, 5-10 μ.μ.
Ε3774

ΑΝΤΑΛΛΑΣΣΩ τό παλαιόν σας αυτοκίνητον μέ
καινούργες τής άρεσκείας σας. Τηλ. 401.766,
4178.763. ΕΒ399

ΜΕΡΣΕΝΤΣ και Ηανομας. Προνομίαρχα, 4
μικτά, 1.Χ. πετρέλαιο, μέ άδεια καθ' όλη την
επικράτεια. Τηλ. 522.784, 529.863. Ε3838

ΣΙΤΡΟΕΝ, μοντέλο 1975, σχεδόν καινούργες,
πωλείται μέ 70.000 προκαταβολή. Τό ύπόλοι-
πον 20 μήνες. Τηλ. 4175.519, 401.746. ΕΒ398

ΦΟΛΕ ΒΑΓΚΕΝ από ιδιώτη. Ταπετσαρίες και-
νούργες, συρόμενη όροφη, γενικός εις άρι-
στην κατάσταση, τιμή εύκαιρίας. Τηλ.
4177.686. ΕΒ393

ΣΙΤΡΟΕΝ, Τουότα, Σέατ, Φιάτ καινούργη,
έτοιμοπαρόδοτα. Εύκολίες, Θηβών 88, Πει-
ραιεύς. Τηλ. 401.052, 4914.920. ΕΠ405

ΣΙΤΡΟΕΝ, Φιάτ, Άουτομπάνκι, Φιάτ Πόλοκι,
Λάντα, Μόσκοβιτς, Σέατ, Όστιν, Μινι Νταϊχά-
του, Λάντσια, Ντάτσουν, VW, Άουντι, Ντά-
τσια, Ρενώ. Καινούργη έτοιμοπαρόδοτα.
Άφεί Κοπελούζου Ε.Π.Ε., Μιχαλακοπούλου
141, 152, 101. 7705.138, 7705.569, 7706.247,
7706.182. ΕΠ413

25.000 Πεζώ 404, μέ γαλλικές πινακίδες, δι' οι-
κίοντες ή άντιπροσώπων. Εύκαιρία. Πληρ.

ρίας και εύκολίες. Τηλ. 8900.

ΕΥΚΑΙΡΙΑ: "Οπελ Καντέτ 1000, 7
στασις καινούργης, οικονομικώπι
καύσιμα, ραδιοφώνων, 105.000
8825.446.

ΜΕΓΑΛΗ εύκαιρία: Άλφα Ρομέο
εις άριστην κατάσταση. Τη

ΦΙΑΤ 125, Άιταλικόν, εις άριστην
άτρακάριστον, καινούργη έλαστ
παρ' ιδιώτου. Τηλ. 8827.217.

JAGUAR Elype Coupe 4,2 litre, 2
κόκκινον χρώμα, ραδιομ/νο, ζάντ
Θηβών 88, Πειραιεύς. Τηλ. 401.0
V.W. 1200, 1962, λόγω αγοράς δι
εις καλήν κατάσταση, όρχ. 80.0
βολή 35.000, μην. 3.500 όρχ. 7

ΦΙΑΤ 850, μοντ. 1965, άριστης
Προκαταβολή 50.000, υπόλοιπο
Τηλ. 2752.165.

DIAMANTIS Athens Car. Φιάτ 1
κοβάγκεν 1303. "Οπελ Καντέτ,
χλμ. ήμερ., επί πλέον 2 όρχ
8230.427.

ΜΕΡΣΕΝΤΣ 280 SE αυτόματη
όροφη, μοντ. 74, πωλείται ή άντι
μικρότερο. Τηλ. 8823.785, 8831
ώνου.

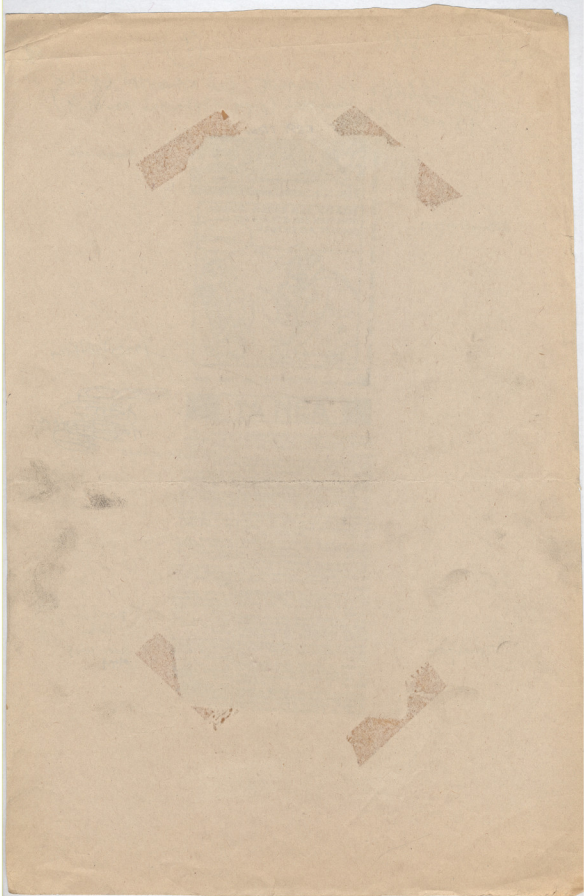
OPEL RECORD 1900 c.c., four
plates, model 1971, excelent
4111.157, 09.00 - 15.00.

ΜΕΡΣΕΝΤΣ 170 V, άριστης
φέρων ραδιοφώνων, έφορίας με
37.000 όρχ. Προλαβετε! Τ
5715.119, Νικήτας.

ΜΕΡΣΕΝΤΣ 508 φορτηγόν, κλι-
λαιον, μοντ. 1972, εκ Δυτικί
υπεραριστής καταστάσεως, όλι
Τηλ. 288.086, 5715.119, Νικήτας

ΖΑΣΤΑΒΑ 750, μοντ. Β' έξάμη-
δόν καινούργες, πολύ οικονομι
Μεσογείων 181. Αυτό - Βαλκάνι
ΠΩΛΕΙΤΑΙ αυτοκίνητον Seat 85
κατάστασιν. Τηλ. 280.194, ε
ώσε.

9

Μετά από τ' άμπελα και τις αγκαλιές, επή-
 γαμε στο μικρό ποτάμι. Έκει κοντά ήταν ο
 κτήρυγος του Μάκη Καραλή, Στρατοπολιτάρι,
 δούλασε φυλά, υποστράτη, πυρί, Παλαιά, Κο-
 ρυκοπάκη και Ρίτσου, Άνθοριζαμε την πλαγιά
 και φτάναμε στο δρόμο. Το δρόμο του Ρίτσου!
 Έκει, ένας - ένας ανέβαινε με τη σειρά. Άλλ-
 λος για το ΔΕΛΦΕΚΛΑΦΟΣ! Άλλος για την
 «Μπαλλάντα στους ποιητές άγνωστοι ποιηται,
 Κι άλλος για το ΕΜΒΑΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΔΚΕΑ-
 ΝΟΥ»

16

Ποιητής

Νυχτερινό λιμάνι
 φάνα πηγμένα από κερδ
 πρόσκαιρα δίχως μήνη και συνέπεια. (Με 7-1)

**Ρωμηοσύνη και
 Λιανοτράγουδα**

Πού νά ήξερα τότε, τό ρόλο που θα 'παίξε στη
 ζωή μου ή ποίηση του Ρίτσου! Θα μιλήσω

Ο Θεοβαρής διευθύνει, ο

πό κάτω για τον ΕΠΙΤΑΦΙΟ. Όμως, τώρα,
 άμπελας, έβλεπα νά τού δυο λόγια για την ΡΩ-
 ΜΗΟΣΥΝΗ και για τού ΛΙΑΝΟΤΡΑΓΟΥΔΑ.
 Είναι και τού δυο έργα προφητικά! Το
 πρώτο περιμένει την καταγίδια. Και γι' αυτό
 μάς προειδομάει για τή μεγάλη δοκιμασία,
 φατίζοντας και μεγαλώνοντας τή άρετή της
 ρωμηοσύνης. Ορίζοντας τή μήνη. Καλλιερ-
 γώντας την έλπιδα. Επιστρατεύοντας ζωηρα-
 νούς και νεκρούς.

Τό δεύτερο, εβλέπει τό τέλος της τυρανίας.
 Με όπλο και πάλι τή μήνη της ρωμηοσύνης,
 καλεί τό λαό σε τραγούδι και σε χορό.

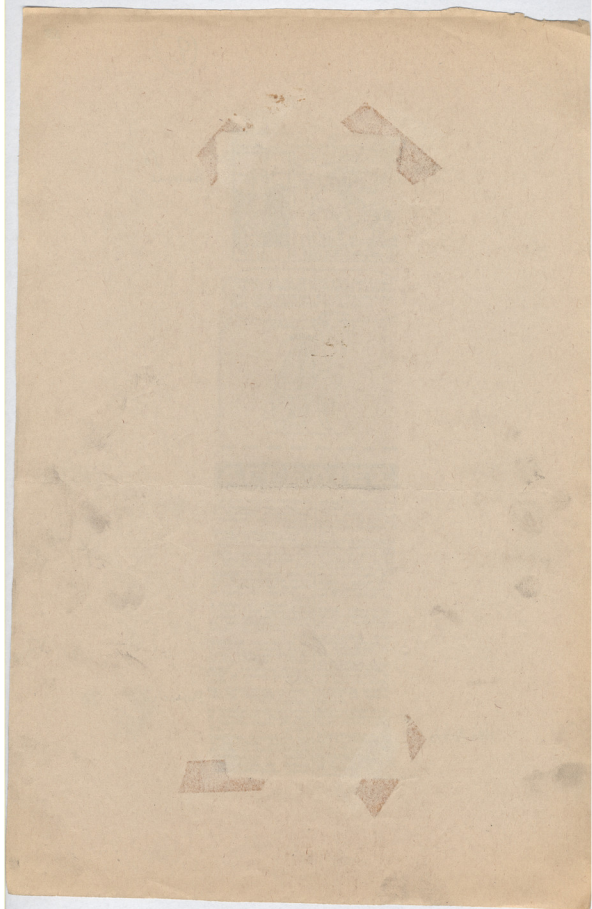
Τή ρωμηοσύνη μόν τήν κλαίει
 έσαι που πάει νά σκίσει
 μέ τό σπαγγά στο κεικλάο
 μέ τό λαυρί στο σέβραο.
 Νάτη πετιέται από 'σορής
 κι' άντρείας και θεραϊά
 και καυμάται νά θηρά
 μέ τό καρμάι του ήλιου. (Με 7-1)

Η «Ρωμηοσύνη είναι ένα μέρος της ΔΟΚΙ-
 ΜΑΣΙΑΣ. Ο Ρίτσος έκανε τή έπιλογή
 τών στίχων και παρόδωσε τό χειρόγραφο στην
 «Επιτροπή Γενικών τών πολιτικών κροτου-
 μένων. Βραβεύσατε από 1942-43. Οι γυ-
 ναικες ήρθαν στίπι μου, στη Νέα Σμύρνη:

Ρωμηοσύνη

Νέα Σμύρνη

Παρακολούσαμε τής Γιάννη Ρίτσου νά μάς
 δώσει ένα τραγούδι, άφιερωμένο σ'αυτούς φιλο-
 κλημένους. Τώρα ερχόμαστε σε σένα, μέ τήν

παράκληση να τὸ κάνει τραγουδι. Θὰ μὲς δοξάσει στὸν ἀγῶνα μας...

Κάθηκα ἀμέσως κάτω καὶ στράφηκα πρὸς τοὺς ἄλλους. Τίποτα! Ἄλλο τὸ ἔλεγε ὁ Ρίτσου μὲ ἀπειθαρχικὸν μορφὴν ὃ περισημένον. Βέβαιον, οἱ φωνάκις ἦσαν ἀκόμα γριμῆτες ἀγωνιστῆς. Ὁμοίως, συναισθηματικῶς, ἡ ὑπόθεσις αὐτῆ ἐχε ληθεῖ. Σὲ λίγο βέβαιον. Μία σελίδα τῆς ἱστορίας μας θὰ γυρίει. Ἐμένα, τὸς συνδέτη, δὲν μὲ ἀκούγονται τὸ παρόλοῦ. Μόνοτα τὸ πρῶτον καὶ τὸ μέλλον μποροῦσαι καὶ μποροῦν νὰ μὲ ἐρεθίσουν, νὰ μὲ ἐμπνεύσουν.

Γαϊτανάκι

Πα' ἔγγραφο

Ἐπειδὴ ὄμως ἐπρόκειτο γιὰ ὑπόθεσις ἰσθμῶν, τὸ δόξα πείσμα. Κάθε μέρα μπροστὰ ἀπὸ γραφεῖο ἢ στὸ πῆλο περνοῦσαι ὡς ἀπληρωτῆς. Μὰ οἱ στίχοι τοῦ Ρίτσου ἔμειον ἐρηπιακῶς κλειστοί. Τὸ παίξιμο δὲν μὲ μολοῦσε. Ὅσπου κομμάτια. Εἶδα πᾶς δὲ γίνεται τίποτε. Εἰδοποιήσα τὶς γυναῖκες, ἀπὸ τὸ χερσόγραφο τοῦ Ρίτσου σιγὰ σιγὰ κατακοιτάζοντας μίαν ἀπὸ

CE

Καλλιγιάνης τραγουδεῖ...

θάλασσα τῶν πενταγράμμων, τῶν χοριῶν καὶ τῶν διδύμων πρὸς πλημμυρίζον τὸ βωμόν μου.

Τιὰ

Τὰ πρῶτα σύννεφα

Τὰ χρόνια περνοῦν. Μετὰ τὶς νύκτες στὸ '63, ἔδωκε ἄρχεται τὸ πρῶτο κῆρυγμα τοῦ βασιλέως. Τὰ πρῶτα σύννεφα. Ἡ ἀποστασιολογία τοῦ Παπανδρέου. Ἡ νίκη τοῦ θρόνου. Οἱ πρῶτες ἀπελθεῖς. Οἱ πρῶτες δροσιές καὶ ἀστρατῆς πρὸς προμήνῶν τῆν καταγιάδα.

Πρῶτο

1966

αριτ

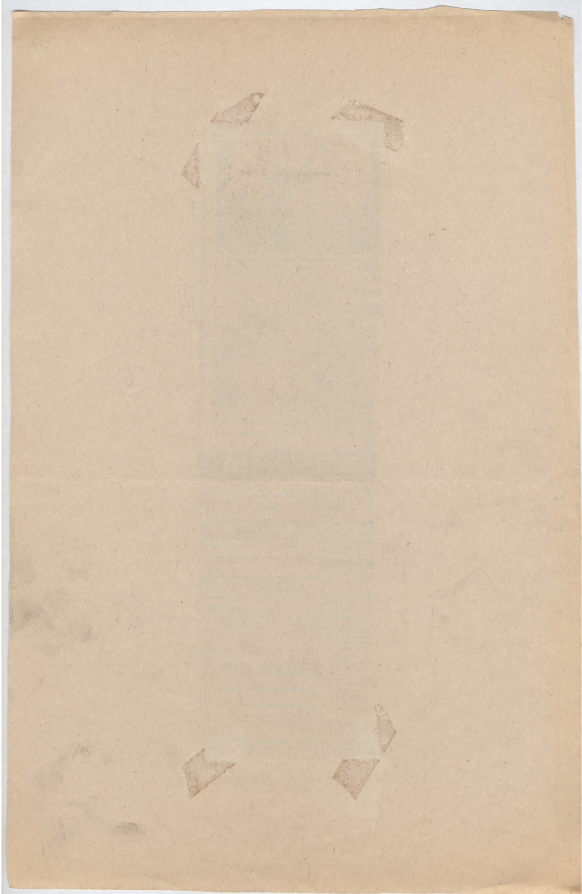
Θεοφάνεια τοῦ '66. Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ ἀποστασιολογία του θὰ πᾶνε στὸ Τουρκολέγνον. Οἱ δημοκρατίες, μὲ ἐπιτελετὴ τῶν Γεωργίου Παπανδρέου, στὸν Πλατῶνα. Στὶς βέβαια ἡ ὄρα τὸ πρῶτο, τὸ λιμῶν εἶσαι πῆχτες. Μὲ δημοκρατία φανῶνται στὴν ἔξοδο, πᾶσι στὴ θάλασσα. Ὁ ἀστασιολογικὸς δημοκρατικὸς ἀρχίζει καὶ δημοκρατικῶς τὸ ἴδιο τροπάριον. Ἐπάρχει καλλιτέλεσις. Ὁ Παπανδρέου, δὲν ἔχει ἄλλοτε φωνάκι. Ὑστερὰ ἀπὸ πάλιν ὄρα, τὸ πᾶθος ἀνατρεπτικῶδες. Σὰν ἀληθινὸ πῆλογο φουσκάνει καὶ ἐφοικῶναι. Καὶ πᾶσι στὸ ἀνθρώπινο κῆρυγμα φωνάκι γιὰ μὴ στήνῃ ὁ ἐπίσημος καὶ ὁμοίως χάνεται. Πᾶσι μου, ὁ Ἀντρέας ἀνατρεπτικῶς. Σὲ μὴ στήνῃ, μου λέει :

Παπανδρέου

— Θυλάρα ἐπι δὲν ἔ' ἄντιξοι. Πρῶτον νὰ τὸν σῶσωμε.

Βάλλομε εἰσο ἀπὸ τῆν ἔξοδο τὶς φωνῆς. Τὸ ἴδιο ὁ Παπανδρέου στάνει κοντὰ μας. Ὁμοίως

Y

9

49 62
πὸς ὄντως Βασιλεὺς ἔλασ μοῖ. Τὸς πρὸς
δούμ. Τὸν σπράκωμ. Σὲ μὴ στυγῆ, τὸ κτ
ἐφίλ τοῦ εἶναι πλάτ' ἀπὸ θεοῦ μοι. Γνωρίζοντες
πρὸς τοῦ ἄρεος τοῦ χιούρου, τοῦ λέει:

— Καὶ πάλι ἡ Ἀριστέρη σὺς ἐπώνυμ!

7 Μοῦ δὲ

Μόδωκα μὴ ἀπὸ μῆγούλο μ' ἔνα πλάτῳ γέ-
λο καὶ βόδθηκα πλάτ' ἀπὸ μπροσταίτη ποὶ
χαρούμενος ἐσπάρθη ἀπὸ τῆν ἀρχὴ τοῦ κομ-
τάριου. Ἀτυμύσφαιρα χαρούμενη. Πανηγυρικῆ.
Ὅλοι οἱ δημοκράτες ἐναυθισί..

Στὴ δὲ δέκτη ἐβόθηκα μὲ τοὺς Λαμπράδαδες
ἀπὸ τέλος τῆς πορείας Περικλέους. Τὸν
μπροστά ἀπὸ Δημοσίου Περικλέος. Οἱ ἱερα-
τρίοι εἶπον πρὸς ἐμὲ. Μόναυ ἐμὲ. Τότε ἐ-
φινά οἱ ἀστυνομικοὶ ποὺ ἔς ἐμὴν τῆ στυ-
γῆ εἶχαν μείνει εὐδότεροι, μαζύτησαν καὶ
μὴς ἐβόησαν τὸ δόμο. Κεῖται μὲς φακά-
λι ἄγρια καὶ διαλύθουσι. Ἦσαν βουλεύεις,
στὴν περιφέρειά μου. Τὸς εἶπα καὶ διαλύθου
ἐσθὶ γιὰ καὶ πορεύουσι. Καὶ τότε χωρὶς καὶ
τοῦ δόμο. Ἄλλοι μοῖ εἶσαν κλειστές καὶ
ἄλλοι μὲ ἐσταν ἀπὸ τὸ πόσι. Τὸς ἤρθε
ἐκασ ἄσπασος γιὰ καὶ μοῖ. Ὀπίστη στυγῆ-
μ. Στὸ μετοξὺ γύρω μου γινόντα... στυγῆ.
Σὲ ἄλο τὸ κῆρο τῆς πλατείης τὸ ἔλο ἦταν
πύλορ. Ἄρχισα καὶ τέρμα ποτε δὲ καὶ ποτε
ἐκί. Στὸ τέλος μὲ κινώσαν ἐσθί. Ἐπὶ βι-
λῆσαι μὲ ἐσαν ἀξιωματικὸ οἱ ἄλλοι μὲ κινώ-
σαν καὶ μοῖ εἶσαν στὴ μίση μπουκαλι-
τόσι. Τὸς εἶπα ἀσπύλοισι μ' ἔπασ ἀπὸ τὸ
πυλῆσι, τὸς εἶπα, ἐβόλε τῆ μοῦση τὸ μῆσι
στὴ δικί μου καὶ ἀβρῆσι:

— Βοδάρη, σὲ μισῶ!

Ἦσαν οἱ δικί μου καὶ τράβητος ἔλο μὲ
πῶρον μοῖ τῶς. Ὁ Βασίλει, ὁ φρεκτολόγος
ἀπὸ τῆν Κοκκινιά, καὶς φορὰ ποὺ ἔτραγα ἔ-
λο βουκαλίον ὡς ἐκ θαλάσσης ἀπὸ πῆμαρ
μου. Μὲ ἀγκυλάει πάντα ἀπὸ πῆμα (βουκά-
ται μὲ μὲ χτυπήσαν στὴν πλάτη) μὲ ἀσπύ-
λῆσαι καὶ τρέει σὺς πῶν πολύ ἔλο ἀπὸ
μῆσι. Μοῖ λέει:

— Σὲ παρακάλο, πῶμα γέγορα γινάτ' ἔν ἔ-
τῆμα ἄλλο...

Ἐγὼ ἐλέπτε εἶχα βουτὴ γιὰ κουβέντα:

— Θά σὺ πῶσι, φῶμαρ ἀπὸν ἀσπύλοισι.
Μόνο μὴ δογῶσις τῆ γυναικα σου καὶ λυ-
σοῦσι.

Ὁ Βασίλεις πῶσαν στὴν Ἐλπίδ Σάββα, Σί-
γες μῆμαρ μετὰ τῆ Διευτατορία. Ὅταν γύρισα
στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῆν Ἱταλία ἤρθε ὁ γιός
του:

— Τώρα θά ἐρίσκασι ἐγὼ ἀπὸ πῆμαρ σου.

Ἐν πόση περιπέτει, ἀπὸ μὲ τὸν Ἠλιό καὶ
τὸν Μιράλδσι, ἐπιπεφῆμαρ ἀπὸ νοσοκο-
μῆσι τῆς περιουτῆς τοῦ τραυματιστῆ ἀπὸ στυ-
γῆσι πῆμαρ μὲ τὸ Βασίλει στὴ Νεῶ Σιμόν.
Ἐπίμαρ μὲ μὲ δόμοι στὸ στυγῆ καὶ μετὰ καὶ
πῶσι ἀπὸ τοῦ στῆν Κοκκινιά. Χρονόρα
μῆσι.

Μαζύκα ὅταν χτυπήσα τὸ κουδούνι σμειω-
τοποίησι τὰ κάλια μου. Σμειωμένος ἄσπυ-
λοισι χτυπήσαν. Ἦ ἀσπύλοισι ἦσαν στὸ τρα-
πέζι καὶ μὴ ἀβρῆσι. Τὰ ποιδιά γελούσαν,
Βισσιτὰ γιὰ καὶ μὲ μὲ δούν κάλια στὸ γρα-
σκουπῆσι τῆς δόμοσι μὲ τὸ μανθῆν τὸ μῆσι
μου ἔπασ πάντα ἀπὸ ἀναλόγιου τοῦ πῶσι.
Ἐκί «ἀποιο ἀγνωστο χέ-
ρὶ ἔτιξε τὸ ποδὸν ἐν ἑσέσι τὸ
παρῶνο χειρὸν γραφο τοῦ Ρί-
τσου!»

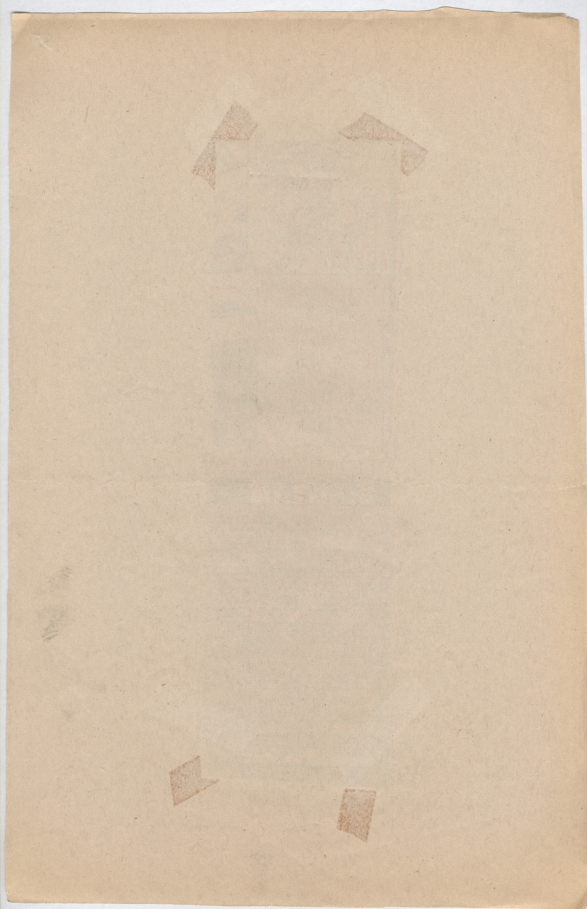
ἐλόντ τὸ βέντρο θά βολῶσαν
μὲ γέγῆρο ἀπῶν...ε.

Λαμπράδαδες

1890 εἶτα.
1902 κίωε

Βασίλει ο ἡλεκτρολόγος

Μὲ ἀρῶμα ἐκίωτῆσι, περῆτῆσι,

Βέβαια, είπα, μέσα μου. Αλλάς ό στίχος δέν
αναφέρεται πιά στό παρόδον. Μιλώ: γιά σή-
μερα! Μιλώ: γιά αύριο!
Άρα: τίς λέξεις και τό αίμα και τίς
θρα από πάνω. Και μετά:

Όλοι έφάνε χρώμα τώρα...

Και μετά:

Όταν σέγγων τό χείρ
έ φως είναι έξω: γιά τόν έσπερο...

Τά παιδιά ήταν στό νοσοκομείο τραυματισμέ-
να. Όμως ό καιρός ήλανε. Γιά όλη μέρα.
Συνεχίσα τή σύνθεση. Τά παιδιά μου πιννανο-
ύρονται:

— Τέ φοι σου κρυώνει...

Βιάζονται νά πάω στό τραπέζι. Ποίηση ένας
πόητα νά τελειώσει... Τέλειωσε! Και έτοιμ
είναι τό ποίημα και ή κοινότητα μουσική
μοδίστικη τέτοια λάμψη πού κανείς δέν πρό-
σεχε τό χάλια μου!

μυθιστόριον +

Τώρα ή έρα — στό έόθος του είναι μου —
έλε ή ΡΙΖΙΟΣΥΝΗ δέν τραγουδούσε τό πα-
ρόδον αλλά έραλλε τό μέλλον!

ΤΟ ΙΔΙΟ και μέ τό ελιανογράφουδον έν
και ήταν γραμμένα έπί τό Ρίτσου από
καιρό, τό τραγούδι έγραφε κι' αύτή τή
φορά νά γραφτεί και νά βγει στός δρόμους
ήν ώρα πού ή χωνιά άρχίσε νά παραταίει
και νά κλωνίζεται.

Μουσική

Ζήτησα 1969

Στά 1969, στή Ζήτησα, ό έκμισθάρης άρ-
τηγός τής φρουράς, μου έκανε τήν άνωθή-
στη γιγί νά μέ έπισκεφθεί στό σπίτι μου:

— Γνωρίζετε κάποιον κύριο Ρίτσο;

— Τόν άπισταχο;

— Όχι. Κάποιον κρατούμενο στή Άίρα;

— Τόν ποιητή;

— Ασφαλώς, αυτός θέ είναι. Έρετε, μου λέε,
μιά έβδη είδική έγκύκλιος ΑΥΣΤΗΡΑ ΑΠΟΡ-
ΡΗΤΟΣ, φανερά, πού καλεί όλες τίς άρχές
νά έμπιστευον άποκρίθητε κείρετα του κε-
ρίου αυτού νά φτάσουν στή Ζήτησα!

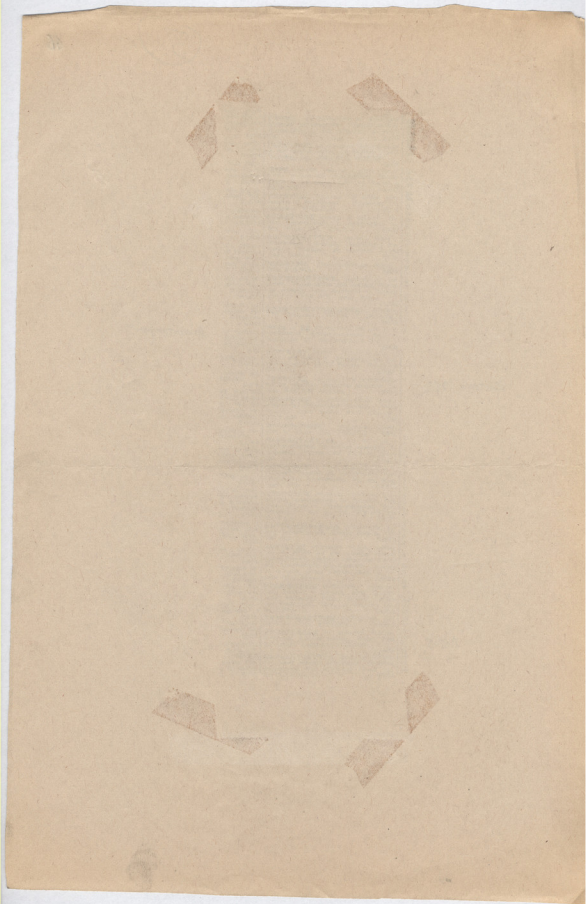
— Όποια δόξα γιά τήν ποιηση και τή μου-
σική νά κληρονομηθεί ή κρατική μηχανισμός
γιά νά έμπιστευτεί ή συνάντησή τους! Νομίζω
ότι αύτή ή έγκύκλιος είναι τό μέγιστο δρα-
βείο πού μπορεί νά κερδίσει ένας καλλιτέ-
χης...

Ο «κύριος Ρίτσος»

Στή συνέχεια προστάθησα νά του έστησω
γιά μέ ποιά είναι αυτός ό μιστηράδες εκό-
ριος Ρίτσος.

Λέρος

Τι είχε συμβεί; Σέ κάποιο παρόνομο σημεί-
οιά μου παρακάλεσα νά μου πείσω τον στί-
χου. Ίδιαιτερα του Ρίτσου, φαίνεται ότι τό
σημείωμα αυτό πλάστηκε. Ωστόσο τό πηλίκο
πέρασε τό βουκό και τίς δάλαυσε. Έστρεψε
στή μικρή Άίρα. Κι' ό ποιητής, μέ μία μέ-
ρα έγρασε τό ΔΙΑΝΟΤΡΑΓΟΥΔΑ. Τώρα τό
χερόγραφο έστάθη νά μέ βρει. Όμως ή ΕΓ-

6

ΚΥΚΛΙΟΣ, ελληνικός δράκος, φοιτητές δίπλα τους δούλους.

ΤΑ ΔΙΑΝΟΤΡΑΓΟΥΔΑ, προσητικά, δεν έπρεπε να φτάσουν στα χέρια μου παρά μονάχα όταν τ'έλος της δικτατορίας θα είχε με σαφήνεια διαγραφεί τόσο ο σκοτεινό φόντο, του κακού». Έτσι και έσκατο το φόντο, τα Έγγραφα. Έτσι και έσκατο το φόντο, τα Έγγραφα. Έτσι και έσκατο το φόντο, τα Έγγραφα. Έτσι και έσκατο το φόντο, τα Έγγραφα.

Απόδ. 1973

Καταρκτής

Ας δώσουμε αυτό το πρόβλημα στους ειδικούς. Δηλαδή σ' αυτούς που δεν τρέμουν ποτέ τίποτα και ίσως γι' αυτό πληρώνεται τόσο άδικα μέσα στο πετσί του ελαστικού. Δουλειά τους να καταγορεύουν. Δουλειά μας να δροσίζουμε δούλους, προσητικές, δολιχόντες και να γινόμαστε στόχος των κατηγοριών μας.

Βέβαια όταν βιάσαστε οριστικά από την τέχνη της συμφωνικής μουσικής για να ριχτεί ολόκληρη και ολόκληρη μέσα στους δροσικούς δούλους της λαϊκής τέχνης προσσητόμορα ότι θαμεί η μέσα που θα με κατηγορούσαν γι' αυτό. Ήθελα ότι αυτός ο δρόμος μπορεί να με οδηγήσει και στην ελευθέρωση μου.

Κά τι Έγγραφα σχετικά στά 1961:

Τέχνη για λίγους ή για πολλούς;

ΤΕΧΝΗ ΓΙΑ ΛΙΓΟΥΣ Η ΓΙΑ ΠΟΛΛΟΥΣ

Ο κάθε καλλιτέχνης — και είναι άσπαστο γεγονός — απευθύνεται σε ένα άμεσο κοινό. Όσο περισσότερο είναι καθορισμένο, τοξιομορφικό, υποκοσμικό μέσα στις συνθήκες, στις ίδιες και στις προτιμήσεις του από το κοινό, τόσο και η προσιτότητα του καλλιτέχνη γίνεται περισσότερο "δημόσι", καθορισμένη, στραγγυλεμένη και παύεται.

α-νεγκοί

Αλλά πριν λίγα χρόνια η τέχνη ήταν πρόσωπο μιας ελάχιστης μεσοφρένας μεμπερής και μόνον παύεται, και περιστεύει τον καλλιτέχνη και για την άποψη ο καλλιτέχνης παύει το έργο του.

Η μεσοφρένα αυτή είχε το πρόσωπο να προχωρήσει αρκετά γρήγορα πλάι στον καλλιτέχνη άσπαστο και τον πιο ταπεινό, γιατί διέφερε δια τα μέτρα — χρόνο και χώρο — για να παρακολουθεί από κοντά την εξέλιξη της τέχνης. Είχε όμως το λάθος να στεναινει τον ορίζοντα των πηγών όπου ο ζωντανός καλλιτέχνης άσπαστο την έκτασή του, δηλαδή τη ζωή και την τέχνη του λαού. Αλ-

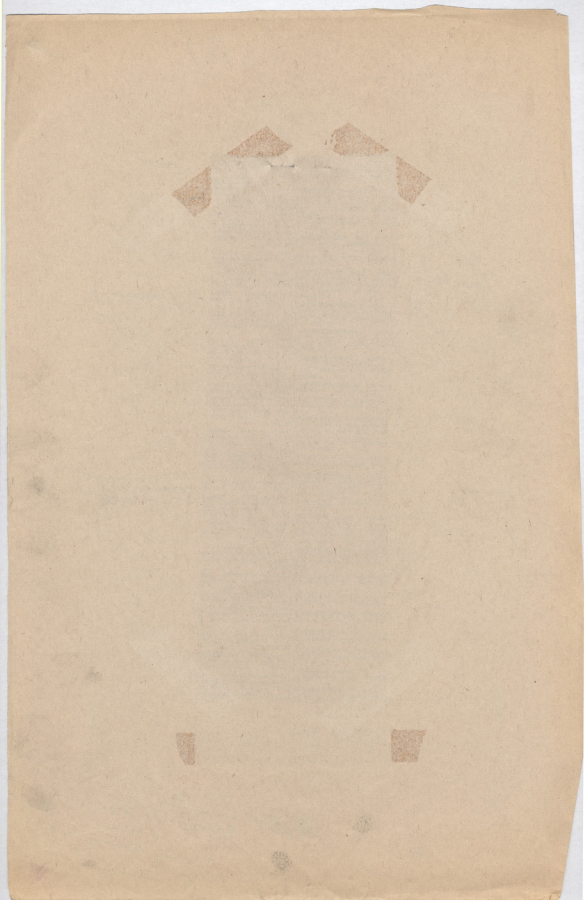
6

Tung B =

Καταρκτής

Καταρκτής με τίτλο και ίσως τι άλλο στοιχείο - Αποφύλαξη Κρατικού Συναγωγίου

Red mark

7

67
 Το μεγαλύτερο της ζωής (και είναι) ή τόσο της
 να περιορίσει στο έσωκο των κλάδων των "λαο-
 μένων" εξοδώντας τους άφρονιμένους καλλιτε-
 χες στο περιθώριο, στο άσπαστο, στο "άνο-
 πταγμα" της κοινωνίας και της καλλιτεχνικής
 διαίσθησης — δηλαδή στο "τεταθές".

» Άξιους μετά τον πόλεμο και στις μέρες μας
 συνείδη Ένας καλοσυναιτός αισιόμοσ που άσπασσε
 και άντρεξε τώ πάντα και που έφερε των καλ-
 λυτών μπροστά σε μιά νέα πραγματικότητα.
 Γιά πρώτη φορά στην ιστορία της άνωσότητας,
 ή τέχνη γίνεται φρονιμα και αίτημα όλων των
 φύλων, τάσεων και έθνών.

» Μέσα σ' αυτή την πρωτοφανή περίοδο σύγχρο-
 νης, δύο έρωμο είναι δυνατό μπροστά στην καλ-
 λιτεία: ή πρώτος να άσπασσους τή μειοψη-
 φία των μπράβων και τρομοκρατημένων μπροστά
 στην εισβολή του "ύγρασιου πλθους", ή δευ-
 τερος μάλιστα τής τά άσπασσους του άνοσι-
 μισμού — δηλαδή του τεταθούς.

» Ό δεύτερος να θεί μπροστά στην καθορά έ-
 ρα, να άνοσιμώσει στο ελάθος και να άνοσιμω-
 ρήσει από τις ρίζες του τώ πρόβλημα της καλ-
 λιτεχνικής δημιουργίας.

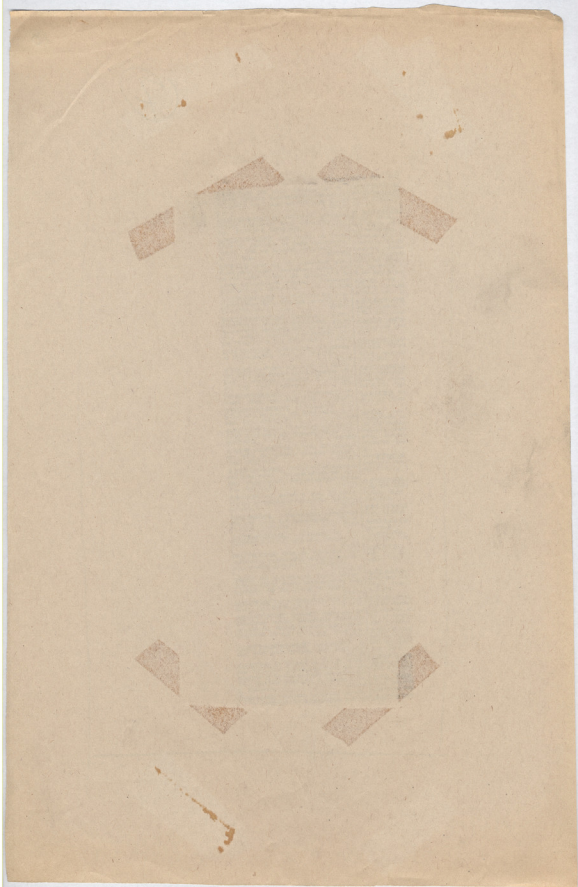
« Η μεγάλη δοκιμασία »

» Διότι αν δημιουργεί κατ' είκόνα και έρωση
 του συγκεκριμένου καινού, όπως είδωμο πιά πριν,
 κατ' είκόνα και έρωση καινού καινού, πιάς πα-
 ρόδοσης και καταστάσεως καλλιτεχνικής, ποιο
 κόσμου καθορισμένου και καθορισμένου διά πρ-
 κτός να δημιουργεί;

» Η μόση, στο φαινόμενο τής τέχνης, είναι έ-
 λότητα άνοσιμωής. Οι άνοσιμωές "άσπασσο-
 στες". Η σπουδαίος άσπασ καλλιτεχνική πα-
 ρόδο άνοσιμωής. Ό άσπασ έστι βασικός τήν δική
 του καλλιτεχνική παρόδοση, έχει έξι έννοιες και
 τελικά τή των άσπασσους αισιό πιάς τώ γήσιου
 έρω. Ό άσπασ πιάς έστι είναι άνοσιμωές δε-
 δειμα προνοήσεως που έσως δεν μπορεί να
 περιόλλων δημιουργικά των πρωτοπαρορά δε-
 ρμογού, που έχει ήδη άσπασσους έστι κομμάτια
 έρωμο μέσα στην έντεχνη παρόδοση τής τέχνης.

» Έν' όνομα, τώ καθή έννοια τής δημιουρ-
 γίας που δεν είναι τίποτε άλλο από έρωση, από
 τώτωση διά μέσα του έρω, τώ δημιουργικά
 μέ τώσ συνανθρώπων του και τήν έρωχή του,
 από τή στιγμή που ή σπουδαί άσπασ μέ τήν τε-
 χνική άνοσιμωή τής έρωσης πιά έδωκε από
 συναισθηματικό όρος τώ καλλιτεχνή τής άπείσο-
 νης λογική μέτρη, άσπασσους λαού, άπ' αυτή
 τή στιγμή ή άσπασσους δημιουργός δεν μπορεί να
 ορ ή μέτρη, να ποισιμώσ πιάς του.

» Από τώ σημείο αυτό και πέρα, άρχίζει ή με-
 γάλη δοκιμασία. Διότι ή κίνηση είναι σωφής
 και μέτρη. Αλλά τώ καινού τώ άνοσιμωόλαχο,
 τώ άσπασσους, μέ τώ ήλιου πώσους και τής
 έλθεσης άσπασσους στην άσπασσους και στις προ-
 τήσεις του, μπορεί να άσπασσους άσπασσους και τόν
 πιά έρωση και ήλιου δημιουργού στην έ-
 ρωση του.

8

66

ΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΙΞΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ

ΤΟ ΚΑΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΕΧΩ μπροστά μου ένα τετράδιο. Έναν τίτλο και μία λειτουργία: «Τό καλλιτεχνικό μου πιστόλι». Ή δομή και τό νόημα μιας προστάσεως. Στρατιωτικό Πρωτόκολλο. Φεβρουάριος - Μάρτιος 1970. Όμως ή μελέτη αυτή έγινε εμπνεύσει Μάξια στο αστυνομικό που με πήρε από τη «Στασία» κάποιο μεσημέρι τού 'Απριλίου τού 1970, τό πρώτο πρόγραμμα που ανέφερα ήταν τό κενό πρόγραμμα που έβλεπαν γιά πάντα ασυμ- πλάρτα...

Είχα ξεκινήσει με πρόθεση να αναλύσω τις μεγάλες γραμμές τού έργου και της προστάσεώς μου. Όμως πολύ γρήγορα κατάλαβα ότι ήταν άνοητος να ασχολώ με μεγαλύτερη προσοχή επάνω στο ίδιο τό μουσικό ύλικο, αν ήθελα να αποδείξω την συνέχεια της μουσικής μας παράδοσης. Ήδη στη Ζάτσοβα είχα αρχίσει να μελετώ, με την πολύτιμη βοήθεια τού Ιεροσοσταίου της άνοιξης, της βουλγαρικής μουσικής. Γράφοντας στο κομμάτι της θεατρικής μελωδίας διαπίστωσα με άσυνα μινωχότερη έκπληξη τό πόσο κοντά βρίσκεται ο κόσμος της σύγχρονης λαϊκής και έστρατες μουσικής μας με τό βουλγαρικό μουσικό σύστημα. Αργότερα, στον 'Δραμάτο, είχα την τύχη να ένω κοντά μου ένα έσοδό γρήγορη των βουλγαρικών μουσικών καθηγητή Ζούζουλα, που με τη βοήθειά του μετέγραψα σε κωμωπητική σημειογραφία δεκάδες βουλγαρικές μελωδίες.

Ο ψάλτης κι-οί κρατούμενοι

Έκει, στον 'Πρωτό, έκανα τό βίβη πείραμα: Παρατήρησα πώς κάθε φορά που κλεινόταν ο' ένα βάλανο με τόν ήλιο μου Ζούζουλα γιά να γράφο τους ήθους, όλοι οι συγκρατούμενοι έδωσαν έκπαικτό τόδε μέτρο πού μακριά, ής και τούς γυμναστές στο νεοικό σύστημα ή έστρατες ένοιωθε φονή τού πρώην Ιεροστάτη.

Ένα βράδυ, μετά τό φαγητό, άκούγυλο ότι ήθε τραγουδίσω κάποια έκκλησιαστική μελωδία. Στην αρχή όπείθε τόση γιά θρησκή άποποίηση. Όμως άσπιας, τότερα όσα από ένα μελωδικό φρόντι, τό άκρατηρή μου είχα συνεισφέρει. Ή είχα συμβεί 'Απολόγητα, ή καλή της είπα ένας άλλος γράφος στον τρέπο έκεί έλεος ή των βουλγαρικών ήθους. Από την έλλη μέρα είχα ήτοιόσον να τους ήναπαρτογράφο την έκκλησιαστική μελωδία. Και τότε όπέφραμα ότι αν ήθουν έλευθερος τό πρώτο πράγμα που ήθε έκανα ήθε έπει να ήραπειτόλο ο' ένα λαϊκό τραγουδιό και σε λαϊκή άρχιότητα την έρημια των βουλγαρικών μας ήθους. Δέν έρω κομμάτι όφειλότο ότι με τόση προσηλοία ήθε ήθουτε καινούργιους όρίζοντες στο καλλιτεχνικό - μουσικό - λαϊκό μας κίνημα προσφύττες σπάρμα ήθους τάποιες έθους στο λαό μας. Όθους, έλλοκία ή να-των-κλίμα έλας, πού όθους - ταύτο άποηέτι έλλοκία ήθους - έθους-ροών άσπιας έθι μόνο να μες άναγνώστη όλό να μες συνηλοήθου.

Τύπος Α

Ημερομηνία
10 12 1970

Βουλγαρική μελωδία

612

180

131/131
exterior

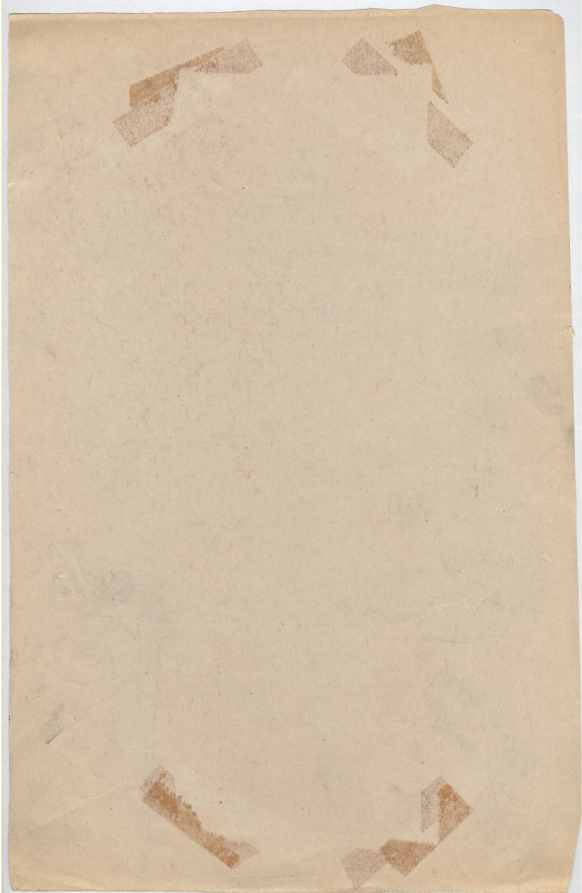
ήδη κίς ήθους ήθους
ήθους ήθους

1970

Handwritten scribbles

Handwritten notes and scribbles at the bottom left

ΟΙ ΤΡΕΙΣ

(9)

1 Ιανουάριος 1947

Όμως με τη θωρακισμένη μουσική έρχομαι μόνο μία από τις τρεις μεγάλες μέρες — την μεγαλύτερη — τις μουσικές μας παραδόσεις. Οι άλλες δύο είναι η δημοτική και η λαϊκή μας μουσική. Για την δημοτική είναι εφάρακτοι με τις πολλές άλλες συλλογές του Μεταίωνα του Περαιώτικου και του Μεταίωνα. Άλλωστε πολλές φορές στο παρελθόν μου είχε δοθεί η ευκαιρία να μελετήσω και να δουλέψω τις λαϊκές μας παραδόσεις. Όταν άφρατα την λαϊκή μας μουσική, όταν δραματικά, έμοιαζε από 1947 - 48 στην Ίκαρία, έτσι άφρατα την πρώτη μου συλλογή από διασκευές και φωνές μελωδίες. Στη συνέχεια μία φορά στην Κρήτη στα 1960 και μία άλλη στην Περαιά στα 1966, έχω επισημοποιήσει να στήσω ένα είδος δραματικό, που θα συνέθετε το σκηνικό, από το έργο των λαϊκών μας συνθέτων. Δηλαδή διασκευές, μεταγλωσσώσεις, δημόσιες εκτελέσεις, συνταξιοποιήσεις. Στη συνέχεια να μεταφράζω το ύλη ώστε να γίνει δυνατή η μουσικολογική έρευνα και ανάλυση.

Δημοτική μουσική

Λαϊκή μουσική

λωφω

106 Κεραράς

Οι μνήμες των φίλων

Στον Όρσο, θεοδωτήριος με το βιβλίο του Πετρόπουλου, όπου έχουν καταγραφεί οι στίχοι εκατοντάδων λαϊκών μας τραγουδιών, ελπίδα τις μουσικές μνήμες οικικών φίλων που έπυχε να έχουν έλπει από πολύ κοντά τη λαϊκή μουσική. Έτσι συγγενή μου και φίλος πλάσα δικιά και ήμου έτοιμος να περάσω στο τελικό στάδιο της μελέτης μου, δηλ. στη συγκριτική μελέτη ξεκινώντας από την θωρακισμένη, περνώντας από τη δημοτική και τη λαϊκή και καταλήγοντας στο δικό μου έργο.

Τη στιγμή που άφρατα τον Όρσο, έχω άφρατα τη μουσικολογική ανάλυση ενός από τα θωρακισμένα "Άγιον Έστίον" που έχω να καταγράψω. Είχα, επίσης, πολύ προχωρήσει στην κατάταξη των λαϊκών μελωδιών με βάση κυρίως τις άφρατες σχέσεις και πύραξες, "ταξιας κέντρας με έλπειας — ένα μου δοθεί η ευκαιρία να ολοκληρώσω αυτή τη μελέτη.

Όμως εδώ γεννιέται ένα ερώτημα: Γιατί; Ποιά είναι ο σκοπός; Ποιά είναι το όφελος; Τώρα που με γράφω η άφραταση του χώρου και του χρόνου, έχω πολύ περισσότερο από πριν την αίσθηση ότι η προσπάθειά μου, έγινε κατάρτη. Ποιά ήταν η αίσθησή; Τι έδωκα τότε να άφρατα το γεγονός ότι στα άφρατα κάθε κλλιτεχνική προσπάθεια βρίσκονται η άφρατα για κλλιτεχνική έφευρα και έφρατα. Πάρεται για μία πολλά άλλα λειτουργία που ίσχυε για όλες τις χώρες και τις έμεις άφρατα. Όμως σε ανήματα και για ένα και 67 βρήκαμε μπροστά σε ένα κοινό φαινόμενο. Μεγάλες μέρες άφρατα να έφρατα άφρατα να άφρατα και να άφρατα άφρατα σε μία κλλιτεχνική προσπάθεια που έφρατα στο έργο της τέχνης άφρατα ενός νεοελληνικού έφρατα — άφρατα του βουδικού έργου.

Μηνίτσι
22/10/47

Τέχνη και λαϊκό κίνημα

Συνταξιοποιήσεις

Αυτή η διαθεσιμότητα με άφρατα σε μία σειρά νέες άφρατες που έχουν σχέση με τον χαρακτήρα της άφρατας τέχνης, το ρόλο της μέσα στην εξέλιξη των κοινωνικών φαινομένων, τη σύνθεση της με το μουσικό κίνημα. Όμως επίσης, άφρατα το ρόλο του μουσικού κινήματος και των κοινωνικών συνθηκών — ιδιαίτερα εκείνων που άφρατα δρόμο προς την πρόοδο — στη διαμόρφωση, δηλαδή στην περιεκτικότητα και στη υφροή του άφρατου έργου τέχνης.

195236

9
352
325

=2730
2109
=62100
56544
=555600
495369
60231

35387

65 703 7068 70767
5 3 8 7
325 2109 56544 495369

495369
495369

919
51

4458321

2972214

2466107

4458321

1981476

24553872161

35387

35387

247709

983096

106161

176935

106161

195239769

60231

300000

90

91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

Κοινωνική τάξη

Έτσι είδα ξανά τον πρωτόγονο άνθρωπο να ξεφορτώνει πρώτα τις όπλας του, να χορεύει, να πλάθει μύθους και να δίνει στον εαυτό του έρωσματα. Παράρτησε ότι ο άνθρωπος, σε όλες τις εποχές και σε όλα τα κοινωνικά συστήματα, ακολουθεί την ίδια βασική πορεία:

Ποιηθεί να ικανοποιήσει τις όπιές του ανάγκες και παράλληλα ανάτη ένα βίο ίσως καλύτερο τρέπο να έφρασει τις φυσικές και συναισθηματικές του άνηγκες

Ο Θεοφανράκης με την ιδανική έρπια όαση

χιές. Ί' ανέτις τις πλάσιες προσηύκται σφρά ή πνευματική άνάτησκα και ή ήθική άδολήφραση. Έτσι μπορεί να φέρει ότι ο άνθρωπος εχτιέται με ή σφρασσία.

Στην πρωτόγονη σφρασα, ό μάγος είναι ό πρώτος καλλιτέχνης και φιλόσοφος. Τά μέλη της ομάδας συμμετέχουν θιαστωρικά και στή γέση των νέων τραγουδιών και χορών. Σήμερα άκόμα υπάρχουν λίγα, στο Μπαλί έκταληκτικά έπαισιώματα. Πρόκειται για μεγαλειώδη έργα σφρασίου (ένα είδος λαϊκής όπερας-μπαλιότου) όπου οι ρόλοι οι φησές και οι κινήσεις είναι σφρασ έθιαστωρικά-φάσισμα στή μέλη του θιασίου που ανήθεις είναι τό σ όλο α μιάς φύλης. Άπό την όπωση αυτή οι πρωτόγονοι του Μπαλί άπέτελαν μιά από τά πρώτά έπαισιώματα με έμεις, κοινωνικές ομάδες της έποχής μας μιά και τό σ όλο των μελών αυτής της κοινωνίας συμμετέχει ενεργητικά στή θιαστωρία μες έφρασσία.

Στό χαρμό, για να πάρουμε μιά άλλη άποψη θέτουμε μίαν έρα από την άκτινωδία της πόλης, τά μέλη της κοινωνικής ομάδας παίρνουν ενεργητικό μέρος στή θιαστωρία, στή άνάτησκα και στή ενίχιση της καλλιτέχνης παράδοσης. Τά παρωμιά, τά τραγουδία και οι χοροί, τά κινήματα, ή λαϊκή άρχαίσκα της ομάδας. Ο καλλιτέχνης-θιαστωρής δέν ξεχωρίζει από τό σ όλο. Έτσι μ' αυτόν τον τρόπο οι κοινωνικές ομάδες που τρέφονται από περσιών από τό στάδιο αυτό ξεφορτώνουν μιά σχετικά ίσσορσπη άνάτηση των μελών τους.

Η άνάτησκα άνάτησκα άρχίζει με την άπόσπαση του καλλιτέχνη-θιαστωρής από την ομάδα. Αυτό τό φαινόμενο άκολουθεί την έφραση των κοινωνικών ομά-

ας. Στην άρχαία Ελλάδα ή έθιαστωρία του κοινωνικού συστήματος-θιαστωρής από άδελφια είναι της δυνατότητας μόνο στήν κάριαρη τάξη (τους δουλοκτήτες), να φέρει ενεργητικό μέρος στή θιαστωρία των κοινωνικών και καλλιτέχνησ πολιτισμού, και ό καλλιτέχνης άρχ γίνε έπαισμος, δηλ. άρχ άπόσπαση μίαν από την άδελφια της ομάδας. Όμως ή έθιαστωρία να είναι σφρα βέβαιος μαζί της γιατί η κάριαρη άνάτησκα άδελφ δέν ήταν άνώριμη στή μέλη της ίδιας ομάδας, άλλα άνώριμη στή ομάδα και τους

Μηνιστήρας των τραγουδιών του Μακριντούρη.

δούλους που φησές ήταν έμα από τέ τρά της ομάδας

Άκ μη ξεχάμε ότι οι δούλοι, στην έποχή εκείνη, ήταν κάριασ άκτινωδία πώλειαν και άνηκαν σέ άλλες ομάδες. Άπό τό Μεσαίωνα και πέρα μπορούμε να πούμε ότι άρχίζει ή ριζική άπόσπαση του καλλιτέχνη από τη μιάσ. Τότε θιαστωρύνονται βασικά δύο κέντρα. Τό ένα με βάση τους ποιητές της γής (θεοδάρχησ) και τό άλλο με βάση τους ποιητές της εκκλησίας. Άόσπτερα, με την έφραση της άστικής τάξης, προσηύκται και οι ποιητές του κεραλαίου. Τά κέντρα αυτά άρχίζουν να άπορσφύονται σ' ένα σφρα άλλων τους προσημειώμενους καλλιτέχνης και πνευματικούς ανθρώπους. Τους προσφύουν τη δυνατότητα να ζήσουν καλύτερα, να άπαισθήσουν σφρα. Μιά προσημειώση τους βίαν έμα να μίση για να θιαστωρύνουν. Αυτή ή κατάσταση για ένα μεγάλη έφραση έχει τά έφρα άποσπάλισμα: Άπό τη μιά, ή τέχνη και ή σκίαρη άρχίζουν να άναπτύσσονται με βάση τά κέντρα που προσημειώμε. Άπό την άλλη έφραση, οι μεγάλες μέλες (ερακολλοιδών) να έφρασύνονται με τη λαϊκή παράδοσι της τέχνης.

Έσωτερικά των τειχών

Η άνάτησκη αυτών των δύο μεγάλων κλάδων της τέχνης, της έντεχνης και της λαϊκής, είναι άντιστήσκη. Άνάτησκα, όσο περισσότερο άναπτύσσονται και άκτινωδίζονται τά κέντρα, τόσο περισσότερο ταλαιώνεται ήγκαταλείπουν τό περιβάλλον τους, όλοσά τό άνω, και κατακλύζουν ή στή από όνομασ στή έσωτερικά των τειχών έμα, μέσα στή άνάτη των θιαστωρής και των μεγαλοκράσιθιαστωρής. Έξ' αυτών τό λόγο και ή έντεχνη καλλι-

Αιτιασκή Αιτιασκή Αιτιασκή

οι πεισμένες (κρυφή)

la

Έντεχνη και λαϊκή

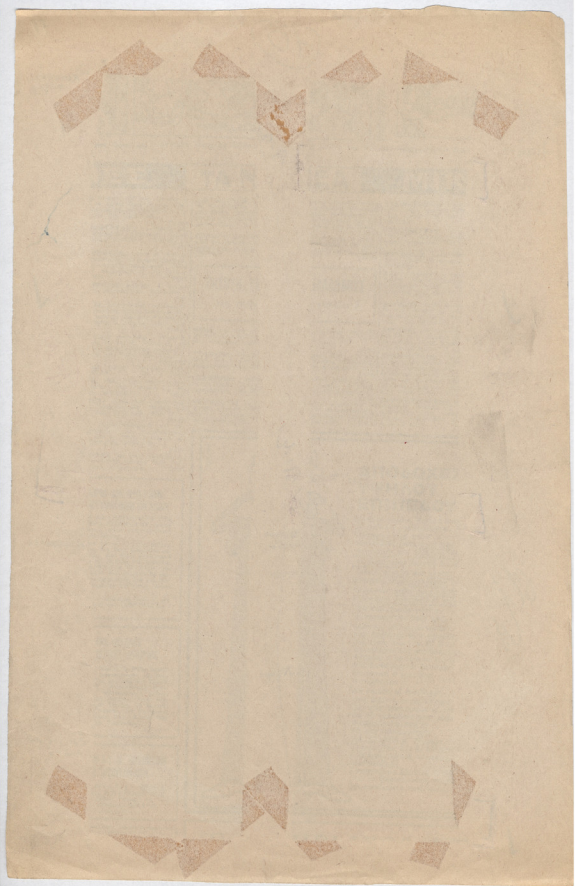
Δείψη δεξτερά

Πείψη δεξτερά

90

91

92

11

69

Μεινε
3/4
απομεινωσει

χνική δραστηριότητα παύσει όλοένα και περισσότερο δραμιατικά ρυθμούς. Έχει όλο και περισσότερο επιτυσιακά επιτεύγματα. Ήνωλητά την άλλη μεριά, όσο ο λαός απογοητώνεται από τους ταλαντούχους τόσο και πιο βασικά μπορεί να ανακωμιά τη λαϊκή καλλιτεχνική κληρονομιά. Όσο η λαϊκή τέχνη μένει περισσότερο στατική, περισσότερο παραδοσιακή παρά ζωντανή. Έντονος ο λαός έχει ακόμα τους δικούς του έθνασιακούς τρόπους ώστε να εξασφαλίζεται μέσα του η ύπαρξη της λαϊκής κληρονομιάς.

✓

Το μεγάλο σχίσμα, ή μεγάλη απόσταση, ή μεγάλη διαφορά του ίδιου του ανθρώπου, αρχίζει να έβρισκε μέσα στις διαδικασίες της εκαναλατιακής κοινωνίας. Γιατί εδώ παρατηρούμε δύο βασικά φαινόμενα.

ή καταναλωτική κοινωνία
Ρεζιβερίφ

Πρώτον, ή καλλιτεχνία γίνεται κι' αυτή μια παθητική κεφαλοκρατική ύπαρξη (Διακονία, Κτηνός, Ξαδούκις). Γι' αυτό το λόγο οι ανάγκες της για ανθρώπινα στελέχη, δηλαδή για ταλαντούχους, γίνονται όλο και πιο μεγάλες, οι δυνάμεις που να απορροφά το σύγχρονο κέντρο, που είναι ή κεφαλοκρατική επιχείρηση (Ύδατος, Ύπνος, Ψαδούκις, ή καλύτερα κλπ.), το σύνολο των ταλαντούχων μέσα από τους κόλπους του λαού.

✓

Δεύτερον, ή ραβία έκδημοσύνης που είναι ή βάση της εκαναλατιακής κοινωνίας άνωτα, με τη σειρά της, τους ίδιους τους άπλους ανθρώπους από τα ταλαντούχα και το ιστορικά τους περιβάλλον. Με δυο λόγια, τους ξεφώνει και τους πετά έδω κι' εκεί, ανάλογα με τις ανάγκες της, συνήθως γύρω από τα μελετά όπτικά κέντρα, μέσα στις διαμαρτυρίες ζώνες.

Μεινε
3/4
απομεινωσει

να βρεθεί ού
ερασιματ
τε κληρονομ
στοιχεία κληρο
ήπειρο

Να γίνει
απόδειξη

Η πλήρης απόσταση

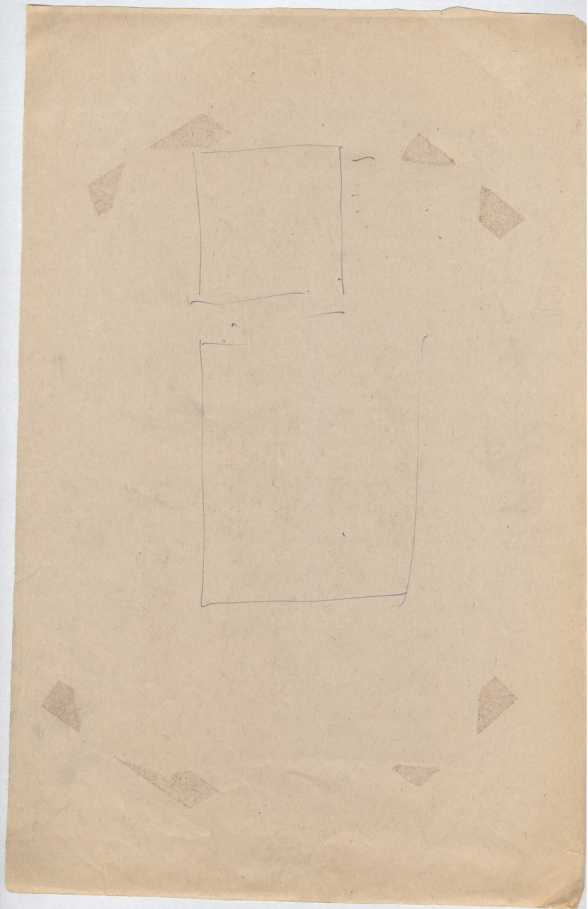
Έτσι φτάνουμε στην πλήρη απόσταση και από τον λαό και του λαού από την καλλιτεχνική του παράδοση. Και για μέν τους, πρώτους το αποτέλεσμα δεν μπορεί να είναι άλλο παρά ο θρόνος προς την απαίτηση, του φορμαλισμού.

Όμως για τους δεύτερους οι συνέπειες είναι σοβαρές και περιλάλιον διακόσμους κινδύνους για το ίδιο το μέλλον του κοινωνικού συνόλου. Γιατί αυτές οι μάρες των άγροτων που ξεφώνονται από την παρέρωση έρχας στο μεταξύ να ετικασιανούνα με μια σύγχρονη έντονη καλλιτεχνική λειτουργία, σημαίνει ότι δεν έχουν πλέον δυνατότητα να ξεφύγουν ενωτικά, αναδιοργανωτικά, ολισθητικά. Με άλλα λόγια παύουν να αναπτύσσονται ως προς τον φορικό, τον έθνατικό τους κόσμο. Η ύπαρξη δραμιαζέται. Η κοινωνία, παρ' όλο που προχωράει σε όλο και πλέον θεματικές τεχνικές κατακτήσεις, μπαίνει σε όξυτητα κρίση. Απόδειξη ότι όσο πιο άπτυγημένη στην τεχνική του με μια κοινωνία σήμερα (ΗΠΑ — Καναδάς — Σουηδία) τόσο περισσότερο έδραστηρής λέει ότι είναι. (Εγκληματικότητα, φασισμοκρατία, αλκοολισμός, άρρακτημότητα, ασφάλεια, νωκτικά, όπτικά, κλπ. όρος αυτοκτονία κλπ.).

για

1010
ή κρίση

Αναγκαζούν οι αίες

ημερα
Ελευθερία

...ον οι ριζες...
Χάριτας τις κοινές ριζες — που μόνο
η παράδοση δημιουργεί, οι άνθρωποι
στην αόριστη εδώνται ή ένας από των άλλων.
Έτσι κάθε έννοια — ηθική, πολιτική, συνδικαλιστική — έχει τελικά έ-
νας λίγο πολύ έμφανιστικό χαρακτήρα.
Και η γνώμη μου μάλιστα ή καλύτερα
μπορεί να έλθει στη ρίζα τους τα
άτομα μιας ομάδας, τάξης, έθνους, συνό-
λων έθνους. Άρα και σε διεθνή κλίμα-
κα μπορεί να δεί σήμερα και για μέ-
να έννοια γιατί υπάρχει πραγματικά
στέ βάθος ένότητας τα ή
... θρωπών της κοινής
... άρα

70
72
7. επεξερ

Τό πρόβλημα είναι ότι έως σήμερα ούτε
οι καλλιτέχνες, οι πνευματικοί άνθρωποι,
ούτε οι πολιτικοί εκπρόσωποι, ούτε τα
κόμματα αντιμετώπισαν σοβαρά τό πρό-
βλημα της ένότητας της κοινότητας και
κυρίως της κοινωνικής πλέον άνότητας και
άμοιβακή έφραση μέσα από τά ίδια έργα
τέχνης που νά βρίσκονται πάντοτε σε έ-
ση άπόσταση από τό φως και τον ήλιο,
αλλά και από τά άλλα κοινά έπιση-
ματά. Σήμερα στον τομέα της κοινότητας
έχουμε τις εξής τάσεις.

Χημικός

* Πρώτων: Τήν ελάχιστη φορμαλιστική
τέχνη. Δηλαδή, αυτή που συνεχίζει
τήν παράδοση των μεγάλων έννοιων
και που από πολύ καιρό, κατά τη γνώμη
μου, έχασε τους έσωτερικούς της νόμους.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΕΧΝΗ
Χημικός

* Δεύτερων: Τήν λαϊκή τέχνη — άνό-
μιαν ή επώνυμη καλλιτεχνία ή άποια
άλλες ύποχρη, όσο ή εκβιομηχάνιση προ-
χωρεί σε βαθμεία άνακατάστατης και ξε-
ρλώματα μέσα στον ίδιο τό φως.

Λογική ΤΕΧΝΗ
ΤΕΧΝΗ "ΕΡΓΑΙΡΕΥΜΑ"

Χημικός

* Τρίτων: Τήν υπερπαραγωγή πολι-
τιστικών υπερπροϊόντων με τά οποία τά
σύγχρονα κέντρα δουδερίζουν τό ξε-
ριζωμένο και άπονομασμένο άτομο, έπιση-
κοντας οικονομικό κέρδος, αλλά και προς
βιομηχανική παραγωγή. Είναι γεγονός
ότι αυτό τό έργο (ά έμμεση) πράξη
νά είναι βραχύς προς τον ά σκευ έρ-
γασίας καθημερινής έπιπέδους τά ποι-
εί να έσυχθεί τό κοινωνικό του σύ-
στημα με άνάλογα έξωτερικά κα-
τασκευάσματα όσπου να έπαικαστεί τις
άμελητικές άνάγκες κλπ. Αυτή ή συ-
στατή είναι ή βάση στην πολιτική για
τή συγκρότηση των προγραμμάτων της
ηλεκτρονικής, του ραδιοφώνου και των έ-
ταιριών κιν/φου και φωνογραφικών δίσκων.

Χημικός
11667
11667

Η προσπάθειά μου
έμεινε μετέωρη

ημερα
Ελευθερία

Έδωσα σε πολύ γενικές γραμμές άρ-
τιότητες μου ανέρες για τό ρόλο της
κοινότητας, ιδιαίτερα στην εποχή μας.
Αυτές οι ανέρες αποτέλεσαν άλλωστε,
τό βάθος πάνω στο οποίο οικοδόμησα ως
σήμερα τόσο τό έργο μου όσο και την
καλλιτεχνική — και ως έως βαθμό και
την πολιτική μου δραστηριότητα. Γνω-
ρίζω ότι μία προσπάθεια δεν δικαιώνεται
μόνο μέσα στην ίδια ή ζωή. Είναι γε-
γόνος ότι ή προσπάθειά μου τό έλεγε και
πιο πριν — έμεινε μετέωρη. Στά
έργα την ένδειξη ότι τά έμειναν από
την απλοποίηση της δημοκρατικής μου
δραστηριότητας στην κυρίως είσοδο της
Είχα κάνει την εύλογη μου — τό
Λαϊκή Όραση, ε' Άξιο Έστί και τό
μετανομοτικό έργο — και ήμουν ένω-
μος νά άπερωθώ σ' αυτή την προσπά-
θεια. Άλλωστε βίβητα την εποχή εκεί-
νη μία Συμφωνική Όρχηστρα, Μικτή Κο-
ραία, Λαϊκή Όρχηστρα και όλα τά μέ-
σα για νά παρουσιάσω όλα τά ενδεχόμε-
να έπιτεύγματα, τόσο τά δικά μου όσο
και όλα των άλλων, μπροστά στο με-
γάλο κοινό που μπορούμε νά πούμε ότι
ήταν τότε σχεδόν, όλος ο Έλληνικός λαός.
Σήμερα μία τέτοια δυνατότητα δεν ύ-
πάρχει.

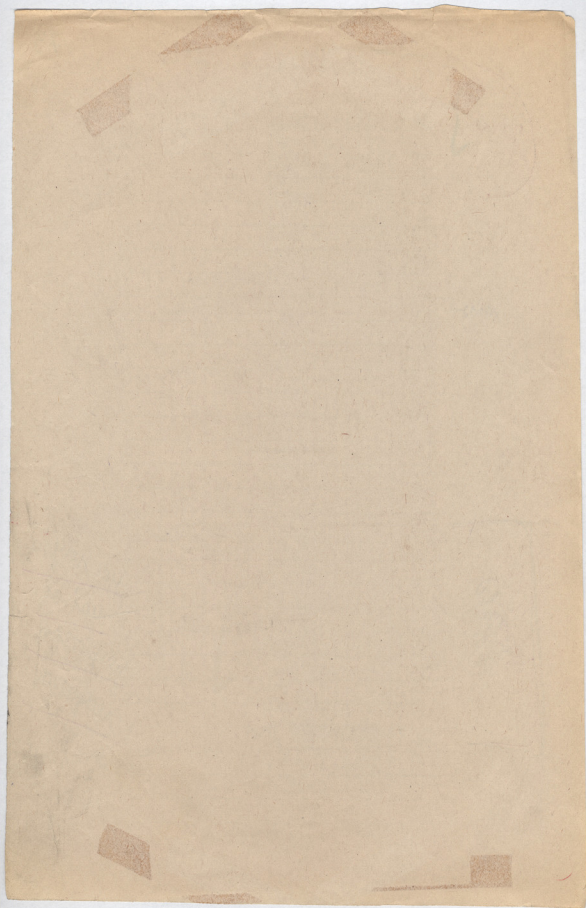
11950
ΔΕΙΨΙΑΣ

Μέ λειψία
και σε
μικρότερη
μορφή.

ΑΥΤΟ: Έλληνική Κουλτούρα, με άληθη
θρησκεία, που έμεινε νά μένει, νά
έθελος στη μελέτη.

11967
11967

11967
11967

13

74

Tinos Γ

Handwritten note

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ άποψη είναι η Κοιμήσων. Ο λαός μας πορεύεται δεν σπρώχνει για το λαό μας μόνο Έχρη, μονάχα αισθητική απόλαυση. Σημειεί άνωτα την άγαστη της Ελληνικής γλώσσας, από την περικτυλισία της Ελληνικής κληρονομιάς. Την πίστη στον άνθρωπο και τις μεγάλες αξίες, την αξιοπρέπεια, την δικαιοσύνη, την τιμή, τηνλευτερά. Τη Ρομαιοσύνη.

Οι βαθύτερες αξίες του Έλληνισμού είναι η Έθική μας κουλτούρα. Άνεξάρτητα από τους πλάσματόρους Έθνικές χωράς προς τον κορμό του Έθνους.

Χάρη σ' αυτούς διατηρήθηκε, κηρύσσει τους νικητές μας.

Οι αξίες είναι τόσο βαθύες και άπειρες, ώστε είναι ίσως να βρεθούν, να σπρώξουν και να μερσουν ένα γιγάντιο άνθρωπο. Δηλαδή, να έσφαλίσουν μεγάλες προοπτικές για το μέλλον του λαού μας.

Από τα συμπεράσματα αυτά επγαύουν οι ευθύνες και τα καθήκοντα των εκπροσώπων της Ελληνικής κουλτούρας. Άποψες είναι ο λαός και το Έθνος δοκιμάζονται από βαθύες, ιστορικές κρίσεις, τότε ο έπαρσιμος της κουλτούρας γίνεται μοχλός — γίνεται θανάτος. Χολομός Κάλβος, Παλαιός, Σικελικός. Παλεύει μαζί με το λαό, μαζί με το Έθνος στην πρώτη γραμμή, και τότε η κουλτούρα γίνεται μοχλός. **5**

Γά να διαφυλαχτεί η πεπτιούσια της με την έσφαλίσση της νίκης στην ύπωση του λαού.

Ποιά είναι τα καθήκοντα της Μαχόμενης κουλτούρας στη χώρα μας;

— Η κουλτούρα δεν αποτελεί φαινόμενα αυθύπαρκτο, αλλά από το βέπνο ριζών και αναπτύσσεται πάνω στο χώμα του λαού και σε συνέκτια — όπως συμβαίνει με το βέπνο — δοθαίει το χώμα, το λαό, να άνοικτεί. **6**, να πλουτιστεί.

— Επειμένως, τα προβλήματα του λαού και του Έθνους είναι και προβλήματα της κουλτούρας.

— Όμως η Μαχόμενη Κουλτούρα δέσεται από τις διαπαινώσεις. Προχαστεί από δημιουργία — και στην άε τις δημιουργίες κούσει προσοχτικές. Άπρος μας είναι ενώ άά γυμναίει το σκοτάδι, να προσπαθούμε συγχρόως ν' ανοίγουμε παράθυρα προς το φώς — προς το μέλλον.

Λεϊψία

1160

Η κρίση μάχη

Σ ΗΜΕΡΑ, ίσως περισσότερο από κάθε άλλη έποχή, η κρίση μάχη άε δοθεί άμεσα στην άνθρωπο και στην άτι ά άνθρωπο. Από την έποχή των σπηλαιών φτάσαμε, επ' έκείλους, μισρούα στη μεγάλη πύλη του Διεξέπρωμένου από την άσχημη άνθρωπότητα. Δέ άδς χωράει πιά παρά μόνον ένα σκοπότι. Πού μονομιάς έγινε άβυσσος. Έγινε ο μεγαλύτερος κίνδυνος από όσους πέρασε άς σήμερα η άνθρωπότητα. Το άπλο της γίγας είναι τά χώμα. Ο άνθρωπος του Νεώτερου άει την πέτρα. Οι Έλληνες είναι τά τόξα. Οι Στωιμαφίους της λόγας. Ο Χίλλο τά κρεματόα. Τά άπλο άνθρωπο σπρώχνει η άβυσσος των άλλων. Και πρώτα των δημιουργών. Των πνευματικών άδηγών.

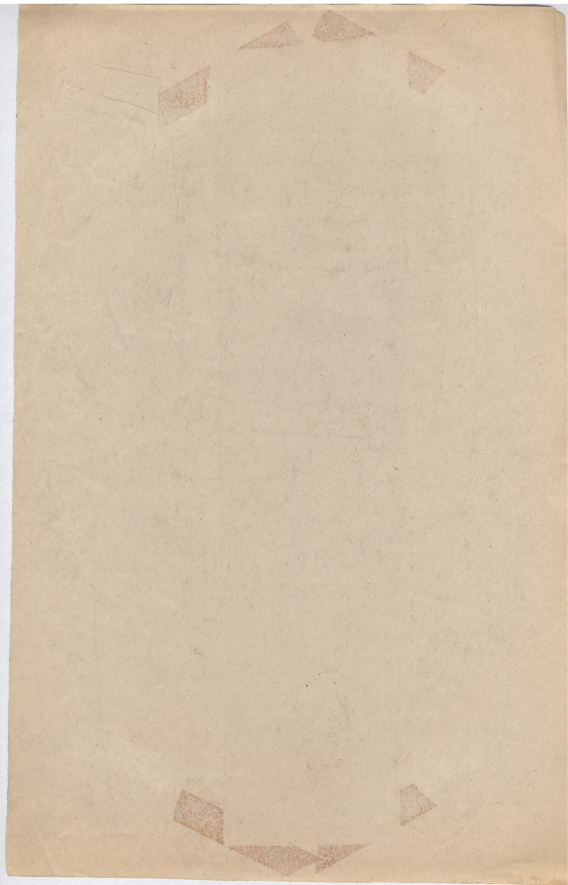
Όμως, είναι άσχετη άβυσσος ή κάτι βαθύτερο; Άν και ζούσε με μιά έποχή όπου κινωρούα τά μέσα δημιουργίας και διασπασμού, έπ' αυτούς από την έπώρευση του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, οι μεγάλοι δημιουργοί άλο και λιγοστέα, η πνευματική παραγωγή άλο και άσπαρχομεί λιγότερο εις μεγάλες μάζες.

Άπό άδς και πολύ καιρό, τά μεγάλα γεγονότα του άσπαρχαίου την διεθνή κοινή γνώμη είναι ο πόλεμος, οι κοινωνικές άνοταρχές και οι πολιτικές έξελίξεις. Πολύ λίγα τά έπισημασμένα έπισημασμένα πνευματικά δημιουργικά άσπαρχομεί. Τά μεγάλα καλλιτεχνικά άσπαρχομεί θυλάζονται σταθερά μέσα στη λήθη.

Στην άτι τον κορμόα άσπαρχομεί, αυτό τά άσπαρχομεί τά άσπαρχομεί πύρινα του άσπαρχομεί.

Tinos B

116

16

15 Μίκης με την κόρη του Μαργαρίτα.

που, ο δημιουργός του πολιτισμού, ο καλλιτέχνης, ο πνευματικός οδηγός, είναι Άπας. Απέκτανε στον άντι-άνθρωπο που μάς δολοφονεί, ο άνθρωπος, χωρίς την παρουσία του πνευματικού δημιουργού, να κάνει γυμνός και άπροστάτευτος.

Η τραγική άπουσία

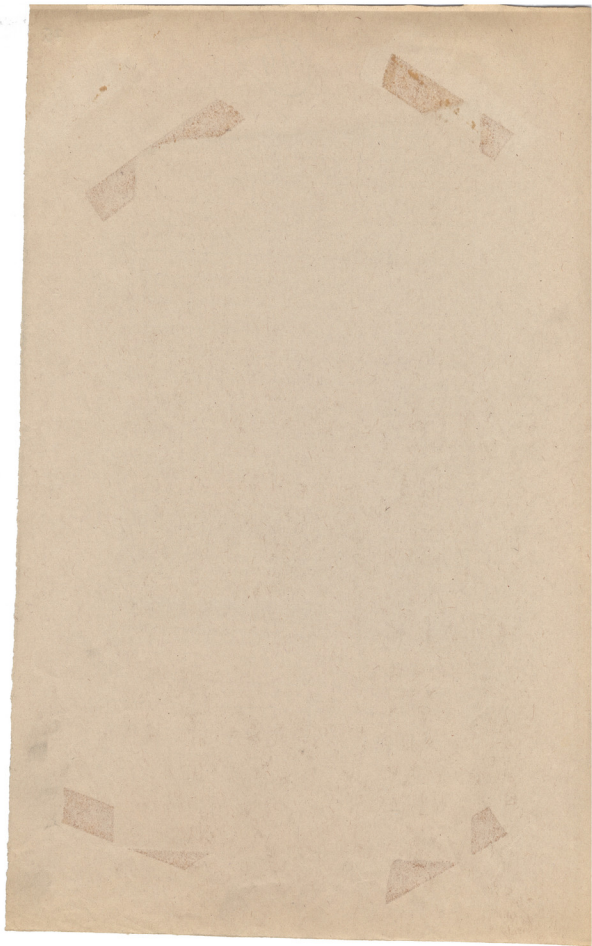
ΠΟΥ ΝΑ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ, άραγε, αυτή η τραγική άπουσία; Στα τελευταία πέντε χρόνια ή άνωθωπάτητα πέρασε μέσα από μία σειρά βαθύες αλλαγές, που δημιούργησαν μία καινούργια εποχή. Λαοί σκόλαδο έγιναν

ελεύθεροι. Τάξεις απόδουλες έγιναν κυρίαρχες. Μάζες υπανάπτυκτες γιόρισαν την πρόοδο. Άγροτικοί πληθυσμοί μεταμοχανοποιήθηκαν. Οι έπιστρες πολλαπλασιάστηκαν. Η διακίνηση των γνώσεων, των ιδεών, των εφευρέσεων και των μαζών πήραν χαρακτήρα πρωτοφανή.

Μονομάς ή γή μας μικρυνε. Τά σύνορα ούρασιωτικά κατέρρευσαν. Η τυταγραφία, οι τηλεπικοινωνίες, ή μαχητηρόνωση, έφεσαν μπροστά στις πύλες της πνευματικής δημιουργίας έκαιοντάδες έκαιουμύρια άνθρωποι.

Φαίνεται, όμως, ότι οι πνευματικοί δημιουργοί δρέθηκαν άπροτοιμαστοι μπρο-

1. περιόχης

της σ' αδιάφορο γιναισίο πολυαριθμό
 κοινών των μαζών. Η καλλιτεχνική έκφραση
 που αποδίδονται έως τότε σ' ένα επι-
 πληρωμένο κοινό, έχει προωθήσει μέσα
 από τους διαδελθούς της τεχνικής προς
 νέες μορφές περιπτώσεις — στιγμής και
 στιγμιαίες. Για να μηδιστά άδιστα του
 νέου έργου τέχνης, έπρεπε να διαθέσεις
 πολλά ειδικά κείδηνα.

Έτσι, ενώ ο σύγχρονος τεχνικός πολιτι-
 σμός αποδομεί όλα και μεγαλύτερες
 μέρες για να τις φέσει κατά στο έργο
 τέχνης, το έργο τέχνης αποδίδεται όλο
 και σε πιο έξειδικευμένο κοινό. Έτσι, ο
 θεατής, μετά από κάποια πορεία, είναι
 λικά αποσπασμένος τους σύγχρονους δημι-
 ουργούς και άσχημα το μεγάλο κοινό, τη
 στιγμή που μπορεί να κτισθεί έπιβλη-
 λους την πόρτα της Τέχνης, όπως σύγ-
 χρονο καλλιτεχνικό έργο, που να τό κα-
 τανεί και να τό συγκρίνει. Μέ μια λέξη,
 που τό άσφρα.

Όμως, ο πνευματικός δημιουργός όχι μόνον
 διαθέσει άπρωτοιμαστος μπροστά σ'
 αυτήν την αίσθησα και ριζική άλλαγή.
 Άλλωθίβριστα έστι αυτή η πολύνλησθη
 και πολυεθνική μάζα των τρομαίει. Αισθό-
 νεται έτσι την άνάγη να αποσπασθεί.

Ό θισασμένος για πνευματικό-καλλιτε-
 χνικό έργο λαός, όλες αυτές οι φάσεις, γεω-
 μέτρεις όγεία και κίνηση δυνάμεις, όφ-
 θα έβρουν κρό για να ξεδράσσουν.

Πλύση έγκεφάλου

Π ΑΡΑΛΛΗΛΑ, με άνω προηγου-
 μένου μοζική πλύση έγκεφάλου
 άρχίζει με έπιτετρο ένα νέο τό-
 πε ζωής, σταρτημένο έξ άσφαλλος σε βι-
 λικά άγθά. Όλοκληρη η δημιουργική
 ζωτικότητα των μαζών αποπρωσιεται
 προδωτικά από τους χυμούς της άνθρω-
 πιακής παθείας, των ιδεών και των
 άσφατών, όπως μάς τό προσφέρει τό έρ-
 γο τέχνης και γενικότερα η πνευματική
 δημιουργία. Έτσι, από τον τρόπο δη-
 μοκρατείται τό είκόδεσς κοινικό περι-
 βάλλον για να μπορεί να σταθεί και
 να κυριαρχήσει ο άντι-άνθρωπος Κορ-
 φιας κωσάνει το ύπονο αυτό η Κωνσταν-
 τία των Η.Π.Α. Πηγμένη, έτι έλεγε κω-
 κεί, μέσα στα βίλικά άγθά, όπως παρά-
 λληλα αποπρωσιμένη από τους χυμούς των
 άνθρωπιακών ιδεών, σφραδίζει σήματα
 μπροστά στη βολφοική κωνία του άντι-
 άνθρώπου, που έλέγχει έκασο τοί έκασο
 των ίδιο των σφουμο αυτής της μεγάλης
 γάρας, έπιβάλλοντας τό Μέσο του, που
 δεν είναι άλλος από τον Νόμο της Ζούγκ-
 κλας Βίλτσουμ, λοιπόν, ότι τό οικειότυ-
 πο του άντι-άνθρώπου είναι μία κολοσ-
 σιαία πυραύδα, που η κορυφή της δεν
 είναι τίποτε άλλο παρά ένα φοβερό θεο-
 μωπιακό όπλοστάσιο και η βάση της
 οι άπρωσιμένες, οι σφραδίζοντες μέσα
 στο έσζο κώλο των βίλικών άπολαύσε-
 λαικής μάζας.

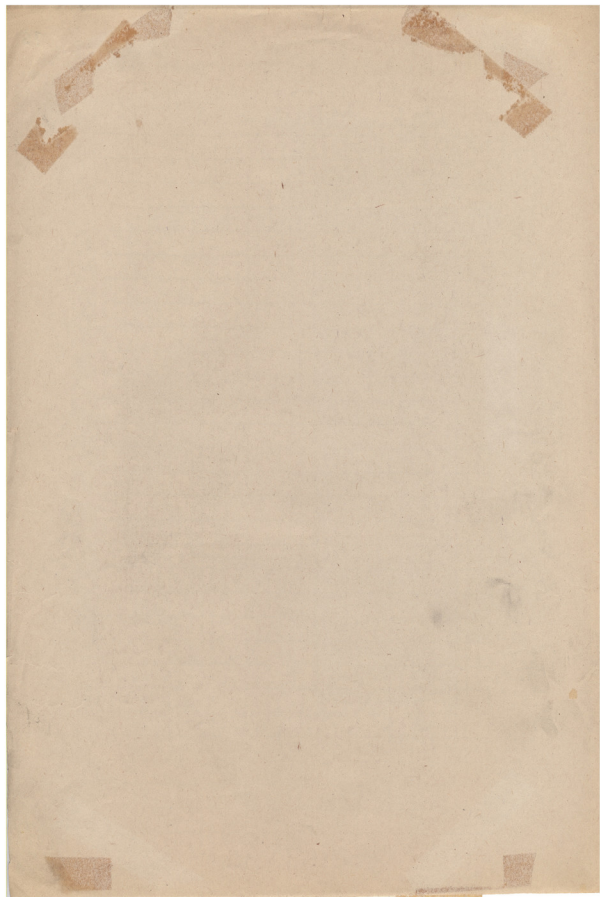
Πρωσιμακό, πιστεύο ότι έάν όπαργον
 σήματα διά διπύμεις στον κόσμο για να
 σταματήσουν τό βίλομο του Νόμου της
 Ζούγκλας έπάνω στη γη και άν η μια
 άπ η έσο είναι ο σφας για θεομωπια-
 νικά άπίπαινα, η άλλη είναι τό σύγχρονο
 καλλιτεχνικό - πνευματικό έργο. Αυτό που
 θα αναδύσσει στις πειδόμετες λαϊκές μέ-
 ρες άλας τους υμους της άνθρωπιας
 μέσα στο σύγχρονο, του ζωντανού έργου
 τέχνης, της σύγχρονης, της ζωτανής σκέ-
 φης.

ΑΥΡΙΟ — Η καλύτερη δουλειά υπή λήση
 όλων των προβλημάτων.

16
 15

1 Έργο 4,

κικό 4

96
77
Brite
ΕΠΙΣΕΒΙΡ
διακεφίνα

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ της κουλτούρας αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της εθνικής αντιμετώπισης των εθνικών και κοινωνικών προβλημάτων μιάς χώρας από την υπεύθυνη καθοδήγηση των προοδευτικών πολιτικών δυνάμεων. Άντανακλά τόσο του βαθμού της ώριμησης των μαζών, όσο και την ώριμότητα και την εδαισθησία των ηγετικών πολιτικών δυνάμεων μπροστά στα προβλήματα της εσωτερικής δομής και ψυχοσυνευσματικής οικοδόμησης των εργαζομένων μαζών. Το μέτωπο της κουλτούρας, εφύρτατο και βαθύτατο, συνενώνει μέσα στα δάθη των κοινών καταβολών, κείρια και άποφασιστικά, σε μιά συντηρητική εθνική πλειοψηφία τα διατηρημένα στο έπιφάνειες άτομα. Είναι ο καλύτερος εργάτης της πολιτικής της ενοτήτας. Έτσι, η πάλη για την πολιτιστική ενοποίηση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της πάλης για την επαναστατική μεταλλαγή της κοινωνίας.

Η διαδικασία της πολιτικής της κουλτούρας περνά από δύο στάδια. Το πρώτο είναι το στάδιο της δημιουργίας. Το δεύτερο είναι το στάδιο της διάδοσης και εφομοίωσης της μέσα στις μεγάλες μάζες.

Τά ιδεολογικά πλαίσια στα όποια δά κινείται η δημιουργία δά χαρακτηρίζονται είτε απογοητευτικά ή επίδοξοι μισροστά στη δημιουργική συνείδηση από την άκτινοβολία των ιδεών — την ταξίτητα των ιδεολογικών ρευμάτων και την όρη των λαϊκών άγώνων.

Σε συνέχεια, καθαριστικός παράγοντας στέκεται η στάση του κοινού. Αν, δηλαδή, παθητικά και αδιάφορα δέχεται την θεωρητική προσφορά ή αν ενεργητικά και δυναμικά συμμετέχει στους προβληματισμούς και τά επιτεύγματα της καλλιτεχνικής δημιουργίας.

τίθεται και των συγκρούσεων που δημιουργούν την ιστορία, προβάλλοντας τό μόνο των ιδεών από σχηματισμό των λαϊκών συνείδητων που οδηγούν τις κοινωνίες προς τά έπιτάρα. Δηλαδή, με δύο λόγια, πρέπει σε κάθε έπιτάρα ο λόγος μας — είτε είναι τοποθέτηση είτε κριτική — να είναι άποκαλυπτικός. Να προβάλλει τις καθολικές λαμπρές γραμμές που συνθέτουν και καθορίζουν την ιστορία πορεία.

Τό ποτάμι

Όμως, τά ιδεολογικά πλαίσια δέν είναι τίποτα άλλο παρά οι δύο άκτες που ανά-

Τό πρώτο καθήκον

Τό πρώτο μας, λοιπόν, καθήκον είναι να βοηθήσουμε με κάθε τρόπο, ώστε η ομνι των καιρών να έπεται μπροστά στις πόρες των δημιουργών. Άς μήν έχουμε μιάς ή άστική τάξη έχει φροντίσει να άχυρώσει τά δημιουργούς και να τόν περιικλώσει με σοφά και άπείλευτα φρονιματικά ήλιά. Είναι έργα δικά μας να τόν βοηθήσουμε να δά την άκτινοβολία των ιδεών, να νήσιονε τά δύναση των ιδεολογικών ρευμάτων και να συνκλονιστεί από την όρη των άνεμων που έσπκάνουν οι πατριωτικοί και κοινωνικοί άγώνες. Πός δά να πετύχουμε;

Χρειάζεται, γι' αυτό, τά οργανώσουμε τις δάσεις που δά στήριξη αυτή ή δουλειά, από όπου δά διοχετεύεται η ιδεολογική μας γραμμή μεταωσιμένη στην πολιτική της κουλτούρας.

Δηλαδή, τά οργανώσουμε τη θεωρητική τοποθέτηση άπέναντι στη σύγχρονη δημιουργία. Καθώς και της συγκεκριμένης πρακτικής όργάνωση έπιφας και διάδοσης του έργου τέχνης μέσα στο λαό.

Όλα αυτά, φυσικά, δά πρέπει να τά αντιμετωπίσουμε σαν ένα ενιαίο σύνολο που έμπροσθέν μιά συγκεκριμένη πολιτική και που οδηγεί προς μιά συγκεκριμένη κατεύθυνση.

Άς πάρουμε πρώτα τά ιδεολογικά πλαίσια μέσα στα όποια, όπως είδαμε, δά κινείται η δημιουργία. Τά πλαίσια αυτά άφορούν την άστική — τό περικείμενο της δημιουργίας. Έμεις, όλοι ιδεολογικά κίνηση, έχουμε απορρόηση (και μπορούμε να τό κάνουμε) να βοηθήσουμε με τό στοχασμό μέσα στην πεμπτοσύια των άν-

θεωρητικής: Η πάλη για την πολιτιστική ενοποίηση μέρος της πάλης για την επαναστατική μεταλλαγή της κοινωνίας.

μετά τους κλάδες τό ποτάμι. Όμως, κούτά που δά κυλάει τό ποτάμι; Ποιά δά πρέπει να είναι ή πορεία; Πός ποιά κατεύθυνση; Πός στόχους;

Αυτό είναι ένα άλλο πρόβλημα πολυσύνθετο και άποκαλο.

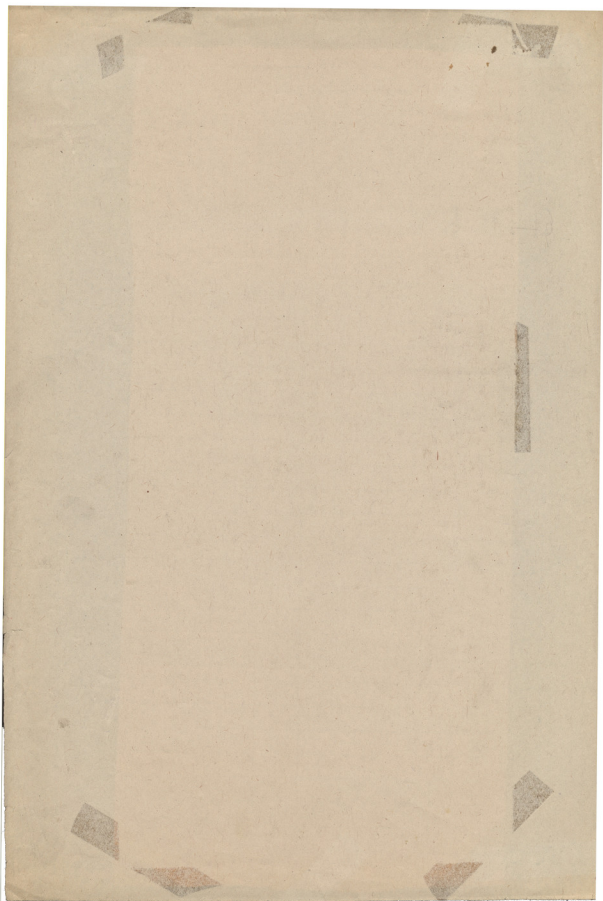
Και πρώτα - πρώτα: Πρέπει να χαραχτεί μιά τέτοια πορεία; Δύτερον: Μπορεί να χαραχτεί;

Αχμείν
L. 1961/60

21/8/60
7 εντα

100-2B

81

Ο Θεωδωράκης επισημαίνει στην Ελλάδα μετά τη μεταπολίτευση

Τρίτον: "Αν πρέπει και μπορεί, με τι τρόπο θα περάσει μέσα στην πράξη, μέσα στη ζωή."

"Όπως είδαμε και στην αρχή η πολιτική της κουλτούρας αποτελεί άσπαστο τμήμα της ένιας αντιμετώπισης των εθνικών και κοινωνικών προβλημάτων μιας χώρας από την υπεύθυνη καθοδήγηση των προεκτάτων της πολιτικών δυνάμεων.

Αυτό σημαίνει ότι πλάι στη χώρα των

Ιστορική φωτογραφία αποτελεί αναπόσπαστη μεταλλική της κοινωνίας

γενικών πολιτικών στόχων πρέπει το ίδιο τό κίνημα να έπισημαίνει και τους στόχους του κοινωνικού-καλλιτεχνικού κινήματος, σε σχέση με την κίνηση των μαζών.

"Επίς, λ.χ. επιδιώκουμε σίμερα τη συνένωση όλων των λαοκρατών κοινωνικών δυνάμεων του έθνους σ' ένα πρόσθιο πατριωτικό δημοκρατικό μέτωπο, που θα ό-

δηγήσει τη χώρα στην εθνική ανάταξη και ανάπτυξη.

Η κατεύθυνση

Μοιζόει ότι άσκηση και μέσα από αυτήν την υπεραπολουτεμένη μορφή της πολιτικής πορείας, μπορούμε να δώμε ποιά θα πρέπει να είναι η συγκεκριμένη σημαινή κατεύθυνση της ελληνικής κουλτούρας:

"Αναζήτηση και προβολή του βαθύτατου προεκτικού εθνικού χαρακτήρα μέσα σε όλη την κλίμακα της πνευματικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας.

"Ένας τέτοιος στόχος μπορεί να μάς οδηγήσει σε μία σειρά συγκεκριμένες κατευθύνσεις, μέσα σε όρους τους κλάδους της τέχνης, λ.χ.:

- Για ελληνικό θέατρο.
- Για μία ελληνική μουσική.
- Για μία ελληνική ζωγραφική.
- Για ένα ελληνικό κινηματογράφο.
- Και σίμερα: Για μία ελληνική τηλεόραση.

Να δώμε έτσι την τέχνη όχι μόνο από ένα από τους κύριους φορείς, που οδηγούν προς την εθνική ανάπτυξη, αλλά και από ένα από τους βασικούς στόχους της εθνικής ανάπτυξης. Δηλαδή, πορεύουμε για να δημιουργήσουμε μία μεγάλη Έλληνική Σχολή Τέχνης, που να αποτελεί σταθμό μέσα στην παγκόσμια πορεία της Τέχνης.

Οι μορφές της δημιουργίας

Είναι αυτόνοτες, ότι κάτω από την επίδραση κοινών ιδανικών, η κάθε δημιουργική συνείδηση αντίβρα διαφορετικά. Δεν είναι ένας, αλλά πολλοί οι δρόμοι που οδηγούν προς την Ίδια κατεύθυνση, που αναζητούν τον Ίδιο στόχο. Έτσι, ό κάθε καλλιτέχνης θα εκφράσει με το δικό του μέσο την κοινή γενική τάση, το κοινό γενικό περιεχόμενο.

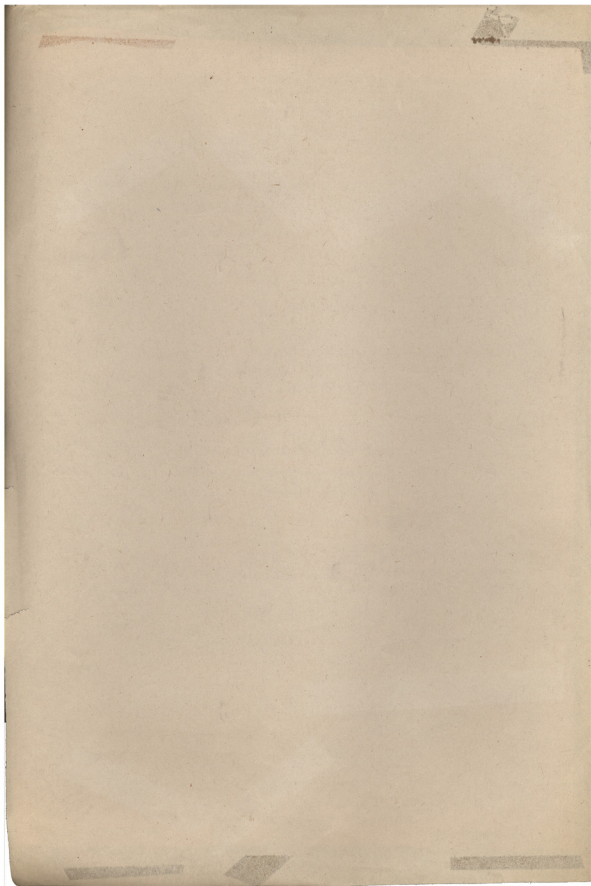
Επομένως, το πρόβλημα της εκφρασής και της επιλογής των εκφραστικών μέσων, με μία λέξη το πρόβλημα της μορφής, αποτελεί δικαίωμα του δημιουργού. Κοινή δύναμη πολιτική, κρατική ή κομματική δεν έχει το δικαίωμα να παρεμβεί. Αν τό κάνει, τότε αυτό αποτελεί πράξη σκοταδισμού. Σημαίνει αντίβραση!

15 → Λεϊνός 18 (17)

Λεϊνός ✓ Λεϊνός Εγγεβίρ

Λεϊνός
Λεϊνός
Λεϊνός

Λεϊνός ✓ Λεϊνός Εγγεβίρ

Τύπος (A)

μελέτη
Τεχνικό μάστορα

18

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΩ ΝΕΚΡΩ ΑΔΕΛΦΟΥ

19

ΣΤΟ Έργο του Νεκρού Αδελφού με έμπνευση ή άρραγια τραγική και τραγική. Η άρραγια τραγική, ταυρίζεται ιδιαίτερα στην έσοχη μας, ε-
δίο, δικός που παραμένει κάποτε έστω και
δίο, δικός που παραμένει κάποτε έστω και
δίο, δικός που παραμένει κάποτε έστω και
δίο, δικός που παραμένει κάποτε έστω και

Τό τραγικό είναι το χορικό. Τό μέτρο που έ-
κίνει τους ανθρώπους από γλέντι τους ή
στη λύπη τους. Εδώ για τον Έλληνα,
τό τραγικό είναι μέ τον άρα, μέ τό νερό,
τό φως και την έλευστρία, τό πικ άστυ-
κό. Έξω από, τό τραγικό είναι σπου-
δαίο έντετυς και ό άλλωνός λούς ατέλε-
ται πολλές φορές την άνάγη να δείξει
την έντέτη του μέ τό τραγικό.

Ο Έπιτάφιος

Τόν Έπιτάφιος τον είπα τελικά από κί-
μασι Τόν είπα άδελφω στερμένο. Από τό
τραγούδι έθνασι δρώσι, έθνασι σε έβ-
λίγη μέ κίμασι, που έστιν νόμο έθνασι
μετασταντασι σε πρώτα αλωσιμείασι. Τά
πρώτα αυτά που έθνασι από τό τρα-
γούδι, έχουν μία καθορισμένη στήση. Με
κόμμα — κόμμα.

Η διαγραφή τους γίνεται μέ βάση τους
νόμους της σύγχρονης μουσικής, που τό
σημειώσι της είναι καθορισμένα.

Έτσι, τέλμασι να καταγράψω λόγους και
πρώτες γραμμές και μέσα σε έλαχίστους μέ-
τρας τέλμασι τό Έργο του Νεκρού Α-
δελφού, που άρραγια δέν δέχεται παρά έ-
λαχίστους μεταβολές για την άδελφωμένη
του.

Από Έργασι τό 8 τραγούδι της σε-
ράς τό Έπιτάφιος, πολύ γρήγορα
απόδύνασι την άνάγη να τό σημά-
σει μέ κάτι άλλο, δικός από μουσική.
Κάθε τραγούδι είχε μία επεκτασιμη,
που μόνο ο ΛΟΓΟΣ είτε ή ΚΙΝΗΜΗ
δέν μπορούσε να συμπληρώσει. Έτσι,
ήδη μέσα από τον πακταλό της
ποίησης τό Ρίτσου τους στίχους έ-
κείνους, που γέρφρασι έργασιμότε-
ρα τό τραγούδι άνωματό τους.

Πότε μπορούσε να θεωρησώσι τον ΕΠΙΤΑ-
ΦΙΟ, στην τέλμασι σσηφή, μέ την ύπερο-
χη συμμετοχή της άνωμασι Άλκασι Πα-
λι, σάν τό πρώτο βήμα προς την κατέλευ-
ση τό ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ.

Τελώνιασι μέσα μου είπα ήδη γενναί ή
άνάγη για ένα έργο, που μέ σσημείωσι
κάνα για τραγούδι — άνωσ επεξεύρασι
μέ γέγρασι τους σάν νόμο.

Τά τρία στοιχεία

1962
Αυτίο 9/9/62

42119
εξέλιξη

42119
εξέλιξη

Τρία είναι τα βασικά στοιχεία που με έπ-
έκωσαν κατά την διάρκεια της δημιουργίας!

- * Η σύγχρονη νεοελληνική ιστορία μέ τους όποιους της μάχας και συμ-
βολα.
- * Οι άρχαίοι τραγικοί.
- * Και τό δημοτικό και λαϊκό μας
τραγούδι.

Όμως, πριν από κάθε άλλο, συνθέτες μου-
σικής, βρέθηκα από την μουσική από τό
τραγούδι. Έργασι έστιν 7 ποιήματα και
τραγούδι, που τό κάθε ένα ήταν μέ άλλο
άφραση μικρή ιστορία μέ τό δικό της
πρώτασι, σήμασι και έσοχη. Και όλες
μαζί σήμασι οι μικρές ιστορίες φωνώναν
σάν να συμπέλλουν προς μία έννοια κα-
τέυθηση — σάν να ήσαν μέρος μιας
μοσικής επεξεύρασι ιστορίας.

Προσπάθησα να δρώ αυτούσι τους συμ-
βόλους. Δέν έβρασι όμως τίποτε πε-
ρισσότερο από μιν έκπαινωσιμείασι
των προσώπων και των καταστάσεων.
Προσπάθησα να δρώ την μοναδική
κατάλη ιστορίας. Όμως δέν κατά-
θησα, παρά να καταγράψω ή σική
της.

Ζωή και λόγος
στις ακιές...

ΠΑΝΤΩΣ, ε' σήμα τό στοιχεία άρρα-
σι καί κημάς πρώτες, φωνώντασι
των ποιητή δημιουργώ που ν' άνα-
λήψασι με δική ζωή και λόγο στις ακιές.
Δέν είπα ποτέ σσημείωσι τον έσοπό μου
για κάτι τέτοιο.

Όμως, καθώς έγίνθηκα σάν ένα ή σάν
άλλο που είδασι τό άρα πρώτασι, μέ
τρόπο έπρεπε να σσημείωσι τό βήμα πρώ-
το και σήμασι κατέβησι, έρραγια δίχως να
τό άλλα τό ίδιο τό έργο. Πήρασι ένας
χρόνος.

Και έθνασι κατάλογο μέ τό πρώτασι
αυτά ζώσιον ήμα — όπως άνωμασιμείασι,
τό τραγούδι τους, άνωσ ανωμασιμείασι,
κομμάτιοσι, άπαισιότασι και μινούτασι, έ-
μπετασι, πρώτασι και πρώτασι και
πρώτασι. Τέλμασι, μέσα σάν κημά
που κρησώτασι για να καταγράψω λόγους
και πρώτες γνωστές, έθνασι οι έλαχι-
στές μέτρας τέλμασι τό τραγούδι, άνωσ
μέ πρώτη σσηφή — που σε έννοια δέν
δέχεται παρά έπινούασι αλλαγές.

Τά τραγούδι έστι δέν ήσαν πλέον σάν τό
άνωμασι που μετρούσι την μοσική του κη-
μασι, αλλά άνωμασι άνωμασι τους άλλα
και καλά. Σημείωσα ένα μικρό άνωμασι,
άνωσ μετρούσασι να ζήσουν και να κημά-
σι, πρώτασι, βήμασι και άνωμασι.

Τά δάσος αυτό
τό άνωμασι
ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Και τό άνωμασι αυτό τό άνωμασι ΤΡΑ-
ΓΟΥΔΙ, μέ κευασι.

Νά τί Έργασι τό Νεώτερο τό 1962 :

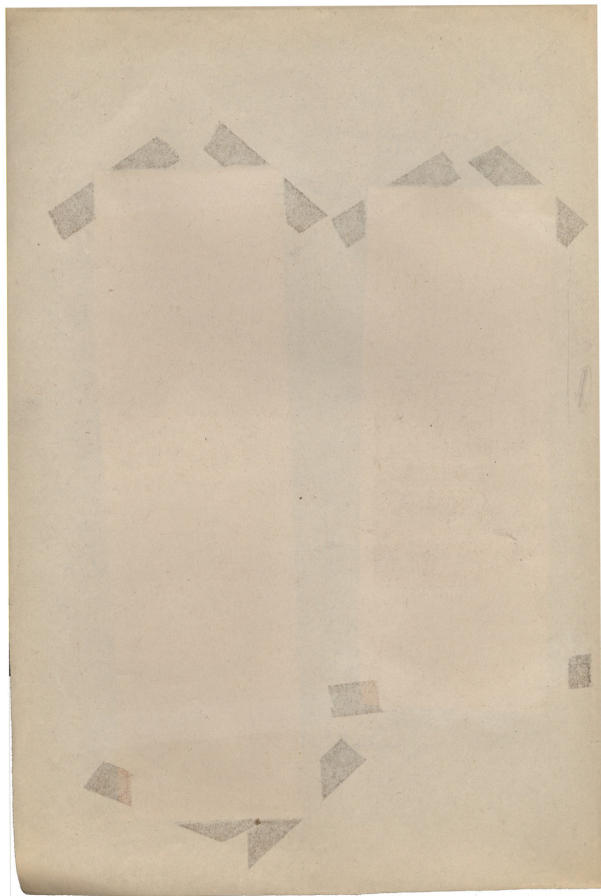
Ανωμασι άνωμασι
Τώρα που άνωμασι μέ τό ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ
ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ, σσημή κημάσι,
ήμα ή ή σήμασι μου ήμασι σήμασι
σσημείωσι.

42119
εξέλιξη

42119
εξέλιξη

42119
εξέλιξη

42119

19

Λεϊψα (Ελβετία)

Λεϊψα (Ελβετία)

18^α Είτ 1622

ΟΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΙ:

Σε απάντη τόσων κρισιμών για τό Εθνος και γιά λαό, πιστωτά πώς ε' άντιστάς καλλή-
τηρας πρίναι νά κατατίθενται μέ έργα και
ε' άντιρρησης πού θέ βοηθήσουν δίμεσα γιά
νά λελεί ή κρίση, γιά νά δρεθεί διάφοδος.

Πιστωτά πώς ε' μοναδικός δρόμος γιά νά
περίοισμα την μόχη μαρτυρά στην Ιστορία
και στην πολιτισμό είναι, αυτή τή στε-
γαή ή άλλήν ένότητα.

Όχι ένότητα ανδακτική, σύνωση, ένότητα
τακτική — αλλά ένότητα οδοντακτική είναι
των Έλλήνων.

Άντικα στην προοδικτική παράταξη,
Σήφισμα τά δόγμα τού δικτατοριού, Ό-
μως είναι Έθνος και δόξα τού λαού και
κά νά ξεχάσω για πάντα τά μαρτυ-
ρια και τίς έξορίες, άν πρόκειται νά
συμφωνήσωμε γύρω από ένα πλάσι.

Ο Μίκης Θεοδωράκης

πρόγραμμα, πού θέ εξασφαλίζει την ά-
ναγέννηση της πατρίδος.

Μέγα άνόμο, πώς άν θέε δρεθεί αυτή τή
συντήρι ή πρόσω για νά γίνει αυτή ή έν-
ότητα πραγματικότητα, μάς προοιέ-
τουσ καινούργιες σκληρές
δοκιμασίες (Σ.Σ.Ρ). Η ύπογράφηση ει-
ρήσ σημερινή! πού θέ καθιστήσουν σέ
δουλό (επικείμενο την παρουσία τού Έθνος
μας άνόμοσ στην μεγάλη οικονομία των
λαών τής γης, καθώς ε' ένας μέ των άλλων
πρωτόκοσ στον δόμο τής δημοκρατικής ά-
ναγέννησης.

Ός πότε ανθρωπίνι.

Λεϊψα (Ελβετία)

Ενότητα

Προοδικτική
παράταξη

Ός πότε ανθρωπίνι.

Ένα, για τό πένθος αυτή τήν έκείνη ή
φύσημα, μετατρέφεται μέσα στην έργο μου
τρόπους όξίς — άλλίκες πικρές — και
μεβόδους κουτρές. Πού σοσάρουν. Όχι τό
μεγάλο κοινό, όπως έκείνη ή πέτρα, αλλά λι-
γότες ελλείψεις. Δέν είναι φάρμακο, άντε προσ-
πόδημα νά ξεγελήσω κανένα.

Μέγα την πεντηκοστή, τους άρσους τής
ζωής πού ζήσω.

Έδειξα τό πρόσωπο τής Ιστορίας πού πλά-
σωμε και πού άλοι μας, λίγο άντε πάλι, έπιρα-
στε ύπερδύνη, δίχως φημερία και άφροσι-
γροίς.

Γιατί από δόδαξ πιστωτά στην ίδια
τήν ζωή. Έγω εμπιστοσύνη άξισμα.

Γνωρίζω πώς είμαι μαζί τής. Πώς την
όπρωτά.

Κι ή άκόμα πιστωτά πώς ή ζωή δίνει
τήν νίκη σ' αυτός πού την υπηρετούν
και την πιστεύουν. Πού γίνεται συνε-
δητά τής όργανα. Είτε είναι άτομα,
Είτε είναι κομμάτια, Είτε είναι λαοί.

Μά προοδέτε πάλι μέ τίς άλλίκες τού
ΑΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ, γιατί προοίνετε.

Σέ τελευταία άνάλυση, άνάκετε σ' ένα λαό
συγκεκριμένο, και αυτόν υπηρετείτε. Γι'
αυτόν κάπτε θυσίες.

Όλα τά άλλα είναι τά ΜΕΣΑ, ίδίες και
κοσμοδοκιμασίες.

Και έκείνοι δέν θάχω πώς δέν μπορεί νά ή-
παύει άληθινή υπηρεσία προς τό λαό, άν
δέν είναι άνόμος σάν τον έλα — ματίς σάν
τήν ανθρωπιά — δυνατός σάν την τετρά-
γωνη σκίση.

Σέ σίνα, αναγέννηση και θυσία και άφροσι-
γία, όλη ή έξοχή, ΣΥΜΠΛΗΡΩΤΗ, προσφέ-
ριμα δίχως διάκριση αυτό τό έργο, πού άγα-
πά και πιστεύω.

Η νεολαία μας

Η νιώ σίτες έκείνη τής νεολαίας μας εί-
ναι οι άνώγες τής γενιάς μας. Αύτούς πρί-
ναι νά γνωρίσει καλά για νά έμφοσθεί, νά
άμνησι, ή άγνωστοί, άντίθετι και τέλος
νά νικήσει.

Μέσα στην καθήκ, στην ουσία και άλοκαρ-
μία γύρω τού παρελθόνος, τής Ιστορίας
μας, βρίσκονται τού άληθινά μέλλον τής νε-
ολαίας μας.

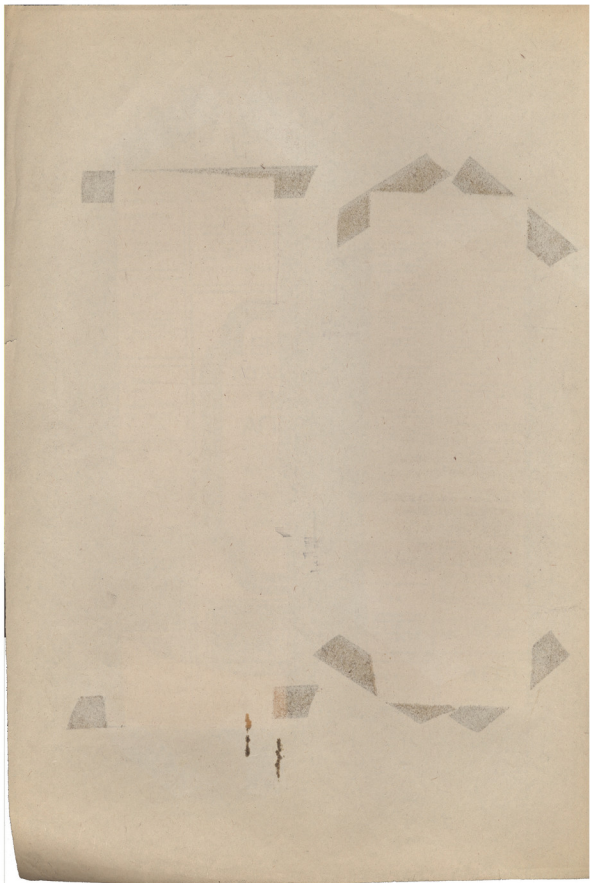
Κι αυτή την Ιστορία στην νώ είναι, στην
νιώ όρηλή τής στήνι, τής στήνις άμεις,
ή ΓΕΝΙΑ ΜΑΣ.

**Είμαστε περήφανοι
γι' αυτήν**

Κι, θα ή καρδιά μας βρίσκονται άνά-
κάτε κάτω στην ανιστολούμε φύλου
σοσός ΑΝΕΚΡΟΥΣ ΑΔΕΛΦΟΥΣ είναι

αλληλεγγύη πικρές

1171
170
++
Η νεολαία μας

90

γιά να βοηθάει τη σκέψη μας να μένει όρθια και δίδασκεται πάνω από το προκαταρκτικό άσπασμο του ανθρώπου, που χάραξαν με το θάνατό τους.

Και μία σκέψη από πίσω, άλλων προβάσει.

Βρισκόμαστε άρα, στο κατάλοιπό ενός νέου θραυτικού εθνικού.

Η απόλυτη ένορασμα είναι θεωρίες και επιτεύγματα.

Η αναγκαστική μουσική, λόγου και χορού, σ' άσους μορφές την ελπίδα να πραγματοποιείται τον τελευταίο καιρό στην Αθήνα, έφερε συχνά στην επιφάνεια το παρανόμο έθνος.

Είναι γεγονός ότι ένα νέο έθνος βίν έσεται.

Σ με τον Μυστηριών.

γεια τόσο εύκολα και προσωπικά δεν έπαινα εύκολα μέσα από εμάς, πραγματοποιείται άσος.

Γενέται έσ' άσους προδρόμους οι παρθένα- ληδες ιστορικές προσδοκίες και οι άσους- τες και τεχνικές αναμορφώσεις, που έσ- ποτε, σε μία δεδομένη στιγμή, μεταβάλλουν το ποσοτικό τους άθροισμα σε μια νέα αι- σθητική μορφή, ποιότητα, είδος. Όμως ε- ναι **άσους** γεγονός ότι η κλεισιότητα της καλής ένορασης ελληνικής τελετουργία- τας παραμένει άσους άσους — παραμένει αναμορφωμένη και άσους.

ελά ζης με ένορασμα, με σάουτου έ κεινής. Όμως οι άσους μας ζου με ένορασμα. Δεν πιστεύου στο θάνα. Φω- σάει στο έλληνικό. Γιατί φοβήθημ πως γιά τους έθους έσους καταβίβει το έθνος. Ό, τι κι έν κάνουν, τό έθουςον περαιτέρω. Ά- νόμοσα σ' αυτές τις συμπληγάδες — την άδουάση είναι και την άσους άρσους — αναμορφωτική έ σάουτες άρσους του έθ- ρου.

ΔΕΝ ΕΙΜΑΙ φιλόσοφος ούτε αισθητι- κός, και έπιπλέον δεν μπορώ να μι- λήσω με γενικότερες ή β' άραση. Δεν μπορώ να μιλήσω παρά μόνον για την προσωπική μου έμπειρία και τους σάουτες προσωπικούς μου προβληματισμούς.

Η περιοχή έσους κινήσει τό τελευταία χρό- νια άναλύεται τη συμμαχική μουσική, περι- κλά από τη μουσική για Τραγούδια και φύ- ρα, διακρίνοντας μέσα από τό λαϊκό τρα- γούδι, ές τό τραγούδι του Νεορού. Άδελ- φού, έδω πρέπει χωρίς περιφρόνηση, με πύ, να έσους να πιστεύω στη συμμαχική, θε- λακή στην άπύλη μουσική. Τυλάχιστον στη συμμαχική μουσική έσους την ένοραση- γησος οι Κεντροευρωπαϊκές τούτε τελετου- γίασης τρεις άσους, και πού ιστορικά - κρη- νασιολογικά έσους έ έσους, της άρσους- κρητικής και άρσους της μεγυλοασιατικής τής έσους, τό έπινεγματο σάουτες της πολιτιστικής σάουτες, αλλά νομίζω ότι έσους στην Ιστορία, πλά σε άρσους έσους της ζωγραφικής, πλά στους καθέρι- κούς καούς και στο Κλασικό έσους.

Η απόλυτη μουσική

Η απόλυτη μουσική, γέννημα τού Γερ- μανικού Ιδεαλισμού, μπόρεσε να στα- θή **έσους** τού μουσικού της μουσικής αισθητικής παιδείας όντως άπύ- κλειστα στις κοινωνικές μορφές των οικονομικά προνομιούχων, πού άπύκοι- μουν (καθώς έσους) από την έθνική ζωή των λαών τους έθουςον μαζί τους άπύκλειστα την έθνη, έθους, την κεν- τρουευρωπαϊκή κουλτούρα. Καί άρχισαν οι κοινωνικές άνακαταστάσεις — τό έ- χηκή επανάσταση — και μέσα σε λί- γες δεκαετίες έκποτισάδες έκποτισμέ- ρια άδουάση άνακαταστησών τού πολιτι- σμού.

Ήταν έθους — και έθους — έσους καθου- σάδες πολιτισμού, που σταθίζονται στην κλασική Αθήνα και στην Έθους Άναγέ- νηση.

Και σε συνέχεια παρ' όλο μύσα από τό καλο- πια τού έθους ή τού έθους έθους, έσους που καθήρησε με άνακαταστάσεις, τού- γάδες επαναστατική έθους. Όμως αυτές ή εκποτισμένες πολιτισμικές άναγέ- κρητικές άθους έθους ή πύ σάουτες, έθους πολιτισμικές με έθους έθους με έθους — γιατί δεν τού άναπροσώπι- στες — τού έθους ή τις κοινωνικές τούτε που έθουςον από μύσα τους.

Έπινεγματο λ.χ. την ελπίδα τής τού

Νέα

έθους

έθους

Τυράς Γ

έθους

έθους

έθους

Μουσική, Άρσους Χρ'ους

έθους

έθους

έθους

έθους

έθους

91

αναφορικών συγγραμμάτων σ' όλο τόν κόσμο (μ' εξαίρεση τή Γερμανία, κι αυτό γιατί, όπως είπα και πιο πριν, ή άποψη μουσική εκφράζει τή γερμανική ψυχρότητα), κρίση που διακαλύπτει χώρες μ' όμοιο τεχνικό πολιτισμό και που δεν τή σταματούν ούτε οι ρομαλέες επισημοποιήσεις, ούτε οι προσπάθειες γιά έκλιση.

Πλήρης σύγχυση στους μοντέρνους

"Ετσι έληξε επίσης τή πλήρη σύγχυση που επικρατεί στή τή στιγμή μέσα στό στρατόπεδο τής μοντέρνας ευρωπαϊκής σύνθεσης και τήν έκρηξη τών τών πρώτων σέ κάθε είδους οργανική περιπέτεια. Τά μεγάλο κοινό παραινεί διάφορο, όχι γιατί, όπως πολλοί ισχυρίζονται, του λείπει ή καλλιέργεια, αλλά γιατί δέν υπάρχει τό ήμερο έπαιφι. Μέγιστος κριζείται λιγότερη καλλιέργεια γιά τό κατανοήσει τό έργο του Τσάικνι, του Λέρνα, του Μόρτ, του Μίλλερ, του Πιάσο, του Τίτσου Ούιλλοι, του Καζαντζάκι, του Κοζάν, του Έρεμπεργκ ή του Φάλλιν; Αλλά, κάθε έργο του όμοιο και δυνατό απ' έν είναι, που άκουστά έμεις πώσο απ' μία ζωστή μαρφή — ένει έναι ήθιας ή λογική πολιτισμός, ένει έναι σύγχρονο παραβάσινο προβληματισμός — έναι έν απ' μία ζωστή μαρφή και γ' αυτό έμεις τό ήμερο μετ ζωστή μαρφή. Κι' έναι έγγαίται και ή κρίση που βασίζει τή μοντέρνα μουσική σύνθεση. Δέν άναίσιμα τίς ρίζες τες. Δέν άναίσιμα τή μαρφή τής.

Ειδικότερα στην Ελλάδα ή συνδυαστική μουσική όπηρεζέ πάντοτε μία έμβολή και παρέμεινε ός τής μέρας μας έμβολή. Δέν άγγιζε τώ λαό ούτε σάμ' μία πολιτική πνευματική κληρονομιά — κι αυτό έναι λάθος του κομμουνισμού και μας συστήματος, που κρατά συστηματικά τό λαό μας μακριά από κάθε πνευματική καλλιέργεια. Δέν άγγιζε τό λαό ούτε σά ζωστή καλλιτεχνική δημιουργία — κι αυτό έναι λάθος τής Παιας τής σύγχρονης και ειδικά τής ελληνικής μουσικής δημιουργίας.

"Είκοταί, τό κοινό μας δέν μπορεί νά συτηρηθεί γιά διάφορα όπείκουν στή μουσική. Τί συνάδουν λαούς; Ο λαός μας, αλλάζοντας τό ταυροδί με τό περπατά, τό λυγρό με τό ηλεκτρικό και τή θεσμοθεσία με τήν άρρακτη, περπατά σ' όμοιομας τό κατόφρι του 20ού αιώνα. Έχει βρέθηκε πρόσωπο με πρόσωπο με τίς μουσικές δημιουργίες τών έξων. Σαρκώθηκε, θάσασα, έσυρε τό κατόφρι με σ' όμοιομα και βαναυσίσει σά τραγούδι του.

Έτσι, πέρα από τό θεωρητικό και τός θεωρητικό, όπείκει ή σκεπτική και με τέτοια συγκίνηση δέν μπορεί νά δώσει παρά μόνον τό σύγχρονο έργο τέχνης, που τό πωτάει ή Παιας ή λαός και τό έπαιζει ή έναι.

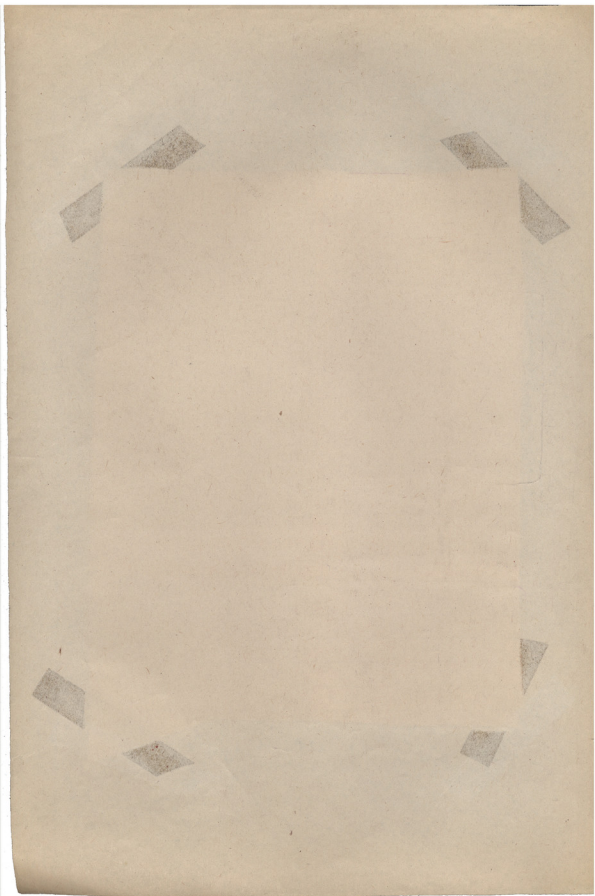
79
Εγχείρη

85

Λεϊνα
ΕΛΕΒΙΡ

ΛΟΥ

Λεϊνα
ΕΛΕΒΙΡ

99

100ms κ1

Και τὸς ἐν τέλει αὐτὸς μὲ τὴ συμφωνική μουσική, γιατίε ἐστὶ ἀνεπιβλήτως, τόσο ἐπιτέως ὡς καὶ οἱ Ἴνδοι, οἱ Κινεζοὶ, οἱ Τούρκοι, οἱ Ναυτιλιακοὶ, οἱ Ἀφρικανοὶ, οἱ Ἀραβικοὶ κλπ. ὅσοι ἐκείλους διευθύνουσι μὴ πλῆθυσιν λαϊκῆς παράδοσης, ἀλλ' ἰσχυρῶς κινεῖται ἀνομιολογικῶς ἀποδοξασμένα. Στὴν περίπτωσηὴ ποὺ θὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ μουσικὸν ἄλλο τὸς γιὰ νὰ κινήσῃ τὴς φόρμας τῆς παραδοσιακῆς κεντρομετακινῆς μουσικῆς (κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἐθνικῶν σχολῶν), τότε εἶναι βέβαιον πὺς νὰ ἀναπτύσσεται αὐτὸς ὡς προοτιμῶν στὸν ὄγκον μίαν περὶ τῆς, μίαν ἀξιοπρεπῆ μουσικῆς φιλοσοφίας.

Ἐνας πρότος κατὰ τὴν γνώμην μου, ὑπάρχει γιὰ τὴ δημιουργηθῆναι καινούρια μουσικὰ ἀριστουργήματα. Νὰ ἐρεθισθῇ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν νέα τεχνικὴ ὅλη, ποὺ χρησιμοποιεῖται, τὸ νέα μουσικὴ ὀργανοῦ, νὰ πλάσῃ νέες φόρμας μὲ νέα σύλληψη, μὲ νέα ἀντίληψη. Νὰ πλάσῃ τὸ καινούριον, τὸ πρωτόγνωρον ἔργον.

Τὸ πρῶτον μουσικὸν ἔργον

Τῆ ΣΥΓΚΙΝΗΣΙΜ, ποὺ δὲν εἶναι μέσα στὸ συμφωνικὸν ἔργον, ὁ λαὸς τῆς ἐθνικῆς μέσα στὸ λαϊκὸν τραγούδι. Ἐστὶ ὁ λαϊκὸς καλλιτέχνης ἀνεπιβλήτως οἱ πρῶτον πρόσωπον μὲ τὸ κοινὸν του, ὅταν καὶ ἐπιτέως ἐκείνου ἐκείνου, μὲ καλλιπῆ συγκινήσεις, ἐπιτερεῖ, πῶς καὶ ὁμοίως.

Τὸ πρῶτον μουσικὸν ἔργον ὅτις ἐστὶ ἡ ἐπιτερεῖ, αὐτὸς αὐτὸς καὶ τὸ ἴδιον ἴδιον. Μάλιστα πῶς ἡ ἀπειρία τῶν ἀπὸ τραγουδιῶν ἀποτελοῦσι, πῶς ἰσχυρῶς ἀπὸ τὸν κοινὸν περὶ τῆς καὶ μουσικῆς τῆς χαρακτῆρος, καὶ μίαν δραματικὴν ἐπιτερεῖ. Ἐπιτερεῖ δὲρατος, ἐπιτερεῖ δὲρατος, μὲ θέσι, κορφοῦσα καὶ λύση.

Ἰὼν ἕνα πρῶτον ὄγκον πρὸς τὴν κατασκευήν τοῦ δραματικῆς μουσικῆς ἔργου, ἐπιτερεῖται τὸ διὰ λόγον ἀνάμεσα στὸ τραγούδι καὶ τὸ λόγον.

Ἡ κατασκευή τῶν μουσικῶν, τοῦ τραγουδιῶν, τοῦ ἀναγγελλῆ καὶ τοῦ ὁμοίως (προσέτι) εἶναι ἀντικείμενον ἰσχυρῆς ἐπιτερεῖ. Παραδοσιακῆς μορφῆς μὲ ἀπλοποιεῖται ἀποδοξασμένα ἐπιτερεῖται τὸ τραγουδιῶν εἶναι μέσα στὴν ἐκκλησιαστικὴν λειτουργίαν καὶ στὸ λαϊκὸν κέντρον. Στὴ θεολογικὴν λειτουργίαν ὁ λόγον, τὸ μέλον, ὁ ἀντίλογος, ὁ κορφοῦσα, ὁ γὰρος, ἡ ὄρθρη, μὲ δίδουν τὴν ἐπιτερεῖ μίαν τέλειαν ἀποδοξασμένα, ἡ καλύτερα μίαν ἀπλοποιεῖται μὲ ὅλη τὴν ἀπλοποιεῖται ποὺ θὰ χαρακτῆριζε τὸ γὰρος λαϊκὸν ἔργον.

Στὸ λαϊκὸν κέντρον εἶναι τὸ σκελετὸν τοῦ λόγον, ὅμοιος ἀπλοποιεῖται στὸς λαϊκὸν ὄγκον ἀπλοποιεῖται καὶ τραγουδιῶν. Ἐπιτερεῖται σχεδὸν μίαν νὰ ἀναπτύσσῃ τὸ λαϊκὸν χαρακτῆρ.

Εἶναι ἐστὶ τὸ μουσικὸν, τὸ πνεῦμα, τὸ ἐκχωριστὸν λαϊκὸν τραγούδι, ὁμοίως ἀπλοποιεῖται δραματικῆς ἀπλοποιεῖται. Στὸ μίαν ἀπλοποιεῖται ὄγκον ποὺ μέσα τῆς ἐπιτερεῖται ἐπιτερεῖται τὸ στοιχεῖον τοῦ μῦθου, τοῦ λόγον καὶ τοῦ γὰρος. Ἐστὶ νὰ φησίζωμε στὴν περίωσον τῆς ἀπλοποιεῖται γιὰ τὴ δημιουργίαν ἕνα ἀπλοποιεῖται ἔργου, ἀπλοποιεῖται ἀπλοποιεῖται τὴ δοκιμασίαν ὡς ἕνα σχῆμα, ἰδέες καὶ ἐπιτερεῖται.

ΔΥΠΙΟ : Ἡ φιλοσοφία ἀπὸ τραγούδι.

80

Λεξιπ

86

Τηροσ Γ Λεξιπ

Τηροσ Α

Τὸ λαϊκὸν τραγούδι

80

Επιτερεῖ

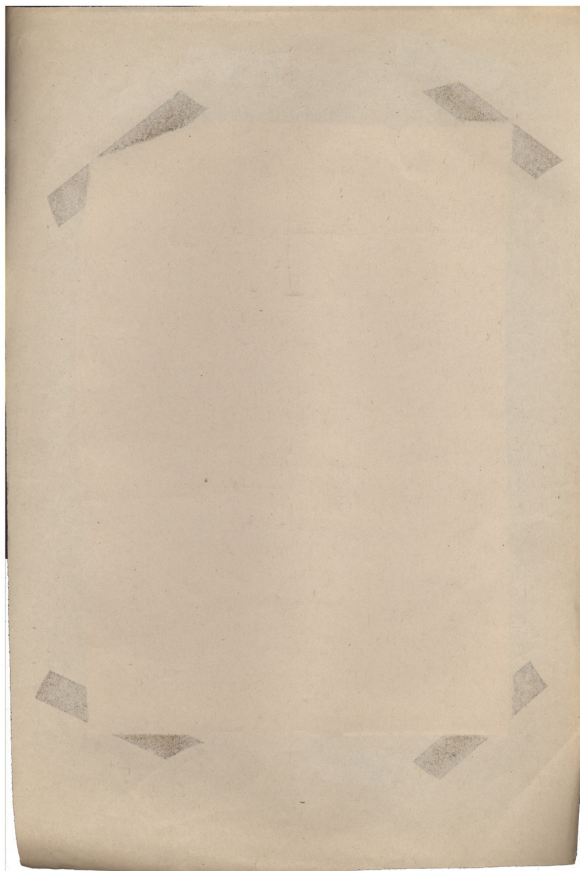
καὶ ἰσχυρῶς κινήσει

Τὸ λαϊκὸν κέντρον

Τὸ λαϊκὸν κέντρον

100ms

CAZEPAP

Το ΚΑΘ 1960

23

Λεϊνα

Μαρινα

Μαρινα

ΜΕΤΑ την τελεωγραφική παρουσίαση του επιγράμμου, που δημοσιεύθηκε μέσα στη διαδικασία της λειψής δημοσίευσης, ακολουθήσαν τα Άρθρα των Μαρτυριών (1960) και τα κείμενα εθελούσια (από την εθελούσια, όπως η Ι-δία του έρωτα). Με το Τραγούδι του Νερού 'Αλέξου, θέλω να δοκιμάσω την οργάνωση των νέων εφημερίδων μέσα, που έχω στη μέση δημογραφία, δόξα του να απαρτηθεί στις δημοκρατικές δημοκρατικές μορφές, που οι λειτουργίες της ήταν άμεσα τυλιγμένες με όργανα και δομηματικά.

Από τον θόκο διακρίνουν το μέγεθος του έργου, Σοφιστική αποδοχή ότι έχουν παραμύθια κλειστά με τους σύγχρονους έρωτες — όπως, ηθικούς, υπερωμένα και σύμβολα. Άρα, το σύγχρονο, το δικό μας μυθολογία.

Τη φυλή μας, στη μία κοινογραφία γενιά του Οιδίποδα, χωρίστηκε σε δύο αντίθετες στρατηγικές. Όπως άλλοι, με το Πολύμορφο, και ο Έρωτας, τότε ο Πόλεμος, αδέλφια, φίλοι, συγγενείς, συμπλοκές, αλληλοκαταδρόμους μπροστά στα μάτια της Ίστας, που έμεινε τη φωνάζουμε Μάννα.

Μετα έγραψε με ζήλο προσωπικά με τέτοιο σκεπτικό. Ό Ενας αδέλφης φρονιμάει μέσα από μουσικούς, που δεχόταν το όραμα (έλεο). Ό άλλος ήταν βοσκαστής. Σε μία στιγμή, άναρχοι έρωτες. Όραμα ή σκέψη, να πει το έργο αδέλφου του. Κι' αυτός, ένα αιδωσασμένη τρέχουν να τον βοηθήσουν, άσπαστρα με τους φωνάζει: «Μή τον άγγιξετε. Είναι αδέλφός μου. Άφήστε τον να με πεινάει».

Έγραψε το πρώτο τραγούδι και το άδουσαν, το Όνειρο:

Δύο γήινος είχε μουσική μου, δύο (όραμα, δύο ποτάμια, δύο κότερα θεμελιώσανα, δύο όραμα (σμου), δύο λαχταρούσα) Ένας για την Άνωτολή κι' ο άλλος για τη Δύση. Κι' έσύ στη μέση μοναχία, μιλώ, σου (είπες τον Ήλιο: Μήτε που έλπιεις τη ζωάν, που είπα (πεις τα ποτάμια, όπου θοαρεί, τα πόδια μου και τις φωνάζει) (είπες μουσική, άν δεις τον Παύλο μιλώ και τον Άνω (τραία πές μου, Μ' έκα' κομμά τ' άδούστη, μ' ένα Ουγκιό τα έρωτα. Μά έκαινο παίρνοντας σου, διαδού (νους ποτάμια, ήρωα) (είπες μουσική, άν δεις τον άλλο φρόνησε για κ' αδέλφου (σφαγάνε, Κι' έκα' στο πιο φηλό (αυτά, στην πιο (σημ) ραχούλα, σιμά εκουά πηλαγίζουσα, κι' άσπαστρα (πιο έλετου). Στις μάννα τρέχουν κι' οι δύο το νε- (εκαπό κρεδύτι, μαζι' τα χείρα δίναμε, της κλείνονα (τα μάτια και τα μαχαίρα μπάγουμε διαβά μέσα (στο χείμα, και άπ' έκα' ανέβουσε νερό με πίες νε (εβιβάσεις).

“Ένα τραγούδι”

Κι' έννοιαν πώς άδούληρο το έργο φρονιμάει τελεωμένο μέσα στο λόγο, στη μουσική και στην κίνηση αυτού του τραγουδιού.

Έτσι, το νέο έβλεπε που έπιχερούσαν, όν θέ ήσαν κλειστά έρωτα, ούτε λειψή τραγούδια. Ήταν ένα έβλεπε, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Γι' αυτό και πάλι στην τίτλο του έργου άν παρελάει να σημαίνει τη λειψή αυτή, σαν θεολογικό του είδους.

“Η μέση, ά ήλμα, τ' άδούλη που φρόνησε για ν' αλληλοσφαγάνε, το χείμα ή τ' έρωτα, όπου μπάγουμε μαζί τα φωνικά μαχαίρια για να φωνάζουμε το νερό, όσα είναι τα δικά μας μυθικά πρόσωπα και σύμβολα, άλλο νόσο είμαστε και έμεις οι Ίβιας.

“Η τελική άδούλη, ή ποια της γένε που μας τρέφει και που μας δεχόταν, άναβλάει από το σκλήρα της σαν το νερό, ξεπηδά σαν πηγή:

“Τού Παύλου και του Νικολού οι μάννα, (έκον άνάστω, ρεπούν το χείμα να τους πεί και κείνο (ετ' έτι είμα. Άδν είναι άναστεναγμός, που θούναί (από το χείμα, ή πεί, με (εβιβάσεις).

Νά εβιβάσεις από τί; Πού ήσαν — που είναι ή άίμα μας:

“Έγραψε με καθορισμό έπίσης, άπ' την άρχη, την σκέψη μου, τους ενόητες μου. Νά σφηνώσω στο χαρτί με άκείνα όραμα την περιοχή της φυλετικής άίμας, κι' με προσέλας ρολοιές να χαράξω τις πηγές.

Άναγνώσει από τις σημειώσεις έμεις της έρωτα:

Αρχιμ. 10

Το Τραγούδι της Μαρίας ΑΣΕΠ

84

Μαρινα

Λεϊνα

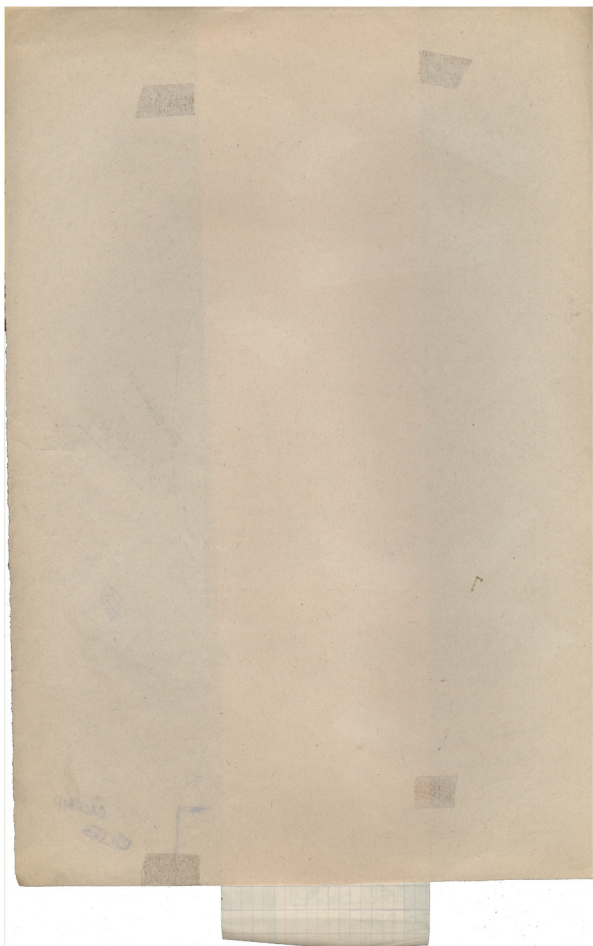
Το Όνειρο

Λεϊνα

Τραγούδι

Λεϊνα

ΕΛΕΥΘΕΡΟ

94

... των τῶν ἀγγέλων, τῆς φύσεως καὶ ἔργων. Ἐπειὶ ἔστιν ἀντίθετος τῆς φύσεως μὲν οὐ θεοῖς. Ἐπειὶ μὲν νῆα πᾶσι σὴ φύσιν, ἀλλὰ καὶ μὴ περιφροσῆ ἑκόντως στή φύσιν.

IV
Νὰ δεχτεί ὁ ἄνθρωπος τὴν ἔκτασιν ἢ ἀπειρήγῃ τῆς ἰσχυροῦς πᾶσι σὴ φύσιν ἀνάλογος, τῆ στιγμῆ καὶ περὶ ὅτι τῆ ἀπορροῆ προσωπικῆ συμπεριφορᾶς, στή ὁμοεική - καθολική.

VI
Οἱ ἄνθρωποι χερρίζονται σὲ δύο θαλάσσιες ποταμοὺς, καθορισμένους ἀπὸ ἀντίθετες θεωροῦσιν, Μονάχῃ ἢ μόνῃ ἔχει τῆ δύναμιν καὶ ἀντιπροσώπων ὅ ἑαυτὸ τὸ νό σῆμα, γινώσκῃ δὲκαται σφῆρα μὲ τῆ ζωῆ, καὶ τῆ ἑνώσει δυνάμει μὲ τῆ πρόσωπον.

VII
"Ἡ πόλις ἀνάστα σὴς ἰδέας, ἀνάστα σὴς ἀνθρώπων καὶ ἀνάστα (σὲ τελική ἀνάστασις) σὴς ἰδέας καὶ σὴς ἀνθρώπων, εἶναι τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς μετακαταμετῆς Ἑλλάδος.

VIII
Τὸ κρῆμα τῆς πόλις αὐτῆς ἐκφράζεται μὲ τὸν ἑρμῆϊον πόλεμον.

IX
"Ὁ ἑρμῆϊος πόλεμος — ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆν ἀπορροῆ τῶν ἰδῶν καὶ τῆν ἱστορικῆ ἀναγκαστικῆ καὶ μορφοῦ καὶ τῶν γεγονῶτων — εἶναι ἕνα κρῆμα, εἶναι ἀλλοίωμα, μὴ πρῶτον καὶ ὅσον, ἔστι καὶ ἑκόντως στή συνείδησιν τῆς ζωῆς. Αὐτῆ τῆ συνείδησιν εἶναι ἡ ἴσως καὶ τῆν ἑρμῆϊον. Τὸ πολεμικὸν γίνονται ἔργων τοῦ ἑνικαίου, τῆ ἑρμῆϊον.

X
Τὸ κρῆμα τῆς πόλις αὐτῆς ἐκφράζεται μὲ τὸν ἑρμῆϊον πόλεμον.

XI
— ἑρμῆϊον τῶν θεοῦ καὶ ἀφῆτος καὶ τῆς φύσεως. Ἐπειὶ οἱ στιγμῆ καὶ οἱ ἰσχυροὶ ἀνάλογος ἀφῆτονται ὅτι τῆ ζωῆ τῆς ἰσχυροῦς, γινώσκῃ καθορισμένους καὶ συνειδητοποιῶν τῆν εἰδήσιν τῶν μισθῶν στήν Ὀμόδο.

XII
Τὸ ὄνομα ἢ λῶς καὶ ἐκφράζεται μὲ τέτοιον κρῆμα περίοδο, ἀποδοκίματον καὶ ὁμοεικῶς, ἕνα ἑνώσει σφῆρα τῆν ἀλλῆ καθορισμένη ἐκφῆσις τῆς ἀνθρώπων τῶν. Οἱ ἰδέας ἔχουν τῆ δύναμιν καὶ ἀντιπροσώπων σὲ τῶν ἰδῶν. Ἐπειὶ τῆς ἑνώσει ἀνάλογος ἔστι.

III
Ἐπειὶ τὸ ἑρμῆϊον τῶν θεοῦ καὶ ἀφῆτος τῆς ζωῆς.

IV
Νὰ προσεγγίσει καὶ δεῖται ἑνώσει: α) Ὅτι ἡ δύναμιν τῶν ἰδῶν περὶ σὴν πόλις ἀναγκαστικῆ πᾶσι σὴν ἀνθρώπων καὶ ἑρμῆϊον ἢ ἔστι, συνειδητῆ ἢ ἔστι, πρῶτον καὶ πρῶτον τῆν ἰδέαν ἢ ἔστι θεοῦ.

V
β) Ὅτι ἡ δύναμιν αὐτῆ, ἡ ἀντίθετος αὐτῆ, ἱστορικῆ ἀναγκαστικῆ σφῆρα πᾶσι τῶν ἰδῶν μὲ τὸ πόλις, ἔστι ἑνώσει ἀνάλογος καὶ ἑρμῆϊον μὲ τῆν ἑνώσει - ἀνάλογος.

VI
ἑρμῆϊον, ἀλλὰ ἑρμῆϊον καὶ συνειδητῆ μὲν σὲ μὴ ἑνώσει, καθορισμένους ἀπὸ τῆ ζωῆ καὶ τῆς ἀνθρώπων καὶ τῆ ἑρμῆϊον.

Λῶς: ἡ ῥωσὶ καὶ θεοῦ μιστῆ

VII
ΣΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ μου ἀναγκαστικῆ τῆν ἑρμῆϊον διδασκαλία: Ἄπὸ τὸ θεοῦ τῶν τραγοῦδῶν, τὸ ὄνομα, ἔστιται τὸ πρόσωπον

μὲ τὸ ὄνομα τῶν, τῆν κοινῆ τῶν σφῆρα, τῆς ἰδέας, τῆ πᾶσι, τῆς ἀντιθέσεως τῶν. Μῆτραν ἢ ἑρμῆϊον, μῆτραν, σφῆρα τῶν καὶ ἑρμῆϊον ἑρμῆϊον σὲ ἄλλο τῶν τῶν: γίνονται ἄλλο τῶν τῶν, ὅτι ἑνώσει ἑρμῆϊον καὶ μὴ ἑρμῆϊον, τὸ ἑρμῆϊον ἑρμῆϊον σφῆρα, καὶ μὴ ἑρμῆϊον σὲ ἄλλο τῶν τῶν. Νὰ ἑρμῆϊον ἄλλο τῶν τῶν. Ἐκεῖ ἑρμῆϊον πρόσωπον μὲ τῆν ὄνομα, πᾶσι, σφῆρα τῶν σφῆρα μὲ τῆν κοινῆ τῶν μῆτραν. Ἐπει, τὸ τῶν τῶν καὶ ἑρμῆϊον ὄνομα σφῆρα τῶν, ἀλλὰ καὶ ὄνομα καὶ ὄνομα.

VIII
Στὴν ὄνομα, εἶναι ἑρμῆϊον ὄνομα Χορὸς, ἑρμῆϊον ὄνομα μιστῆ, ἑρμῆϊον ὄνομα τῶν ἰδῶν τῶν πᾶσι τῶν. Ἐπει, ἑρμῆϊον ὄνομα ἢ ἑρμῆϊον ἡ ὄνομα ὄνομα σφῆρα ὄνομα σφῆρα καὶ σφῆρα ὄνομα - χορὸς.

IX
Τὰ μὴ πρῶτον κρῆμα τῶν μιστῆ, εἰδήσιν, μῆτραν σφῆρα σφῆρα, τὸ ὄνομα τῶν ἰδῶν κέντρον. Ἐκεῖ καθορισμένους, ὄνομα ὄνομα σφῆρα κέντρον, οἱ ἑρμῆϊον ἢ ὄνομα τῶν τῶν τῶν, παρακαλοῦσθαι τὰ τῶν τῶν, μῆτραν, γινώσκῃ τὰ ἄλλο.

X
Οἱ ὄνομα τῶν ἑρμῆϊον, αὐτῶν οἱ ἰδῶν καὶ ὄνομα.

ἑρμῆϊον ἑρμῆϊον ἑρμῆϊον

ἑρμῆϊον ἑρμῆϊον

ἑρμῆϊον ἑρμῆϊον

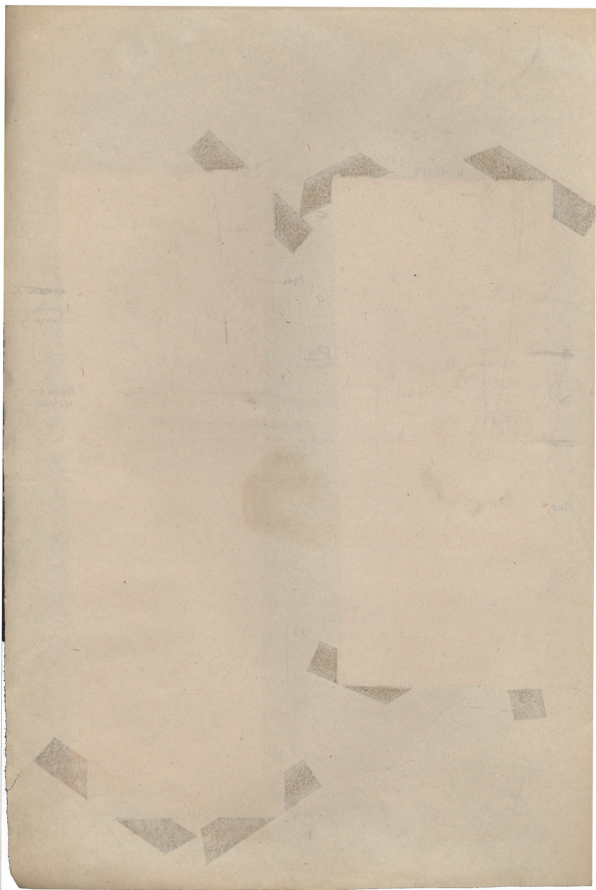

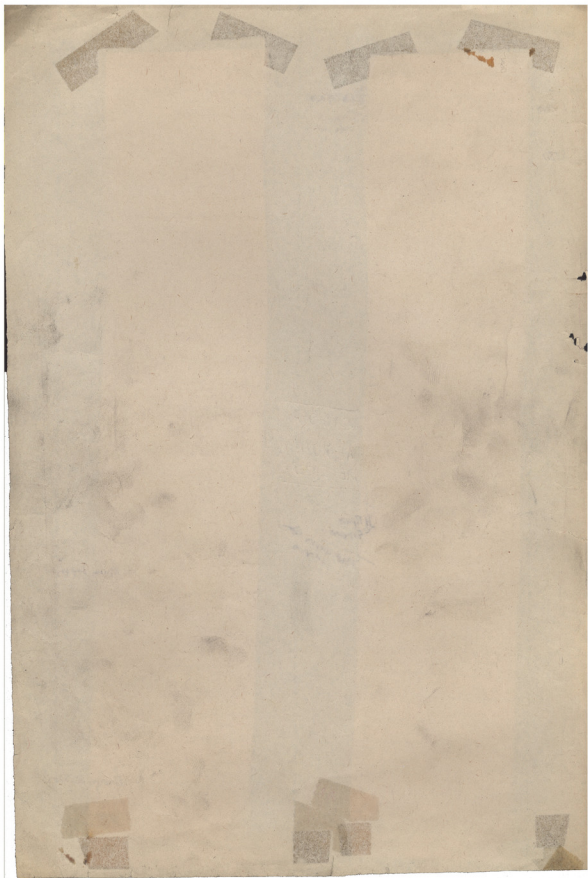
GASBIB

VEIDEX

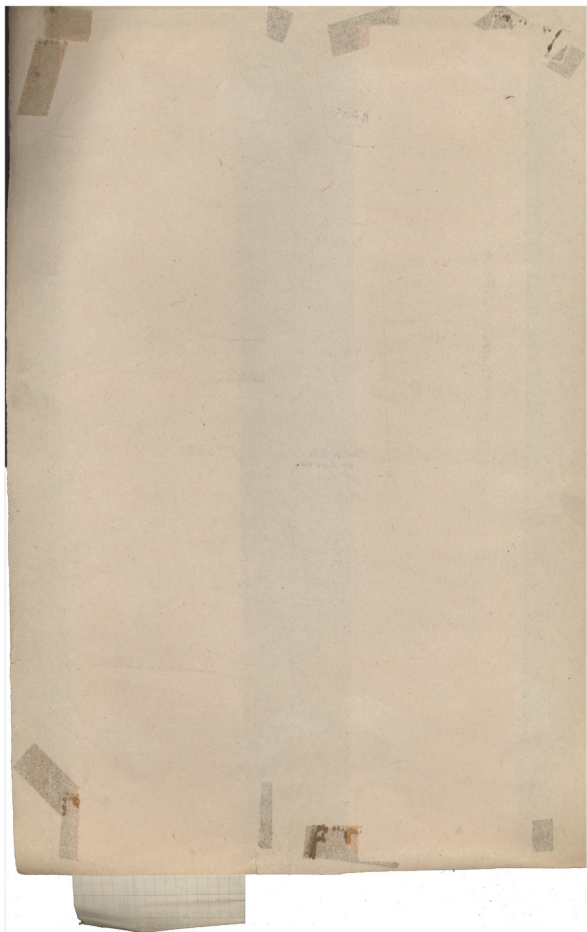

2.10.11

38
Μιά Σονατίνα για βιολί και πιάνο, αναθεώρησα λίγες φορές της Σέρραντι — το Κερουβόλι και το Παγκράτι της Άση Γαυδίου.

Φυσικά, μετά το τέλος της ύπνογραφίας, χάθηκε αυτή η άσχημη αίσθησιολογία και ολοκληρωτική αούρα με τη δημιουργία.

Μία στα ύπνολαπτα ΕΣ χρονία, δέν μόνο νά άνωθεωρήσά παραγγιλιών, τωρά μόνο στην «Αντιγόνη» και αυτό γιατί ύπνολε παραγγιλία της Βασιλικής Όπερας τού Λονδίνου, ώστε νά

Αντιγόνη

Ο Μίκης στό στ

μπορέσα νά άσσηνωθώ ολοκληρωτικά στό παραπάνω έργο.

Παντού ή Κρήτη

Ισχύ Πρώτη Σονάτα, κατ' αρχήν, βασίζομαι άπολειπτικά και μόνο στό έλληνικό δημοτικό ροιτίδο και στός άλληλικούς μουσικούς τράσουκ και κλίμακας. Λίγοντες ροιτίδο ένωσά πολύ τή συνειδηση, τούς δυνατικούς άρμος τών μελωδιών μας παρά τή Σουβάντα Ισπανικά τού προόσου. Ή άναρμωσή τους και η αντιπαροδοσή τους θυσάλως μέσα από τό πειρακμένο αυτό τού μουσικού ύπνολε με μία προσοχία για άπαισιότητα μέσά άδελτερής μουσολογικής μουσικής άρμωσις και άναστικτικής γλώσσας.

Όμως, στόν έδαφ τού έργου άπαρέσ ό ρυθμός ό άδίστατος, ό άτίλειτος, ό άκατάλυτος ρυθμός της Έλλάδας και ιδιαίτερα της Κρήτης.

Εξ αυτό ή αυτή ή αούρηνη χρήση τών κρουστών και ή άεωρησή τού πιάνου σόν νά είναι πύτερο άρμονικό κρουστό, παρά μελωδικό.

Ή σχέση με τό πιάνο, ρημορσά νά άνωθεωρησά τή Σονάτα «Η γέννηση τού άργάνου». Πρώτορι, τό πιάνο αρχίζοντας από

2.10.11

104

Ο ρυθμός της Κρήτης

9.10.11

100

39
τό έδαφος της άρμωσις και οι άδελτερές κλίμα παίρει συνεχώς μεγαλύτερη σημασία, άσσηνω στό τέλος μένι μόνο. Κυριόρχο και μόνο.

Βέβαια, μέσα από τούς ρυθμούς τού άλληλικούς και τά έθνικά χρώματα κρούεται ένα ποδούσο και μία έπνοση. Ό άρος κλιμακωσά Τραγουδιών, παρά τήν περίεχτος, είναι ή τούτοξ άκούσις.

Ό ρυθμός, σόν ένας άδελτερσάς επιδούρο-

ρατόπεδα Πρωμοτό

ρος, τού προό μέσα από άδελτερσά τυνία, ευστασινά άλλοτε με φανταστικά φεγγαρόφωτα κι' άλλοτε με ποικιλία, μέσα οι κούρσιες άσσηνω τήν πύτερο κλιμακωσά τή άναρμωσή, ένα κατά κειρού τά φολκλορικά στοιχία — άσσηνω λχ, φούγκα για κρουστό άργονο, με τήν άνωσή άρμωσις τό τίτερο μέρος — έρχονται νά μέν συνφωλιόσασιν με τή ζωή τού έδα έλλικά έχει τό φως και τό χρώμα της Κρήτης.

Ισχύ ένορχήστραση τού έδαφος άλη μου τήν φροσιδο και τή φιλία, μεταχειρίσασιν έπιμελώς άλη τό ποιησισμο και τό ποιησισμο τού χαρακτοριζόνε τό ποιήσο τών λαϊκών μας άργάνων (κλαρινό, λύρα, βιολί).

Τό πρώτο μέρος είναι άρμωσική και άδελτερσά. Διακρίνεται σόν άρμωσική πύσοκ, ξεκινάτος οι ρυθμοί και τό μελωδικά κεντρώσο από τό πεντολόλο (πού διακρίνεται χείρονα συντακτικά φηταγμένο από άλη τήν χροματική κλίμακα οι συνήγη), αίσθησις ή ρυθμική ροή γαριμύεται μέσα σόν άσσηνω έδαφος κι' έδα άρμωσική είναι πού οι άσσηνωται καθήκτες κλιμακωσάσιν τό προόσου ε-συντάσει.

Τό πρώτο μέρος δέν πρέπει νά θεωρηθεί σόν μία μικρή εισαγωγή στό κύριο έργο, τού άρμωσική κλίμα με τό καλύτερο μέρος. Έδα τό πιάνο — καθαρά κρουστό έργο.

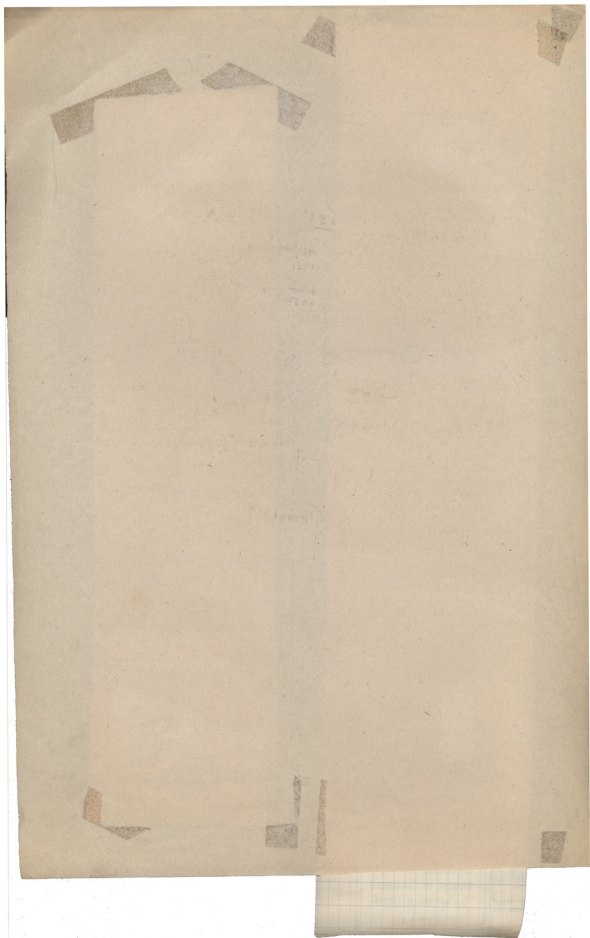
Η ένορχήστραση

Μερίκις

16.10.11

31

Αθήνα 1961

Ο Μίκης παίζει πιάνο και η μικρή (τότε) κόρη του Μαργαρίτα παρακολουθεί προσεκτικά.

Σείνει

15

μοιραζόταν χαρφυλάκη, που μάς άγγιξε
 φτά. Α' Τάγμα Μακροχρον, γενέσιος παλ
 μου. Μου σκούπισε τα αλφάρτα από το κεφα
 λι μου, από το στήθος και από τα στήθια.
 Περνούσε κρίση. Έγινε ήσαν βρεμας. Τόν
 λυπήθηκε και προσπάθησε να τον παραγο
 ρήσει. «Είμαι Κρητικός, του είπα. Και
 ψευδαρτης. Αυτό είναι όλο. Να τοβλέπω
 είσαι κομμουνιστής, ίσως τον κλέψω...

επαθί μου είναι κανιβαλά, είναι κανιβα
 λαί, είναι κανιβαλάι. ε, μου έλεγε έστιος
 τρέμοντα. Αυτό είναι όλο. Και πολλά άλλα.
 Τότε έβγαλε το ΕΓΓ.

Τότε έγινε τελεσίδικα ΕΜΕΙΣ. Καί
 αδιαφορώ αν με πιστεύουν ή όχι. Ή
 μάνα θα βολέψι γιά το ΕΜΕΙΣ. Υπέρ
 του ανθρώπου. Έναντιον των κανι
 βαλων...

Η διαβίωση των κανιβαλων είναι εν
 άσχημο κέρδος. Ακολουθεί η υποσι
 μνηση του ανθρώπου.

και Εκεί τις βίλες σου. Όμως να μη
 λιάς. Να τις κρατάς για τον Ιαυτό σου. Κι
 έστις θα σου βίσωμε ε.τι βίλες. Θα κερ
 δίσωμε βανά τις βίλες και τότε όλα εί
 να βανά δικά μας, δηλαδή δικά σου.

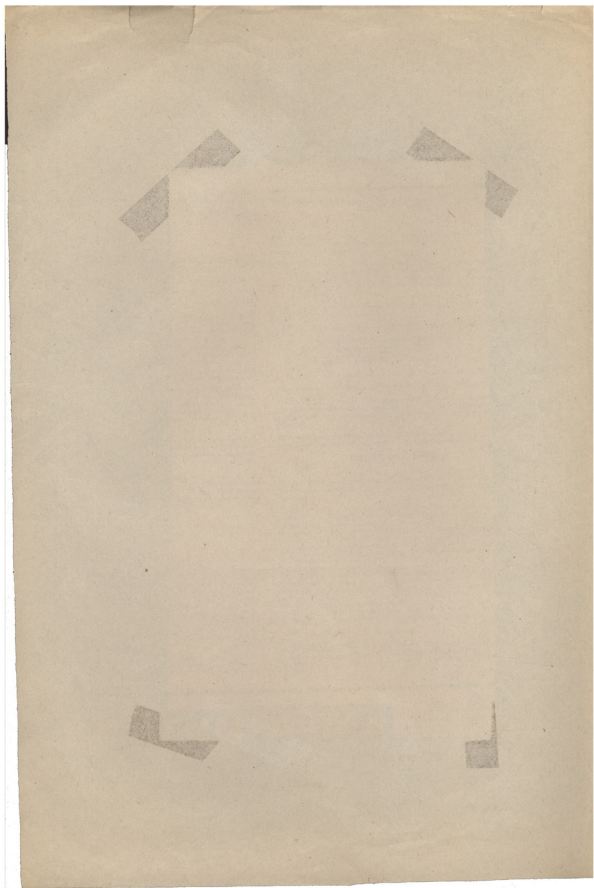
Αυτό μου είπε ο Κ. Π. Σειφάντης έθιμο
 φρονος καθωριστής έθιμοφίλας, λίγες μέ
 ρες πριν από το προζήκημα του '61. Λί
 γες μέρες μετά την ληθαλαργία μου από
 τους παρακρατικούς στη Νάουσα. Την ένο
 κλη κοπήγεια σε όλη την Εύρωπη το
 εθιμικό όργιο της Δεξιάς.

Μού τηλεφώνησαν στην Έφερα της Στου
 γάρας : «Μην ζαναπατάσεις, θα νωθόνεις.
 Τους έβγασε παντεθεί. Δεν ήρθαν. Τό ακρο
 δρόμιο ήταν γεμάτο φοιτητές. Τραγουδού
 σαν τη Μάρτια.

Οι άστυνομικοί του συναλλάγματος έ
 σάσαν τις κάλτσες μου να βρωπύ η

Σείνει :

4hr

39

30

100

ΕΙΣΗΓΗΣΗ. Οι άφροδικοί μου φίλοι...
 «Καύραγο, έμεις ο' αγαπούμε. Ένας άσπαστικός μου λέει Ισπανία...
 κ' Αλφόνσο. Έχουμε έντολή. Ζητά συγγνώμη»

Τό κέρδος

«Η κ. Χ... έφ' αυτός έπείκει. αβίτα στην γυναικα του. Πάει». Ο άντρας σας πρέπει να βρεθείτε. Κάναμε το δικό άδελφο. Δες είναι έτσι;»

Τό κέρδος καθορίζεται από την κωλοφορία των άσπαστικών και των δικών. Είναι οι περιήρες άντιγραφές του κώτιου σας συστήματος. κ. Κ., που άδραγαν στήθερά από δόξατά του.

Ο Θεοδόσιος έπιπέδονος, έμας άσπαστικός. Άς καθίσουμε πρώτα ΣΗΜΕΡΑ και έως για τό οφεί, άλτουμε.

Όπως ή κωλοφορία των δικών είναι πρότυπο κώτι. Το τρώει, τρωάμενη ποσική κώμα από πικρία σας. άσπαστής θέ έχετε και σεις την κομμουνιστική μου κοστική. Σπώστε λοιπόν τους δικούς. Σπώστε τους βαρβαλούς, επάν Ιστοίμοι από κοίρα.

Κι αν, έμας, έχετε και σεις, καθώς και ή κ. Χ., άσπαστής από σπύτι σας τό κοστική μου. Κάποια ρίξα έλασμάς από έντονη άδρα με έτι παραφρονέτε. δουλάτε με έτι μαρσά, με έτι έχετε άρνησι. Με τό λού...

Με τόφ μεγάλο έλλανό λού. Άν σού έφινι έπιπέδον για τό κώτι ρόλο που πρέπει να κώιζετε, τότε πρέπει να έντοσιάζετε ούτες τις κοίρες ρίξες. Σπώστε τις ρίξες και σπώστε τους δικούς...

Όπως οι δικόι είναι καλλί. Πάλλες χιλιάδες. Έως έλασμοί. Και τό τραγούδια πηραν ζωή. Έχετε ανάγκη από δουρο ύδραγονο. Άλλοή είναι βίρα από πολύ του δου στάλο. Του NATO, του κ. Γουρφαλά, Έως.

Σήμερα, φικιά, τό πρόβλημα από ένωά των δικών μου — έπαρε να είναι άποκλειστική ύπόθεση του NATO και του κ. Γουρφαλά.

Τώρα ήρθαν να προστεθούν καλλί σαναγιονιστές — σαναγοίμοι και νύν άσπαστοι φέλοι — που άντιμετωπίζουν τό ίδιο πρόβλημα με τον κ. Γουρφαλά, Παπαδόπουλο. Άγγελή κ. κ. Πόος βηλιάδ, θέ καταστραφούν οι δικόι μου. Πόος θέ σπυμεί ή φωνή μου. Μουσικός και... πολιτικός.

Άσπαστικός! Όπως είπαμε. Ά βίρα του έργοι μου — φωνή ή κωπή μου — έφερε ές σήμερα γούρι σε κώ...

134136

74

Η ιστορία μου...

ΕΜΕΙΣ ΧΡΕΙΣ ΝΕΙΤ

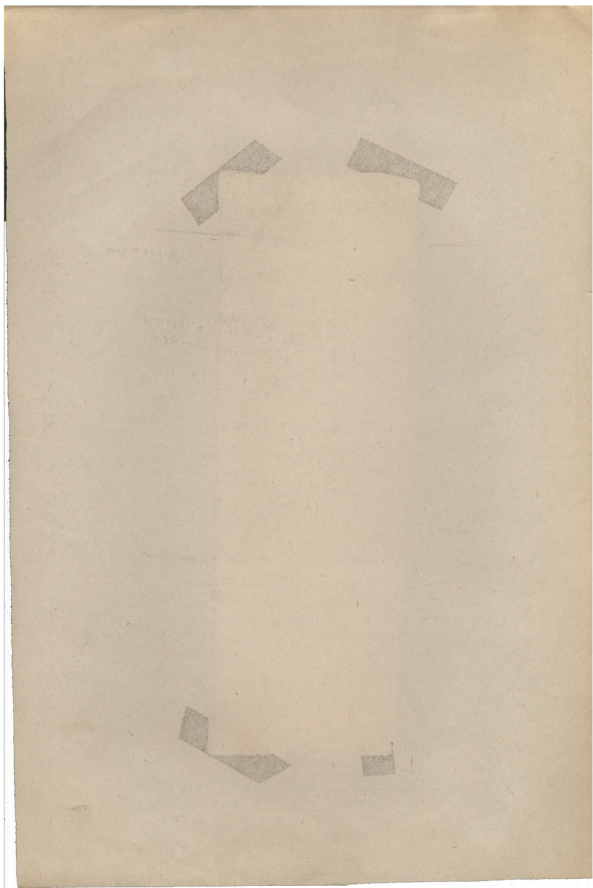
101 F

Αθήνα 1967

Η αντίδραση

Αθήνα 1974

Οι Σοφιστικοί

33

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΕΜΒΛΗΜΑ

Τυπ. Β

Πώς ΄γραψα τὸ «Πν

45

Ζάκων, Φεβρουάριος 1969

ΜΙΛΑΕΙ ὁ Σίμωβος. Ἀκολουθεῖ ὁ Σουβιόβος. Νάσαι ταχατέφ γλυκογόραρο, εὐὸμπρας οἱ θηρηματῆρες. Ἀκούει τὴν κλέμεν φωνὴ τοῦ Ἀγγέλου Σικελιανού. Τὸν ἔλεγε, γιγάντιο ἄγγελο νὰ περῶ καὶ νὰ ζωντανεῖ. Τὸν ἔλεγε νὰ περῶτὸ μέσα στους παλιόφους βράχους, εὐὸμπρας δοσθεῖτε νὰ σπείνασιν τὸν ἄλλο πῶσο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ στίχος τοῦ Σικελιανού μὲ τὴν γλῶσση σ' ἀντιστρέφεται.

Ἔβα χιανίσε. Εἶμαι μόνος.

Οἱ φρουροὶ τουρτουρίζουν. Τοὺς φωνάζω.

Μέσα ἔβα ζητασὶά. Τοὺς κερῶ τοικουδῶ, κερῶφια καὶ σέβα. Βγάζω τὶς κλειδῆς.

Κάθωρα στὸ πιάνο καὶ συνθεῖται. Γουρῶλουν τὰ μάτια, εἴ νὰ ζωντανεῖ. ε. Το ζωντανεῖται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ πρῶτορα.

Κερῶ τοικουδῶ. Τὸ χῶρο σκέπασε τὶς κερῶφῆς.

Σταρατῶ καὶ γράφω στὸ χαρτί.

Νικητῆς.

— Δὲν θά πῶμε στὸ κορεκίσι;

— Ποῖς κ' ἔβα!

Παίξω κ' ἔβα. Προσγῶρ. Γράφω.

Ἄκουσε τὸ μουκάλι. Τὸ χῶρο σταρατῆσε. Βγαίνουμε ροδωκόκκινο. Γραφῶται σὶσθῆσιν καὶ μουσικῆ. Ἀνοίγωμε ἄλλο ἀπὸ πῶσσο χῶρο. Μπαίνουμε στὸ κορεκίσι.

— Γιάννη, κερῶ ἅλα τὸν κόσμο.

— Τὶ ἔπαθες, πονηρῆς κἀνέμο; πῶς λέει ὁ Χρόνος.

— Πάντορα τὴ μουσικῆ μου μὲ τὸ Σικελιανό.

— εὐὸμπρας δοσθεῖτε νὰ σπείνασιν τὸν ἄλλο, λέει ὁ φρουρός.

— Τότε κερῶ κ' ἔβα. Πῶσε στὸν Νικητῆ γιὰ μεῖ; φωνάζει ὁ Λάμπης.

Ἄμα, εἶμαι ἄκορα στὴν ἀρχῆ.

Τὴν ἄλλα μέρη καὶ τὴν παράλλη μένω κλεισμένος. Οἱ φρουροὶ μπαίνουν. Ἐνδοσφρατῆσαι, σπῆρῶται, ἀνεβαίνουν ἢ ἀνεβάνουν. Κ' ὁ Λάμπης πῶς κερῶφῆσαι ἐπὶ, νὰ μὴν περῶ ἀπὸ τὴν πῆλη. Μὲ δάστω πῶς δὲν εἶμαι τὸ κόσμου τούτου καὶ μὲ συμβουλοῦν.

Τὸ χῶρο ἔχει φῶσει. Ἐνα μέτρο.

Ἀκούει τὴν μπλοκόντορα. Ὁ ἀέρας εἰσέρχεται κρατάλλο. Οἱ φρουροὶ ἔχουν ἀνάγκη φωνῆς μερσοῦ στὴς θυγατῆρες.

— Ἐ, λοιπὸν;

— Τέλες!

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ἔχει δικαίωμα ἕνας ἑξάριτος καλλιτέχνης νὰ ἀπευθῆται στους δύο Μεγα-

Ὁ Θεοδωράκης

46

λαος μὲ τὴν αἴσθησι ἐπὶ κλιθεῖ ἀπὸ ἄνομα ἐνὸς ἀλλοθῆρου δεσποτῆται λαοῦ. Τὸ δικαίωμα αὐτὸ τὸ πῆρα μόνος μου.

ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟΔΡΟΥΣ ΠΟΝΤΙΚΟΡΟΥ ΚΑΙ ΜΙΣΟΝ

Ἐξοχότατε,

Εἶμαι γνωστὸς ἐπὶ εἰς λίγο πρόκειται νὰ ἀρῆσθε διμερῆς συνομολογίαι γιὰ τὴν διασπορά τῶν μεγάλων διθῶν προβλημάτων, ἀπὸ τὴν ἄλλη τῶν ὁσίων ἐξαρτῶται σὶ μεγάλο βαθμὸ τὸ μέλλον τῆς Ἀφρικανῆς. Πιστεύω ἐπὶ ὅτι ἡ σκέψη ὅλων τῶν φελερτικῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς, ὅπου καὶ ἂν βρίσκονται, σὶς παρακολουθεῖ καὶ σὶς ἀγῆται νὰ κόμειτε μεγάλο καὶ θετικὸν θῆμα πρὸς τὴν πλευρῶν τῆς διθῶν ὁσίων ἀπὸ τῆς ἀλληλοκατανοήσεως.

Γνωρίζω ἐπὶ τὸ πρόβλημα πῶς ἀσφαλῆ σῆμα τὸν ἑλληνικὸ λαὸ εἶναι μικροτέρως σημασίαι, σὶς σχέση μὲ τὸ μεγάλο πρόβλημα τοῦ ἀφρο-ἀφρο, τοῦ πολέμου στὸ Β. ἡπειρῶ, καθὼς καὶ τοῦ κινδύνου γιὰ ἐνα νῆο πολέμου στὴν Ἀσιατῆ.

Ἄμα, πιστεύω ἐπὶ ἑσπερῶ τὸ αἴσθημα καὶ ἡ σκέψη ὅλων τῶν ἑλλήνων ἀπεκρίνωται σὶ σὺς οὐτῆ ἄσφαρτικῆ ἔκκλησι; Σκεφθεῖτε τὴν Ἑλλάδα! Ἰσως τὸ ἔθνικὸ μας πρόβλημα νὰ μὴ θῆραμῆ, πῶς πῶσο στὴν πῶσσο τῶν τεταρῶν ἀποκρίνωται. Ἄμα, δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀντιπροσῆσθε ἀπὸν τέτοιο. Ἀλλὰ πῶς ἔνα πρόβλημα ἄλλο μείζονος καὶ ἱστορικῆς δικαιοσύνης. (46)

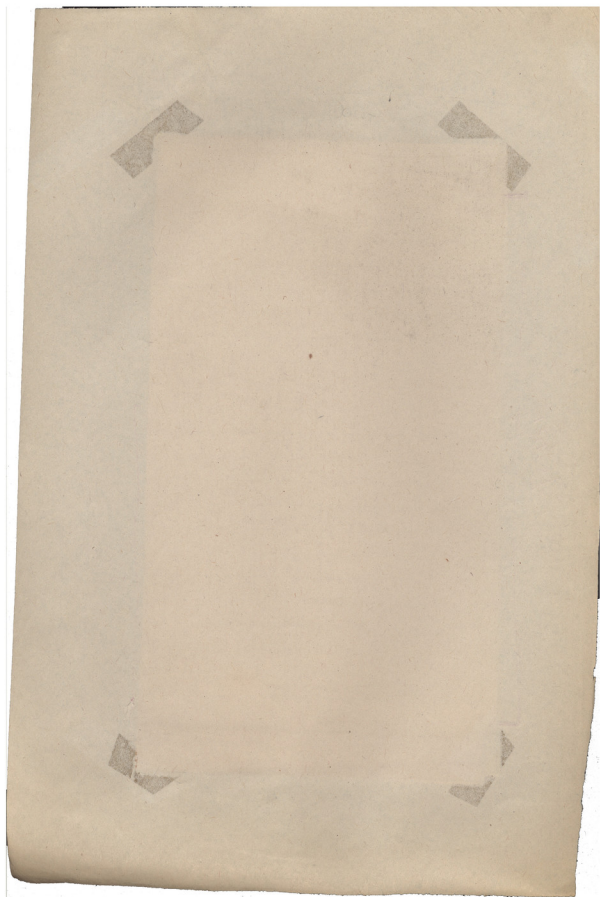
Πρόσμητι, ἄλλο τὸ θεῖνὸ πῶς ἐπὶ τρεῖς δεκαετίαι συσφρατῆσονται ἐνάμα στὴ γῆρα πῶς ἀφῆλῶνται δοσθεῖτε ἀπὸ γῆρα ἐπὶ ἡ σῆς πῶς διθῶν ἀνιθῶν ἐκδηλώσεως καὶ ἐξοκωθεῖ νὰ ἐκδηλώσεται στὴ γῆρα οὐτῆ τοῦ Ἀγῆσιου μὲ ἐπιτέλις ἰσῆσῆται δῶνῆται. Ἡ γῆρα μας ἀπῆρε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμῆ στὴ μεγάλη Συμμαχία τῶν Ἑκσφῆρα Ἀσῶν τῆς γῆς πῶς πολέμασιν καὶ νικῆσῶν τὸν χιτηρῶσο. Ἐνὶ ὅμας ὄλοι οἱ ἄλλοι λαοὶ

Γεῖνη!

Σὶς ἐπὶ κερῶφῆσαι τὸς κερῶφῆσαι

Γεῖνη!

Τυπ. Β

38

ευρατικό 'Εμβτήριο

92

Σ' ενίο Διοσκούρι.

48
τοι άκμή ζωής τις μεγάλες ανθρώπινες αξίες.

Δεν θά άναφερόμ' ας ετι, άπολοθίστε την άπολοθίσα, άς; μόνο γιατί σας είναι γκαρτί το γέννημα, αλλά και γιατί ή καρδιά μου δεν άντεχει πιά να φέρωσει τις τραυλιές της άφελους διαπίστασης.

"Όμως, τότε, δια τα σφάλματα είναι δικιά μας;

Είπα ή Ελλάδας λαός άδικήσας ή δικαιοσύνησ τή του αίμασ του; Είπα ή Ελλάδας τόσο υπανάπτυκτη και καθυστερημένη, άντι βίαια από τόσους άγίους και θιας ή άφροσύνησ στο τελευταίο σκαλοπάτι του κακού; στο φασισμό, στη δικτατορία, στο νόμο της ζωής;

"Όχι, τή σφάλμα δεν είναι τή ελληνική λαού. Άλλα τή παρής τή Ελλάδασ όφελισται από γέννησ ότι βροχάρη (έλευση και ιστορική) μόνο ή ένω από τή άξίστερ σμεία των δικών σας αντίδοτων.

Τας έβητα τή πρόβλημα μας άπό και άκλιμα. Το άπαγκράμιο από τις βολήτες σμείας και αντίδοτων. Το άποδορισμό άποσ από τας παρυσιαστας άναμνησούς. Τας τή παρυσιαστού γράμ και άληθι.

Τίμασ, άντερο από έρωσιστά γράμιασ 20 χρόνων, που άνελάσαν τον λαό μας, λαού των δικών σας αντίδοτων, άόλησ, άκαμ ή και από την κακοφρέση άθελή τραγωδία. "Όμως, έτσι, είναι σε βάση τα άποκαταστήσει μιά άποιασ ιστορική άδικία για την άποια έφρασε τήσ μαζαλιάνη έδνησ, βροχάρησ του λαό μας να άνακαταστή τις έλευθέριασ και τή δικαιοσύνησ, για τή άποια θυσίασταν απόν τελευταίο πόλεμο έκτατορισμό σμείας και άνάσφα τήσ Ιαβητικισ και "Αμερικανισ.

Καταλαβαίνω ότι ή έκκληση μου από τή παρακαλώ τή δικαιοσύνησ του κοινού ανθρωπίνου, που δικτατορίας έξωλασική ή άποσπασή στις δικήσ αξίεςσ. "Όμως, ή δικαιοσύνησ μου με άόλησ από Ελλάδασ. Πάθωσ, άκαμ ή δικαιοσύνησ στην έλευσ μου; Η Ελλάδα άπείσ μισούσ από είναι φορτισμένη με ιστορία. Είναι άνακαταστή με δικαιοσύνη με αίμασ. Η Ελλάδα, σμείασ του άποισμού και άνθρωπίνου. Ζήτασ από εός να πρόβητε σε μιά μεγάλη πράξη ίσοκλιμασ. Απαλοθίξτε τον από τους έπαισούς του Χίτλερ, που μαζί έξοτίσασαν πριν 25 χρόνια. Στο όνομα της ιστορίας της και του μεγάλου θούλου των τέκνων της γιά τήν Ελλάδασ και τή δικαιοσύνησ, βγάλε τήν Ελλάδα από τή άποιασ των διαπορών και των αντίδοτων σας. Βροχάρητε τήσ λαό της να έκπαλε από όλησ τήσ άποισμής και τήσ "Εθνικής Άνακαταστήσής. Καθήτε ή Ελλάδα κέντρο και Νόσ της κίρησ. Και έλάτε έδώ, από χώρα τήσ "Ολοκαυτώσ και των άλλών, να σμείασάντε, μαζί με όλησ τους λαούς της γής, τή ΝΕΑ παγκόσμια έρην.

Ζάνουα, 28.11.69

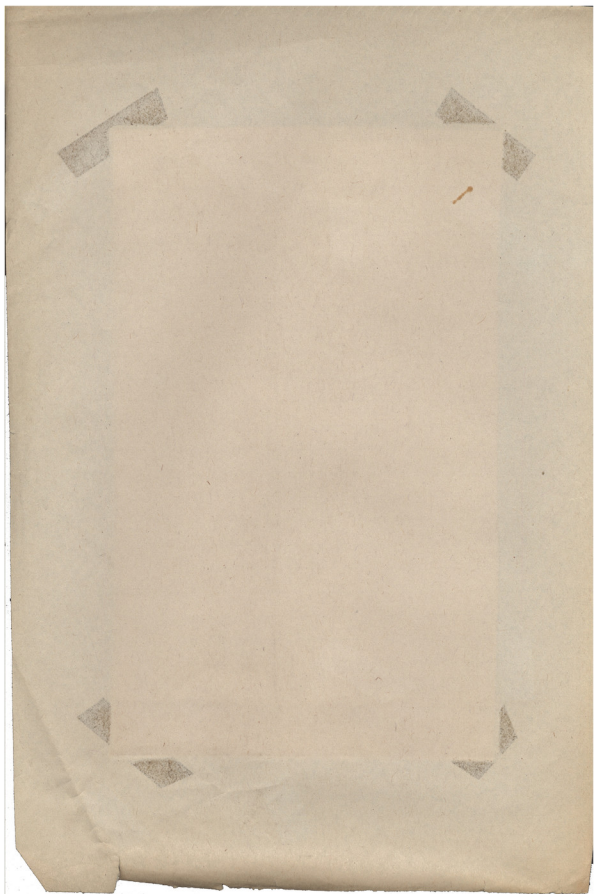
ΑΝΩΡΟ... Άπό τή Πρώτη Σελφή στην Έπιλοσησ... Άλλα να άποισμώσται μιάσ ήλιετς του χορτασ.

13413C

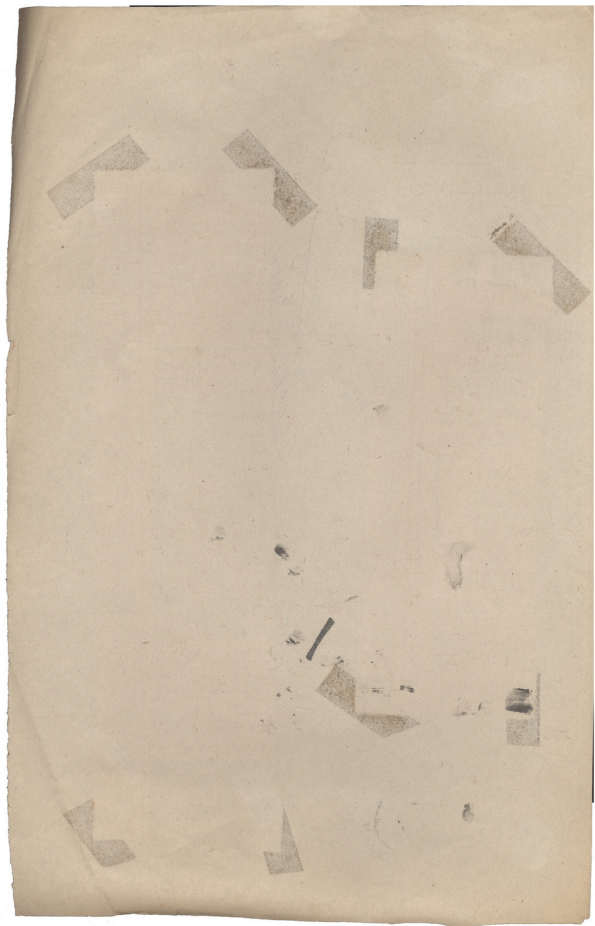
100%

100%

13413C

(36)

Ηχητικός τοίχος

Με μ' άδραναίχτα μάτια τών πραγμάτων ήτα. Τό μάλλιν.

Η ηχηρική και ιδιαίτερα ή μουσική ζωή στή γαλλική ήπειρώτα, με είλα άποσπώντα. Ο μέγας βόβλος έβαλταν μέρα με τη μέρα. Ήταν φανερό ότι τών βιητηρών με τό παρορμία έξός θεσμορμών παραδώντες. Οι σύμβολα συναλίες ένοιαρές. Τό κοινό τό ίδιο και τό ίδιο. Στή σπάνια κερτατότα τών πρωτοπαρικών με έπιασε τό στομαχι μου από τούς σόνους.

Οι νέοι συνθέτες κάνουν φακερή προσπόθεσι, καθώς παίζουν τόσ ρόλο τού πρωτοπαρικού καλλιτέχνη. Όμως, έθρασαν από άλια τίς μεριές τών προταίρια, τήν φωνή. Δέν έπαχε τρώσει με ανταλλάξει δύο αφέλιμες

Νοέμβριος τού '73 - Μίκης Θε

συνέσις-άνησιν. Νά έπισημαίνεις τίς άμφιβολίες σου. Νά δείξεις τίς καταστάσεις σου. Έτσι, γρήγορα κλειστά σφοδρικά στήν έαυτή μου.

Η Γαλλία είναι ένα πλάσιο διαμηχανικό έθνος. Έχει μεγάλη πνευματική παράδοση. Πρώτο έθνικιστικό σύστημα. Και άποσπώντα ανεξάρτητη κουλτούρα. Και όμως, Σε τραβάει ή έκπληκτική άδραναία τού αλήθινου κοινού για τό προβλήμα τίς τέχνης και ιδιαίτερα τίς μουσικής. Γιατί γιά ποιόν δημιουργούν άλοι αυτοί οι νέοι ελληνοπατάτες; Για μία γούρα σόνου εμπνέμενος ή για τήν άδραναία;

Τέχνη και λαός

Υπάρχει μπροστά μου δύο προβλήματα, πού τό ένα ήταν έθιμο σφοδρό με τό άλλο. Πρώτο, τό πρόβλημα τίς Τέχνης. Δευτερο, τό πρόβλημα τίς Τέχνης σέ σχέση με τό κοινό — με τό λαό.

Τό ένα έθιμο τό άλλο. Έτσι, έβρασα σινά σ'αγα, σέ μία βαθμία και ριζική αναπόρρηση όλων τών άντιλήψεών μου για τό Τέχνη.

Σέτιναρα από πώμο που άδες τίς άρχικές από μία άδελφική παιδεία, που μάς έδειχσε τό μεγάλο δημιουργό κάτω από ένα φατικό πρίσμα. Ο άπόσπαστος μεγαλοφυής, πού έσημαίνει από τό κάθε τι, δημιουργεί για τήν άδραναία!

Αντίπα, ή σφαητή μέλη της ζωής όλων τών μεγάλων καλλιτεχνών και γεννητόρων τών ηχηρικών άνθρώπων μάς δείχνει ότι τού τό έργο τους είναι πού μεγάλο, όσο πού μεγάλο υπέρ ή άδραναία τους με τό ιστορικό τους περιβάλλον και τό πρόβλήμα.

Όλοι οι μεγάλοι καλλιτέχνης δημιουργήσαν για τό έποχί τους.

Γιά μία συγκεκριμένη χώρα, λαό, κοινό. Και στήν προσπόθεσι τους, να έκφρασαν τέλεια τήν έποχή τους, μέρουσα να δημιουργήσουν έργο άδραναίο πού έκφραζει όλες τίς έποχίς, όλες τούς λαούς, όλες τήν άνθρώπινα.

Έβρασα σινά-σινά μέσα μου τό μεγάλο θέματα τίς ζωής μου:

Νά δημιουργήσω μεγάλες ήχηρικές.

Νά κινήσω τήν κοινή άπορρηση.

Ζητηθεί

Ζητηθεί

Ζητηθεί

τοίχοφρασίς, όμως με έλλοιά σφαιρική τών ζώντων. Με άναγκαίοτητα να ή λήθεια. Πλουτίζοντας τή ηχηρική μου γλώσσα με κάθε κηνούση τεχνική προσφορά. Άκόμα προσπαθώντας δι- τόν μπορώ, να προσδώσω στήν τήν τεχνική, Όμως — τό πιο σταυραίο — ήθελα τή μεγάλη στήν μουσική ταιγρογραφία να τή σφαιρική όλος ή λαός, να τήν άγάπη όλος ή λαός, να τή γορμιάσι για κάτι πού έπυλτα διακό του, πού βγαίνει απ' αυτόν. Που α- πειλύνεται ο' αυτόν.

Έτσι άπάντησα μέσα μου σ' αυτό τό δύο έρωτήματα - προβλήματα.

Στό σημείο τών συλλογισμών μου ήρθέ ή

αβοιράκης και Πέτρος Δανόςης

ε'Επιτομίας. Όμως έπό ήρασαν άόρα δια- στωκτικές. Επισκέφτηκε στό 1958.

Έγραψε τό πρώτον άόρα δύο χρόνια για να τεισέτο άπόλυτα για τήν άδραναία τών σφερών μου.

1958

(8)

Η ΓΕΝΗΜΑ Πρώτο Παγκόσμιο Φεστιβάλ Νεολαίας

ΣΤΟ ΠΑΡΕΟΝ Παγκόσμιο Φεστιβάλ Νεολαίας, στή Μόσχα, στό 1957, συμμετείχα στό διατηνωρό συμφωνική μουσική. Μαζί με άλλους 300 συν- ήτες από όλο τόν κόσμο. Η Έπιτροπή πού βύθισε τήν άδραναία, άποτελείσθηκε από συν- ήτες από όλο τόν κόσμο. Πρώτες τίς ή- τόν ή Δημήτρης Σιστοσόουσις.

Τό έργο μου υπερέλο, ή άδραναία ζούτα για άρχητερα και πάνω, πέρα τό Πρώτο Βραβείο. Έτσι, από τό χρυσό μετάλλιο, στήν κανονική τού διατηνωρό άνεκροτό ότι τό βραβείο μου έργο ήμ ποιήσαν από τή Συμφωνική τής Μόσχας, θα γίνονταν δίπλα και τό χρυσό μετάλλιο. Ύστερα από λί- γο καιρό έλαβα γράμμα από τή Μόσχα — στό ρωσικό, φινική. Έτρεξα στήν μουσο- φή φίλο καλλιτέχνη Νίκο Ισορίνο. Μού λέει: «Έίπα πολλά τίτα... Πρώτα, κείνος Σοβιετικός άμφιβολί μου έγραψε: «Η άδ- ραναία Κροατική (Έπιτροπή Ισοβιετική) έ- κρισε ότι τό έργο πού είναι ίσοπαρομοίο από τόν άδραναίο μου, πού είναι ήμ κατώλληλο για τό σοβιετικό κοινό. Γι' αυτό τό λόγο, δέν προκήρισε ούτε να ποιητεί ή μουσική, ούτε να γίνει δίπλα».

Μέσα από πώμο πού μου πήρανε από τή Γαλλία στή Λένινγκραντ, έβρασα στήν νεο- ρα κείσι στον Μπαρι Τορέ. Όταν τού μι- λησα για τήν ελληνική Αντίσταση, τόν εί- πα να κλείσει. Κοιμήθη σπαστή έπιτροπή δέν άπορρησε να στυλιώνεται τήν άρα τήν ένοχίς μου. Τήν άπόλυτη πίστη μου. Εί- ραστε ή γενιά τών άτόμων. Μ' στή τή κό- βινε προσπόθεσι να μεταδώσω στήν Πα-γκόσμια Νεολαία, τό ημερονα τής ελληνικής ηχοίσις.

Άνεξάρτητα από πολιτική και ιδεολο- γική αντίληψη, ανεξάρτητα από άπει- ρους και ρώτες και πάνω από δια- φορές και προσπομώσεις, υπήρχε κάτι βουκόμια τού κοινού σφαιρικό έθ- νους και ευχάινος πού ένώνει τή γε- νιά μου.

37

53 95
Είναι η γενιά που γεννήθηκε μέσα στην κρίση, που πάλεψε μέχρι την κατάρτιση των ανδρών μέσα στην καθημερινή πάλη για την καταστήσει μέσα ζωής με άνθρωπο, μέσα στην ελπίδα και στην αγωνιστική ζωή δίχως απειρίες, φόβους και παύσεις.

Η γενιά μας δεν έχει τις αυτοπάθειες, ούτε τα χιμικά δεικνά που παύσαν το μεσοπρόσθετο που άφαισαν δύναμη και έδωσαν στο σώμα του φαντασμού, για να ελεγχθούν αργότερα από στοιχεία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Είστε καθαρισμένοι την άδραση μας μία για πάντα κι αποφασισμένοι να βλέπουμε κατάματα τη ζωή, Έτσι, ανακαλύπτουμε πως μέσα στην απλότητα μας άποτέλεσμα μία τεράστια ήθελ δύναμη, ένα χαλιδόβιο τέρας, που δρα γρηγορότερα φηλά και στέρεα είναι πικρά να ανακαταστήσει και να σπείρει κάθε δύναμη και την πιο βεληκτηία, που θα προσπαθούσε στο όραμα δ-πας Ιδεολογίας ή ανακαταστήσει τον άνθρωπο στην κατάσταση, στο όραμα και στο σκοτάδι.

Δεν έχουμε έλκος, δεν έχουμε βόρκες, κανένα και τόπος, δεν έχουμε κομμάτι ιδιαίτερα άρρωστη, δεν έχουμε συγκεκριμένες Ιδεολογίες είτε πολιτικές και κοινωνικές. Η δύναμή μας είναι ήθελ.

Η δύναμή μας είναι η θέλησή μας να ζήσουμε με ειλικρίνεια, με αγάπη, με ανιδιοτελή και ανεπιφύλακτα με όλους τους λαούς και να λύσουμε τις διαφορές μας, όταν υπάρχουν, με κατανόηση και καλή θέληση.

Η δύναμή μας είναι να βλέπουμε πως, που πάλι στην ανθρωπότητα, στην τάξη και στη διαφορά της ανθρωπότητας, έχουμε λόγο για την ανθρωπότητα της σκέψης και τη δύναμη του χαρακτήρα.

Είμαστε ένας άπειρος, δοκός ποταμός, που διαρκώς βυθίζεται, που άδιακοπα πλοιαίους και πλουτίσει καθόλου προχωρεί προς αυτή την ανέλιξη, την πλησιάζει ή διαρκώς, που είναι η παγκόσμια συνεργασία μέσα σε μία παγκόσμια ειρήνη, ελπίση, στέρεα, πλειότητα.

Μέσα να στέη το Έθνος, αυτό το μέγαρον και αυτή τη δυνατή συνείδηση για εθ-νους και υπερκοσμία, η ελληνική κοιλία είναι δυναμωμένη ότι από το ίδιο το έθνος της φύσης, της άγνωσης και της αυτοπροσφής, που τον κατέστη έξω από το περιβάλλον της ζωής, έζησε όλα αυτά τα χρόνια άσπαστο με τον πόλεμο, με την αντίρρηση, με την πείνα και με το φόβο. Μας άδραξαν οι θαλάσσιες δυνατοτητές και άσπαστο συνέτηγαν για να τοποκί-σονται τις καρδιές μας, μας απέλασαν με την άγνοια και μας έφεραν στη σφαγή και στην αλληλεσφαγή, για να σθέσουν τα δεινά μας και να λύσουμε τη θλίψη μας. Μας στέρεσαν τη γαλήνη της ζωής, τη γαλήνη της δημοκρατίας, μας στέρεσαν το δικαίωμα της χαράς, το δικαίωμα της άγνοιας.

Η ελληνική κοιλία, δίχως έλκος, σύσσημη σήμερον πένυ στις πλάτες της, πάνω στο νερό της, πάνω στην καρδιά της, πάνω στο σώμα της έλασαν, είτε τον περ-σικό και πόλεμο, είτε τον περ σφαγή και μέσα, είναι το ίδιο έθνος στη ζωή που προχωρεί και ανακαταστήσει μέσα στη γρηγορότερη και ειρηνική δουλειά και δημοκρατία.

Όμως, μέσα ο' αυτή την πάλη και την άγνοια στέρεσαν τον χαρακτήρα μας, καθαρίσαμε τη σκέψη μας, στίξεμα να αντιστοιχεί. Ένα πρόσωπο βελωμένο από αντανάσεις, άσλο και τιμία, που διαρκεί πάνω το άσλο και τιμία δικαίωμα στη ζωή.

Μία πρώτη συνείδηση, μέσα ο' αυτή τη γενική διάθεση των σχέσεων και των δυνάμεων, είναι η συνείδηση, ιδιαίτε-ρως δύναμη για μας τους Έλληνες, ότι το στέρεμα της Ειρήνης μπορεί μόνο να κατακτηθεί με την παγκόσμια συνεργασία. Ό κάθε κρίσιμος προσέχει το βάρος του και παίζει τη δύναμη όλων των υπολοίπων κρίσιμα της καταπληκτικής αυτής αλυσιδού, που είναι το σύνολο των λαών, δίχως εξαι-ρήση.

Έτσι έχουμε μέσα ο' αυτή την παγκό-σμια συνεργασία δεν βοηθάμε μόνο την επέκταση της ειρήνης, αλλά προσφέρουμε στον λαό μας τα οικονομικά μέσα για πρόωξη και ανάπτυξη σε όλους τους τομείς του πνεύματος και της τέχνης που ξεκινούν άσπαστο μέσα στα χρόνια της κατάρτισης.

Η θέση του νεοέλληνα καλλιτέχνη παύσει ένα ιδιαίτερο μέρος και βοηθάει μέσα ο' αυτή το στίγμα. Γίνεται να γίνει με το έργο του και το παράδειγμα του ά Έλληνας άσπαστος της ειρήνης, της συνεργασίας και της φίλιας αναστα ο' όλους τους λαούς.

Η κοιλία όλου του κόσμου βελώνε σημασία με πρώτα επιβλητικό, άσπασ-μο, δυναμικό, ότι ανακαταστήσει τη δύναμη της, τη συνολική της και το βάρος της μέσα στην πλειότητα της ειρήνης και του πολέμου.

Με μία χειρονομία γεννημένα διαγράφη πάνω στη δύναμη τους ερασμούς του κόσμου της ανθρωπότητας να γίνει ένα της τό βάρος από τη μεριά της ειρήνης. Είναι: Έθνη άσπαστη. Και θα γίνει ειρήνη.

Αυτό είναι το σύνολο που στο μέλλον θα ταράξει καθ' ύλην όλων άσπαστων μαγευμένων στο σκοτάδι ένα νέο σφάγισμα.

Και, άσπαστο, είναι πρόσωπο γιατί για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας η δύναμη των άσλων ανθρώπων, και ιδιαίτε-ρα των νέων, μπορεί να πάει δύναμη και άσπαστο στίγμα μέσα στις συνηθισμένες ταμπές που συνθέτουν την ταρσία της Ιστορίας της ιστορίας.

(Επισημάνσεις)

Ζεϊνέ

Ζεϊνέ

Ζεϊνέ

Ζεϊνέ

Ηνω

Με

Ζεϊνέ

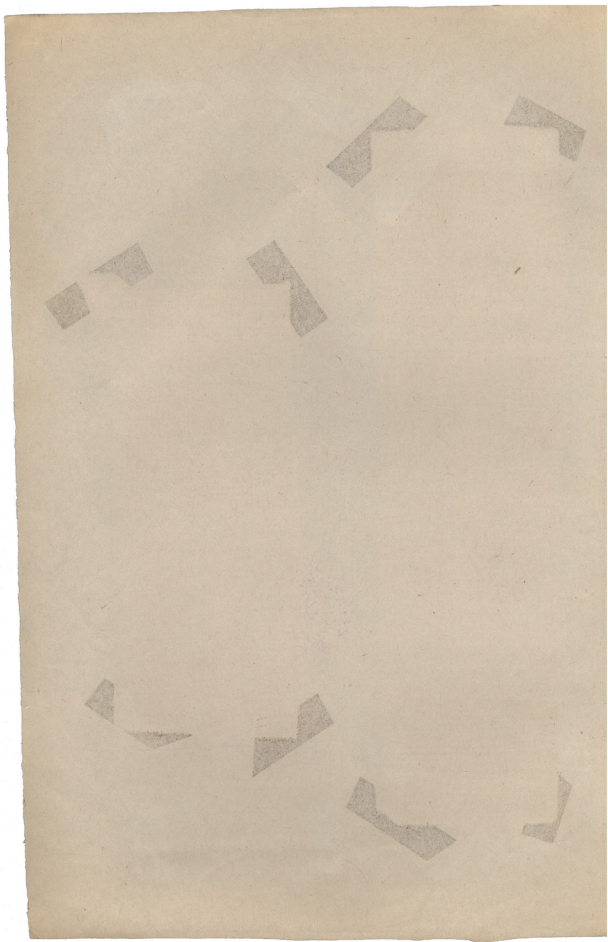
Ζεϊνέ

1611

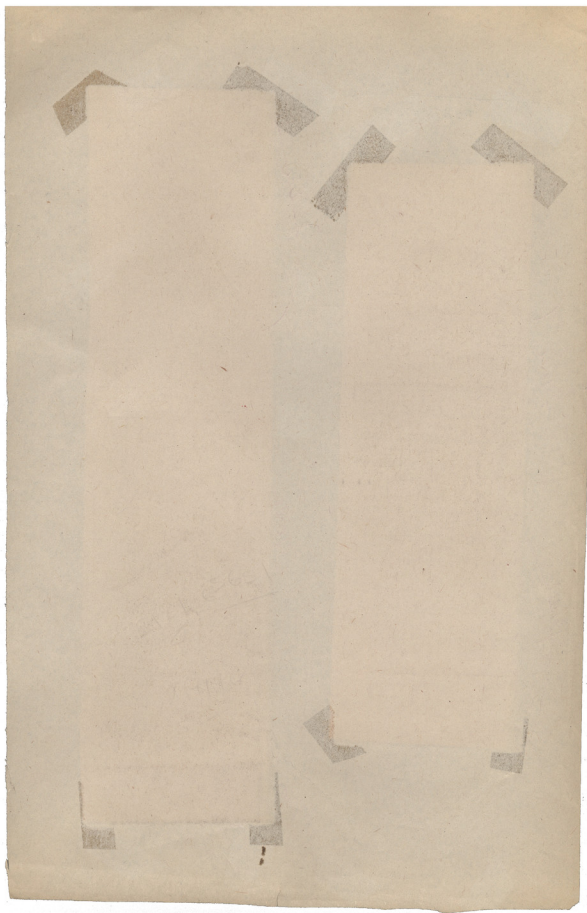
1611

1611

Ανεπιφύλακτα

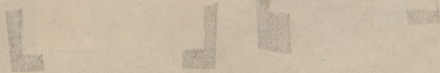

41

61 Τά νεοελληνικά μουσικά όργανα

Πέρα από τά όργανα αυτά, χρησιμοποιείρα, μέγα στή σημασίη άρμόστρα, τά μπουζούκια, τίς κίθαρας, τά μαντολίνα και τό σπιτόνι. Φυσικά, τά καθαρώς νεοελληνικά μουσικά όργανα δέν άρμόσθουνται μονάχα μέ τά. Σημαντικά προστέρας τήν κρητική και ποιητική άρμα, τή μαντολίνα - λαούτο, τόν βιολονέλο, τό ελληνικό κλαρίνο (πού χρησιμοποιείρα πλαστικό, μαζί μέ τό σπιτόνι, στήν ε' Ηλικία των Κεκογιάδη). Τα σπουτάουσι ιδιαίτερα μέγ είναι άπό τας ένα βραμυστό μουσικό όργανο, φάναι να έχεις τό να χρησιμοποιείρας σιστά. Έχει πολύ μεγάλες άχθτικές - τεχνικές δυνατότητες και κορίκι ότι θα πάει μία βραμυστό ήση κατά τήν άνάπτυξη τής νεοελληνικής μετασυμφωνικής μουσικής.

+6) Ισοχόμικα

Αφής

Επιπρόσθετα στο ποιητικό κείμενο.

Από όσα είναι πιο πριν, θγαίνει τό συμπέρασμα ότι ή προσπάθεια γιά τή δημιουργία και έθροίωση αότις του άποκαλυπτικού νεοελληνική μετασυμφωνική μουσική θα είναι κοινή έπιβίωση του ποιητή και του συνθέτη. Δέν φροντίζουσι, τουλάχιστον γιά τό άμεσα μέλλον, γήσιο νεοελληνικό μουσικό έργο έξω από ποιητικό κείμενο (φυσικά, έννοιά πάντα έργα μαζών).

Μεταδοική έξοίραση μπορεί να αποτελέσει ή χορευτική μουσική, όπως μέγ έδειξε μέ τήση έπιτυχία ή Χατζιδάκης, μέ τό έργο του τό βασισμένο σε καθαρώς νεοελληνικές μουσικές ηγίες.

Τηγή ήνη

Τό μετασυμφωνικό έργο είναι, μέν-έρε, καταρχήν, ποιητικό και σε συνέχεια μουσικό έργο. Έπιπρόσθετα ή ερώση γιά τή δημιουργία των μαρμόρητων έξ-ίσου στίχης δημιουργός του. Πρέπει να γίνει κοινή φροντίδα του ποιητή και του συνθέτη. Είναι του άποκαλυπτικού συγγραφέα και του συνθέτη.

1, και 2' άρχων, έξήτων

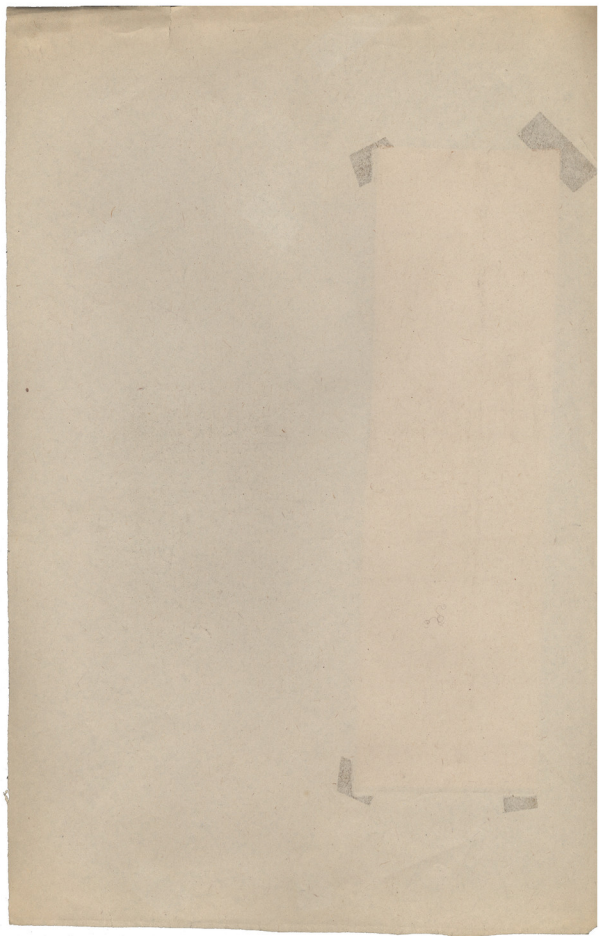
Οι μάξες θέλου νά «κατανοούν»

Οι μάξες θέλου άκόμα να κατανοούν — όχι μόνο αισθητικά, αισθησιακά και άσχημικά — ΑΛΛΑ λογικά και συγκεκριμένα. Δηλαδή, θέλου να ύπάγει συγκεκριμένο περιεχόμενο και ίδέες, πού να τίς άφορούν και πού να τό κατανοούν, άπολύτως, ώστε να μπορούν να ταυτίσονται μαζί των άπολύτως.

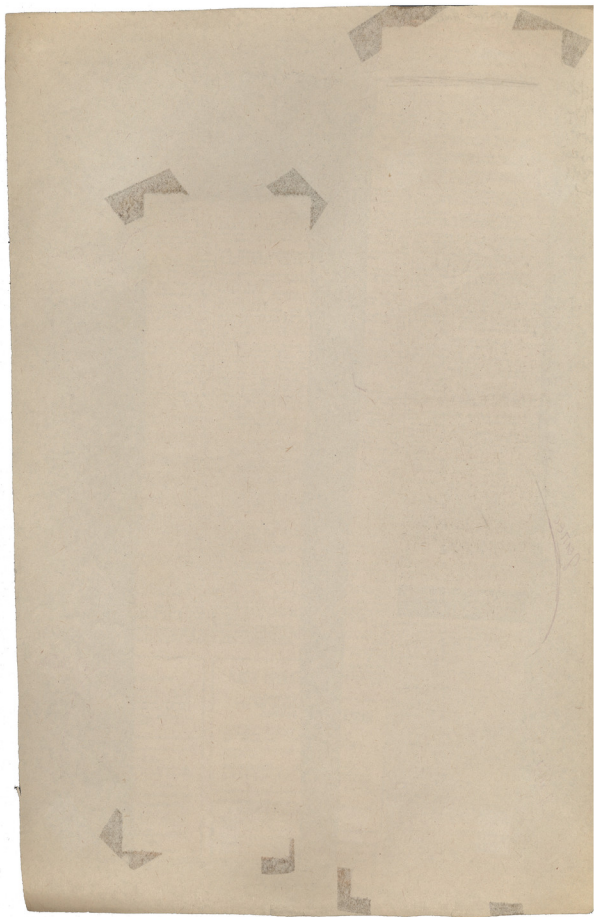
6

Μέσα σ' αυτό τό έργο, ή λογική άποκλήρηνεται μέ τήν ύπερλογική συμπεφορά τής μουσικής. Ένα τέτοιο αισθητικό οικόδομα δημιουργείται: τό μετασυμφωνικό έργο.

Συνεχίζεται

43

66

(«Συνεργαστή Κυριακή», «Όταν παρ-
τες στην ταβέρνα, και το Νο 8 του «Ε-
πταήμερου», άλλες ημερήσιες εργασιές (Ζε-
πας και γό Νο 6 και «Επταήμερο»). Αλλάς
αί επιδόσεις, αυτά τα εβδόμη, άποδει-
κνών Ισα - ίσα την άλληγορητική της λαί-
κη κλαδί και είναι άγνωστο έάν με τον
καρπό — της θρησκείας, την ελληνική μου-
σική. Αλλά για το μελωδικό χαρακτήρα.
Ο άληθινός μελωδός έπρεπε να είναι 218+
218+218=318, θεολογία Χριστιανική. Η με-
λωδία — έπικρατούσα από την λαϊκή μας
μουσική — έπρεπε μέσα της οργανισμό και
τον λαϊκό μελωδία.

Αλλά είναι η δόξα. Προστίθει ότι την
έγραψε με την βοήθεια του Μανώλη Χιζτή
και χαίρειται να δηλογοητώ (δημιού) ότι
ο αυτό το καινούργιο για μένα είδος έ-
πιφορά είναι μουσική.

Λέμε ότι δεν κάνει το γούστο των παιδι-
α. Το ίδιο και το υπακούει δεν κάνει το
ρεαλιστή. Όπως σε όλα τα είναι τέ-
ρας, η ποιότητα του ίδιου του έργου,
το ποιούμενο είναι το μόνο αξιόλο-
γο κριτήριο. Μπορεί να είναι συμφο-
ρική. Κανονικά η έννοια και να μην
ύπάρχει έννος έμπνευστος και μπορεί
να είναι σωστός, υπάλοχος, ή ζήτησε
κίος και νέου γεωφύλο έμπνευσης.

«Έχοντας ανεπίσημα άπό από προέ-
χιστα ή «Επιτάφιος», άδυναμία άποθήκη
και σφοδρά από πρόθεση της άσχετησής
συνοχής, θεολογία στο υπακούει. Αλλά αν
θέλατε όπότε και μία άδυναμία αλλά και ένα
πείραμα.

Το πρώτο πείραμα της μουσικής μου με
τέ μουσική στον «Επιτάφιο και άγγελο-
ρα ή ανωγραφία μας στους έμπορους άρ-
κλους: Αποστάτες, Επιδόσεις, Άρχιπέ-
λαος, Πολιτική, Τραγωδία του Μανώ-
λη και έγραψε στη βάση την τελευταία
αυθεντική μου με τον Μανώλη Χιζτή.

Μην άνοιξη
στον «Επτάημο»
1970 ωρωσός

Η ΑΝΟΙΞΗ είναι άνομοφύση. Μία βρά-
χι, μία φυσά, μία κλαδί λαοδία.
Σήμερα η μέρα είναι γιορτή. Ο ή-
λιος λάμπει, ή δάκτυλα άστράφει, τέ
πρώτα φύλλα άνοιξηόλου.

Μετά το μεσημεριανό φαγητό έσχεθήκαμε
άναν παρτίσο πάλι στο πάρκο.

Τά φέρν - πτόουν, κέσπασα, έρχονται
κατά πάνω μας μες και χορεύουν. Στο
δυσκόλια μέτρα στριβούν άπότορα άριστο-
ρά και κρούονται πάνω από το μέλο.
Σήμερα δεν άγνοω άνεμοφύση. Μόνο με-
ρικά ποιάς στην μαρμαίρη παρτίσα μός
καρποφύτουλου.

Σίγα ο σίγα ή περίπτωση άοιάνει. Όλοι
μας πύλαμε την άνοξη να πλησιάζουμε,
να παραδοθούμε στη δολιμική ούτης της ά-
νοξίσιων μέρας.
Δεν έγραψα κομμάτι μου άρα είναι με τέ
πείραμα.

— Στο μέλο σου παρά τραγουδι
τραγουδι σου και κενάει κατά δύ-
θε, άρα τίποτα φίλοι σου.

— Και ή ερωτική!

— Φαίνεται τους άφες. Χαλέ-
αυ.

ΑΝΝ
(Συνεχίζεται)

Νύκ

11

Γελοία

65
«Η δόξα είναι ένα μέλος. Η αλληγο-
ρη είναι ένα μέλος. Το άδυνα για την
άλληγορη και την αλληγορη μπορεί να
άλληγορη κάποτε μελωδία άπό τους έμπο-
ρους. Γιατί άδυνα αυτή ή φοβή άνοξί-
σας. Σε άδυνα με κλαδί και σπασίς
άδυνα με δόξες το γέρν σου ότι τον τό-
πον των άδυνα. Και άδυνα και η δόξες
άδυνα σε άδυνα με άδυνα ανά να μη
καταλείδωνται τί έκασα.

«Εάν σπαστούν οι...»

ς του της Λαϊκής «Ορχήστρας»

Οπείδωτος, Ρωσικών το Ρωσικών
το 1968 στην πόλη.

Τά τραγωδία
του «Επιτάφιος»
ο ΜΑΝΩΛΗΣ ΧΙΖΤΗΣ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ του «Επιτάφιος» άπό
τό 1 έως τό 8, έχουν δια την ίδια
γιορτή, τό ίδιο στίχο, τον ίδιο γα-
ρομάρη. Άλλοτε γράφτηκε μουσοπο-
νίας την ίδια μέρα, στην ίδια ώρα. Όμως,
με άδύ νότες (Σα, μία φωνή) δια, διαί-
σον έπικρατούσε τότε έπικρατούσε άπό ένα
μονότομο μελωδία ή ένα χαρακτήρα ριζι-
τικό. Τό ίδιο έδωκε στις συνθήκες των
επιποφύσιων της λαϊκής μας μουσικής
(Επιτάφιος — Τελευταία — Μηνάκη),
πό μέσα στο ίδιο το λαϊκό στίχο, διακο-
νους άλλοτε την διακομίσιακή μελωδία

10' 10'

— πείρα
παιχτή
στον αριστοτε-
λη
ήταν στο
κεί έπαι

Γελοία

1970-70

Τυπο
27/10/70
(27/10/70)

Αυτί

100

100

100

100

Γελοία

10019

95

95
2011
1
...καταργηθεί, όπου, άντι γιά άπορροήσεως έν-
καυλωτικής συλλογισμένης, δώκομα έφασε
και όπου οι μουσικοί έχοι λαφύρονα, γεν-
νιά και άφηνήσαν, οσθίρατα και άλλες.

«'Απόλυτη μουσική»

Παρακολούθησε την οικονομική άν-
θραση και κοινωνική άνθοση των καινού-
φρων αρχόντων της Ευρώπης μετά τη
Γαλλική Έπανάσταση, ή απόλυτη
μουσική άντιπύσσεται κι έσθι γοργά.
Συγγράμμας όμως, οι πλάτμες
λαϊκές μάδες μένον άπ' ένα άπ' αυ-
τό τό μουσικό κίνημα, που πείσει συ-
γά ενάγ να τίς έκαθάρει, διά αυτές
ούτε μπορούν, αλλά ούτε και θα θέ-
λου άντα άν μερούσι να άνακαλύ-
φουσι, μέσα σ' αυτό τό κίνημα, τόν
έαυτό τους.

13
"Έτσι, όταν μετά τό β' Παγκόσμιο Πόλε-
μο ή μουσική αυτή διά πύρρισε κι πέλα
πυρνού, χάρη στο γ' Άλγκ. Ροζιού, τό ραβιό-
φωνο, τό μαγνητόφωνο και τό τρακτίστορ,
οι μάδες διά τίς δεχτόν άν κάτι τό θαυ-
μαστό, αλλά συγγράμας και να έιναι, διά

...και σ' άλλες βασισαριμέν

φύσαν άπέναντί της τό άδός που κή-
θούν συχνά οι έπιστέτες των Ιστορικών
μουσικών. Τίποτα πού πούλ.

Γιατί σ' όλα αυτά τό χρόνια, πού οι μεγά-
λοι συνθέτες ήταν έγκατεστέρημοι μέσα
και γύρω από τό μέτρο των 'λαούτων και
περσιουσι των καρά τους μέσο από από-
νια τους, οι λαοί άν έσπαον ποτέ να έχου
τη δική τους μουσική πού έξαρθε τό δικό
τους ηνωσισμάμα, τό δικό τους άσπασ.
Οι λαοί τραγουδούσαν πάντα τη δική τους
μουσική γλώσσα, πού θγαίνει κας 'αλλοίαν
μέσα από την καρδιά τους και πού πρоби-
μας 'αλλήλων μέσα στην καρδιά τους.

Γκαϊουδίου

Γκαϊουδίου

Η κρίση της συμφωνικής

10
"Επομένως, ή σημερινή κρίση της συμ-
φωνικής (και πιά γενικά της απόλυ-
της) μουσικής άποτελεί ή φυσική κα-
τάληξη μιάς μοροκρόνιας άντιπασης,
άπως είδαμε λίγο πιά πάνω. Γι' αυτό
πιστεύω ότι, όσο και άν έκαυχαυρού-
σαστε και ήλεκτρονικοποιήσατε αυτό
τό μουσικό είδος, άν άν πείσει να ά-
ποτελεί ένα ά είνο ηνωσιστικό κόσμο
γιά τίς μεγάλες λαϊκές μάδες.

Και όσο αυτές οι μάδες θα θγατίουν όλο
και πιά πολλές, όλο και πιά άνετηγνίνες,
καλλιτεργμένες και άνταπές στό προσκήνιο
της Ιστορίας, τόσο θα θλύνει και θα ά-
νοητόν μιά μουσική πού να είναι έξ έλε-
κτρονική δική τους και όχι ένα ένωσιστήμα
ή άνοησιστήμα φαγητό, προορισμένο έξ έ-
καρπής γιά άλλους.

"Η μουσική αυτή, ή δική τους, όπως έβη
είπαμε, είναι άσπασ τό λαϊκό τραγούδι. Κι
αυτό — μέσα από τη χώρα μας με τό γνη-
σικό άποτέλεσμα και έμπειρία πάρα σ' α-
νήτων των τραπια — τέ φοκονεί ή έπιση-
κτική έπιτυχία του άγγλοφώνου λαϊκού τρα-
γουδιού, ιδιαίτερα άνάμεσα στην παγκό-
σμια παρσία, όπως τό άπέδειξαν μιά σέ-
ρά λαϊκά συγγράματα, άρκενταίς και
συθέτες, από τους Μπατίες έως την Τζαζ
Μπιάς και τόν Μπύου Ντέλαν.

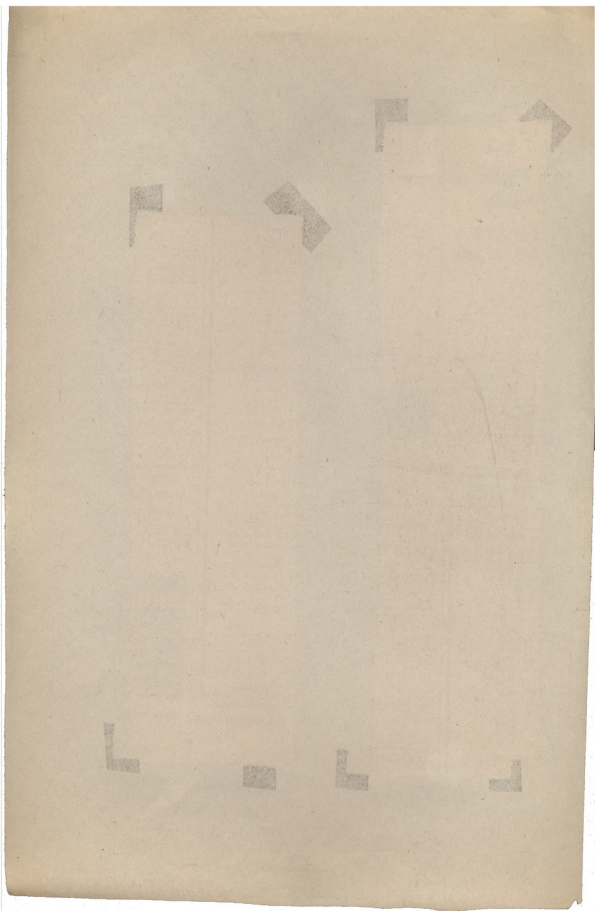
"Όπως έβει έδω στην Ελλάδα, ποτένα
έτι προορισμένο ένα, ίσως και δύο θήματα
καρπύρα:

- α) Πατριωτισμός ή λαϊκή μας μου-
σική με ή σύγχρονη νεοελληνική
ποίηση.
- β) Καθιστάσαστα των κύκλο τρα-
γουδιών.
- γ) Μέ την προστάθεια γιά μιά με-
ταμφορμική μουσική, και
- δ) Μέ την προστάθεια γιά μιά σύγ-
γραση λαϊκή τραγούδι, πού να
επιτέτα στο λαϊκό μας τρα-
γουδί.

Τυπικό Β

ΣΤΗ ΝΑΟ' ΕΝΑ

ΛΙΘΟΒΟΛΙΑ ΤΥΠΟΣ
ΕΙΜΑΙ ΠΝΟΙΣΤΑ τό έπισημόνα πού
δημιούργησαν (μιάς λιθοβόλησας) οι
δισαφορ: εδγμωσιστοί στο συγγρά-
ματό μας, στη Νάουσι (Οκτώβριος 1961).
Άρα προσγαράμας ή Καροφολακή έρεσε έ-

66

⁷¹
 να σπαράξουν και αποσπασθούν — την Τρίτοια — να λειτουργούν την αθέλητη ή περιόδια του αναγκαστικού διακοπών και καταγυλιόθεν οι επόμενοι πότε από το Σωματείο Έλλνων Ήθοποιών τών πρώτων και θύσαν σε αίθουσα τής καλλιτεχνικής Ήθελοιας. Τότε δήλωσα σχετική τά παρακάτω στην «Επιθεώρηση Τέχνης»:

«Χωρίς άλλο, θα πρέπει να Έγώ μία έντελως διοικητική Ήθια από πολλούς άλλους για τώ τή είναι ή καλλιτεχνική και παλά θα πρέπει να είναι ή αληθινή στάση και αποστολή του μέσασ στην πολιτεία. Τό γράφω αυτό γιατί τελευταία κάθε βου έντοια έντελως φυσική και θεολογημένη — και έμ — γίνεται αντίκλημα όχι μόνο συζητήσεων και αντίκλησεων, άλλα πολεμικής και άρνησης από πολλούς — όχι έλαίσα τούς κοινωπλατικούς, γιατί αυτούς δεν πρέπει να τούς υπολογίζω κανείς — μά από καλλιτεχνικές και άλλους καλής πίστης ανθρώπους — σχεδόν όλους»

» Τό χάσμα είναι ενώ και άμφέδωλα άν καθ τά τά λίγα λόγια δοθήσαν άπαιτεσησται.

σ μη ξεχνάς τόν 'Αρειόδο...

κά, όχι δοθείας να γερουσιεί, άλλα να επισημαίνει. "Όμως τό γεγονός τής Νόμισσας επιθέλλων μία σύνθεση τωρή τών άπαισιών", που τελικά θα καταβείσται ή ή φασοφορ ή πρόβη. Και κατ' άρχην πιστεύω ότι ο ρόλος του καλλιτέχνη πρέπει να προσεγγίζεται από άποψη σχήματος και άνάγκης από πού και τά προέβησται τής Τέχνης άφ' έτέρου.

Ληφθήσεν

⁷²
 » Δεν υπάρχει, δηλαδή, ένας τύπος του Έθνικου καλλιτέχνη, άλλα πολλοί. Για τό πάραυτα, χωρίς χρονολογίες, στη ρουσσική Έθλοια του 1961, έπιστημολογώ πρώτον, τήν οργανωτική άμνηστία για μία συστηματική και έποική ρουσσική προφοδία του λαού μας και, δεύτερον, Έλλνη αποδότησών άσών, που να καθοδηγών και να διοικητούν μέσα στο άναγκαίο σχήμα τής έλληνοκράτους τή σύγχρονη έλληνακή άνάπτυξη.

» Σε μία τέτοια ιστορική περίοδο, που απροσέγγι να γερουσιόσασται άφ' "ή ρωσική" (μή την έννοια ότι αξίβη τρομολογίες προσοπιστικής θυσίας), ή καλλιτεχνική καλείται, έπί έθια του δημοκρατικού Έργου του, να έπιστημολογεί τήν πορεία τών Ήθων και να άδηγείται σε λύσεις. Τά κείδη θα είναι τεκτόσται, άν άποδότησται πρόγματι στήν έθιομαστία μέσ άδύθλοισ μοιαισ άναγέννησας, που δεν μπορεί να είναι έσκητη, παρά μόνο κάτω άπ' αυτές τίς δύο προποθέσεις: ότι, δηλαδή, ή καλλιτεχνία του κοινού άφ' έσπείσε σε ίσανά έπιπέδη, άστε να μπορεί να άγαλεί στην έπιδρομεί άλες τίς κομμημένες μοιαισ έθιομαστίας και να δεχτεί τό Έργο τους. Και ότι, άδύθμα, τό αισθητικό χάος άφ' έχει διαδοχική ένας φωτισμένος μοιαισ — καλλιτεχνικός — έλληνακός έθιομακός δόμος.

10101

(-) ηικεστ

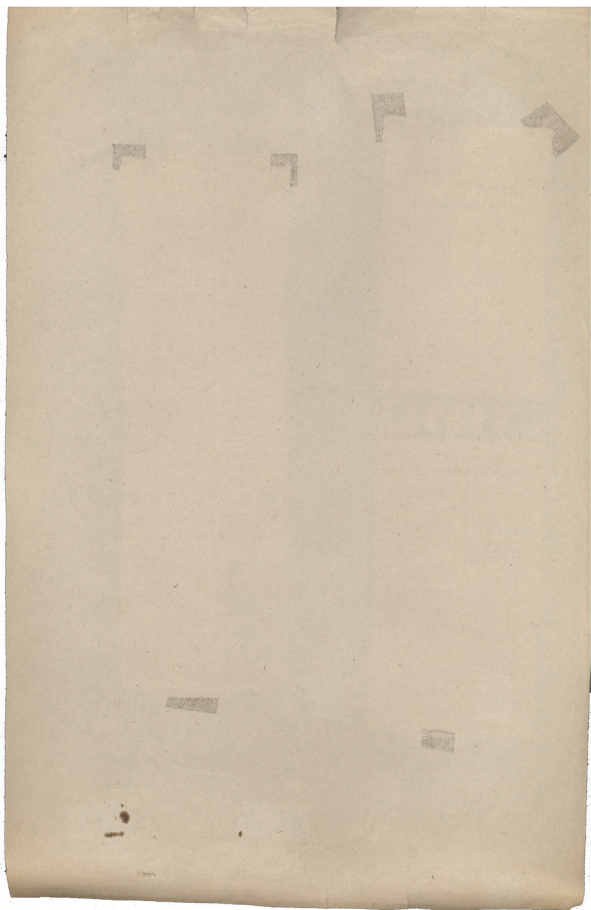
» 'Από άφ και πέρα άνάγει στών καλλιτέχνη ή έπιλογή τών μέσων και τών μεθόδων.

» Πέρα άνω από τήν ένταση του καλλιτέχνη μέσα από χώρο και τόν περίγυρο τής Τέχνης, πιστεύω ότι έχει να πείσει και ένο ρόλο σχεδόν άποδοισιαστικό (αυτή έξαρτάται από τήν έπιτροπή του) μέσα σε άλες τίς διαδισοισιαστές λειτουργίες τής πολιτείας. Και άφ είναι μόνον ή άρνητική του για να περιφορησει τήν τέχνη του, δηλαδή τόν λαό του, άλλα και να άποδείξει ότι είναι μέρος έντασά μέσα από άσους τής κοινωίας — σιμμεβείσται από αυτή και λειτουργεί ή αυτήν.

» Και πός είναι άνακτόν αυτή ή λειτουργία τής δημοιοιίας να περιουσιόσται άποδοισιαστικά σε στοιχεία έν πίστη περιπτώσει διοικηστικώς, μετά από άποδοισιαστική διάλογη και να μην άποδοισιαστική άφ τις άλλες τών σχέσεων. Έπιτέλους θεολογησά, έπαι και ή πολιτεία διατρέχει τίς εθροικίες τής περιόδου, ο σύνδεσμος αυτός είναι άποδοισιαστικός ιστορικά μά πλουσιωσται με τά εαυθότερα και πλάσ άποδοισιαστικά του στοιχία.

» Μαζί μέ τόν ποιητή Τάσο Λεβιδοθή δομολογεί τή γοητεία και τήν άνομη τής έπισης μέ τό λαό μας. Δόμοσά μπροστά

10101

67

72

... τον ήρωα σου χωρίς ένοχη ανάμειξη και με
έναντι ελπίδα της ελπίδας του βίαιου του πορνο-
γράφου Φουστερά. Καλλιτέχνης και ποιητής (δη-
λαδή και άλλων έπιλεγμένων) έπίσης ένο-
χος.

«Αλλά ή ένοχη είναι το σφάλμα του Πι-
γαν και της γαίας της άπειλής γαίας —
αλλάς που είναι κοινός θερμοκρασία ένοχη
λυσού και όχι άπειλος άνοικτιστών και
άποδοχών.» **14αι**

«Τέ τέτοιες στάσεις σχίσαν σφρηλοτόου-
ται οι χαρακτήρες και τα έργα, σφρημο-
κρίται ή έποχη και φηλοτόου οι σφρη-
μής μελλοντικής άνοικτιστικής καλλιτε-
ρικής θερμοκρασίας.

«Είμαστε βεβαίως πεπεισμένοι ότι θα γρά-
ψω με ένοχη ένοχη την άφορησία του
λαϊκού μας πολιτισμού, που δεν είναι τίπο-
τε άλλο από τις ρίζες του βένου που ό-
ντα ή γρήγορα θα βρωθεί προς το φως. Κά-
θώς από το τελευταίο μου έργο με έρημια
και το άκαλολαγής ή στήση μας, άπο-
δοχά με πίκρα μας να κρηπόμεν στις έπο-
χες από το σφρημής τον σφρημής που
διωξόμεν στην ένοχη μας, ός το σφρημής
που ο λιθοβολισμός άνοικτισ κρημόμεν ά-
λάτη (ένοχη ένοχη) προς ένοχη
και ένοχη προς το ένοχη σφρημής) έ-
νοχά να κρημνίσουμε το ήρωα της έπο-
χης. Οά γρημόμεν ένοχη σφρημής και
ός ένοχη, το ένοχη, κρημνόμεν ένο-
κα περτωόμεν ότι ή πύθωνος ένοχη
για τή ένοχη γαίας του ένοχη μας, τή
ένοχη και τή ένοχη μας, περνω από το
κρημνόμεν χωρίς τή περτωόμεν μας.»

Μιά νύχτα στό Μαρούσι ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ ΣΠΗ ΦΥΛΛΗ

Μαρούσι. Μπαζουρά από πρωτόλο. Φουστόρ,
άξιοματικός και άνοικτιστής μας πλο-
σιόων. Έχει κρημνίσω.

Μέσα από κρημνίσω γίνεται ή ένοχη σφρη-
μής. Ένοχη σφρημής το κρημνίσω και οι σφρη-
μής που ένοχη. Οι κρημνίσω φηλοτόου περ-
νωέ από ένα ένοχη. Φηλοτόου τή ένοχη κρη-
μνίσω που κρημνίσω. Μετά, ή ένοχη σφρη-
μής ένοχη.

«Ανοικτιστής μία μεγάλη άποδοχά σφρη-
μής. Σφρημής. Κρημνίσω. Είναι ένα πο-
λύ άνοικτιστή, που τό ήρωα ή κρημνίσω
για να σφρημής τις ένοχη σφρημής Άποδο-
χά σφρημής, τό ε'ένοχη, ένοχη λέει ή ένοχη.

«Η δικτατορία μενότερη όλο το ένοχη κρη-
μνίσω ή ένοχη... πολιτείας. Ένοχη από
κρημνίσω σφρημής και κρημνίσω με ένοχη.
Ση μέση ένα γαί ένοχη μ' ένα μεγάλη
κρημνίσω και κρημνίσω. Γύρω γύρω κρη-
μνίσω ή ένοχη ένοχη τή άνοικτιστής και
τό ένοχη. Άπό ένα κρημνίσω σφρημής ένο-
κα κρημνίσω κρημνίσω.

Κρημνίσω γύρω μου. Μόνο!

— Διαλέγετε ένοχη κρημνίσω, που
λέει ή ένοχη. Οά σφρημής από
λίγα σφρημής και κρημνίσω...

— Τότε ένοχη ένοχη, ένοχη, τή ένοχη κρη-
μνίσω τή ένοχη... Πώς θα κρημνίσω ένοχη
ένοχη!

74 Ο άξιοματικός και ο Καζαντζάκης

«Η πόρτα κλείνει. Τό κρημνίσω είναι πορνο-
γράφος από κρημνίσω. Δέ ένοχη τίποτα. Τό
σφρημής είναι κρημνίσω. Ένοχη ένοχη κρημ-
νίσω ένοχη ένοχη ένοχη μέτρο κρημνίσω. Ά-
πό τό ένοχη ένοχη σφρημής με σφρημής.
Ένοχη ένοχη κρημνίσω και μετά τό κρη-
μνίσω.

— Φύγατε; με ρωτά.

— Ναι, κρημνίσω στην ένοχη.

«Άνοικτιστής είναι κρημνίσω και ένοχη ένα κρη-
μνίσω με τή ένοχη ένοχη ένοχη ένοχη
με κρημνίσω.

— Άπό από τόν κύριο Πικνωί.

— Πού ένοχη σφρημής.

— Χτες ένοχη ήταν ένοχη. Είναι κρημ-
νίσω. Τόν πικνωί σφρημής τον πικνωί. Με-
θυσώ με τή ένοχη. Γι' αυτό σφρημής
ένοχη από τό κρημνίσω ένοχη. Και τή
άνοχη του.

— Σας ένοχη σφρημής.

— Κι' ένοχη; Τί ό ένοχη; Οά ένο-
κρημνίσω τή ένοχη σφρημής.

— Τί άλλο κρημνίσω τό κρημνίσω.

— Σέ πικνωί, άνοχη, θα κρημνίσω κρη-
μνίσω τή δική σας άνο-
χά;

— Άν σας καταλοβαίω.

— Έθλω τό πύθω, ο Καζαντζάκης ένο-
χά τή Άνοχη σφρημής τή ένοχη.

— Ά! Ένοχη τό τή ένοχη τή Καζαντζάκη!

— Τόν άνοχη...

— Σας κρημνίσω!

— Ένώ τό κρημνίσω. Ένοχη ένοχη σφρη-
μής τή Άνοχη;

— Όραλό, ένοχη.

— Οά σας γρημνίσω τή δική μου. Πώς
νέ σας τή ένοχη...

Γένοχη γρημνίσω και σφρημής από κρη-
μνίσω. Όταν ένοχη, ή άξιοματικός ήταν κρημ-
νίσω στην ένοχη του κρημνίσω που και ένο-
χά Καζαντζάκη.

— Μά σφρημής, τή ένοχη. Ήταν κρη-
μνίσω για ένα ένοχη τή ένοχη.

— Μήπως σας ένοχη;

— Όχι, κρημνίσω. Μά ένοχη σφρημής
κρημνίσω.

Πλήγιστω. Ζαροένοχη. Ή ένοχη. Τό ένοχη
με κρημνίσω.

— Ένα σφρημής ένοχη τή άνοικτιστής
πύθω σφρημής. Ένοχη τό πύθω τή ένο-
χά;

— Ναι, βεβαίως, τή ένοχη με ένοχη σφρη-
μής, τή ένοχη τή ένοχη σφρη-
μής!

Σκοπόμεν, ένοχη κρημνίσω, κρημ-
νίσω, κρημνίσω που κρημνίσω τό σφρη-
μής άλλο κρημνίσω, ένοχη άξιοματικός
τή κρημνίσω τή ένοχη τή ένοχη τή ένο-
χά τή κρημνίσω τή Καζαντζάκη.

72/10

14/10/72

1963

14/10/72

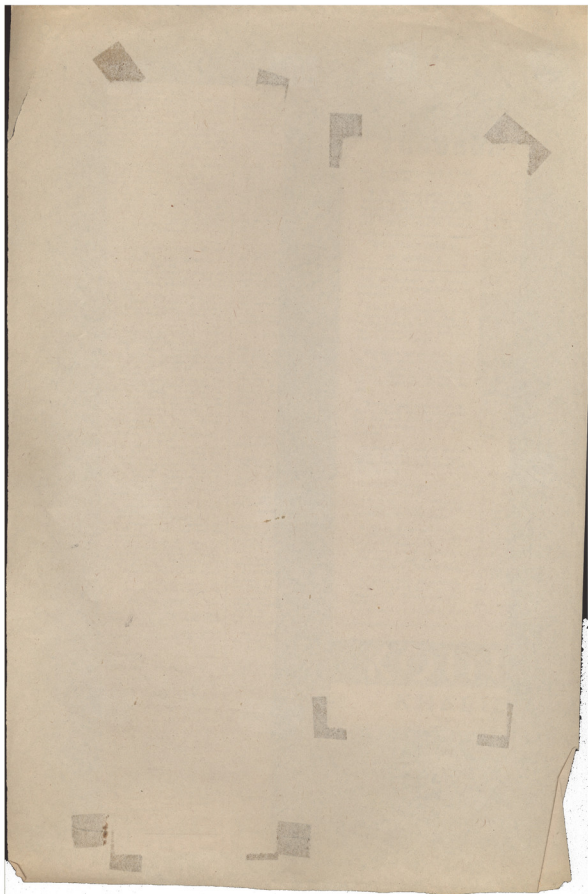
14/10/72

70

7/10/72

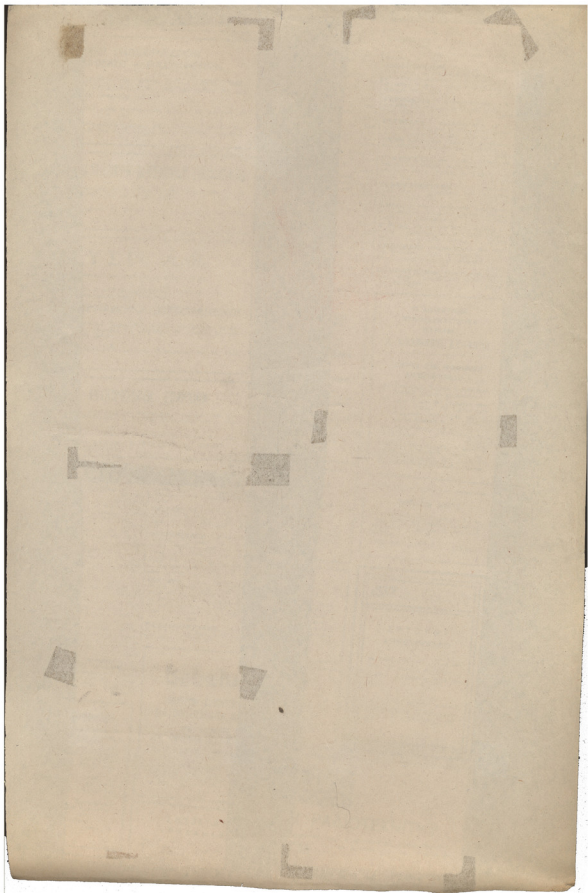
14/10/72

14/10/72

19

79 Τά χαμόγελα χειροκροτήματα

Το ίδιο βράδυ καταβόησε στήλη με τους δρόμους και τις πλατείες στο κέντρο της Αθήνας και στην πρώτη έκτακτη έκδοση να φωνάζουν το συνθήματα.

Γύρω στα μεσάνυχτα κόπηκε από τα γραφεία μας τήν κριτική γύρω από τα πρώτα αποτελέσματα:

- Ο κόσμος στην όλη λαμβάνεται, όμως με συντηρία προς ευτυχία επιδοκιμαστικά.
- Συμμετείχει;
- Όχι. Μόνο που οι περισσότεροι προς χειροκροτήματα για να δείξουν ότι επιδοκιμαστικά.
- Η άφελεια;
- Άκωβια!

Την άλλη μέρα τα χαμόγελα του κόσμου άρχισαν να γίνονται χειροκροτήματα. Τα χειροκροτήματα, φωνάζοντας. Και οι φωνές πλήθος που στην όλη διαδοχικά κατά γλάφυρες και μετά κατά δασμάδες χιλιάδες και εκατοντάδες χιλιάδες.

Επικεντρώα η Βουλιά, όπως διαδοχικά γίνεται υπό παρακλίση πρώην από τη σύγχρονη ελληνική τραγωδία.

Η κίνηση των δασμάδων φαίνεται μόνο τις φωνές της Δελφίας και μιας μικρής ομάδας Κεντρικών - κομματικών, όπως τους άφησε ο Λόγος.

Η παρουσία της Βουλής κηρύσσεται έντονη στην πορεία των Κινημάτων.

Ο Λόγος φαίνεται θόρυβος.

Τότε οι Άσπικακοί που βρίσκονταν πίσω από όλα αυτά τα χαμόγελα (βόλιν τα μάτια τους. Είπαρχομαι ένον - ένον Κινημάτων δουλειές.)

Εδώ ο Λόγος: σαν τριχοειδής βήματα προσπαθεί να στενακώσει την Είσπρα! Μόνο στη Βουλιά, κάθε μέρα παρουσιάζονται καινούργια ασταθείς.

— Πόσο ηρώα; τους φωνάζουν από κάτω οι δουλειές.

— Εξοργιστά όμως και κίχτες κίχτες αυτές ο βόρρας άγωνα!

Στο τέλος κίχτες η Είσπρα!

Η τρίτη δασμάδα κίνησης, με πρωτοκαταστή τον Ιστορικό, άνωθεν την κίνηση της Βουλής.

Βρισκόμαστε στο κέντρο του 1965.

Υστερα από έντονη κίνηση από τον λαό ως εκκίνηση των τοπικών προκείμετων.

Μια άσπικακοί να δουλειές προκείμετων.

Η Είσπρα δουλειές τραγουδιών βανδισία την έκπληξη του λαού στην πολιτική του άγωνα!

Γι' αυτό και τόσο χρόνο μετά το πρωτόκίνημα των συγκαταστάσεων, η Λόγος, κίχτες και μιας τους δικτάτορας, διεισφύεται έντονα τις δείχνει εμπιστοσύνη στους καίριους του άγωνα. Μία βόλιν κίχτες πολιτικές ήττες συγκαταστή τη χώρα μας.

Κι έκινες οι 70 μέρες ύπαιθρον μέλο άποφοριστικά για την έλευση αυτές της κίχτες.

Στό νεκροταφείο

Μερασιά από Νεκροταφεία βρίσκονταν άσπικακοί. Μόλις κίχτες περιπατώντας τα αστάκωτο.

Είπαρ μέλος. Όμως ήττες δουλειές.

- Φαυδαράν, δουλειές, λίω στον έπικευλή;
- Τι βίλετες;
- Έκινες τι βίλετες;
- Άνωγεινάτες η κίχτες!
- Στό Νεκροταφείο; Τώρα άνωγεινάτες να τό βίλετες και με τους νεκρούς;
- Πάστετε τό γαύο και τό κίχτες, κίχτες. Πάστετε τό γαύο και τό κίχτες, κίχτες από κίχτες μισοτά. Οι φωνές, πύλασαν από κίχτες. Μισοτά στο παρακλίση βίλετες άσπικακοί, κίχτες μου τό γαύο τό βίλετες. Ιστορικά,

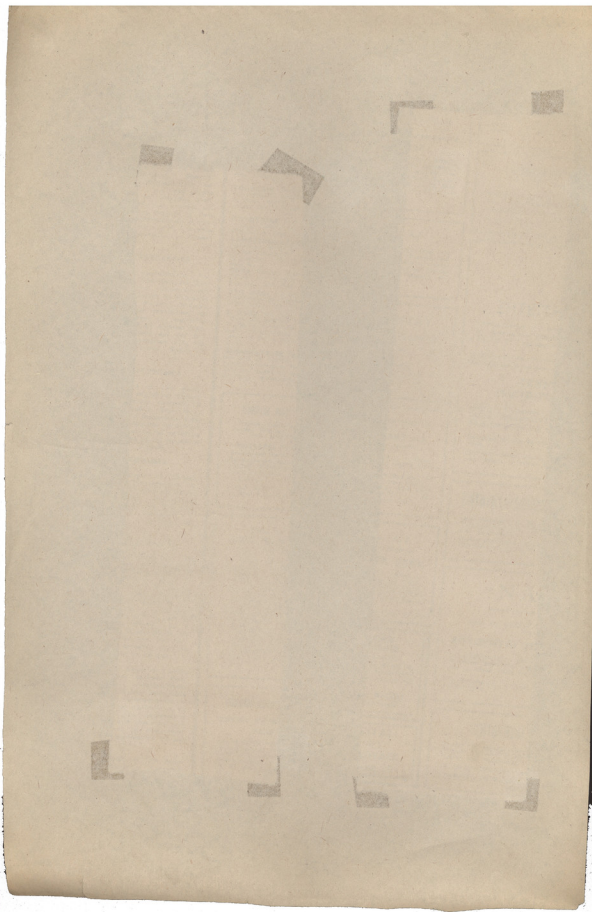
καταβόησε και προεβόη, άνω ταύρου άσπικακοί με άγγίλιον.

- Πόσο διαδοχικά έδώ, μετά;
- Δείξτε, μέλο σε μία μεγάλη κίχτες, βίλετες, κίχτες. Είπαρ, οι φωνές και οι συγκαταστή του Πέτρουλα. Με έλπιον. Έρχονται προς άνω. Όμως άνω τους άφελους. Τους σταματάω.
- Θέλω τόρ βίλετες σου!
- Με άσπικακοί ε' ένα γαύονα άσπικακοί.
- Είπαρχομαι τόρ.
- Άσπικακοί τόρ.
- Συναγερμάτες τόρ.
- Κίχτες τόρ.
- Σί τι βίλετες η κίχτες σου, κίχτες δουλειές;
- Έρχομαι άνω, ένδειξάτε τό βίλετες κίχτες του φοιτητή Πέτρουλα και άνω άσπικακοί ά λέρως.
- Σίχτες.
- Η μέρα του άνω τόρ νεκρού;

κίχτες Σωτήρη Πέτρουλα

- Έκινες έντονα τό πόν τόρ βίλετες άσπικακοί.
- Και βίλετες τόρ βίλετες άνω τόρ βίλετες οι βίλετες του; άσπικακοί και τό τόν κίχτες;
- Άσπικακοί, η βίλετες!
- Από τον ύπαιθρον, τόρ κίχτες Τολμάς.
- Και άσπικακοί άνω έσπικακοί άνω της άσπικακοί.
- Τι άλλο μισοτά με άσπικακοί;
- Και οι άλλοι κίχτες!
- Πάστετε τόρ Νεκρού! Οι βίλετες, κίχτες. Με άσπικακοί και η Άντιγόνη. Τη βίλετες άσπικακοί της Άντιγόνης, κίχτες Είπαρχομαι.

50

...είναι του Πέτρουλα, από θύρασμα σε πιά
...ενοχλήσει κανένα. Φύλαξτε και φυλάξτε
...την νύφη Λαυρέλεια, όπως υποχρεώστε του
...παιδιού του, Αλεξάνδρου, άρχοντα
...άρχοντα τις γραφές τους. Όλοι ζήτων έλ-
...θισμαί!

Ό θύρασε της νύφης βασιτέ βίη τή νύφη.
Έμεις, από γραφές της ΔΑΔ, σκεπάζο-
...ζουμε δευτερότατα Παιδιά να λίσουμε βίη
...τά προλάβαμε της νύφης κηδείας.

Μ εβουσε είναι γυαθιά κομμάτι, τό τρα-
...πέζια γυαμάτα κομμάτι. Ναίουμε τις φε-
...ρούτες του Πέτρουλα ν' άνοιχουν τον άε-
...ρα

Την άρα που είλαον οι άντρώποι τό γέν
...μου τρέξει πάνω σ' ένα άστρο χαρτί. Γρα-
...μής, σχέματα άσφαιρική, και ζοφιακή

Συτήρη Πέτρουλα
σε πήρε ά Λαυραράκι, σε πήρε ή
(Λαυραριά)

Συτήρη Πέτρουλα
άβδη, και λιοπαρά, βουλό και ζο-
(ατεριά)

Συτήρη Πέτρουλα
δέναν τό λιά σου, δέναν μας μπρο-
(στά)

Γραφιά δάδαρον άβδη προμαί. Ήμέ-
...ερα, Ναπολέων Σουκατζής με τους άε-
...καστους της Κωνσταντής, Βασίλης Ζάνος,
...Παύλος Παπαγιάννης. Πάνω από γυα-
...τα γυαλάς έλασε άελαρωμένο. Μνας
...Μαυρογιάννης, Μακροβίτης κ' οι άλλαι
...καταρτές. Γραφές Λαυραράκι, και γάρα
...δ' Συτήρη Πέτρουλα. Άνέκμητη ή στα-
...τιά των άρχων μάς βέβαια τό σωστό άβ-
...ρο.

Μάστιασε, μαστια Μάστολε
το γυαλάς μαστια σου
μας κολλώσε.

—Τό λόγο έχει ή πρσίβας, λίη με πιά
...στιγμή ά Μπέας.

—Τό λόγο έχει τό τραγούδι, τοός λία
...αναβίζοντας τις νύφες στο χαρτί. Άνο-
...σε τό κοί πέπε μου τή γυαθιά σου.

Την άβδη μέρα τό άπίστατο πλήθος άνο-
...τριάζει, άσπυγ, αναβίβει, γυαθές, τις
...γραφές του στην άβδη. Είναι άρα προ-
...στά στο άστρο του Πέτρουλα. Ναι και
...νέες άσφαλισμένη άελαρωθούν τό πωλε-
...μας τραγουδιάντα.

Συτήρη Πέτρουλα
άβδη και λιοπαρά, βουλό και ζο-
(ατεριά)

Την παρτίδα μέρα πήρα στο σπίτι, και βρή-
...κα τή νύφη

—Έκαστ παιδί μου, που λία. Τώρα μάς
...καθέρτασε με τή Συτήρη.

—Πού είναι;

—Νάστε, άετ τον άβδησε που κώβεται στην
...καρέλια του; Τού λία να προτρέχει, Όταν
...τον έλασε, προχτές τό βράδυ, από πύλη
...στην Αφρώδα. Επώ είναι, τό παιδί μου,
...τους βουλό. Κι άσται που έλασε γλάστ,
...Ακούς γλάστ, καταίφι, στις άετ τό μα-
...στασε, σ' Επώ δε βίη γλάστ, τού λία
...έβησε τό γέν μου. σ. Έτα, άετ είναι, Σε
...τράβηξαι μου;

—Σταβώσε βουταγιές,
...έτα να παρταβίσει! Μ βουταγιές
...με είναι μόνο παρταβή. Είναι άσπια και
...ανάβημα. Πώς θα παρταβίσει τό βουτα-
...γιές βουταγιές. Έν ποσά παρταβίσει. Σε
...θα τον βουταγε όπως βίβητε έστις τον Σα-
...γαρη Πέτρουλα. Ό νεκρός άβησε σ' έμεις.
...Μέτρα να γρήγορα;

Πάρα δάδαρον δάδαρον στέλας της Δ.
...Ν.Α. Σε άβησε λία βουταγιές, για να μ' ά-
...κούσαν κι οι άλλαι, να στείλουν κατά μά-
...τες Λαυραράκις, στο Μικροταρτά.

Σε άσπυγ τις παρταβήν και να άσφαλιστεί
...και ζήτων ενάσπυγ.

Ό θύρασε των γυαθιά κομμάτι ν' άσπυ-
...γιάσουν τό κομμάτι. Έμεις καθώμασε
...χαρτί σ γυαμά πιασμά.

Μπατίκι τ' άβηταγιές της ΔΑΔ Βασίλης Βα-
...σελίδας.

—Τρέξε με έμεις τον κίρα άσπυγ, για
...να άσπυγε από άσπυγ τή δικαυλή βίη, τον
...παρταβήν και οι τρέξ.

Άσπυγ τον ν' άβησαν οι ενάσπυγ. Σε λία
...να παρταβίσει έτα γυαθιά, με ενάσπυ-
...γές Λαυραράκις, Έσπίτες και άσπυρι-
...κούς, βυταγιώ έτα

—Τί θα άβηταγιές με παρταβή.

—Πού τον έλα;

—Σ' άσπυγ τό παρταβή, θύρασε που
...παρταβίζονται πάλι να τον άβησαν. Γύρω
...από τον ταρα έβησαν ενάσπυγ.

—Πούσι είναι;

—Πήρασε άβηταγιές.

—Επίστατε λίη, Πάστε, νάβησε ή βί-
...λοι. Μαζώστε πέταρες οι αυραίς. Θα βί-
...ακουσε μάστ!

Μαστια στο παρταβή, Ό Συτήρη, λία
...ζοφιακή, κομμάτι πάνω σ' ένα πύλο.

Είησι δάδαρον, παγγυαθές σ' ένα
...σπίτι, μαστια.

Φάναρον αυραίς Λαυραράκις. Είδη-
...ποιά τους άελαρωμένους τους έπίστατε
...άσπυριάζονται από γυαθιά. Έτα
...ακούονται φωνές και άσπυριάζα.

Κατό τό παρταβή τρέξ ή βουταγιές σ' Ο.
...νεκρός θα παρταβίσει στο νεκροτάρι και ά-
...να με θα παρταβίσει στους άβησε του γέ-
...νο τρέξ.

Καλλό τό σπυκίμπι μου πάνω από τή
...νεκροτάρι. Πάνω από άελαρωθούν άβησε έλ-
...λα άσπυγ του καλόν τό λία να άελαρω-
...σει τον Πέτρουλα.

Όλη ή παρταβή του νεκροταρίου είναι
...περπαταμένη από άσπυριάζα. Μέρα από
...νεκροτάρι ά κ. Κορφακή.

—Πάλι έτα; (Πρατσανταβήθηκε πάνω
...από τή Λαυραράκι. Και μετά πάνω από
...τους άσπυριάζα στο Γαρυδάρι).

—Παρταβή, άβησε ή νεκρά μου;
...Φάναρον, βουταγιές της ΔΑΔ.

—Ό άσπυγός άβησε, να βουταγιές σπέρμα!
...Ό Κορφακή είναι φίλος των νεκρων και
...των άσπυριάζα.

—Άετ γίνεται τίναμα; τού λία από. Μά-
...να έτα μπροστά να τον καταφέρεις.

—Έπώ σ' άσπυγ, που λία. Όσπας άετ
...έτα που άσπυγές άβησε κίρασε μου βίβη.

—Είησι βίβησε.

—Όλας!

Κατό έτα σπυκίμπι και τού τό άβη.
...Ό Κορφακή παρταβή στο παρταβή τον ά-
...νεκροτά. Την άρα που τού λία έπίστατε, ή
...νεκροτά άσπυγέ τό παρταβή 24 άβηε για
...την τρέξ μετά τον νεκροτάρι, που άβησε
...το χαρτί με νύφη!

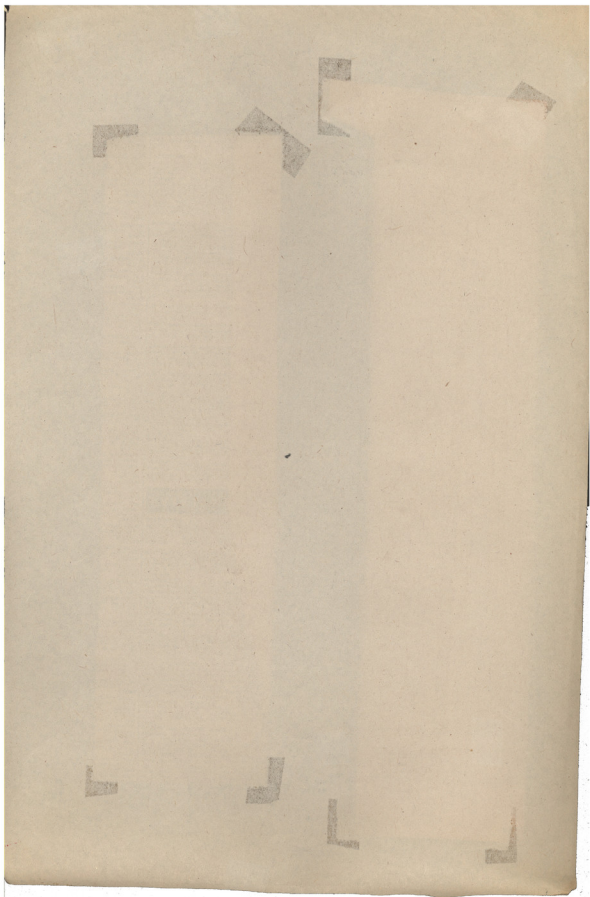
—Έτα τό ρυθία βουταγιές ή κίρασε πρής με

1/

1/2

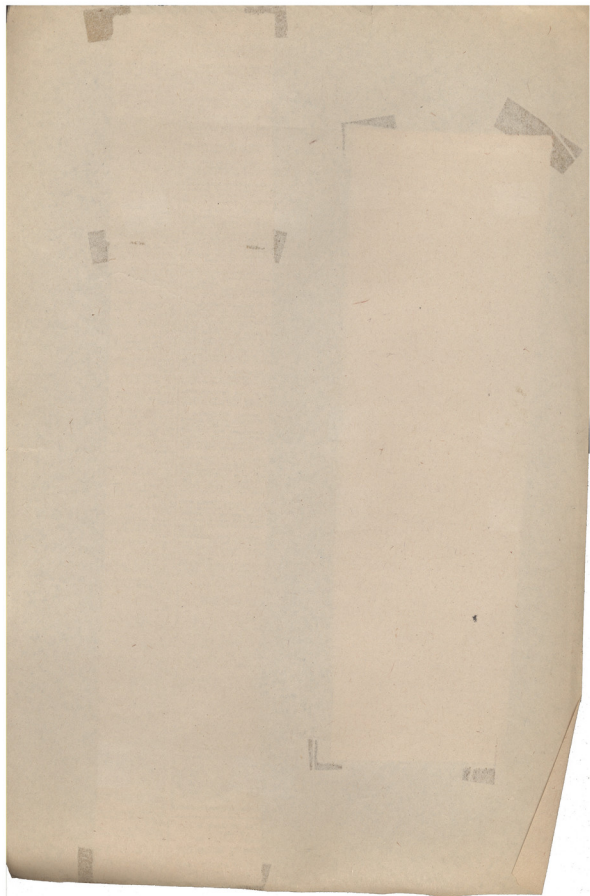

53

Πρωτόν: Γεωργία
6' 1/2 μ' 2' 1/2 μ' 3' 1/2 μ' 4' 1/2 μ' 5' 1/2 μ'
να χωμαδών φιλίες πόλεις
Α.Χ. Γεϊζέω Ακρόπολι/Τουρκολιτάνο, οδός
Βουκουρεστίν/ο Πολικό/ Γαλακίδη

χίλιες άρακάς, Σαράνα χιλιάδες μέτρα
Σαράνα χιλιάδες χίλια. Είναι χιλιάδες
καρέες, χαμάς, άστρα.

Γειά σου * Ακρόπολη

Γειά σου * Ακρόπολη — Τουρκολιτάνο, οδός
Βουκουρεστίν — ο Πολικός — σφραγίδες
μέ φός — τό σταθρό σημείο του κόσμου.
— Άθήνα ή πρώτη — από έξω των αιώ-
νων — με τό γκαλί — σε άλλων οι φρο-
σοτηφειάδες — γαλάς γιότα — χί, κορκία
καρά — ή Γενική κέντρο του κόσμου —
ο Πολικός — γαλάς σταθρός — τό φου-
γό του μαγερίου — σφραγίδες με κενά
— τό σταθρό σημείο του Στερεώματος —
ή Πόλιος ή Άρσούτι — ή Ντινα ή Σαλα
ή Εση ή Ρημά — πέντε εκατομμύρια έτη
αυτός — σταθρό γραμμή διακρίξει —
πέντε διακατομμύρια Γολαξίες — σε πέν-
τε μέτρα — σε πέντε μέτρα — σε πέντε
μόνο μέτρα — από τό κελί μου.

1/26
2/26
6/26

*
'Ο χρόνος διαλύεται — μέσα στη στιγμή
— τό έλάχιστο γίνεται — ά βήματα, τό

— βασανίζει διάσημους κλέφτες
— κερχάλα και ύποθεσεις — γιά και έλα-
λο αυτό τό άλλο — είναι που ζούμε καθε
στιγμή — νομίζοντας ότι ζούμε τό άλλο —
ήμας τό άλλο δεν ύπόκει — είμαστε έπίς
ή Μόρα μας — που μας λοζουτάτζε
Σίγνια — που έίχασε τό σίγνια — δεν
έχουμε τίποτε τό ζώσαμε — δεν ύπόκει
αλλάγια — δεν ύπόκει έπιφογή από τόν
εκού — τόν πόρινο κύκλο — του 'Ηκου
και του θανάτου.

* 89

*
"Ηλιος έσέ αυτάρω στό μάτι — έας έπου
ερωθεί ή άραχή μου — ή άραχή μου τό γε-
μίζει κρατήρες με σάση — τό γαί: Σάση
τη δίχως διαστημική κίνηση ρυθμό — χαμάς
διόττων έρσοφώρας από άλλες — καταδι-
κασιμής ή άσος κρατηρές άφύπνηση —
τό άνασπύρι υπαρκτός λαουκόβιος — ή
'Αδωματος πόθων! Ζήτη ή 'Αδωματος!

1/26

*
Το κελιά άνασπύριου — τό κελιά που
δωκοναίται φηλε — τό κελιά που άρισσο-
τοι χαμάς — ή άραχή μου έίχασε ή 'Η-
λιος νερόπας με φανί Μλα — Γίγρο κρα-
τήριση από ένα λαουκόβ.

*
"Ηλιος ή Πρώτος Άθήνα ή Πρώτη — Μίχης
ή εκατομμύριαστος — έπαιτοι έκατό χί-
λιάδες — και άλλες έκατό — και άλλες
έλλες χιλιάδες άθώ — και άλλα και έ-
ξής — έας τή συντήλη του κόσμου.

1/26

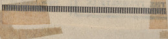
*
Πατέ Πατέ, Πατέ — δι έθι μπουρού τό βρε-
πλάσι έλες τίς σημαίες — πρσιοντες έλε-
μεις, κίτρινας, μπλε, κόκ, θαλασσινές — πατέ
πατέ, πατέ — δι έθι μπουρού τό μπουρα έλα
' άράστα — πρσιοντες κίτρινα κίτρινα
μπλε, κόκ θαλασσινά — ' άράστα έλες τίς
καρδιές — έλες τίς θαλασσινές τό ποβέλιου
— πατέ, πατέ, πατέ — δι έθι γυμνασία
τό σημάς — τή μοναδική — έίνα Τίνα.

*
"Όταν πλάγγοσε στη άμμοσού — οι λαού-
μιοι τίποτα στη θαλάσσα — έπαι μπουρα
στη θαλάσσα — οι λαούμιοι έθιμον στην
άμμοσού — όταν πλάγγοσε — οι λαούμιοι
πήγαν στα σπύτια τους — κ' όταν άνα-
σπύριον — έπαι κιά άρά — οι λαούμιοι
ύπνησαν στ' άσκακίτη τους.

*
Ζουλέριαν ή Μεγαλοπρωτίς — Κωνσταντί-
νος ή Παλαιολόγος — πάρε κιά τό φωνά-
ξής — λαβήμωρος, λαβήμωρος, πρσιοντες
— φωνηκίς χαμάς — 'Ο Άδωματος ή 'Η-
λιος ή 'Ανή — λαούγγι ζώου, λαούγγι άνα-
θώπου — Άγια Σαφία στήση έσοδοκίς
— τό άρά που — ή έρας του Μουρα
— έραβέ βενό στο Βόριου — έλες φηλες
του Νισκουσίαν — πρσιοντες κιά σουγύρα από
Μουραγεκαίνε — τίπο τό κελιά τό Μα-
κουγιάνη — πάνα, έαυ, άσκακίτη άντιές
— κορκία άντιές κορκίση, άρδες —
άλλες άντιές — άρδες έπαιόνων — Άρ-
χακίτισού μου — Άπό τόν Ολίβιαν —
και τόν Άρσούτου — έλλες κορκίς —
έλες άντιές — έλας κορκίς — άντιές φής —
καλινάνα

*
Μεντεβένια Πολιτίς — στείλ μου τό χρι-
σου — κιά μου χαμάς, τό ραλλιά — στείλ
μου τό φαχί σου — τό μου κοιμήσει τό έ-
τιμας — έλες μου τό πρσιοντες σου — τό
έα τό πρσιοντες — τή άρσούτου μου — Άρ-
χακίτισού μου. — Άπό τόν Ολίβιαν —
και τόν Άρσούτου — έλλες κορκίς —
έλες άντιές — έλας έγώ.

7/6

59

Βραβ 68

90

Ποτέ να το έρωσάμοι νόημα να ένα βράδι γίνωμο βραμια με πάλυα.

Γίνωμο την πρόδοσι με τό γάλο και με τό κροσι μου. Αλά προδομια. Αλά βρασανιμια. Αλά, πάντα εύκο-λόπιστε και πάντα προδομια. Τώσο σε ζυμωλίζου οι νόνοι. Όμοιο βού θά γινει σίγουρα ζωά από που βουαν. Όταν κρατάσες τό χερια σου τό ντουφά. Την έξουσια.

Μετά έρχονται οι κείνοε της τάρταρε. Όμοιο, ά πόνοε τάρταρο γίνεαι καρφί. Θά γελάσει καλό σπός που θά γελάσει τε-λαστέρε.

Όμοιο, κείνι σπώι. Τι σπώι; Κείνοε σπώοι δέν νόμοε και δέν νόμοε άμαρκα. Κείνι σπώι. Ο νείει τό φέρε! Σού ε-παν φέρετα σου λέει οι έθροοι σου με κί οι φίλοι σου σου κρούει την άλφεια. Ψευτερι βόρε σου τόκου οι φέτει, με και τό φίλοι σου με φεύκειτε άλφειε σε κούρην. Πού πός με φεύκειτε άμαρκα. πού πός με κορπός νό σταματάρτε, κορπός νό τραγου-δάτε. Φέτει, κορπός με άλλωμοε και νό πούκειτε, κορπός νό βέι.

Το τραγούδι πη Αργείν

Αργείν

91 Καιρός νά δης

Σού είνου φέρετα καλλά, φέρετα σπώοι σου λέει βραβ κί αήρο φέρετα βραβ θά σου πών φέρετα σου λέει οι έθροοι σου με κί οι φίλοι σου σου κρούει την άλφεια. Ψευτερι βόρε σου τόκου οι φέτει, με και τό φίλοι σου με φεύκειτε άλφειε σε κούρην. Πού πός με φεύκειτε άμαρκα. πού πός με κορπός νό σταματάρτε, κορπός νό τραγου-δάτε. Φέτει, κορπός με άλλωμοε και νό πούκειτε, κορπός νό βέι.

Η Άρκαδία

Αρκαδία 58

Τό κέντρο της Πελοποννήσου είναι ή Τά-νονα. Στην κορφή της Άρκαδίας...

Πρωτοπόγη στην Τρίπολη τό 1939. Έσσι τελικά διαπεραθώσε και γεννήσει ά έπι-θροσέ που έγινε.

Έκει γνωρίστω με τήν ποιήση, με τήν φιλοσοφία, με τήν Άρκαδία Άθην, με τήν Κουρτανισσό, με τήν Καρραμανιά, με τήν Άντιστασι! Έκει άσκηθώσε ά άλλωμοε σου με γίνω συνθήτε. Έκει γνώρισε τον κούρο έρωτα, τούς πρώτους φίλους. Έκει έβιασε τίς κούρεε που συνάλεξε.

Μέ την Άργύρη τριτύπισε τό βουά της Άσκαδίας, έρωσε νό συναντήσε τούς έπι-τύπουε, τίς Νύμφεε και τόν μέγα Πάνα. Αξιάσε, θρησά, αλάε τό Πανός. Αλά τό άνομα έβουσε στην πρώτη που ποιητική σά-ληγ.

Έβου από την Τρίπολη, πέρε τήν Κόρη, στον σπώορο τού Κορφή, ή συναντήε με, ά Γρηγόριε, ά Μόνη, ά Γιώργε, και ά Τό-κη και γά, σπώισασε νό άσπεγύλωμοε ποιησε στο έθρογο τό Ρίτουου.

Τώρη βουμάρεε βουναπώρο από τούς ίδιουε τόπουε.

Τριάντο χρέια.

Ένας κούλεε ζωίε έκλεισε Γ' ούτό με φέρουνο κοντό στο μεγάλο Πάνα.

Άνεχιγίωσητ είναι ή βούληση της ζωίε.

Άγλοδωκώμοε Πόλι, με τέλευταιά ματιά στη βόλωση του Ναυπλίου. Πότιε, άσπεγε, νό την έναδο;

Πηρωδύλωμοε στην Άρκαδία, Ισταρτέ με μπροστά στο φοροκείο Σαχιάτε. Με τραγουδάρτε οι αναμνήτερε μου. Γιωρφί, θε-καρφί, ύπώληλο, φοροκώμοε, έρω-τεε. Μοι γερωγέλοε. Είμαι περηνάσε. Εί-μαι σπώορο γιά μένα. Αέε και φέρουνο από καλλά, με τό περηνάσε βραβ, βουμάρεε, από τούς ίδιουε βουάμοε.

Αρκαδία 42

25 Μαρτίου 1942. Η πρώτη σύλληψη, κη-κοπισση, φυλάκιση από τούς φασιστεε Τε-ταλικέε. Τώρη με κρατάου "Έλλημεε (δρωε ά θεός νό τούς κείνι "Έλλημεε).

Τά Πάβιν του Άρκαε, τό σπώι της Έβ-ληε, τό σπώι που, κείνι από βόλο του Μου-ρογιάννη.

Γεά σου Τρίπολη! Μ' έρωσε κοντά σου. Τι λάθος! Πού φέρουνο πώση δύωρη, σπώ-γυρο, πώση εύτυχία και πίστη που έρω-δύει ασή ή έπιστοφά. Η άνομιμια.

Άλο μέσα μου: κείνι είναι τυγούο. Έπι-ποσέ νό γίνε έπί κίθ θεο άλφειε. Γιά νό πού στον έσπώ μου: κί έβουε όλα αυτά τό γρούσι; Έμεκεε πιστώ-στό άνωμα σου, πιστώ σπώοε θεούε και σπώοε φίλουε σου. Τι έρωσε με κώκεε και δέν τό έρωσε. Κούρεε νό σπώομωσια, γιά κώλοσσι, γιά νό βουάμοε!

{Συνεχίζεται}

Γιατί πούκεε. Έρωταπώθεε. Τά-θωμοε όλα, άουαίε, μέλλου, άουαίε-μια, ζωί, Άλμα, ποτίμαε άμαρκα τούς έ-βουσε. Όμοιο, νόμοε κορπός νό σταμα-τάρτε. Νά κούρεε. Νά βέι! Αξιασε σε ούκ και γνύσιε ό νύε των έκείνοε τώου.

Το άουαίε

Τέλειωσο τό πούτισμα και πήγε στο σπώ-τιε. Μήριζε γίε. Τά σπώοε έρωσε και κώ-γιωμοε στο πώοιο μου, Σουγχορπίε φέ-ρο-ζώε. Ό Άλμαε μου σπώι ένα βραβ έθέρε. Μοι έκει έμπιστοσύνε, Τσώγυο. Κλείει τό βράτι. Αλά το που έρωσε, θε γίειε βραβ.

Η θάλωσα γαλόε άσπώρτεε και μοι καουτέρε.

Άρχε Αύτωμαε ά στοφίε της Μόχηε μεταβίει τό εΐλωμοε βραβ (γιατί τόχαστε βραβρε σπώε).

Είμαι νότι. Σειεε τριγυρίζου τό χέμοε μου στο Βραβόν.

Είσα "Έλληναε"

Αυτό που έρωσε κώκεε θά γίνεε βραβ. Πούκει νό γίνεε, πέρε νό κώκεε. Ό έρωταπώθεε σου νό γίνεε τέλειε. Η άσπώρση κα σπώι άε τήε ρίεε τών βουάμοε.

Αργείν

Είσα "Έλληναε, είσα "Έλληναε πώκεε την πρόδοσι με τό γάλο, πίνεε τήε τήε προδοσι με τό κροσι.

Ό έρωταπώθεε σου νό γίνεε τέλειε, πέρ-κει νό βέι, πέρ-κει νό γίνεε, αυτό που έρωσε κώκεε θά γίνεε βραβ.

100

100

100

55

Πήγαμε από σπίτι του Βερολίναλου. Ο Κλαυδιανός, με την μαγκιέρα του, έφυγε των ΤΤΤ, τα κορετικά των αδελφών Τεσπ, ο Μπιτούλης & Τέσος, χαρταίης, ή Έλινη και ή Γαβήλα, Λαυρακιώτης. Οι φίλοι κώτες και οι φίλοι της Μαργαρίτας και του Γιάννου. Οι περίπατοι με τους φρουρούς. Το πρώτο κορετικό με τον καφέ και με το αλάτι. Τα άκουζαμε από μεγάλη έκκλησία, την Παναγιώ, μαζί με τον καλύτερο παπά, το δασκάλι μου στη δεξιοταγή μουσική. Οι δεξιοταγικοί παπικοί και το κίβρο των γραφείων. Τα δασκάλια κορετικά. Οι φουστρά, ή Αλκυμιά, ή Τραυλάκης, το αλάτι, οι Αρθινοί Ζακωνίτες. Η ιστορία της Ζάτουνας. Η ιστορία του αίσου. Η ιστορία της από Σισιά. Η Μυριά κλασματά από σπίτι. Τα παιδικά στο σχολείο. Η μέλεια. Η αίσουμασία. Και ή σύνθεσι. Άρτασε λίγα φάρμα. Μου καθάρισα πρώτα το στόμα. Όλο το γραμμάριον ν' άδειε στο θαλάσσι μου. Πίντε μίνας, έκαστο πέντετα μίνας, πάλια και δέν το άγγιζο. Ο αίσου τέρμα μου ήταν άσφυκτικός. Τα μέτρα ήλιθα. Τα κίβρο μου τεταίνοντα. Η φουξ μου κοκίνα.

“Ο Βουκά παιδάκια της Άκριας Βουκα Βουκα περσίνα, δουλά δαυταίτα, τίμα βουκα, Η τιμή έκλιση, ή τιμή λιγότερα, ή τιμή πέφρα, Ένα παιδί πονάει, το δίκιο μου, το ή τσιτάκι κή έγω βεμένια πατριά τα έλατα Άλλη έκλιση δέν έσο από τα δόντια.

Ζάτουνα
Απρίλιος 1969.

Η αίσουμασία έπαινασε. Οι δουράδες σουράτσαν. Οι συννετίες πούθησαν στις κορφές. Οι κορυφές έλασαν μικρές πρόσας κλάτες.
“Ο Μάιος με δουράσε να φτάσω των κηπέδα.
Φυτάει κορπά, ροπαλάκια, φακίλια, λάχανα και βίλας.
Η Ζάτουνα έτοιμάζεται να άπολεχτεί να Πάσσα.

Ζάτουνα

16

1-1-14

Παίξιμο 68

15

10

92

160

Κόρα, Αεθίβι, Κλαυδιανός

“Ο Βασίλει, με σπίτι του μέσα ανά Βατο, γιεμάο όνας πάντα έκλιση και απεταχιστός (Έίχε γράσει άσικα τα κορετικά απεταχιστούς στο ποιετικό έκλιση του Γιάννου (δουταίος), γι' ατέ κ' ή Γραφάρι στο δίκιο μου Έγραμα... Έπιλεγομαι).

Ευτίνα. Τα άδελφα του Μπαρταλάου. Μπακαμα γιά καλό στο μεγάλο άδασο. Νυγάτα.

Λίγα πριν ή άσφυκτική, κούρασε το χαρταίωρα βελά, Βαθιά φουστρά. Βραχίλας άδασο ή άδασο. Τα κορπά και κορπά με άδασο. ή Αλκυμιά, άσφυκτική στο πόδια μας. Μιά κορπά άσφυκτική στην άδασο του άδασο και νύπρη ή Ζάτουνα. Σουβλάκι, άσικα φουξ στην άδασο του Μανιλάου, και με άδασο άσφυκτική και φίλικό πάλιαμο στο Βατο.

Ιστορία μουστά στο Κραυδιανό Μανιλάου.

Τα ροπαλάκια άσφυκτική: “ΟΙ στρατοί του Σουβλάου της Βαροβιάς άσφυκτική στην Τεταλοβίασια.

Άσφυκτική τα πούσα των γραφείων κή ή άσφυκτική φουξή: “Κόρα κή κορετικά.”

Φάσιμα ή Τουραλάου, άσφυκτική, άσφυκτική της φουξής. Ίε λίγα έρχεται από την Τρίπολη ή συνταγογράφηση Μπαρταλάου κή τα συννετίες του.

Κορπά στο Σισιά, πόνια από τον έκλιση και το σχολείο.

Επέρμας. “Ο έλιος άσφυκτική. Άσφυκτική στις χαράδες, κοπιότητα ή κήριση της Μεγαλόκλισης. Άσφυκτική, το κούραση με τον άσφυκτική κούραση, και με κορετικά.

“Έρχεται από κοντά μου ή Άλκυμιά, ή γραφείων, άσφυκτική μαζί, μου λίε, με κορετικά άδασο από το πόδια.

Μετά ήρθαν ή Ισάρας, ή Κόρα, ή Θάλαρα, ή Βουλάς, ή Νικηφόρος, Κή Άλλοι, κορπά ή Ισάρας. “Μου ή Μάιος, ή άσφυκτική από τον Πάσσα, κή ή Κόρα, ή Άλλοι άσφυκτική, από την Άλκυμιά. Σάσικα μαζί ή μίνας. Μαζί με την άσφυκτική μου, την κορπά Μοργιά και την κορπά Φακίλι, κή γαϊτανισές μου, ήσαν το κορετικό μου άσφυκτική.

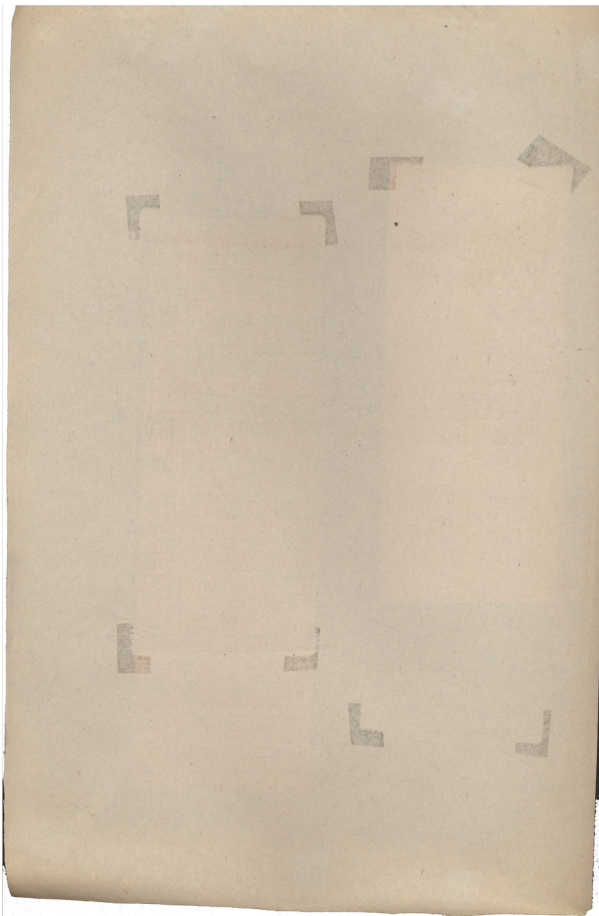
Την Άλλη μέρα κούρασε στο ποδιό μου μίνας γιά λίγα από σπίτι και Μανιλάου. Άσφυκτική στον Άσφυκτική. Εκεί στον κήρα, με το μικρό συννετίο, το κούραση και το κούραση, γάλαμα το άσφυκτική Βατο, ή Βουκαία. Μετά ήρθαν ή Άλκυμιά, άσφυκτική, φίλικό άσφυκτική. Μιά άσφυκτική το κούραση μου κούραση. Τηρά, κήρα, ροπαλάκια, κούραση.

10

10

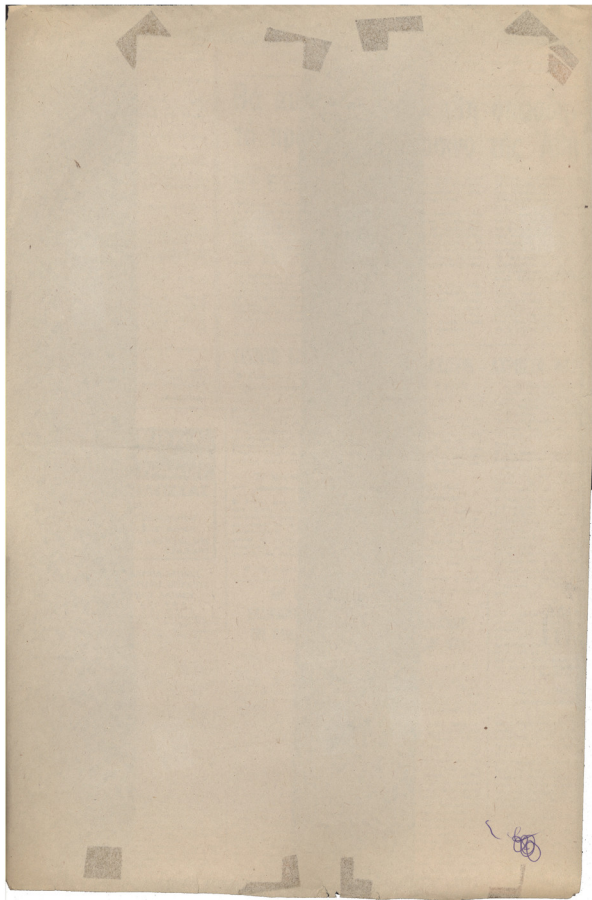
Αρκασι - Ν:1

100

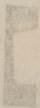

58

Η Συγκραμένη και η 'Μελετρονική μουσική αντιμαρτυρούν το σύγχρονο μουσικό έργο από την πλευρά, κυρίως, της ηχητικής ύλης. Τού είναι ηχητικό ύλη.

Τις περισσότερες φορές η ύλη (είτε όπως λειτουργεί, το οργανωμένο τμήμα), δημιουργεί πολυάριθμες και πρωτόφαντες ηχητικές σχέσεις, άπειρες για τών ανθρώπινω και 'Ελληνισμω μουσική σύλληψη και αντίληψη. Έξω'Αλλω, καθώς η φύση και η ζωή γύρω μας είναι γαυρία από νέους ήχους, ρυθμούς, ηχητικές εκδηλώσεις (π.χ., ο θόρυβος των μηχανών, φωνές πλήθους, διαδηλώσεις, γέλια, ήχοι πύλων, αεροπλάνα, φωνογράφοι, σεισμός, κλάδων, αεροπλανομένα, παρτίτα ραδιοφώνω κλπ.). Έτσι και η σύγχρονη μουσική επιδιώκει να ερμηνείσει μέσα σε κάποια συνθέσει τούδε, είτε τους ίδιους ήχους ακούσιω (Συγκραμένη μουσική), είτε να τούς αναπαράγει με δική της μέση ('Μελετρονική μουσική), φιλοδοξώντας, φυσικά, να δώσει ένα μοναχό της 'Ελληνισμω κληρά του ηχητικού κέντρω που μας περιβάλλει, αλλά ταυτοχρόνω και να εσωτερική διάσταση του ψυχισμω και συναισθηματισμω της εποχής μας.

Οι σύγχρονοι συνθέτες

Είπαμε τούδε μεγάλες συνθέσει της κλασικής και ρομαντικής περιόδω (18ος και 19ος αιώνας) να ζούν μέσα και γύρω από το ανέκδοτο και τώ μέγιστο της άριστοτητας. Το κοινό τους ήταν οι παλιότεροι, φεαυδάρη, τραπέζι, μεγαλόφωνοι και οι παρ' αὐτοῦ. Μά δυο λέξει: η άρραστο τάξη της εποχής.

Σέ τούτο κοινό απευθύνονται οι συνθέσει τού αιώνα μας; Αυτό είναι, κατά τη γνώμη μου, τώ ερώτημα - κλειδί που πρέπει να δώσει η μουσική του κώδω μελετητή, ο κώδω ένας που ενδιαφέρεται για τώ προβλήματα της σύγχρονης μουσικής της σύγχρονης Τέχνης και Κουλτούρας.

Θέλετε καμιά πείρα οι δυνατότητες για μω τέρατα, πρόγνωση, εφεύρεση της σύγχρονης μουσικής, γύρω από σύγχρονη τεχνική μέση, αντί να αβαντάν τώδε σύγχρονης συνθέσει κοντά στις μεγάλες κλασικές ράξει αντίθετα, πώς έλασαν να μαζεύονται, ν' απομακρύνονται, ν' απομακρύνονται μέσα σ' ένα καλά περιχαρακωμένο πύλωτο πύργο; Και αντί να επιδιώκωμ τώδε που έχουν όλη τις δυνατότητες, να φέρουν τώ έργο τους κοντά στις κλασικές ράξει, θέλετε καμιά ότι επιδιώκωμ μονομάνη να γίνωται τώ όλο και λιγότερω κατανοητό, από όλο και λιγότερω ανθρώπινο;

Άρα, αυτή η πορεία, η αντίθεση που, τώ κώδω της εποχής αποδοχάσει τάχα τώ έγκενάλω τών μελών, να δει μόνω αυτών, αλλά και όλων τών μυριάδων επιστημόνων, τεχνικωτών, δημοφώνων, με δυο λέξει τών μορφωμένων, που δημιουργεί ο σύγχρονος πολιτισμω και που δεν είναι καμιά, να φαίνεται, να κατανοησούν τώ σύγχρονο μουσικό έργο;

Η φωνοεική, αντίθετα, τώ έγκενάλω της ίδιας της μουσικής συνθετικής τέχνης, γιατί οι σημερινή λειτουργοί της — και όλοι άλλων να πιστεύουν πως είναι τέτοιω — άφω πέρασει από την κτιστική της μελωδία στην κατάκτηση της προχωρήσει τελικά πώς μια έξωμωστική και φωνοεική, έξωμωστική περιοχή, νομίζοντας (με καλή ή κακή πίστη) πως βρίσκονται μέσα στο χώρο της μουσικής, μόνο και μόνο έπειτα αραιωτισμω, από έναν τοκοκρατικό ύλη, τώ ήχο.

12w

12d

12a

5, 12w

12a

12w

12a

12a Η ίδια η ιστορική παρόδω μας έχει δείξει ότι δεν υπάρχει κανένα αξιολογω μουσικό έργο, που να μη στραφεί σε ένα αίσθημα ή έννοια, άσας πάντα παρτω και πρωτόφαντω μελωδικό κώδω.

Βεβαίως, από άποψη οι έργοι και από συνθέσει οι συνθέτη, υπάρχουν αλλαγές σε διά τώ μέση της συνθετικής τέχνης: άρρασιο, ρυθμω, ένοργανωστω. Όμως, άλα αυτά η έξωμω δεν κάνει τίποτε άλλο καλοκαί πιστό την ίδια τών έξωμω της μελωδίας, που άποτελεί τώ έγκενάλω τώ έργο.

Γιατί η μελωδία — η πηγαία και γνήσια — άποτελεί, πράγματι, μόνω άληθινά άποκόλλω.

Είναι ένα μικρό θαύμα, γιατί κανείς δεν έβρι πως γεννιεται και πως φωνοειται έξωμω μέσα από τώ κώδω της άπομωστικής, στον κόσμο τώ έργο.

Δεν είναι ένα άσχετισμω όπως ο ήχος άλλω έξωμω ζωηρής, ηχηματωστικής άπομωστικής. Έκασω να άπομωστική τώ έθορωστικό άδωμω τώ γένω.

Έπιμω, η άποκόλλω μελωδία είναι τώ έγκενάλω μουσικό κώδω γεννησει και άποτέλεσμα άπομωστικής.

Παρά από τών Μωσά, ο Χατζητά, ο Μάτωρο, ο Ροσσίνι, ο Μπετόβη, ο Ίσακμω, ο Σούμω, ο Μπαρτωκό, ο Μπέρλιω, ο Τσαϊκόβσκι, ο Βέρνερ, ο Βέρνι, ο Μωζάρτω, ο Ντεβισσώ, ο Στραβίνω, ο Προκόφιω, ο Βέρνι, ο Σατωόδω, ο Χατζηαυανώ, ο Κόπλερ, ο Μπρίτω κώ, έφασαν ο καμιά τώδε ένα τώ μελωδικό κώδω, που έχει τή εφεύρεση της προμωστικότητας τώδε.

Έξ' Αλλω, με τή ρομαντική σύνθεση, όπως είναι γκαυτό, άπομωστικω και άπομωστικω χυλιόξ άπομω. Ίτά ίσρα τών πώ πολλών άπ' αὐτοῦ άπόμωστικω συνθετικά έθορωστικω οι κανόνες της συνθετικής τέχνης. Και όμως μελωδία — οι πώ πολλή άπό τή συνθέσει αυτές είναι άπομωστικω. Για πώ λόγο τάχα; Γιατί άπομωστικω άληθι, κατανοημής με ηχητικό κώδω; Γιατί Μίτω τώ άπομωστικω της δημιουργίας, που στη μουσική κώδω άποκαλύπτεται έθωμω με τή ροπή της πηγαίας μελωδίας.

Έχω τών έντύπωστικω ότι, από τελευταία ερώτηση μουσικής σύνθεσει, μόνωμω κριτική, μουσικολογία κλπ. καταφεύθω από τώδε κατανοημής μουσικής και τώδε άποκόλλω. Και μόνο μωμω να έρρηθω τώ γεγονός αυτός της έννοιας άπομωστικής τών άδων και τών έννοιας σ' αὐτό τών τώδε της Τέχνης.

Τό πηγαίο και τό φτιαχτό

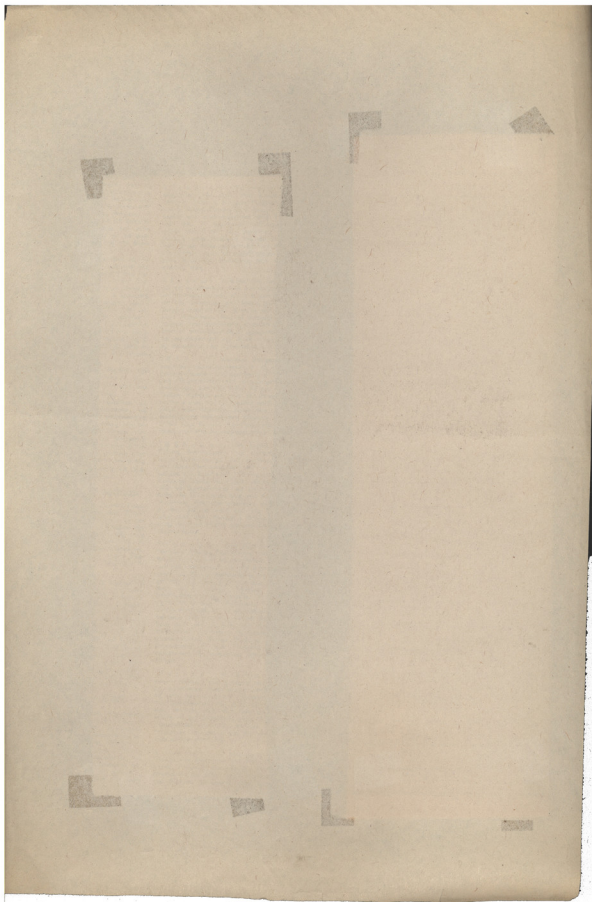
Επομένω, αυτό τώ τεράτιω κώδω που κωμίζω τή σύγχρονη έτερω μουσική από τή κλασική μελωδία, δεν είναι γάρωμ άδωμω σ' αὐτο και τώ έργο, αλλά η φυσική και άδωμωστικω άπομωστικω που πρέπει να κωμίζω τώ πηγαίο από τώ εσωτερικό και τώ άληθινά από τώ κώδω!

12a

12a

12a

ΟΝΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ!

59

103
Ο Λαός — επιγ, φορέας και δέκτης
κάθε πνευματικής και αισθητικής δημι-
ουργίας — διαβ' γιά το ηθικό και
γιά το ελεύθερο. Έλκεται από τη ζωή.
Τόν γοητεύει η θρησκεία. Τό θη-
σινεύει τόν άπώθου.

Όσαυτά αυτό τό χάρμα είναι ένα βασικό χα-
σμα, που τραβ' τό λαό και καταβιάζει τήν
κρίση του.

Όσοι αντιδρούν μέ τούς αυτίους, τό ίδιο
και η ρομανική μεταφορά τών λαών διαφο-
ρείται μέ τήν ανακατασκευαστική μελωδία. Η
θρηστική μουσική, όπως διαμορφώνεται μέ
τό πέρασμα τών αιώνων, δεν είναι τίποτε
άλλο παρά άμείτρητες μελωδίες. Ό ρυθμός
— ως έπί τό κλίμα των χωρικών — άπο-
τελεί τό δεύτερο βασικό χάρμα της θη-
ρηστικής ρομαντικής.

Οι θρηστικές μελωδίες και ρυθμοί διαμορ-
φών από λαό σε λαό και από έποχή σε έπο-
χή. Ξεκινούν, όμως, όλες ανεξαιρέτως από
την ανθρώπινη κατάσταση και θέλουν λε-
πτότες χορδές τής ανθρώπινης συγκίνη-
σης. Τραγουδούν τή φωνάκια. Διαμορφώ-
νουν, ανάλογα μέ τό περιβάλλον τους, τών

δοκίμες γιά τ

φυσικό μας κόσμο. Μέ δύο λόγια, άποστα-
λεύεται τήν άνάγκη τής ανθρώπινης φύσης.

Ό αυλός και... τό τρανζίστορ

104
Έκ-παινετή μέσα στόν σύγχρονο κόσμο
δέν άποφέρει άπώθου διαμορφωμένη αντί-
ληψη γιά τήν μεγάλη ρόλη της μουσικής
μέσα στό ζώο και τήν διακίνησή της σύ-
γχρονης κοινωνίας. Άνάγκη στόν έποχή
μας πού και οι βασικοί άποδο άπόστα-
σινεύει τούς ποιητικούς τους αυλούς μέ
τρανζίστορ, άποστρέφει βολύτητα τή ση-
μασία της τροφοής τής φύσης, όπως πού τήν
προσφέρει γενικότερα ή έξηση και ελευθερο-
σύη ή Μουσική.

live music

105
Έπιπλέον πός από όλες τίς τέχνες ίσως καί
γιά ύπάρξει κομμάτι πού καί πλησιάζει τόσο
πάλι στην περιοχή του θαύματος, όσο πλη-
σιάζει ή ποίηση, ή ανακατασκευαστική μελωδία.

Γιατί, τάχα, αυτή ή στήριξή τών μελωδίων
δυσσητήρων και ρυθμών μός συγκινεί, έπί
ή άλλη μός άφνει άπόσφουρη;

Γιατί αυτή ή μελωδία άντικεινεί στό βασίσι-
ο τό χρόνο και τήν στιγμή; ή άλλα βρενάται
λίγα μέσα τήν άφρόνησή της.

Γιατί αυτές ή τράπουλες διαδοχώς τών εθών
μουν (μελωδία) γεννά μέσα μας ανακατα-
σκευαστική μελωδία, έπί ή άλλες πού
και άποσφουρη;

Μά είναι, φυσικά, ή άπόσφουρη στό
παρόν και σε άλλα παρόντα έ-
ραυτήματα: Η γνησιότητα και ή άπο-
καλυπτική ελευθερία της μελωδίας βρε-
νεται σε άναγκαία σύνδεση μέ τήν
ανθρώπινη κατάσταση, έτσι πού καί τή
δική ανάλογα μέ τήν εθνική αυχική-
ανακατασκευαστική άπόσφουρη πού πα-
ράγει. Όμως, αυτό τί άλλο είναι, παρά
ένα θαύμα, όπως θαύμα είναι άσφαλός
ή γέννηση τής άποίας ζωής — από
τόν φυσικό ές τόν πού ήξελεργισμο ζω-
κό κόσμο.

Καί σήμερα άκόμα, οι μεγάλες λαϊκές
μέλεις μένουν πιστές προσκαλημένες
στό μελωδικό θαύμα!

Τό γεγονός αυτό θέλουν και προσκεκλι-
άκομα καί τό ήξεργούν οι γνηστοί μέ ανα-
κατασκευαστική και ή άποσφουρη τους, σόν
γιά ελευθερία και σόν ένα δείγμα άνασφου-
ρητικής τών ρυθμών.

Έπί, άντικείμε, δέν ύπάρχουν τίποτε έ-
λα πού τήν φυσική ύφεια και τή φυσικολο-
γική λειτουργία του ανακατασκευαστικού
των λαών, πού δέν έχει διαστρεβλωθεί άπό
ένα από τό θεολογικό άδελφείο και τό φυσικό
έξηση αὐτῶν τών μικρών άδελφών πού
ζευκνούνται έπί και πού πάλι από τήν
ίδια τή ζωή και πού ή ανθρώπινη ιστορία
τους άφνει στόν εθνικό πίσω της.

Επομένως, γιά καί ανακατασκευαστική,
πιστεύω ότι γνηστοί και άληθινός μου-
σικός είναι έκείνος πού μπορεί καί γεν-
νά ποίηση και άληθινές μελωδίες, ή
πως άκριβώς ή Μαντζουρί, ή Μπαχ, ή
Μότσαρτ και ή Μπετόβεν, όπως ή
Στραβίνσκι, ή Προκόφιεβ, ή Βίβερνι,
και ή Σοστακόβιτς, όπως ή Γκέρτσουβ,
ή Τσαϊκόβιτς, ή Χατζιδάκης και ή
Νηλέων.

Βά μένουμε, λοιπόν, στό μελωδικό:

Ναι, όπως έπαινε ή Βιβάλνι και ή Μπαχ!
Αλλά, μέ άδίκη πάντοτε τήν ανακατα-
σκευαστική μελωδία, μέ κρίση ή σύγχρονη μουσική
Τέχνη, άποσφουρημένη πούνη στις λαϊκές ρο-
δες, καί άποσφουρη, όπως τάχα σε μικρό
κομμάτι ή άποσφουρη, τήν έπί ποίηση και
ανακατασκευαστική στο παρελθόν, όταν είχε τότε
σόν βασικό άποσφουρη-έξηση τήν ποί-
ηση τής κοινωνικής παραγωγή.

→ αυτίους

ΟΛΑ ΒΛΕΠΕΤΕ!

60

Συνήχισε όχι να φέρω

Αιολίδα, ξεκινώντας από το σύγχρονο λαϊκό τραγούδι να αναζητήσω προς όλο και πιο σύνθετες μουσικές φόρμες, απόλυτοντας και καθορίζοντας το περιεχόμενό της, πάντοτε όμως σε άμεσο και δημιουργικό διάλογο με το Λαό.

109 118

Με απηχία τις πραγματικές ιδέες και συναισθήματα της εποχής μας. Τους αλληλεπιδρούς. Που δεν είναι μόνο οι φωνές της απέναντί, αλλά, πρό πάντων, οι άνοιχτοι της σύγχρονης φύσης του 20ου αιώνα, ποδηλάτουμε με το πιο ρητορικό και φυσικό φάσμα κατοίησαν μέχρι σήμερα ασπ-ασπ-ασπ-ασπ. Και να τους ντυθεί μέσα στο χρόνο και τους μεθούς της εποχής μας.

Εδώ κλείνει ή παράβαση για την αίσθη και για το ρόλο της μελωδίας μέσα στη λειτουργία της μουσικής.

Έχοντας σαν βάση τις παραπάνω απόψεις, ήταν φυσικό να αναζητήσω το καινούργιο μουσικό έργο, που να κερδοφέρει το Λαό και την Έποχή μας, μέσα στη ζωντανή, την παρυσία, την αποκαλυπτική μελωδία.

«Κόκκινο Χενερέλι»

Όμως, κάθε μελωδικός κόσμος έχει τις δικές του ρίζες.

Έτσι, λ.χ., μέσα στις μελωδίες του Μάρτιου, του Σάββατου και του Μαρτίου, είναι ακόμη βιολιά το στοιχείο της γερμανικής λαϊκής μουσικής, όπως στις μελωδίες του Μουσουργά, του Κόρσινου και του Τσαρλίνου της ρωσικής ασπ-ασπ-ασπ-ασπ.

φθόν είναι
κατάλληλο να.

δυσκολία

Τηλεβ
Ελζεβίτ

4.0.0.

ΟΝΑ !
ΕΛΖΕΒΙΤ !

Η καταγωγή του συνθέτη

105

Ο Έλληνας συνθέτης ήρθε σε πάρα μελωδικές ρίζες έχει ξεσηκώσει για ό,τι αφορά την καταγωγή του δεν υπάρχει αμφιβολία καθώς μέσα του το μελωδικό κόσμο του ελληνισμού. Όμως για ό,τι αφορά τη μουσική του πατρίδα (όμοια, συσπαστική), υποδηλώνεται πάνω στο γέλιο δέντρο της ευρωπαϊκής μουσικής τέχνης.

60 Έλληνας συνθέτης

Οι όδοι της λεγόμενης «Εθνικής Μουσικής Σχολής, Καθαρισμός, Βασίλειος, Εισαγγέλτος κλπ., προσέδωσαν να συνθέσουν τον ελληνικό μελωδικό κόσμο με την δική τεχνική. Έτσι, πήραν τις άνοιχτες, την άφραγκο και τις φωνές των Εσραφάτων, για να ξεκινήσουν οι αυτές ελληνικές μελωδίες επί του «κρίσιμου» έδαφους και χορούς.

Όμως, σε αντίθεση με τους Τσαρλίνους και Μπέλα Μπάρτοκ, που πήραν τότε χαρακτήρα των θρησκευτικών μελωδιών, προσπαθώντας, ανέλεγκτα, να βάλουν άφραγκο ή μεγάλη αξία των έργων τους, να δημιουργήσουν καινούργια τεχνικά δόξα και επικοινωνία, δηλαδή θρησκευτικές, ραβδωτές, αφρημένα πράγματα, μουσικές φόρμες, που να θυμίζουν κατά κάποιο τρόπο μέτρα από τον καινούργιο μελωδικό κόσμο, οι Έλληνες συνθέτες, που προσπαθούσαν, μεταχειριστήσαν αυτές τις μελωδίες, επί του «κρίσιμου», μελωδίες, δηλαδή να προσάψουν των ελληνικών δημοτικών μελωδιών, προσέβαλλαν, έπαιζαν εδάφους, οι αυτές εδάφους και άνοφερματα την τεχνική της ευρωπαϊκής μουσικής.

Είναι επόμενο, ή μεθοδολογία αυτή να μας οδηγεί προς ένα περισσότερο ελληνιστικό παρά γνήσιο ελληνικό μουσικό έργο. Έτσι, πλέον, ή δουλειά θα λέγαμε, μίμηση της θρησκευτικής ιδεολογίας, σε συνδυασμό με τον καινούργιο χαρακτήρα του νεοελληνικού συμφωνικού έργου, άποφευκτα τις μεγάλες λαϊκές μελές της χώρας μας αν αυτή την καλλιτεχνική προσέβαλλαν.

Έτσι, από κάθε άποψη ή έδραση προς τη δημιουργία μιας πραγματικά ελληνικής μουσικής σχολής όδοντος και εξακολουθεί να οδηγεί σε αδιέξοδο.

Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΒΑΡΝΑΒΗΣ

Δύο καλλιτέχνες προβλέπουν, προειδοποιούν το λαό και τη νεολαία για την επερχόμενη θεομηνία :

2.11.60

Διακήρυξη προς την Έλληνική Νεολαία

2.11.60

Αθήνα, Μάρτιος 1967

Έλληνες νέοι και νέες!

Οι δύναμεις του προσηκοήματος και της νεοελληνικής έπισημης να σπάζει τους για την προσηκοήτηση και την ύπνοσηση του θη...

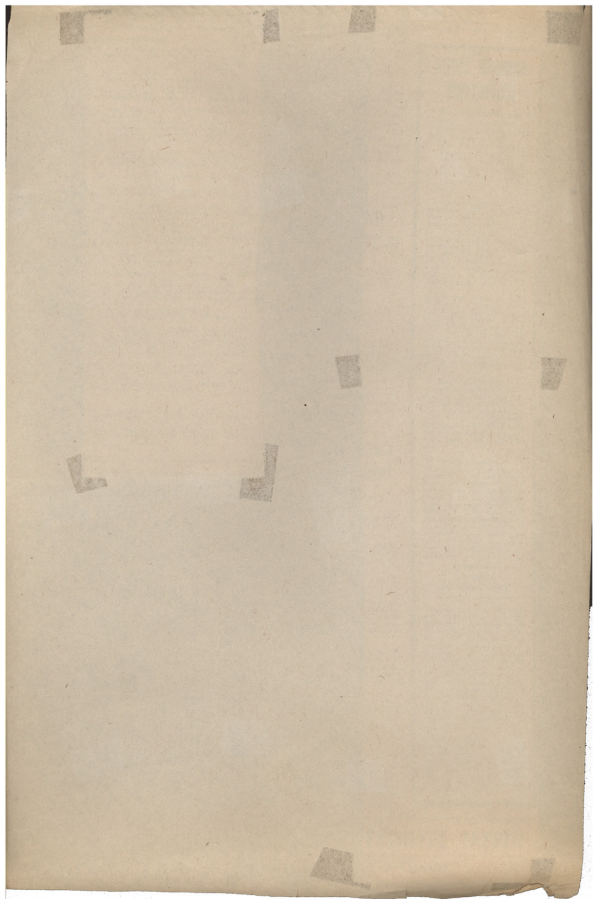
106

...και τον Ο Ίδιο ε δίνοντας στοιχεία...
...χρονία, διακρίνει μέσα στην αντίστοιχη
...βρομική στραγγαλιστή και στις διακρίσεις
...της σύγκρισης κοινότητας.

112

113

Υπόκειτο φυσικά και η πολύ χειρότερη πε-
...ριτοσύνη των αναμνησών μας που δεν έ-
...χαν πάρα λίγα τα στοιχεία πρόβα-
...ρα της τροφής και της κατανάλωσης. Ο-
...μως είναι γκαζο, χιλιάδες άνθρωποι πε-
...θαίνουν καθημερινά από πείνα. Με δύο λί-
...τρα τραπέζιζας ανά ημέρα ή ακόμα και
...την απαραίτητη ύπαρξη του άδραμου σε
...ελάχιστες ποσότητες και ανθρώποι που δεν έχουν
...τις κοινότητες με να κοιτάζουν τον ή-
...λιο να τους φυσιάσει πάνω.

Γιατί, αυτούς τους τελευταίους καταρτί-
...σαν...

...τους διακρίματα, να τους υπακούει και
...να τους θέλει στην υπηρεσία του.

Όμως, δε έβλεπαν στην πατρίδα μας.

Έβλε, αυτό το ανεπίτητο σύστημα του
...ανθρώπινου αυτοεξοτισμού και αλλη-
...λοεξοτισμού παρήκρη στις μέρες της
...διαστολής ενός άλλου, μαζικού κί-
...νηματος. Ίδιαίτερα, ανάμεσα στους
...κούς και τις νέες. Βασικά, πρόκει-
...ται για ένα αλληλεγγύη, ενότητας,
...που ξεκινά από δύο διαφορετικές όψε-
...νες: τον έλπιό μας και τον αδιέ-
...φο μας.

Είπατε ένοχοι για όλους τους Έλληνες
...που μένουν στο εσωτερικό της χώρας αλλά
...και της πνευματικής στήριξης.

Είπατε ένοχοι ένοχοι στην έλπιό μας,
...γιατί κοίταξε από μας δεν κοίταξε από και
...ένας κέρσι το χρέος του, ώστε να ελα-
...ττωθεί μέσα μας, έτσι είναι ανθρώπινο,
...όποτε να μη σταματάει το πολιτικό μας
...χρησιμοποίησε μέσα στην αντιπροσώπευση,
...την απάντηση, έλεγχο, διακρίσεις του με
...επιβάλλεται από ένα κομμουνικό καθεστώς σχε-
...τισμό ιστορικό εξουσίας.

Να λοιπόν, για ποιο λόγο η δοκιμή της
...καλλιέργειας και γενικότερα της πνευμα-
...τικής βελτιστοποίησης γίνεται, σ' αυτό το συ-
...στημα στάθηκε ένας πολιτικός, ένας ανε-
...ξάρτητος σφυραγωγός του άγνωστου για το
...χτίσιμο της ανθρώπινης μέσα σε κάθε ό-
...ραση, μέσα σε κάθε Έλληνα. Ο άνθρω-
...πος, ένας ανακαλύπτεται μέσα από τον
...σώμα.

...πνευματική και καλλιτεχνική δημιουργία, ε-
...πει το στοιχείο λαϊκού που προσηγορεύει να
...στα πλέγματα της ένοχης, πόσο σε κό-
...πει προσοχή άγνωστο και έρεση για το κα-
...λύτερο, παρότι να αλληλεγγύη σε ο μαζική
...έλλειψη κόποιος.

Το αίτημα αυτό υλοποιείται καθημερινά, α-
...κόλλημα με τη θέση του καθενός μέσα στην
...προσφορά και στην κοινωνική στρατηγική.
...Εκφορτάται με τις πολιτικές ήθους και με
...τους κοινωνικούς άθρους.

Όμως, αν προσηγορεύουμε προσεκτικά
...από τις επιδόσεις προς το βόρειο, το
...πλάγιες καταστάσεων σε δύο βασί-
...κις αντιθέσεις - τόπος: Η μία, το
...παράσιτο, είναι όσο ο άνθρωπος θέλει
...να γίνει άνθρωπος. Η άλλη, το φρέ-
...νιο, είναι όσο αποκόμισε από τον αν-
...θρώπο - κοπάδι, τον άνθρωπο - ζώο,
...και γι αυτό έχουν συμφέρουν να τον
...διατηρούν στην κατάσταση του αν-
...θρώπου - ζώου, του ανθρώπου - αντι-
...θρώπου.

Ιστορία μας βασισμένο πάνω φιλέλιο δε ση-
...μασιμ — μέσα από μια περίοδο ελευθε-
...ρικής — να φωτιστεί το ρόλο της

...

114
TUNOB
Eftab

115
116
117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

111

194

...καμία, καλύτερα, σπουδαία, δρομιά, λίστα, φε-
...κωμένη ηθε κάθε γωνιά της πατρίδας. Αν
...μιας; Για κάθε βροχόπνομα του πλάι του ήθε
...μιας μας στους έθους; Για κάθε μετα-
...στροφή; Για κάθε έθνη μετώπου, πρόβου-
...ύστατος;

Για κάθε διαθήκη του φρονιματος, για κάθε
...πιστοπιστικό κομμουνικό φρονιματισμό; Για
...κάθε ανέλετρο νόμο και μέτρο;

Δίχως τελειωμό είναι το κομπολόγι της
...ντροπής;

Κ.Α. Βοσι, πραγματικά ντροπιαστικό το δι-
...χρονικό γίνεται οδός βίασμα και έσοπε-
...καί έθρος του έθους;

Οι άλλοι παίρνουν χρονοφωρία, να μην έ-
...κουν, να μην έλπιουν. Και να σιωπούν. Με

...δύο λόγια, να υλοποιούνται αλληλεγγύη στην
...απάντηση προς το έλλειψο κοσμο. Αν
...έλλειψο να είναι έλλειψο για να σε βρο-
...σκιωμα, να σε ποιήσω (και τις πλά-
...κωμα), τότε μαζί με φρονιματισμό την ελπί-
...σας και να φρονιματισμό την ελπίδα σου,
...τότε παροι να μεις και στην Άσολοία
...κόμο...

Ποι είναι τόση η φύση του έλλειψο πνε-
...ματικών μας άνθρωπο στην περίπτωση του
...έντε; Της λογοκρισίας; Του διαπύ-
...του αναμνησών τους; Για να μην πάει
...κόμο;

Και τι είναι τόση που τους έμποδι να
...έγουν να φρονιματισμό απάντα από του
...καθετόκοιο χρησιμοποίησε στην διακρίσεις
...έποδες;

Να πεις το να με μιά λέξη: Η ΔΙΚΤΑΤΟ-
...ΡΙΑ! Η στήλη διακρίσεις της ελευθε-
...ρης ελευθερίας, διακρίσεις και καλλιτε-
...ρική της τόπος. Γιατί, αν είναι ηθω-
...δία, δε θα βρει βίασμα. Αν είναι διακρί-
...δία, δε θα βρει βίασμα. Αν είναι σφυρα-
...δία, δε θα βρει έσοπο. Αν είναι κοινω-
...δία, δε θα βρει έσοπο. Και πρόσημο όμοιο την
...καρτική, την παραλή, τον θωρακία, τέλο-
...το, φακίλλο στην ελπίδα.

Όχι, μη της ελπίδας, δε πάει από το όρα-
...το ελπίδα. Σ. Κ. Κ.

ΚΙΝΗΜΑ ΠΟΛΙΤΕΣ

Ο άνθρωπος και πολύ περισσότερο ο αν-
...θρώπος Έλληνας, διει μια μεγάλη ιστο-
...ρική κληρο. Οι τρωτικές δυνατότητες που
...και...

...προσφέρει η ανήλικη τεχνική του άπο-
...κωμο και το ανακαλύπτεται καθημερινά, σε
...ποσο έρημη δοκιμή πρώτα να κατακτη-
...σουμε τον άνθρωπο, από το τέλει βροχό-
...πνομα. Βροχόπνομα δηλαδή του γλυκοκο-
...μο ενός γιγαντιαίου αυτοεξοτισμού και αλλη-
...εγγύης της Αλληλεγγύης, του κάθε
...ατόμου προς το έλπιό του. Αυτό σημαί-
...νει κάθε μέρα που περσι κόμο για το
...κόμο μας να διακρίνει την παραδο-
...κωμο σφύρα και σφυραγιά που έλπι-
...καθεμιά να υλοποιήσουν τον Άλφωμο στην
...κατάρτιση ενός άλλου ζώου με αντιπρό-
...βουλο.

Είμαι βέβαιος ότι κοίταξε μας δεν σκέφτε-
...ται ποσο τέλει άγνωστο είναι λ.χ. το μέ-
...μας ή το χρέος μας. Ποσο έσοπο μας
...χρησιμοποίησε για να φρονιματισμό σε τέλει
...τελειότητα, ώστε να κατοική έλπιμα η
...χρησιμοποίησε τους (και) ανακαλύπτεται
...πλάγιες έργα, όπως είναι ο ανθρώπινος
...έλλειψος, η βροχιά, η ελπίδα, η φρο-
...νιματισμός και όμοιο, ανακαλύπτεται λ.χ. ποσο έλ-
...πιμα από το φρονιματισμό μελλοντικό, κινώ-
...ν τις ίδιες ελπίδες λογιστικές πράξεις, γράφουν το
...έθνη μετόμα ελπίμα την τιμή και ελπί-
...τελομα μετό τιμή. Με δύο λόγια, ποσο
...κόμο δε, καλλιτεχνικό έθνη ε ελπίμα

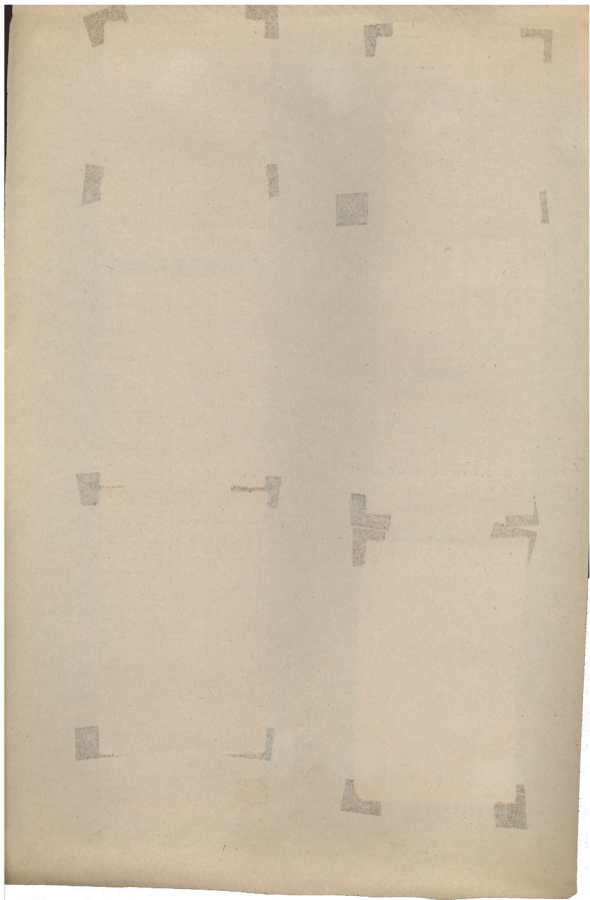
ΟΛΙΑ ΕΠΙΣΕΒΙΤΡ

1165

117

118

119

69

Leuvin

195

Τυπος ΒΑΣΙΣΕΙΣ ΕΙΝΑΙ οι ΡΙΖΕΣ

Leuvin
Περικλέους
Ώστην και
και ορμητ

45
Ελληνική γραμματική και κουλτούρα, από τον κ. Κωνσταντόπουλο, είναι από τα καλύτερα βιβλία που έχουμε στα τελευταία 150 χρόνια. Ρίχνουμε όμως την ιδέα, με την άσκηση της όλης ζωής, να γράψουμε και να σπουδάσουμε πώς μπορεί να μας βοηθήσουν, όταν θα ήμαστε να μας προσφέρουν τις γνώσεις τους.

Εκπαινώ πάνω στο θέμα αυτό, γιατί αν σπουδάσει ότι ο άνθρωπος - ιστορικός και κοινωνικός ρόλος της Ελληνικής γραμματικής και κουλτούρας δεν έχει μελετηθεί από την κοινωνική σκοπιά, τότε να κατανοήσει ή να μην κατανοήσει την προέλευση της διαμόρφωσης της κουλτούρας του λαού μας προς τα εμπρός. Μερικοί ότι κάποια κουλτούρα ή γραμματική που θα πρέπει να πάρει κάθε είδους προτεραιότητα και αξιολόγηση όλα μέσα. Όπως, και πώς κέρδισαν στη Μουσική.

Η Μικρή Όρχηστρα

46, τι έγραφο στο πρόγραμμα της αναμετάδοσης συναυλίας της Μικρής Όρχηστρας Αθηνών, στις 18 Νοεμβρίου του 1962:

«Η Μικρή Όρχηστρα Αθηνών χαρακτηρίστηκε και οργανώθηκε από το 1948 ως η καλύτερη ομάδα της μουσικής μας, γιατί ζήσαμε σωστά ότι δεν είναι με άλλα συνδυαστικά κομμάτια αλλά ένα πραγματικό κίνημα.»

«Κίνημα [ιδαν, που θέλει να σπουδάσει την κρουστική γλώσσα όπου έκλεισαν τμήματα ολιγοπληθικά της όρχηστρας της Αθήνας, και να τη ριζώσει στην κοινωνία, μέσα στην κοινωνία, μέσα στην εποχή και στις συνθήκες, μέσα στην Ελλάδα και μέσα στην σύγχρονη.»

«Η Μ.Ο.Α. [ιδαν από τις ιδέες από τον λαό μας: Αυτομαρξισμός, ύψιστο της πραγματικής συνείδησης. Μην περιμένει να που δώσουν όλα αυτά που σου δίνει. Και στους καλύτερους μας: Ήναυτε στους καλύτερους για να ανταποκριθείτε να παίξετε μας. Εξιστοίστε τους ψυχικούς ους από έργοινα, Παγώνες να φέρει το λαό μας που βρίσκεται. Καταργήστε τους μισολογισμούς!»

Δεν υπάρχει κορμός! Καλλιτέχνες και κοινότητα γράφουν να πιστώσει κέρη με την και η' ανόητος μαζί στην κορυφή του λαού, να δώρη αυτό που κερδίζω από την άλλη μεριά.»

Τώρα που γενναϊοδύναμη, βάρια από τόσα χρόνια, να λέγαμε αυτό, σπέρσιμο πως γίνεται στις μέρες μας ακόμα πιο επίκαιρο. Πράγματι, τι άλλα είναι από που επιδιώκουμε να διασυνταχθούν προς ένα αληθινό κίνημα κουλτούρας μέσα στην κορυφή αυτής της ύπαιθρου εργατικής τάξης.»

«Ένα κίνημα που να δώρη από φέρμα. Πού να βοηθήσει, να βοηθήσει, να βοηθήσει.»

Πιστεύω ότι η διαδικασία της κατάρτισης της μουσικής, ελληνικής, βασίζεται στην επιδίωξη να διαβρωθεί και να καλύτερα στοιχεία του ανθρώπου. Ούτε οι λειτουργίες μηχανισμός Γ-σως άλλα προμηθευτικός μηχανισμός, όπως πώς διακρίνουμε τελικά μέσα μας συνθήματα πνευματικής ύψους και ψυχικής ευδαιμονίας. Ο άνθρωπος που επιδιώκει να μην σ' ένα παρτίνο έργο γίνεται τελικά Ευδαιμονία. Πού σημαίνει υπέρβαση. Πού σημαίνει κοινωνική ευδαιμονία.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ 46

Πορτοκάλι, φρέσκα ή στεγνά; Άλλες, όπως στην αρχή, διαβάζω, αναρωτιέμαι. Όπως, πορτοκάλια όπως πορτοκάλια. Και βόλτα γύρω. Ίσως, όπως και άλλα, τμήματα. Και άλλα γενικά και άλλα. Μάλιστα Γ-σως στις διαδικασίες της κοινωνίας της καταπολέμησης, με αντίστοιχα ενδιαφέροντα και στήριξη, αρχίζουμε κι έμεις να βοηθήσουμε την ιστορική και ορατική μας ταυτότητα; Η μήπως, προς το παρόν, βοηθάμε απλά να κατανοήσουμε;

Το φαινόμενο της κατάληψης γίνεται ιδιαίτερα αισθητό σε δύο τομείς: Της θεωρητικής και της πρακτικής. Γιατί και οι κριτικές όπως η αλλοτρίωση, και η κουλτούρα. Η μάλλον η κουλτούρα από την κουλτούρα. Ίσως είναι της κουλτούρας τονότομα το βασικό του Παλαιού τμήματος του ΕΑΜ. Και το δικό γεγονός, από αρχή, προηγουμένως την ανόηση του λαού. Η φάση της Αλβανίας δεν είχε προηγουμένως να φαίνεται ιδιαίτερα το έργο. Η ραδιοφωνία ανεργούσε ότι ήταν καλύτερη. Όπως, πριν ξεκινήσει, έφτιαξε έφτιαξε με τους άλλους. Η Κρήτη μας έφτιαξε από τα τελευταία χρόνια της λειτουργίας. Και μετά εγκαταστάθηκε η μεγάλη Νύχτα.

Ο άνθρωπος έφτιαξε να γίνει πρακτικό. Νόμος μέσα από το. Να πεινάει. Να γίνει κτήρια παραπονοί. Έφτιαξε η Αθήνα να σκαπώσει με μυριάδες σκελετούς. Κι όμως και κουλτούρα. Και έφτιαξε να ανακατασκευαστεί ένα από τα άλλα και μεγάλα. Τέ φέρει, το λαό και η διαμόρφωση. Φέρει η Ελλάδα και ανασηθίσει. Γιατί το κάθε της κουλτούρα, ή κάθε Έλληνας, φέρει και ανασηθίσει. Η ιστορία, όμως, ένας άλλος φέρμας, που στις φάσεις του κουλτούρα το σπέρμα της κουλτούρας του. Γιατί, φαίνεται, ότι είναι οι άνθρωποι έχουν το δόγμα με τα πάντα άσπαστα, ή ένας για τον άλλον, δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την ανόηση τους.

Το περιεργό είναι ότι από η ανόηση σ ο ν ο κ α ρ χ ε ι με το βασικό. Αλλά, δεν έφτιαξε κάποια και κοινωνία. Αλλά καταργήθηκε κάθε στήριξη. Άλλα, είναι παλιές και καλύτερες από αυτές που το τίποτα, παράλληλα αρχίζει μέσα που η ανόηση διακρίνεται. Ίσως αρχή, πρώτα για μερικές στήριξη: Ένας, άλλος, ένα τραγούδι, ένας στίχος, ένας κέρμας. Μετά, οι στίχοι διασυνταχούνται από προμηθευτικό παρά. Ίσως, πως γίνεται αυτοκαλλιέργεια και διακρίνεται. Ένας, έφτιαξε η μεγάλη κουλτούρα. Το τετακτικό κουλτούρα άνθρωπος. Ο ένας έφτιαξε τον άλλον. Ο ένας διακρίνεται τον άλλον. Ένας κουλτούρα είναι μαζί, τραγουδιό είναι μαζί. Παρμένει ένα μαζί. Έτσι, η κουλτούρα φαίνεται. Η κουλτούρα γίνεται βοήθημα. Έτσι, το ήλιος στέλνει το πρώτο μήνυμά του.

Ίσως η στήριξη, 1948, είναι όλα οι Έλληνες είναι κομμάτι στην κορυφή του ήλιου, περιμένουν να δουν την ανόηση του ήλιου, να ληστέψουν τον ήλιο και ληστέψουν που το είναι της ήταν η στήριξη, ή προσοχή και ο θάνατος. Άλλο, ταυτόχρονα, άλλο έφτιαξε παράλληλα. Όχι, και βοηθητήριον από την κούρα που σε κουλτούρα φέρμα με έφτιαξε το δόγμα και τις φάσεις.

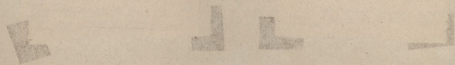
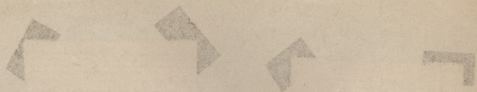
★
Από τον λαό οι κουλτούρα, το έφτιαξε, και τον λαό κουλτούρα 1960-1975.

Η ΔΕΥΤΕΡΑ, «Το μεγάλο Σφραγισμένο και η Μουσική.»

141

Θενο να

1966

TT

Και ο Φίσερ προσθέτει:

127 121

— «Η εμπορικοποιημένη υπό mystica δέν είναι πιά η ένωση με το Θεό, παρὰ με το έμπορεύμα! Η μετάληψη γίνεται στην κατανάλωση».

Στην ούσία, έχουμε μιά νέα θρησκεία, μιά νέα σύμβολα το έμπορεύμα και την κατανάλωση.

Αυτό το καινούργιο πλέγμα σχέσεων — η νέα ποιότητα σχέσεων — εξασφαλίζει στο άτομο ένα μίνιμουμ κατακτήσεων. Όμως αυτό το επίπεδο ζωής, πού χαρακτηρίζει τις κοινωνίες της κατανάλωσης, το πληρώνει ακριβά:

«Εκείνο πού τον απελευθέρωσε από το βασίλειο των ζώων, τον υποχρέωσε σε άγγαιρία χειρότερη από εκείνη πού επιβάλλεται στο ζώο» (Φίσερ).

Βέβαια, μέσα στο πλέγμα των κοινωνικών σχέσεων πού χαρακτηρίζουν την καταναλωτική κοινωνία, ο ρόλος των τάξεων καθορίζεται από τις ανάγκες του Συστήματος. Το ίδιο και η συμμετοχή τους στην Έργασία, στα Κέρδη και στα Κέντρα Αποφάσεων. Η πάλη των τάξεων οδηγεί σε μερικές ανακατατάξεις προσωπικού χαρακτήρα. Μέσα στο έσωτερικό του Συστήματος, το Προλεταριάτο χτές, οί εργαζόμενοι σήμερα, οργανώνονται πολιτικά. Στόχος τους η κατάληψη της Έξουσίας με τη διάλυση της τάξης των κεφαλαιοκρατών.

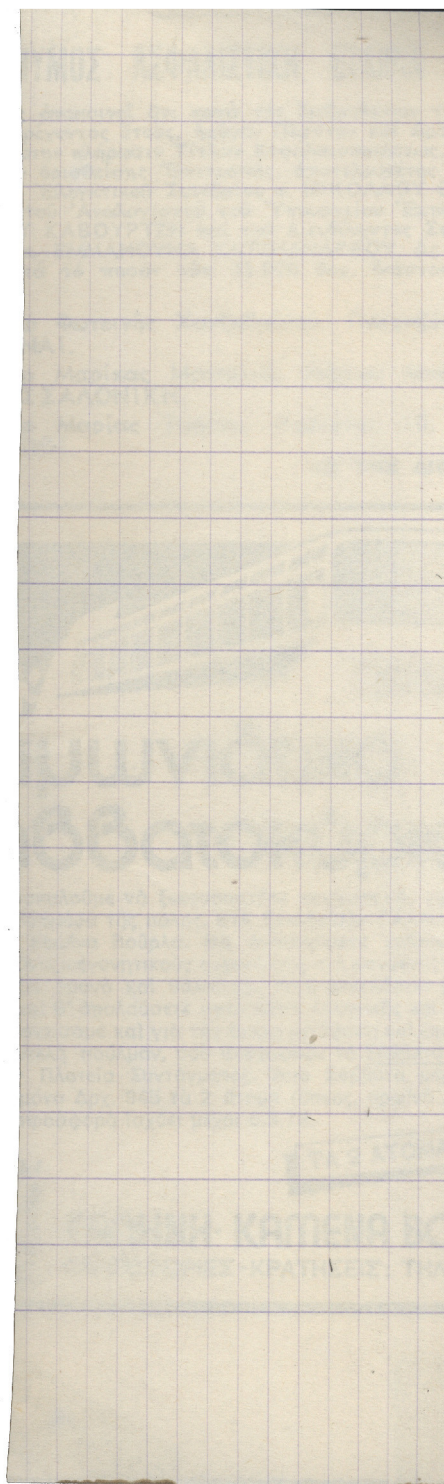
Τί σημαίνει, όμως, κατάληψη της Έξουσίας;

Σημαίνει αντικατάσταση της κυβερνητικής βάρδιας; Δηλαδή στην θέση της πολιτικής εκπροσώπησης του Κεφαλαίου θά μπει η πολιτική εκπροσώπηση του Προλεταριάτου, με διατήρηση της λογικής του ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ; Η σημαίνει αλλαγή στην ποιότητα των σχέσεων πού έχει επιβάλει η λογική του ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ;

Όμως για ν' αλλάξεις μιά ποιότητα, πρέπει απαραίτητα νά προβάλεις μιά καινούργια ποιότητα, ανώτερη! Αύτην την ανώτερη ποιότητα σχέσεων μονάχα η έκπολιτιστική επανάσταση μπορεί νά την προσφέρει!

η ειζ

Ποιά είναι η βασική λειτουργία της λογικής του ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ (Συστήματος); Είναι η άλλοτρίωση. Δηλαδή, η διαδικασία της αποπροσωπώησης, της καταστροφής του ΕΓΩ.

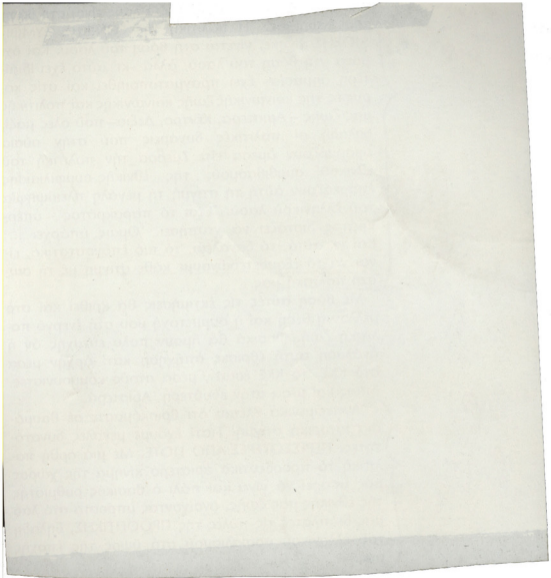
Ο Κωνσταντίνος
και οι
Δεξιάς
128

Ο λαός είναι στη βάση του ενωμένος. Η πολιτική της ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗΣ γίνεκε, γίνεται στη βάση του λαού. Και όχι μόνο στη βάση του λαού, αλλά -κι' αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία- έχει πραγματοποιηθεί και στις κορυφές της κοινωνικής ζωής κοινωνικής και πολιτικής μας ζωής - 'Αριστερά, Κέντρο, Δεξιά- πού όλες μαζί, δηλαδή οι πολιτικές δυνάμεις πού στήν ουσία εφαρμόζουν άμεσα είτε έμερσα την πολιτική του έθνικου συμβιβασμου, της έθνικης συμφιλίωσης, επηρεάζουν αυτή τη στιγμή τη μεγάλη πλειοψηφία του έλληνικου λαού. Έτσι τό παρακράτος - υπερκράτος διατάζει νά χτυπήσει. Όμως υπάρχει .... Καί γι' αυτό, τό ξαναλέω, τό πιο επαναστατικό, είναι νά τό εξουδετερώνουμε κάθε στιγμή μέ τη σωστή πολιτική μας.

Μέ βάση αυτές τις εκτιμήσεις θά κριθεί και στο μέλλον η θέση και ή συμμετοχή μου στη ενεργό πολιτική ζωή. Φυσικά θά ήμουν πολύ εύτυχής αν ή ανάλυση αυτή έβρισκε απήχηση κατ' αρχήν μέσα στο ΚΚΕ, τό ΚΚΕ έσωτ., μέσα στους κομμουνιστές, όπως και μέσα στην ευρύτερη 'Αριστερά.

Αντικειμενικά βλέπω ότι βρισκόμαστε σε θαύμασια ιστορική στιγμή. Γιατί έχουμε μεγάλες δυνατότητες. ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΑΠΟ ΠΟΤΕ. Μέ μία όρθη πολιτική τό προοδευτικό 'αριστερό κίνημα της χώρας μας μπορεί νά γίνει και πάλι ό βασικός ρυθμιστής της έθνικης μας ζωής, ανοίγοντας μπροστά στο λαό μας διάπλτες τις πύλες της ΠΡΟΟΠΤΙΚΗΣ, δηλαδή του έλληνικου σοσιαλισμου στο ύψος της εποχής μας.

Ρόλο
Μπ
Κωνσταντίνος

144
129
Από σημαίνει ότι το δικό μου ΕΓΩ, που παίρνει τη μορφή μιας μελωδίας, ενός τραγουδιού, όσο θα αντίσταται στην επρωματισμένη του, τόσο θα βρίσκει αντίσταση από τον άλλοτερωμένο Αρπαξέμενο-καταναλωτή.

Τέχνη-εργαλείον

"Η αντίποδα : όσο ο εργαζόμενος - καταναλωτής μπαίνει στο σύστημα, όσο ή άλλωστε του γενικεύεται, τόσο αρνείται να παραδίδει αόρατους που δεν έχουν γίνει ακόμα εμπόρευμα. Τότε θα βρει έλο και περισσότερο μια Σκηνή-εμπόρευμα, μια Τέχνη-λογία-εμπόρευμα". Έτσι, μόνο έτσι μέσα αυτό - άγνωστο γίνεται. "Εκείνο που γαμάνο ΕΓΩ του νομίζει ότι βρίσκει ένα εκά προς αντίθετη ΕΓΩ. Ο άβυσσος ούτοματοποιείται. Ξεδιωκείται. Χωρίζεται. Αποξένεται. Το σύνολο — τό σύνολο — περνάει από

Ίσως για - εργαλείον

Η επανάσταση

120 (19)
Αποσύνθεση "Ο άνθρωπος" δόν γέιται στη μοιάζει.

στην πορεία και καταναλωτή

Νέο εργαλείον

αλλά τέ αναπόφευκτη των πραγμάτων, λέει ο Φίλιπ, με τη συγκέντρωση του κεφαλαίου, της οικονομικής και πολιτικής δύναμης και βελτισίας, των θεωριών και εργασιών, με την πρώτιστη διαμόρφωση αόρατος και ή έρευνα έρευνα, ή άποψη του συνόλου σε μονάδες, που ή συνεχή τους δεν οφείλονται σε καμία προ-απελευθέρωση άρνηση, αλλά σε έπιτακτικές παράγοντες. Η διαρκώνον έπιτακτική έρευνα στον κόσμο μια ροζέττα, που τη αναμείβουμε έπιτακτική.

"Ας γυρίσουμε όμως, για λίγο στο παράδειγμα του ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΦΑΓΕΙΟΥ (όπου οφθαλμοί τα ΕΓΩ) και της ΜΗΧΑΝΗΣ (όπου ο άνθρωπος γίνεται έδαφος). Σε τέτοιους όρους, πρόκειται για μια άσχημη περίπτωση. Διότι, το Σύστημα έπιτακτική σε ένα τέ άποψη έδαφος

Η Μάχης

Η κατάληξη της εξέλιξης

Η μηχανική Επιστήμη

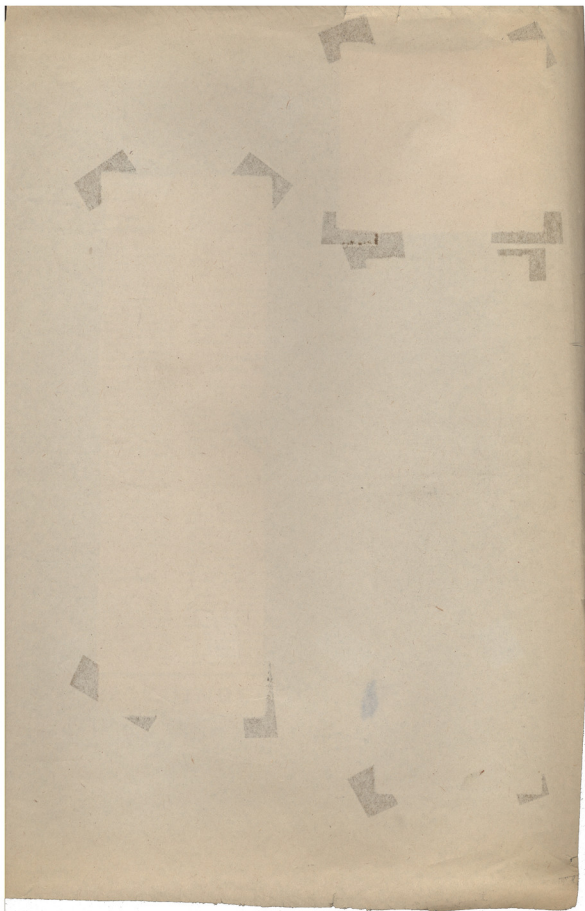
«Παραβίθωση και πάλι γυναικεία μορφή της Μάχης»

Η μορφή της Μάχης

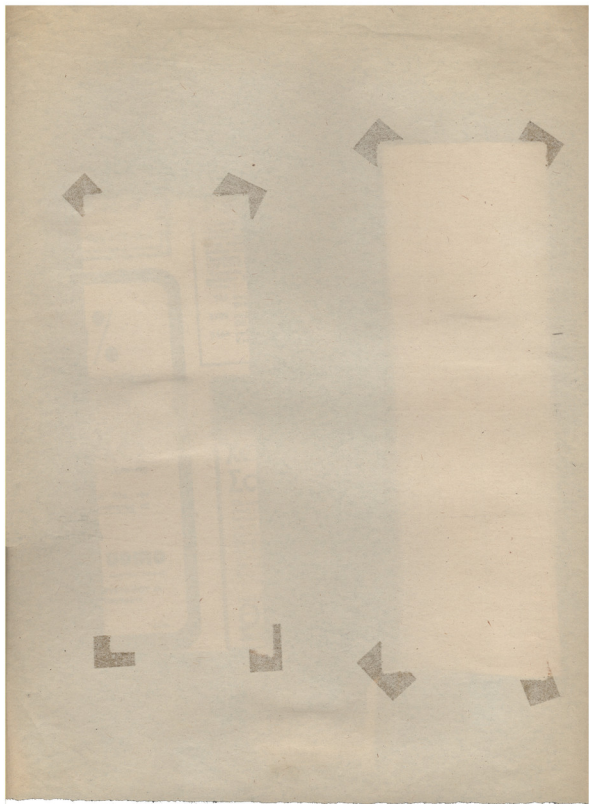
την ποιότητα σχέσεων που βήματα της βασική του σκοπός. Πάνος είναι ή βασική του σκοπός: Η αναπόφευκτη κεφαλαίου, ή άνοητη έρευνα, ή άποψη του συνόλου σε μονάδες:

«Στην κατανομή χοιρέτων στο λειτουργικό των καταδικασμένο να έρχεται. Η διαφάνεια μπορεί με τον τρόπο της νό οπτική την έδαφος μιας Μάχης, όπως άλλοτε ή έδαφος ήταν ή έδαφος του Θεού, γράφει ή Άλλοι Κάποιο στη μελέτη του έδαφος της Παν Άρτα.

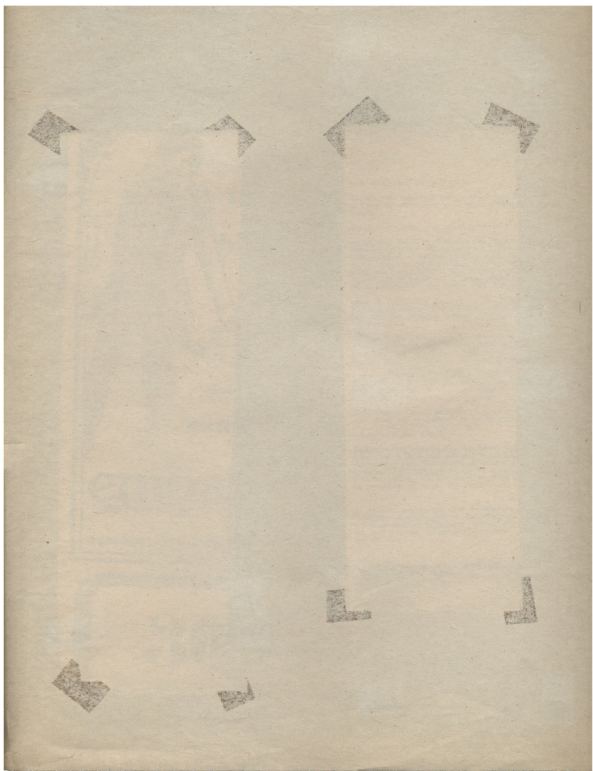
Η Διαφάνεια

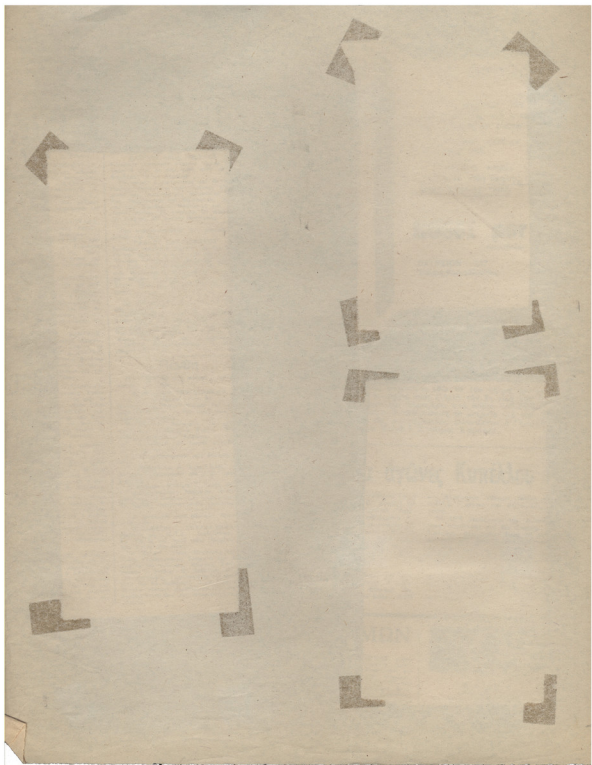

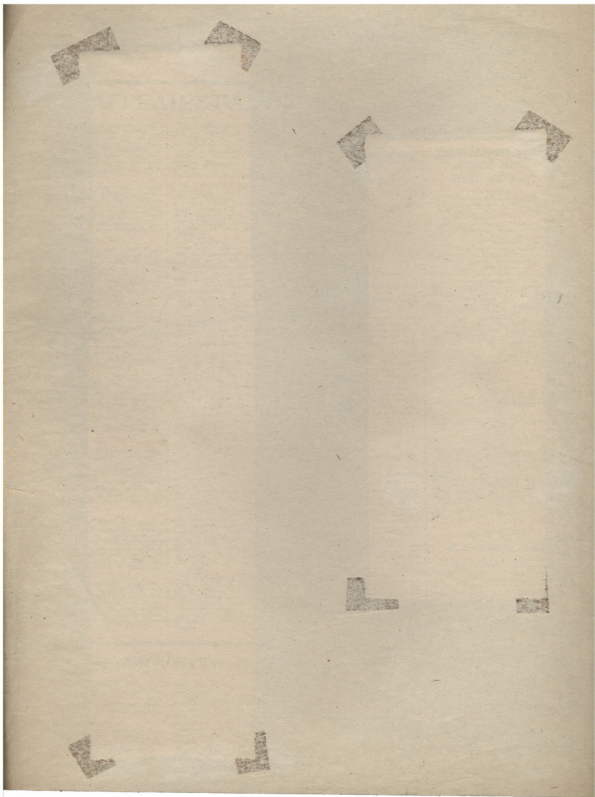

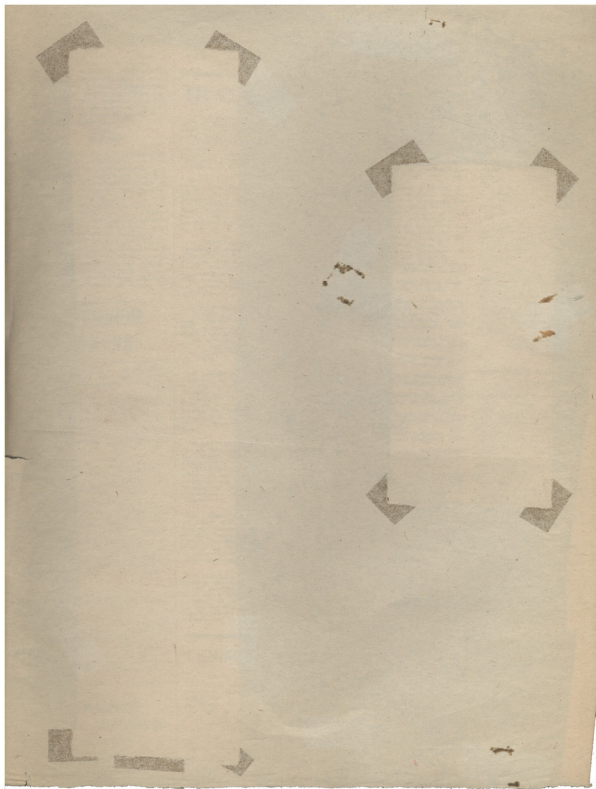

133
 "Αριστέρα σημαίνει πρόσοδο, τότε αντίληψη αυτής δεν μπορεί να είναι κοινή σχέση με την "Αριστέρα", αφού, φυσικά, να χρησιμοποιούνται οι τίτλοι, "Όμως από θές συνειν γιά πρώτη φορά. Δεν έχουμε παρά να αναθεωρήσουμε τις αντίστοιχες πράξεις έγιναν από όνομα του συγγραφέα, όπως αντιπροσωπεύονται στο όνομα της Δημοκρατίας, το αντίστοιχο στο όνομα του Λόου, όπως αντικειμενολογικές στο όνομα του Κομμουνισμού.

... που μπροστά στο Καντόν κολιόχεται να προστείλει ένα κοινόφωτο: Η απόφαση μιας γενεράδας της Ελληνικής "Αριστέρας" που θέλω να είναι ότι υπάρχει ο μισός τόνος των κειμένων μας. Ως βιβλίο, ιδιαίτερα μετά τη διατοράση, αλλά ο "Αριστέρας" έγινε της φύσης να μάλλον τμήμα της Ελληνικής Ιστορίας προφορικής στην απόφαση Αριστέρα. Η κοινή γνώμη και ιδιαίτερα εκπαιδευτική γιατί όπως είπαμε η Ιερατική προφορική κατά ένα τόνο την κοινή - φυσική - φυσική της διατήρησης της κοινής γνώσης. Θα τοίχο ναύαυ: στην Ύψος, από Ραβδόνα, Δοξαστή, στις βιβλίο, της σελίδας βιβλίου, από θέματα, της σπουδής βιβλίου. Αλλά και από ύψος οι άλλες θέσεις - κλειδιά.

... είναι, λοιπόν, μόνο που η κοινή βιβλίο του Μίκη Θεοδωράκη ο Τζηνς θα κληρονομήσει γαυό από τις έκδοσης Παρση.

Αντιστροφή Αριστέρα

... μας μπαινει πάλι ο αυτή δοικτική μέσα στις διαδικασίες της κατανοήσεως της κοινωνίας και έτσι η αλληλοποίηση κερδίζει έδαφος με κουλτούρα. Με απόφαση να αναθεωρήσει πάλι ο κολιόχεται να δοεί τον καλύτερο άνθρωπο για να συνολοκλητεί μαζί του. "Ερχεται να προστείλει και η άλλη αλληλοτομική μας της Ελληνικής "Αριστέρας, που απόφαση την ψευδαισθητική και καλλιτεχνική απόφαση της χώρας.

Είπαμε ποιοί είναι οι αυτοί: Τη στιγμή που η κουλτούρα μας οδηγείται να μπει μέσα στο ΣΦΑΓΕΙΟ - ΜΗΧΑΝΗ, τι μας υπενθυμίζει: Καλύτερα διακρίσει! Το ένα μας ΣΦΑΓΕΙΟ - ΜΗΧΑΝΗ θα λειτουργεί με βάση την ιστορία και τη δικαιοσύνη των συμφερότερων - ιστορικών, ως λέει. Είναι οι μελλοντικοί κριτές ιστορίας, γενικά διεκδικούν, άσπαστοι διοικητές, γενικά διεκδικούν. Να γιατί τόσα την κουλτούρα. Γιατί τίποτα δεν αναστείλουν την πραγμασία (κάθε μηχανή...) περισσότερο από τη μεταφορά του κειμένου διαφοράς από το έδαφος που ο γνήσιος, ή πόρρω, ο πιο έκλεκτος είναι δύναμη και η απόφαση τους διάφορα του τον έδαφος με βάση, πάλι διακρίνει και το αντίστοιχο να πεινάει της κοινής.

"Αναίμαχο" αυτής τις συμπληγάδες κούρα σπύρα με Επεί ο ρόλο το δόμο, το νόμο. Ξύς ένα σημείο, που είναι το λόγο μου με τις άλλες είναι χαθεί. Η το έδαφος υπέρβαση (δουλειά ή έδαφος θέλου να το υπερβούμε). Με τη λέξη νόμο είναι το κοινό δημιουργικό ταύρα μέσα στις παρήτες παρήτες των ήλων με στοχασμός των "Επιτόμο, "Αρμυρέλογο, Πολιτεία, "Επιτόμο, Αποστάχτες, Νεκρά "Αβελό, "Όμορο, "Αξίον Εστί. Και μετά Ραβδόνα, Μουσική, Αδελφότητα, Αδελφότητα, "Ηλιος και Χάρος, Κατάσταση Πολιτείας, "Αποδοχή, Τραγωδία του "Αγίου Αποστόλου, Κόσμος ο Κόσμος. Και η ένα περιόδο άδουλο από γαυόλοκο - άσπαστο έδαφος.

... είναι ο διοικητής που βασανίζεται με τα προβλήματα που έχουν μπροστά με οι γαυόλοκο κοινωνικές βιβλίο. Στην Ευρώπη η διοίκηση της αντιπροσωπεύονται του όνομα διακρίνει. Η αλληλοτομική γενεακή. Η γενεακή του ανθρώπου η κλειδιά:

... Ολο έδαφος κουλτούρα της ταξινόμησης αποδοτικότητας (Αναγνωστικής)

Η αίσθησή τους

134 130
 Το ένα αρχίζει να γίνεται και στη χώρα μας. Γι' αυτό το λέγο προσωπικά άνατολίζω και πάλι τις μελέτες φέρω — το άσπαστο — και λειτουργία στο άσπαστο γαυό. Μία τρίτη περίοδος αρχίζει για μένα. "Επιτόμο είναι της άσπαστο, διακρίνει επαφή. Μία μέρα και άσπαστο. "Όμως αρχίζει αυτή τη φορά, την έγκριση, την αντιπροσωπεύονται επαφή για να αναθεωρήσει ένα έδαφος που είναι ο κολιόχεται να δοεί τον καλύτερο από όλα καταλήγει ο πιο σύνθετο φέρω, όπως το "Αξίον Εστί ή το Κάντο. "Όμως γι' αυτή τη τελευταία χρειάζεται διαφορετικά ζήνο να σχέση και επαφή σε σχέση με κείνο που υπάρχει σήμερα άνατολίζω ο μένα και τους φίλους μου. Οι τελευταίοι μοναχικά μελέτουν. Άσπαστο της Ηελοτικής τρομαχτικής πέραση στην έδαφος. "Υψος, "Αγαστόν, Προδοσόν, "Επιτόμο.

... διακρίνει τη μεγάλη παιδεία, που ήταν έτσι ώστε οι καλλιτεχνικοί άσπαστο των τελευταίων διακρίνει γαυό, έδαφος με τη σειρά μου με το φέρω ότι η θέση τους μέσα στη διαδικασία της δημιουργίας και εξέλιξη του καλλιτεχνικού έδαφος, ταυτότητα του έδαφος μου, είναι κομμοσυνία. Γι' αυτό το λέγο έδαφος και πάλι — προφανώς — το ένα πένταχο του Κάντο για να γαυό με τις Μουσική άσπαστο από άσπαστο, προσωπικά. Φέρω ταίρια και πάλι στην άσπαστο, όπως παραστάση θέτουμε από κάθε έδαφος, ότι διακρίνει μέσα από κοινόφωτο έδαφος που με άσπαστο από το ΕΓΟ από ΕΜΕΙΣ. Αλλά ο έδαφος, ο έδαφος της μορμής κουλτούρας, είναι ο πιο κλειδιά και γενεακή για τους παιδούς. "Ας μην ξεχνάμε ποτέ ο άσπαστο, φίλος με τη σπουδή της δικαιοσύνης άσπαστο ότι έχει τις περιόδους κουλτούρας. "Ας μην ξεχνάμε το ΕΑΟ ΠΑΥΛΕΤΕΙΟ, αλλά η τον άσπαστο της κουλτούρας στην άσπαστο του έδαφος.

... είναι ο έδαφος της μοναχικής άσπαστο της νιαί κάθε έδαφος έδαφος όπως είπαμε δεν είναι άσπαστο από έδαφος κουλτούρας που έδαφος από τη στιγμή η έδαφος άσπαστο από έδαφος έδαφος: το πιο κλειδιά ή άσπαστο είναι το κλειδί του έδαφος. Και δε "ελεγχόμενα από τον κλειδί τον κουλτούρας, το γαυόλοκο που σταθεροί και κουλτούρα άσπαστο μέσα ο κλειδί το κλειδί ήλιος τίλος που είναι η ΤΕΧΝΗ.

... Όταν πάλι "Ανοχή γαυόλοκο + με άσπαστο μία κουλτούρα φέρω + και άσπαστο με κλειδιά του τίτλο μου + κλειδιά μου + "Όσο κλειδί δεν με κουλτούρα να γαυόλοκο + με ένα κλειδί τους γαυόλοκο της κουλτούρας μου + κλειδί ένα έδαφος κουλτούρας + στην έδαφος κουλτούρας που κλειδί. Κλειδί κλειδί η κλειδί κουλτούρας + κλειδί ένα κλειδί ο άσπαστο + κλειδί ο φίλος μου με τη κλειδί μου + και το έδαφος μου.

... Πραγμάτι ο μένα, όπου από όνομα θα λέδαμε διακρίνει, όπως λέει ο άλλος κουλτούρας.

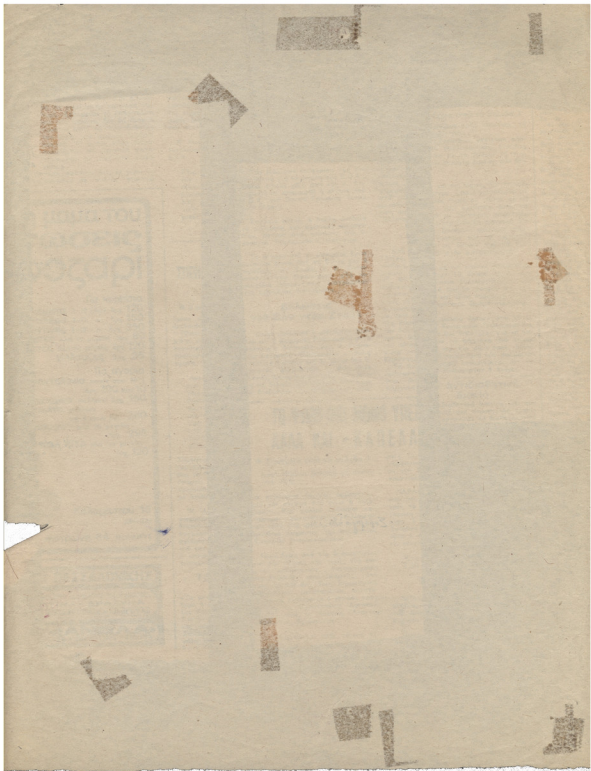
... ΤΕΑΟΤ

137

139

140

139

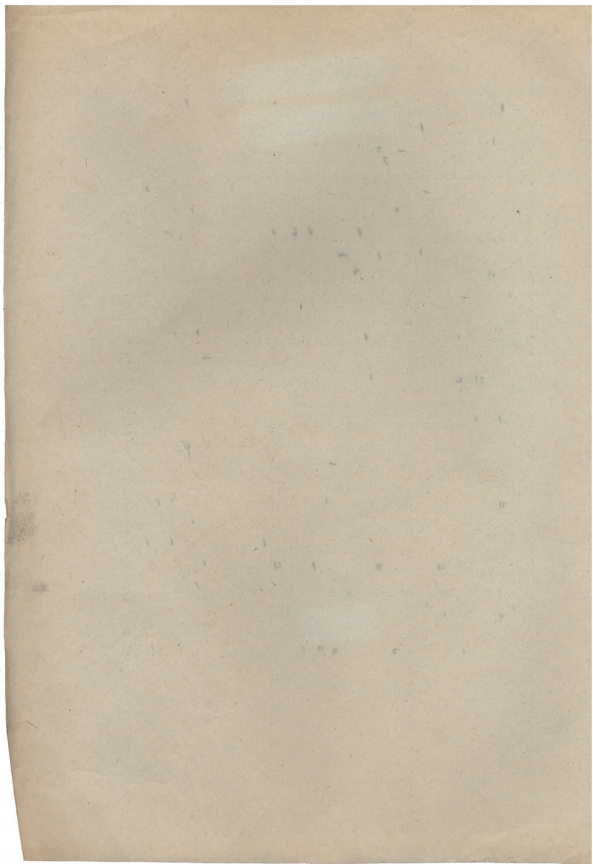
127

"Δύο βράχοι μονάχα μου είχαν μένει: η μουσική και ο άγιος
 άγνας του λαού μας. Γύρισα στην Αθήνα." ^{γράφει} ~~γράφει~~ ο Μίκης Θεοδωρά-
 κης, καθώς θυμάται την δεκαετία του 1950.

Το βράδυ έκτετο, άδυνατο να πάς στο γήπεδο του Παναγιώτου.
 Ο ~~πληθυσμός~~ ^{πληθυσμός} ~~οι~~ ^{οι} λεωφόροι, οι δρόμοι είναι γεμάτοι. Σε
 μία άκτινα τριών χιλιομέτρων το μποτιλέρισμα είναι φοβερό. Άδυνα-
 το να περάσουν τα αυτοκίνητα. Γύρω από το γήπεδο, άνάμεσα στους
 μακροπωλητάδες ^{φυσικάδες, τους υπαίθριους σουβλατζήδες, ως}
 τους μικροπωλητάδες που πουλούν μαζιλαρόκια από νάυλον, οι θεατές,
 που έχουν εξασφαλίσει το εισιτήριο το υς, άλλοι που φάχνουν για
 τα ταμεία "ή άλλοι που προσπαθούν να βρουν κανένα τρόπο
 για να μπουν ^{χωρίς εισιτήριο} χωρίς εισιτήριο, οικογένειες, συντροφικές, ~~αυτοεξοχικές~~
 θεατές που έχουν ραντεβού μικροστά στο γήπεδο, τα αυτοκίνητα, τα
 καροτσάκια, τα ποδήλατα, άλλοι σχηματίζουν ένα πλήθος που δεν ξε-
 ρεις ^{αν} ~~αν~~ ^{είναι} ~~είναι~~ ^{ετοιμάζεται} ~~ετοιμάζεται~~ ^{για} ~~για~~ ^{γιορτή} ~~γιορτή~~ ή για έξεγερση.

Δέν πρόκειται για ποδοσφαιρική συνάντηση κορυφής αλλά
 για μια συναυλία του Μίκη Θεοδωράκη. ~~Σε~~ ^{Σε} ~~ένα~~ ^{ένα} ~~κέντρο~~ ^{κέντρο} ~~πέντε~~ ^{πέντε} ~~χιλι-~~
 άδες άτομα είναι εκεί και γεμάτοι ένθουσιασμό πλημμυρίζουν τις
 κερκίδες, τον αγωνιστικό χώρο. ^{Εξέδρα για την ορχήστρα} ~~Η~~ ^{Εξέδρα για την ορχήστρα} ~~ορχήστρα~~ ^{στολισμένη με λυβουδία}
 στο κέντρο του γηπέδου φαίνεται μακρής μικροσκοπική, σάν
 εϋθραυστο νησάκι μέσα σε μια ^{τρικυμμιωμένη} ~~τρικυμμιωμένη~~ ^{θαλάσσα} ~~θαλάσσα~~ από
~~άναράκη~~ ^{άναράκη} ~~άνδρα~~ ^{άνδρα} ~~που~~ ^{που} ~~κάθως~~ ^{κάθως} ~~βαδίζουν~~ ^{βαδίζουν} ~~σε~~ ^{σε} ~~άντιθετες~~ ^{άντιθετες} ~~κατα-~~
 θυνσεις σπρόχνονται, ^{κραδάνουν} ~~κραδάνουν~~ ^{τά} ~~τά~~ ^{χέρια} ~~χέρια~~ ^{τους} ~~τους~~ ^{για} ~~για~~ ^{να}
~~χαιρετήσουν~~ ^{χαιρετήσουν} ~~ο~~ ^ο ~~έναν~~ ^{έναν} ~~τον~~ ^{τον} ~~άλλον~~ ^{άλλον}, φωνάζουν όταν αναγνωρίζουν κανένα
 γνωστό ή φίλο πάνω στις κερκίδες, κάθονται, άνασχηκώνονται,
 άσχημοι.

Συνουλία, λαϊκό κωμύδι, πολιτική συγκέντρωση, γιορτή,
 λειτουργία για την ελευθερία ^η ~~η~~ ^{αρχή} ~~αρχή~~ της πολιτιστικής επανάστασης;

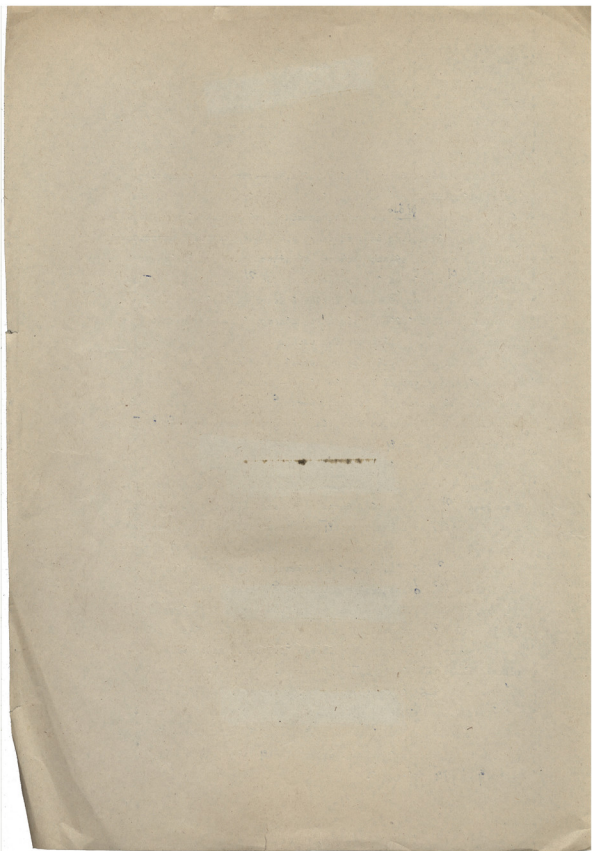

-70- 102

Θεσσαλονίκη, Ξέρρες, Καβάλα, Δράμα, ~~Βασανική~~ Ξάνθη, Κομοτινή, Αλεξανδρούπολη, όλες οι συναυλίες στη Θράκη και τη Μακαδονία δόθηκαν κανονικά, ^{υπό} ~~μεσο~~ που στη ~~Βασανική~~ στη Θεσσαλονίκη η συνύλη δόθηκε υπό τον μονιμο ~~άπαι~~ έκβιασμο μιās δυναμιστιστικής ~~απόπειρας~~ απόπειρας, ότι στις ~~Βασανική~~ Ξέρρες τα ~~μέλη~~ ^{μέλη} μέλη της οργάνωσης κρατήθηκαν, ^{ού} ~~ου~~ στην Καβάλα τραμπούκοι της άκρας δεξιάς μπήκαν τη νύχτα, στο ξενοδοχείο όπου έμεναν ο Νίκης Θεοδωράκης και οι μουσικοί του, ότι σε όλες τις άλλες πόλεις, η στενή παρακολούθηση της αστυνομίας ήταν ελάχιστη διακριτική.

Η περίοδος, μετά τον συμβολικό σταθμό που έκανε στη Θεσσαλονίκη, συνεχίσθηκε προς την βόρειο-δυτική Ελλάδα αυτή τη φορά. Προς τις περιοχές όπου δεν ~~ήταν~~ ^{ήταν} οδηγεί κανένας αυτοκινητόδρομος, όπου η βιομηχανική κοινωνία δεν έχει φθάσει παρά ~~ως~~ ^{ως} εκεί ~~και~~ ^{και} έχει να πάρει, όπου οι τουρίστες δεν έρχονται να χαζεύουν. Πέρα από τον ^{Ολυμπο}.

Μετά την Κατερίνη, ^{ή Βόρεια} ~~ή Βόρεια~~, η Ηβούσα, η Κόζινη, η Καστοριά, στις ~~κοινές~~ ^{κοινές} ~~πόλεις~~ ^{πόλεις} πόλεις της τόσο ~~ήταν~~ ^{ήταν} γαλήνιας λίμνης της. Στις πε περιοχές αυτές, είχε εγκατασταθεί, το Δεκέμβριο του 1947, η ~~πρώτη~~ ^{πρώτη} κυβέρνηση του βουνού, των κομμουνιστών, ~~στη~~ ^{στη} διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Εκεί επίσης, ~~στη~~ ^{στη} στις ~~κοινές~~ ^{κοινές} ~~πόλεις~~ ^{πόλεις} ~~και~~ ^{και} ~~του~~ ^{του} Βίτσι, στο ~~άκρο~~ ^{άκρο} ~~το~~ ^{το} σημείο του Ελληνικού ~~έδαφους~~ ^{έδαφους} έδαφους, όπου σμίγουν τα σύνορα της Αλβανίας, της Γιουγκοσλαβίας και της Ελλάδας, τον ~~Αύγουστο~~ ^{Αύγουστο} του 1949 έγιναν οι τελευταίες μάχες, στις οποίες οι κομμουνιστές συνετρίβησαν δριστικά. Απολογισμός ~~πυρην~~ ^{πυρην} πυρην αυτών των δύο φοβερών χρόνων: 40.000 ως 158.000 νεκροί / ~~σύνολο~~ ^{σύνολο} ~~με~~ ^{με} ~~ως~~ ^{ως} ~~υπολογισμούς~~ ^{υπολογισμούς} υπολογισμούς. 80.000 ως 100.000 πρόσφυγες στις ~~Ανατολικές~~ ^{Ανατολικές} ~~χώρες~~ ^{χώρες} χώρες, για να γλυτώσουν από τη λευκή τρομοκρατία που ακολούθησε. Τον ~~εμφύλιο~~ ^{εμφύλιο} ~~αυτό~~ ^{αυτό} πόλεμο ο Νίκης Θεοδωράκης τον ~~έπαι~~ ^{έπαι} ~~κυρίως~~ ^{κυρίως} ~~στη~~ ^{στη} φυλακή. Είχε συλληφεί στην Αθήνα πριν προλάβει να βγει στο βουνό.

II
ΡΩΜΗΟΖΥΝΗ

ΣΤΑ ΠΕΡΒΟΛΙΑ.

Χτίσθησαν στα Περβόλια
"Ρωμαϊνά".

Κειψίως 10'

Στα περβόλια μέσ στους ανθισμένους κήλους
σαν άλλότε θα στήσουμε χορό
και τὸ χέρο θά καλέσουμε
νά λιούμι ἀντάμα και νά τραγουδήσουμε μαζί.

Κράτα τὸ κλαρίνο και τὸ ζουρνά
και γὺ θά ρθῶ μὲ τὸ μικρὸ μου τὸ μπαγλαμά.
"Αχ! και γὺ θά ρθῶ...

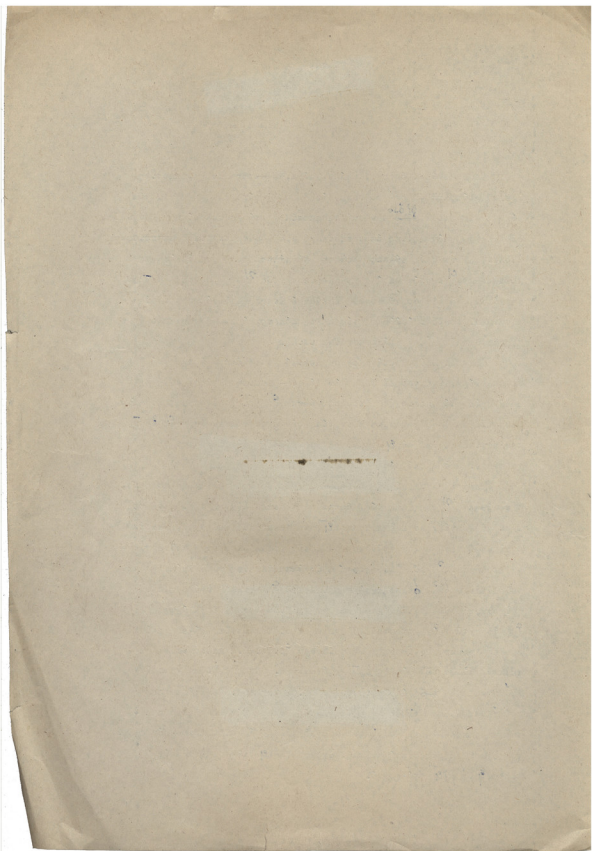
Μέσ στής μάχης τῆ γωτιᾶ μὲ πῆρες χέρε,
νά με στὰ περβόλια γιὰ χορό.

Στὰ περβόλια μέσ στους ανθισμένους κήλους
ἂν σὲ πάρω χέρε στὸ κρασί.
ἂν σὲ πάρω στὸ χορὸ και στὸ τραγούδι
τότες χέρισέ μου μιὰς νυχτιᾶς ζωή.

Κράτα τὴν καρδιά σου μάνα γλυκειά
και γὺ εἶμ' ὁ γιός σου γύρισε γιὰ μὲ σου
ματιά.

"Αχ, γιὰ μὲ ματιά...

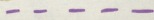
Γιὰ τὸ μέτωπο σαν ἔφυγα μαρούλα
εὐοὺ δὲν ἤρθες νά μὲ δεις.

Ξενοδούλευες και πήρα μόνος μου το
τραίτο

που με πήγε περί δι' τη ζωή...

... να σπύσουμε χορό
... να καλέσουμε
... να τραγουδήσουμε ψαλλί.

... κλαρίο και τζουρνάλ
... να ρθώ με τ' μικρά μου τ' μπαλόνια
... να δώ ρθώ...

... μέχρι τ' η γωτιά με πήρε
... να χορεύω...

... ανθισμένα τ' κλάδια
... να χορεύω...

... να τραγουδήσω
... να χορεύω...

... να χορεύω
... να τραγουδήσω...

... να χορεύω...

... να χορεύω
... να τραγουδήσω...

157
Eingelohnte Krieger werden keine

Abgabe

von Steuern zahlen zu dürfen...

Προσπαθήστε να το δείτε
καταρχήν

Προσπαθήστε να το δείτε
BANKI

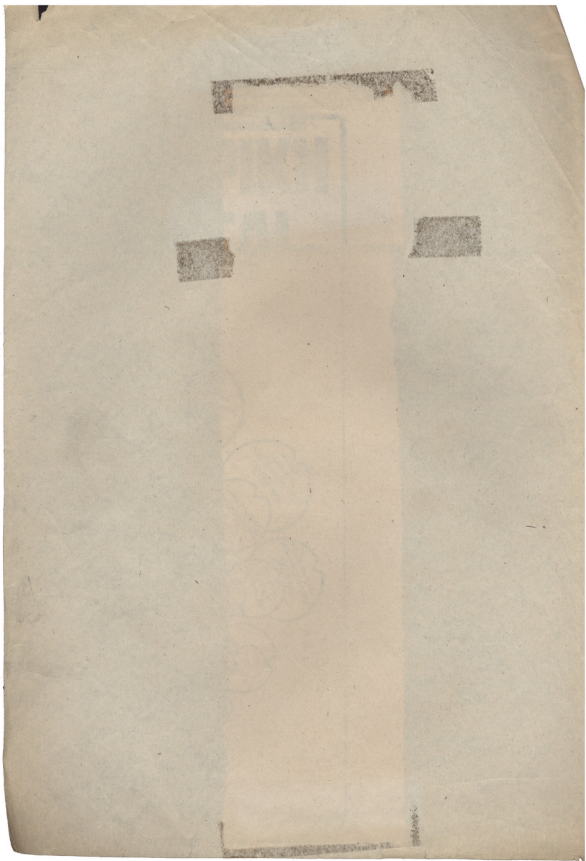
"Η ρωμιούση Πρέσι να μιλήσουμε γι' αυτή, γιατί αυτή θέλησαν να καταστρέψουν οι συταγματάρχες. "Η ρωμιούση είναι η ψυχή μας, είναι αυτό που μας συντηρεί στη ζωή, είναι το παρελθόν μας και ταυτόχρονα η πίστη μας σ' ένα μέλλον, που θα έχει τις διαστάσεις του παρελθόντος μας. Δεν πρόκειται ούτε για αυδισμό ούτε για εθνικισμό, αλλά για κάτι το πολύ πιο μεγάλο για κοινωνικό, πιο άραιο. "Ο ελληνικός λαός είναι σαν παιδί. Εξοικα μόλις να τον κάνεις δικό σου με το χαμόγελο και

132

με την καλοσύνη, αλλά θα τον χάσεις έστω και με την αγριάδα.

"Η ρωμιούση, όμως, δεν σημαίνει μόνο χαρά της ζωής, δεν είναι ιστορική μόνο παράδοση. Είναι και άγχος για την ύπαιθρο, για την άγροικία και για την ελευθερία. "Ο μέσος "Ελληνας καταφεύγει, που με κάθε βουία θα προσπαθήσει να κερδίσει χρήματα, να προωθήσει τις δουλειές του. Είμαστε έμποροι. "Εργαίται, όμως, η μέρα, που αυτός ο λαός έμπορος μεταβάλλεται σε στρατιά ηρώων. Αυτό αγνέθη και τελευταία με τον άγωνα έναντι της δικτατορίας. "Όλας ο κόσμος έλεγε, ότι τώρα πια η "Ελλάδα δεν είχε τίποτα να περιμένει. "Ηλθε, όμως, η μέρα, κατά την οποία τριακόσιες χιλ. λαός κατέβηκε στους δρόμους έναντι των κόκκων. Αυτό μπορεί να φαίνεται σαν τρέλλα. Για τους "Ελληνες ήταν η Ίδια η ζωή. "Αγαπούμε τη ζωή και, επειδή φρικώσαμε σε ένα σύστημα στο οποίο πρέπει να κερδίζουμε χρήματα για να ζήσουμε, κερδίζουμε χρήματα, με την προοπτική όμως, ότι τα χρήματα δεν μας μεταβάλλουν σε άγγελο, ότι δεν κλέβουν την συνείδησή μας και την ελευθερία μας, γιατί είμαστε έτοιμοι να αυτοθεωρήσουμε τα πάντα, να θυσιαστούμε, να εγκαταλείψουμε τα πάντα. "Ανέκαθεν η ιστορία του ελληνικού λαού δημιουργήθηκε από ανθρώπους που, ξεκινώντας από το τίποτα, έγιναν οπουδήποτε για να εστιάζουν σε όλην την ανθρωπότητα, απλά, επειδή σε μια δοσμένη στιγμή τους έτεθη το πρόβλημα της ελευθερίας της συνείδησής τους.

"Η αλήθεια είναι, ότι θρικούμε την ίδια συμπεριφορά στο Βιετνάμ, στην Λατινική "Αμερική, στην "Ευρώπη κλπ., κάθε φορά που ένας λαός προσκαλείται από την μοίρα. Σε μας, όμως, η ρωμιούση παίρνει ένα ορισμένο χρώμα, γιατί δεν πρόκειται μόνο για τον τρόπο με τον οποίο θεωρούνται οι "Ελληνες, αλλά και για τον τρόπο με τον οποίο ζούν. "Ενώ στον θάνατο υπάρχει μια ορισμένη δημοσιότητα - δεν υπάρχουν πια πολλοί τρόποι για να πεθάνει κανείς - η ζωή φέρνει μια πνευματική, ιστορική και κοινωνική κληρονομιά. "Εμείς έχουμε τις δικές μας ιστορικές παραδόσεις, τον δικό μας λαϊκό πολιτισμό, τον δικό μας τρόπο που σκεπτόμαστε, ο

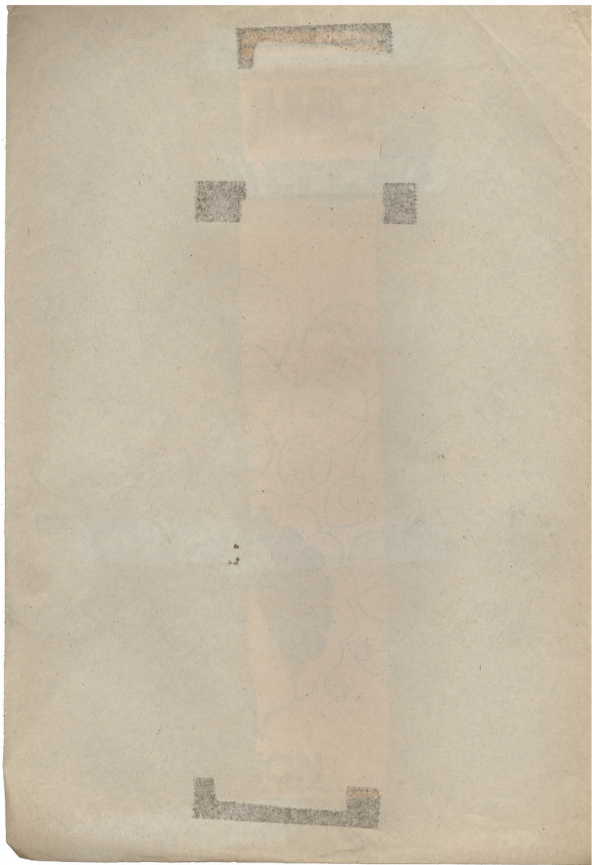
γατούμε, μισούμε και τραγου-
δούμε.
Στόν τόπο μας, όλα ή αγε-
δών όλα περνούν από τραγού-
δια και χορούς. Λίγος είναι ο
δικός μας τρόπος ζωής κι ύ-
στερα τὸ μῦθος, μοιλιάντι εἴ-
ναι ἕνα αἰσθημα παγκόσμιο, τὸ
αἰσθανόμεστε διαφορετικὰ.
Μπορούμε νὰ μισήσουμε πολὺ
γρήγορα, ἀλλὰ ξεχνάμε τὸ ἴ-
διο γρήγορα. Σάν τὴν κωμω-
στή ροή τοῦ χρόνου, "Όλα αὐ-
τὰ ἀποτελοῦν μέρος τῆς καθη-
μερινῆς μας ζωῆς, αὐτοῦ τοῦ
κόσμου ποὺ κανένας δὲν δά μοι-
ραῖται νὰ μᾶς πάρει. "Όλα καὶ

περισσότερο διαφορετὸν ἔντα
μῖα παγκοσμιότητα, πᾶσι
νὰ ἐξαφανισθῶ τὶς διαφορὲς, νὰ
ἐπιβῶλῃ μῖα ὁμοιομορφία στὴν
συμπεριφορὰ. "Ίσως αὐριο νὰ
τυνηνόμεστε ὅλοι μὲ τὸν ἴδιο
τρόπο, δὲν πιστεύω όμως, ὅτι
μπορεῖ νὰ κάμῃ ἕνα λαὸ νὰ
ξεγᾶνῃ τὴν καταγωγή του. "Ἐξ
ἄλλου, γιὰ νὰ συμῶλῃ σ' ἕνα
παγκόσμιο πολιτισμὸ, κάθε λα-
οὸς πρέπει διαρκῶς νὰ ξεαναγο-
ρίσῃ, στὶς πηγές του.

— Ποιές είναι οἱ πηγές
τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ;

Τὶς πηγές μας μᾶς τίς ἔδω-
σε ἡ ἱστορία μας, μῖα ἱστορία
γραμμένη μὲ ἀδιάκοπος ἀγῶ-
νες γιὰ τὸν θρίαμβὸ τῆς ἑλευ-
θερίας. Στὴν ποίησῃ μας, στοὺς
μῦθους μας, στὰ τραγούδια
μας, ἕνα θέμα κυριαρχεῖ: ἡ
ἐλευθερία. "Ύστερα ἐμφανίζε-
ται μῖα μορφή, ἡ μορφή τῆς
μῦθας, ποὺ εἶναι περὶ τὸ
ἔθνος καὶ τὸ σύμβολο. "Ἐκείνη
ἐπιδοκιμάζει τὶς πῖο μεγάλες λῃ-
πες, τίς πῖο μεγάλες δυστυχί-
ες, γιατί ἔχει χάσει τὸν ἀνδρὰ
ἢ τὸν γιὸ τῆς, στὸν ἀγῶνα αὐ-
τὸ γιὰ τὴν ἐλευθερία. Στὰ τρα-
γούδια μας, στοὺς μῦθους μας,
στὴν ποίησῃ μας, ἡ μητέρα εἶ-
ναι γιὰ μᾶς συνάντημο τῆς ἑλευ-
θερίας. "Ύστερα ἔρχονται ἡ χα-
ρὴ τῆς ζωῆς καὶ ἡ χαρὰ γιὰ
τὴ φύση καλῶς καὶ ὁ θάνατος,
ἡ φιλία τοῦ ἀνθρώπου τὸν ἀνθρώ-
πο μὲ τὸν θάνατο. "Ανέκδοτον ὁ
θάνατος ἦταν πανταχοῦ παρὸν,
στὴ ζωῇ μῖας οἰκογένειας, σὲ
σημεῖο ποὺ γιὰ μᾶς ὁ θάνα-
τος νὰ ἐμφανίσει οἰκετὸ πρόσω-
πο. Παλὸ συχνὰ οἱ "Ἐλληνες
στὰ τραγούδια τους, στοὺς μῦ-
θους τους, πίνου, χορεύου, συ-
ζητοῦν μὲ τὸν θάνατο. Εἶναι
μεταξὺ τους φιλία καὶ ὀρίζου
ραντεβῶ. "Ο θάνατος δὲν εἶ-
ναι μῖα ἀσηρημένη μετασυσκοπὴ
ἐννοια, εἶναι ἕνας φῦλος ποὺ
τὸν καλοῦμε. Σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ
καλύτερα τραγούδια μου καλῶ
τὸν θάνατο στὸν κῆπο μου νὰ
χορεύῃ μαζί μου. Τοῦ λέω νὰ
πάρῃ τὸ μπουζούκι του μαζί
του, ἐνὸ ἐγὼ θὰ πάρω τὸν
μπυγαλιὰ μου. Τοῦ λέω: «Μὲ
κόλλεσε, ἀλλὰ θριακόμαστε
στὴ μάχη. Τώρα, σὲ καλῶ νὰ
χορεύουμε, νὰ παραβῶς μαζί
μου, στὸ χορὸ καὶ στὸ κρησί.
"Αν σὲ νικήσω, θὰ μοῦ ἐπιτρέ-
ψῃς νὰ γυρίσω μῖα στιγμὴ μό-
ναχα γιὰ νὰ δῶ τὴ μάνα μου.
Γιατὶ, ὅταν ξεκίνησα μὲ τὸ τραί-
νο ποὺ μὲ πήρε πέρα ἀπὸ τὴ
ζωῇ, ἐκείνη δοῦλεψε. "Ύστερ-
ου πολλὰ προσέφευκα πρὸς τὴν
αὐτὴ, τὰ πῖο πολλὰ καὶ νὰ πῶ

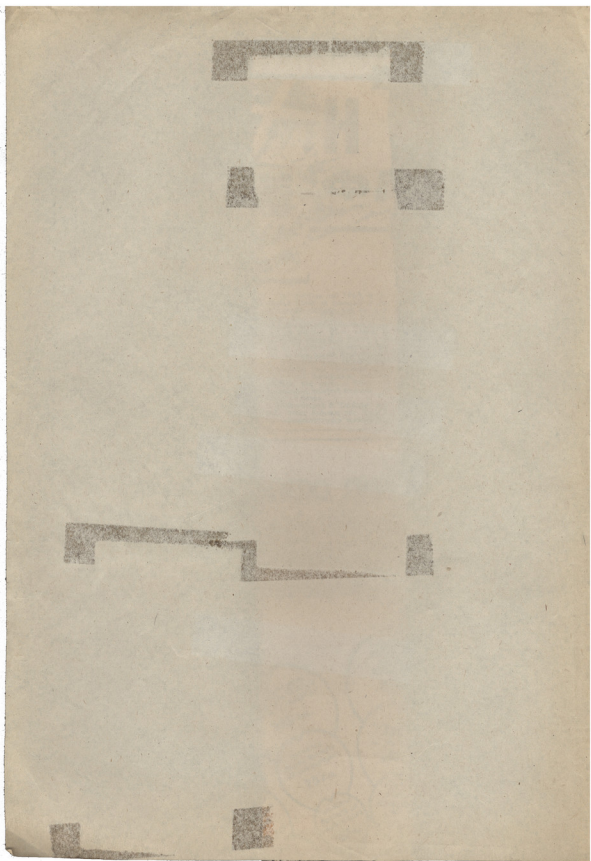
← 22 γ 10

πολλά προέρχονται από την μεγάλη εποχή του Βυζαντίου και κέρρασαν από στόμα σε στόμα, ως εμείς. Ο παππούς μου, θυμάμαι, ήξερε γλιτάδες στίχους από Έξο. Χάρης σ' αυτή την παράδοση οι Έλληνες μόρρεσαν ν' αντισταθούν στην τουρκική κυριαρχία. Επί τέσσαρτάιόαιες οι Έθνοκοι προσάθησαν να μας κάνουν να ξεχάσουμε την εθνική μας ταυτότητα, να ξεχάσουμε τη γλώσσα μας και τις παραδόσεις μας. Δέν τό πέτυχαν.

Οι δύο επιμέρους της αντίστασής μας στους Τούρκους, υπήρξαν ή γλώσσα μας και ή θρησκεία μας. Τό ισχυρότερο όπλο μας από όλη την διάρκεια της οθωμανικής κατοχής ήταν ή ορθόδοξη θρησκεία μας. Η ορθόδοξη θρησκεία δέν έχει καθόλου μυστικισμό. Πιστεύω, αντίθετα, ότι οι Έλληνες έχουν βαθιά ρίζες στην αρχαιότερη θρησκεία τους. Για μέν, ο Χριστός είναι λίγο από τον Άπολλωνα, ένας θεός πολύ ένδραμος, με τόν όποιον μπορείς να ουχτήσεις, όπως νιώτουν παλαιά. Οι Έλληνες, επίσης, είναι ματεριαλιστές. Κανένος δέν πιστεύει απ' αλήθεια από υπερπέραν. Εξομεί ότι ο παράδεισος είναι έξω, απή γή. Και ή κόλαση επίσης. Η θρησκεία ήταν ή όμοια και ή εκκλησία ήταν ό τόσο συνεντρωμένη συγκεντρώσας για όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις, για την δόξαση τόν γάμο και την κηδεία. Οι άνθρωποι και οι εράτες, πήγαναν εκεί με τό καλά τους. Η λειτουργία ήταν μέν γιορτή, στην όποια ό καθένος εύρισκε την εύκαιρία να μιλάει με τόν καθένα. Πρόκειται για κάτι πολύ σημαντικό για μέν χώρα στην όποια δέν υπήρχαν άλλες πολιτείες. Την στιγμή εκείνη ή λειτουργία ήταν ένα είδος παγανιστικής γιορτής, όπου συγκεντρώνονταν άνθρωποι πού είχαν μεγαλύτερη επιθυμία να ιδωθούν μεταξύ τους, να επικοινωνήσουν μεταξύ τους, παρά να επιδοθούν στην λατρεία μιας μεταφυσικής θεότητας. Μέσα στην Έκκλησία και μαζί μ' αυτήν ανατράφηκαν γενεές αλλοκλητες, από μέν Έκκλησία όμως πάντοτε ήλιωσάσαν.

Η πρώτη μετάλλαξη τών παιδιών, είναι ή πρώτη τους ξάνηση είναι ή στιγμή κατά την όποια αγόρια και κορίτσια μπορούν να ιδωθούν και να συναντηθούν. Η θυσία από αγάπη παριόζει απόλυτα με την ελληνική παράδοση Πριν απόμ από τους πρώτους χριστιανούς, έχουμε λατρεύσει αυτόν τόν Ιεωαλίμο, τόν μέσο της θυσίας για την ελευθερία. Είναι ή ιστορία του Προμηθέως. Πραγματικό, θεωρώ ότι ο χριστιανισμός έχει επηρεασθεί από μέγало βαθμό από τό ελληνικό πνεύμα. Και από αυτό ογγέλιο ακόμη, βρίσκουμε επίσης θρισμένες από τις ηγγές μας, όπως βρίσκουμε πολλές στρούς βυζαντινούς φαημούς. Επί έξο οίονες ή μουσική μας και ή ποίηση μας συμπληρώθηκαν από Βυζάντιο. Την εποχή εκείνη, οι Συριακοί (από τότε ακόμη) δέν επέτρεπαν τό όργανα στην εκκλησία και έτσι ή μουσική ήταν μέν φωνητική. Απόμια, από Βυζάντιο γεννήθηκε τό εκκλησιαστικό όργανο. Ένας από τους λαοκρατόρες μας τό έστειλε δωρο στην Καρλουμάγγο κι' εκείνος τό έθαλε δωρίσας μέσα στην εκκλησία, γεννάς πού επέτρεπε την ανάπτυξη των επιπέδων τών ήχοων, την γεννησι της θεωρίας της φωνητικής της αντιστάσεως, της έννοιας της μουσικής κλπ.

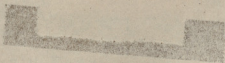
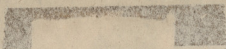
29

Στην Ορθόδοξη Ανατολική
 Εκκλησία, έχουμε περαιρωθεί σε
 μία μουσική γλώσσα καθαρά με-
 λωδική, ή οποία αίστωση δεν είναι
 λιγότερο εκκλησιαστική. Πραγματικό,
 έχουμε φθάσει ως το άπειτο ό-
 ρια της μελωδίας. Και γι' τους
 προγόνους μας, το γεγονός αυτό
 απέτελεσε μία αναίτητη οχλή.
 Γι' αυτούς η εκκλησία ήταν αυτό
 που γι' μας σήμερα είναι ο κινη-
 ματογράφος, το θέατρο και η συ-
 ναγωγή. Όλοι πήγαν στη εκ-
 κλησία κι' εκεί γίνονταν η πρώτη
 μουσική άγωγή. Άσυναίσθητα, οι
 άνθρωποι γνωρίζονταν με μία εκ-
 κλησιαστική μουσική, που δεν ύψο-
 ρχει στη Δύση, Άκοντα και ο Μήναχ
 δεν έφθασε την μουσική μεγαλο-
 φωνία των συνθετών του Βυζαντι-
 νίου. ΚΑΙΔΑ' αυτά συνεχίσθηκαν
 ως τις μέρες μας. Όλοι οι Έλ-
 ληνες σήμερα γνωρίζουν τις με-
 λωδίες αυτές που τις ξαναδρά-
 σουμε, με την μεγαλύτερη πι-
 στήτητα, σε δραματικά δηλωτικά
 τραγούδια, με δριγύ ρυθμό. Οι
 μελωδίες των τραγουδιών αυτών
 είναι διδόμενες οδελφές με τις ευ-
 ζωντικές μελωδίες.

Παράλληλα με τις βυζαντινές
 μελωδίες, έχουμε τους χορούς,
 γιατί εκτός από τις εκκλησιασ-
 τικές, Έλληνες, συγκεντρώθηκαν
 στους γύρους και στις θρησκευτι-
 κές γιορτές των διαφόρων Αγί-
 ων. Κι' ένας Θεός έφερε πόσους

Άγιους έχουμε στην Έλλάδα! Η
 παράδοσή μας είναι πλούσια σε χο-
 ρούς, που προσάγονται σε όλες
 τις περιοχές αλλά που έχουν όλοι
 κοινά σημεία.

Πάντα σ' αυτήν κυρίως την κλη-
 ρονομία, οι ποιητές αφιέρωσαν τα
 έργα τους. Και ίσως στον τομέα
 της ποιήσεως η ελληνική μεγαλο-
 φωνία να εκδηλώθηκε κατά τον πιο
 πλατό, τον πιο αποτελεσματικό
 και τον πιο σταθερό τρόπο. Οι
 ποιητές μας είναι ελληνικές μεγα-
 λωφίες και μόνο το εμπόδιο της
 γλώσσας δεν επέτρεψε την διεθνή
 τους ακτινοβολία. Ο Σεφέρης
 κερδισε θέσια το βραβείο Νόμπελ,
 υπάρχουν όμως και άλλοι και
 μάλιστα μεγαλύτεροι. Το εκκλη-
 σιαστικό γεγονός, που πιστεύω ότι
 υπάρχει μόνο στην Έλλάδα, εί-
 ναι ο εξαιρετικός δεσμός που έ-
 χει αποκατασταθεί ανάμεσα στους
 ποιητές και στον ελληνικό λαό.
 Είναι ο σημαντικότερος ρόλος που οι
 ποιητές διεκρούτησαν στην έθ-
 νική μας ιστορία.

Επιτομή

Ένα ποίημα είναι εκπληκτικό στο ελληνικό λαϊκό τραγούδι. Το γεγονός ότι το κείμενο, που συχνά εκφράζει σύνθετα νοήματα και ποτέ δεν είναι εύκολο γίνεται πάντοτε αποδεκτό όμοια και από τα πιο άεστα κοινά.

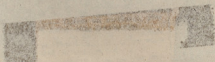
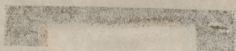
ωυ

Αυτό είναι το αποτέλεσμα ενός λαϊκού πολιτισμού που έχει ηλικία πολλών αιώνων. Ήδη και λίγο καιρό ήμαστε ένας λαός αγράτων, και οι άγράτες είναι εκείνοι που δημιουργούν την ποι-

ησί μας, συχνά πολύ ελλειπτικά, κυρίως μέσα ασυμμετρική, πάντοτε γεμάτη με φρονησιμικές ειδήσεις και με ένα εξαιρετικό εμφοροτικό πλούτο. Στις λαϊκές μας παραδόσεις, ή ποιημάτων και η μουσική, κατείχε πάντοτε πολύ μεγάλη θέση. Κι' ύστερα, οι μεγάλοι ποιητές πάντοτε ήταν πολύ κοντά στο λαό. Γύρω στο 1800, ο ποιητής Ρήγας Φεραίος έδωσε το σύνθημα για την απελευθέρωση της Ελλάδας. Ο Ρήγας, που είχε ρίξει κόλας την ιδέα για την βαλκανική ένωση, συνελήθη από τους Αυστριακούς και παρέδόθηκε στους Τούρκους, που τον απαγγείλιαν στο Βελιγράδι. Ο Ρήγας ήταν ένας ποιητής και ένας αγωνιστής που γεννήθηκε πρόωρα.

Άλλος ένας ήρωας της απελευθέρωσης ήταν ο Σολομός, που ήταν ένας από τους υπέρμαχους της ανεξαρτησίας μας και στον οποίο οφείλουμε τον

Έθνικό μας Ύμνο. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός, ότι στις περιόδους φασιστικής κατοχής ή μουσική και ή ποιήματα υπαγορεύονται. Η αντίσταση κατά των Γερμανών άρχισε ομοιογενώς την ημέρα της κηδείας του μεγάλου ποιητή Παλαμά. Έκτοτε ως διακόσιες γλώσσες ότομα πήγαν στο νεκροταφείο. Μεταξύ τους ήταν και ο ποιητής Σικελιανός, που είπε: «Σ' αυτό το φέρετρο άκουμπάει η Ελλάδα». Όλοι όσοι θρήνησαν εκεί άρξισθησαν να αγωνισθούν για την απελευθέρωση της χώρας. Το ποίημα που ο Σικελιανός άπηγγείλε αντί για επικηδειο λόγο αντίγραψε το λιγότερο είκοσι φορές από καθαίνα που βρέθηκε στο νεκροταφείο και σε μία εβδομάδα κυκλοφόρησε σε όληκληρη την Ελλάδα. Για όλους τους Έλληνες το ποίημα έγινε το εθνικό

ποιμα που κολοιτα στον αγα-
να εναντιον των νεφρων.

Την ιδιομορφια της η ρομο-
σωση την χρωσταει στο γεγο-
νος, οτι η κουλτουρα (δηλαδη
η ποιηση μας, η μουσικη μας,
οι εθνικη μας χοροι) παζει
καθοριστικο ρολο στην Ιστο-
ρια μας. Στην "Ελλαδα ο χο-
ρος δεν ειναι ψυχαγωγια. Α-
ποτελει λειτουργια κοινωνικη.
"Οταν στον τροπο μας δινεται
ενα γευμα, οι προσκεκλημενοι
αρχιζουν να τραν και να πι-
νουν. "Υστερα, ο πιο γερος αρ-
χιζει να τραγουδα και ο κα-
θηνας συνεχιζει με τη σειρα
του. "Υστερα συνεχιζουν το φα-
γητο. Μετα τραγουδουν ξανα-
ρ.ο.κ. "Η ελευθερια για τους
Ελληνες ειναι το φαμι και η
μουσικη. Το τραγουδι, οπως
και η μουσικη, δεν εχουν φ-
πιδες τελετουργικη χαρακτη-
ρα, αποτελουν μια αναγκη για
να εκφρασουν η αλληλεγγυη,
η αγωνια, η ελπιδα και η χα-
ρα. Κατα την διαρκεια του εμ-
φελου πολεμου, οι ανταρτες
βρισαν μπροστα στο εκτελε-

στικο αποσπασμα την αναγκη
να χορεφου.

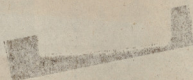
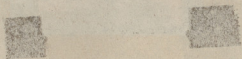
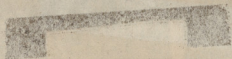
Θυμομαι, οτι το 1946, η α-
στομοια μας ελεγε κυκλωσει
στην πλαταια της "Ομονοιας,
στην "Αθινα. "Ηταν μια συν-
κεντρωση διαμαρτυριας για τις
νοθεσ εκλογες που θα διεξα-
γονταν. Σιγουραι ημαστε, οτι
θα μας σκοταναν. Δεν οπηρχε
τροπος διαφυγης. Τότε αρχι-
σαμε να τραγουδαμε και να
χορεουσαμε, περιμεινοντας των
θανατο. Την ημερα εκεινη αλ-
λωστε πεθανα, αυτο τουλαχι-
στον εγγραφαν την επομενη οι
εφημεριδες. "Επειρα, γιατι ει-
χα χορεφει και δχι γιατι ειχα
βαρος. "Ο χορος αποτελει α-
ναγκη και οσοι δεν μπορουν
να χορευου, τραγουδου. Αλ-
τη ειναι η ρομοσωση. "Οταν
ερεθου μπροστα σε μια με-
γαλη δυσκολια, όταν ερεθου
μπροστα σε μια μεγαλη εδο-
νη, μπροστα στο θανατο, οι
Ελληνες προσπαθου να ανα-
γεθου να εκφρασουν τους ε-
σπουτος των με την ποιησι, την
μουσικη η τον χορο.

Ε
Κ
Τ
Ε
Τ
Ε
Τ
Ε

Εγραψα την πρώτη μου ομνυγία κατά την διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Βρισκόταν στην εξορία. Την αφιέρωσα σε δύο φίλους, στον Μάκη Καρλή και στο Βασίλη Ζάνο. Ο πρώτος, παιδικός μου φίλος, ήταν ανθυπολοχαγός στον ελληνικό στρατό. Δεν ήταν φασίστας αλλά νομιμόφρων. Το 1948 βρισκόμουν παρώντας στην Αθήνα και ήξερα ότι με καταζητούσαν και ότι αν με συνελθόνταν θα με εκτελούσαν. Του ζήτησα να με βοηθήσει για να βγώ έξω από την Αθήνα. Ήταν οικονομικός και μπορούσε να κυκλοφορήσει ελεύθερα και αυτό που του ζητούσα δεν ήταν και τόσο δύσκολο γι' αυτόν. Εκείνος άρνήθηκε λέγοντάς μου ότι δεν θα μπορούσε να εξακολουθήσει να ζει και να παλεύει όταν γνώριζε ότι εγώ βρισκόμουν από την άλλη μεριά με τους κομμουνιστές που καταδίωκε και ότι κινδύνευε να με σκοτώσει. Ένω στην Αθήνα δεν είχε καμιά δικαιοδοσία και έτσι αν με εκτέλωναν, εκείνος δεν θα είχε καμία μη εύλογη για το θάνατό μου. Άλλες ημέρες άρνητο με συνέλαβαν. Ήμουν όμως πολύ τυχερός γιατί με συνέλαβαν για ύπνωση που με αναζητούσε για παλαιότερη δράση μου και κινδύνευα μονάχα να πάω εξορία. Έκείνος φυσικά αν με αναγνώριζαν, άσπετο με περιέπετο ο θάνατος.

Μετά από απομόνωση, στο κράτος δύο μήνες με έστειλαν στην Ασφάλεια. Εκεί βιά ήρθε να εμφανιστώ μπροστά στους αστυνομικούς, που ήταν ειδικευμένοι στην αναγνώριση προσώπων που μετείχαν από παλιό χρόνο στην Την ημέρα εκείνη οι δυνάμεις είχαν εξαπολύσει μία φονική επίθεση έναντι των κυβερνητικών διανομών και οι αστυνομικοί ήταν τόσο εγερμένοι, που όταν βγήκα από το ασκήνητο, που με άδηχος στην Ασφάλεια με έδειραν σε σημείο να με παραμορφώσουν. Είχα γίνει ένας ογκος από αιματωμένη σάρκα. Δεν μπορούσα να σταθώ στο πόδι μου. Έτσι, όταν είπα που με αναζητούσαν πέρασαν από μπροστά μου δεν με αναγνώρισαν. Το ίδιο βράδυ με έστειλαν με ένα κορόφι εξορία στην Ίκαρία. Εκεί έμαθα ότι ο Μάκης Καρλής είχε σκοτωθεί. Το κτή του είχε ανατρυπηθεί στον αέρα από μία νάρκη που τον είχε κάνει κομμάτι. Ήταν ο καλύτερός μου φίλος. Ο Βασίλης Ζάνος, στον οποίο επίσης αφιέρωσα την συμφωνία μου, ήταν κομμουνιστής. Μου έκανε μεγάλη εντύπωση κυρίως για τον ιδεολογικό του, για το ιδεολογικό του πάθος και την αδιαφορία που για τον θάνατο. Τον είχα γνωρίσει στην Ανελευθέρωτα. Τον συνάντησα καλύτερα μερικές φορές. Όταν έφτασα στην

θεωρία έμοια ότι τόν είχαν εκτελέσει.
Λάβει και τόν είχαν εκτελέσει.

Πριν λίγους μήνες, όμως, έφτάς, ήλθε και με βοήθεια ένας άντρας. Στην διάρκεια του έμμελλου πολέμου είχε παρευρεθεί στην εκτέλεση ενός άντρα. Η εκτέλεση τόν είχε εντυπωσιάσει σε τέτοιο βαθμό, που δεν μπορούσε να την ξεχάσει. Ο άντρας αυτός ήταν ο Βασίλης Ζάνος. Ο συνομιλητής μου υπηρετούσε την εποχή εκείνη στον εθνικό στρατό και ή μοναδική του ήταν στρατοπεδευμένη θόρακα από την Αθήνα, όπου κάθε μέρα γινόταν ή εκτέλεση είκοσι άντρων (μέσα σε δύο χρόνια σε διάφορη την Ελλάδα έγιναν δεκα έξι χιλιάδες εκτελέσεις). Όλοι οι νεοί στρατιώτες ήταν υποχρεωμένοι να μετέγαν στο εκτελεστικό αποσπάσμα.

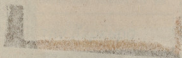
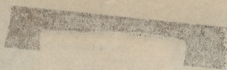
Αλλά μέσα τό εμερήμετα — γιατί οι εκτελέσεις γινόταν την νύχτα με τό φως των προβολών, για να μη μοιραίο τίποτα τό κοινό — ο συνομιλητής μου είδε να φθάνη μία κλοβία με κροτοδοσμένους σε θάνατο. Αμέσως είδε να προβάλλει ένα Σανθά μολλο παλληκάρι. Στο φως των προβολών φάνταν άραία σόν

τόν Απύλλια. Μάλις άνοιξε ή πόρτα της κλοβίας ο κρατούμενος είπε στους άντρώπους του: «Πάμε χορεύοντας γ' άνταράσου με τό θάνατο». Και όλοι οι άλλοι τόν ακολουθήσαν τραγουδώντας και χορεύοντας. Οι μελωδίατοι τραγουδούσαν, όπως οι Σουλιάτισες πριν από έναν αιώνα, όπως κι' εμείς, λίγα χρόνια πιο μπροστά, στην πλατεία της Ομονοίας.

Στη στεριά δέ τόν τό φέρι ούτε ο άνθος στην άμμουδιά και οι Έλληνες δεν ζούνε δίχως την ελευτεριά.

Τό τραγούδι και ο χορός αυτός αποτελούν για μέε τους Έλληνες τό πιο άραίο σύμβολο της ελευτερίας. Χορεύοντας οι μελωδίατοι παρατάχθηκαν μπροστά στο άποσπασμα. Και ο συνομιλητής μου μου διηγήθηκε ότι άλέποντας τους στρατιώτες του άποσπάσματος να τρέψουν, ο Βασίλης Ζάνος τους είπε: «Μην τρέμειτε, παιδιά, εμείς γ'ιά όςε πεθαίνουμε! Και τώρα ρίχτε!». Μετά την θροισοντιά, όμως, ακολούθησε μία σκληρή κολάσωση. Κανένας από τους άνδρες του άποσπάσματος δεν είχε τακίση να σημεδένει σε κάποια σημείο. Έτσι, οι άντάρτες είχαν μονάχα τραυματισθεί μερικί ήταν πεσμένοι στο έδαφος, άλλοι ήταν όρθιοι, δύο μάλιστα, ένας ψηλός και ένας κοντός, άκουσιούσαν θέλα ο ένας πάνω στον άλλον. Τελικά ή στρατιωτική άστυνομία τους άποτελείωσε με αούτομα.

Λεβίνας 10'

Είχα άλλον ένα φίλο, τον Πούλο Δημομαροπούλου. Μαζί του ήρουμε κατά την διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Όταν τόν έπιασαν τού έσπασαν τήν σπονδυλική στήλη. Ή μοναδική του έγνια όμως ήταν νά πεθάνει άδύσθετος. Ζήτησε τότε νά τόν δώσουν νά καθίσει μέ καρτέκι τήν άρα πού θά τόν εκπέλιοναν. Στη μνήμη του έγραφο τήν «Μηολ Λόγια τού νεκρού αδελφού».

Φυσικά μπορούμε νά πούμε ότι όλα τά επαναστατικά κινήματα έχουν προσδώσει ήρωϊκών πράξεων. Θεωρώ όμως ότι στους Έλληνες υπάρχει κάτι περισσότερο από ήρωϊσμό: ή καλύτερα και ή καταφυγή αΐτή στό χωρά και στό τραγούδι μαρτυρούν τήν μόνιμη παρουσία τού πόθου και τού ανδρώπου σπαχίσιού στόν επαναστατικό άγώνα.

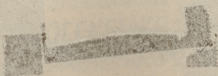
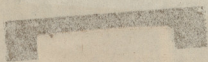
— ΟΙ Έλληνες συνέχισαν νά τραγουδούν και νά χορεύουν και φη διαδέχεται τής δικτατορίας.

Οι Έλληνες ποτέ δέν έπαισαν νά τραγουδούν και νά χορεύουν και νομίζω, ότι για μέν αΐτός ήταν ένας τρόπος γιά νά άντέξουμε τήν δικτατορία. Οι Έλληνες όμως ήταν υποχρεωμένοι νά τραγουδούν και νά χορεύουν κρυφά. Ή χούφτα προσάθησε νά τούς τό έμποδίσει αλλά κανένας δέν μπόρεσε νά μέν σιωπηλός. Ούτε οι Γερμανοί. Κατά τόν άντικράτο, δέν θά μπορούσε νά μέν άσκηλά νά μείνουμε στό σιωπή και στην αδράνεια.

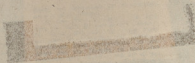
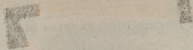
Όταν βρισκόμασταν υπό έπιτήρηση στό Ζατούνα, οι χωροφύλακες πού μέ φύλαγαν, ήταν στην πραγματικότητα αντίθετοι μέ τούς συνισματάρχες. Έτσι, από κρυφά, σέ καιρό, ξεκινούσαμε, οι έξι έξι φύλακες μου κι έγώ γιά τό βουνό γιά νά τραγουδήσουμε. Στίς φυλάκες, κάθε άρσού άνάμεσα στις έπτά κα

Λείψιας 10'

στις όκτώ, χορεύαμε και άπτερα, μετά τις όκτώ, τραγουδούσαμε στό κελιά μας. Μά μέρα, όταν βρισκόμασταν στην Άσραλέκι στην όδó Μπουμπουλίκου είχα ζήτησει νά πάω στην τουαλέτα. Θά ήταν γάρω στις όκτώ τό άρσού. Στίς τουαλέτες υπήρχε ένα μικρό παράθυρο κι εκεί άρχισα τούς πρώτους στίχους ενός τραγουδιού. Τό τραγούδι συνεχίσθηκε στό 1. δια θέμο από όλα τό κελιά. Ένας στίχος, ένας στίχος, ένας στίχος. Όλα τό κελιά της Άσραλέκις από κάτω ως άνω, πρόβησαν ένα νέο στίχο, κι έτσι συνέχισαν τό τραγούδι. Και οι δευτερευόντες τραγουδούσαν και καμιά φορά μάλιστα τραγου

Two small, faint, horizontal marks or characters, possibly remnants of a stamp or text, located in the lower middle section of the page.

35

δασαν δικό μου τραγούδι, που ήταν απαγορευμένα. Η μοναδική διαφορά με τους κρατούμενους, ήταν ότι οι δεσμοφύλακες ήδον και τα παλαιά μου τραγούδια, αυτά που είχαν ευλοφορηθεί πριν από το προέκρημα.

Τό ίδιο και στον Άρη: εκεί ήταν στρατόπεδο συγκέντρωσης. Οι ντόπιοι έρχονταν κάθε βράδυ μετά το φαγητό για να μας άκουν. Συνέβαινε μάλιστα και μία φορά, οι χωροφύλακες να ήταν έξω να άρτισαν να χορεύουν. Τό Έρω αυτό, γιατί μία φορά, σταμάτησε απότομα, κι' εγώ δέν έβρι για ποιά λόγια, κι' εκείνοι ήλθαν να διαμαρτυρηθούν: "Ποιό σταμάτησε το τραγούδι; Έμεις χορεύαμε".

Με άλλα λόγια, δά' αυτό είναι αντίθετα με τό φακλόρ. Τό δικό μας τραγούδι δέν εντόσσει στον τουρισμό, στην ψυχολογία, στην δαημανη ιστορία. Έχει διαστάσεις που έμεις θέλουμε να τίς διατηρήσουμε. Δέν θέλουμε να παράει εμπορικότητα, τουριστικό χαρακτήρα ούτε φακλόρικη μορφή κάτι που είναι ή ίδια ή καθημερινή μας ζωή. Ό ρόλος που καλύπτει στην Ελλάδα είναι θεσμικός για την οργανική, έθνική και κοινή μας κουλτούρα. Προσεται είπας για μία μορφή της ρωμιοσύνης. Της ελληνικότητας.

Μήπως, μετά την έσφαγή της χούντας, θα άλλαξει και ή μουσική σας; Θα γίνη π.χ. λιγότε-

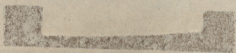
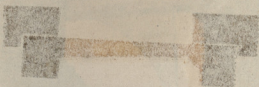
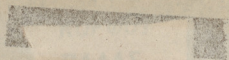
ρο δραματική και πιο εδωρική.

Όμορφη; Ναρίω ότι ένας συνθέτης πρέπει να άγγιζε τό βάθος των πραγμάτων και στη χώρα μας άρχουν ένα σωρό πράγματα. Έμεις οι Έλληνες έχουμε έλασι τρεις περιόδους ιστορίας: την τουρκική πρώτα, την

ναζιστική μετά και την φασιστική και ημερομηνική από τέλος.

Όλ' αυτά σηματοδοούν βαθιά είναι λαό. Μά αλλαγή πόν κι' αίτη που έγινε στην Ελλάδα είναι πολύ σημαντική, δέν είναι όμως ο έθνος να έπηρεάσει αυτό που ονομάζονται μεγάλα πράγματα ή ήρωες. που ό,τι και να γίνει παραμένουν κάτω από την έπιφάνεια. Υστερα από τόσα γεγονότα, αρνιόμαστε τελείως άπογοητευμένοι. Έχω χάσει την οδωότητά μου στο στρατόπεδο, στις φυλακές, στο χέριο των δασονιστών μου. Έσκαλοιοθαίμε βίβια να τραγουδάμε, γιατί διαφορετικά δά πεθαίνουμε. Σί μόνο όμικ κάτι έχει απόσει. Δέν είμαι πιά ό ίδιος. Όλες οι ψευδοθήσεις που είχα πήγαν χαμένες. Κρίμα. Όσοσο ή ζωή είναι πιά δύσκολη άπ' όλη. Και πεσσει ότι πιά - σνά δά έμψη.

Λειψίας 10'

3C

εἰ
 — Καὶ τώρα, θὰ ἀφαι-
 ρηθῆτε μήπως ἀπὸ μουσι-
 κῆ, ἢ θὰ παραμείνετε στὴν
 πρώτη γραμμὴ τῶν πολιτι-
 κῶν ἀγώνων;

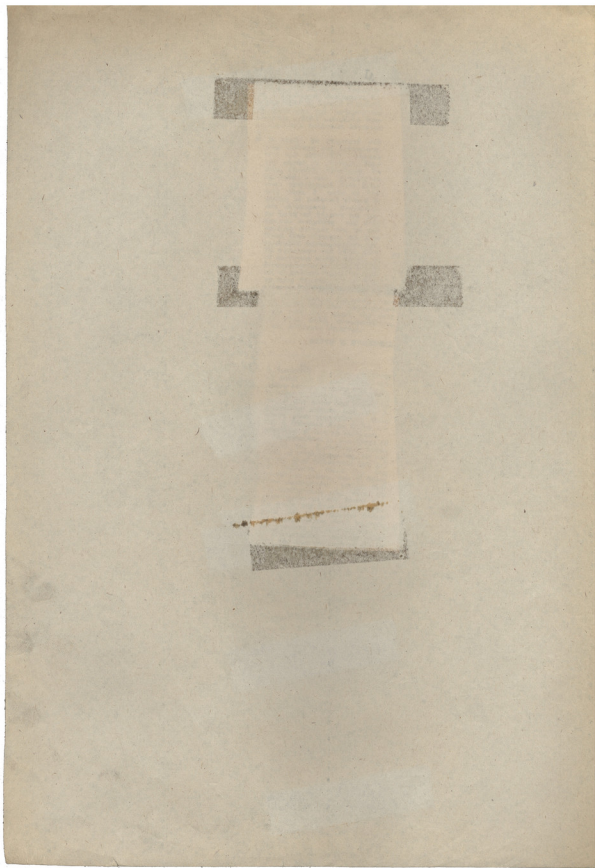
Λειψίας 10'

θὰ ἤθελα νὰ ἀφαιρηθῶ ἀπὸ
 μουσικῆ, ἀλλ' ἐνθὺν θὰ ποιεῖται ὄχις
 παρὰ μόνον ὅταν ἡ χώρα μου
 θὰ γίνῃ ἐντελῶς ἐλευθέρη, ὅταν
 δὲν θὰ ἔχω πιά νὰ φοβῶμαι ὅτι σὴν
 χώρα μου θὰ γυρίσουν πίσω δι-
 κτάτορες ποῦ βασιλεύουν καὶ
 ἐμπαλαίωσαν τὸν Ἕλληνα
 λαό. Ὁ καλλιτέχνης εἶναι ἕνας
 εὐαίσθητος ἄνθρωπος καὶ δὲν
 μπορεῖ νὰ συνῆσθῃ ὅταν γύρω του
 βασιλεῖ ἡ ἀδικία. Ἐγὼ θέλω
 νὰ ζήσω σὲ μὴ κοινωνία σπῆν
 ὅποια νὰ βασιλεύουν ἡ ἰσχύς
 καὶ οἱ ἀνθρώπινες σχέσεις. Στὸ
 σοσιαλισμῷ. Τότε καὶ μόνον τότε
 θὰ κἀνὸ μόνο μουσικῆ. Πρὸς τὸ
 παρὸν, ὄχις, αὐτὸ δὲν γίνεται.

— Πῶς συνέβη, τὴν ἡ-
 μέρα ποὺ ἀλόκληρη ἡ Ἑλ-
 λάδα γιόρταζε τὴν πτώσιν
 τοῦ καθεστώτος τῶν συντα-
 γματάρχων, ἐσεῖς νὰ ἐρι-
 σκεσθε ἰδῶς ~~ἐν τῇ~~
~~ψαλμῷ~~ ἐντελῶς ἀπαρωμαγμένους, χωρὶς κανέ-
 νας νὰ ἀπαιτηθῶ τὴν πα-
 ρουσία σας στὴν Ἀθήνα;

Λειψίας 10'

— Πενιές. Ἐγὼν πανικοβλή-
 θε. Ὅλοι, ὅποιοι καὶ νὰ εἶναι
 αὐτοὶ, φοβοῦνται τὴν ἐπιρροὴν ποὺ
 θὰ μπορούσα νὰ ἔχω στὴν λαϊκὴν
 καὶ μουσικὴν καὶ τὴν νεολαία. Γνω-
 ρίζουν ὅτι θὰ μπορούσα νὰ δη-
 μοιουργῶ ἕνα μεγάλο λαϊκὸν συ-
 ναγερμῷ. Μὲ τὴν μουσικὴν μου,
 μὲ τὸ ὀργανιστικὸν μου παρελθόν,
 μὲ τίς ἰδέες μου. Ἐγὼν κατα-
 λάβει ὅτι τοῦς εἶναι ὀδύνη νὰ
 μὴ κάνουν ὅ,τι θέλουν, νὰ βίουν
 τὴν ἀνεξαρτησία μου, ποῦ θὰ τὴν
 διατηρῶ γιὰ πάντα. Φοβοῦνται,
 λοιπόν, καὶ κάνουν τὸ πᾶν γιὰ
 νὰ μὴ ἐξουδετερωθῶν. Σκέπτον-
 ται ὅτι μὲ τὴν ἐπιρροὴν προβολῆς
 μου, θὰ προσελκύσω τίς λαϊκὰς
 μάζας καὶ τὴν νεολαία.

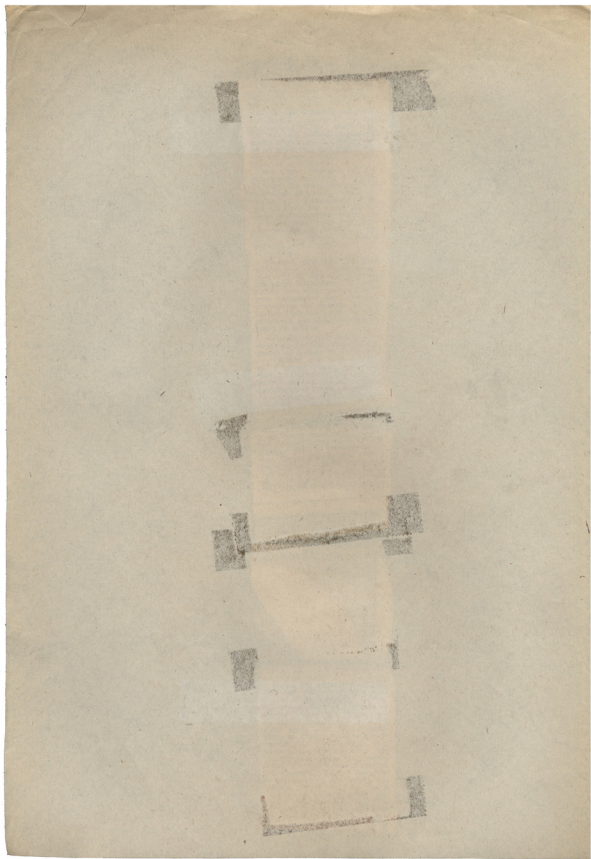
Κι ύστερα, ορισμένοι με κατηγορούσαν ακόμη γιατί υποστήριξα σχετικά τον Καραμανλή, κατά την επιστροφή μου. Ήταν, πιστεύω, μάλλον δαιμονία θέσμι και είμαι βέβαιος, ότι μακροπρόθεσμα η θέσμι αυτή θα καρποφορήσει. Ο λαός είδε και κατάλαβε ότι μπροστά σ' όθραμα εθνικού συμφέροντος, Έξρια να ύποχωρώ. Γιατί επρόκειτο για θέμα εθνικού συμφέροντος, πέρα από τις κομματικές διαμάχες. Τώρα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, ο ελληνικός λαός γνωρίζει ότι μπορούσα να παίξω το χαρτί του έθιθεν επαναστατικού ήγέτη, να δημιουργήσω δικό μου κόμμα ή εν πάσει περίπτωση να διακρίνω ένα ρόλο άρχηγού κόμματος. Έγώ όμως, είχα ένα μόνο αντικειμενικό σκοπό: τ' εθνικό συμφέρον.

Γνωρίζει ακόμη ο λαός, ότι όσα έγω έχω δηλώσει δημόσια, οι άλλοι τα ψευδίζουν. Στην πολιτική γραμμή που ακολουθήσαμε τελευταίους μήνες, προσπάθησα να δημιουργήσω μια σύνθεση να είναι στην υπηρεσία του λαού, να είναι στην υπηρεσία της λαϊκής επαναστάσεως και του κομμουνισμού, αλλά ταυτόχρονα να υπερασπίζω τ' εθνικό συμφέρον, που είναι και συμφέρον του λαού. Άλλωστε αντικειμενικός μου σκοπός είναι να είναι η επαναστάση της δημοκρατίας και ένας μόνο πολιτικός μερούσος σήμερα να όλην την Ελλάδα στην δημο-

κρατία, λαμβάνοντας υπ' όψη τις επιταγές της ιστορίας. Ο άνθρωπος αυτός είναι ο Καραμανλής. Όλα τ' άλλα δεν είναι παρά οσάλα. Σε τελευταία ανάλυση, ο Άνδρας Παπανδρόπου με τη στάση του, έπαιξε τ' ο παιχνίδι του Καραμανλή περισσότερο από εμένα, όταν είπα την περίφημη φράση «Καραμανλής ή τ' άνεκ».

Σήμερα, ο αθηναϊκός Τύπος αρχίζει ξανά, εναντίον μου, την ανυμνολογία της απητής, όπως είχε κάνει τ' 1961. Πρώτα, ήταν πολύ φιλόδοξος για τ' πρόσωπό μου. Με θεωρούσε να πολύ μεγάλο σούδαση. Μά τ' έρω, όμως, αντίληψη ότι ανέπτυσα και πολιτική έρωσηκι. Έτσι η αούσια έπιασε. Ακολούθησε απόλυτη σιγή. Δεν μου έμπετε παρά ή άμηση έρωση με τόν λαό, όλησθι, οι

συναιτίες. Και αυτό ως τ' έρωσησθι τ' ό Λαοφιλία τ' ό Λαοφιλία, όρατε ο Τύπος έρωσησθι εναντίον μου. Τώρα, συμβαίνει τ' ό ίδιο πράγμα. Όταν επέστρεψα στην Ελλάδα, όλες οι εφημερίδες άνέφεραν με την παραμικρή ευκαιρία τ' όνομά μου. Ός ένα σημείο γι' αυτό τ' ό λόγο όργάνωσα μια περιοδεία στό έσωτερικό. Τό πράγμα, είχε καταντήσει ανυπόφορο. Ύστερα, έπιχειρήσαν να με κατατάξουν, να με ταυτίσουν με ένα ορισμένο κόμμα. Κυκλοφόρησαν φήμες, ότι ήμουν με τ' όφύδαδες κομμουνιστικό κόμμα γιατί είχε αρχίσει μια προκλήση για να ήρω

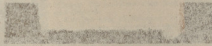
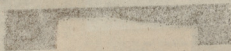

στη Μόσχα. "Αλλοι έλεγαν ότι είχε έσπαρθεί με το κομμουνιστικό κόμμα το εσωτερικό, άλλ' ό,τι μεσολάβησε μια μικρή διαφορά με τον "Ηλιο. Με δυο λόγια, δεν μπορούσαν να υποφέρουν την ανεξαρτησία μου. Και στο τέλος, όταν είδαν την τέρτατα έπιτυχία που σημείωνα, ότι άλλωστε η "Ελλάδα με πρόσεχε, άρχισαν το μποϊκοτάρισμα.

Είμαι πεπεισμένος, ότι υπάρχει προμελέτη: στην αρχή υπήρχε ή πρόβλεψη ότι οι μεγάλες αθηναϊκές έφημεριδες θα κάλυπταν άλλωστε την περιουσία, την πρότη, μετά από οκτώ χρόνια, που έκανα στην "Ελλάδα. Τελικά, κανένας άμεσα λημένος έφημεριδος δεν ήλθε στην επαρχία. Αντίθετα, οι τοπικοί ανταποκριτές έστειλαν ανταποκρισίες που δεν δημοσιεύθηκαν ποτέ. Νό, γιατί οι έπιτυχιές δηλώσεις κατάδικης του καθεστώτος των αυταρχοκρατών, καλούν όλους όσους έχουν πάσει μέρος στην αντίσταση, εκτός από μένα.

Όσοι, όλοι γνωρίζουν ότι τουλάχιστον δυο χρόνια μετά τη πραξικόπημα, την δική μου θύρα ό κόσμος άνεφερε περισσότερο. Η σάλλημ μου, είχε προκαλέσει τέρτατα διεθνές ενδιαφέρον. Η σοβιετική κυβέρνηση επενέβη για την άπελευθέρωσή μου. Αυτό ήταν και το πρώτο της άυστηρό άδίκημα στην κυβέρνηση Παπανούτσου. Σ' άλλο τον κόσμο έπαιουργήθηκαν έπιτροπές για την άπελευθέρωσή, έπιτροπές για την υπεράσισή μου. Οι πιο μεγάλες προσωπικότητες στην Γαλλία, στην "Αγγλία, στην Σοβ. Ένωση, ό Σοσιακόλιτε π.χ., στις ΗΠΑ ό Μπερνστάϊν και ό "Αρθουρ Μίλερ, δρομοτηρήθηκαν για την φιλοκίωσή μου. Έδώ όμως τότε, ήταν σαν να μην υπήρχε δημοφιλής γνώμη.

Χώς π.χ. ό Εενοδόχος και περοστικοί άνδραμοι μου είναι: «Άδριο θά σέ σκεπτόμαστε, γιατί είναι ή έπιτυχία μιάς μεγάλης ήμέρας. Σάν αύριο άρχισέ ό "ό γώνας». "Ο Λόος δέν Εεχνάει. Οι πολιτικοί όμως μηχανισμοί, οι έφημεριδες, ή τηλεόραση, δέν ντρέπονται. Ούτε και όρισμένοι από τους φίλους μου, αυτοί με τους άποψεις άργήνωσα το Πατριστικό Μέτωπο, με τους άποψεις άλλωστε το πρώτο πραξικόπημα για την αντίσταση και οι όποιοι, όταν τους ρωτούν για τις

πρώτες επιμέλει της δικτατορίας, δέν λένε τίποτα! Όσο για τις εφημερίδες της άριστέρας, αυτές πάνε ακόμα πιο μακριά, διότι, γράφοντας για τόν αγώνα μας, δέν αναφέρουν ούτε μιά λέξη για τό Πατριωτικό Μέτωπο. Είναι ούν να γράφουν στην Γαλλία την νίκη εναντίον τών Γερμανών, χωρίς να αναφέρουν τις αντίστοιχικές οργανώσεις του εσωτερικού.

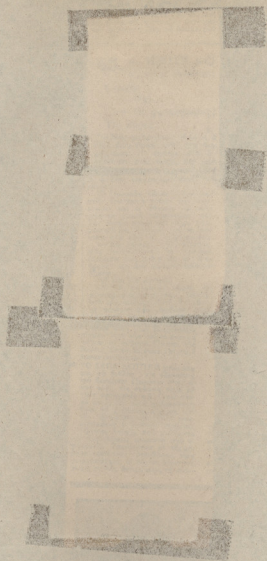
Η πολιτική αυτή της αμοσχοφίας προς τό άτομό μου ξεπερνά την περίοδο της δικτατορίας. Σήμερα δέν γίνεται καί λόγος για την Νεολογία Λαοκρατική. Το ίδιο και για τό πολιτιστικό κίνημα.

Ο καρός περνάει και αρχίζω να βλέπω καθαρά τά πράγματα. Βλέπω ότι, στην έπαρξία πρό παντός, έχω κάνει καλή σφαρά. Είμαι ούν τόν Όδυσσεα που τόν περιμένει ή Πηνελόπη. Οι μησήμερες της άμικ έποφθαλαμίου την θέτω μου. Πήραν την μοσική μου. Πήραν τό κίνημα της νεολογίας για τό οποίο άφένισα την ζωή μου. Άρνούνται την αντίστασική μου δράση. Από εκεί προάχεται όλο τό κακό. Δικαιώ τόν δικό μου ρόλο, που είναι ρόλος ενός από τούς έκπεραστές του ελληνικού λαού.

Λογίας 10'

Πιστεύετε στην έθνική σας άποστολή;

Δέν είμαι εγώ εκείνος που θα κρίνει άν εκπληρώνω ή όχι έθνική άποστολή, αλλά ή ιστορία. Δέν είναι στο χέρι του καθενός να έχω έθνική άποστολή. Το κόσμος της Ιστορίας, έπιλοδή τό κέσκιμα του λαού, κρίνει τούς ανθρώπους όπως και να είναι ή προσωπική τους φιλοδοξία. Η δική μου φιλοδοξία είναι διπλή: από τή μιά μεριά θέλω να φημαι ένα έργο που να τό υιοθετήσεί ο λαός και έτσι να συμβάλει στην νίκη του, στην εύτυχία του. Και από την άλλη μεριά θέλω να είμαι υπόδειγμα υπεύθυνου πολίτου. Είναι κάτι ελάχιστο και πολύ ταυτόχρονα. Είναι τό λιγότερο που μπορεί κανείς να περιμένει από... ένα λογικό άνθρωπο και τό περισσότερο που μπορεί κανείς να ελπίζει μέσα από τσοσμένα κύματα της Ιστορίας.

III

Η ΉΤΡΟΠΗ

Επιγραφή: Το κρηθούμι του λυορέα θα το αείψ
 Σωστό ο Μιχάλης

Λειτουργία 10'

Αυτό που ήσασιν κάποτε θα γίρετς ξανά
 Πρένει να γίρετς, πρένει να κάψεις.

Ο έξουτελιωμένος σου να γίρετς τέλειος.

Η έκκρηξη σου να γίρετς ως τις πίζες των βασιών.

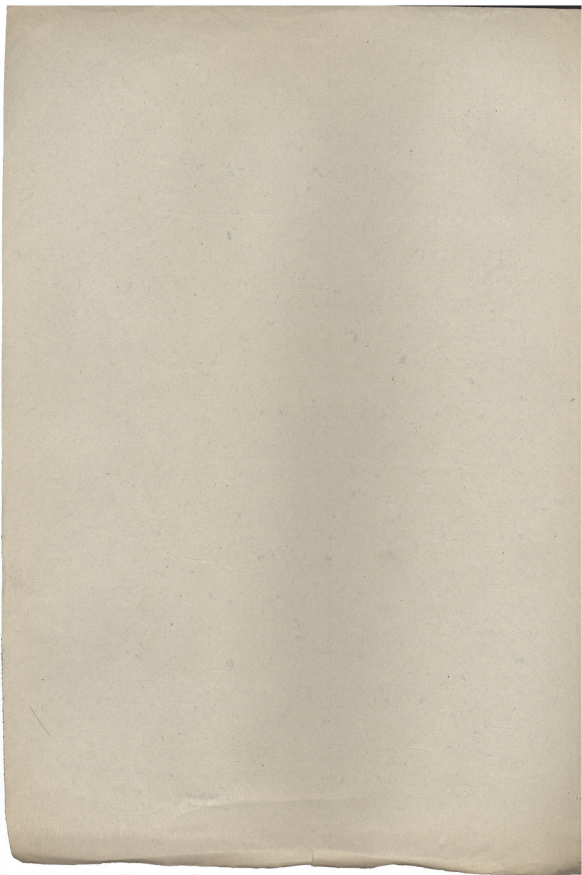
Είσαι "Ελληνας, είσαι "Ελληνας

νίρετς την προσοχή με το γάλα, νίρετς την προσοχή με το κρασί.

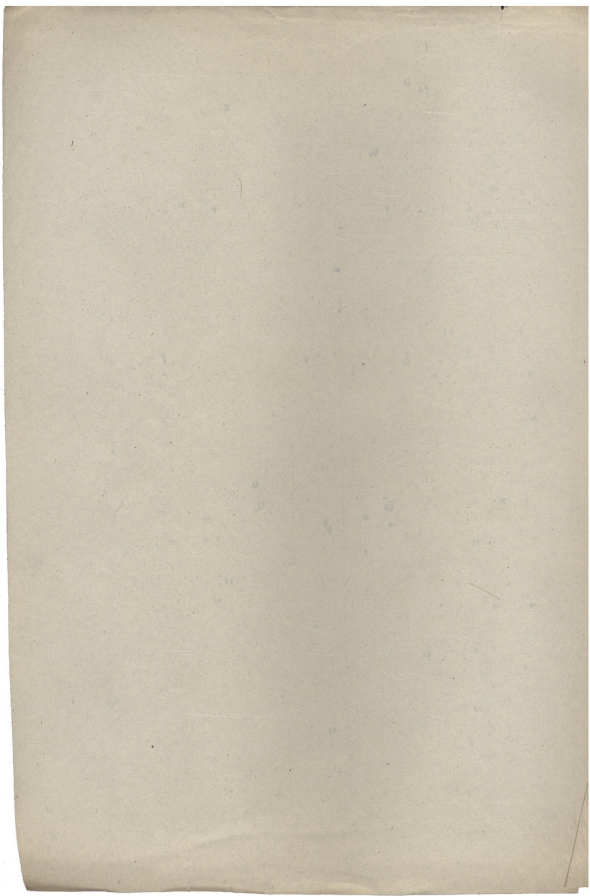
Ο έξουτελιωμένος σου να γίρετς τέλειος, πρένει να δείς, πρένει
 να γίρετς, αυτό που ήσασιν κάποτε θα γίρετς ξανά.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is extremely faint and illegible due to fading and the texture of the paper. It appears to be a list or a series of short paragraphs.

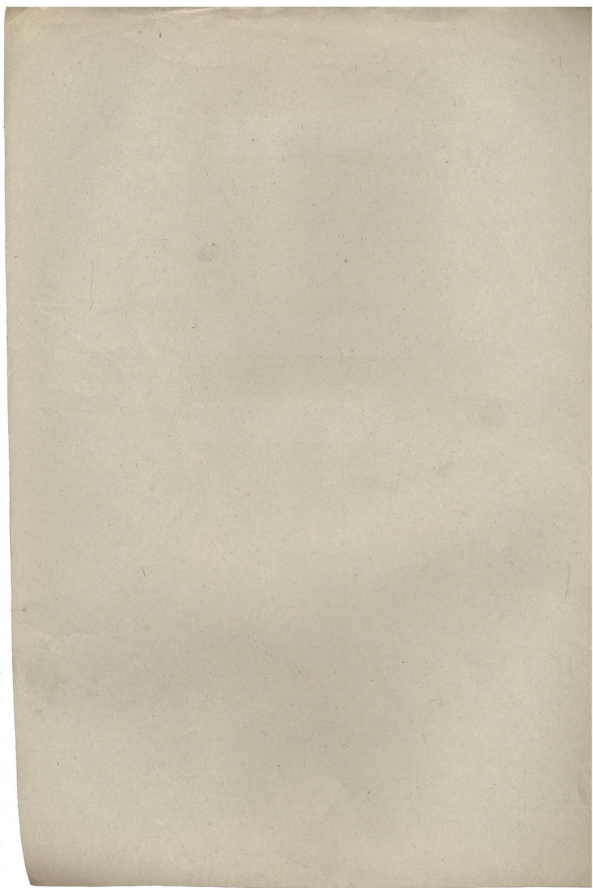

-43-

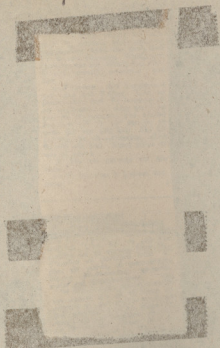
τους. Βρίσκονται όμως εκεί και ἀφαιρούμενα παρρησιαστικὰ
 ἀγρυπνησάμενα. Λιγότερο ἀποτέλεσματικά ἄλλα πὶς ἔκουλαι.
 Ἐπιδοσεῖται ἡ ~~ἐπιδοσεῖται~~ παύρα παύρα π

ἐπιδοσεῖται ἐπὶ γυναικῶν καὶ
 ἐπὶ Σερρῶν ἐπὶ πάντων ἐπὶ συνέχειαν
 τῆς κλίμας ὁδοῦ ἀπὸ τῆς.

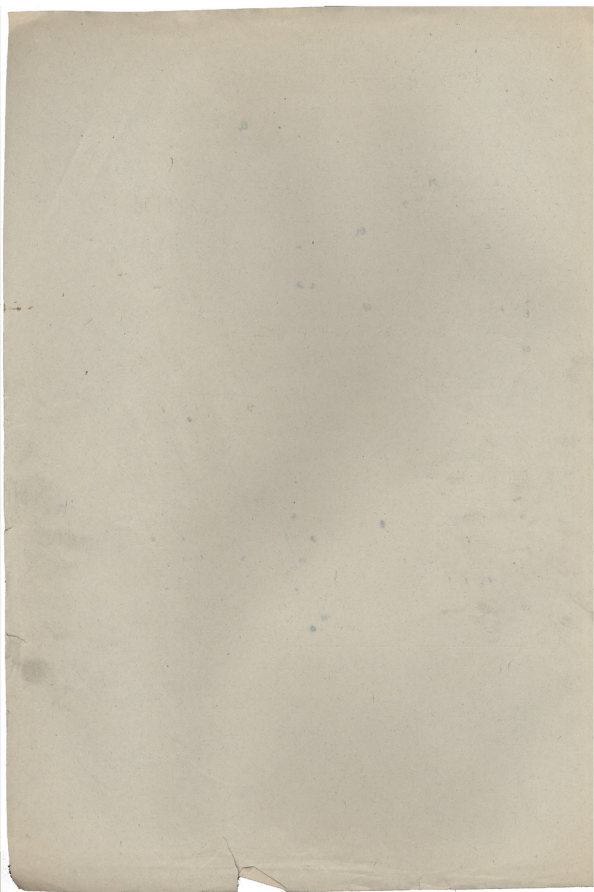

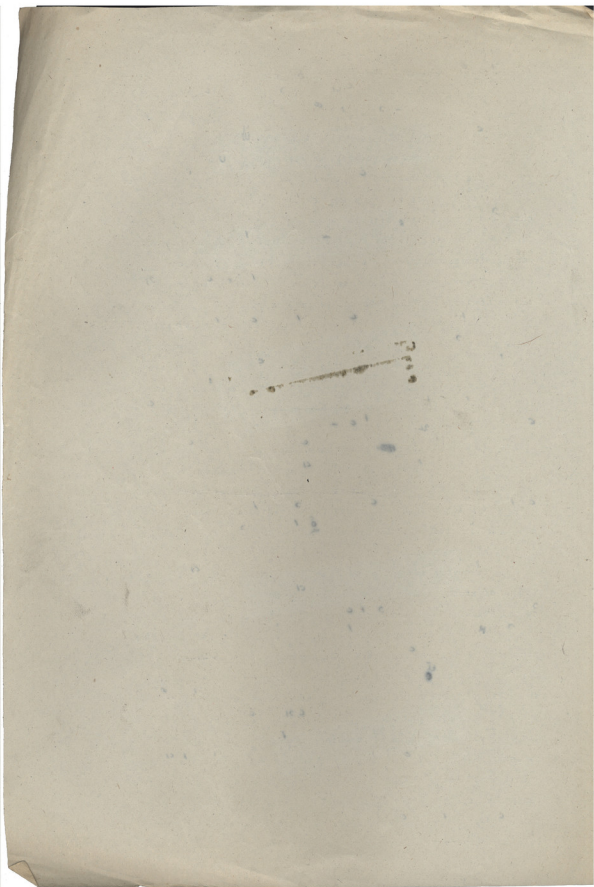

— Οι συνταγματάρχες έφθασαν μόνο για λογαριασμό των Αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών.

— Στην αρχή οι άνθρωποι της CIA ήταν, στην μεγάλη τους πλειοψηφία, όσσοι, άνθρωποι του Πατριωτισμού του Χάρβορντ και κατοίκους της «Πελοπόννησας».

Υστερά σημειώθηκε μία στροφή. Η CIA «προκρατικοποιήθηκε», χρησιμοποιήθηκε (επαγγελματίες πράκτορες και σπιά - σπιά) από τον «αρχηγό» των «δυναμικών» ήταν άσπρες καταγωγής, είχαν αποκαταστήσει σχέσεις με την μεγάλη ελληνική άσπρη τάξη, με τους στρατούς, με τον Λεωφόρο της CIA θα προτιμούσαν να ποταμούν στους καπέλους, θειωματικούς, στους Παπα-

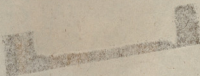
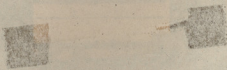
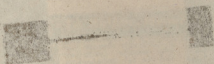
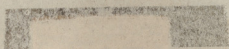
δόλους και τους άλλους του είδους του.

Στο ίδιο θέμα διάστημα στην Ελλάδα και γνώτες. Οι μαρτυρίες που είχαν δημοσιευθεί, όσον αφορά τους Αμερικανούς, τό ρουμπό που είχαν κατασκευαστεί, έρχισαν να συνειδητοποιούν τη δύναμη που είχαν στα χέρια τους.

Έτσι, άρχισαν να ανερεύονται την έξουσία. Ο Παπαδόπουλος και η συμμορία του, δεκατέσσερις τόσο χωρίς όνομα, χωρίς διαγραφή, απόλυτα άγνωστοι, αλλά τέλεια εκπαιδευμένοι για να εφαρμόσουν τον νόμο των Αμερικανών και πρώτα - πρώτα να εκπληρώσουν τον κομμουνισμό, στην αρχή ήταν άλλα ρουμπό. Όταν διαπίστωσαν ότι ο κομμουνιστικός κίνδυνος είχε απομικροποιηθεί και ότι εξακολουθούσαν να βασίζον-

ται επί κεφαλής μιας φανταστικής πολεμικής μηχανής, άσπρυσαν να χρησιμοποιήσουν την μηχανή αυτή για λογαριασμό τους. Και, όπως ο Χίτλερ και ο Μάουλιν, που είχαν δημοσιευθεί από την άσπρη τάξη για να συντρίψουν το λαϊκό κίνημα, στράφηκαν μετά έναντιον της για να ικανοποιήσουν την μεγαλομανία τους, ο Παπαδόπουλος και οι άλλοι επέτρεψαν έναντιον της δεξιάς και του συστήματος που τους είχε δημιουργήσει, γιατί η δεξιά αυτή και το σύστημα αυτό αποτελούσαν εμπόδια στην άσπρη τους προς την κατάληξη της έξουσίας.

Λευφίας 10

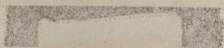
188 48

Στις 21 Απριλίου 1967, όταν έλασαν το προέκδομα, ο θοο-
 λός δεν ήταν ενήμερος. Η αμε-
 ρικανική προεδρία δεν ήταν ενή-
 μεροι, οι στρατηγοί δεν ήταν ενή-
 μεροι (και ούτε ποτέ επιμαζον το
 προέκδομα αλλά τους πρόλαβον
 οι θάμοι), η δεξιά δεν ήταν ενή-
 μερη. Παιός ήταν ενήμερος; Α-
 λη τον μισό μεριά ή μεριά των
 «προλεταρίων» του ελληνικού
 στρατού, ο Παπαδόπουλος και η
 συντροφία του, που ήταν οι πρό-
 κτορες. Από την άλλη μεριά οι
 «προλεταριοί» της ΣΙΑ, οι νεο-
 ροι πρόκτορες, που άσπελλεσαν
 την «μαγιά» της αμερικανικής μι-
 στικής υπηρεσίας. Ο Παπαδόπου-
 λος μισούσε τον θραυτή, όπως
 ο άπρητης μοσεί το άφεντικό του.
 Μπορεί μάλιστα να λεχθεί και η
 πρόξυτο άπέξείσε, ότι ήταν πιο
 αλκός στην διαξείτων παλαιών
 των κομμουνιστών, παρά στην διαξεί-
 των κομμουνιστών. Προσωπικά, ο-
 ποδύ μινάξη σημασία στην φρο-
 λολογία τόσο των μαζών, όσο και
 των άστέρων και είναι πεπεισμέ-
 νος ότι το φρολογικό πλέγμα

έπαιξε σημαντικό ρόλο σ' αυτό
 το προέκδομα.

Υπόρχει τέλος κάτι, που δεν
 πρέπει να ξεχνάμε. Η ψυχή μιας
 δικτατορίας δεν «εξιδάγεται» απί-
 έξω. Είναι έθνικό προϊόν, έστω
 και αν ευνόχεται ή άκούμη επιβά-
 λεται από έθνος. Δεν είναι ά-
 νωνική πληγή, αλλά άρρωσ-
 άστημα στην εξασθενημένο άρρω-
 νισμό της έξουσίας.
 Οι δικτάτορες άλλοιουν τη χρε-
 ωκοπία της άρχουσας τάξης,
 μέφονται τη διασφορά των πο-
 λιτικών ήθών, αλλά οι ίδιοι είναι
 τέκνα αυτής της άποσυνείσθεσε.
 Η δικτατορία των συνταγματαρ-
 χών δεν ήταν παρά η λογική συ-
 νένεια της ήθικής χρεωκοπίας της
 ελληνικής άρχουσας τάξης. Η
 έπιθετική περιφρόνηση των συν-
 ταγμαρχών για τις ήθικές άξείσε
 δεν ήταν παρά η συνέχισή της
 περιφρόνησης των προκάχων
 τους για τις ίδιες άξείσε. Έτσι,
 έξηγείται η μανία τους έναντίου
 της πνευματικής, καλλιτεχνικής
 και έπιστημονικής έλίτ της χεί-
 ρας.

Στην άρχή, το στρατησιακό
 προέκδομα ήταν άμερικανική έ-
 πεξίρηξη. Και όταν λέμε Άμερι-
 κανοί, δεν έννοούμε μόνο τους
 «προλεταριοί» της CIA, αλλά
 και τους στρατηγικούς έγκεφά-
 λους του Πενταγώνου, που είχαν
 καταστρώσει παλαιά σχέδια έ-
 ναντίου των άραβικών χωρών και
 άναζητούσασ ημεία στρίψείσε,
 μια άσφαλή θύση. Μήλχαν όμως
 στη μέση και προσωπικές φιλο-
 δοξείσε και σιγά-σιγά, οι πρωτο-
 γωνιστές η ταυλιχότατον άρρω-
 νισμο, προσάβασαν ν' άπληκώσασ
 από την άμερικανική κηδεμονία.

49
 — Κατά την γνώμη σας, το προξενικό της 21ης Απριλίου δεν αποκαίωσε την απάντησή μιας τρομοκρατημένης δεξιάς από την άποψη ενός νέου λαϊκού κινήματος;

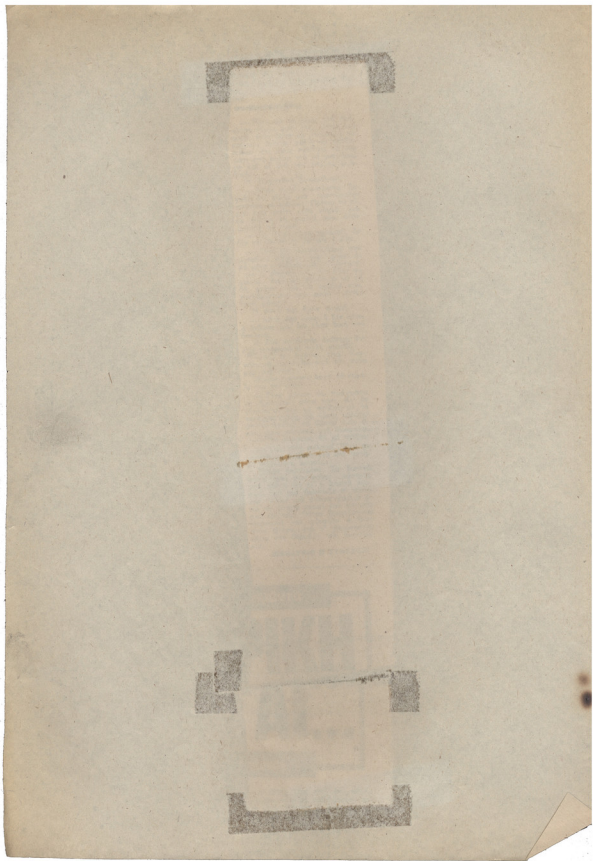
«Η κατάληξη της εξουσίας από την χούντα έγινε χωρίς καμιά ψυχολογική, πολιτική ή ιδεολογική προετοιμασία. Ήταν μια δυναμική επέμβαση έξω από κάθε ιστορική ή κοινωνική πραγματικότητα. Στην αρχή δεν κατάλαβα τίποτα. Για τους Αμερικανούς δεν υπήρχε την εποχή εκείνη κανένας κίνδυνος: είχαν την εξουσία, κρατούσαν τόν βασιλιά και την Δεξιά που ήταν σύμμαχοι σίγουροι, είχαν τόν Στρατό. Το Κέντρο δεν αντιπροσώπευε κανένα κίνδυνο. Σ' αυτό θα πρέπει να προσέλασε ότι οι Αμερικανοί άκουσαν απόλυτο έλεγχο τόν κρατικό μηχανισμό.

Τό Κέντρο, μέ έξη κεφαλές τόν Γεώργιο Παπανδρέου, αντιπροσώπευε τό 53 τοίς εκατό τών ψηφών. Ή Δεξιά τό 30 τοίς εκατό. Τι αντιπροσώπευε ή Αριστερά; Τότε δεξιά δέν υπήρχε ή περικοπή τού Ανδρέα Παπανδρέου, γιού τού αρχηγού τής Ενωτικής Κέντρου. Ο Ανδρέας Παπανδρέου μπορούσε νά πάρει τήν άριστηρή πέρασμα από τήν πλειοψηφία τού πατέρα του, δηλαδή τό 28 τοίς εκατό τών ψηφοφόρων. Όμως 20 τοίς εκατό, σόν τό 18 τοίς εκατό τής Αριστεράς, έχουσε τό 35 μόνο τοίς εκατό, δηλαδή μιά μειοψηφία. Έπί πλέον, στή στρατηγική τής Αριστεράς δέν υπήρχε καμιά πρόθεση γιά συνουσιασμό μέ τόν Ανδρέα. Ούτε, έξ άλλου, είχαν γίνει σφαιρικά συνέτηματα καμιά φορά.

Αντίθετα, άνταρσα σέ μός και τούς Παπανδρεϊκούς είχαν μείνει βαθιά ίχνη από τόν εμφύλιο πόλεμο. Ο Ισός ό Ανδρέας Παπανδρέου, μέ τόν όποιο τότε είχα κάποιες σχέσεις, μού είπε: «Σε φοβόμασ, φοβόμασ τούς κομμουνιστές, φοβόμασ ένα προξενικό ήμα σόν εκείνο τής Πράγας». Οι σοσιαλιστές, έξ άλλου, ήταν αντικομμουνιστές. Δέν ήμαστε έτοιμοι γιά νά πάρουμε τήν εξουσία. Άλλά και δν έξασφαλίσαμε μιά κοινοδοκευτική πλειοψηφία, πόλι θά ήταν αδύνατο νά κυβερνήσουμε. Διασφαλούσαμε πρην άκέρη άρχίσαμε συνουσιαές γιά σιμαρχία. Καί δέν ήταν μιά διαφωνία σόν αλλητή που άπόσχεσθαι σίματα στή Γαλλία ή στην Πορταγαλία, μετά ή κομμουνιστές και σοσιαλιστών. Υπήρχε ή έπίθεση πρην από τήν Έγνασ.

Δέν υπήρχε καμιά προοδοτική ενωλοστική λύση. Ή εύκαρμία μας χόρτες, μετά μέ τόν εμφύλιο πόλεμο. Δέν ήμαστε καθόλου έτοιμοι γιά νά κυβερνήσουμε, ούτε άντικειμενικά, ούτε ψυχολογικά. Από άντικειμενική άποψη θά μπορούσαμε νά κυβερνήσουμε τό 1944, αλλά και πόλι δέν είμασ απόλυτα πεπεισμένοι. Δέν είμασ απόλυτα πεπεισμένοι, πόλι θά ήρατα λόγια που λέγαμε τότε γιά τήν τέχνη τού κυβερνάν. Ήμασ όμως μέ τόν ένδοξισμό

Λεφτιάσ 10'

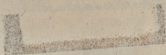
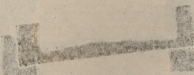
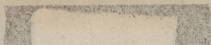
που υπήρχε θα μπορούσαμε να αυξήσουμε μια λαϊκή κυβέρνηση. Μετά το 1944, το ΕΑΜ συνέχισε τους προλεταρίους και τους αγρότες, αλλά και τους μικροαστούς. Έκατομύρια άνθρωποι. Ήταν η μεγάλη συμμαχία με συγκεκριμένους στόχους την δημοκρατικοποίηση, την εθνική ανεξαρτησία. Δεν έπρεπε εκείνη για σοσιαλισμό, αλλά για μια πραγματική πορεία προς την δημοκρατία. Το 1947 όμως, ο γενικός γραμματέας του κόμματος Νίκος Ζαχαριάδης, άνθρωπος με ισχυρή προσωπικότητα, με μεγάλη έμπειρη από κόμμα και που τον άνομιαν «παύσι του Στάλιν», έκανε χονδρά λάθη βασικά γιατί βρισκόταν στο ξέπαιρτο. Ο Ζαχαριάδης οδήγησε το κόμμα από το ένα λάθος στο άλλο. Το μεγαλύτερο σε συνέπεια σφάλμα του ήταν η απόφασή του ότι ο χαρακτήρας του αγώνα είχε αλλάξει, ότι από ΕΞΕΡ άμμοσι αντικειμενικοί σκοποί του αγώνα δεν ήταν πια η δημοκρατία και η εθνική ανεξαρτησία, αλλά η πάλη των τάξεων και η δικτατορία του προλεταριάτου.

Το αποτέλεσμα ήταν το ΕΑΜ να πτωχεύσει στον όρα και οι κομμουνιστές να απομονωθούν. Έτσι ήττηθήκαμε. Στην αρχή ή ήττα δεν ήταν στρατηγική, αλλά πολιτική, γιατί φεύγαμε από μια μεγάλη συμμαχία. Ύστερα ο Ζαχαριάδης έκανε λάθη στρατηγικής που επέτρεψαν την συντριβή του Δημοκρατικού Στρατού. Από την στιγμή εκείνη ξεφάνισαν οι συστατικές πύλες καταλύσαν οι κομμουνιστές την Ελευσία. Η κρίση στο κόμμα είχε άρχει. Θα έπαισα το 1968.

— Δεν υπήρχε, λοιπόν, εναλλακτική κομμουνιστική λύση. Τι αντίπροσώπου, όμως, το λαϊκό ρεύμα του 1967; Το πρώτο θέμα της χούντας δεν ήταν παρ' όλαυτά η 'Αριστερά;

— Το 1967 ο λαός ήταν κουρασμένος. Ήταν πολύ δύσκολο το 1963, σε σημείο που ο Γεώργιος Παπανδρέου να πάρει τα 53 τοις εκατό των ψήφων στις βουλευτικές εκλογές. Είχαμε μια οικονομική το 1965, την εποχή του προεκλογισμού του βασιλιά, που οδήγησε να λάβει επίσημα του αποτέλεσμα των εκλογών. Ύστερα ο λαός άρχισε να απογοητώνεται, ιδιαίτερα όταν είδε ότι δεν πραγματοποιήσε τους αντικειμενικούς του σκοπούς και όταν αντίθετα, ο βασιλιάς και η δεξιά μερούσαν άρμη να επιβάλλουν την θέλησή τους, παρά την λαϊκή έπισηγορία. Τον 'Απρίλιο του 1967 και στους μήνες που προηγήθηκαν, σημειώθηκε, ώστόσο, μια μεγάλη λαϊκή αναταραχή. Και νομίζω ότι ήταν λάθος της 'Αριστεράς, καθώς και λάθος του 'Ανδρέα Παπανδρέου. Αντιδρούσαμε τότε εναντίον ενός αναπάρκτου κινήσου. Ήταν η εποχή των μεγάλων διαδηλώσεων και των ενδοκομματικών συνδημάτων του 'Ανδρέα Παπανδρέου, που οριστικά έλεγε «Πάμε να ρυθώμε από το ΝΑΤΟ». «Αν

Αελίνας 10'

51

u

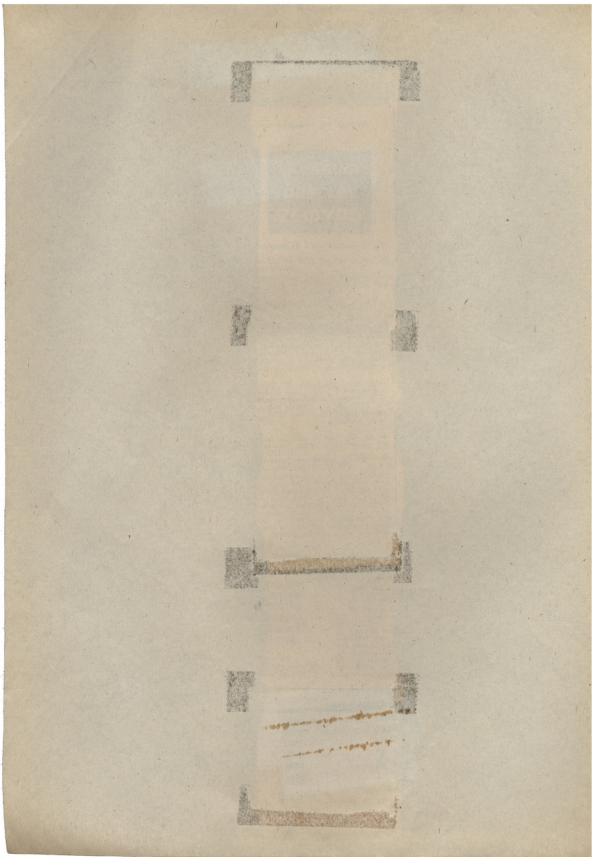
ὁ βασιλεὺς δὲν ἀναγκάσει τὴν κυβέρνησιν, θὰ τὴν ἐπιβαρύνει διαρκῶς.

Ἰατρὶβρες προσέειπε, ποὺ προσέφρασαν στὶς μυστικὲς ἀηγεσίες, στὶς συνάξεις τοῦ σκότους, γιὰ τὸ ἀντιδράσαν θίασι. Ἄλλο λάθος ποὺ διαδράσαμε, ἦτον νὰ ἐπηρεάζουμε σὲ μιὰ ἀδίκουη ἀσπρὰ ἀπὸ ἀπεργίαι. Κάθε μέρα γίνονταν ἀπεργίαι. Ἐτοὶ, τὸ λαϊκὸ κίνημα κουράσθηκε. Ἡ Ἀριστερὰ, τέλος, δὲν ἔπρεπε νὰ ἀναμειχθῆ, σὲ πονηρίαι τῶν διαρίσεων, στὸς κόλπους τῆς Ἐνώσεως Κέντρου. Ἐπειὸς ἔπρεπε νὰ εἰσπύρισε πρὸς Ἐκκώθορον, νὰ μείνωμε βεῖω ἀπὸ τοὺς οἰκονομικοὺς καυθόδες τοῦ Κέντρου καὶ νὰ προσέξουμε περισσότερο τὸ συμφέρον τοῦ λαοῦ, ποὺ δὲν συνέπιπτε ἀνεγκρατικῶς μὲ τὰ προβλῆματα ποὺ εἶχε ὁ Γεώργιος Παπανδρέου μὲ ἐκείνους ποὺ ἀποκρίσαν ἀπὸ τὸ κόμμα του. Πότε - πότε ἔπρεπε νὰ παίζουμε καὶ τὸ χαρτὶ ἐκείνων ποὺ ἀνομιόθην «ἀποστάτες». Ὑπάρθαμε ἀπὸ βολακὰ βουναστικοί.

Δὲν πιστεύουμε ὅτι μπορούσε νὰ γίνῃ προέξοσπιαι. Κωδικοποιήσαν φημερὸς ὅτι ὁ βασιλεὺς σκόπευε νὰ ἐπιβάλλῃ βικτωρικῶς καθεστῶς, μὲ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Στρατοῦ καὶ δυνάμειν τῆς ἀκροῦς Δεξιᾶς. Μὰ ἐφημερίδα ἀλιωστε εἶπε δημοσιεύσει ἕνα μνημόνια ποὺ ἦταν ὡς τότε μυστικὰ, Σόφισμα μὲ τὸ κείμενὸ του, ὅν στὶς ἐκλογεῖς τοῦ Μαΐου 1967 κανένα κόμμα δὲν ἔπαινε τὴν πλειοψηφία, ἡ Ἐνωσὶς Κέντρου, οὐδέποτε τὴν ἐπιθυμία τῶν Ἀμερικανῶν, ἦταν ἔπισημὸς νὰ σχηματισθῆ κυβέρνησιν κεντροδεξιᾶς, μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς Π. Κανελλόπουλο καὶ Γ. Παπανδρέου. Ἡ Δεξιὰ ἦταν συνενωθῆ ἐξασφαλισμένη ὅτι θὰ διατηρήσει τὴν ἐξουσία! Ὑπάρθακε ὅμως καὶ ἡ περίπτωση στὶς ἐκλογεῖς τοῦ Μαΐου 1967 ὁ Γεώργιος Παπανδρέου νὰ ἔπαινε Ἐσὸν τὴν ἀόλιτη πλειοψηφία καὶ νὰ μὴ δυνάταν συμπράξαι μὲ τῇ Δεξιᾷ γιὰ τὸν σχηματισμὸν κεντροδεξιᾶς κυβέρνησεως.

Ἐπισημὸς κεντροδεξιᾶς κυβέρνησεως. Ἄν προέδοι κανεὶς τὴν ἀπὸδοξιν αὐτὴν σὲ ἀκρο, θὰ φωνάζοταν ὅτι ὁ Παπανδρέου θὰ ἔβαλε τὸ γὰρ του σπὴν κυβέρνηση, καὶ ὄχι μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ θὰ τοῦ ἐμπιστευτοταν τὸ ὑπουργεῖο Ἀμύνης... Γιὰ τὴν Δεξιὰ καὶ τοὺς στρατιωτικοὺς θὰ ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ «κόσους μὲλλαι». Στὴν πραγματικότητα, ὅμως, μιὰ τέτοια περίπτωση ἦταν ἀδύνατη. Οὐδέποτε, πάντως, καλὰ ὄχι μερικῶς.

Ἐπὶ αὐτὴν τὴν ἀπόθεσι. Ὁ νόσος μὴ ἦσαι σὲ ἕνα δεσποικονομῶν τῆς ἀκροῦς Δεξιᾶς, φασαγικὸ φιλοαμερικανικὸ, ποὺ μὲς ἐλέγει «Ἀκούστε, ὄφρασι τὸν Στρατὸ ἡσυχῶ. Δὲν πρέπει νὰ ἐρχθῆτε ὅτι γιὰ τοὺς Ἀμερικανοὺς ὁ Στρατὸς εἶναι ἱερὸς». Ἄν θέλατε νὰ μὴ ἔχουμε βικτωρία, ἔπρεπε ἀπὸ τώρα ἕνα νόμο, μὲ τὸν ὄνομο ἡ πολιτικὴ ἐξουσία παρασπύρισε, τὴν ἐπισημὸσιν τῆς ἀκροῦς τοῦ Στρατοῦ. Μόνον αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ

ΣΕ ΣΥ

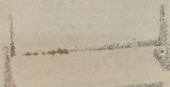
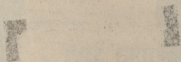
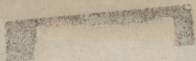
δουσία το Κέντρο σε περίπτωση
εξελίξεως του γένους. "Αν δὲν χι-
ρίστετε τὴν σπυριτωπικὴν ἐξουσία
ἀπὸ τὴν πολιτικὴν, ἂν ἔσται καὶ
γὰ μὴ στιγμὴν ἠθάρεια ἢ ὑπόνοια
ὅτι μὴ κεντρικὰ κυβερνήσειν θὰ
βίβῃ, καὶ κατὰ τὸ ἐλάχιστον τὸν
Στρατὸν, τότε σίγουρα θὰ ἔχουμε
δικτατορία". "Ἐὰς ἴσως νὰ βρι-
σθῆται τὰ βαθέτερα αἴτια γὰρ
τὸ πρόβλημα φέει πού τὸ Πεντά-
γωνο ἐδίωκε στοὺς συνταγματάρ-
χες.

— "Ἔτσι, ἀνάμεσα σὲ
μιά Ἀριστερά, πού δὲν πι-
στεύετε ὅτι μποροῦσε νὰ γί-
νῃ πραξικόπημα καὶ σὲ μιά
Δεξιά, ἔτοιμη νὰ κινήσῃ ὀτι-
δήποτε προκειμένου νὰ δια-
τηρήσῃ τὴν ἔξουσία, οἱ συν-
ταγματάρχες εἶχαν κερδι-
σμένο τὸ παίγνιδι;

Λαζάρου 10'

Οἱ συνταγματάρχες ἐπιφυλά-
θικαν πρὸ πάντων ἀπὸ τὸ ψυχο-
λογικὸ κλίμα, πού τοὺς ἦταν ἐν-
νοϊκὸ. Ἀπὸ καιρὸ ἡ Βουλὴ δε-
χόταν ἐπιθέσεις καὶ οἱ πολιτικοί,
ὅπως συμβαίνει σήμερον στὴν Ἰ-
ταλία, κατηγοροῦνταν γὰρ διαφθο-
ρά, σύμφωνα μὲ μὴ προσηγοριάζο-
σα ἐναρχηταριεμένη. Τὸ δημο-
κρατικὸ σύστημα, λοιπόν, ἦταν ἡ
πηγὴ ὅλων τῶν κακῶν καὶ ἀνάγ-
κη ἦταν νὰ ἐπιβληθῶν ἀνθρώποι
γὰ νὰ μὴ γλυτώσουν ἀπὸ ὅλες
οὗτας τῆς ἀναρχίας, ἀπὸ τὴν ἀ-
ναρχία. Τὴν στιγμὴν ἐκεῖνη ἐπι-
φανισθῆκαν ὡς ἐπὶ μαγίας ἀνι-
στασιακοὶ ἀνέμοι, μοναδικὸς ἀκα-
νὸς τῶν ὁποίων ἦταν νὰ ἀποκα-
ταστήσουν τὴν ἐλευθερία στὴν
Ἑλλάδα. Νὰ πᾶς ἐπιφανισθῆκαν
ὁ Παπαδόπουλος καὶ ἡ συμφορὰ
του: «Ἐρχόμαστε γὰρ μερικὸς
μόνο μήνας, γὰρ νὰ παραδώσου-
με τὴν ἐξουσία σὲ μὴ ἐξουσι-
αμένη πολιτικὴ τῶν». Καὶ ὑπάρ-
ξουν ἄνθρωποι πού εἶχαν περῶν.
Ἡ ἀντιδραστικὴ Δεξιά, π.χ., πού
μπορεῖ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ νὰ
μὴ τοὺς εἶδε τὴν συμφορὰ
της, ἀλλὰ περιορίσθη σὲ σπῆμα
φιλικῆς ἀνομιῆς, ἀκατόμητοι ὀ-
φθαλμοί: «Νὰ μερικὸν τῆμοι ὀπι-
ματικοί, πού θὰ μὴ σώσουν ἀπὸ
τὴν ἀναρχία καὶ θὰ μὴ παραδώ-
σουν ὁμάδας μετὰ τὴν ἔξουσία».
Δὲν θὰ μποροῦσαν ὅμως γὰρ πο-
λύ καιρὸ νὰ ἐγγυολοῦν τὸν μὴ
τοὺς. Ὁ Παπαδόπουλος ἦταν μὴ
μετρίτητα. "Ὅπως ὅλοι οἱ Ἑλλη-
νες ἀνιματικοί, εἶχε ἐπιδοθεῖ
ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς, κατὰ τὴν
διόρκεια καὶ μετὰ τὸν ἐμφύλιον
πόλεμον, ἐκδημιῶνος ἀπὸ τὴν προ-
γυριστικότητα, ὅπως περὶ τοὺς μεγα-
λάνους τὰ φυτὰ στὴς οὐράς, μὲ
μοναδικὸ «πιστεῖν» τὸν πῶ ὀ-
γριο ἀντικαμμουνισμό. Ὅταν ὀ-
ποκέλυε τὸ παίγνιδι του, ὅταν
ἀποδείχθηκε ὅτι ἡ ἔξουσία τὸν
οὐκ ἔχενε καὶ ὅτι πρόδραξεν του ἦ-
τον νὰ τὴν διατηρήσῃ ὀριστικῶς,
ἐκείτωρ σήμερον ὀφθαλμοί, ἀντιδρα-
στὴς ἀσπύρο, πῶδρας τῆς ἀν-
μοκρατίας ἀπὸ τέλος, ἔχασε κῶδε
ἀποσπῶντες.

Ἡ Ἑλλάς ὀφθαλμοί νὰ ἀλλάξῃ
μὲ πῶδε γρήγορος ὀφθαλμοί. Ἐ-
γὴν ὀφθαλμοί, πῶδε σὴν ὀφθαλμοί.

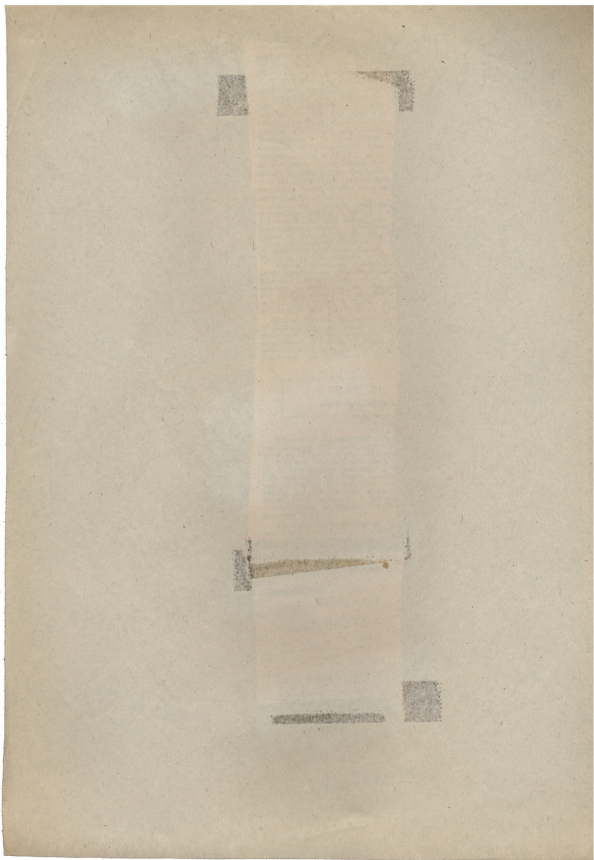

πειράματα της χημείας, όταν ένα σώμα, που έρχεται σε επαφή με ένα άσπαστο υγρό, αρχίζει να αντάρει. Εδώ, το υγρό λέγεται Παπαδόπουλος. Σε διάστημα επτά χρόνων, οι μύθοι, οι προσηκτικές, τα κάμματα, οι προκατασκευασμένες ιδέες πέρσων από ασλήρη δοκιμασία. "Η Δεσά π.χ. απηλείται σε ένα «παραγονικό» βιολογικό σύστημα: εθνικισμός, αυθιγισμός, βασιλεία, μολισσμένα με τόν αμερικανισμό και το πνεύμα του 'Ατλαντικού Συμφώνου.

Τα πάντα γκερμίστηκαν. "Η Αριστοτέλ ζούσε με το ένερα της ενότητας, της οργανωτικής και της δογματικής ενότητας. Κι έδω έπισης τὰ πάντα κατέρρευσαν. Οι διαφωνίες ήλθαν σὸ φῶς της ημιάρας. Εξέσπασαν οι διαμάχες. Τὸ Κέντρο δὲν ἔκανε πίσω ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐπιχειρηματιομοιβασιολογία. "Ὅσο, πίσω ἀπὸ ἄλλες αὐτὲς τις διαφωνίες στους κόλπους ὄλων τῶν πολιτικῶν παρατόξευαν, οἱ Ἕλληνες ἐνώθησαν μπροστὰ σε ἓνα καὶ μοναδικὸ στόχο ἡ μύλλον ἐναντίον ἑνὸς καθεστώτος. Εἶδαμε ἀνθρώπους, πού τους χάριζαν ποτάμο σίματος, δεξιούς, κεντρώους, ἀριστοεῖς, νὰ δίνουν τὰ χέρια, σὰ χερσὶ, σὲ συσκεῖς πᾶν πόλεων, σὰ μέρη δηλαδὴ πού δοκιμάστηκαν περισσότερο ἀπὸ τὸν ἐμφυλίου ἀναταραχῆ, ὁ ὅποιος ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς κατοχῆς καὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου χῆρσε τὴν Ἑλλάδα σὲ δύο στρατοπέδα ἀποκλίνων ἐχθρῶν. "Η μεγάλη ἱστορικὴ ἐπιτυχία ἡ Ἐσπέρνιζε πῶς τις διαφορὲς μετᾷ τῶν Ἑλλήνων. "Ο Παπαδόπουλος, ὁ Ἰωαννίδης καὶ οἱ ἀσπύροι τους ἦσαν ἀπομονωμένοι. Καὶ ὅσο περῶσαν τὰ χρόνια, ἡ φουρνισαὶ τους μεγάλανε. "Ο Στρατός ἐβλεπε τὴν ἀπομόνωση αὐτῆ σὸν ὀπουχία. Μετὰ ἀπὸ μιά περίοδο εὐφορίας, οἱ ἀξιαματικοὶ ἀρχισαν σιγὰ-σιγὰ νὰ ἀρῶσπασαν ἀπὸ τὸν ὄχι εἶχαν πῶς οὐδένα τῆς τιμωρίας. "Τὴν βαυδασπότητος καὶ τῶν βαρσπύσπαιων.

Εὐνὸς πῶς

Οἱ κυριώτεροι ἄγτες τῆς κατὰ τους, ὁ Παπαδόπουλος εἶχε δημοιουργήσει μιά διεφβαρμένη αὐλή, τὴν ὅποι κραιοῦσε κόντὰ του μετὰ τὴν παρακώρησι οἰκονομικῶν τοποθετήσεσι σὲ διάφορα πόστα τους ἀδελφούς του, τους φίλους του, τους ἀνθρώπους του. "Ο Ἰωαννίδης πάλι ἐνσάρκωνε τὸν μύθο τοῦ Ροδισπέρου. "Ἦταν ὁ τίμιος, ὁ καθαρός, ὁ ἀκαμπτὸς πού εἶχε τειθὴ ἐπικεφαλὴς τῶν βαρσπυσπῶν καὶ τῶν αὐτῶν.

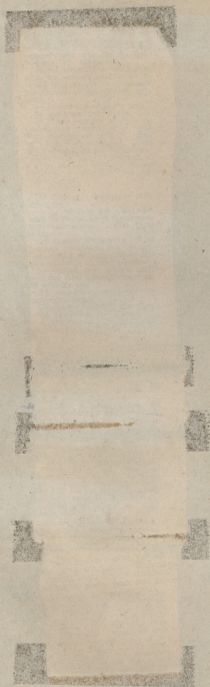

Οι Άμερικανοί έκμετα-
 λέυθηκαν από τον διαφω-
 σμό. Πραγματικά ο Παπαδό-
 πούλος είχε άρξια να τους
 160 άνηκε, γιατί είχε άρξια να
 να άποκτά προσωπικές ίδέες.
 Καί είναι άίγουρος ότι πολ-
 λές από τις πρωτοβουλίες του
 είχαν παράλληλα να τή ζέ-
 ρουν οι Άμερικανοί. Έτσι,
 στην διένεξη της Μέσης Ά-
 νατολής ο Παπαδόπουλος ή-
 τον μάλλον με τή μέρος των
 Άράβων και πρό πάντως εί-
 χε άρξια να πλησιάσει πε-
 ρισσότερο από όσο θα τή ε-
 πιθυμούσαν οι προστάτες του
 τις σοσιαλιστικές χείρες και
 κυρίως την Ρουμανία (ή επί-
 σκεψή του Τσαουσκώσκου στην
 Άθήνα μεταώθηκε γιατί λί-
 γες ημέρες πιο μπροστά έ-
 πρεσε ή κρίση). Οι Άμερικα-
 νοί άνεκόνταν ως ένα σημείο
 τις πρωτοβουλίες του Παπα-
 165 της πρωτοβουλίες του Παπα-
 δόπουλου σε ό,τι άφορούσε
 την εσωτερική πολιτική, άλ-
 λα κάθε άλλο παρά άνεκόν-
 ταν τις πρωτοβουλίες του σε
 ό,τι άφορούσε την εξωτερική
 πολιτική. Καί μιή διένεξη έ-
 νας μικρός πόλεμος είχε άρ-
 χισει μεταξύ τους. Αντίθετα,
 170 ο ίπ' άριθμ. 2 πράκτορας, ο
 Ίωαννίδης, ήταν ο τέλειος
 τύπος του δικτάτορα που ή-
 θελαν οι Άμερικανοί, έπλα-
 δη ένας άξιωματικός που μο-
 ναδικό του μέλημα θα ήταν
 να κάνει την χείρα να γονα-

τίσει και να έκτελή τυφλά τις
 175 διαταγές των άνωθενών του.
 Ή στιγμή της συγκρούσεως
 αυτών των δύο ανθρώπων ά-
 νεμένετο.

Ή στιγμή ήλθε με την φι-
 180 λελευθεροποίηση που έκτε-
 ρώσε ή κυβέρνηση Μαρκε-
 ζίνη. Για όρισμένους Άμερι-
 κανούς ή φιλελευθεροποίηση
 αυτή ήταν καλή, γιατί έδινε
 από κοθετός μιή φιλελεύθε-
 ρη πρόσβαση πίσω από την ό-
 185 ποία ο Παπαδόπουλος, ο δι-
 κτυικός τους, μπορούσε να έ-
 ζακολουθή να έλεγχοι την

190 χείρα. Για άλλους πάλι ή κο-
 τασασιή ήταν άνησυχητική,
 γιατί διαπίστειναν ότι με τις
 έλευθερίες που είχαν άώσει,
 195 όσο άσημαντες και άν ήταν
 αυτές, ο Ελληνικός λαός, χεί-
 ρις να περιμενεύη οργανωνό-
 ταν, ότι ένα λαικό μαζικό κί-
 νημα διαμορφωνόταν και ότι
 είχαν άρξια να εμφανισθί-
 ναι ομάδες πολιτικοποιή-
 200 νων φοιτητών. Έτσι, όκτα
 μήνες πριν από τή γεγονότα
 του Πολυτεχνείου είχαμε τή

επισκοπία της Νομικής Σχολής, ο Παπαδόπουλος αναγκάστηκε να κάνει αποθνήσκων και να αρχίσει ξανά τα μέτρα καταστολής. Οι σκληροί είχαν επιδιωχθεί. Ήταν στις αρχές του 1973. Και γιό να επιστρέψει στην πολιτική της βίας, ο Παπαδόπουλος πήρε ένα μέτρο που θεωρούσε ότι θα δοθόσε τ.ρ.ν δημοτικότητα του: καθάρωσε τον βασιλιά.

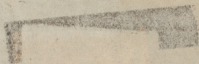
Από 'Αντιβασιλεύς ο Παπαδόπουλος γινόταν πρόεδρος της Δημοκρατίας. Κανένας όμως δεν γελούσε. Γιατί ο λαός είχε κριθεί ότι μπορεί ο Κωνσταντίνος να ήταν έκπτωτος, αλλά η χώρα έπεφτε στα χέρια ενός άλλου, χειρότερου βασιλιά. Η απελπισμένη αυτή ενέργεια, που έγινε για να κερδίσει ο Παπαδόπουλος τις

συμπάθειες του κόσμου, στην πραγματικότητα ήταν μία συμψηφιστική αποτυχία. Από την στιγμή εκείνη ανεμένετο η προβάκτσια που θα δικαιολογούσε ένα νέα κύμα τρομοκρατίας.

Τον Οκτώβριο του 1973, θα γινόταν το μνημόνιο του γέμου Παπανδρέου. Η ευκαιρία ήταν Ισοτική. Πραγματικό, πληροφορηθήκαμε ότι προβάκτορες είχαν την εντολή να απαιτήσουν άστυνομικούς κατά την διάρκεια του μνημόνιου. Τελικά, όμως, δεν έγινε τίποτα.

Παρανοιάθηκε όμως μία άλλη ευκαιρία που θα επέτρεπε στην

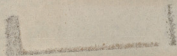
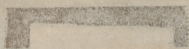
κρίση να δικαιολογηθεί εμπρός την νέα της πολιτική. Ήταν το Εξαήμερο των σπουδαστών του Πολυτεχνείου. Το Πολυτεχνείο είχε αντίκτυπο και στους κόλπους της ίδιας της γούνας. Πραγματικά υπήρχαν δύο διαφορετικές όψεις σχετικά με την στάση που θα έπρεπε να τηρήσει η νέα φοιτητών.

Ο Παπαδόπουλος ήταν από
 μιάς εκκολλητή γραμμή και ό-
 φησε τους φοιτητές να καταλά-
 βουν το Πολυτεχνείο με την σκέ-
 ψή ή υπόθεσά του εκφυλιστόν,
 Πεπαισμένος είμα' ότι δεν ήταν
 παγίδα, όπως πίστευαν πολλοί.
 Ο Παπαδόπουλος ήταν ο' αυτό
 εικρινής. "Ηθελε ν' αποδείξει
 ότι δεν ήταν δολοφόνος και ότι
 μπορούσε να ανεχθεί τις συγκεν-
 τρώσεις. Τό γεγονός εκτυλίχθη-
 καν με ταχύτητα. Οι λαικές μό-
 ζες εκμεταλλεύθηκαν τό επεισό-
 διο, που πήρε διαστάσεις απροδό-
 κητες. Ο αυτοσχέδιος ραδιοφω-
 νικός σταθμός των φοιτητών έπε-
 τίθετο δίπλα έναντιον του καθε-
 στώς. Τότε οι μιστικές ύπερ-
 οίσεις του 'Ιασηνίδη, πήραν την
 πρωτοβουλία και γιά πρώτη φορά
 στην ιστορία μας, ό Στρατός εισέ-
 βάλε μέσα σε πανεπιστημιακό χώ-
 ρο. Ακόμα και οι Γερμανοί δεν
 τό είχαν τολμήσει αυτό. Και πρό-
 τόντός οι Γερμανοί δεν είχαν δολο-
 φονήσει κανένα μέσα σε πανε-
 πιστημιακό χώρο. Δεν υπάρχει άμ-
 φισβλία ότι έπρόκειτο γιά βολο-
 πλοκία. Την επομένη, ό Παπαδό-
 πουλος υπέβαλε την παραίτησή
 του. Ο 'Ιασηνίδης, έπαιρνε την
 κατάσταση από χέρια του με τόν
 Άνδρουτσόπουλο, που δεν ήταν
 τίποτα, ήταν απλάς ένα στείλο
 πρόσωπο. Η 'Ισηνή δικτατορία,
 αυτή που επέβλεπον οι «έιρα-
 κες» του καθεστώτος και οι Άμ-
 ερικανοί, βασίλευε. Η κυβέρνη-
 σή δεν άνεπτυσε πιά κομμά πρω-
 τοβουλία ούτε έπαιρνε οποιαδή-
 ποτε μέτρο. Η πλειοψηφία ήταν δύ-
 σκολη και επέβαλλε ένα σφύρο
 από δυσκολίες ελέγχους. Η κοινή
 τα έρισκάναν στο χέλιος του
 γκερμιά. Την πτώση της θα προ-

καλέση ό Κύπρος και τό άπο-
 κριμένο προέκκληση έναντιον τος
 Μακαρίου.

Η πλειοψηφία ήταν δύσκολη, γιατί
 όλες οι όποράσεις που όφραρού-
 σαν την 'Ελλάδα λαμβάνονταν
 στην Ουάσιγκτον και οι ίδιοι οι
 Άμερικανοί ήταν διχασμένοι. Η
 'Ελλάς γινόταν ένα δυσβάστακτο
 φορτίο και πρό παντός γινόταν
 φανερό ότι οι 'Ελληνες ήταν έ-
 ταιμοί να άγωνισθούν. Πολλά ση-
 μάρδια έδειχναν ότι η αντίσταση
 από παθητική γινόταν όλο και πιο
 ένεργητική. Ορισμένοι άμερικάνοι
 άγκυραλοι ήταν υπέρ μιας
 σκληρής πολιτικής, άλλοι ήταν ό-
 κληρ μιάς πιο μετριοπαθούς πολι-
 τικής. Είχαν επηρεασθεί σε μεγάλο
 βαθμό όχι μόνο από τό πείσμα
 της νεολαίας, όχι μόνο από τις
 συγκεντρώσεις πέντε και δέκα χι-
 λιάδων νέων, αλλά και από την
 άνταπόκριση που έδρισκαν οι έγκρ-
 γειες αυτές στις λαικές μόζες.
 Έτσι, υπήρχαν πνήγνα, εκατό,
 διακόσιες χιλιάδες, κανείς δεν
 έβρισκε πάλι διαδηλωτές, γύρω ό-
 πό τό Πολυτεχνείο. Κατά την δι-
 κρίση των γεγονότων όλα τό
 παράθυρα των γειτονικών αστικών
 σπιτιών ήταν άνοκτά και όλες οι
 πόρτες, όλοι οι όποιοί ύποσπιρι-
 ζαν τους φοιτητές έναντιον της
 δικτατορίας.

29 17

Από εκείνη την στιγμή άρχισαν να παύει να διαφαίνεται μια άμεση αντίταξη μεταξύ εμάς και των αμερικανών, ότι άρα η πραγματική άγώνας θα ξεπυλώσει. Ο άγώνας αυτός δεν θα ξεπυλώσει στις επίμαχες χώρες, αλλά μεσοάραβια. Αυτό ήταν

άδικο. Πιστεύω, σε άλλον, ότι έτσι σκεπάζονται οι πολιτικοί. Όλοι όσοι δεν αποστήθισαν την δικτατορία, θεωρούν ότι έπρεπε να κλεινόμαστε με τους Αμερικανούς με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.

— Έπρεπε, λοιπόν, να περάσουν 25 χρόνια για να φανεί ο ένοπλος άγώνας σαν μια μορφή πάλης εναντίον της τρομπας; Πώς εξηγείτε αυτό το μεγάλο διά-

Λογίας 10'

στήμα που μεσολάβησε.

Υπάρχουν πολλές αιτιολογίες σ' αυτό το φαινόμενο. Πρώτα, ο ελληνικός λαός γνώρισε άρα το 1947 ως το 1949 ένα άδικο πόλεμο ο οποίος τον έκανε να πιστέψει, ότι είναι πόλεμο έθνομικτού, και από τη στιγμή που άρχισαν να κλείνουν οι πόλεμοι των άλλων λαών, τότε δεν καταλάβαμε να οργανώσουμε την ενότητα των αντιδι-

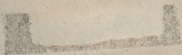
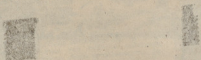
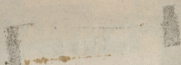
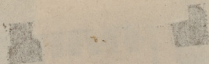
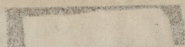
κτατορικών δυνάμεων, ούτε πήραμε ένα κοινό πρόγραμμα, ούτε στη σχέση με την μορφή του άγωνα. Γιατί, πάντως, είμαστε αντίθετοι με τις τυπικές κοινοκρατικές πράξεις, στην έκτακτη των όποιων δεν λαμβάνεται άρα όλη το γεγονός ότι δεν πρέπει να υπάρχουν θέματα άδικοι στο λαό.

Ο ένοπλος άγώνας δεν έγινε ότι για λόγους άρα ή άδικοι, αλλά γιατί διαπιστώσαμε (και θυμάστε) πόσο άδικοι είναι

163

να διαβρωθεί ένα ένοπλο άγώνας από κάποιες μίας άπορονομήτες χώρες, που είτε από την μία της μεριά θαλάσσιες και από την άλλη γαίες, που, για διαφορετικούς λόγους, δεν απορροσαν να μας βοηθήσουν άρα. Οι σοσιαλιστικές απορροσαν να μας βοηθήσουν, αλλά φοβήσαν. Και ύστερα, είτε το θέλουμε είτε όχι, υπάρχει η Γιάλκοφφισια. Δεν μπορεί να κλειστεί σε μια άραση σύγκρουση με τους Αμερικανούς. Η Γιοργουλαβία είναι μια χώρα, που βρίσκεται σε άραση άναπτυξη, έχουμε άπορονομήτες πολλές δημοκρατίες, δεν με και σ' ένα πόλεμο. Φυσικό είναι. Τότε, όμως, ποιά θα μας βοηθήσει; Η άραβια είναι, ότι όταν κάποιος βαστάει την κλέπη στην τσέπη... Όπως π.χ. η Αραβία. Ο Κοϊά Μπακασί έξηγησε:

* Πιστεύω με τόσα έτελλος κολομένη από την θάλασσα και από

τόπος, από ελέγχονταν από την Γαλλία, Τελικά, όμως, νικήσαμε τους Γάλλους, γιατί κάναμε ένα λαϊκό αγώνα, με λαϊκή επανάσταση.

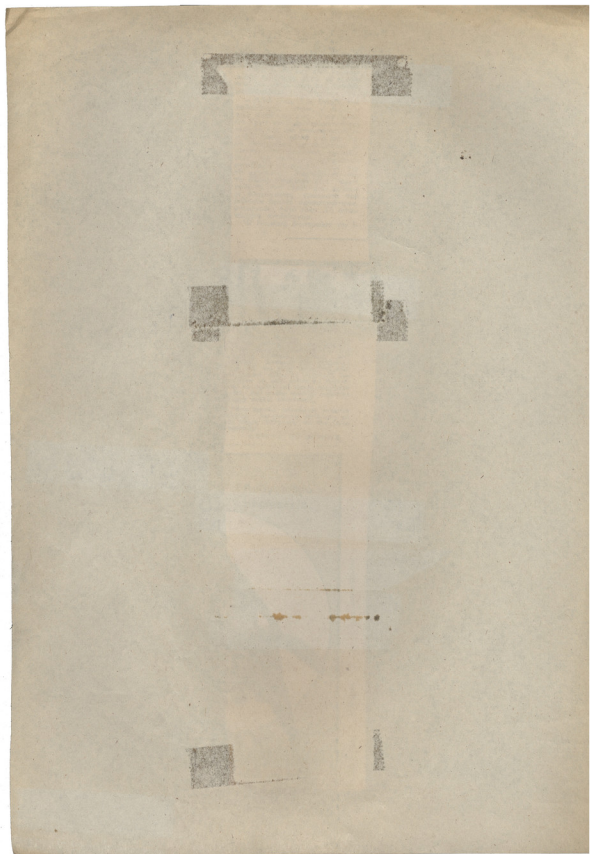
Πιστεύω ότι κι εμείς, όταν άγγιζε μας θα έπαινον λαϊκό χαρακτήρα, θα έβρισκαν τον τρόπο να κενώσει τον ένοπλο αγώνα. Άλλωστε προσούτερο, γιατί είπαμε νόημα ότι στρατιώτες, αξιωματικοί, άποστολικοί, θα προσγειωνόταν στις γραμμές μας. Έγιναν όμως άλλες κινήσεις στο στρατό, Άνταρσία έκδηλωθηκε σε ένα πολιτικό πλαίσιο. Στην έπισημοτητα η άποψη ότι πλανόδιον. Στο στρατό έφραξ δέν ήταν όλοι εύθυστοι με το καθήκον.

Έτσι, με την ήλιση μιστικών ποθέτων ομαρτό, ο ένοπλος αγώνας δέν είχε έφανισθεί άκόμα. Όμως έπισφραγίστο. Οι Άμερικανοί το είδόντοσαν αυτό και άνηγατόσαν. Έκείνη την στιγμή, πιστεύω, οι Άμερικανοί έστειλαν να πείσονται με λίστα Καραμανλή. Ένώ δέν είχε προέλθει από το 1972.

— Πριν όμως επιβληθεί ά λίστα Καραμανλή, μεσολάβησε το πραξικόπημα στην Κύπρο.

Ναι, και ο σκοπός αυτής της δυναμικής επέμβασης δέν έχει εκκαθαριθεί καλά. Έτσι, άδύνατο μπουσε σε ένα σωρό ύποθεσις. Μπορούμε π.χ., να φανταστούμε ότι οι Άμερικανοί ήθελαν να ξεφορτωθούν τους συνταγματάρχες, μαζί και τον Ίωαννίδη, και να επιβάλουν μία πολιτική κυβέρνηση. Για να το πραγματοποιήσουν αυτό, άδύνατο την χούντα σε ένα φασερό γλιστήρα, σε ένα άδιέλεθο από το όποιο δέν θα μπορούσε να θυγεί. Μπορούμε ακόμη να φανταστούμε, ύποθετικά πάντοτε, ότι οι Άμερικανοί προέλασαν άλη αυτή την ιστορία της Κύπρου από το ένα μέρος για να βοηθήσουν τους Τούρκους και από το άλλο για να εκκαθαρίσουν τους συνταγματάρχες. Δέν άποκλείεται. Πρέπει, όμως, να έ- ξετάσουμε την ύπόθεσις και από άλλη σκοπιά. Από κυπριακή σκοπιά. Για τους Άμερικανούς η Κύπρος είναι άπορίτητη. Γι' αυτούς η Κύπρος είναι ένα άερωπλενοφόρο που δέν βυθίζεται και που άλέγχει ένα μεγάλο τμήμα της Μεσογείου και έλαίτερα την Μέση Άνατολή, το Ίσραηλ και τις πετρελαιοπαραγωγούς χώρες. Ο Άρχιεπίσκοπος Μακάριος όμως έφορμασε μία πολιτική σχετική άνεξάρτητη από τις Ήνωμένες Πολιτίες και έστηρούσε σχέσις με την Σοβιετική Ένωσις, η όποια, σε άλλου, που και που έβιπε στην Κύπρο όπια. Τέλος ο Μακάριος δέν ήθελε να συμμαχήσει με την Έλλάδα των συνταγματάρχων, βολοβόλ που Πενταγώνου. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, οι Άμερικανοί δέν μπορούσαν να θεωρούν την νήσο μία άγούρη στρατηγική άδομή. Με το πραξικόπημα του πενταρχος Ίωαννίδη η Κύπρος θα νηπιότι ά μέτωπο, όπως ήταν και η Έλλάς, άμερικανική βάση.

Λεψίας 10'

Ένα τέτοιο σχέδιο όμως δεν μπορούσε να μη συναντήσει την αντίθεση των Τούρκων, που με κομμά περλίτισμα δεν θα άφηναν την προεδρία της Κύπρου στην Ελλάδα. Δεν θα άφηναν οι Τούρκοι επενδύσαν να είχαν άλλη ένωση; Ένωσαν των Έλλ. Αγκυραίων με την Ελλάδα και ένωση των Τουρκοκυπρίων με την Τουρκία, που κι αυτή είναι μέλος του ΝΑΤΟ και πιστή ύπερ-λής των Αμερικανών Έθνη, θα είχαν μια Κύπρο ελληνική και μια Κύπρο τουρκική. Και οι δύο θα ήταν δεμένες με τους Αμερικανούς. Στην απόφαση αυτή οι Αμερικανοί θα ήταν οι κερδοσκόποι, οποιαδήποτε κι αν ήταν η έκβαση του έγγε-ρήματος.

Αν το σχέδιο του Ίωαννίδη επέτύγχανε απόλυτα, η Κύπρος θα έπεσε στα χέρια των Αμερικανών. Αν αποτύγχανε και γινόσε η Τουρκία, η νήσος πά-

ει να έπερτε στην δικαιοδοσία των Αμερικανών.
 Ο Ίωαννίδης οδηγείτο από μεγάλη ανάγκη σ' αυτή την περλίτεια. Η απορρινωμάτου ήταν απόλυτη και μόνο, με μια ροκαυδο-λη περιπέτεια. Ήθελε να κερδίσει λίγα κέρδη από στρατό, στους εθελκιστικούς κύκλους, στις ελληνικές λαϊκές μάζες, τέλος. Έτσι, ο Ίωαννίδης γινόταν ο άμελε-θερμής των Κυπρίων, ο άνθρωπος που θα πραγματοποιούσε την Ένωσή, το μεγάλο όνειρο των Ελλήνων. Έκανε όμως το λογαριασμό χωρίς την Ενωδόχο, την Τουρκία στην προ-κείμενη περίπτωση. Και για τους Τούρκους η Κύπρος είναι ένα εθνικό θέμα. Το κάθε πολιτικό κόμμα στην Τουρκία άσφαιρει την Κύπρο από προεκλογικά του προγράμματα και οι Τούρκοι πολιτικοί και δημοκόποι αναφέρονται κάθε φορά στο Κυπριακό για να κερδίσουν ψηφούς. Έπρεπε συνεπώς να αναμένεται μια άμεση αντίδραση της Τουρκίας.

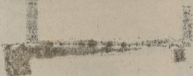
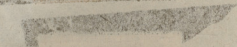
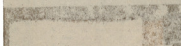
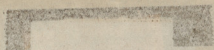
Το προκείμενο θέμα που είχε σκοπό την εξουθένωση του Μακαρίου έβλεπε στην άρνη-ση των Έλλ. Βίτες αντιμετώπιση με τους Έλληνοκυπρίους. Οι Τούρκοι επενδύσαν μετά

Πρόκειται για ένα παράδειγμα που δεν πρέπει να τον απονείμω με Παιν από το προκείμενο του Ίωαννίδη 1974 το καθότις του άσχετου Μακαρίου ά-πονομιεύσαν από τον θάνατο ά-

σε έβλεπε εναντίον του η ΕΟΚΑ, η πατριωτική άρμυρα του στρα-τηγού Γρίβα, άρμυρα φροσι-τη και ακραία ανδρική, που ήθελε να έπεκτεινή το καθότις των συνταγματάρχων στη νήσο και έλεγε την άπειροσση άπο-σφαιρία του ελληνικού στρατού. Άνεύχτος από όλες τις άναπο-διες κλωσφο γλίττος από άρ-κετες δολοφονίες άπόσφαιρες άρμυρας κόδε ουμίδισαν με την καθέρμωσση των Άθηνων, ο Μακάριος, μετά τον θάνατο του Γρίβα, άποσφαισε να τελεσφαι-μί για πάντα με την ΕΟΚΑ, με το σφακό αυτό που κατέμωγε την Κύπρο από μέσα. Η κριση έσοσσε με το τελεσφαισμο το όποιο ο Μακάριος άποσφαισε την άποσφαιση από την νήσο των Έλλ. Βίτων άδωσφαισαν της περιήμης Έθνοφουράς. Λίγες ήμρες άργότερα εκδηλώθηκε το προεφάσισμα. Από τη στιγμή άρ-κετη η Τουρκία που με την συ-κψη της Γενεύης, άσκον, άσκον και η Ελλάδα και η Άγγλία, έγ-γαίτρια δύναμη για την άσφαιρ-ηση της νήσου, έθηκε την έμ-καρπια να εισδύσει στην νήσο. Οι Τούρκοι έπέλεσαν χιλιάδες Έλλ. Ληγονόμους, έκτάσσαν έκασφαι-τάδες χιλιάδες και κατέλαβον το σφαρνα τρία τοις έκσφαι του έδδφου της Κύπρου.

Η γενική έπισφαιρσίση, που έπέσσε ο Ίωαννίδης, άπέμπε παρσφαισε να γαπή ένωσση στο κόδε να εντάσσει άποσφαισέ. Ήσαν

φωτο

38

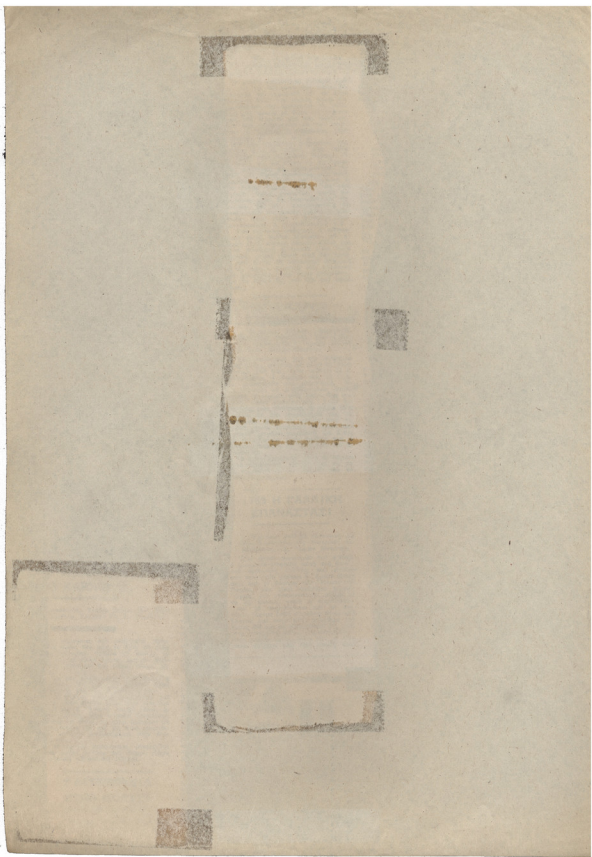
150

174

μια φοβερή έκπληξη. Μπροστά στην καταστροφή, οι αμερικανοί ακόμα και όσοι είχαν παίξει το χαρτί του καθυστάτους, άρχισαν να ακέπτονται και οι Άμερικάνοι να άναρχαζόν σοδορά. Τι δυνάμεις ύπάρχον την στιγμή εκείνη στην Ελλάδα; Ένας στρατός άσησους και άσημαδόμενος με ένα φοβερό πλέγμα, αλλά που κρατά άκόρη την έσοσια. Ένας στρατός άσημύσμενος ψυχολογικά αλλά άσημύσμενος στρατιωτικά. Από την άλλη μεριά ένας λαός που δέν άντέχει άλλο, αλλά που είναι άσολος. Και νομίζω, ότι άν την στιγμή εκείνη ύπρχε ένα ένοποιημένο κίνημα άντιστάσει, θα παύσασε άόες τις δυνάμεις οι έσαν άγνώνα έναντιον των Άμερικανών και έναντιον των ανταρταρχών. Τίποτα δέν έγινε. Η χρορία άριακόταν σε τέτοια κατάσταση, που κατέρρεσε μόνη της πριν την επήλησον. Η τελευταία πρωτοβουλία του Ίουαννίδη κατέληγε σε μία μεγάλη ασφρα για τους Κυπριους και σε μία γιορτή για τους Έλληνες, ή άλο που ήταν η νεώτη σφρα για την προαρία της Κύπρου.

δέν προσει άμως να έληγναι ή άπτα του Ίουαννίδη στην Κύπρο χωρίς «καθήστρον» να τέρη το πρόβλημα της συνυπαρξιας των δύο κυπριακών κοινοτήτων, της έλληνικής και της τουρκικής. Αυτό είναι άσασικό για να προσει να άντιληφθεί κανείς την κατάσταση, αλλά και μορφία, γιατί προκάλει για άόες νεκρούς και άσολό τον κίνδυνο να προκάλει άσολο σφέρεσεις θα ήπρε να πει ότι θεωρώ ότι ή έλληνική κοινοτητα διέπρεσε σοδορά σφέματα. Τυπικά είναι ότι για διαφόρους λόγους, οι Τούρκοι είναι άγνώστεροι «έξελθόμενοι» από τους Έλληνες. Στην χώρα μας π.χ. έσοιμε τουρκικές μειονότητες που έμειναν έντελώς κλειστές σπών «άσολο» τους, διαστροφόμενες τις πατρογονικές παραδόσεις, που καμψά σφρά έρχονταν σε άσολοθεμα με την έποχή μας. Στην Κύπρο, άμως, Έλληνες και Τούρκοι ζούν από αιώνας μαζί, σπών ίδια χωριά, χωρίς να τους χωρίζη τίποτα. Πώς έληγναι τότε το γεγονός ότι οι Έλληνες έλεγαν το άσολο τους έκασο άπό το έμσηρο, από το πηλο, την παιδεία, την πολιτιστική εξέλιξη; Πώς έληγναι το γεγονός ότι οι Έλληνες δέν σφρηάζον τους Τούρκους να άραμοισθούν με την κοινωνική ζωή για να ασόσουν την άραμοισμύ τους; Δέν δίνει άπάντωση άετω μόνο το πρόβλημα. Στο διάσφα τα είδια μου στην Κύπρο, διαπιστώσα ότι ή διαφορά ανάμεσα σπών Έλληνες και τους Τούρκους δέν ήταν μόνο άθνα, αλλά έπιοσα και ταξική. Οι Τούρκοι έγγον άποπολεταριέρο, μία κοινωνία δεινέρος κατηγορίας, ένα άσολο.

μα εργατικών χερών. Φυσικά οι Έλληνοκύπριοι μπορούν να προβάλλουν τον ισχυρισμό ότι οι Τούρκοι άρνούνται να έναρμύστον σε ένα κοινοτόριο άσολο. Το έπιχείρημα αυτό δέν με ίκανοποιεί. Θυμώομαι π.χ. ότι στην Λευκωσία είδα τους Τούρκους να ζούν σάν σε χαρακώματα, άπορωμαρμένοι και έχω την αίσθηση ότι ήδη διεήλθαν ένα άσολο άσολο. Είδα παλάσια άεκα χρονών άσολομένα για να πολεμήσουν. Και άχι για να άντιστάσουν σε μία ίμπεριαλιστική επέμβαση. Υπήρχε κάποι το πιά βάθι, ύπρχε το μίσος. Οι Τούρκοι είχαν την έπιγνώση ότι οι Έλληνες τους μετοχειρίζονταν σάν πολιτες δεινέρος κατηγορίας. Όλα αυτά θα έσοχέισουν διαστροφίτες, αλλά είναι άληθινά. Πρέπει να έσοί κανείς να άναγνωρίζη την άληθεια, να άναγνωρίζη ότι οι Έλληνες κρατούσαν σπών χέρια τους την παιδεία, κρατούσαν τον πλούτο και άσαν άσολομένοι για την άρμόνη σφρα και την διαστροφή σπών νησο και ότι σφενες έσοιν ένα μέρος από τις εσόδους.

166 — Στην πραγματικότη-
τα, δηλαδή οι Έλληνες
συντηρείσαν την Κύ-
προ σαν έκμεταλλεύσιμη.

Λεψίας 10'

Το ζήτημα είναι πολύ λεπτό.
Έγω αρχίζω από το τέλος. Κα-
νυ μη διαπιστωθώ, Νομίζω ότι οι
Έλληνοκύπριοι έπρεπε να είχαν
κάνει μια μεγάλη επίδειξη ειρή-
νης, συνεργασίας και δικαιοσύ-
νης. Όμως το μίση έκδηλώθη-
σε άμεσα στις δύο κοινότητες.
Με το να επικαλέται όμως κα-

νεις το πρόβλημα ξεκινάει από το
όριο της Κύπρου και εισέρχεται
σύν ταμέρα των σχέσεων μεταξύ
Έλλαδος και Τουρκίας, γιατί οι
σαράντα χιλιάδες Τούρκοι στρα-
τιώτες αποβιβάθηκαν στην Κύ-
προ και πέσαν στην νήσο δια
πυρός και αιθέρου, όχι θέσει
για ανθρωπιστικούς σκοπούς.

Μετά από τον πόλεμο της 'Α-
νεξαρτησίας που μας έθεσε άν-
τιμέτωπος με την Τουρκία από
τό 1821, μετά την μωρφοστική
καταστροφή, που μας σπείρισε
και δύο εκατομμύρια πρόσφυγες,
ο Έλληνας πρωθυπουργός Έλευθέ-
ριος Βενιζέλος και ο πρόεδρος
της Τουρκικής Δημοκρατίας Κε-
μάλ Αττατούρκ είχαν το θάρ-
ρος να θέσουν τις θέσεις της
Ελληνοτουρκικής φιλίας. Είχαν
αντίληψη ότι ιστορική ανάγκη ή-
ταν οι δύο λαοί να ζουν ειρηνι-
κά, όπως επίσης οι Γάλλοι με
τους Γερμανούς.

Μεταξύ 1963 κρι

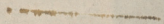
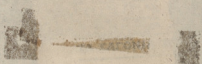
1974, ο αρχιεπίσκοπος Μα-
κάριος είχε κερηθώσει να
δημιουργήσει ένα κράτος
κβασ στην Κύπρο. Κατά τη
γνώμη σας, επρόκειτο για
ένα κράτος εντελώς πρόσ-
καιρο ή αν δεν μεσολαβού-
σε το πραξικόπημα, ή κα-
τάσταση μπορούσε να συ-
νεχισθεί επί αόριστον;

Λεψίας 10'

Αυτό το στάτους κβό ήταν,
πριν απ όλα, το αποτέλεσμα των
συμφωνιών του Λονδίνου και της
Σαρίης. Όσο, έχει αποβείξει
ότι δεν είχε βρεθεί μια μορφή
διαρκούς συνεργασίας. Έτσι, οι
Τούρκοι είχαν άποψήσει το δι-
καίωμα του έθνο, που τους έπρε-
πε να μοιράζονταν κάθε από-
φραση που τους φαινόταν αντίθετη
με το συμφέροντό τους. Οι Έλ-
ληνες, όμως, θεωρούσαν αδιανό-
στο το είκοσι τοις εκατό του πλη-

θυσμού να μοιράζονταν μια από-
φραση. Και είναι πράγματι αδύ-
ναστο. Για να αγωνισθούν όμως
έναντιον αυτής της καταστάσεως,
επέχειρησαν ριζικά οι Έλληνοκύ-
πριοι κομματι προσέγγισι με την
τουρκοκυπριακή μειονότητα; Α-
λλάς περιορίστηκαν από να αυξη-
θούν προβλήματα διαδικασίας.

Φανερό είναι ότι δύο πράγμα-
τα έπρεπε να γίνουν εσθαστά για
να έπεραστοι αυτές οι άνταγωνι-
στές, πρώτον, η αλληλεμφια και
δύτητον, το δικαίωμα της και
δούτητον η μειονότητα να έχει
το δικό της δικαίωμα. Οι Έλ-
ληνες έπρεπε να αποβείξουν ότι
δεν ήθελαν να μοναρχίσουν την
Εσθασία και να δοκούν δια της
επιβολής την εν των προκείμενων
υπεροχή τους επί των Τούρκων.

62

Καλύτερο επιδιώκοντας την αποκατάσταση μιάς αρμονίας ανάμεσα στις δύο κοινότητες, όχι μόνο σε ό,τι αφοράρε την άσκηση της έλευσιας, αλλά και σε ό,τι αφοράρε την βιονομήση του δικαιώματος για παιδεία και πολιτιστική εξέλιξη. Το ίδιο θα έπρεπε να ισχύει και στο ζήτημα των των δικαιοπραγών των έργων. Έτσι θα δημιουργούσαν και αδελφικές σχέσεις. Δεν έγινε τίποτα προς την κατεύθυνση αυτή και έτσι σήμερα βρισκόμαστε σε όδιέδοδο.

Οι Τούρκοι, που ό στρατός τους παίζει το έσο τρίτο του έδαφους, θέλουν να επιβάλλουν το μισοποινειακό κριός, που γι' αυτούς σημαίνει μιά - μιά λύση προς απορροδεκτη για τους Έλληνες που αποπελούν το ενόδντα τας έκαστο του πληθυσμού.

— Τι θέσι κατέχει ή Κύπρος στην σύγχρονη ελληνική ιστορία;

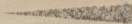
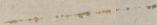
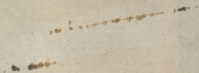
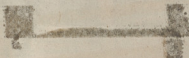
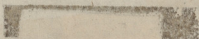
163

Στην αρχή του αιώνα οι Έλληνες είχαν έναν αντικειμενικό σκοπό, που είχε γίνει έσορος: Την απολευθέρωση των αδελφών τους που ζούσαν υπό ξένη κυριαρχία. Η γενιά του πατέρα μου είχε τόθει για σκοπό της να απολευθέρωσει την Έλλδα, ή μιση από την όποια, την έποχη εκείνη, ζούσε από την κυριαρχία των Τούρκων. Ο σκοπός αυτός ήταν και τό κίνητρο των Βαλκανικών Πολέμων, που κατέληξαν στην απολευθέρωση της Ήπειρου και της Μακεδονίας και ύστερα, με την παράρρηση του Βενιζέλου, της Θράκης και της Μικράς Ασίας. Δεν έμεινε παρά ή Κύπρος, ό πληθυσμός της όποιας είναι κατά 80% ελληνικός. Το 1920, όμως, ό βασιλεύς Κωνσταντίνος επέστρεψε στο θρόνο του περιστοιχισμένος από μιά πολιτική κατάσταση άκρας άντιραστική. Διαίτη τον Βενιζέλο και τους φιλελευθέρους από την Έευοσία και ρίχνει ενάνθ την/χώρα σε ένα πόλεμο ενανθών της Τουρκίας. Ός τή ένοσην ή εκείνη ό πόλεμος ήταν απολευθερωτικός. Το 1920 οι βασιλόφρονες θέλουν κατακτήσεις. Αντί για κατακτήσεις, είχαμε την ήττα. Χάσαμε την Ανατολική Θράκη και άδολαση την Μικρά Ασία, στην όποια ζούσαν έσο έθνη, στην μύρια Έλληνες. Και ή Κύπρος, που δεν είχε απολευθέρωση άκόμη, έμεινε γιό μιά ένα όρω.

— Η Κύπρος στην αρχή γνώρισε την εθνομονική κυριαρχία. Τώρα βρισκόταν υπό την κατοχή των Άγγλων, στους όποιους την είχαν πουήσει οι Τούρκοι.

Στή διάρκεια του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου ή Έλλδα ήταν ή πρώτη βολκανική χώρα που τάθηκε στο πλευρό των Σιεακόχων. Οι Κύπριοι κατατόχησαν στον άγγλικό στρατό και ό Τούρκοι υποσχέθηκε ότι, μετά την νίκη, ή Κύπρος θα γνώταν ελληνική. Όταν όμως τελείωσε ό πόλεμος, οι Άγγλοι έλασαν την ύποσχεσή τους. Η Κύπρος έμεινε υπό την κυριαρχία τους. Έτσι έμεις δεν είχαμε εκπληρώσει τό ιστορικό μας καθήκον. Και ός ό πόλεμος ένοσην των Άγγλων, πόλεμος που κατέληξε στη δημιουργία ενός ανεξάρτητου κράτους, από την προέβριο του Ένωσθης Μακεδονίας.

) Λαγίας 10'

Οι τις αρχές του αίματος του κομμουνιστά στοιχεία δεν είχαν ξεθλιώσει. Οι Τουρισκόληροι είχαν συγχυθεί, είχαν προσαρμοσθεί με την εσωτερική κατάσταση διατηρούσαν δελεαστικές σχέσεις με τους Έλληνες και ανεκνοούσαν θαυμάσια μαζί τους. Οι Άγγλοι ήταν εκείνοι, που, για να κυριαρχούν καλύτερα, σύμφωνα με την παιδεία τους συνήθισα, άρχισαν να δημοσιογραφούν το έδαφος. Ύστερα Άλλοι οι Τούρκοι πολιτικοί, που εκμεταλλεύθηκαν τον ανταγωνισμό ανάμεσα στις δύο κοινότητες. Έτσι ορθώθηκε μπροστά σε ένα άλλο πρόβλημα: Στη να οσ ύπαρξαν δύο εθνικές κοινότητες, μια ελληνική και μια τουρ-

κική, και οι δύο υπό την ηγεγία των Αμερικανών, και των Ελληνικών και των τουρκικών αρχών.

Όμως για τον κόδε Έλληνα ή Κύπριος παραμένει το κενό της ποσοποιημένης ελευθερίας, σήμερα περισσότερο από κόδε άλλη φορά, γιατί, έε αίτια των συνταγματικών, οι Κύπριοι ζούν με πραγματική Συνασπιστική και ήβκα το κόδε, τι πού αφορά την Κύπρο, μας αφορά.

Η Ένωσις όμως, η προσάρτηση της νήσου στην Ελλάδα, που για πολλά χρόνια ήταν ο αντικειμενικός μας σκοπός, είναι σήμερα ξεπερασμένη, δεδομένου ότι στο

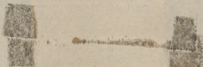
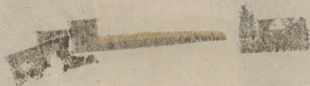
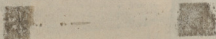
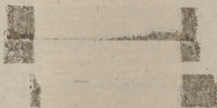
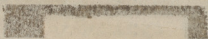
μετά οι Έλληνοκύπριοι δημιούργησαν ένα ανεξάρτητο κράτος και το κράτος αυτό είναι στενά δεμένο με την χώρα μας. Το πρόβλημα στο έέεις πρέπει να τεθεί με βάση νέα δεδομένα. Ναζω, έε άλλου, ότι οι Κύπριοι δεν επιθυμούν Ένωσι με την Ελλάδα, ή όσον να αποκαταστήττε τις λείες ή Δημοκρατία στη χώρα

— Συναντηθήκατε πολλές φορές με τον Μακάριο. Τι άνθρωπος είναι;

Γνωρίζω τον Μακάριο γιατί τον συνάντησα αρκετές φορές στην Κύπρο αλλά και στο Κάιρο, στην κηρία του Νάσοου. Είναι ρεαλιστής και πιστεύω ότι είναι ένας ήγέτης που έχει σάν μοναδικό ιστορικό καθήκον να συμπυλώσει τον κυπριακό λαό και να διασώσει το δικαίωμα του. Την πρώτη φορά που τον συνάντησα είχα φθάσει, από φίλους Κυπρίους, να πού μεταβίβασα την άνηγρία μου. Είχατε πληροφορηθεί ότι υπό συνθήκες εξαιρετικών έντονων του και κένετος τότε δεν μπορούσε να

πληρώσει και να τον προσεγγίσει. Μου ανέθεσαν λοιπόν να πού πού να λώσε τα μέτρα του. Την ίδια έε άλλου έποχή, στην Ελλάδα υπήρχε ένα αντιπροσωπικό ρεύμα. Ήσαν βουλευτής και πρόεδρος της Νομοτικής Επιτροπής και έίσε άνωθεν, να πού έό μοι το βάρος να πού το Μακάριο.

Λεφτιάς 10'

8964

— Τι ήταν αυτή η συμπεριφορά έναντι του Μακαρίου;

Είχαμε πληροφορηθεί ότι οι μυστικές υπηρεσίες είχαν τοποθετήσει έναν όρμηδο από φοιτητές στρατιωτικούς από περιβάλ-
λον του Μακαρίου για να τον δολοφονήσουν. Ήταν το 1964. Και θυμάμαι μάλιστα ότι με την έγκριση της συντήρησης αυτές είχαν πράξει αυτές

Λεβέντας 10'

... ος για το ελληνικό πολιτικό πρόγραμμα. Περιόρασε μια σοβαρή κρίση και του πρότεινε να ε-
καλολάβει το παράδειγμα του Βενιζέλου και να εισλάβει στην ελληνική πολιτική σκηνή, σάν πρωθυπουργός. Ο Μακάριος μου φαινόταν ότι ήταν ο πιο πεπειραμένος, ο πιο λογικός, και ο πιο τίμιος από όλους τους πολιτικούς εκείνης της περιόδου. Το 1964 όμως ήταν η προ-
ταση Νικηζιού ότι ήταν διατεθειμένος να δεχτεί, αλλά ήταν τόσο άρροιστοι στην υπόθεση της Κύπρου που δεν ήθελε να προχωρήσει με όλητα. Όσοσο την έλαση ή κωνή γνώμη στην Ελλάδα σκοπεύον πολλοί τον Μακάριο, όπως τον ακούθηκε εαν κατά την διάρκεια της δικτατορίας.

— Εδώ και έναρξη α-
νά η Ελλάδα και η Τουρ-
κία όρισκονται αντιμέτω-
πες κυρίως για μεθοριακές διαφορές. Πάσα σε ποιά όδαση είναι δυνατή μία συμ-
φιλία;

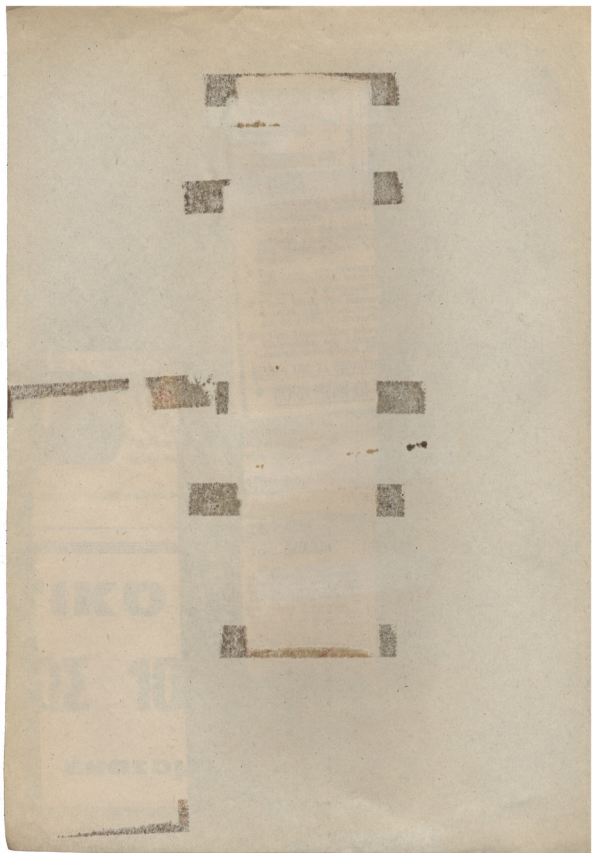
— Αν εξαιρέσουμε την Κύπρο, δεν υπάρχουν εδαφικές διαφορές ανάμεσα στην Ελλάδα και την

Λεβέντας

«ΤΙ ΕΚΑΝΑΝ ΟΙ ΚΥΠΡΙΟΙ;»

Όλη αυτή η πολιτική όμως, δεν έχει κομμά οχτά, με τον τουρκικό λαό, που είναι μορταρος και πρώτο όδα. Η Τουρκία είναι μία πλάσια χώρα και όπε-
ραντη, αλλά ο φεουδαρχικός, που όικροει, καταδικάζει την τεράσια πλειοψηφία του λαού στην πιο μεγάλη όλλότητα. Η κυρίαρχη τάξη στη χώρα αυτή πρόδωσε την επανάσταση του μεγάλου Κεμάλ Άτατούρκ, και μολο-
νόλησε την Έθουσία, η μά-
λον την παραχώρησε, με τη μορφή διαφορών προνομίων, στους Άμερικανούς, οι όποιοι, όπως και στην Ελλάδα, έβαλαν χέρι στο Στρατό, στην Άπονομία, στην οικονομία. Και κάθε φορά που εμφανίζεται μία κίνηση, έσω και έλεχστα προοδευτική, έσωβετε: ρώνεται όλλότητα. Το Κομμουνιστικό Κόμμα, η μαρξιστική έθεολογία, όπαγοσόνοντα όσισα, Πρέπει συνεπώς να γίνει ο διαχωρισμός μεταξύ πολιτικής και στρατιωτικής ήγεσίας από την μία με-
ριά και του τουρκικού λαού από την όλλη. Γι' αυτό, όν νόησε να όπεροσώσουμε την χώρα μας ένωστικη της όλλότητας, το όπεροδινισμασ, και του λαρουσ, σου της τουρκικής κυβόνησης, πείσε να τείνουμε ταύτόχρο-
να το χέρι στον τουρκικό λαό. Και για τον λόγο αυτό νόησε να κίνουμε διασώδες ποσώ-
σεις. Έγώ θα έπρεπε ός το σμ-
αίο να προτείνω να γίνει κοινή έκμετάλλευση των κοιτασμάτων πετρελαίου του Αιγαίου από την Ελλάδα και την Τουρκία. Αλλά όή ήταν μία όποια έγκασία για να συμβούν οι έδασι, μία όκο-
νομική αν-όνοσας μεταξύ των δύο λαών. Προσποσώ νομίζω ότι το μέλλον της ελληνικής όκο-
νομίας οπώρεται με το μέλλον της τουρκικής και εύρονα έλλοσώ να όκοσασωσώ μεταξύ των δύο

Τουρκία, Ισπανία, όδα, η Τουρ-
κία όρχει να προόλως έκα-
κλίκας στο Αιγαίο. Πρέπει να πώ-
με ότι στο Αιγαίο βρέθηκε πε-
τρέλαιο. Το πράγμα είναι παρό-
λογο, κομικό, αλλά και τραγικό. Φυσικά, δεν όπρχει Έλλνη που θα δεχόταν την τρεσικωμική ό-
όσοσώδηρο προσώρησ, ό-
κό όδωρος στην Τουρκία. Το Αιγαίο είναι ελληνικό από χιλό-
δες χρόνια και τώρα που βρέθη-
καν κοιτάσματα πετρελαίου θα γίνει τουρκικό. Όλοι οι Έλληνες είναι έτοιμοι να πολεμήσουν έναν-
τιον μιας τόσο προόλησης διε-
δικίας.

98 65

οικονομικών ένα είδος Καναλιού Αγοράς, όπως συμβαίνει μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας: με ένα νομική, πολιτιστική και πολιτική κοινότητα, που θα αποτελούσε τη βάση μιας πλατειάς Βαλκανικής Ενότητας.

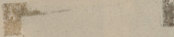
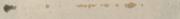
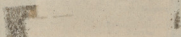
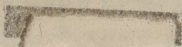
Βασικό είναι να ανοίξουν τα σύνορα και να δημιουργηθούν μεταξύ των Βαλκανικών λαών οικονομικές και πολιτιστικές σχέσεις. Πήγα πολλές φορές στην Σόφια κι' από εκεί σε τρεις ώρες θα βρισκόμουν στην Θεσσαλονίκη. Άδυνατο, όμως, γιατί τὰ σύνορα ήταν κλειστά. Δεν έχει νόημα αυτό. Βέβαια έτσι θεωρηθήσαν από τις Μεγάλες Δυνάμεις τὰ σύνορα μετά τὸ τέλος τοῦ τελευταίου πολέμου, ἀλλὰ ἡ ἐλεύθερη ἐπικοινωνία τῶν ἀνθρώπων και τῶν ἰδεῶν είναι μετ' ἀνεγκλιεστήτα, ἰσχυρότερα μέτρα για τὸν ἑλληνα καὶ τὸν τουρκικὸ λαό. Για ὅλους τοὺς λαούς.

Γιὰ μὲς τοὺς καλλιτέχνες, οἱ ἐμπνεύσεις, οἱ ηγῆς τῆς δημοκρατίας μας, δὲν ἔχουν σύνορα. Τὴ διαφορά ὑπάρχει ὄχι μόνον στις ρομαντικές, ἑλληνικές, βουλγαρικές, πορφικές πολιτιστικές ηγῆς: Ὅσο για τὴς δημιουργίες μας, μὲς σε μετ' τέτοια κοινότητα θὰ ἔχουν μεγαλύτερη ἀνήχησις, Στὴ Βουλγαρία, στὴ Σόφια ἰσχυρότερα, διαπίστωσα ὅτι ἡ ἑλληνική μουσική είναι πολὺ δημοφιλέ: ὅπως ἡ τουρκική μουσική εἶναι δημοφιλὴς στὴν Ἑλλάδα. Δύο

ἐπισημοποιήσῃ Ἕλληνες ἔχουν ζήσει στὴν Μικρὰ Ἀσία καὶ ἔχουν ἐμπροσθεῖ ἀπὸ τὴν μουσική τους. Ὅταν ἦλθαν στὴν Ἑλλάδα, ἔφεραν μαζί τους πολιτιστικές ἀποσκευές ποταμένες ἀπὸ τὴν Τουρκία. Ἐξω κὴ λίγα χρόνια, ἔξ ἄλλου, οἱ τουρκικὲς κινηματογραφικὲς ταινίες παίζονταν στὴς συντακτικὲς αἰθουσὲς μετ' μεγάλη ἐπιτυχία. Σὲ πολλές περιπτώσεις κυ-

κλοφόρησαν τραγῶδες με κλειμένη τουρκική μουσική καὶ με ἑλληνικά λόγια... Τόσους αἰῶνες ζήσαμε μαζί. Κι' ἄρα ἔχουμε ἕνα κοινὸ παρενομοστή, τὸ Βυζάντιο.

Ἐίχα τὴν εὐκαιρία νὰ κάνω συζήτηση μετ' μετ' τέτοια κοινότητα μετ' τὸν Τίτο καὶ μετ' τὸν Τασουάοβιου. Καὶ οἱ δύο εὐχθήσαν εὐνοϊκὰ τὴν ἰδέα καὶ εὐχθήσαν νὰ πραγματοποιηθῇ ἕνα σύστημα ἀνταλλαγῶν πολὺ ἐξυμμετρητικὸ καὶ νὰ ἀρχισθῇ ἀπὸ τὰ ἐμπορεύματα καὶ νὰ φθάσῃ ὡς τις ἰδέες. Τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη ὅμως ἔχουμε τὴν Ἑλλάδα τὸν ἀνεπιμεταρχῆν, οἱ ἀποστολὲς ἐπιθυμοῦσαν τέτοιας ἀνταλλαγῆς. Τότε ἤμασταν ἐξοστὸν Ἕλληνας καὶ ἐκείνοι φοβόνταν ὅτι ἕνας τέτοιος ἀνταρτισμὸς θὰ ἦταν ὁ Δούρειος Ἴππος, πού θὰ προετοιμαζοῦ τὴν ἀσθητικὴ κυριαρχία. Τώρα, μετ' ἀπὸ τὸς ἀνταλλαγῆς καὶ Ζήσοκ, νομίζω ὅτι εἴμαστε πολὺ πὺ ἀρμυκαὶ καὶ ὅτι ἀνταλλαγῆς, ὅπως αὐτὲς πού ἀνεφερα, μποροῦν νὰ ἐξετασθοῦν. Αὐτὸ, ἄλλοιστε εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ καθήκοντα πού ἔχει ἐπιμετρηθῇ ὁ Κομμουνισμὸς.

66

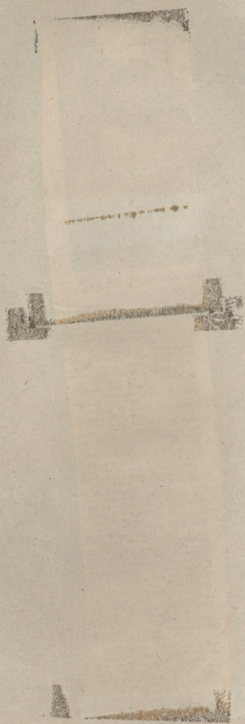
Μα τέτοια ένσημα δεν θα
 φασκόνται αντίθετα με την Ευ-
 ρωπή. Θα εμίστα, όπως το υπο-
 γράφημα τέλειτα ο Καραμαν-
 λης, ο συνδέσμος κρικας μετα-
 Ευ Ειρώνης, Βαλκανικών χωρών
 και λαών της Μέσης Ανατολής.
 Αυτή είναι η θέσμις. Για μας
 διαβρό πρόνομο αποτελεί το γε-
 γονός ότι, λόγω της γεωγραφικής
 μας θέσης, γνωρίσαμε άπανω-
 τές εισβολές. Τώρα μπορούμε να
 παίξουμε τόν ρόλο του συνδέ-
 σμικού κρικου και πιστεύω ότι αυτή
 είναι και η επιθυμία μιας σειράς
 χωρών της Μέσης Ανατολής. Ο-
 τον θροσκώσουν στην Θρωτό, από
 Τελ Άδρι, από Κάρο, άλις ο
 κόσμος εύχεται η Έλλας να έ-
 παίξε αυτόν τόν ρόλο του συνδέ-
 σμικού κρικου, όχι μόνο γεωγραφι-
 κά, αλλά και ιστορικού, που τό-
 σού πολύ παροίξει στην ίδιουγ-
 κασία μας. Οι Έλληνες είναι
 ένας λαός πολύ άνοκτός, που
 μπορεί και πρέπει να αναλάβει
 τόν ρόλο του συνδέσμου μεταξύ
 τών τριών κόσμων: τών Βαλκα-
 νικών χωρών, τών χωρών Μ. Ανα-
 τολής και τών χωρών της Ευρώ-
 πης. με τας άποεις έχουμε τόσες
 πολλές άμοιότητες.

— Οι Άμερικανοί θέ-
 λουν, έβαστα, με κακό μέ-
 τρι προσέγγισμα τούς Έλ-
 λούς και Βαλκανικών χω-
 ρών. Μπορούμε όμως να κά-
 νουμε και τμη σέση, ότι έ-
 να τέτοιο ένδεχόμενο, θα μι-
 σοσάρες μόνο στους Σοβιε-
 τικούς. Γι' αυτός η Έλ-
 λας θα μπορούσε να είναι
 ένα προχωρημένο πιόνι της
 άμερικανικής πολιτικής στη
 ζώνη της διεκς τους επι-
 τρώς.

Όλα εξαρτώνται από τόν
 τρόπο με τόν οποίο έλεγει
 κανείς τη Σοβιετική Ένωσι.
 Αν τίν θεωρούμε χάρη άν-
 τισρατική, τότε μπορούμε
 να δεχθούμε τίν ιδέα ότι,
 φοβόται με τέτοιου είδους
 σύνδεση. Αντίθετα, αν τίν
 θεωρούμε χάρη προοδευτική
 που έκει έμπιστοσύνη στον
 εαυτό της, τότε πιστεύω ότι
 τά πράγματα παρουσιάζονται
 διαφορετικά.

Ανεμφοδύπτο είναι ότι η
 Σοβιετική Ένωσι έχει έμπι-
 στοσύνη στον εαυτό της, άλ-
 λά νομίζω ότι ταυτόχρονα έ-
 χει με τάση πός τόν άποιο-
 νισμό. Μετά τις άπόλειες
 που ύπεστη, μετά τίν καπι-
 ταιστική κύκλωσι, τις εσο-
 στικές επιθέσεις, η Σοβιετική
 Ένωσι έχει τίν άίσθησι ότι
 έχει προσφέρει πολλά χωρίς,
 σε άντάλλαγμα, να παρέ-
 όρηται. Οι Σοβιετικοί έκαμαν
 τήν επανόστασι, πριν πε-
 νήντα χρόνια και ο μέσος πο-
 λιτης θέσκει ότι δίνει πολλά
 για τίν άμνο και τή σθένεια
 τών λαών που άνηκόνται,
 σε σπρος του διοικητικού του έ-
 παίδου.

Λατίνια 10'

28

67

181

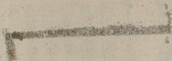
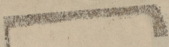
Υπάρχουν τώρα αρκετά λόγια για τους όσους ή Σοβιετική Ένωση θα ήταν κάπως αντίθετη σε μια Βαλκανική Ένωση στην οποία θα άνηκε και η Ελλάδα. Οι καπιταλιστικές χώρες χρησιμοποιούσαν πάντοτε την τακτική της επίθεσης έναντιον της για να σαμποτάρουν και να καταστρέφουν τον σοσιαλισμό. Βρίσκεται συνεπώς σε θέση να πει: "Η Γαλλία π. χ., μετά την μεγάλη Έπανάσταση αντέδρασε κατά τον ίδιο τρόπο: φοβόταν το κάθε τι που έρχόταν από το εξωτερικό. Δυστυχώς όμως, μια τέτοια συμπεριφορά δημιουργεί αντιδραστικό κλίμα. Κατ' αρχήν μια σοσιαλιστική προοδευτική χώρα σταρίζει την πολιτική της στην διατήρηση της πρωτοβουλίας. Και έτσι, η Σοβιετική Ένωση δικαιολογεί τις σχέσεις της με την φρανκική Γερμανία: πρέπει, όπως πάντα να έχει σχέσεις με τις άλλες χώρες, ακόμη και με τις αντιδραστικές. Έπιπλέον, μια που είναι πρόδυνη, μπορεί πάντοτε να ελπίζει ότι θα μπορέσει να δώσει τις λαϊκές μάζες.

Πάντως, πιστεύω, ότι στον τομέα αυτό, οι σοσιαλιστικές χώρες το έχουν παρακάνει λιγάκι. Έκαναν λάθη, που όμως οι άνοστασιακοί καταδικάζαμε. Έτσι, π.χ., το γεγονός ότι ένας Βούλγαρος ύπουργός έκανε επίσημη επίσκεψη στην Ελλάδα, το ότι είδαμε αυτό που ονομάζαμε "επίσκεψη της ντροπής", πήγαμε πολύ.

Την ημέρα που μόλις γι' αυτή την επίσκεψη δρισκόμουν στην αίθουσα της Μπαλιτέ στο Παρίσι, ανάμεσα στον Ζώρζ Μαρσάλ και στον Ζαν - Ζακ Σερζόν - Σρεμπέρ. Έπίσημα δρισκόμουν εκεί, με την ιδιότητα του προέδρου του Πατριωτικού Μετώπου.

Όταν ανέβηκα στο όχημα, καταδικάσα αυτή την επίσκεψη. Από εκείνη, μάλιστα, τη στιγμή άρχισαν οι δυσκολίες μου με τους Γάλλους κομμουνιστές. Ο Ζώρζ Μαρσάλ με κατηκνισε και έβλε ίσως δικαίωμα, γιατί δεν τον έβκα κατατοπισει πριν πάρω το λόγο. Ή αλήθεια είναι ότι την τελευταία μόλις στιγμή έβκαμε μάλει την είδηση.

Καταδικάσαμε και άλλες ενέργειες των σοσιαλιστικών χωρών, την κατασκευή ενός σταθμού παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στην Ελλάδα, και ακόμη τη συμμετοχή της Σοβιετικής Ένωσης στους Πανεπιστημιακούς Αγώνες στίβου, που έγιναν στην Αθήνα. Τον χρόνο εκείνο η Ελλάδα ήταν η οργανάτρια χώρα. Το Στάδιο όπου θα διεξάγονταν οι αγώνες είχε χρησιμοποιεί για στρατόπεδο, όπου οι ανταγωνιστές είχαν συγκεντρώσει τους κομμουνιστές, που είχαν συλλάβει τη νύχτα της 21ης Απριλίου 1967. Και η σοβιετική ομάδα δεχθήκε να λάβει μέρος στους αγώνες και μάλιστα να παραλάβει με επικεφαλής την κόκκινη σημαία, μπροστά στον τοίχο Παπακόη. Οι Γερμα-

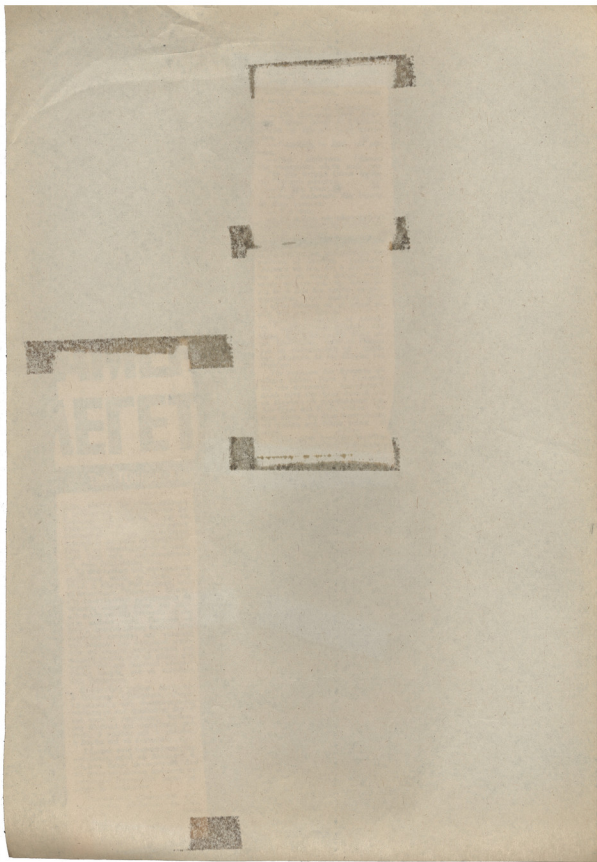
νοι θάλασσι τουλάχιστον άρ-
νήθηκαν. Αυτό το λέω έχω
γραφειοκρατία. Οι Σοβιετικοί
Έχουν σαν άρχη τους να με-
τέκουν αυστηρικά στους
Ολυμπιακούς Αγώνες, γιατί
για πολλά χρόνια ήταν
έξω από την Ολυμπιακή κί-
νηση. Η συμμετοχή τους εί-
ναι μία κατάκτησή τους και έ-
τσι είναι πάντοτε παρόντες.
Έχουμε τη γνώμη ότι έ-
πρεπε το Προεδρείο του Ά-
νώστου Σοβιέτ να άποφαι-
σάι να κάνει εξαίρεση για την
Έλλάδα, δέν τό έκανε. Ρου-
τίνι: "Ισως, νομίζω όμως ό-
τι πρόκειται πρό παντός για
γραφειοκρατία. Δύσκολα πάν
δέχεται κανείς.

Πάντως, δύσκολα μπορεί καν-
είς να θάλασσι μια άκρη. Οι Σο-
βιετικοί γνώριζαν ότι ή χώρα
είχε δυσκολίες με τους Άμερι-
κανούς και είχαν ίσως την πρό-
θεση να επηρεηθούν από αυτό
πρός όφελος του έλληνικού λα-
ού. Γνωρίζαν ότι ο Παπαδόπου-
λος είχε άπατήσει να φύγουν ό-
λοι οι πράκτορες της ΣΙΑ από
την Έλλάδα, ότι άρχισε να έφαρ-
μόζε δική του πολιτική, μάλλον
φιλοραβική και φιλοβαλκανική,
και ότι ίσως ήταν ο πρώτος
που είχε προσκαλέσει τον Τσαου-
σέσκου.

Όταν συνάντησα τον Τσαου-
σέσκου, μου είπε ότι είχε πλη-
ροφορίες, σύμφωνα με τις ό-
ποιες οι συνταγματάρχες έπι-
θυμούσαν να άποκαταστήσουν
σχέσεις με τις σοσιαλιστικές
χώρες. Έπρεπε λοιπόν να έρ-
χόταν την πρόσκληση. Ήθελε να

δέν ήθελε ο Παπαδόπουλος να
κάι πολιτική άνομιγματος; Ό-
ταν θρικόμουν στη φυλακή,
έξω μήνες μετά τό προέικότη-
μα, ένας από τους συνταγμα-
τάρχες ο Λαβιός που ήταν γε-
νικός γραμματέας του όπουρι-
γίου δημοκρατίας Τάλας, ήλθε
να με έρω και μου είπε: "Ά-
κουσε με, δέν είμαστε πράκτο-
ρες των Άμερικανών. Δουλε-
ύουμε για αυτός, αλλά στην
πραγματικότητα ήμεis τους
έκμεταλλευθήκαμε. Επιδόλα-
με τό καθεστώς μας με τον
πρωταρχικό σκοπό να κτηλή-
σουμε την έλληνική όλιγαρχία,
να γκρεμίσουμε τό θρόνο και
να ρίξουμε τους Άμερικανούς
στη θάλασσα. Πρέπει όμως αύ-
τό να γίνει με τρόπο, γιατί μας
παρακολουθούν. Με τό ποιοι
μικρό στραβοπάτημα, θα μας
έξοντώσουν. Γι' αυτό ήλθα να
σε δω. Έχουμε τη γνώμη ότι
σε μπορείς να μας βοηθήσεις, να
μας φέρεις σε ένοψη με τους
Σοβιετικούς, γιατί και αυτούς
τους χρειαζόμαστε. Μου πρό-
τεινε, λοιπόν, να διαπραγμα-
τευθώ μια συμμαχία με τους
Σοβιετικούς και σε αντίλλα-
για θα με άπελευθέρωνε. Φυ-
σικά, δέν τον πίστευα. Εδώ-
λο ήταν, θρικόμουν στη φυλα-
κή και όλη αυτή ή μέλδρα
ήταν για να μου οτιση παγι-
σει. Κι' όμως όφελισ να πώ
ότι μου σώθηκε ελκρινής. Δέν
μού ζήτησε να κάνω καμιά
δήλωση ούτε καμιά άλλη πα-
ραχώρηση. Ήταν, κατά πάσα
πιστότητα, της σχολής του
Καντάρι.

Μένο όμως με την παιδεία-
ση, ότι κατά έάθος οι συντα-
γματάρχες μας δέν ήταν τίπο-
τε άλλο από Άμερικανοί πρό-
κτορες. Και ο Νάσερ έίθετα
ήταν συνταγματάρχης δέν ή-
ταν ούτε προεδρευτικός, ούτε
κομμουνιστής, αλλά έφαινε
μια πολιτική όπερ του αίγι-
πτακού λαού. Για την έδαση-
μα, τουλάχιστον. Ο Νάσρ ενόλ-
ησαν ένας στρατηγός, που σε
μια όριμένη περίοδο άκαλού-

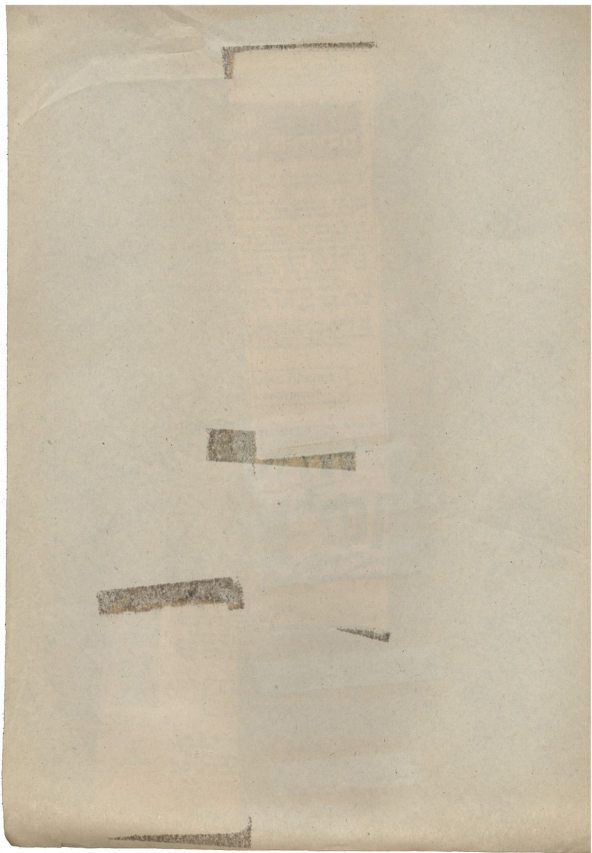
ήταν προεδρευτική πολιτική. Ο Μπουμπουλίαν είναι αυταγματάρχης... Για μας, ο Παπαδόπουλος ήταν ένας πράκτορας. Πήγα στη Μόσχα κι' έπαιξε ρόλο να έξηγησω ποιοι ήταν οι Έλληνες αυταγματάρχες, να αποδείξει τη διαφορά που υπήρχε ανάμεσα στο Νάσερ και ο' αυτούς, να αποδείξει ότι η χούφτα δεν ήταν, παρά ο καρπός της αμερικάνικης πολιτικής και δεν είχε καμιά επαφή με τις λαϊκές μάζες. "Αν τοποθετήσετε έστω και ένα ρούφι ο' αυτούς, θα 'γιναι χαμένο", τους έλληνα. "Εκείνοι έδλεπαν διαφορετικά την κατάσταση. Η ανάλυσή τους ήταν διαφορετική".

Είμαι οστόσο πεπεισμένος ότι οι Σοβιετικοί ποτέ δεν είχαν την πρόθεση να συνεργασθούν με τους δικτάτορες, αλλά πίστευαν ότι ήταν δυνατόν να βοηθήσουν τον ελληνικό λαό έναντιον των φασιστών, περνώντας μέσα από τις εσωτερικές αντιθέσεις της δικτατορίας. Μόνο που τη στιγμή εκείνη άρνούταν να συζητήσουν μαζί μας. Γι' αυτό σήμερα θρίσκουμε σε διάσταση με τα δύο κομμουνιστικά κινήματα και οι σχέσεις μου με τη Σοβιετική Ένωση και το διεθνές κομμουνιστικό κίνημα είναι τεταμένες. Η ιστορία απέδειξε ότι είχαμε δίκιο, όταν λέγαμε ότι οι αυταγματάρχες ήταν απομονωμένοι, καταδικασμένοι. Οι Σοβιετικοί ίσως να είχαν σκεφθεί ότι μπορούσαν από πλευράς τακτικής να προκαλέσουν ένα είδος νασιρισμού στηρίζόμενοι σε μία μερίδα του στρατού. Να επαναλάβουν, δη-

λαδή την ιστορία της Αγγλίας. Στην Αγγλία, σε μία εποχή, οι Σοβιετικοί βοηθούσαν το Νάσερ, ο οποίος πολεμούσε τους κομμουνιστές. Ο Νάσερ στα μάτια τους αντιπροσώπευε τον αγροτικό λαό έναντιον του ιμπεριαλισμού, άκλημ και όταν έστελνε στη φυλακή τους ηγέτες του λαϊκού κινήματος. Πιστεύω, ωστόσο, ότι μακροπρόθεσμα έπρόκειτο για έναν κακό υπολογισμό, γιατί στο τέλος ο αγγλικός λαός άρχισε να σκέπτεται ότι οι Σοβιετικοί έκαναν τη δουλειά τους παραβιάζοντας την πολιτική ήθική.

Δεν μπορεί να διαχωρίσει την πολιτική στρατηγική από την πο-

λιτική ήθική, εκτός αν πείσει στον μακροθεσμό, στις όποιες πολιτικές μονοθερίες. Οι κομμουνιστές αγνωστές έμφορούνται από μία πολιτική «πίστη». Πρόκειται για ήθικους ανθρώπους, που δεν ενεργούν μόνο με την λογική. Αντίθετα, κομμάτι φορά, συμβαίνει να ενεργούν και έναντιον της λογικής. Έτσι, όταν, στην αντίσταση ή στον εμφύλιο πόλεμο ή ακόμη στον άγριο έναντιον της χούφτας, θροκόμασε στη φυλακή, ή ήμιστε καταδικασμένοι σε θάνατο, μας πρότειναν να απογράψουμε «ήθικωμετανοίας», με οπύλλογμα την απελευθέρωσή μας. Οι Έλληνες αγνωστές, κομμουνιστές, ποτέ δεν υπέγραψαν κι' έμειναν πιστοί ως τον θάνατο. Από μία άποψη ήταν ανών να πήγαιναν κόντρα στη λογική, γιατί η αντίσταση έχανε έτσι ανθρώπους οέλιος. Κιόρτζι, όμως, στην ήθική, κά τέρτα χει αυτο-γονάκια με τέρτα.

600 20

Για μας, τους Έλληνες, ο άδικος εναντίον της δικτατορίας ήταν πρόβλημα ηθικό. Έργότες ή αγρότες, πάντοτε είχαμε ζήσει σε απόσταση ύπστασης. Πάντοτε είχαμε ένα χειροφύλακα για να μας επιτηρήσει, μια βελιά πολύ δυνατή για να μας καταπιέζει. Τότε, Λαϊκόν, ποιά ήταν ή διαφορά ανάμεσα σε μια συνταγματική δεξιά και στη χούντα; Δεν ήταν θέμα ποσοτικής, θέμα ποσοτικό. Άντιβτα, για πρώτη ίσως φορά, οι άστυνομικοί είχαν πάρει διαταγές να μην κάνουν κατάχρηση της έξουσίας τους. Μάλιστα, θα μπορούσαμε ίσως να πούμε ότι, σε ένα άδραγμα βαθμό, θριαμμένο λαϊκό στρώματα που πάντα ήταν κάτω από έλεγχο, με τους συνταγματάρχες είχαν αρχίσει ν' ανασταίνουν. Όχι, ήταν υπόθεση ποιοτική. Οι δικτάτορες τοί '67 άρριονταν σε άλλο επίπεδο, στο επίπεδο της ντροπής, με την όποια εκέπασαν τον ελληνικό λαό. Άκόμα και έν ο Παπαδόπουλος έφερε μεγαλύτερη εύμερσία, πάλι δεν θα τον θέλαμε. Για μας αυτό θα ήταν ντροπή. Και πρέπει να αναπληρωθούμε ότι ένας ολόκληρος λαός ακριπτόταν έτσι (έκτος θέσει από τον Ίνωση και μερικούς άλλους, που επηρεσλήθηκαν από την τραγωδία για να κερδοσκοπήσουν). Στην ζωή του ανθρώπου έρχεται μια στιγμή στην όποια ο ύπαλογομός σταματάει και στην όποια κυριαρχεί ή ήθική του υπόστασης που ένκαταστά όκόμη και την λαγική. Έπί έντο χρόνο, οι Έλληνες ζούσαν πέρα από την λαγική, πέρα από τους ύπαλογομούς και θα θέλαμε να ασόταν όλοι αυτή την θέση, αυτό τό ένικό πένθος. Μερικοί πιστέψαν, εδώ κι εκεί, ότι έσο-

κολοβόσε όλοση ή έποχή των απολογισμών. Ο λαός τους καταδικασε.

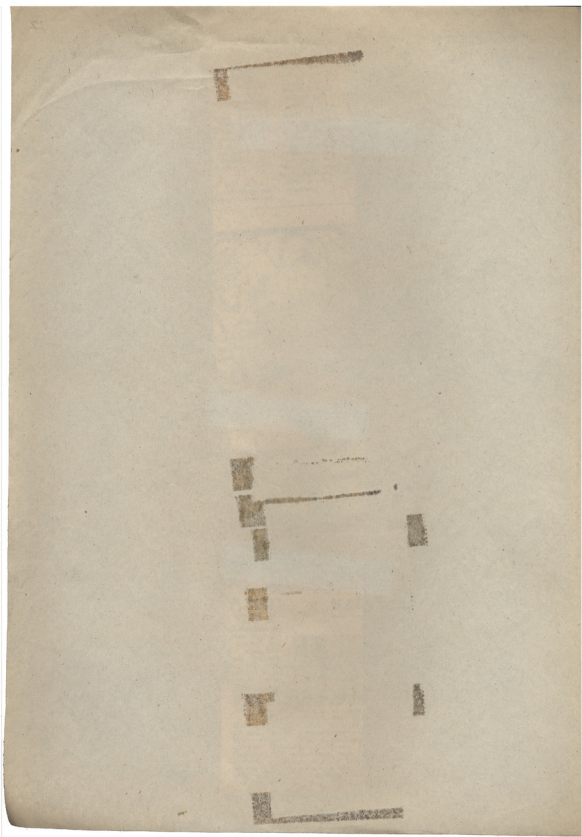
— Μπορούμε μήπως να πούμε ότι ή αντίθεση μετα-

Εν ελληνικό λαό και χούντας θυμίζει την άναμέτρηση Κρέοντος και Άντιγόνης; Θα κάναμε μεγάλη τιμή στην χούντα. Άσται ήταν ακυλό. Ό

Λαϊκίας 10'

Κρέων ήταν μια προαιωνόκτητο. Είχε πάρει την έξουσία από την πόλη. Ήταν ή λαγική, ένά ή Άντιγόνη ήταν ό θεός νόμος. Μά μονάχα σύγκρα μπορεί να γίνει με τον Παπαδόπουλο. Ήταν ό ακυλος. Ήταν ό κλέφτης. Μία ντροπή για όλους μας. Οι Έλληνες είχαν πολλές τραγικές εμπειρίες. Ή εμπειρία των συνταγματοκόων δεν ήταν με έξαιρεση άδύο που την κάνει να δια-

φέρη από τις άλλες είναι ή ντροπή. Ο Παπαδόπουλος είναι ένας άνθρωπος που τόλμησε να μας πει: «Είθε άρρωστοι». Κατένας, ποτέ μέσα σε δυό χιλιάδες χρόνια, δεν μας είχε πει έν τέτοιο πράγμα. Ούτε ό Χίτλερ ό όποιος ήταν εισέβαλε στην Έλλάδα μας είπε: «Σεξ θυμώδα». Οι συνταγματάρχες ήταν οι μόνοι που μας περιφρονούσαν.

41/41

Λεγεται 10'

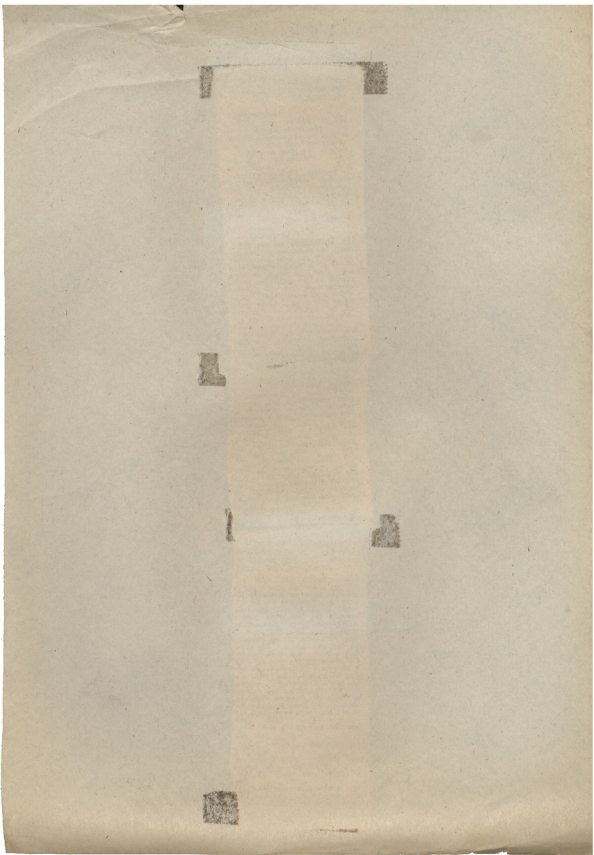
— Στις 21 Απριλίου 1967, ένας λαός που ανα-
ζητούσε την δημοκρατία,
σημαίνει από ένα πραξι-
κόπημα και μία φασιστική
χούντα. Αυτό συνέβη στην
Ελλάδα. Τον Αύγουστο του
1968, τάνες υπετασσούν,
εξουλατοίουν, είπαν. Ένα
λαός, που λάτρευε την έλευ-
θερία. Αυτό συνέβη στην
Τσεχοσλοβακία. Είναι δυ-
νατή μία σύγκριση,

Υπάρχουν πολλές ομοιότητες
άλλα και πολύ μεγάλες διαφο-
ρές. Στην Πράγα, πρώτο - πρώ-
το έθεσαν αντιμετώπιες δύο αν-
τιλήψεις για τον σοσιαλισμό, μ'
όλο που ή με από αυτές χρησι-
μοποιήσε την δια για να επη-
λύ τις απόψεις της, γεγονός που
κατακρίνεται. Οι Σοβιετικοί φο-
βόνταν. Θεωρούσαν ότι οι Τσεχο-
σλοβακοί είχαν καταλήθει από
τον ρεβιζιονισμό και ότι ετοιμά-
ζονταν να κάνουν το πρώτο βή-
μα προς την επιστροφή στον κα-
πιταλισμό. Πάντως δεν μπορούμε
να πούμε ότι η θραδα, που κυ-
βερνά σήμερα την Τσεχοσλοβα-
κία άποτελείται από πρόκτορες
της Γο-Γκε-Μπλ. ενώ οι Πανα-
βόνοις, Τυρινόους και οι άλλ.

Αι δεν ήταν παρά πένη από γέ-
νια της ΣΙΑ. Ήταν επίσης θα-
σωντές και ληστές χωρίς κα-
μιά έφορη με τον ελληνικό λαό,
ενώ ο Χουάο και η θραδα του
αντιπροσώπευαν μία άλλη κομ-
μουνιστική παραταξί. Λείπουν ό-
μως ακόμη πολλές πληροφορίες
και δεν έχει μελετήσει το πρό-
βλημα σε βάθος. Νομίζω ότι σε
άλλες τις ανατολικές χώρες ύ-
πάρχει μία αντίφαση που θα λυ-
θεί από η γρήγορα και που θέ-
τει αντιμετώπιους τον γρασεισορ-
τικό δογματισμό με τις μόδες. Ή
αντίφαση αυτή άρχισε να λύνεται
στην Τσεχοσλοβακία και τα γενο-
νάς αυτά άναρχους τις άλλες

σοσιαλιστικές χώρες, που συ-
βαινται άμισωτές αντιφάσεις.
Αυτή είναι μία έλλειψη για την
επέμβαση των στρατευμάτων του
συμφώνου της Βαρσοβίας. Δεν
έξρω αν ύπάρχει και άλλη έλλει-
ψη.

Αυτό, που με κάνει να λυπό-
μαι είναι ότι το 1988 είχα πει-
σθεί ότι άρχιζε ένα νέα σοσιαλι-
στικό πείραμα. Το πείραμα κα-
τεστάλη από μία έννη επέμβαση.
Αυτό είναι άπαρόδεκτο. Είμαι
έναντιον κάθε έννης επέμβασης
έτσι και αν πρέπει να γίνει χω-
ρίς την χρησιμοποίηση βίας. Δυσ-
τυχώς ύπάρχουν σύντροφοι που
ακρίνεται ότι αν ο σοσιαλισμός
περιέρχεται σε δύσκολη θέση ό-
κλιμα και είναι ο «κίνδυνος» προέρ-
χεται από τους ίδιους τους άν-
θρώπους που τον οικοδομούν,
με άδελφή χώρα έχει το δικαίω-
μα και το καθήκον να επέμβει.
Τον Αύγουστο του 1988 άρικό-
μων θέ κατ' όσον περιορισμό
στό Βοσάφι και άναρχοίους
γιατί παραπροβόνταν άρισμένες
ύπερβολές, ιδιαίτερα στις άημέ-
ρες συζητήσις. Ύπάρχον θέ-
σια σύντροφοι με σωστές αντί-
λήψεις άλλα φοβόντουσαν ότι ύπάρ-
τει και κούρας που παραπροβόν
από πρόκτορες. Άντες ήμεις

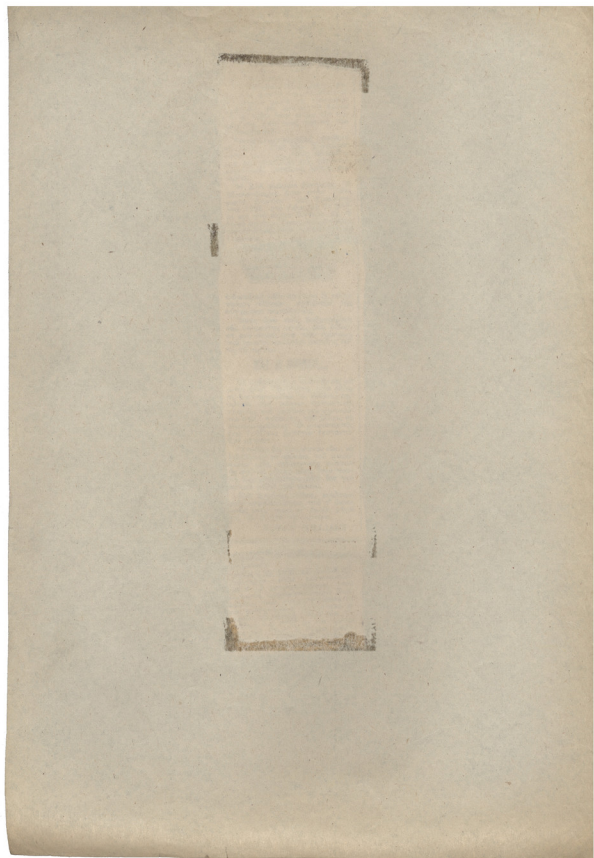

132
 πριν από την επέμβαση στην Πρά-
 γμα, ο σοβιετικός ηγεστής της
 λέει να με έπικρατούσε και ουχίτη-
 σαις για την κατάσταση. Με δια-
 βείβαισε λέγοντας: «Ελέγχουμε
 την κατάσταση». Αν όμως αυτή
 έκφυλλοσε, αν παρατηρηθεί κανέ-
 να άνοητο ή κενό σημείο, είχατε
 έτοιμο για να αντιδράσουμε».
 Εγώ ήμουν αυτός που άνοιχα
 ταυτόχρονα και των Ιμπεριαλιστών.
 Για μένα η ηγεσία ήταν πάντα
 από όλα, ήταν η μοναδική έγγυη.

133
 α, για την νέα μας Πατρίδα
 ότι οι φιλελεύθεροι ουχίτησες
 την ώρα της μάχης θα μας άδη-
 γούσαν στην ήττα. Μήπως όμως
 κι' εγώ ο ίδιος έχω ξεπεραστεί;

Το 1988 η Τσεχοσλοβακία είχε
 κι' άλλος πραγματοποιήσει την
 σοσιαλιστική επανάσταση και έρ-
 μαινε σε ένα νέο στάδιο, μέσα
 μου όμως υπερίσχυε οντανακλα-
 στικό ή σκεπτι του ορθόδοξου
 κομμουνιστή που ήμουν τότε. Ο-
 σπάζω και αρχίζω ήμουν έβρα-
 νισαν της σοβιετικής επέμβασης.
 Όταν ο Παπαδόπουλος έστειλε
 έναν από τους στρατηγούς του
 στο χωριό μου για να πάρει δη-
 μόσια θέσει έναντι της επέμβα-
 σης, δεν έκανα φυσικά καμιά
 δήλωση, απαντώντας ότι ήμουν
 μου έβρανον τα δημοκρατικά
 τόνικς Γεγονός που δεν μ' έπιά-
 διες άργότερα να εκφράσω κα-
 θορά την γνώμη μου, σε ένα ό-
 νό το θιάβλο μου, πράγμα που
 με έκανε να μπει στον κατάλογο
 των «προδοτών», με μεγάλη πε-
 νία, στην καρδιά της Πράγας. Αύ-
 τό μου τώ είχε ο Σαντήγκο Κορ-
 ρίγιο. Και τώ δικό του όνομα βρι-
 σκόταν στο άνοητομένο πανό.
 Μερικοί είχαμε γίνει έχθροι του
 τσεχοσλοβακικού λαού για τον
 μοναδικό λόγο ότι διακυμνηθή-

134
 καμε η εκφράσαμε άμετάλητα
 για την ακομωότητα της επι-
 βίωσης. Αυτό δεν σημαίνει ότι
 δεν είχα πεπεισμένος ότι υπάρ-
 χουν πολλές διαφορές παρά τα
 κοινά σημεία, ανάμεσα ο αυτό
 που έγινε στην Ελλάδα το 1967
 και στο τέλος που έλασε η «Α-
 νταί της Πράγας».

Η ΤΕ ΓΚΩΑ & ΚΑΡΑΜΑΝΑΝΕ

Ι Δ Ι Α Ν Α Χ Η

Ο ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΥΣΟΣ ΠΟΝΗΡΑΣ
 ΜΙΚΡΟ

~~Ο ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΥΣΟΣ ΠΟΝΗΡΑΣ~~

"Ηλιος & Πρώτος Άθλια ή Πρώτη
 Μίκρι & Έκατομμυριοστός
 Είναι εκατό χιλιάδες
 και άλλες εκατό
 και εκατό άλλες χιλιάδες άθλιος
 και ούτω καθ' ἑξῆς
 Έως τῆ συντέλεια τοῦ κόσμου.

λεψίας 10'

~~Ο ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΥΣΟΣ ΠΟΝΗΡΑΣ~~

~~Handwritten text, possibly a signature or name, appearing as a dark, illegible scribble.~~

Handwritten text, appearing as a dark, illegible scribble.

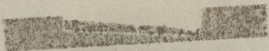
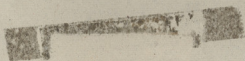
~~Handwritten text, possibly a signature or name, appearing as a dark, illegible scribble.~~

20 Απριλίου 1975. Αλεξανδρούπολη, τελευταία πόλη πριν από την Τουρκία. ~~Κατά~~ Στην πόλη υπάρχει στρατιωτική φρουρά. Κάτι ξέρει ο Μίκης Θεοδωράκης, μισό που έκανε τη στρατιωτική του θητεία εκεί, το 1949, αφού "αναμορφώθηκε" πρώτα στη Μακρόνησο. Ο λοχαγός του ήταν φιλόμουσος και στην άρχη ο Θεοδωράκης δεν περνούσε άσχημα. Αίχμη όμως μερικές φορές ξητάσε ο φακέλος του. "Άρχισαν πάλι οι τιμωρίες, το κραιναρχέτο και οι άπειλές, να τον στείλουν πίσω στη Μακρόνησο

— Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα, από το Παρίσι, το 1960, ο Μίκης Θεοδωράκης, έγινε προοδευτικά στο πολιτικό και στο μουσικό προσκήνιο, προς μεγάλη κατάπληξη του καθεστώτος, αλλά και άρισμένων φίλων του.

— Άρχισα το 1960, μέσα στο σκοτάδι, μέσα ο "να φοβερά σκοτάδι, πνευματικά, πολιτιστικό και πολιτικό. Έβινα συναυλίες και αυτό δεν ήταν εύκολο, λόγω των διώξεων. Δέκα μόλις χρόνια είχαν περάσει από τον εμφύλιο πόλεμο και οι

πίσεις της άσκησης και του στρατού ήταν ισχυρές. Η πρωτοβουλία μου, οι συναυλίες μου, δηλαδή, που ήταν σε μεγάλο βαθμό πολιτικοποιημένες, ήταν μία από τις πρώτες μουσικές εκδηλώσεις που γινόντουσαν τότε, μετά από τα φοβερά χρόνια του εμφύλιου πολέμου.

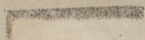
Βρισκόμαστε στην Πελοπόννησο και μια μέρα μερικοί φοιτητές ήλθαν να με συναντήσουν. Έπαιρνα τόν καφέ μου, μόνος, στην παραλία. Ήρθαν δέπια μου και μου είπαν: «Χάες το δρόμο, παρακολούθησμε τή συνάντια σου και θεωρούμε, δτι αυτό πού κάνεις δέν είναι μουσική, αλλά πολιτική. Πολιτική, πού μάς αφορά όλους. Άντικειμενά διάφορα κόμματα, στό πρόσωπό σου δημοσ άνεγνωρίζουμε τόν εκφραστή μας. Γιατί δέν αναλουθάνεις μία πολιτική πρωτοβουλία;». Τούς απάντησα, ότι ήμουσ στην διάθεσή τους, αλλά εκείνοι έπρεπε να κάνουν τό πρώτο βήμα. Όχι εγώ. Ό ρόλος μου είναι να σπέρνω. Ήταν τό 1962. Άρχισαμε να κάνουμε συνεδριάσεις και έτσι γεννήθηκε ή Διακήρυξη τής Άθήνας. Ή Διακήρυξη εξέφραζε ένα πολιτικό - πολιτιστικό κίνημα, καθαρά τοποθετημένο στην άριστερά, αλλά έξω από όλα τά υπάρχοντα κόμματα. Πολύ γρήγορα, τό κίνημα αυτό πήρε μία άνεληστη διάδοσή Παλαιά στελέχη τού κόμματος, πού ήταν άδειοιοιοι, εξόριστοι και είχαν σχηματίσει μία πολιτική ομάδα ήλθαν να μάς συναντήσουν και να πάρουν έπασή μαζί μας. Ύστερα, ήλθε ή σειρά τών αξιωματούχων τού ΕΛΑΣ, πού είχαν ιδρύσει μία λέσχη... Έτσι, χιλιάδες άνθρωποι έξω από κόμματα ήλθαν κάτω από τή σημαία τού Μανιότιστου τής Άθήνας. Ή ΕΔΑ, πού ανησυχούσε από τόν συναγερισμό αυτό, μάς έστειλε τότε έναν άπιστολμένο πού ήταν στην άρχή πολύ σκληρός και μάς κατηγορήσε ως διασπαστές και παρασείς μέσα στις δυνάμεις τής άριστερας. Ταυτόχρονα, όμως, πρότεινε τόν διάλογο, και αυτό ήταν τό λιγώτερο πού θέ μπορούσε να κάνει, γιατί ήμαστε πολύ βεντικοί. Χιλιάδες άνθρωποι είχαν οργανωθεί μαζί μας και δεκάδες χιλιάδες συμπαθούντες ήταν έτοιμοι να μάς ακολουθήσουν. Ό διάλογος λοιπόν άρχισε σέ ένα πολύ άμηλό επίπεδο. Ήμουναι δ μοναδικός άντιπρόσωπος όλων τών άνεξαρτήτων πού ήμαστε. Από τήν άλλη μεριά ήταν οι Γκλέκος, Μπριλλάκης και Κύρκος, οι ήγέτες τής ΕΔΑ. Έκείνη άκρίβεια τήν έτοιμή έξοδωση ή ύπόθεσι Λαμπράκη. Ό Γοργώδης Λαμπράκης, βουλευτής τής ΕΔΑ, ήταν φίλος μας.

Βρισκόμουν στην Άθήνη δ τόν έσπερος ή άπόδειξη, και πήν έμμοδα από ένα τηλεφώνημα τού Μπριλλάκη. Ή πρώτη μου άντίβραση ήταν να άπαντήσω: «Φεύ για άμους για τήν Θεσσαλονίκη». Κι εκείνος μου είπε άμέσως: «Άρνω πρώτα από τό γραφείο τού κόμματος». Πραγματικά, ή ΕΔΑ είχε άποφασίσει να στείλβ στην Θεσσαλονίκη μία έπιτροπή για να εκφράσει και πάλι τήν συμπαράσταση τής σών Λαμπράκη, να παλιώσει τήν συγκίνηση τών προοδευτικών τής πρωτεύουσας, τής Βαρκελώνης, Ελλάδος και πρό ησε-

25

Λευγίζ

Και ο Ντενι Μπουρζουαί διαγγείλει :

...τος για να πάρει την κατάσταση
 στο χέρι της Έτσι λοιπόν,
 αν ο Μίκης Θεοδωράκης επέ-
 μενε να πιάει στην Θεσσαλονίκη
 του ξεσηκώνεται πρωτίστως θα
 ήταν να πηγαίνει μαζί με τον
 Μανώλη Γλέζο, τον Γιάννη Ρί-
 τσο και ένα δικαστή, που άνα-
 χωρούσαν το ίδιο βροδο. Έτσι,
 άλοι μαζί θα έπαιρναν μεγαλύτε-
 ρο θόρος μπροστά από γεγονό-
 τα και οι ενέργειες του θα ήταν
 πιο άφελιμες. Μπορεί, άστόσο
 να πει κανείς, ότι στο μισό δε-
 κριμέντων ηγετών της ΕΔΑ επι-
 κροτούσε ή σκέψη ότι περί-
 όλο έπρεπε να πλαισιωθεί ο ψη-
 λός αυτός συνάδελφος, γιατί κα-

...νικός δεν ήθελε η μπορούσε
 να κοιτάξει την έπρεπε, επίσης,
 να φέρει στο δικό του μονό-
 χρο χέρι η κληρονομιά του Λαχ-
 πράκη. Αυτό όμως, δεν ήταν εύ-
 κολο.

Ο Γλέζος ήταν ένας ηγέτης
 πολύ δημοφιλής. Το ίδιο περι-
 που και ο Ρίτσος, γνωστός για
 την φροσύνη του στο προεδρι-
 τικό κίνημα και για την ποιότη-
 του. Όταν, άστόσο, το πλήθος
 τους είδε να εμφανίζονται, ό-
 νότερα το πρωτόκολλο και μό-
 νο ένα όνομα είχε στο στόμα:
 Μικής.

Φόρασε μαζί, μέγαρο στο Ι-
 διο Ενενοδοχείο, αλλά οι υπεύθυ-
 νοί της έθιμοποιίας ήθελαν να
 δείξουν ότι ύπρχε μία διαφο-
 ρά όνάμεσα στους ηγέτες και
 σε μένα. Έτσι, π.χ. στις διοδη-
 λώσεις ή έδωχ μου ήταν πίσω ό-
 νό τους άλλους. Η άκρην, το
 βροδο, μετά τις συγκεντρώσεις
 γεροδεμένα παιδιά συνόδευσαν
 τους ηγέτες του κόμματος στο
 το Ενενοδοχείο (πρέπει να πού-
 με ότι είχαμε μόνιμα μπροστά
 μας την αιμορραγία των Δολοφώ-
 νων, που ό κρατικός μηχανό-
 σμός την προστάτευε και την
 διαβάσει χωρίς την παραμικρή
 ντροπή). Έμεινα, όμως, με δια-
 νων να κυριεύω μόνος στο Ενε-
 νοδοχείο. Αίσιος ήταν ένας συμ-
 πληρωματικός τρόπος για να
 δείξουν ότι δεν ήσαν ένας ό-

...της οικίας
 ... τους επιτόκιος του κόμ-
 τος.

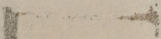
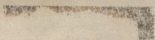
Ο Λαοκρατικός κινήθηκε την
 Τετάρτη. Επί τέσσερις ήμέρες
 έγινε ό,τι ήταν δυνατό να γίνει
 για να αυξηθεί μάταια όμως. Την
 Κυριακή άπορολοήθηκε να ό-
 φαγεόλου άλλες οι σιακεύες,
 που δεν μπορούσαν άλλον να
 τον συγκεντρώσει τεχνικά στη
 Σία Πύλην την Δευτέρα.

(Απόμνημα)
 Θεοδωράκης:

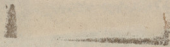
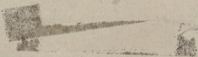
...Διο όντιότες άπομνημα δια-
 πλάστηκαν για την κηδεία. Το Κι-

...νισε των Άνευόρτητων, με επί-
 κεφαλή τον Μίκη Θεοδωράκη,
 διατάχθηκε την άπομνη ότι έπρεπε
 να γίνει μία πολιτική κηδεία κα-
 τά την οποία οι λαϊκές μάζες
 θα καλούσαν να διαδηλώσουν
 εναντίον της βασιλικής φρε-
 σερίας, που ήταν η πραγματική
 υπεύθυνη για την Δολοφονία και
 εναντίον του προφασιστικού της
 Κινεταντικού Καρακονλή. Η
 ΕΔΑ αντίθετα άποφάσισε να όρ-
 γωνισθεί μία ηουχη κηδεία χωρίς
 συνθήματα. Πραγματικά, ή ΕΔΑ
 φοδότην μίμιας το πλήθος εκτρο-
 πη σε ένα έξομαρο, με άπο-
 τέλεσμα να ξεριζωθεί από τον έ-
 λεγχο της ή κηδεία ένας από
 τους ηγέτες της, που είχε γίνει
 μάρτυρας.

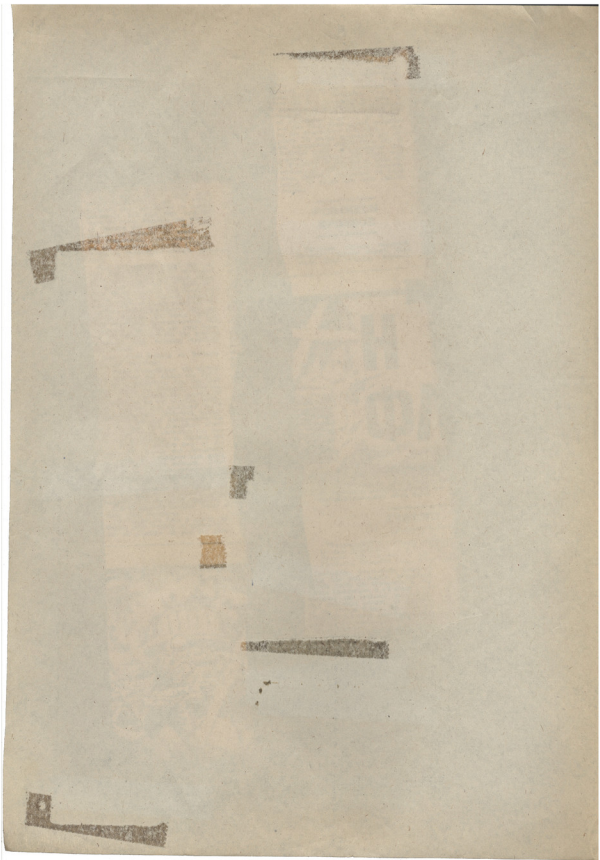
Το πλήθος λοιπόν έμεινε να
 προσελθεί για να χειρτεθεί ή προ-
 με και με άείσητα την αορό,
 που θα έφθανε ειςδηροφωρεώς
 από την Θεσσαλονίκη, Την φρε-
 σερία ήμερα και όρα, άλόκληρη
 ή όντιστη ηγεσία της ΕΔΑ, έ-
 φθανε έν γρηγόρη στο σταθμό Λα-
 ρισης. Ήταν και φοιτητές εκεί.
 Η αίθουσα άναμονής ήταν γε-
 μιάτη, Σιωπή βασιλική, παρά τις
 φωνές που ακούγονταν από καρ-
 πό σε κοινό από την κεντρική τε-
 τα της άνομης. Σερνικό έκδη-
 λώθηκε μία όντιστη. Ο Μί-
 κης Θεοδωράκης έπεισθήθηκε ό-
 νό τους Βορβηλάδες χαρτε-

1.

να ή περίπτωση της Νεολογίας
 Λοιμώδης Προσέγγιση, την έπι-
 μένη της κριτικής με κάποιον
 από γραφείο της ΕΔΑ. Πενταμέ-
 νος για το βάρος του κινήματος
 που είχε δημιουργηθεί από την
 Διαδρομή της Αθήνας, και έ-
 χοντας πάλι επιγνώση του ρόλου
 που έπρεπε να διαδραματιστεί ή
 νεολογία, οι ήγέτες της ΕΔΑ που
 πρότεπαν να οργανώσω ένα με-
 γάλο συναγερμό νέων, που θα ένα
 μάλισαν ένα μονόφωνο όρο: "Ε-
 βταν ένα μονόφωνο όρο: "Η διοί-
 κηση της οργανώσεως θα μονο-
 ζοταν άνδρα σε μένα και στην
 "Εκτελεστική Επιτροπή του κί-
 ηματος. Δέχθηκα. Πραγματικά, πα-
 ρά το γεγονός ότι ελάχιστοι συμ-
 παθα ή δημιουργία ενός τέτοι-
 ου κινήματος, έδειξε τον συμβε-
 θαμό. Το πρώτο όμως, δεν ήταν
 απλό όταν άρχισε ή διεκλι-

στικό άνδρα σε δύο αντί-
 όπλητες: "Η μια, ή άλλη
 είχε πιασε ανεξαρτησίας. Η
 λη ήταν ή συγκεντρωτική
 αυτορική αντίληψη του μηχανι-
 σμού. "Έπρεπε να διεδώσουμε
 άγνια σε δύο μέλητα: έναντι-
 ον των φασιστών και σε μικρό-
 τερο βαθμό, έναντιον των μηχανι-
 στωρών του κόμματος που δεν
 έπαισαν να μός βάζουν προση-
 δες. Στην πραγματικότητα και ή
 ίδια ή ΕΔΑ ήταν διαμεμείω. Α-
 πό τη μιά μεριά, άπρχον ούτοι
 που έλλεσαν ενώνη πρός ήμας
 κι' έκριναν ότι ο άγνός μας ή-
 ταν άποτελεσματικός. Από την
 άλλη μεριά ήταν εκείνοι που
 σκέπτονταν το αντίθετο. Όλοι
 μαζί περπάσαμε φοβερά χρόνια
 άγαντα, άραμένοι όμοια κατέ-
 χονταν από την βέβαιη να θε-
 χουν και να κερσάχουν.

-διαμεμείω.

— Διατελέσατε, λοιπόν,
 πρόεδρος της Νεολογίας
 Ακτιβιστής και λίγο άργά-
 τερα βουλευτής της ΕΔΑ.
 Στην διάρκεια της δι-
 κτατορίας γίνεται πρό-
 δρος του Πατριτικού
 Μετώπου και οργανώσατε
 την αντίσταση έναντιον
 των συταγματάρχων. Τον
 'Οκτώβριο του 1974, ό-
 μως, κατέβηκα στις έ-
 κλογές και παρά τις αντί-
 θετες προβλέψεις, άποτύ-
 χατε. Πώς έργαίτε την εκ-
 λογική σας ήττα;

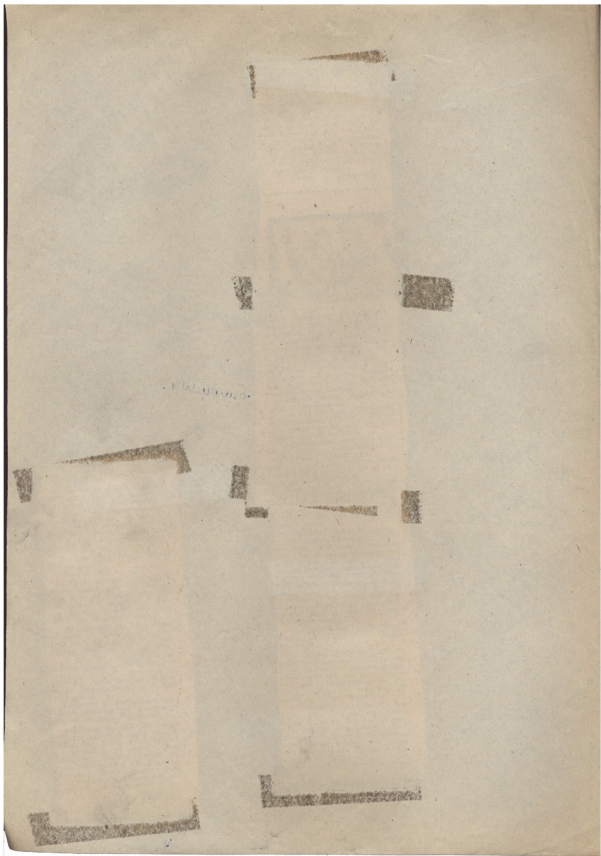
Καμιάσ'ο

Κατ' άρχην, επέβαλλεται μιά
 θεωκρινση: Δεν είχα καμιά
 διάθεση να κατέβα στις εκλο-
 γές. Κατέβηκα, γιατί φίλοι μου
 με έπεισαν ότι έπρεπε να δειπω
 υποκιρηότητα. Για δύο λόγους
 δεν ήθελα να κατέβα στις εκ-
 λογές: "Ο πρώτος λόγος ήταν
 ότι, πάρα που έμπαίνα στα πε-
 ήγυτε χρόνια μου, έκρινα ότι
 έπρεπε να άρσασθω περισσό-
 τερο στη μουσική. Πολιτική
 δραστηριότητα μπορούν να ά-
 ναπηθούν πολλοί, ενώ κανένας
 δεν μπορεί να γράφει μουσική
 δεν λογαριασμό μου. "Ήσαστε
 ρα μετά να γράψω της έσο-
 ριας, ένωθα έντονα την άναγ-

κη να άρσασθω στη μουσική
 δημιουργία. "Ο θεατρός Λόγιος
 προσερχόταν από τη διαφορά
 που χάρζε τα δύο κοιμωμυ-
 στικά κινήματα. Στα χρόνια
 της δικτατορίας άφείρασε πολ-
 ύτιμο χρόνο, κάνοντας εκδη-
 σεις για ένότητα και έκρινα
 ότι δεν ήταν ή στιγμή για να
 πάρε κανένας μέρος της μιάς ή
 της άλλης παρατάξεως.

ήχων

"Έτσι ήλθον όμως τα πρό-
 γηματα, ώστε τελικά οι φίλοι
 μου με έπεισαν, μιά και είχα-
 με υπογράψει συμφωνία, που
 αναγνώριζε και τη συμμετοχή
 ανεξαρτητών, όπως έγω. "Α-
 πούτος, δεν ήμιατε και τόσο πολ-
 λοι οι ελεύθεροι σκευευτές,
 γιατί έρωσκώσατε σε δύσκολη
 θέση μέσα στη διαμύχλη πο-
 συγκλονίζε την ελληνική άρ-
 στερά. Διατηρούσαμε, έν τό-
 τος, την κρηφή έλλειδα ότι θα
 λογαριάζαμε τις διαφορές και
 θα καταλήγαμε σε μιά συμφω-
 νία, που θα άποτελεσσε το πρώ-
 το βήμα προς την έννοια ή-
 Κατέβηκα, λοιπόν, στον Πει-
 ραιά, όπου είχα ήδη εκλεγεί,
 το 1964 και όπου ως την ήμε-
 ρα του πρώτου κοιμωμυστος των
 συταγματάρχων είχα άναπτύ-
 ζει μεγάλη πολιτική και μου-
 σική δραστηριότητα. Δεν άπο-
 τέλεσα καθόλου για το άπο-
 τέλεσμα, γιατί ήμουν σίγουρος
 ότι οι ψηφοφόροι της εκλογι-
 κής μου περιφέρειας θα ξεπε-
 νοσαν τον άναγνώστη των
 κοιμωμυτικών μηχανισμών και θα
 ψήφισαν τον άναγνώστη της έν-
 τητας, που ήθελα να είμαι.

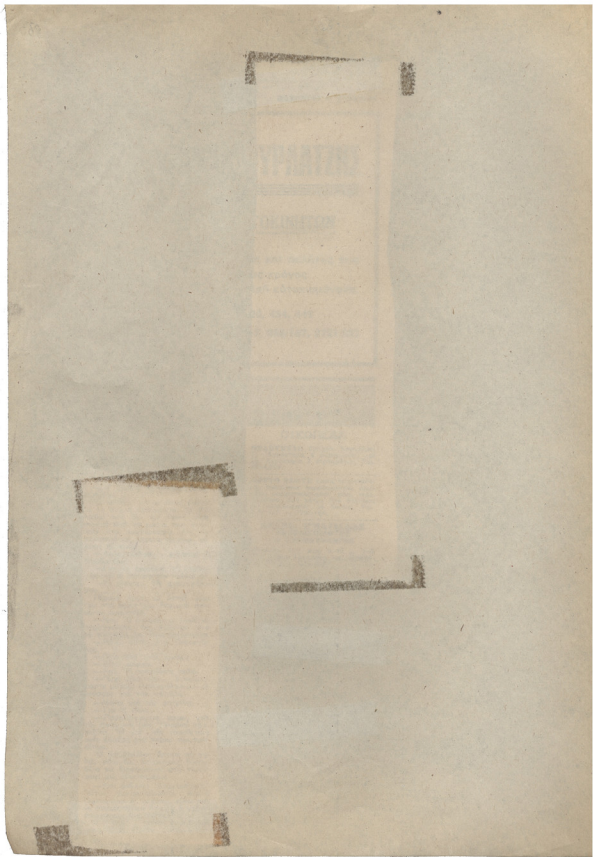

Για όλους αυτούς τους λό-
 γους και για να μη μπλέξω
 σε συναγωνισμό με τους άλ-
 λους άποψήφιας, δεν έλαβα
 μέρος στην προεκλογική έκ-
 στρατεία στην εκλογική μου
 περιφέρεια. Ήμουν παρών, σαν
 ρήτορας, σε όλόκληρη την χώ-
 ρα, αλλά δεν έκανα ούτε μία
 συγκέντρωση στην δική μου εκ-
 λογική περιφέρεια. Έγώ οι άλ-
 λαι άποψήφιας οργανώσαν στον
 Πειραιά άπαντός συγκεντρώ-
 σεις, μοίραζαν προκηρύξεις
 και ψηφοδέλτια, γύριζαν από
 πόρτα σε πόρτα για να έξα-
 σφαλίσουν ψήφους, έγω, με ρο-
 ματισμό ίσως, άφείρασα τόν
 έαυτό μου στην γενική προεκ-
 λογική έκστρατεία, όπρ της
 "Ενωμένης Άριστεράς. Σε τέ-
 τοιο σημείο, ώστε τρεις ήμε-
 ρες πριν από τις εκλογές, φί-
 λαι μου, που είχαν άνησυχήσει
 από τις προσπάθειες των άν-
 ταγωνιστών μου, νοίκιασαν Ε-
 να μαγαζί, για να τό μετατρέ-
 φουν σε εκλογικό κέντρο. Τρεις
 ήμερες μιά γύριζαν από τις
 εκλογές και δεν είχα εκλογικό
 κέντρο! "Έγασα, όμως, όπως
 και όλόκληρη ή "Άριστερά, που
 συνολικά συγκέντρωσε μόνο τό
 ένιάα τοίς έκάτο των ψήφων.
 "Ακολούθησε γενική έλίμν. Εί-
 ψι ενός βραδι, που στα τελευ-
 τία πενήντα χρόνια έβασε τό
 πάν, γνώρισε τη φυλακή, έγα-
 σε έναν πατέρα, έναν άδελφό,
 ένα γιό, για να άντεπροσωπε-
 ψη τελικά πλασματικά στη Βου-
 λη. Θλίμν προσηκτική, όστερα,
 γιατί στις πρώτες ήμερες έ-
 νωσα την άποτυχία αυτή σαν
 προσηκτική μου άποτυχία. Σε ή-
 μερα πιστεύω ότι ήμωνα ένας
 Δόν Κιχότης, που τό έβαλε με
 τοίς άνεμίμλους. Με τόν και-
 ρό κατάλαβα ότι στην πραγμα-
 τικότητα ό χώρος άνάμεσα
 στους δύο κομματικούς μηχαν-
 ωμαίς ήταν στενός και ότι
 δύσκολα μπορεί κανείς να ά-
 γωνίζεται και να κερδίζει, έ-
 ται βρίσκεται στριμωγμένος ά-
 νάμεσα σε δύο άντιμαχόμενες
 παρατάξεις.

"Ένωσα όστόσο πικρά. "Ε-
 γώ έχω την έποπία της "Ά-
 ριστεράς, τόσο έναντιόν των
 Γερμανών, όσο και έναντιόν

των δικτατόρων, με ένα πάν-
 τοτε άντικειμενικό σκοπό: τη
 νίκη του λαού. Μήπως μπο-
 ράμε με τόν μοναδικό σκοπό, ό
 λαός μας, που τόσο έχει όπο-
 στεί, να θύει τελικά νικητής.
 Οι έκλογές αυτές ήταν για την
 "Άριστερά μιά άποτυχία, έλρω
 όμως ότι πρόκειται μόνον
 για μιά χαμηλή μάχη και όχι
 για ένα χαμένο πόλεμο. Θά
 ρθει ή μέρα που θα νικήσουμε.

"Όταν ό λαός μας θα γινεί έ-
 λευθερος, έντελώς έλευθερος,
 θα αύτοκτονήσω από χαρά, για
 τί τότε, όπως και οι συναγω-
 νιστές μου, θα έχω εκπληρώ-
 σει τό χρέος μου. Ή γενιά μου
 είναι πολύ συναισθηματική.
 Πάντοτε πολεμήσαμε με δλη
 μας την καρδιά. Νικήσαμε με
 τά όπλα μας, αλλά με άποφα-
 σι των Μεγάλων άφήσαμε να
 μιάς άσφάλισαν. Μας καταβίω-
 σαν, μας φιλάνε, μας θα-
 σάνε, μας σκότωναν. Είβα
 γύρω μου δεκάδες χιλιάδες
 συμπατριώτες να πεθαίνουν. Γνω-
 ρίζω όμως ότι δεν ήταν μά-
 τηση ή θυσία τους. Σε ή ζωή
 μου δεν έχω άναστήσει τίποτα
 περισσότερο από τόν έλληνικό
 λαό. Θέλω να ξαναγίνω χαρού-
 μενος και έλευθερος. "Όταν
 γνώρισε την έλευθερία με την
 "Απριλιόβραση του 1945, απο-
 ράβει να δει κανείς τότε μιά
 μεγαλοψυχία, μιά εξαιρετική
 λαϊκή μεγαλοψυχία, μιά μεγα-
 λη καρδιά που έπαυλε. Πριν
 πεθάνει, θέλω άλλη μιά φορά
 να τόν δω έτσι, όπως και τότε.

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

Όταν θα Εξαπολύση ένα κίνημα αυθεντικό θα γίνει ορισμός λέχος του, γιατί είναι άνθρωπος που θέλει να δρά οργανωμένα, όπως το άπειρο στην Νερόκρια Λουπράκη. Αύτη τη φορά, όμως, θέλω να είμαι σίγουρος ότι θα πρόκειται για ένα κίνημα πραγματικά επαναστατικό, με σοσιαλιστική ιδεολογία και απολλαγμένο εντελώς από παρατοξιακές μικρο-

ητες, κερδοσκοπικά και φανατικά.

Κατά τη γνώμη σας, η ανάληψη της εξουσίας είναι δυνατή, δια των εκλογών ή μόνο με την προώγηση στη διαί;

— Ο λαός ποτέ δεν θα μπορέσει να εξασφαλίσει την εξουσία δια των εκλογών, αν ταυτόχρονα δεν έχει έτοιμο σχέδιο για να αντιμετωπίσει καταστάσεις τύπου Χίλς. Μπορεί να κερδίσει τις εκλογές, να συγκροτηθεί δική του κυβέρνηση και να επιχειρήσει να αντικαταστήσει μ' αυτήν την παλαιά, ωστόσο δεν πρέπει να έχει ψευδοεπιθέσεις. Η κυβέρνηση που βρίσκεται ήδη στην εξουσία, θα αντιπράξει. Ο λαός, λοιπόν, πρέπει να είναι έτοιμος την στιγμή αυτή να κτυπήσει παλά γρηγορά.

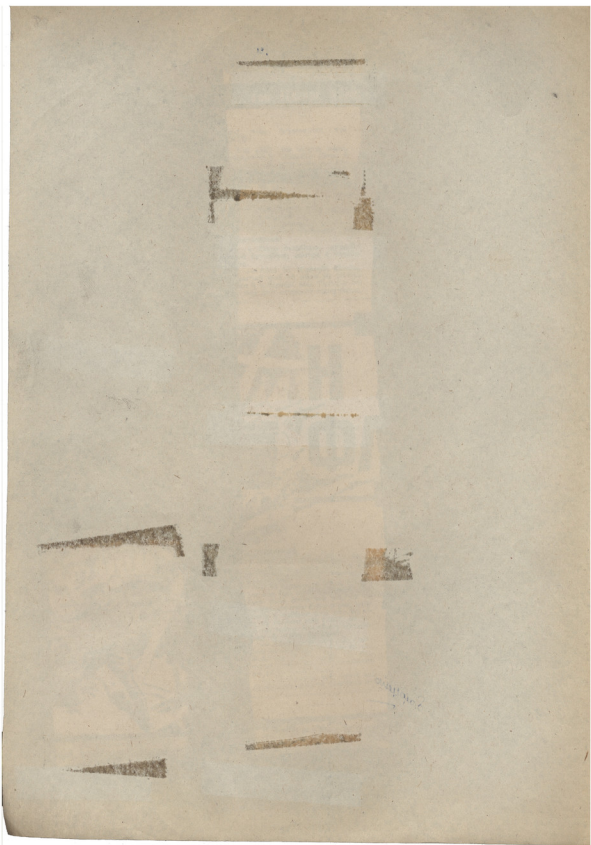
Είναι ανάγκη, πριν από κάθε εκλογική νίκη, να συγκροτηθεί μια σκιαώδης κυβερνηματός κάλλους του λαϊκού κινήματος, να οργανώνεται δηλαδή ένα υπουργείο Άμυνας (με στρατηγικό σχέδιο), ένα λαίο και στρατηγικό σχέδιο), ένα υπουργείο Έργασίας, κ.λπ., που θα είναι έτοιμα να αντικαταστήσουν, χωρίς αναμνη, τὸ υπουργείον που προήπιρχον. Πρόκειται για την παλαιά άρχη του Λένιν, σύμφωνα με την οποία δεν μπορεί σίμωνα να συνθηκολογήσει με την εξουσία. Οι μηχανισμοί της δικτικής τάξεως και της εξουσίας της πρέπει να καταστραφούν. Οι μηχανισμοί αυτοί αποτελούν την ουσία της δικτατορίας που είναι και τὸ τελευταίον όχυρό της δικτικής τάξεως. Η δικτική τάξις, με την πείρα αίωνων που διαθέτει,

έχει την ευχέρεια να εμφανίζεται ως ήμο, να κρύβη τὸ νόχρα της. Πρόκειται για τὸ θεολόγιο "γάνθι κάτω ἀπ' τὸ όπιο παραμένει ἡ σιδερένια γροθιά. "Αν αιδώνεται ότι υπάρχει και ὁ παραμικρός κίνδυνος, είναι έτοιμη να ἐγκλωβιστεί την πὸ αδιασφαλισμένη δικτατορία, όπως έγινε στην Γαλλία, μετά την Κορμύνα. "Όταν σίμωνα ἡ δικτική τάξις φθάσει σ' αὐτὸ τὸ όπιο, γιατί τὸ σύστημα υποδοκώσεως που χρησιμοποιεί είναι τελείο, αὐ ἐργάζονται καλά, δεν έχουν μεγάλα παράσινα και τὸ προλεταριάτο είναι ἄσηπτο. Η δικτική τάξις μπορεί, λοιπόν, να προσφέρει στον λαό τὸς τὴν πολυτέλεια γὰ ὅλη με τὸ κομμάτι ἡσυχία.

Διαφέρει

Χειφίας 10'

Πορεύω ότι οί ἄνθρωποι της Χίλς και της Ελλάδας δείχνουν ότι οί εκλογές είναι σπουδαία πράγματα, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε και τὴν ανάγκη ενός σκληροῦ μωρτίου, που να είναι πάντοτε έτοιμος να προστατεύσει τις νίκες του λαού. Γι' αὐτὸ, για ένα επαναστατικό κόμμα είναι πάντοτε ἀναγκαίο, μάλιστα ἐμφανισθόν ἄνιστηγικά, να φέρουν, ένα ἑκκαθάρσιμα λογαριασμών. Δὲν πιστεύω, ότι στην Ελλάδα θα ἐγκλωβισθεί ποτέ μὴ μεταβατικά εξουσία, ότι ἡ ἀλληγορία, τὸ μεγάλο μοναχικό και οί σύμμοχοί του, ἀπονεύκοι και στρατιωτικοί, θα ἀσθηκολογήσουν με μὴ κυβέρνηση που προστατεύει τὴν ἄνοδο μὴς λαϊκής εξουσίας. "Αν αὐτὸ μόνον, δεν δὲ ἴσταν πορὸ προσποίηση ὅστε να κερδίσθαιρόν για τὴν ἀπεργασίαν της ἀντιπρόθεσης. Τὸν δὲ τίποτε τὴν

είσα καθαίρει με την Χίνα.
 Τι πρέπει να γίνει; Το λαϊκό κίνημα πρέπει, για να ξεριζώσει τις εθνολογίες, να οργανωθεί. Πρώτος βήμας, πρέπει οι λαϊκές δυνάμεις να κάνουν σύμμαχό τους τον Στρατό. Μπορεί να διαπιστωθεί κανείς, ότι όλες οι μεγάλες επαναστάσεις έχουν γίνει με τον Στρατό. Το 1917, η επανάσταση του λαού άπορασίστηκε από τον Στρατό, ο παρισός στρατός συν-δεδείχθηκε με τους κομμουνιστές. Στην Κίνα, ο Στρατός του Τσάγκ Κόσι - Σεκ άλλαξε στρατόπεδο, για να ενώσει με τον Στρατό του Μάο. Στην Πορτογαλία η κατάσταση είναι λίγο διαφορετική, αλλά και εκεί ο Στρατός

πρέπει να καθαριστεί. Αυτό η όσκη τάξη το έχει αντιληφθεί διαρκώς. Και οι Αμερικανοί επίσης. Με την φροντίδα τους δημιουργήθηκαν στις υποδομιές μας χώρες άπορασμένοι ψυχή τε και σώματι στους Αμερικανούς Στρατού, για να άστυνομούν και να άσκούν πολιτική πίεση. Με τους στρατούς αυτούς, οι Αμερικανοί κρατούν τις υποκοιλίες χώρες από τον άσκλητο έλεγχο τους. Αυτό είναι το πρόβλημα. Το θέμα αυτό πρέπει να έσο-ζυτεριανεται άσπου να συμμαχ-οθεί με τις μάζες, όπως επίσης πρέπει να επαναλάβει σκληρά ό-ρα καθήκοντα επανόδοιμο αυτού το θέμα.

λαχιασλο

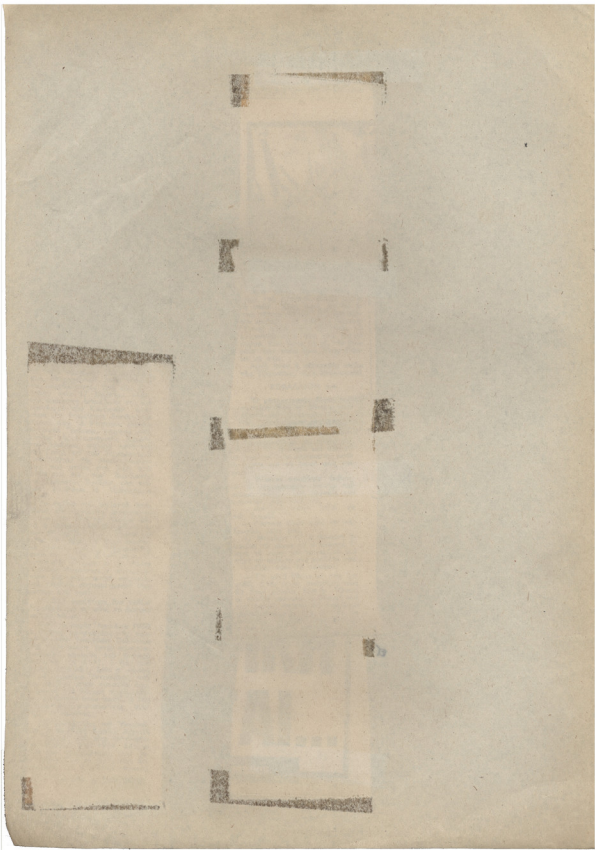
— Με ελάχιστες εξαιρέ-σεις όλες οι σημερινές αφο-σιαστικές χώρες κατέ-κτησαν την έξουσία με τη βία. Θεωρείτε μήπως τη βία σαν μέσο άναγκαίο για τη δημιουργία μιας νέας κοινωνίας;

Προσχή στη λέξη βία. "ν. πάχει η κοινωνική βία, που είναι το προϊόν των άνθρωπι-νων σχέσεων, των σχέσεων με-ταξύ κοινωνικών και εθνικών ομάδων και η βία που άσκειται από άτομα, καθώς και η βία στην οποία καταφεύγουν άν-θρωποι νεοκρατικά. Μόνο η πρώτη με άδιαφέρει. Οι έσ-τες άνήκουν στον τομέα της ψυχιατρικής ή της λογοτε-χνίας.

Σημαντικό είναι να σημειω-θεί ότι ο σοσιαλισμός έπιδίω-κει, μεταξύ των άλλων, να έσ-

ση θέμα σε ένα άσστημα που απηριέεται στη βία. Η μαρξ-ιστική - λενινιστική θεωρία ά-ποδεικνύει κατά τρόπο έπιστη-μονικό, ότι η καπιταλιστική κοινωνία έχει οικοδομησει τα συστήματά της με τον κατα-ναγκασμό, δηλαδή με τη βία, που έχει γίνει άπαραίτητος νό-μος. Για να τερματιστεί στην επανάσπαση του καπιταλισμού η βία μπορεί και να έσο-ζυτε-ριανεται άναγκαίο καταφύγιο, έστω και άν προκαλέσει θύ-ματα. Συγκρινόμενη όμως με όλες τις καθημερινές έσπε-σεις, που άσπαιλάνε στην άσ-παστική φάση του καπιτα-λισμού, η επαναστατική βία δεν

είναι άσχετον τίποτα. Βίαια παράλογη τη μισθοποιήσεται γίνεται γύρω από τη βία. Ζού-με σε μια κοινωνία, στην οποία η βία εφαρμόζεται άκατάπαυ-στα. Τις πιο πολλές φορές, έσ-θαι με τρόπο άφρόνιστο και ρακιστό. Ο νόμος (που είναι πάντοτε του ισχυρότερου), η δικαιοσύνη (που είναι δικαιο-σύνη μιας τάξης έναντι μιας άλλης), το άσστημα της φορολογίας, οι στρατιές κλη-ς, σχηματίζουν ένα σύνολο νόμι-μης βίας, που έπιτρέπει σε μια μειοψηφία να έκμεταλλέεται και να καταπιέζει την πλειοψη-φία. Ποσα έκποτιμήρια άνθρω-ποι πεθαίνουν από την πείνα ή γιατί δεν έχουν την στοιχειώ-δη ιατρική περίθαλψη; Ποσοί μόνον άναγράφηται, ποσα γί-νονται έρμια των ναρκωτι-κών... με μια λέξη, ποσα άν-θρωποι καταπιέζονται και άφί-σσοται τη βία καθημερινά; Για μένα, το να άρθείται κανείς σε έναν άνθρωπο τά μέσα να έσσει άνθρώπινα, άποτελεί την πιο άποκρουστική μορφή της βίας. Άνελάττητα, βίαιος από αυτό, άπάχει επίσης και η άμση βία, αυτή που άσκούν δυνάμεις εθικουμενες στην έσ-λυση διαβλήσεων, στην άντι-μετώπιση άπηνάων, στην συ-ντριβή κινήσεων για την έθι-κή άπελευθέρωση, άκρη, στη βολοντία έσδελφρον των λαών, για να έσσοραλισθούν τα κέρ-δη των μεγάλων έτασιών. Τι να πει κανείς για την βία που άσκησαν οι Γιουνάιτεντ Φόρς, η Αμερικάν Μπενόσια Κομμα-τω ή η Ι.Τ.Τ., για λογαριασμό των έσπολων κτυπήθηκαν οι λαοί της Γουατεμάλας και της Χί-λης; Έδώ που τά λέμε, δεν είναι παράδειο το γεγονός ότι σε έναν κόσμο, όπου έγινε σε διάστημα ενός ημερας πενή-νη πενήτακόων χιλιάδων άνθρω-

σίων επειδή ήταν κομμουνιστές και όπως οι λαοί της Λατιν. Αμερικής δολοφονούνται καθημερινά, η μόνη μορφή ει-
 ρας για την οποία γίνεται λό-
 γος είναι αυτή που προκαλείται από επανάσταση. Πώς συμ-
 βάλει να λησμονείται τόσο εύ-
 κόλα το γεγονός ότι η άνοδος στην εξουσία των προεδρευτι-
 κών δυνάμεων, π.χ. στον "Αγιο
 Δομινικό και στην Χιλή, έγινε χωρίς την συγκατάθεση των
 οί υπεριαλιστές, με ένα αλη-
 θινό λουτρό αίματος και με
 βασανιστήρια, σάρασση τη δη-
 μοκρατία για να προστατεύ-
 σουν τα συμφέροντά τους;

"Αν υπάρχει μια δικαιολογημέ-
 νη βία, είναι αυτή που άσκειται από την πλειοψηφία του λαού,
 γιατί σε κάθε στιγμή η πλειοψη-
 φία αυτή αντιπροσωπεύει το λαό
 απέναντο του Έθνους, της αν-

τιμότητας και της Ιστορίας. Η
 βία των λαών απέδειξε, ότι
 η βία στη βία συνέβαλε στην
 πρόοδο της ανθρωπότητας. Κάθε
 φορά, που οι λαοί, μόδες κό-
 νουν στην κρίση στιγμή ένα αί-
 μα προς το εμπρός, ασπώνοντας
 τις αντάρτικες δυνάμεις, ανοί-
 γονται λαμπρές προοπτικές για ο-
 λώληρη την ανθρωπότητα.

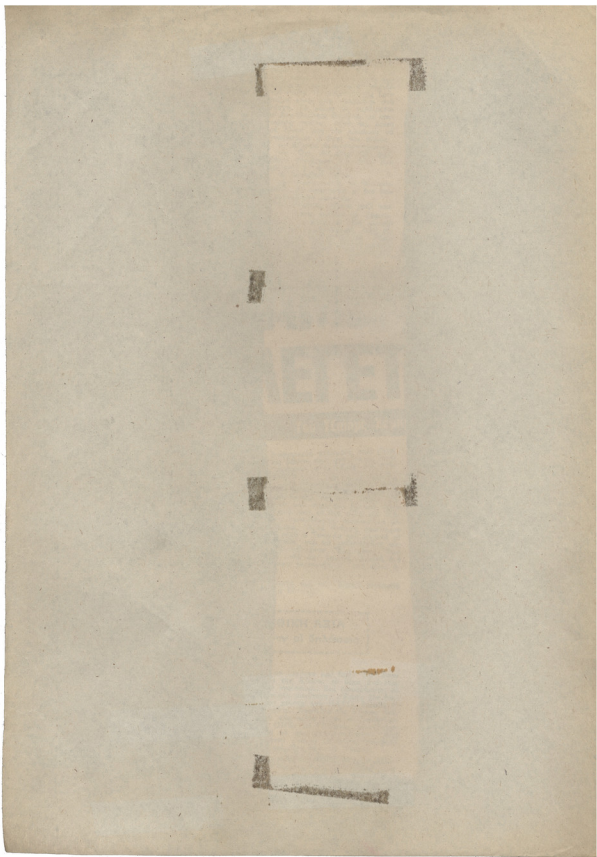
"Αν, όμως, η επαναστατική βία
 μπορεί να είναι άναγκαία για να
 πετύχουμε την παρόνομη βία, η
 βία θα εξασφαλίσει την νέα κοι-
 νωνία, γιατί τότε οι σχέσεις ά-
 νάμεσα στους ανθρώπους θα επι-
 ρριζώνται στην ισοψία. Άλλι για
 άλληλοσκοτούνται μεταξύ τους
 για να κυριαρχούν καλύτερα ο έ-
 νας επί του άλλου, οι άνθρωποι
 θα μπορούν να εργασθούν για να
 ικανοποιούν την βία.

— Η δικτατορία έκλει-
 νε μέσα της το σπέρμα
 της καταστροφής της και
 κατέρρευσε εξ αιτίας των
 πολιτικών, οικονομικών και
 στρατιωτικών αποτυχιών
 της. Ένας άνθρωπος επε-
 βλήθη μετά την πτώση της,
 ο Καραμανλής. Τί λέτε γι'
 αυτόν;

Νομικός οπινιόν, ο Μπαρθελο-
 μαίους:

— Αυτό είναι απολύτως αυ-
 στο. Τη στιγμή εκείνη, ο Καρα-
 μανλής θεωρήθηκε όπ' όλο τον
 κόσμο, ακόμη και από τους Ά-
 μερικανούς, σαν ο μοναδικός άν-
 θρωπος που θα εξασφάλιζε την
 αλλαγή φρουράς και θα μπορού-
 σε να κάνει τον άναγκαίο συμβε-
 βαιισμό για τη διαδοχή της χούν-
 τας. Γιατί ο Καραμανλής; Γιατί
 ήταν ο άνθρωπος που είχε του-
 τόχρονα, την εμπιστοσύνη του
 στρατού, την εμπιστοσύνη των Ά-
 μερικανών και μιας μεγάλης με-
 ρείας του λαού. Η Ουάσινγκτων,
 άβουσα, θα προτιμούσε να στη-
 ριχθεί σε κάποιον άλλον. Όμως, ό-
 πως και ο Ντέ Γκάλ στην εποχή
 του, έτσι και ο Καραμανλής συ-
 νάταν ότι ήταν ο μόνος που θα
 μπορούσε να κέρει πραγματικά
 την κατάσταση στα χέρια του.

λεφίας 10'

Στη Καραμανλής:

Γιά να απονήρουμε αυτό, πρέπει να εξετάσουμε τον άνθρωπο από την κόψη του πλευρά. Έχουμε τον Καραμανλή σαν άτομο, τον Καραμανλή σαν πολιτικό, τον Καραμανλή και τους άλλους και τον Καραμανλή και την εμπειρία του. Γιά να εννοήσουμε το φαινόμενο που αντιπροσωπεύει, πρέπει να καθορίσουμε όλους αυτούς τους παράγοντες, να δούμε σε ποιά περιβάλλον ~~σε~~ τις συνθήκες που έχει αποκτήσει, τις επαφές που και τους δεσμούς έχει αυτούς τους δεσμούς. Δεν πρέπει όμως να παραγνιστούμε και τον ψυχολογικά παράγοντα για να κατανοήσουμε τον άνθρωπο Καραμανλή. Αποδίδει πολύ μεγάλη σημασία, στον ανθρώπινο παράγοντα.

Ο Καραμανλής γεννήθηκε σε χωριό. Σαν αγρότοπιο πέρασε δύσκολα παιδικά χρόνια. Ύστερα έγινε δεκαετής. Ήρθε από το παρελθόν του, από το πατρικό του περιβάλλον και έγινε «κόποιος». Μετά τον πόλεμο, χάρη στον δυναμισμό του, έγινε ύπαρχος. Ύστερα, οι άλλοι πολιτικοί και πρό παντός οι Αμερικανοί, τον διάλεξαν για να γίνει ο άνθρωπος, που θα μπορούσε να συγκεντρώσει γύρω του την ακλόνητη ηγείρα της αντίστασης. Έγινε πρωθυπουργός και διατήρησε το Δείγμα αυτό από το 1955 ως το 1963.

Μετά τον πόλεμο, ο παράγων που κυριάρχησε στην συμπεριφορά της όσπικης τάξης ήταν η κομμουνιστοφοβία. Το Κ.Κ. ήταν σε δύσκολη θέση την όσπική τάξη. Ο Καραμανλής έγινε ο έκεραστής της αντικομμουνιστικής εκστρατείας. Στην πραγματικότητα, όμως, οι Αμερικανοί ήταν εκείνοι, που περισσότερο από σήμερα, κυβερνούσαν τότε την Ελλάδα. Αμέσως μετά το τέλος του εμφύλιου πολέμου, οι Αμερικανοί είχαν κλάσε μονταρε, σύμφωνα με το δόγμα Τρούμαν, τους μηχανισμούς, που τους επέτρεπαν, με την βοήθεια δικατομμυριών Δολλάρια, να έλεγχαν γρά την κυβέρνηση. Ο Καραμανλής έλεγχε τον απόλυτα από τους Αμερικανούς. Ο ρόλος του προσορίζον στην δικτατορία των τρεχουσών υποθέσεων, ενώ τις κατευθυντήριες γραμμές της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής, χάρασαν οι Αμερικανοί. Στόχος, όμως, ο Καραμανλής επέκτεινε εμπιστοσύνη στον εαυτό του. Με την αύρα της δημοτικότητας του και της πραγματικότητας του συνόμου, άρχισε να διαφέρει προσωπική πολιτική. ΗΑΕ σε διάσταση με την βασιλίσσα Φρειδερίκη και έτσι, οι Αμερικανοί απέρριξαν τον Σεφορτιώδη.

Χειρικός 10'

φουριζόταν

Ανοραμμένοι μέλητα, αν η ο πολιτική, η φιλοσοφία δηλαδή το Λαμπράκη δεν στρεφόταν σε τελευταία ανάλογα, ως ένα σημείο εναντίον του, δεδωμένου ότι η εγκληματική αυτή ραδιουργία απέτυχε από την πιο μεριά να διεκπεριουργηθεί στο λαϊκό κίνημα και ό-πό την άλλη να ξεφορτωθεί έναν πολιτικό, που είχε γίνει ένοχος.

προς, φορτωμένος του όλες τις ευδύνες. 130

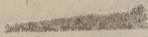
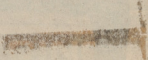
Τό αποτέλεσμα ήταν ο Καραμανλής να γίνει ζημιωμένος από αυτή την υπόθεση και τό κόμμα του λίγο άνογότερο, να χάσει τις εκλογές. Ο Καραμανλής αποφάσισε τότε να αυτοεξορίσει και να ζήσει στην Γαλλία. Έτσι θα μείνει άσπικα χρόνια.

1/2/75

MINA

1910

1970

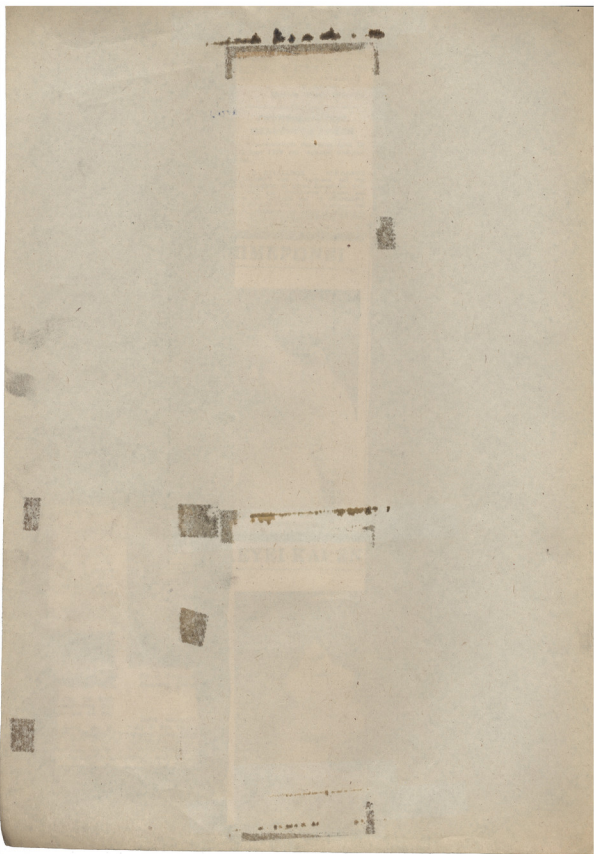
Είπε όμως οι Αμερικανοί το θέλουν είτε όχι, ο Καραμανλής έπεισε τον ρόλο του μεγάλου αφεντικού, τον ρόλο του πατέρα, τον ρόλο της συνειδησίας της δεξιάς. Η αναχώρησή του και πρόσθετα η απουσία του, προκάλυψε σαν, σε μεγάλο βαθμό, την φοβερή κριση που θα γεννούσε την δικτατορία. Αν ο Καραμανλής είχε μείνει στην Ελλάδα, έτσι και μακριά από την Ελλάδα, δεν θα είχαμε ίσως την δικτατορία. Η κρίση αναπόφευκτη γιατί το αφεντικό έλειπε. Δεν υπήρχε πλέον πατέρας για να διασφαλίσει την αλληλεγγύη. Έτσι, η μοναχική έγχεση, ήταν το τάνκ.

Ο τρόπος με τον οποίο έγινε το προέκδογμα και ο τρόπος με τον οποίο εγκαινιάστηκε η δικτατορία έγινε δεκτός απ' όλους, όχι μόνο από τους κομμουνιστές, όχι μόνο από τους κεντρώους, αλλά και από τους πολιτικούς της δεξιάς, ακόμη και από τους Αμερικανόφιλους, σταν Τόμας. Όλοι ένωσαν την ντροπή που αντιπροσώπευε η δικτατορία. Και μέσα σ' αυτό το γενικό κλίμα της αποδοκιμασίας, ο Καραμανλής επενέβη χωρίς να περιμένει. Και αυτό ήταν πολύ χρήσιμο. Πραγματικά, στην αρχή μπορούσε να γίνει πιστευτό ότι, η χούντα δεν ήταν τίποτ' άλλο από μία προέκταση της δεξιάς. Όταν όμως, ο Καραμανλής πήρε θέση εναντίον της, τα πράγματα ξεκαθάρισαν. Οι ανταγωνιστές ήταν καταδικασμένοι σε γενική απομόνωση, ακόμη και από τα στοιχεία της δεξιάς. Αυτή ήταν η πρώτη ύπηρεσία, που πρόσφερε ο Καραμανλής. Η αλήθεια είναι, ότι καταδικάσει άμεμπτα τους κομμουνιστές, όταν ήταν πρωθυπουργός, όχι όμως για να ανοίξει το δρόμο στην Παπαδόπουλο!

Πρέπει να προσέσουμε και την εξέλιξη του ανθρώπου. Ο Καραμανλής είναι άνθρωπος με δική του αγωγή, αντικομμουνιστής. Έτσι

έχει πολλά χρόνια στην Ελλάδα, πρόσωπο που τον έπηρεασε σε μεγάλο βαθμό. Στη Γαλλία, όπως και στις άλλες εθνοπολιτικές χώρες, υπάρχει μία μορφοποίηση και διαμόρφωση στη συνείδηση του κόσμου παράδοσι δημοκρατικών ηθών. Ο διάλογος στις χώρες αυτές είναι μόνιμο άνοιχτος. Οι Γάλλοι έχουν συχνά την τάση να παραγνωρίζουν τα πράγματα αυτά. Άρκει όμως να πένε σε καμιά άλλη χώρα για να διαπιστώσουν τη σημασία τους. Η δημοκρατική ποδοδοξία είναι πολύ ισχυρή στη Γαλλία και επεκτείνεται και στην πολιτική ζωή της χώρας. Ο Καραμανλής σηματοθέτησε βαθιά από αυτήν. Μέσα σ' ένα τεταίο περίγυρο κάνει την ασπαστική του Ανελευθέρωτα ότι ως εκείνη τη στιγμή είχε υπηρέτησι το δημοκρατικό συμφέροντα. Ανεκαλίπτε ότι επιδόματα οι χωρισμός των ιδεών, ότι επιδόματα η απαλλαγή από το κερδίσιμο ενός σπαστού τοραχισμού. Φθάνουμε στον Ιούλιο του 1974. Η Ελλάδα είναι δομημένη στη χώρα. Ο Καραμανλής φτάει στην Αθήνα, ένοχοςμένος με την χώρα του και τη φίλη του. Οι Αμερικανοί θαύρασαν. Δεν άπορχει κορμός για χάρισμα. Η Κό

πος έχει γίνει ποσοτικό πρόβλημα και κίνδυνος για τον ασφαλεί για την ευθύνη των Αμερικανών. Οι Αμερικανοί είναι κολλημένοι στον τοίχο και αναγκάζονται να συμμορφωθούν, με την ίδια ότι με τους συνταγματικούς τους ή καπνοκοιτάδα κερσέρε, θα εξελισσόταν σε τραγωδία, που θα επέλεγε σε ένα πόλεμο με την Τουρκία. Η Τουρκία όμως, όπως και η Ελλάδα, είναι μέλος του ΝΑΤΟ. Τι σπασί, έπρεπε να κερσίσουν οι Αμερικανοί; Εξ άλλου, οι Έσπαρτες πόλεμος, οι εχθροπραξίες θα διετάγονταν στη θράκη. Υπήρχε μεγάλος κίνδυνος για μία επέμβαση των Βουλγάρων, ύστερα των Ρουμάνων, των Γιουγκοσλάβων και των Αλβανών. Ποσεται, μάλιστα, ότι οι Σοβιετικοί είχαν ζητήσει την άδεια από την Ρουμανία να μεταφέρουν σπασίματα από το έδαφος της. Τα Βαλκόνια ήταν πάντοτε εδαφικό εδαφίση και δεν διαπρασσα κανεις σπασίση τα την αρχία τους. Οι Αμερικανοί δεν είχαν άλλη λύση.

Εσείς, προσωπικά, δώσατε μεγάλη σημασία στην δικτατορία του Καραμανλή. Θέσατε, μάλιστα, στο σημείο να συντίσετε στον κόσμο να σφειοθεί Καραμανλή, στις εκλογές που έγιναν μερικούς μήνες αργότερα. Πας έζηγείτε την αίσει σας;

Λειψίας 10'

Για μένα υπήρχαν δύο λύσεις. Η πρώτη ήταν η απομάκρυνση συνένωση όλων των προοδευτικών δυνάμεων, από ~~το~~ την αριστερά ως την κεντροαριστερά, με ένα κοινό πρόγραμμα.

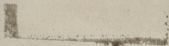
Ένα εύρο μέτωπο, ισχυρό, με την υποστήριξη των λαϊκών μαζών, θα ~~προσέβαλλε~~ ^{μωραδίσε} ~~δημιουργούσε~~ ^{να} δημιουργηθεί, για τον Ένοπλο ~~πρόσ~~ αλλά και για τον πολιτικόν αγώνα. Κάτω από τέσ συνθήκες αυτές θα υπήρχε μεσοπρόθεσμα ή ~~επικρατούσα~~ ^{επικρατούσα} Εναλλακτική λύση μίε λαϊκής ~~βασικής~~ ^{βασικής} εξέυσης. Αν η πρόταση μαι να ~~δημιουργηθεί~~ ^{ακ} ένα Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης με ~~ένα~~ ^{ακ} ~~πρόγραμμα~~ ^{πρόγραμμα} ~~απομακρύνει~~ ^{αγώνα} γίνονταν αποδεκτή, οι λαϊκές μάζες θα μπορούσαν να παίξουν ρόλο σημαντικό. Θεωρώ ότι η ~~αντίσταση~~ ^{αντίσταση} οργανωμένη ~~πρόσ~~ δέν έπαιξε καθόλου ρόλο ^{μυ} παρά τις μεγάλες δυσίες που ~~έπασε~~ ^{έπασε}. Η ευθύνη γι' αυτό βαρύνει ~~το~~ ^{το} ~~δύο~~ ^{δύο} ~~τους~~ ^{τους} ~~προοδευτικόν~~ ^{προοδευτικόν} κινήματων, που από προσωπικούς λόγους ή από ύπολο-γισμό διαίρεσαν ~~την~~ ^{την} αντίσταση.

Κι' από πρώτη λύση απέτυχε ~~πρώ~~ ^{πρώ} ~~ακόμα~~ ^{ακόμα} ~~ο~~ ^ο ~~δευτέρα~~ ^{δευτέρα} ήταν οι προοδευτικές δυνάμεις να ~~απομακρύνουν~~ ^{απομακρύνουν} ~~από~~ ^{από} ~~τις~~ ^{τις} ~~έσες~~ ^{έσες} ~~εσωτερικές~~ ^{εσωτερικές} αντιθέσεις της αστικής τάξης

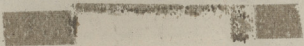
Κατά την άποψή μου: "Η πραγματική κρίση κρίσιμος παύει να γινισθόταν για την ενότητα των λαϊκών δυνάμεων. Όταν κατάλαβα ότι μια τέτοια ενότητα ήταν αδύνατο να πραγματοποιηθεί, λόγω υποκειμενικών προλημάτων, προσωπικών φιλοδοξιών, δογματισμού κλπ, όταν κατάλαβα ότι ποτέ δέν θα μπορούσαμε να απελευθερωθούμε μόνοι μας, έγινα ρεαλιστής. Στο πρόσωπο του Καραμανλή έβλεπα την ευκαιρία που παρουσιάζονταν στο λαό μας για να απαλλαγεί από την τορφερότητα της δικτατορίας. Ο Καραμανλής ήταν ο μοναδικός άνθρωπος που, μπροστά στη χρεωκοπία της αριστεράς, μπορούσε να συνεκστρώσει γύρω του, σε πανελλήνια κλίμακα, όλες τις πολιτικές τάσεις και όλα τα αντιδικτατορικά κινήματα, χωρίς εξαίρεση. Επί πλέον, ο Καραμανλής παρουσίαζε το ανεκτίμητο πλεονέκτημα ότι είχε τα μέσα να πατήσει πόδια στον κρατικό μηχανισμό των ανταγωνιστικών και να αποκαταστήσει γρήγορα τη δημοκρατία στην Ελλάδα.

115

el

Handwritten text, possibly a signature or name, located in the middle of the page.

87

200

το καλύτερα στοιχεία, που δέχονται να απομονώσουν τους υπερεπαιτούς και να παραδούρουν τους άλλους σε ένα καλύτερο δρόμο. Συνάντησα τον Καραμανλή στο Παρίσι. Έχει τόν γυναικεία και εχω

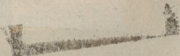
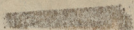
χασε μαζί μου και αυτόπτες. Κατάλαβα τον άνθρωπο Καραμανλή. Είναι πεπεισμένος ότι ο Καραμανλής είναι έτοιμος να συμμετάσχει σε ένα πείραμα ριζικής αλλαγής της ελληνικής κοινωνίας, στο μετασχηματισμό της, δηλαδή, σε σοσιαλιστική κοινωνία. Κατά βάθος, ο Καραμανλής έχει γίνει αντικειμενικός πρόγραμμα που δεν σημαίνει ότι έχει γίνει φιλοσοφικός ή φιλοκομμουνιστής. Προσωπικά, όπως μου είπε, το μόνο πρόγραμμα που τον χωρίζει από τη Σοβιετική Ένωση, όσον αφορά το σοσιαλιστικό πείραμα, είναι το ζήτημα των ελευθεριών.

Ο Καραμανλής αναγνωρίζει ότι στον κοινωνικό τομέα, οι σοσιαλιστικές χώρες έχουν κάνει πολλά πράγματα, αλλά δεν δέχεται την πραγματοποίηση των μεταρρυθμίσεων αυτών χωρίς την ύπαρξη ελευθερίας. Ο Καραμανλής δεν είναι ο μόνος που σκέφτεται έτσι. Οι απόψεις του συμπίπτουν με τις απόψεις του Βίλλυ Μπράντ, του Γερμανού Μίττερερν και άλλων πολιτικών. Δεν μπορούμε όμως να πούμε ότι οι άνθρωποι αυτοί ανήκουν στη δεξιά.

Ο Καραμανλής έχει για σοσιαλιστικό πρότυπο το σύστημα της Αγγλίας, της Γερμανίας, των Σκανδιναβικών χωρών. Με δυο λόγια, έχει για πρότυπο την σοσιαλδημοκρατία. Ωστόσο, είναι πεπεισμένος ότι είναι έτοιμος να προβεί σε μία ριζική αναθεώρηση των τοπικών σχέσεων στους κόλπους της ελληνικής και γυναικείας, καθώς και της διανομής του εθνικού εισοδήματος. Δεν είναι πια ο άνθρωπος που προέρχεται από την άσκησή τάξη, αλλά ο άνθρωπος που έχει φίλους και σχέσεις με αυτήν. Δεν μπορεί να έχει άλλη φιλοδοξία από την αποκατάσταση της δημοκρατίας και την εύρυθμη του λαού. Από προσωπική και ψυχολογική άποψη, είμαι πεπεισμένος ότι ο Καραμανλής δρισκεται σε καλό δρόμο και

ότι θα είναι έτοιμος να δώσει τη χώρα στη δημοκρατία και στην εθνική ανεξαρτησία, στην αναγκαία οικονομική ανεξαρτησία. Γιατί πιστεύω ότι σήμερα δεν υπάρχει χώρα πια

ως ανεξάρτητη. Θα είναι ανεπαισθητικό, ότι μπορεί για να οδηγήσει τη χώρα σε όσο είναι δυνατό μεγαλύτερη εθνική ανεξαρτησία, σε ηλκισία των ιστορικών παραδόσεων της

— Ο Καραμανλής λοιπόν, σας φαίνεται ότι ήταν ο μοναδικός άνθρωπος που θα μπορούσε να αποκαταστήσει τη δημοκρατία στην Ελλάδα. Μήπως όμως, ο Καραμανλής ήταν λίγο προδότης, όταν συστήσατε στον κόσμο να ψηφίσει τον άνθρωπο που επί τούτα χρόνια ενσάρκωνε τον δεξιό;

Χειψίνας 10'

Το δικαίωμα, που αντιμετωπίσαμε και αντιμετωπίζουμε ακόμη και σήμερα στην Ελλάδα, είναι η απορροπή των φασιστικών στοιχείων και των προσώπων που υπάρχουν στους κόλπους του συστήματος. Δεν κάνουμε ένοια στάση. Στον πρώτο καιρό συνεχώς ή επιστροφή στη δημοκρατία δεν ήταν δυνατή, χωρίς να επιρριχθούμε σε όρισμένες δυνάμεις που την είχαν αφήσει να ενσπασθεί. Πέντε δυνάμεις υπήρχαν στη χώρα κατά τις εκλογές του Νοεμβρίου του 1974: Από την μία μεριά υπήρχε μία πραγματική δύναμη ο στρατός, που δεν γνωρίζουμε πόσοι από τους ανώτερους αξιωματικούς του και τους στρατηγούς του ήταν νομιμόφρονες. Και σήμερα ακόμη δεν γνωρίζουμε την έκταση, ούτε την πραγματική δύναμη των μηχανισμών που είχε εγκαταστήσει η χούντα, καθώς και των μηχανισμών που διακονούσε από τον άμεσο έλεγχο των Αμερικανών. Ένα πράγμα μόνο γνωρίζουμε, ότι ως τη στιγμή εκείνη οι «συνταγματάρχες» άσκησαν απόλυτο έλεγχο στο στρατό και ότι στο δόγμα της επιστάσις η χούντα είχε αναδείξει νέους αξιωματικούς, με επικίνδυνη νοσηρία. Γνωστό είναι επίσης ότι στα τελευταία είκοσι χρόνια οι Αμερικανοί είχαν τοποθετήσει ανθρώπους τους όχι μόνο στο στρατό, αλλά και στην αστυνομία και τον κοινό μηχανισμό. Γνωστό επίσης είναι ότι τα μεγάλα μονοπώλια και η ολιγαρχία ήταν με το μέρος της δικτατορίας.

Διαρρήξιον

Από την άλλη μεριά τι υπήρχε: Μία πλήρης διασπορά των δημοκρατικών δυνάμεων. Μία άρτετα ~~διασπορά~~ διασπορά περισσότερο από κάθε άλλη φορά, ένα κέντρο που συγκαλυπτόταν από τις έριδες μεταξύ ποινονομικών και πολιτών φιλελευθέρων, όπως ο Μαύρος. Η μοναδική ιδέωση και εχθρική προς την χούντα δύναμη (δημοκρατική) υπερέτα από τον Καραμανλή, που ακολουθείται από μία μεγάλη κερίδα της κοινής γνώμης. Μετά Εύ των αποδών του Καραμανλή βίασκουμε και απέλχη της δεξιάς και δημοδότησε νομιμόφρονες αξιωματικούς και δημοκρατικούς υπαξιωματικούς από τον έπτατη προσηύ. Από τη

μία μεριά υπήρχε ο στρατός με το τάκας, που είχαμε άποια στη διάρκεια της επιστάσις, από την άλλη μία εγγύση ο Καραμανλής. Πράγματι για αυτό μελοήσε, η η κατάσταση μπορεί να συγκριθεί με αυτή που επικρατούσε στη Γαλλία το 1958. Το πάντα ήταν ένα - κάτω: Ο Ντε Γκιλλ έναρκενε τη δεξιά, το ακλόρο κεδάσις, αλλά ήταν ο μοναδικός άνθρωπος που μπορούσε να εγγυηθεί στο γαλλικό λαό τις βεβαιότητες επιβίωσης του. Παρτες δε άλλα να σημειωθεί ότι κάτω από το καθεστώς αυτό οι προοδευτικοί οι σοσιαλιστές οι κομμουνιστές, τα συνδικάτα προσέσεν να οργανωθούν σε σπείρες που να πύσουν το καθεστώς έκκα χούντα οργόπερα. Τέλος, έδα κι ένα χρόνο οι δυνάμεις της αλλοίως απέπτε ήταν οδοιπορικά το 80% των κητόν.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

Υπάρχουν πολλά κοινά σημεία μεταξύ της τότε Γαλλίας και της σημερινής Ελλάδας. Σίγουρα όμως μου λένε ότι ο σύριανος Καρμανλής θα είναι ο ίδιος με τον χθεσινό, που πολλοί από εμάς πολεμήσαμε, άρα είναι; Γνωστό είναι, ότι η ιστορία δεν νιώθει ποτέ νέα. Όσοι υποστηρίζουν ότι η Λαϊκή Καραμανλή θα μας φέρει στον κύκλο, Καραμανλής - ασηλός αγώνας - δικτατορία, πρέπει να είναι πολύ άπειροι ή πολύ πονηροί.

— Σίχνα παρομοιάζετε τον Καραμανλή με τον Ντέ Γκάλ. Πιστεύετε ότι η παρομοίωση είναι δυνατή; — Ναι. Μεταξύ τους υπάρχουν πολλά κοινά σημεία. Όχι στο επίπεδο των καταστάσεων. Ο Καραμανλής επηρεάστηκε πολύ από τον Ντέ Γκάλ, κυρίως γιατί βρέθηκε μπροστά σε όμοια προβλήματα. Το 1958 ο πρωταρχικός παράγοντάς του θάρανε στο πρόγραμμα της Γαλλίας, ήταν το τέλος της αποικιακής αυτοκρατορίας και από παντός ο πόλεμος της Αλγερίας.

Λεξιφίας 10'

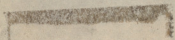
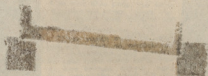
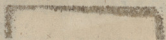
Ο μεγαλύτερος κίνδυνος προέρχεται από τον στρατό, από ένα στρατό καλά οργανωμένο, που είχε συνειδητοποιήσει τη δύναμή του και διεκδικούσε την εξουσία σε μία χώρα, η εσωτερική κατάσταση της οποίας το λιγότερο που μπορεί να ηλ κανείς, ήταν παραμένη. Ο Ντέ Γκάλ ήταν μία πολυαποζητημένη προσωπικότητα, ήταν όπως ο μόνος άνθρωπος που ενώ έπιδρασε την είδηση στην Αλγερία, μερούσε ταυτόχρονα να επιβληθεί στο στρατό και σε μία μεγάλη μερίδα του λαού. Είχε το ανάγκαιο κύρος για να το πραγματοποιήσει όλα αυτά.

Η πίστη και η ζωή ενός έθνους συχνά θρίσκονται από χώρας μιας προσωπικότητας που την επιβάλλουν οι περιστάσεις. Έτσι, έχουμε την περίπτωση του Μακαρίου, του Φιντέλ Κάστρο, του Αντενάσορ, του Ντέ Γκάρσι και του Μάο Τσούνγκ, αν στην Ελλάδα, οι λαϊκές δυνάμεις ήταν οργανωμένες ποτέ δεν θα είχαμε ανάγκη από Καραμανλίδες ή από άλλους. Οι μεγάλες προσωπικότητες ξεπερνάγονται από τα λάθη και τις αδυναμίες των πολιτικών και από παντός, ίδιως, των προδοτικών πολιτικών.

— Η αναχώρηση του Καραμανλή, το 1963, και η επιστροφή του το 1974, μοιάζουν, κατά παράξενο τρόπο, με την αναχώρηση του Ντέ Γκάλ το 1947 και την επιστροφή του το 1958 στα πλαίσια μιας εθνικής κρίσης. Δεν το νομίζετε;

Λεξιφίας 10'

Ναι, βέβαια. Πρόκειται για κάποιες σχεδόν καταστάσεις. Ένας προσεγγισμένος ήγητής της δεξιάς που αναχωρεί, αυτός εξίσως στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, ένα κομματικό που θρίσκει σε αποουθενικό μετά η επιστροφή του σωτήρος. Πρόκειται για ένα παγινίδι με δύο όψεις. Αν τη στιγμή εκείνη οι λαϊκές δυνάμεις ήταν οργανωμένες, συμπαγείς και ισχυρές, οι επιστροφές αυτές δεν θα ήταν αναγκαίες. Όπως και ο Ντέ Γκάλ, ο Καραμανλής έπαιξε για να το χροιά όλα ή για να το περιβόητο. Τα κέρδη όλα.

296

— Ένα από τα πρώτα μέτρα της Κυβέρνησης Εθνικής Ένότητας του Καραμανλή ήταν η προετοιμασία και οργάνωση των εκλογών. Οι Έλληνες θα ψήφισαν για πρώτη φορά ύστερα από μία δεκαετία. Τι έσημαναν κατά τη γνώμη σας, οι εκλογές αυτές;

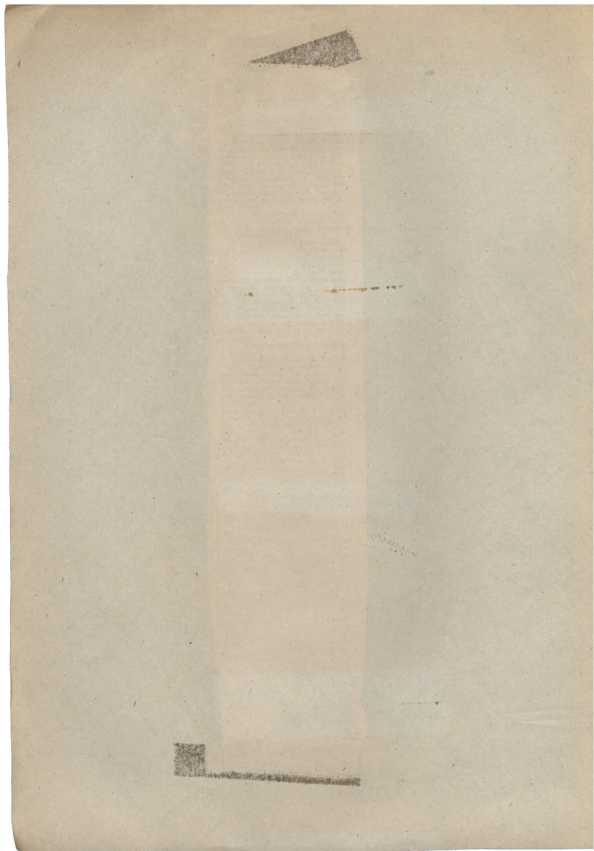
— Ένας από τους αντικειμενικούς σκοπούς της αντίστασης, ήταν η επάνοδος των Έλλήνων στις κάλπες για να ασκήσουν το στοιχειώδες καθήκον τους. Για μας, έξ' άλλου, οι εκλογές είχαν και συμβολική όδία, δεδομένου ότι το προεικόπημα είχε γίνει ένα μήνα πριν από τις βουλευτικές εκλογές του 1957.

Τελικός σκοπός των εκλογών, που οργάνωσε ο Καραμανλής, ήταν ο σχηματισμός μιας κυβέρνησης ισχυρής πάρα από διαμάχες, που θα ήταν κοινή να υλοποιήσει για πραγματοποίηση των αιτημάτων ένα αντικειμενικό σκοπό, την αποκατάσταση της δημοκρατίας, πράγμα που δεν φαινόταν και τόσο εύκολο. Όλοι στην Ελλάδα γνώριζαν ότι η κατάσταση είχε αλλάξει κάτω από την πίεση αρκετών παραγόντων, το κυρίαρχο στοιχείο των οποίων ήταν η τραγωδία της Κύπρου, η άποια της γενικής επιστράτευσης και η αποδράση των στελεχών του στρατού. Με εσα λόγια, η κατάσταση άλλαξε με την αποδεδομένη άποια της αποδραμένης χούντας. Όσοσο, η πραγματική δύναμη, η δύναμη κρούσης να έρριχτεί στα χέρια του στρατού, στα χέρια δηλαδή της χούντας, ή το λιγώτερο στα υπολείμματά της. Ο λαός είχε στα χέρια του μόνο την δύναμη που έρχεται με την αλλαγή της κατάστασης, την ψυχολογική δύναμη. Ο λαός μόλις είχε αρχίσει να γεύεται τη δημοκρατία, αλλά δεν ήταν καθόλου οργανωμένος. Αντίθετα, μόλις, ήταν έντελως διαμορφώσε έξ' αίτιας του έντασιου των ήμετών των πολιτικών σχηματισμών και των οργανώσεων της αντίστασης.

αρχιμήδης

Την ίδια μέρα, που γύρισα στην Ελλάδα, την επομένη της επιστροφής του Καραμανλή, με κάλεσαν επειγόντως από σπίτι του φίλου, που ήταν ένας από τους αρχηγούς της Δημοκρατικής Άμυνας. Εκεί βρήκα τους αντιπροσώπους όλων των δημοκρατικών δυνάμεων: της Δημοκρατικής Άμυνας, φυσικά, του «Ορθόδοξου Κομμουνιστικού Κόμματος», του Κομμουνιστικού Κόμματος Έσθης, του Πανελληνίου Κινήματος Αποστάσεως, των Σοσιαλιστών, των Νέων Δυνάμεων που συνεργάζονται τώρα με το Κέντρο, έναν αντιπρόσωπο του Ανδρέα Παπανδρίου και ανεξάρτητους αντιστασιασούς, όπως ο σφηνιστής Μήνης, που έκλιναν προς το Κέντρο, ή όπως εγώ, ο Γκέζος και ο Λεντάκος. Ήμαστε κομμάτι τριανταριό, που είχαμε βγει από τις φυλακές από την παραμονή ή

λεηψίας 10'

91

... γινώσκω από την έρευνα. Όλοι μας προσπαθούμε να αρθεύουμε μια έκκληση στον ελληνικό λαό.

Ο Καραμανλής άρχισε τη συγκρότησή της κυβέρνησεως συντηρητικής και γινώσκω ότι θα στηρίξουν στις παραδοσιακές συνάψεις, ενώ όμως αντιπροσωπεύουμε την αλλαγή και την πρόοδο. Στραβώσαμε στη δουλειά. Όλα πήγαιναν καλά. Την επομένη, ο αντιπρόεδρος του Ανδρέα Παπανδρέου πραγματοποιεί την πρωτοβουλία. Έτσι, νομίζω, ότι στραγγαλιώθηκε ή τελευταία εκκρίση για να πραγματοποιήσουμε την εγγύτητα των δημοκρατικών ενόψεων.

Γράβαί μας ήταν να γράβω...

... ομοί από λαό με επανοστατική και σοσιαλιστική εναλλακτική λύση. Αποτύχησε. Ο λαός θα άναγκαζόταν να επιστρέφει στους δρόμους του παρελθόντος, στην κλασική διάταξη των πολιτικών δυνάμεων, σε δεξιά, κέντρο και αριστερά.

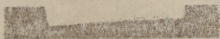
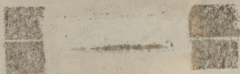
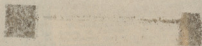
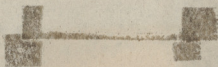
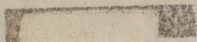
Ο Ανδρέας Παπανδρέου πίστευε την στιγμή εκείνη, ότι η έπισηση του Καραμανλή είχε επιβληθεί από το ΝΑΤΟ. Δεν αντιλαμβάνονταν ότι έπρεπε για ένα συμβιβασμό, των όποιος οι Αμερικανοί είχαν υποχρεωθεί να δεχθούν, σχεδόν σόν κατηγορούμενοι. Κατά τη γνώμη του, ο άγαθος έπρεπε να ένωθεί με το γένος ένδεχομένως ως την ένωση με ένδεχομένως ως την ένωση σύγκρουση. Έξοικουβόσε άκομη να είναι με την αντίσταση, αλλά...

... ένωσαν του Καραμανλή ούτη τη φορά.

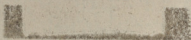
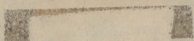
Υποστήριζε, τέλος, ότι δεν θα δεχόταν να γινώσκω στην Ελλάδα όσο ο στρατηγός Γκιζίκης θα έξοικουβόσε να είναι πρόεδρος της Δημοκρατίας. Κι, ενώ άκομη δεν καταλάβαινε ότι ο Γκιζίκης, που είχε διαρρηχθεί πριν λίγους μήνες από τον Ιωαννίδη, ήταν πολιτικά διαφορετικός, ότι τώρα έέπειζε την πολιτική θέληση των νομιμόφρωνων αξιωματικών, ότι αποτελούσε ένα έξοικουβόσε, που ήταν άναγκαίο για να θηγεί χώρα από την άδουσα στην όποια η χούφτα την είχε ρίξει. Ο Ανδρέας Παπανδρέου, όμως, δεν πίστευε στον Καραμανλή. Υπελόγιζε ότι ο Καραμανλής θα παρέτε...

... νε τη δικτατορία του αποτελούσε μια διαφορετική όψη του φαινομένου.

... ένωσαν του Καραμανλή ούτη τη φορά. Υποστήριζε, τέλος, ότι δεν θα δεχόταν να γινώσκω στην Ελλάδα όσο ο στρατηγός Γκιζίκης θα έξοικουβόσε να είναι πρόεδρος της Δημοκρατίας. Κι, ενώ άκομη δεν καταλάβαινε ότι ο Γκιζίκης, που είχε διαρρηχθεί πριν λίγους μήνες από τον Ιωαννίδη, ήταν πολιτικά διαφορετικός, ότι τώρα έέπειζε την πολιτική θέληση των νομιμόφρωνων αξιωματικών, ότι αποτελούσε ένα έξοικουβόσε, που ήταν άναγκαίο για να θηγεί χώρα από την άδουσα στην όποια η χούφτα την είχε ρίξει. Ο Ανδρέας Παπανδρέου, όμως, δεν πίστευε στον Καραμανλή. Υπελόγιζε ότι ο Καραμανλής θα παρέτε...

93

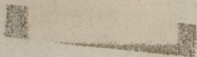
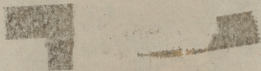
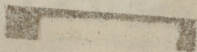
Όταν το τόπος επιβλήσαν το 1967, ανέλαβε τον κεντρικό ρόλο της δεξιάς διαβίβαν στις φυλακές. Τα έντονα πέντε όμως ταίς έκαστ των κρατούμενων ήταν κομμουνιστές. Οι κομμουνιστές όμως δεν έχουν πιά όρεξη να παίξουν με τη δημοκρατία. Είναι ότι κάθε φορά έκαστ είναι πού πληρώνουν, τὰ ασπασίμα. Με την Καραμανλή έχουν τουλάχιστον μιά δεσποσύνη ότι αμύρισεν τὴν ἀποστολήν. Εμὲν ἐκεῖ φυλακές ἢ σὺν στρατοπέδῳ τῆς Ἑλλάδος. Γι' αὐτὸ ἵσως οἱ κεντρικοί, πού δεν ἔχουν ἀποφέρει τόσο, εἶναι ἐναντίον τοῦ Καραμανλή. Εἶναι σημερινούς «ἐπαναστάτες», χθεσινούς κεντρικούς, νὰ τοῦ δεύουν σὺν χρόνῳ τῆς δικτατορίας με διαβατήρια κανονικά, χωρίς νὰ πᾶνουν τίποτε. Ἐκείνους δεύει, μὲς εἶχαν τελείας ἔξου δευτέρως. Ὅχι μόνο ἴσως τὴς φυλακὲς ἀλλὰ καὶ οἱ οἰκονέμετες μας ἐβίβαν. Μὲς πᾶντος, γυιοὶ ἀδελφοί, χωρίς Ἀσπύμα ἀπὸ ἀσπασίμα χρόνο τὸ βάρος τῶν διώσεων, ψήφισαν, λοιπόν, γιὰ νὰ ἔχουν τὴ δεσποσύνη ότι αἰσίο ἢ ἀστυνομία ἢ ἢ ΕἰΑ. Δὲν δὲν τοὺς σπᾶνουν, γιὰ μὲς φερὰ ἀκούει, ἀπὸ τὰ ἀναγκηρὰ πρόσφεισ τὴς ἀδύνατες τῶν βασισσῶν καὶ ἀπὸ τῆς φυλακὲς σὺν στρατοπέδῳ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Καραμανλὶς τὸ γνωρίζε ὅλα αὐτὰ. Γνωρίζε ότι οἱ ἐκλογεῖς του σπᾶνθηκαν ἀπὸ μὲς συνεκρημένη ὑπόχρησι. Δὲν ἔνοια τοὺς δεξίους ἐκλογεῖς, πού καὶ αὐτὰ ἐπιβῶν τὴν δημοκρατία. Ἐνοια τοὺς προδευτικούς, πού τὸν ἀκολούθησαν. Ὅλοι αὐτοὶ τοὺ διυλοῦνησαν τὴν ἠθική ὑποχρέωσιν νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν δημοκρατία.

Ὁ Καραμανλὶς εἶναι σημεδεμένος με παρεμένο σῆμα με τὴν ἐπιτολή αὐτῆ. Πρόκειται γιὰ μὲς ρεαλιστικῆ ἐνδύωσι. Ὅλα τὰ ἄλλα ἐφεύγουν ἀπὸ τὴν πραγματικότητα.

Ἔρχομε τώρα ότι σπᾶς κώλους τῆς ἐξουσίας δεξίωτες ἔναι ἀνίετες μετὰ ἐκείνων πού δὲν ἐπιβῶν τὴν διαίτησιν τῆς δικτατορίας καὶ ἐκείνων πού πιστεύουν ότι ἢ ἀποκαταστασὶ μὲς ἰσχυρῆς δημοκρατίας εἶναι δυνα-

τὴ. Ἡ Ἰταλία ἢ ἢ Γαλλία δὲν εἶναι αἰκίες δημοκρατίας, ἀλλὰ δημοκρατίας τῆς μεγαλοστρεφῆς τῶν σπᾶς κώλους τῶν ἀσπασίμα. Ἄσπασίμα ὅσοι μικροὶ καὶ ἀναπνεῖ, ὀργανώνεται καὶ ΣΕΔ Στὴν Ἑλλάδα δὲν ἔχομε φθῶσι ἐκεῖ ἀκόμα. Ἄμσος ὀντικειμενικός σκοπὸς μας εἶναι νὰ ἀποκτήσομε μὲς δημοκρατία ὅλα γαλλικά ἢ ὅλα ἰταλικά. Ἦσεν δὲ ἴσεν πού αὐτὸ γιὰ μὲς. Ὑστερὰ δὲν μπορούμε νὰ περάσομε ἀπὸ ἐκείνο πρῶτο, ἀπὸ πρῶτο πού ὀργανώσομε τὴν ἀποστολήν αὐτῆ.

99

206

Παύλος 10'

206 Στήν προεκλογική έκστρατεία είχατε συμβαχθεί με τους κομμουνιστές;

- Ναι, αυτό είναι σωστό, αλλά σάν ανεξάρτητος, συνδέομαι μαζί τους με συμφωνίες. Επίδειξας να αντιπροσωπεύω όλους τους βρισκόντων ανάμεσα στις δύο τάξεις και εύχονταν την ένια βράση.

Κάνομε τότε μία θαύραμα δουλειά. Συνομιλίες, που κράτησαν δέκα ημέρες, πάνω σε συγκεκριμένα θέματα. Μία εποικοδομητική εργασία, που μίς δέλησε σ' ένα κανό πρόγραμμα της Ένωμένης Αριστεράς. Στην περίοδο αυτή χρειάσθηκε να αντιμετωπίσομε μιά σειρά από γεγονότα, όπως π.χ. τη νέα απόπειρα κατάληψης του Παλιουχειριού από δεξιούς δημοκράτην. Διατηρούσσε με τότε ότι, παρά τις διαφορές κείνος τάσεις, δεν είχαμε κοινή θεμελιώδη διαφορά έναντι των καθημερινών γεγονότων.

Γρήγορα όμως επηρέασθησαν τα συμβέροντα και έλας άρχιος ένας αγώνας γιά να εξασφαλίση ο κοινός περισσότερους ψήφους και περισσότερες έδρες στή Βουλή. Από τή στιγμή εκείνη οι δύο παρατάξεις άρχισαν έναν άνοκτο αλληλεγκτόνο αγώνα. Ο π είχαμε δημιουργήσει, καταστράφηκε μέσα σε λίγες ημέρες. Καί η Αριστερά κέρδισε 6 μόνο έδρες!

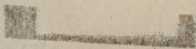
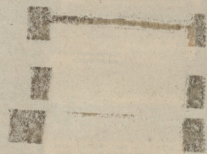
207 Μετά της εκλογής ο Γαλλικός Τύπος έγραψε

... ότι η άποτυχία σας δείχνεται κυρίως στο κομματικό επίπεδο κόμματα που δεν έπαιξαν τίμια.

... «...» ο οποίος γέννησε προσηγορίες του Κ.Υ.Ε. (Κομμουνιστικό) και έληθε ότι η άποτυχία μου προέρχον από τή γεγονός ότι δεν με βοήθησε άποτελεσματικά τή κόμμα του. Πιστών να είναι έτσι. Εγώ όμως δεν ήθελα τή βοήθεια κανέναν. Είμαι πεπεισμένος ότι βιά μπορούσα να εκλεγώ πολύ εύκολα, άν δεν ήλρχε μιά εννοχληρωμένη επίθεσή έναντιόν μου, άν τή δύο κόμματα δεν με είχαν πολεμήσει έκ τού θανάτου, με τόσο φανατισμό. Καί τή δύο κόμματα κατάβηκαν στην Β' εκλογική περιφέρεια Πειραιώς, όπου είχε βάλει κι' εγώ ύποψηφότητα και ζήτημα τιμής ήταν γι' αυτό να μη τούς πάρω ούτε μία ψήφο. Τό ένα κόμμα παλεμάσε έναντιόν τού άλλου και ναυτήχονα και τή δύο κόμματα εξουδετέρωσαν έμένα. Γιό άλλη μιά φορά έδλεπαν τή δέντρο, αλλά δεν έβλεπαν τή δόσο. Φοβούσανται μία ήττα σε μιά εκλογική περιφέρεια και δεν έδλεπαν τή μέλλον της χώρας.

Ο σοσιαλισμός στην Ελλάδα δεν είναι σύγχρονη υπόθεση. Υπάρχουν άλλα προβλήματα, που

Παύλος 10'

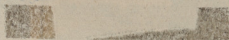
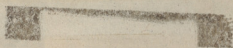

95 @

61

...το κράτος διαφέρει από
 ...Και πριν από όλα πρέπει
 να προετοιμασθούν οι λαϊκές μέ-
 ζες. Να τους εξηγηθεί ότι μπορεί
 να υπάρξει και μία άλλη κοινο-
 νία στην οποία θα ζή κανείς κα-
 οσια μεταξύ των ανθρώπων, με-
 τ'Ευ του Κράτους και του πολι-
 του; Να μερικά ερωτήματα που
 άσασχολούν τον κόσμο. Τι θα χά-
 ου; Τι θα κερδίσει; Τι θα δώσει;
 Τι θα πάρει; Και δεν πρέπει να
 άσπληνη κανείς με αφηρημένα
 συνθήματα α' αυτά τα ερωτήματα.
 Είσι κούρασ, σήμερα έχεις εώ-
 τες και αυτές τις υποχρεώσεις,
 αυτό το θωτικό επίπεδο, αυτές
 τις σχέσεις με τους άλλους...
 Άλλο, έσυ ο ίδιος κούρασ, στην
 κοινωνία που επιθυμούμε να οικο-
 δομήσουμε, στην πόλη σου, στη
 συνανκία σου, θα μπορούσες να
 είσαι έτσι ή έτσι, έτσι όπως του
 το επιθυμείς, έτσι όπως θα το
 φτιάξεις. Πριν όμως άποντηθεί
 πρέπει ν' ακούσεις τον κόσμο. Ο
 κούρασ αυτός πρέπει να έκφρα-
 σθεί, πρέπει να μπορεί να σου πεί:
 «Να το επάγγελμά μου, μου θέ-
 τει αυτό ή εκείνο το πρόβλημα.
 Δεν είμαι ικανοποιημένος γι' αυ-
 το...». Η ίδια διαδικασία θα πρέ-
 χει να τηρηθεί για όλα τον κό-
 σμο, από τους άγρότες ως τους
 ποιητές. Αυτή την εργασία πρέ-
 χει να την κάνει το Κόμμα. Και
 είμαι πεπεισμένος ότι από την
 στιγμή αυτή θα άνακαλούμε έ-
 τι είμαστε σύμφωνοι και ότι οι
 διαφωνίες μας είναι τεχνικές. Κο-
 νένας σήμερα δεν άμφισβητεί τις
 βασικές άρχές του μαρξισμού. Άς
 στραβάσουμε οσοδήποτε σωληκά
 και άς εγκαταλείψουμε τις ζημι-
 γόνες διαμαχες.
 Και θα θρούμε κάποτε τον
 καιρό για να μελετήσουμε το εί-
 δος των σχέσεών μας με την
 Σοβ. Ένωσή και με τα αδελφά
 κόμματα, με τα οποία άλλωστε
 δεν έχουμε καμιά διαφορά. Δεν
 μπορεί να δεχθεί ότι είχαμε έκα-
 ταμύρια νεκρούς για το τίποτα,
 ότι τους Εξέλασε για να επιδο-
 σουμε σε θυλακιστολογίες. Η Σοβ.
 σήμερα, έχει καταδικάσει τον φα-
 ντασμό και το μίσος.
 Επί τριακοσίων δομλετών, ή
 Άριστέρα έχει μόνον οκτώ, που
 και αυτοί είναι ~~δυσμενένοι~~ σε τρεις
 παρατόξεις. Έχουμε γίνει κατα-
 γέλαστοι από την άσπλη τόξμ.
 Σύντροφοι που άγνωσθηκαν μαζί
 σπάρντα ολόκληρα χρόνια και να
 είναι τώρα ~~δυσμενένοι~~ στη Βου-
 λη. Δεν είναι δυνατόν...
 13

αυρέμνιο
καυρέμνιο

96
Διαφώνη

—Διηρηστέη ή όχι, γεγε-
νός είναι ότι ή Ελληνική Α-
ριστοκρατία έχει όλα κι όλα όντα
βουλευτές. Δίν μπορούμε να
πάρμε ότι έπίτευξη σπουδαία
πρόγραμμα...

Λεγέται 10'

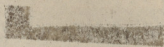
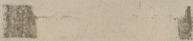
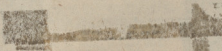
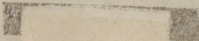
—Πρώτα, πρώτα, πρέπει να έ-
ρασε ότι με ένα πιο δικαιο-
κρατικό σύστημα θα είχαμε κομμά-
τιαντοριά βουλευτές, ενώ ο Πα-
πανδρέου θα έπρεπε να είχε ανα-
δείξει κομμάτι αντοριάς ή πε-
νηντοριά. Ύστερα έγω ήδη έ-
λεγισα, ότι πολλοί άριστοκράτοι ήλθοι
ήλθον στον Κορομανλί. Κάθε έν-
δραση με αποκατάστη στην λογ-
κή καταλόβαινε ότι δέν έξουδε-
τερόναι κανείς τους φροιστικούς
υπηρετικούς που είχαν άνοητοι-
χθεί στην έπιστορία της δικτατο-
ρίας με την σύλληψημερικιών μόνο
ελαστικών.

Ότε ή περίσφιξη φράση «Κορο-
μανλής ή το τόνκος» προέκυψε
από τη στόμα των μισοφόρων.
Προσφέροντός την έξέταρα ο-
πλάς τό άγχος που ήτοχε στην
χώρα. «Ο,τι κώνω με την
μουακή μου τό κώνω και στην
πολιτική μου» έκαρούς ένα είδη-
μα που ήδη ήτοχε. Ο Λοός
γνώριζε ότι ήταν άδολος κι άκαθη-
ριστότερο ότι ήταν άνοητότα-
τος. Η μοναδική του δόνηση δρι-
σκάταν από άδραρος του όλλο αυτό
δέν ήταν άρκετό. Για τό αντιμετι-
πλοήσε τό τόνκος πρέπει να είσαι
όλημέρονος. Στη Γαλλία, και την
Ιταλία ο Λοός έχει τό συνείδηση
του. Τό όπλο της γενικής άπε-
ργίας είναι πολύ ισχυρό. Στην Έ-
λλάδα όμως είπαμε, ότι την έπο-
μένη του πρεσβεστικώματος όλος ο
κόσμος ήλγε στη δουλειά του.
Δέν είχαμε συνείδηση, δέν είχαμε
ισχυρό κύμα. Συνέλας έπρεπε
πριν άπ' όλα να παντοράμε στο
σίγουρα, στην εντιμότητα ενός άν-
θρώπου ελληνικά δημοκράτη. Αυ-
τό τό κατάλαβε ο Λοός. Έτσι έ-
μεις πρέπει να οργανωθούμε έτσι
πού να γίνουμε άσχυρο άπόσπαστο
να τό φροισό. Τότε ο Λοός θα
είναι κέρσιος.

—Όχι, όλοι δέν μιλούν
—Απόστολ ή δέν μιλούν να γίν-
νουν όλο άδολος. Γενεολογικά δέν
μπορούσε να κώνω αυτό που έ-
κοναν όλλοι και να παύει τό παι-
νίδι του κληρονομιάς. Όμως
δέν βόω τίποτα πάνω από την
ελληνική δημοκρατία, ούτε τό προ-
σωπικό μου σύμμερον. Γύρισε
στην Ελλάδα ένας κομμάτι προ-
ετοιμασία, αντίθετα με τόν Άν-
δρα Παπανδρέου που έπί είκοσι
ήμερες προετοιμάζε την έπιστο-
ρία...

—Ένα όπλο ή τελεσιγραφία
από την άποψη σου, να να μην ή-
δη κριτική κρίση του είπα: «Πε-
τέρο, όφιο, φρόνιμα». Εκείνος τε-
λεσιγράφος ος ένα δημοσιονόμο
ό όποιος κωλοφόρος την είδηση,
τήν όλλη μέσα δέκα χιλιάδες έ-
τομα με περίμενον στο όεροδρό-
μο. Επρόκειτο να όλλη με ά-
δουλειά της νομοθεσίας και του
Λοού. Θα μπορούσε να είτα κάνει
έξορμητικές έπληρώσεις του τύπου
«Η άντίστασι συνεχίζεται». Όχι

1870

92

Μέροσ ότι δέν ήταν αυτό που χρειαζόταν.

—Στίς έλλογις ή Μελίνα Μεταξού, που και αυτή είναι πολύ δημοφιλής, άσέτυχε. Νομίζετε ότι οι άποτυχις σας φέρηλονται σε διασσορετικύς λόγους ή ότι ή Ίβις, λόγω προκάλεσε τήν άποτυχιε και στους δύο;

—Γιά τήν διεθνή κοινή γνώμη τό όνομα τής Μελίνας και τό δι-

λό μου ήταν σπουδαίοντα, γιατί και οι δύο είχατε καλάντικες και γνωρόφωτες και γιατί και οι δύο άνηταχθήκατε στους σαναγατιώτικες.

—Η Μελίνα ανέπτυξε μιά πολύ βαρύν, φοροπαράτητα στο πλαίσιο του άνοου μας. Ήθελε νά γίνει κομμουνίστρια αλλά δέν γίνεται κανείς κομμουνιστής με μιά άπόσοφά έλευσρά τή καρδιά. Είναι ζήτημα εκλογική που άφοσφ τήν ύπόστροιά σου. Τελικά πήγε στην Ανδρέα Παπανδρού, στο ΠΑ.ΣΟ.Κ.

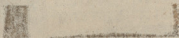
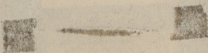
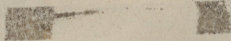
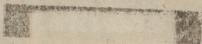
—Η δοσική διασφορά άνάμεσα στην Μελίνα και σε μένα όπως ομοβαίνει σε όλους τής γενιάς μου, είναι τό γεγονός ότι έγώ εκπήδη από τή λαική προνιαικότητα. Άρχισα τή ζωή μου και τόν αγώνα μου μέσα στις λαικές μάδες, στις λαικές συνουκίες και φάσρα σε πολύ δύσκολες κοινωνικές και οικονομικές καταστάσεις. Εμεις έχουμε άλλη κροστροπία. Άντίθετα ή Μελίνα που είναι τής έλης πάντες σε ένα άριστοκρατικό περιβάλλον. Έκείνο που ήταν εκπληκτικό στην περίπτωση είναι τό γεγονός ότι υπήρασε σε μιά δοσική στιγμή νά ξεφύγει από τό περιβάλλον τής και νά δοθεί στον λαϊκό αγώνα. Πρόκειται για κάτι πολύ σημαντικό.

—Όσοσ ή Μελίνα κουβαλάει μιά βαρεία κληρονομιά. Το ότι πάντες ήταν περιτοχιζόμενη από άνη άντίθετα, τήν άντισηση μιάς λαικής και ελευθέρης κοινωνίας. Για τους άνδρώπους αυτούς υπήραξε ένα είδος μωποποιημένου εξιδανικευμένου λαού. Στην Ελλάδα όμως ο λαός δέν είναι μώπος, είναι άπόλυτα συγκεκριμένος. Υπάρχει με όλες του τής όδυναιμίες, και όλες του τής δυναμείας, με τήν πίστη και τήν κομπεινή του πραγματικότητα.

—Ένας λόμος ολόκληρος χιανίζει τό μώπο από τήν πραγματικότητα. Η Μελίνα, όπως και πολλοί άλλοι θέ ήθελε νά ομοιά τή λαό. Έγώ, δέν θέλα νά ομοιά τή λαό. Είμαι ή Ίβις ό μόνος μου. Είχαμε με άλλου όριζόμενες διασφορές στο θέμα αυτό κατά τήν διάρκεια τής καινίς μας εβραίας, στο Παρίσι. Η Μελίνα πίστευε ότι άντιπροσπεύουμε τό ίδιο πρόγραμμα. Λάθος ήταν. Δέν ήθελε ότι ήμωνα και είμαι διασσορετικός από αυτήν.

—Πάντως αυτό δέν με έμπόδισε όταν ήμου προέβρος του Ποτρητικού Μετάσπου νά κατακρίνω τους σανατροφους μου γιατί δέν τή χρησιμοποιούσαν. Πίστευα ότι έπρεπε νά τήν βάλουν στη διαίτη του Μετάσπου. Έτσι, δημοσιονόμια πραγματικά επαναστατικό στέλεχος, αληθινή επαναστατικός. Οι ομοσποτικές εβδόνες βιά ήταν νι αυτήν μιά καλή σχολή, μιά μοναδική, τους εβδόνες για νά ανακροσώμεν, δέν με έκαμαν όμως.

Δελφίνας 10'

Στις εκλογές, η Μελίνα ήθελε στην αρχή να κατέβη κατά από την φωνή της, Ένας ένας, Άριστεράς, με σκέτο όμως από διαφωνίες μεταξύ αυτής και της ηγεσίας της Άριστεράς την έμποδισαν να κατέβη με την Άριστερά και εκείνη πήγε με το κόμμα του Άνδρέα Παπανδρέου. Καλά, καλά, δεν έβρα γιατί, αλλά έβρα, ότι αυτό δεν την απέλθει, γιατί έλλοιπε την δημοτικότητα της, τουλάχιστον στη μεγάλη μάχη του λαού. Αντίβητο, αν κατέβαινε στις εκλογές, με την επωνυμία της Άριστεράς, σαν στέλεχος της Άριστεράς, με την επωνυμία μάλιστα της κομμουνιστικής, θα είχε πολλές πιθανότητες να εκλεγεί. Πραγματικά, νομίζω ότι όλοι οι φίλοι που ήσαν, είναι παρρησιαστικοί της ψήφου, σε σημείο μάλιστα που πιστεύω, και είμαι σίγουρος ότι δεν γελώμαι, ότι καθόλου δεν έβρα, ΠΑ.Σ.Ο.Κ. δεν κέρδιζε τίποτα, αλλά αντίβητο, έκαιγε, η Μελίνα, έβρασε κίτρινο σ' αυτό το κόμμα. Και λοιπόν είλικρινά ότι όποιον γινώσκω, αν εκλεγόταν θα προσέφερε πολλά, πέρα από κάθε προσωπική φιλοδοξία.

Λεπτοίχο 10'

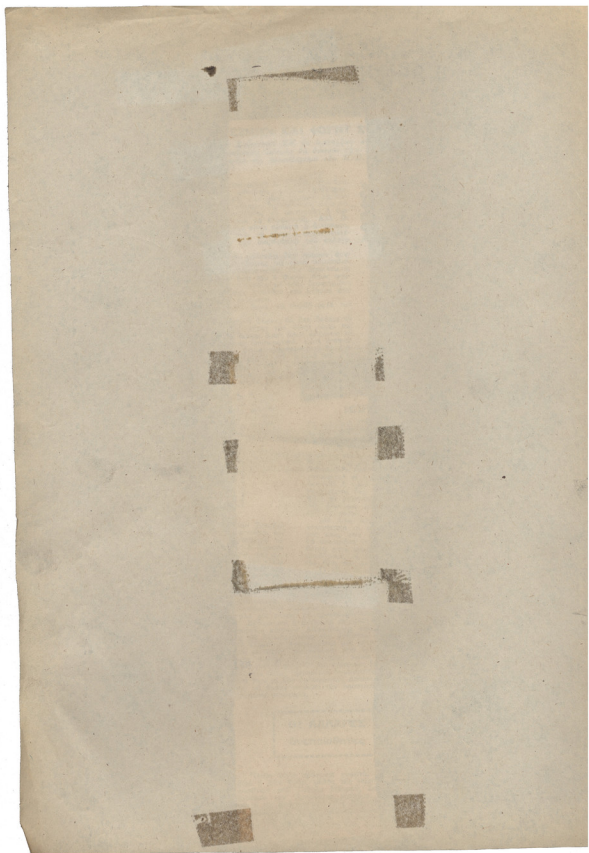
Γιατί, ενώ ήμεις προσευχόμασταν, εσύ ήσουν...
—Νομίζω, προσευχόμασταν...
—Φοβόμαι. Η Μελίνα ανήκει σε ορισμένα πολιτικά. Ο παππούς της ήταν επισημικός Αθηναίος πάντα περίπου χρόνια. Ο πατέρας της, με τον οποίο ήμουν πολύ στενός φίλος, ήταν δουλευτής και μετατέθηκε μαζί στην Ε.Δ.Α. Πήγαινε στην Αίγυπτο, Νουβία με άλλου, ότι σ' αυτό οφείλεται σε

ένα μεγάλο βαθμό, πόσο το φρονιμάκι της, με το της Άριστεράς. Έχει, πιστεύω, το δαιμόνιο της πολιτικής στο αίμα της και ποτέ δεν ήμα καταλάβει γιατί δεν έβρασε υπομονετικότητα στις δημοτικές εκλογές. Η προσφορά της, έτσι, ήταν πρόσκαιρη.

—Κυρία, έβρασε η φωνή ότι ο Καραμανλής στα έκανε προσωπικά την πρόταση, να μπειτε στην κυβέρνηση του...

Λεπτοίχο 10'

—Πραγματικά, ένας από τους υπουργούς του Καραμανλή ήλθε στο σπίτι μου για να με ρωτήσει αν κατ' αρχήν, θα δέχουμουν να πάρω ένα υπουργείο. Αυτό ήταν πριν από τις εκλογές, δυο ημέρες μετά τον σχηματισμό της κυβέρνησης Καραμανλή, δεν έπρεπε να λάβω αμέσως χαρτοφύλλο, αλλά ήταν ζήτημα όρχης για το μέλλον. Η άμεση αντίδρασή μου ήταν αρνητική γιατί ήμουν αποφασισμένος να μη λάβω μέρος στην κυβέρνηση και να μείνω στο λαϊκό κίνημα. Πριν όμως του έκλεισε την πόρτα μου, ο άποστολος του Καραμανλή μου πρότεινε να αναλάβω την απάντησή μου, για τρεις, τέσσερις ημέρες. Μου εξήγησε απλά, ότι ο Καραμανλής υποσχετόσε την πρότασή αυτή, στην προοπτική μιας νέας κυβέρνησης, που θα δημιουργούταν δυο ή τρεις μήνες φροντίσε και ότι κατά το σκεπτόμενο, η Άστυνομία και ο Στρατός δεν θα προέβαιναν μεγάλη αντίδραση. Όταν έβρασα μεγάλη αντίδραση, η άποστολή μου στην κυβέρνηση, ο άποστολος του Καραμανλή σκεπτόσε ότι κατ' αρχήν, έπρεπε να έβρα προθυμότητα να υποσχεθώ.

108 142

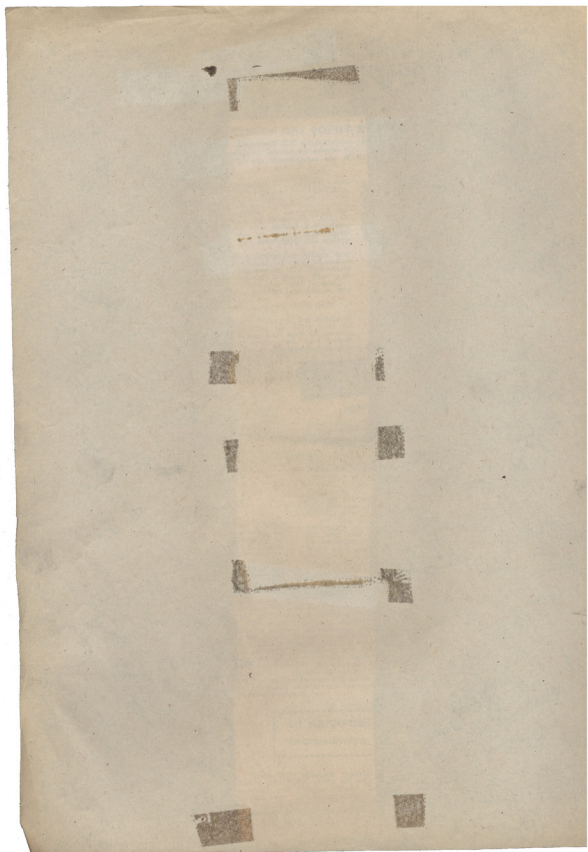
μέ τον άνθρωπο και. Οι παραινέσεις
 μόνο εκδίδονται, επί τόπου, για
 -όσα έχουν υποφέρει. "Αν λοιπόν
 η κριτική είναι αναγκαία, δεν εί-
 ναι πάντοτε καλοδεχόμενη και
 οι 3 είναι φαικλά. Κάτω από αυ-
 τή το πρόσω, ο Σοβιετικός πή-
 γει πολύ μακριά, υπερβολικά μα-
 κριά, ίσως. Στην αρχή έγραψε
 για την κριτική του, κατηγορών-
 τας την πολιτική του Στάλιν. Πολύ
 καλά. Σίγα, σίγα όμως άρχισε
 να ηγναίει πολύ μακριά φθάνον-
 τας μάλιστα στο σημείο να έπι-
 τρεθέναντιον του Λένιν και να
 το δώσει με την ύπαρξη του σοβιε-
 τικού συστήματος. Πρόκειται για
 κάτι πολύ σοβαρό μέσα στο σημε-
 ρινό δεδομένα. Πραγματικά γινε-
 στή είναι τα διεθνή συμφέροντα
 έναντιον της Σοβιετικής "Ενώσεως
 και ιδιαίτερα γινισται είναι οι
 μέθοδοι δράσεως των Αμερικαν-
 ών, που παρά τις διαμαρτυρίες
 τους δεν εχθιδάρνουν για τον
 λαό που η Σοβιετική "Ενω-
 σή άλλα συνεχίζουν μάλλον τον
 άγώνα τους για να καταστρέ-
 ψουν τον σοσιαλισμό, ο οποίος
 αποτελεί διαρκή άπειλή έναντιον
 της ηγεμονίας τους και των κερ-
 δών τους. Καταλαβαίνει αυθεν-
 τικά γιατί οι Σοβιετικοί, όρ-
 κονται πάντοτε σε στόμα μόνον
 έστω εν κορυφή φορά έχουν την
 τάση να υπερβάλλουν. Πέρα όμως
 από αυτό, πρέπει να πούμε ότι
 η στόση του κόμματος είναι άδύ-
 να πολύ επηρεασμένη από τον
 επληρωμό.

205

Επειδή οι θεωρητικοί του
 κόμματος εξακολουθούν να έχουν
 την τάση να θεωρούν τους Γερ-
 μανούς σαν καλύτες προαναγι-
 στές και πρό πάντως να δυσπι-
 στούν σε μεγάλο βαθμό στους
 καλλιτέχνες που θεωρούνται έπι-
 κίνδυνοι, από την άποψη ότι εί-
 ναι εχθροί στην εσωική και λι-
 περολαστική ιδεολογία.

Πρόκειται κανείς ότι στην σο-
 σοσιαλιστική κοινωνία δεν θα υπάρ-
 ξουν πλέον η αντίρροπή, που βέβαι
 αντιμέτωπος κατοίκους των πό-
 λεων και αγρότες, που βέβαι ά-
 ντιστοιχούν διανοομένου και
 χειρώναντες, ανθρώπους του πνεύ-
 ματος και ανθρώπους της παρα-
 γιγής. Δεν φέρομας όμως άκό-
 μη σ' αυτό το στάδιο. Νομίζω, ό-
 τι αυτό άφειλεται στο γεγονός ότι
 έχουμε εγγεσταίξει την μεγάλη
 ιδέα της πολιττικής επαναστά-
 σης.

Τό κόμμα κατατρέχεται από τό
 φόβο, μήπως οι καλλιτέχνες τό
 υποκαταστήσουν. Δεν νομίζω ότι
 αυτός είναι ο ρόλος του. Οι πνευ-
 ματικοί άνθρωποι έχουν για δια-
 δραματίστου ένα ρόλο μετά τις λα-
 κικές μόδες. Φυσικά η ψυχή του πο-
 ητή, η ψυχή του συνθέτη, η ψυχή
 του καλλιτέχνη, η ψυχή του λούου
 δεν αντιπροσωπεύουν μήπως την
 πορεία προς την ελευθερία; Ο δη-
 μιουργός γίνεται ο εκπερατής της
 επιθυμίας και της βούβης άνά-
 γης για ελευθερία, που εισθάνο-
 νται οι λαϊκές μόδες. Ο άντιγα-
 νιστής μετά ο καλλιτέχνης και βί-
 ογραφικός δείχνει ότι τό καλύτε-
 ρότερα άκόμη μακριά από τον

134

143

214

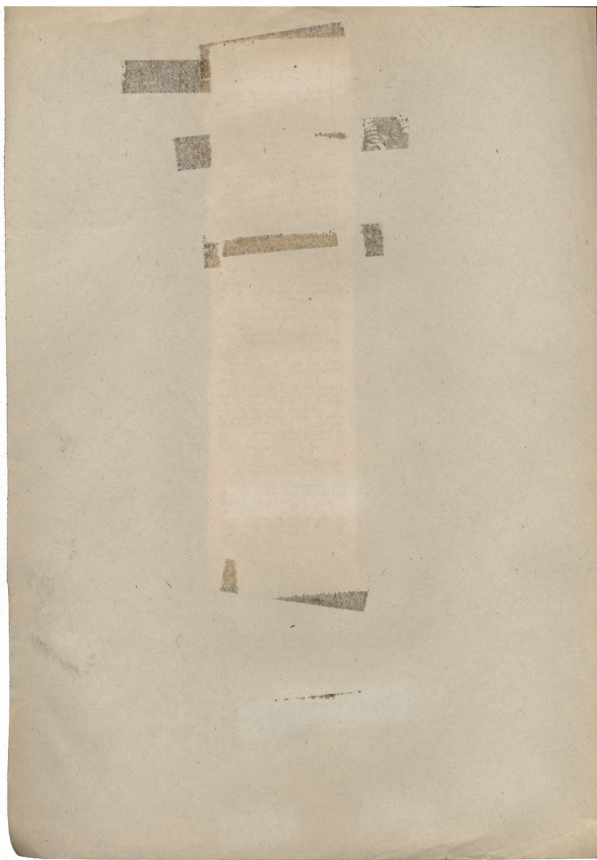
ὀπτικισμὸς πικρῶ, φοβῶται τὸν
 λαὸν ἀπὸ ὅπου εἶναι ἐλευθέρου
 ἰσχυρῶς ὡς τις ἐξοικιστὴς πρὸς
 θελόντες οἱ βίβλους τῆς Ἐκκλησίας
 τῆς Ἐναντιοῦσης. Ἄν τὸ κομ-
 μῦνος ἦταν αἰγῶρα γιὰ τὴ δύναμιν
 του θὰ ἔβγαζε τὴν κρίσιμην λαοῦ
 νὰ ἐκφραζέται ἐλευθέρως, καὶ ὁ
 λαὸς καὶ ἐχὶ τὸ κόσμῳ θὰ ἔβγαζε
 τὸν Σαλζέβιτσαν. Μὲ τί τρόπο ὁ

λαὸς ἔπρεπε νὰ ταπεινῆ τὸν κα-
 λιτέχνιν; Μὲ τὸ νὰ μὴν ἀγνοῦν
 τὰ διδῶντα του, μὲ τὸ νὰ μὴν ἀ-
 κοῦν τὴ μουσικὴν του. Τότε ὁ κα-
 λιτέχνης θὰ εἶχε νὰ διαλέξῃ μὴ
 ἀπὸ τὴν δύο λύσεις: ἢ νὰ ἀπαρ-
 ῶσθαι νὰ δημιουργῆ κατὰ τρόπο δι-
 φρεσητικῶς, χωρὶς τὸ κόσμῳ νὰ ἐ-
 πεμβαίνει μὲ αὐτοαρχικὰ ἀποφά-
 σεις.

104 — Ὅταν γίνεται λόγος
 γιὰ πολιτευτικὴ ἐπανάστα-
 σιν, ὁ νοῦς πρὶν ἀμείβει
 στὸν Μάρ Τρε Τζούνγκ καὶ
 στὸ κινεζικὸ πείραμα. Τί
 ἐννοεῖτε μὲ τὸν ὄρο πολιτι-
 στικὴ ἐπανάστασις;

Ὑπάρχει μὴ σειρά ἀπὸ ὁμοί-
 ωτες ἀνέμεσο ὅ' αὐτὸ πού ἀνο-
 μῶζω πολιτικὴ ἐπανάστασις καὶ
 στὸ κινεζικὸ πείραμα. Ὑπάρχει,
 πρὸ παντός, ἕνας ἀριθμὸς κοι-
 νῶν ἀνθρώπων. Ὅς τάχα, ὁ σο-
 σιαλισμὸς ἀκολούθησε σχεδὸν μη-
 χανιστικῶς καὶ οὐδόσθηκε τὸν ὄρο-
 μῳ πού χάραξαν οἱ ὄστωι καλλι-
 τέχνες. Πρόκειται γιὰ χονδροει-
 δεῖς λόγους, πού θὰ πρέπει νὰ δι-
 στωθεῖ. Πάντως, ἡ σοσιαλιστικὴ
 καινῶνία δὲν ἐξηλύθη ἀπὸ τὸ
 μηδέν. Γεννήθηκε ἀπὸ τὴν ὀστικὴ
 καινῶνία καὶ ἤρθε ἀπὸ αὐτὴν
 μὴ κληρονομία πού δὲν πρέπει
 νὰ ἀπορριφθῆι ἐπὶ οὐδὲν της.
 Βρισκῶ π.χ., τὴν κριτικὴν τῶν Κι-
 νεζῶν ἐναντίον τοῦ Μπετόδεν, ἢ
 ἐναντίον ὁποιοῦσδήποτε ἄλλου ὀ-
 πὸ τοὺς μεγάλους συνθέτες τοῦ
 παρελθόντος, γελοῖες. Ἀντίθετα,
 πρέπει νὰ χρῆσταίμε χωρὶ καὶ
 μέγιστα νὰ πρῶμε τοὺς μεγά-
 λους καλλιτέχνες πού ἀνεδείξαν
 ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνευματικοῦ
 μας πολιτισμοῦ, πρῶμα πού δὲν
 μὲς ἐμποδίζει, καθε ἄλλο μάλι-
 στα, ἀπὸ τὸ νὰ χαράξουμε ἐν-
 ῶς ἔφαμε, πού νὰ ἐβρίσκειτο ἐπὶ
 κοντὰ ἐπὶ τὴν νέα πραγματικότητα,
 δηλοῦν νὰ δημιουργήσασιν μὴ
 τέχνη λαϊκὴ καὶ ζωντανή.

) λειψίας 10'

149

107 Όσο γι' αυτό που γίνεται σήμερα στην Κίνα, οι πληροφορίες που φθάνουν ως έμμεσες είναι τόσο λίγες που δεν μπορούμε να κάνουμε καμιά σύγκριση κρίσιμη. Έχει ωστόσο την εντύπωση ότι όλα εκεί γίνονται κατά τρόπο έκτακτο. Ο Μάο είναι ένας μεγάλος ποιητής, που γράφει για 800 εκατομμύρια άτομα. Δεν ξέρω ποιά είναι το αποτέλεσμα. Πάντως δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι ο κινεζικός πολιτισμός, η αισθητική του, η θρησκεία του, η εθνογένεση του δεν έχουν τίποτα το κοινό με τον ευρωπαϊκό μας κόσμο. Αν όμως περιορισθούμε σε ζητήματα αρχής, δεν μπορώ παρά να συνηγορώ για τις σοσιαλικές θέσεις, σύμφωνα με τις οποίες δεν μπορεί να υπάρξει πλήρης επανάσταση χωρίς να περάσει από την αρχή το πρόβλημα της κουλτούρας και ότι η πολιτιστική επανάσταση δεν μπορεί παρά να βρεθεί εκ νέου το πρόβλημα των διαστροφών του κόμματος. Όταν οι Κινέζοι ήγουντες διαπίστωσαν ότι υπήρχε μία αντιφασική ανάμεσα στο Κόμμα έτσι όπως ήταν και στον πραγματικό κόσμο, έβλεπα την ζωντανή κουλτούρα. Φαίνεται όμως ότι όσο μπορεί κανείς να κρίνει, ότι στην πράξη, ο μηχανισμός που τέθηκε σε λειτουργία για να δώσει τα πράγματα στην θέση τους, δεν καταφερε παρά να αντικαταστήσει τον κομματικό μηχανισμό. Το Κόμμα, δηλαδή, άλλαξε μόνο κεφάλια. Γεννήθηκε όμως έθνος στο μεταξύ μία καλλιτεχνική δύναμη που να ξεπεράσει τον κινεζικό λαό και να τον κάνει να μετέχει, δεν ξέρω. Μόλιον φοβάμαι ότι η μεγάλη στο έκκεντρο της βία, έμεινε στο στάδιο της ανάστασης και ότι τελικώς μέσω σε περι-

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

840

841

842

843

844

845

846

847

848

849

850

851

852

853

854

855

856

857

858

859

860

861

862

863

864

865

866

867

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

890

891

892

893

894

895

896

897

898

899

900

901

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

934

935

936

937

938

939

940

941

942

943

944

945

946

947

948

949

950

951

952

953

954

955

956

957

958

959

960

961

962

963

964

965

966

967

968

969

970

971

972

973

974

975

976

977

978

979

980

981

982

983

984

985

986

987

988

989

990

991

992

993

994

995

996

997

998

999

1000

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

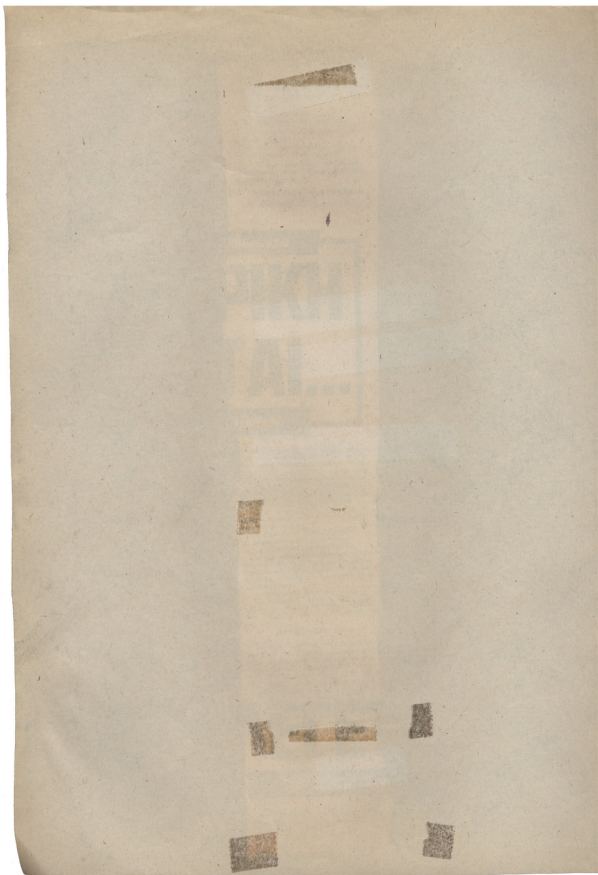
513

514

515

516

517

126/ 195

709
 σου του ακέλευτου. Καταρχήν
 της άνευθυνότητάς γιατί ο καθέ-
 νος θα είναι υπεύθυνος και όλοι
 θα εφορρίζουν για όλο. Για να
 φθάσουμε αιώτος τους υψηλούς
 στόχους, επαναστασιακές αλλαγές
 θα πρέπει να συντελεσθούν σε
 δύο τομείς: Στον κοινωνικό και
 οικονομικό τομέα πρώτα και μετά
 στον ιδεολογικό και πνευματικό
 τομέα. Ο ένδικος πλούτος και
 τα μέσα παραγωγής περνούν στα
 χέρια ολόκληρου του λαού, αλλά
 ταυτόχρονα ο λαός έχει την
 ιδεολογική ώριμότητα και την ά-
 νωνκία πνευματική καλλιέργεια,
 ώστε με τις κατακτήσεις του να
 μπορεί να προχωρήσει προς τα
 έμπρός. Ο καθένας και όλοι μαζί
 είναι σε θέση να επιδιώκονται στην
 πνευματική και καλλιτεχνική καλ-
 λέργεια. Με δύο λόγια, η κοι-
 νωνία της Έθνικής Αναγεννήσεως
 είναι η κοινωνία των φιλοσό-
 φων και των ποιητών. Την άρι-
 στότητα της επιστήμης και της
 τέχνης.

709
 Στην κοινωνία της Έθνικής Α-
 ναγεννήσεως το κίνημα της πνευ-
 ματικής καλλιέργειας των λαϊκών
 μαζών έναντι όλο τα μέλη της
 στην κοινή άναζήτηση των πολιτι-
 κών, πνευματικών και καλλιτεχνι-
 κών υψηλών στόχων. Σε όλο το
 έπιπεδο, ο καθένας έχει την προ-
 τობουλία και την ευθύνη της έ-
 κλογής των συστημάτων που κα-

209
 αθορίζουν και τις σχέσεις των φε-
 ρόμενων μεταξύ τους, για να έ-
 ασφαλισθεί το «περιεχόμενο» αυ-
 τής της προόδου. Έτσι, το μαζι-
 κό κίνημα είναι πάντοτε έτοιμο
 να επικρατήσει τις κοινές κατα-
 κτήσεις: την Πατρίδα, την Δη-
 μοκρατία, την Ειρήνη και τον Σο-
 σιαλισμό, με αίσθημα έθνικό όσο
 και ατομικό - διεθνιστικό. Μέ-
 ρος στον δημοτικό άγωνα, η συνει-
 δση αένεται, φωτίζεται και με-
 γαλώνει. Είναι ικανή να διεγερθεί
 ολόκληρο τον κοινωνικό περιγί-
 ρο και πέρα από αυτόν τον ιστο-
 ρικό περίγυρο. Λαούεται, σε κά-
 θε στιγμή, στους καταρράκτες του
 Όρασιού και του Άληθινού. Έ-
 ται, ο άνθρωπος φάνει στην πλη-
 ρότητα του, χωρίς να αισθάνεται
 μόνος και ξεκομμένος από
 τον κόσμο. Πραγματικά, δεν ά-
 ρχεται με μεγάλη χαρά από την
 αίσθηση, ότι συνδέεται με τον γει-
 τονά σου και με ολόκληρο τον
 κόσμο, με τα ίδια πολιτικά, ήθι-
 κά και πνευματικά ιδανικά.
 Το μαζικό αυτό κίνημα, άρι-
 μο, άπεύθυνο και πάντοτε κα-
 λά πληροφορημένο και σε άι-
 αρκή κλίση και άναείωση, κα-
 τείχει την πρώτη και τη σημαν-
 τική ευθύνη, έπιβάλλει την έ-
 ζουσία του στο σχολείο, στο
 έργοστάσιο, στην κοινωνία και
 στο Κράτος. Με άλλα λόγια
 ταυτίζεται με το πολιτικό κί-
 νημα.

191 / 146

7^ο Στη χώρα μας, η μεγάλη πολιτιστική, καλλιτεχνική και λαϊκή παράδοση, καθώς και οι συγκεκριμένες κοινωνικές και ιστορικές εξελίξεις, έθεσαν τις βάσεις του πολιτιστικού κινήματος των λαϊκών μαζών. Χίλιες και μία εκδηλώσεις από το 1821 ως τα γεγονότα του Πολυτεχνείου, έδειξαν πώς είναι ο ρόλος του αγωνιζόμενου πνευματικού κόσμου. Ο λαός μας πραγματικά πολεμάει και τραγουδάει. Και όταν λέμε τραγουδάει, εννοούμε ότι διαρρέεται, σκέπτεται, πιστεύει και προσπαθεί να φθάσει όμηλος και φωτεινός στόχους. Μόλις κατακτηθεί από ένα νέο ιδανικό μεταβάλλεται σε ελπίδα και σε δύναμη που πλάθει την ιστορία. "Όπου να έλθει η Έθνη, η Άγονάνησσι, πρέπει να εξακολουθήσουμε να μετέχουμε στις διακαμύσσους του προοδευτικού κινήματος. Η πορεία του μοιάζει με την κίνηση των κυμάτων. Η πορεία προς την πρόοδο, η ιστορική πορεία, δεν ακολουθεί την εσθμία, αλλά είναι παραγμένη σάν τα κύματα. Ταλαντεύεται προς τα εμπρός και προς τα πίσω, προς τα κάτω και προς τα επάνω. Κάθε φορά που το προοδευτικό κίνημα ορίσεται μια ήττα, οι αντιπροσωπικές ενώσεις κερδίζουν έσραφο. Στην παλιάνόρησσι αυτή, όμως, έρρισκεται το σπέρμα των μελλοντικών λαϊκών νικών. Κομμια φορά οι θύσους μιάς πρόωρης επαναστάσους διακόδουν θανάσι και πλάθει την επαναστατική Περαλώγια: Παρισινή Κομμουνισ, Ρωσική Επαναστάσι του 1900, Λαϊκή Ενότητα της Χίλης του 1910".

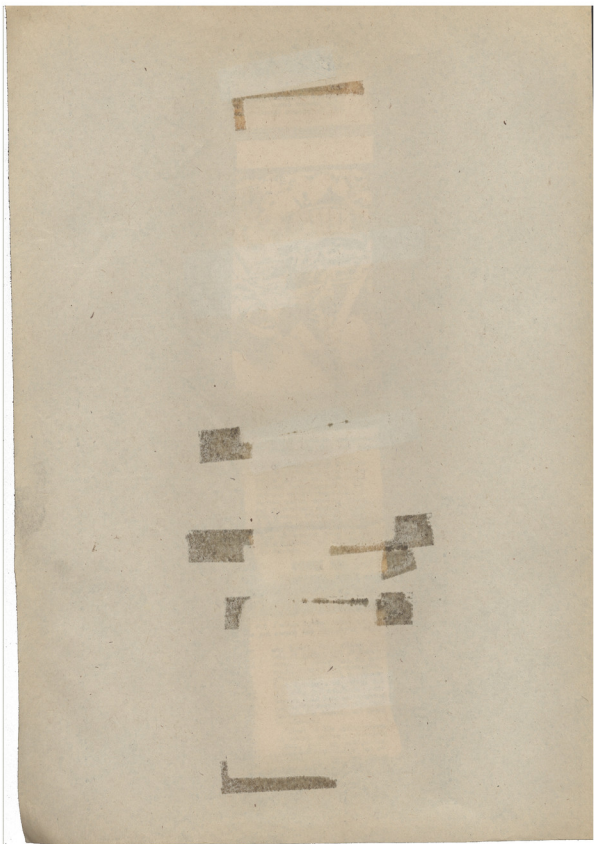
"Αλλέντε... Ποτέ δεν πρέπει να διακόδοσσι και να θεωροίμια μιά λαϊκή ήττα θρωτική, διότι η ιστορία έχει αποδείξει ότι οι αποτυχίες καταλήγουν σε τελικές νικές.

7^ο — Ο καλλιτέχης που άντλει την εμπνευσί, του από τον λαό και εκφράζει σε έργα του κάτι που ο ίδιος ο λαός δεν τό έχει ακόμη

συνειδητοποιήσει, μπορεί να αναλάβει προοδευτικά έναν πολιτικό ρόλο πρώτης γραμμής;

Οι καλλιτέχνης, έστω και άν δεν τό συνειδητοποιούν αυτό πάντοτε, έχουν παίζει σημαντικό ρόλο δίπλα στο λαό. Σήμερα που οι λαϊκές μάζες έχουν συνειδηθεί των πολιτικών καθήκόντων και δικαιωμάτων τους, ο καλλιτέχνης περισσότερο από κάθε άλλη φορά, είναι επιφορτισμένος με πολιτικό ρόλο. Πρέπει όμως να εξηγήσουμε την έννοια αυτού του πολιτικού ρόλου. Ο άνθρωπος της τέχνης με τη μεγάλη εικτινοσολία του, εκπράζει τό

χειψίτας 10'

197

210. Μια, μετέχει στη διαμόρφωσή του, του άνοιγες το δρόμο και ένδεχομένως των εμπνερασών. Πρόκειται συνεπώς για ένα πολιτικό ρόλο πολύ πλαστό, μακροπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο ή βραχυπρόθεσμο και γι' αυτό ό καλλιτέχνης ποτέ δέν πρέπει να έχων τις ελπίδες που έπωμίζεται. Αν δέν τώ συναισθητοποιησώ αυτό, κενυνοεί να πέσει σέ παγίδα, να άφήσώ τους άλλους να τών χρησιμοποιούν και έτσι να στραφώ έναντιον των λαϊκών συμφερότων.

Κάθε άτομο έχει δικαιομα και καθήκον να έχει πολιτικά φρονήματα, να τώ εκφάσώ και να άγωνίζεται γι' αυτά. Ό καλλιτέχνης έχει τώ ίδιο, ίσως μά-

λιστα και μεγαλύτερο δικωμα και μεγαλύτερη άποψη σ' αυτό μέτρο που ό άλλος το έμπράζει τις λαϊκές μάζες. Στην άρχαία Άθήνα, όποιος άρνόταν να λάθθ ένεργό μέρος στην πολιτική ζωή καταδικάζοντο σέ έξορία. Έπρόκειτο, όμως για μία κοινωνία άρμυ και υπεύθυνη, που θά πρέπει να την έχουμε για πρότυπο. Τέχνη χωρίς πολιτική συνειδηση δέν υπάρχει. Ή κοιλότητα είναι ένα από τώ σπέρματα της επαναστάσεως, της άδυσώστης πορείας πρός τήν έλευθερία, τή δημοκρατία και τή άσκηση της έξουσίας από τώ λαό. Μά γιατί τρομάζει τόσο τήν τάξη των κρατούντων.

210 — Όρισμένα σας κατηγορούν ότι είστε ένας άφελής καλλιτέχνης, και ότι συναρπάζετε τις λαϊκές μάζες με τή μουσική σας για να τις παρασύρετε μετ'ά σέ όρισμένες πολιτικές κατευθύνσεις. Μήπως πρόκειται για άρνηση του πολιτικού ρόλου του καλλιτέχνη;

Ίσως πραγματικό να έχω κάνει λάθη σέ όρισμένες από τις πολιτικές μου αναλύσεις. Πούός όμως δέν έχει κάνει λάθη; Τουλάχιστον έχω τώ άδρος να τώ άναγνωρίσω. Δέν συμφωνώ με τόν χαρακτηρισμό του άφελούς. Δέν θγνυίζωμαι από όφέλεια πέντε πέντε ελόκληρα χρόνια μέσα στις τάξεις του προοδευτικού κινήματος, ούτε από όφέλεια έχω στή ένερητική μου γυλιόδες ώρες παρουσίας και ένερ' γού συμμεταχής σέ συνεδριάσεις ούτε από όφέλεια έχω άκούσει χιλιάδες λόγους και έχω έκφωνήσει άλλους τόσους, ούτε από όφέλεια έχω όψει στην παρανομία έχω φυλακή έχω

λεϊψίας 10'

1929 148

211

φάει. Έχω βασανισθεί, έχω
έλεγχω, βουλευτής, έχω γίνει πρό-
εδρος της μεγαλύτερης όργανο-
νός νέων της Ελλάδος, ού-
τε από όφελος άδεια την πρῶ-
τη έκκληση για την άντιστάση και
έγνα πρόεδρος της πρώτης άν-
τιστάσεως όργανώσεως. Άν
αυτά σημαίνουν όσφραλεια και έλ-
λειψη σταθερότητος, τότε τίπο-
τα πῶ δέν καταλαβαίνω.

Ο καλλιτέχνης υπερέχει έ-
κωνη του πολιτικού από τό γε-
γονός ότι έχει την διαίσθηση που
εποκτά από την άμεση έπαφή
και μόνιμη έπαφή του με τον
λαό, του οποίου φυσικά γίνεται
έκφραση. Φθάνουμε έτσι σε
μία σύμφυτη αντίραση στις δια-
φορές των πολιτικών μηχανο-
μιών της άρραχής, όσο του-
λάχιστον ή πολιτιστική έπανά-
σταση δέν άναγνωρίζεται σόν
πραγματικό στοιχείο σε κάθε
άγωνα για την κατάκτηση του
σοσιαλισμού. Για τους περισσό-
τερος ανθρώπους του μηχανο-
ισμού ή κουλτούρα παραμένει
μία ψυχολογία για τις άρες της
σχόλης, όταν αυτή δέν περιο-
ρίζεται σε προαγανδιστικό ρό-
λο. Και όμως ή κουλτούρα στην
πραγματικότητα είναι ή τέχνη
του έθνους είναι ή καθημερινή ζωή.
Ο καλλιτέχνης δέν είναι δια-
κεκοσμένος, έχει το δικαίωμα να
θεωρείται λαός με τον οικο-
νομολόγο, τον έπιστημονα ή τον
φιλόσοφο. Στο επαγγελματικά
πολιτικά στελέχη, όμως, δέν ά-
ρέσει και πολύ να μορφοζονται
με άλλους από που θεωρούν
δικό τους προσωπικό όμιλο λόγι-
σμο. Πώς όμως είναι δυνατόν
ό καλλιτέχνης να μὴν είναι πο-
λιτικός άγέτης όταν ό ίδιος ό
λαός τον ανεβάζει από βάθος
του ήγέτη; Ο Πειλάτος Νεοσού-
τος, ό Άραγόνας, ό Σόφρο και
οι άλλοι είναι μόνο ποιητές και
φιλόσοφοι; Μήπως δέν άσκαόν
και ένα πολιτικό ρόλο πρώτης
γραμμής;

— Ποιός κατά τη γνώ-
μη σας είναι ό υπ' άρι-
στην ένα στόχος του πολι-
τιστικού κινήματος στην
Ελλάδα;

211

Σήμερα είμαστε πολλοί αυτοί
που άνησυχούμε για τό αύριο.
Θεωρούμε ότι τό ελληνικό λαϊκό
και έπαναστατικό κίνημα έχει
την δική του ιδεολογία και την
δική του ψυχή. Άν' εδῶ κι' έμ-
πρός στόχος μας είναι ή έθνι-
κή άναγέννηση για του σοσιαλι-
σμού. Ο σοσιαλισμός άποτελεί
τό άναγκαίο στάδιο για να φθά-
σουμε στην εθνική άναγέννηση,
ή όποιο εκφράζεται με την έν-
θραξιάν των δημιουργικών δι-
νώμεων του ελληνικού λαού,
στις έπιστήμες και στην τέχνη.
Έτσι θα μπορούσαμε να μετα-
βάλουμε την Ελλάδα σε ένα ά-
πέραντο πανομοιότυπο τόπο στον
όποιο τό κάθε άτομο θα μπορεί
να μετέχει στην δημιουργία ενός
νέου πολιτισμού. Ο πολιτισμός
είναι ή ψυχή κάθε έπαναστα-
σής κινήματος.

Έπειτα περιμένουμε ότι δέν
μπορούμε να φθάσουμε στον στό-
χο αυτόν χωρίς βαθιές κρίσι-
μοι.

77 77

χειρίας 10'

[Redacted]

[Faint, illegible text block]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

1892 169

νικός μεταβολές και ότι είναι ανάγκη να περάσουμε πρώτα από την πολιτική, ιδεολογική και συνδικαλιστική οργάνωση. Ταυτόχρονα όμως θεωρούμε ότι η κουλτούρα είναι στοιχείο επαναστασιακού χαρακτήρα με την πολιτική και οικονομική των μαζών. Όλα αυτά αποτελούν μία ένότητα. Δεν υπάρχουν σύνορα ανάμεσα στον πολιτικό και τον πολιτισμικό όγκο. Αυτό λαμβάνει ακόμη πιο πολύ για το γεγονός ότι η χώρα μας εισέρχεται από σύστημα της καταναλωτικής κοινωνίας, εκτιθέται δηλαδή περισσότερο από κάθε άλλη χώρα στην εξάρτηση από το διεθνή μονοπώλιο. Και αυτό δεν είναι μικρή υπόθεση.

Αν αφηρούμε τα δολάρια να διαδεχθούν τους συνταγματάρχες, θα βρεθούμε στην κατάσταση που βρίσκεται σήμερα η Δυτική Ευρώπη. Στην Ευρώπη δεν κυβερνούν οι συνταγματάρχες, αλλά το διεθνή μονοπώλιο και το κεφάλαιο, που με την ισχύ τους επιβάλλουν την ιδεολογία τους και την κουλτούρα τους.

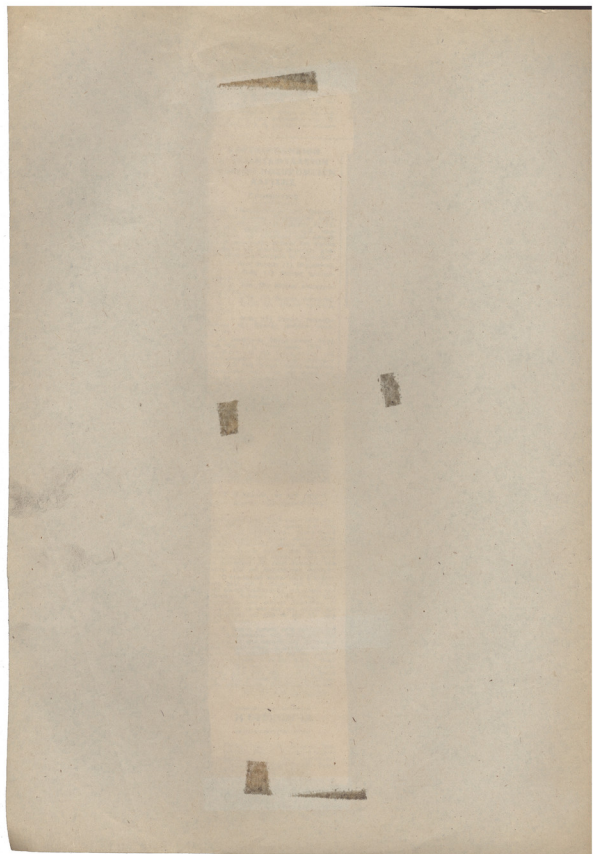
Πρέπει να προστοιμασθούμε για αυτήν την επίθεση, ολοκληρωμένη ταυτόχρονα με τον μονοπωλιακό και σοσιαλιστική κοινωνία. Σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες έχουμε ένα πλεονέκτημα.

Έχουμε μια ζωντανή λαϊκή μουσική, μια ζωντανή ποιότητα. Δεν πρέπει να τις χάσουμε. Δεν έχουμε το δικαίωμα να αφήσουμε να νουθευθεί ούτε να πεθάνει ένας τόσο πολύτιμος θησαυρός.

— Ποιά είναι αυτή η ζωντανή λαϊκή μουσική;

Επιβάλλεται κατ' αρχήν μία επιφύλαξη, η οποία στην Ελλάδα δεν είναι άσχετη: Λαϊκή μουσική δεν σημαίνει το τεχνητό, εσκαμμένο και δημαγωγικό τραγούδι, που κατασκευάζεται από τους εμπόρους. Πρόκειται για εντελώς άλλα πράγματα. Για τους Έλληνες η μουσική (και ιδιαίτερα το τραγούδι) ξεπερνά το όριο μιας μουσικής κληρονομιάς και παραμένει μία ζωντανή πραγματικότητα. Αποτελεί μία από τις βάσεις του πολιτισμού μας, και όπως συμβαίνει με κάθε βασικό στοιχείο, είναι πολύ υψηλής ποιότητας. Η πρωτοτυπία της, όμως, προέρχεται από το γεγονός ότι εξακολουθεί να ζει, να εξελίσσεται. Σχηματικά, έχουμε δύο κύριες μορφές λαϊκής μουσικής: Το δημοτικό τραγούδι, που θα μπορούσαμε να το ονομάσουμε «φάρμακον» και την μουσική της ύπαιθρου και των νησιών με τους τραγικούς τόνους και με τους αυθόρμητους τόνους της ύπαιθρου. Η άλλη λαϊκή μουσική είναι μουσική των πόλεων και συνεπώς πρόσφατης καταγωγής και σημαντικότερο στοιχείο της είναι το μουσικό. Θα πρέπει να προσεθώσουμε ακόμη και την λειτουργική μουσική ή όπως έγραφε από τον δημοτικό χαρακτήρα της είναι πολύ δημοφιλής.

Λεπιδίος 10'

181 182 183 150

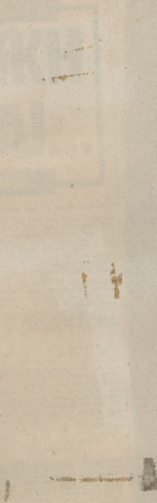
Καψιος 10'

215 — Πώς βλέπετε την προ-
σφορά σας σ' αυτή τη λαϊ-
κή μουσική;

Νομίζω ότι τοποθετείται σε
δυο επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο
αποτελείται από την απόκτηση
μου σε μία άλλη διαπίστωση, το
ελληνικό λαϊκό τραγούδι ήταν
πάντοτε πολύ ύψιστης ποιότητας
σε ό,τι αφορά την μελωδία, οι
στίχοι του όμως προοδευτικά
έχουν υποβιβαστεί και έτσι δεν εε-
ρευνούν σε ποιότητα το επίπεδο
του σασίμου, γεγονός ανεπίλε-
στο παράλογο όταν λησθεί ότι όλη η
ποιότητα της ποίησης μας!

Πιστεύω, ότι ημουνό ο πρώτος
σύγχρονος Έλληνας μουσικός που
έδεσε σφιχτά την μουσική με την
ποίηση. Αυτό έγινε το 1959, όταν
αναβίωσε τον πρώτο κύκλο τρα-
γουδιών πάνω σε στίχους του «Ε-
πιτάφιου» του Γιάννη Ρίτσου. Ή-
να μέρος μου, ήταν ελληνικά τάλ-
μυρα. Σήμερα νομίζω ότι απο-
κλειστικά τον σαστό έρωτα, δεν
ήξερο όμως, τι όπτηχησθαι είχε
το έγγραφο μου στις λαϊκές
μάζες. Το αποτέλεσμα, δεν δι-
ηγισε να φωνάξει, θά έλεγε κανείς,
ότι ο λαός ανημπορούσε ν' απο-
κτήσει επιτέλους στίχους της ποι-
ότητας των μελωδιών του. Ο Έ-
πιτάφιος, έγινε πολύ γρήγορα δι-
μοφιλέστατο έργο, ενώ δεν μπορεί να
το κατατάξει κανείς στα «εξοικλα-
σμιακά έργα. Αυτή ήταν η αρχή
μιας αναγέννησης του ελληνικού
τραγουδιού. Ταυτόχρονα, το τρα-
γούδι αυτό γινόταν όλο το λαϊ-
κό αγαθό, χάρις στους στίχους
του, που ενώ έχουν μεγάλη λαγα-
τεχνική αξία και άμυνον την ό-
μορφιά, τον έρωτα και την τρυφε-
ρότητα, δεν παύουν ωστόσο να
αποτελούν καλύτερα σε έθιμα
για την ελευθερία. Οι επιτά-
φιος μας δεν γελοιοποιήθηκαν από την
αποκηρύξη. Αντίθετα απαγορεύσαν
το τραγούδι αυτού «ο τύπου
που ήταν πολύ επικίνδυνα γι' α-
τούς, αφιγνόντας ελευθερία τα ε-
κόκαλα και γλυκανόλατα σασίμα.
Το κείμενο είναι κάτι το βασικό
στο λαϊκό τραγούδι. Θα προχωρή-
σω όμως και πιο πέρα. Στόν το-
μέα της μετασυμφωνικής μουσι-
κής, όπως την ονομάζω, θεωρώ
ότι περισσότερο κρίνεται να τονί-
ζεται το κείμενο, και η μουσική
να έρχεται σε δεύτερο πλάνο.

Από την στιγμή που ο καλλι-
πτης αρχίζει απευθύνο διάλογο
με τις μάζες, και από τη στιγμή
που εκείνες αισθάνονται ότι ανα-
γνωρίζεται η ενσηλικιστή τους, ή
προχρητότητα δεν έχει πιά θέση.
Έξ άλλου, είμαι σίγουρος, και ο
κάθε τίμιος παρατηρητής θα με
επισκοποιήσει, προς αυτήν την κα-
τεύθυνση, ότι οι λαϊκές μάζες έ-
χουν ανάγκη από λογικά και συγ-
κεκριμένα σημεία, στο όποιο να
μπορούν να στηριχθούν. Με αυτό
βέβαια να πω ότι πέρα από την
αισθητική και συγκινησιακή τους
ανάγκη, οι μάζες βρουν να κα-
ταλάβουν καλά το κείμενο ενός έρ-
γου. Έτσι, οι καλλιπτες πρέπει

1102 151

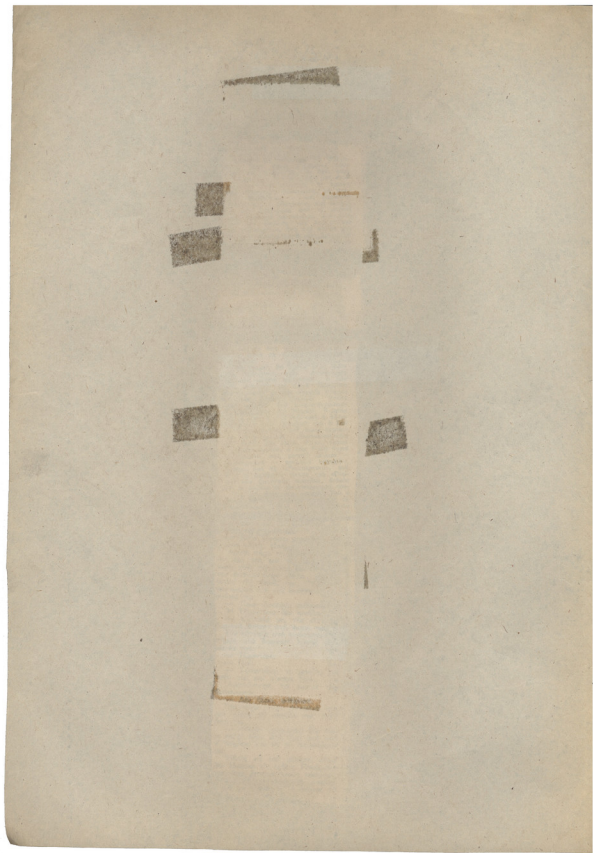
πρωταρχικής σημασίας, εκτός αν υπάρχει κανένα άλλο συγκεκριμένο στήριγμα, όπως ή εικόνα στον κινηματογράφο, ή ακόμη οι φωνές στο υπολλέτο. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, υποστηρίζω ότι στην νέα λαϊκή μουσική, στην μετασυμφωνική μουσική, το θέρος πρέπει να περιέχει στο κείμενο και ή μουσική να ακολουθεί για να διασφαλιστεί η ενότητα των στίχο.

... επίσης, ότι ή προσοχή που δίνεται στην Ελλάδα, στην μουσική υπονοείται ως άλλο επιπέδο...

... που είναι καθαρά μουσικό. Σε μία εποχή που οι άνθρωποι έχουν ξεμυθεί την χριστιανικών οργάνων, στην εποχή που ή ίδια ή μουσική ήταν κλεισμένη σ' ένα κλειστό σύστημα, να αποτελεί δι-λαβή την πολιτέλα μας από 95 προνομιάς ή να παράγει κέρδη για μερικούς ισχυρούς, σημαντικό μισθ φανόταν να της εναλλάσσουμε τον ευγενικό της χαρακτήρα, δηλαδή τον μορφωτικό της ρόλο, προς όφελος των πολλών. Κι' αυτό έγινε με το βάρος της μουσικής. Γι' αυτό μου φάνηκε, ότι περισσότερο από την μορφή και το ύφος «κόλλα», έπρεπε, με κάθε τρόπο, ή μελωδία, που...

... είναι ή αληθινή ψυχή της μουσικής, να εναλλάσσεται την δόξα της. Με την μελωδία εδραιώθηκε και ανεγέρθηκε ή μουσική μεγαλοσύνη των λαών. Και αν ή δημιουργία της εποχής μας χαρακτηρίζεται από την άρνηση αυτής της αλήθειας, αυτό συμβαίνει γιατί οι δημιουργοί απευθύνονται σε άλλους και όχι στις λαϊκές μάζες. Πρόκειται μάλιστα, για ένα εκληκτικό φαινόμενο. Από μερικές δεκάδες χρόνια, παρακολουθούμε εκτελεστεί μία περίεργη τάση που γίνεται όλο και πιο παράλογη και επικρατεί σε όλο και περισσότερους ανθρώπους. Πρέπει μήπως να θυγαυαίμε το συμπέρασμα ότι ή ηλιουφρία αυτών των μουσικών, που διογκώνεται, με κάθε νέα δημιουργία τους, βρίσκεται σε μία διαδοχική πλήρους έκφυλασμού, ότι βρίσκεται σε μία αποδοδρόμηση που της απαγορεύει κάθε κατανόηση της ζωής: "Η μήπως πρέπει να συμπεράνουμε ότι ή μουσική μερικών τέτοιων συνθετών βρίσκεται σε πλήρη έκφυλασμού και απομαυνώνεται κάθε μέρα και περισσότερο, όσο περισσότερο κλεινεται σε απόκοσο...

214

120 152

Ἡ μελωδία εἶναι προῶν τῆς ἀποκαθίσταται στήν πρωτογενῆ τῆς μορφή. Ἡ ἑλληνική δημοτικὴ μουσικὴ εἶναι πλούσια σὲ ἀναρίθμητες μελωδίες καὶ ρυθμούς, σὲ μελωδίες καὶ ρυθμούς ποὺ μὲ τὸν καιρὸ ἐξελιχθῆκαν, μεταβλήθηκαν. Τοποθετήθηκε, λοιπὸν, μὲσα σ' αὐτὴ τὴν ἀληθινὴ κέρση, ποὺ εἶχε ἄρχισοι νὰ στερεώσῃ, εἰς αὐτὴν ἐξέφυγε ἐπὶ τὴν κοίτη τῆς ἐξ αἰτίας κατασκευαστῶν μουσικῆς χωρὶς ταλέντο. Ὅσοιο, ἐξοκλουθούμε νὰ διαθέτομε μὴ ὀστερρευτὴ καὶ μοναδική πηγή, ποὺ εἶναι ὁ μελωδικὸς μας κόσμος.

Μὰ πηγὴ ἐξαιρετικὴ πλούσια. Ἰσχυροποιήσαντες τὸν ἔρῳ τῆς ἀληθινῆς δημοτικῆς, δηλοῦν τὸν ἔρῳ τῆς μελωδίας, ἐξέφυρα ἀκατάπιστα τὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ μὴ ἐποχὴ ποὺ εἶναι ἡ δική μας ἐποχὴ. Τὰ θέσανα τοῦ λαοῦ, τῆς χωρὸς του, τῆς ψευδοποιητικῆς του καὶ τῆς ἀπογοητεύσεως του.

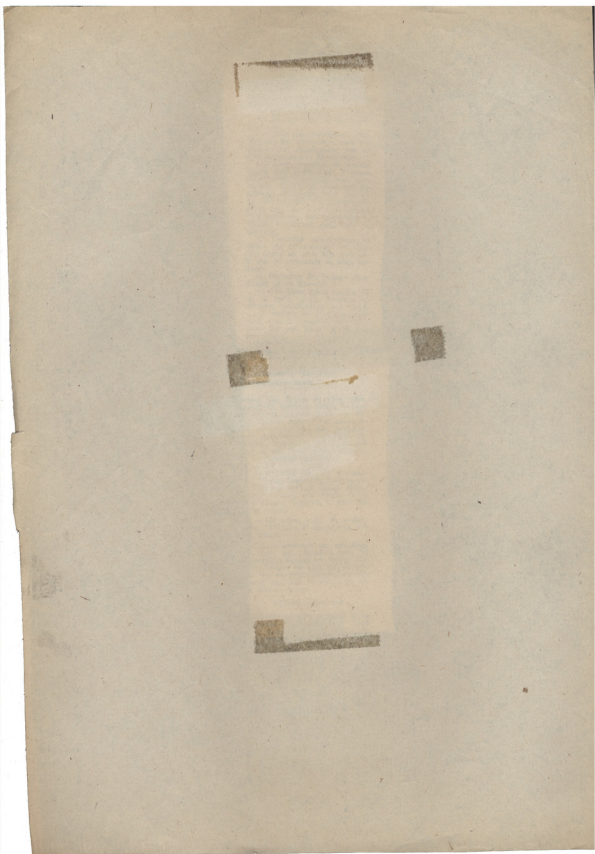
Ἔτσι, ἐναυζωνόμενα τὸ ρέυμα ἀπὸ τῆς λαϊκῆς μουσικῆς καὶ ἀπὸ τότε, μερικὸ νῆσι συνθέτες, ἀπολαύσαν τὸν ἴσιο ἔρῳ.

— Στὸ ἔργο σας ἀσκήσατε μήπως παιδαγωγικὸ ρόλο; Ἰσχυροποιήσατε τὸν διάλογο ἐνέμεσα στὶς μᾶζες καὶ σὲ σᾶς, σὲ ἐπίπεδο δημιουργίας πῶς περίπλοκο;

Ἡ ἐκφρασιμὴ «παιδαγωγικὸς ρόλος» εἶναι λίγο στεγνὴ καὶ θὰ μὴς παρέσυρε πολὺ μακροῦ! Πάντως, θεωρῶ πως ἡ τέχνη αὐτὴ καὶ αὐτὴ περιέχει μὴ παιδαγωγικὴ γεγονόσ ποὺ εἰς ἐπιπέδω νὰ παραμένῃ ψυχαγωγία. Ἡ τέχνη εἶναι μὴ ἀπόλαυσις. Ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς ἀπόλαυσεως αὐτῆς πλησιάζει κανεὶς τὴν τέχνη.

Σὰν δημιουργός, φιλοδοξία μου εἶναι νὰ πηγαίνω ἄλλο καὶ πῶς μακριὰ στήν ἀναζήτησὴ νέων μορφῶν, ταυτοχρόνα ὁμῶς, εἶμαι πολὺ εὐαίσθητος στὶς ἀντιδράσεις τοῦ κοινού. Ἀρχισο τὸν διάλογό μου μὲ τῆς μᾶζες μὲ τὸ τραγῳδῶ, μορφή ἐλάχιστο ἐπιρροή, γιατί εἶναι δεκτικὴ ἀπὸ τοὺς νεότερους. Ὅσοιο πέρασο σὲ πῶς φιλόδοξο στάδιο, στὸν κύκλο ποὺ χαρακτηρίζεται μὲ τὴν θεματικὴ ἐνότητα, τόσο ἀπὸ ποιητικὴ ὅσο καὶ ἀπὸ μουσικὴ ἔθεσι.

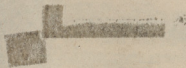
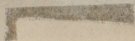
Λεηψίας 10'

153

Τέλος, έρθεσε από Λαϊκά όρατά-
 ρια. Η μορφή αυτή της σύνθε-
 σης που μπορεί να φαίνεται
 δύσκολη, στην πραγματικότητα εί-
 ναι τελείως προσιτή χάρη στην
 παρουσία του κειμένου (έλεγα κά-
 ποτε ότι η λαϊκή φαντασία είναι
 απέραντη, το όφρημα, όμως,
 εξακολουθεί να μην την έρεθίζει).
 μιά χορωδία, των σοσιαλ και
 προμαντός των λαϊκών όργάνων.
 Πρέπει να πιά, ωστόσο, ότι όταν
 έγραφα το πρώτο λαϊκό όρατά-
 ριο, το "Άειν Εστί, πάντα σ' ένα
 παίγμα του Όδυσσέα Έλύτη, πε-
 ριμένα τέσσερα χρόνια πριν το
 έκτελέσω δημόσια. Περίμενα το
 είδος του «κύκλου τραγουδιών»
 να γίνει προλύτως αποδεκτό, να
 άφορμαίτε απόλυτα από το λαϊκό
 κοινό. Σήμερα, αυτό έχει επιτυ-
 χθεί και το Κάντο Χενεράλ, νέα
 λαϊκό όρατάριο, σκελετός του ό-
 ποιού είναι το θέμα του Πόμπλο
 Νερόντο, έγινε αποδεκτό χωρίς
 δυσκολία από τις ελληνικές λαϊ-
 κές μάζες.
 Αν ό λαός άφορμώνει αυτό
 που του προσφέρω, άν ταυτίζεται
 με τό έργα που του προτείνω, τότε
 έξρω ότι μπορώ να προχωρήσω
 πιο μακριά. Και σήμερα είμαι πε-

πεισμένος ότι στην Ελλάδα μπο-
 ρούμε να επιτοκονώμε τό προ-
 γματα και να δημιουργήσουμε έρ-
 γα μετασυμφωνικά με διαβρώσεις
 πολύ φιλόδοξες, τις όποιες ό λα-
 ός όχι μόνο θα τις καταλάβει,
 άλλα και θα τις υψώσει.

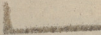
154

Λεωνόρας 10'

27 — Μετά από αυτές τις θρησκευτικές τελετές, αποφασίσατε να σταματήσετε τις λαϊκές συναυλίες. Τί θα πρέπει να συμπεράνουμε από αυτό;

Επιθυμία μου σήμερα, είναι να Εκκινήσω και πάλι από το μηδέν. Ήδη από το 1967 θεωρούσα ότι ο κύκλος των λαϊκών συναυλιών με συγκρότημα Εκκαπέντε μουσικών (μουσούκια, μαγαλαράς, κιθάρες, πιάνο, κρουστά και τραγουδιστές) είχε επιτελέσει πιά την αποστολή του. Ήδη, είχα αρχίσει κύκλος να δίνω τις δόσεις ενός νέου τύπου συναυλιών, που θα γίνονταν με συμφωνική ορχήστρα, και με χορωδία, διατηρώντας φυσικά τον χαρακτήρα της λαϊκής μουσικής. Μοζι με το Πνευματικό Κέντρο Παρωσίας και τον Δήμο Πειραιώς, που είχαν θέσει στη διάθεσή μας, θέατρο, συμφωνική ορχήστρα, μικτή χορωδία και λαϊκή ορχήστρα, είχαμε ήδη οργανώσει μιά σειρά από συναυλίες, που είχαν για επικεφαλής τους, το δραστήριο, Δέν επρόκειτο μόνον για το "Άξιον Έστί. Είχα την πρόθεση να αφιερώσω την δεύτερη έδωμοδα από το Φεστιβάλ του Λυκαβηττίου, στο ελληνικό λαϊκό δραστήριο, στην μετασυμφωνική μουσική. Με το πνεύμα αυτό είχα παραγγείλει σε νέους συνθέτες έργα που να παρουσιάζαν το κυριότερα χαρακτηριστικά του λαϊκού δραστηρίου. Έργα, δηλαδή, που να χρησιμοποιούσαν λαϊκά όργανα αλλά συμφωνική μουσική, λαμβάνοντας υπ' όψη την λαϊκή πραγματικότητα, έργα δηλαδή μετασυμφωνικά. Οι εκδηλώσεις αυτές θα γίνονταν στον Λυκαβηττί, κατ' αρχήν, το καλοκαίρι του 1967. Η δικτατορία όμως, αντέγραψε το σχέδιό μας.

Όταν βρισκόμουν στην Ξερό, Εσπέρησα τον κύκλο των λαϊκών συναυλιών με τον σκοπό να δοθήρω τον αγώνα του λαού μας για την δημοκρατία. Όταν επέστρεψα βρήκα ένα χάος. Μετά την Άττα μου στις εκλογές, Εσπέρησα το βρόμο της Εκτελεστικής ΚΑΔ Αρχής. Ενώ τις λαϊκές συναυλίες. Αύτη τη φορά, έν μέρει για να απομακρυνθώ προσωρινά από την ελληνική πραγματικότητα και για να δώ πιά Εκκαδαρα τα πράγματα, αλλά πρῶτονιός για να κινητοποιήρω την ευρωπαϊκή κοινή γνώμη για την κυπριακή τραγωδία. Αυτό το χροιστόσοο στο λαό και στη μουσική και είχα ανάγκη να επιστήρω Ενώ έπειθι με την πραγματικότητα και να δώ όσα ήταν δυνατό πιά καθαρά τι έπρεπε να κάνω στον τομέα της μουσικής και προπαντός στον τομέα της πολιτικής. Η παρουσία αυτή τείλει στην Κύ.

155

...Επρόκειτο για κάτι το συμβολικό. Είχα άρχισοι τις συνουλές στην Έλευσινα τό 1959 και τις τελείωσα τό 1975 στην Κύπρο — ποιά είναι άνοικτή πλῆγῃ — μέ τήν Ρωμαιοσύνη. Τάρρα, μετά από ένα χρόνο έλευθερίας, διαπιστώσα ότι πρέπει, άλλῃ μὲν φορά, νά όφειρωθῶ στόν πολιτικόν άγώνα. Μετά τήν έκτέλεση τοῦ Κόντα Χενεράλ, τοῦ τελευταίου μου λαϊκοῦ στρατόρου, ποιά είναι γραμμένη σέ κείμενο τοῦ Πάμψλο Νερόντα, στην Αθήνα, στην Πάτρα και στην Θεσσαλονίκη τόν Αύγουστο, βάρχηά Έσνά στην πολιτική δραστηριότητα. Πιστεύω ότι τώρα έφθασε ή ώρα τῆς άριστερίας. Ορισμένοι θεωροῦσαν καλό νά δημιουργήσουν τό κόμμα τους, οι κομμουνιστές χωρίστηκαν σέ δύο άνταγωνιζόμενες οίκογένειες και οι έπαναστατικές ή ρεφορμιστικές ομάδες δέν μετροῦνται. Η πραγματικότητα όμως απέδειξε ότι ή Ελλάδα έχει σήμερα άνάγκη από μιά αληθινή προοδευτική όργάνωση γιατί πιστεύω περισσότερο από κάθε άλλῃ φορά, ότι στην Ελλάδα υπάρχει ένα μαζικό κίνημα, πολύ πιά φρεσάμενο, ώριμο και συνειδητό από πριν. Πρέπει όμως καθημερινά νά δουλοασκαπεί κανείς τήν πραγματικότητα. Γι' αυτό από τόν Σπυρίδωνα βό Έκοναπόου τόν αστυγμό τῆς Ελλάδας, αλλά αὐτή τῃ φορά μέ άμεσο διάλογο, χωρίς μουσική.

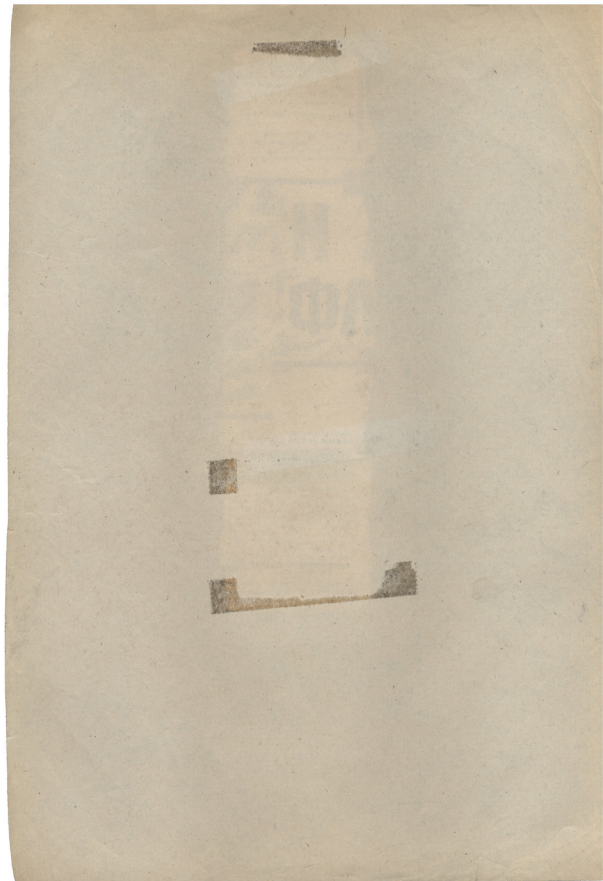
Οά πρόκειται για ένα νέο σταθμό. Κόνοντας όμως πολιτική θά σέπταμαι τήν μουσική. Καί ίσως Έσναγορίας στή μουσική μέ νέες ιδέες.

28 — Μπορείτε από τώρα νά καθοριστέ πότες θά είναι αυτές οι νέες ιδέες; Τήν στιγμή αὐτή δέν έχω παρά μιά διαίσθηση. Είναι όμως πολύ νιαίρε για νά μιλήσουμε γι αυτές τις νέες ιδέες. Πρέπει πάντως νά πούμε ότι ή ελληνική μουσική πραγματικότητα έχει αλλάξει ριζικά και δέν μπορώ όκός

Καταψιασ 10'

...συνεχιστον περισσότερο τό καινο

μα νά νά όν αυτό είναι καλό ή κακό. Περιρριζουμε νά διαπιστώσει ότι κάτι έχει αλλάξει.

1021 112

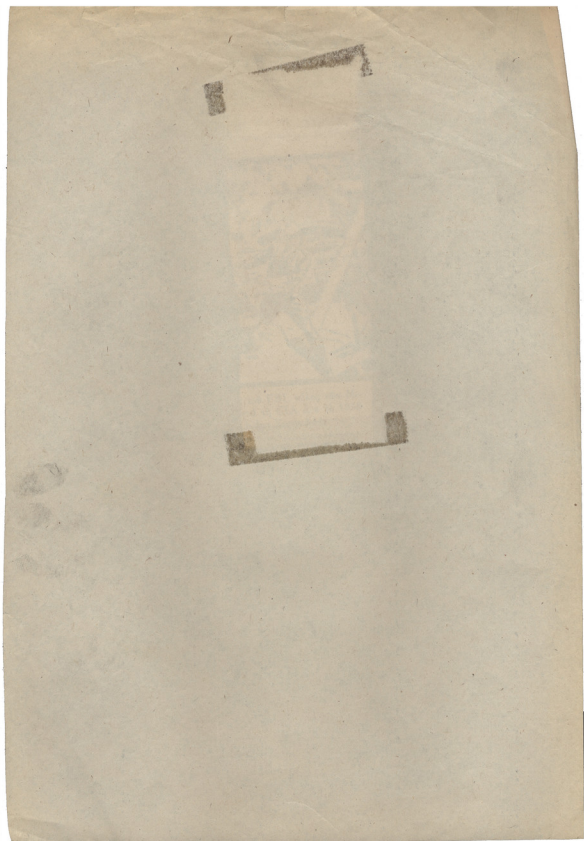
Ελευθερία

Χειφίας 10'

— Πιστεύετε ότι η αλλαγή αυτή προέρχεται από τη δικτατορία ή απλά εξαιτίας της πάροδο του χρόνου;

Πιστεύω ότι συνειδησιακά είναι περισσότερο την αλλαγή αυτή από το γεγονός ότι επί επτά χρόνια θριαμβώσαμε μακριά από την πατρίδα μου. Σίγουρα είναι, ότι αν είχα μείνει στην Ελλάδα, έστω και στην διάρκεια της δικτατορίας, τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά. Έχασα την επαφή μου επί επτά αλλοτρίων χρόνια. Οι μοναδικές σχέσεις που είχα ήταν μακρινές, φανταστικές, ιδεολογικές. Δεν ήταν άμεσες. Ιδανικά μεταξύ ύψιστων συνδέτες και αισθητικά και ιδεολογικά ρεύματα, που άμεινον ξένα για μένα, αλλά που διαδόθηκαν πίσω από την τηλεόραση. Μερικά μάλιστα με την θερμή ενθάρρυνση της δικτατορίας. Το κοινό συνέπαιξε και κάπως μεταβλήθηκε. Αν μπορώ να εκφράσω την κρίση μου, θα πω ότι το κοινό δέχθηκε μία αλλότρια επίβραση. Σε μας, υπήρχε ακόμη μία ορισμένη παρθενοκατάρτη στη μουσική. Σήμερα η κατάσταση αυτή τελείωσε. Είναι καλό αυτό; Είναι κακό; Δεν θα εκφράσω γνώμη. Βέβαια πάντως είναι, ότι σήμερα χρειάζεται να εναρμονιστεί ο διάλογος.

Για να πάρω επαφή με την πολιτική πραγματικότητα, χρειάστηκε να κάνω τον μουσικό γύρο της Ελλάδας. Αυτό το έκανα από τον Απρίλιο ως τον Ιούλιο. Σήμερα για να πάρω ξανά την μουσική επαφή, πρέπει να κάνω τον πολιτικό γύρο της πατρίδας μου, χωρίς μουσική.

Ο ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΕΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Σημείωση: Ποίημα του Άγγελου Σικελιανού: Παρέρια

~~Παρέρια του Ημετέρου.~~

(Πνευματικό Έμβλημα)

Τετάρτη 10

Γιγάντες σκέψης,
 σε νέφη ήρινα ή ησιά πορφυρωμένα
 σε μωθικών ήλιοβασιλέμα,
 ήλαβαν σὸ νου μου,
 τί ἔδη μου καλονταν μονομιά ή ζωή
 στήν ἔρπια της καινοβρίας δευτερίας σου, (Ελλάδα)

[Faint, illegible handwriting]

192/6
292/19
/

[Faint handwriting]

958

23 Ιουλίου 1975 ²²³ **Αναστάσι**
 το «έντρο της Αθήνας: οδοφράγματα, περσικές, θορύβες Μολάτωρ, βακρυγόνα, θαλασσοπρόμαστα κτήνη της άστυνομίας, ένα σπυρό τραυματισμένοι. Οι συγκρούσεις θα κρατήσουν δεκατέσσερες ώρες.

Τό πρωί τέσσερες χιλιάδες οικόδομοι διαδηλώνουν γιά νά ύποστηρίξουν τις οικονομικές τους διεκδικήσεις, όταν αέ μία συνάντησή τους με τούς άστυνομικούς και ύστερα από μία αυλήτημοσχετικά με την πορεία που έπρεπε νά ακολουθήσουν οι διαδηλωτές, μία ομάδα από διαδηλωτές επιτίθεται έναντιον των άργώνων της πόλεως, που αιφνιδιασθήκαν και αναδιπλώθηκαν πριν άντεπετεθούν βία. Ύστερα από μία άλληλοχία από περιστατικά, άλληλοχία που άργότερα φαίνεται προγραμματοποιημένη. Οι συμπλοκές συνεχίζονται δεκατέσσερες ώρες. Ή πλειετα της Ομόνοιας ή όδου Στεδίου, ή όδου Ακαδημίας πλημυρίζουν στην θαμνή όμηλη των βακρυγόνων, στους καννούς των αποκοινητων και των οδοφραγμάτων που κάγονται. **Τς όργα τη νύχτα, τα θαλασσοπρόμαστα κτήνη της άστυνομίας (μικρά άρματα**

από τα οποία έέχουν τρία λευκά κρόνη, ό οδηγός και δυο άνδρες που χειρίζονται τα βακρυγόνα) περιπαλούν άκατάστατα, επιτίθενται έναντιον κάθε ομάδος που επιχειρεί νά σχηματιστεί και δέν αταμασούν παρά μόνο γιά νά άνεφοδιασθούν με βακρυγόνα και καούμα. Φαίνεται πως ματωσκέλετες έτερελόν χρέη συνδέθων στις δύοδες κρούσες των διαδηλωτών, που είναι στην πραγματικότητα έλάχιστες.

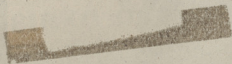
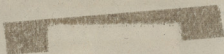
Όλο τό πρωινό ή Αθήνα είναι πανικόβλητη: γιά τούς μόν «οι

κομμουνιστές πέρασαν στην άντεπιστολή τους δε «οι φασίστες έσυχόρισαν».

Μεταξύ των συλληθέντων ήτων οικοδόμοι και φοιτητές, ένας γιά μέλη ή ομοποθόντες της όκρας όριστερές, άλλό και πρώην μέλη της στρατηκής άστυνομίας της χούντας (ΕΕΑ).

Ήδη, εδώ και δύο ήμέρες, στό στρατοπέδιο, είκοσιόσες εθιμοκρατικοί λοχόδοτων γιά την όπότερα ανενμοσος της 24ης Φεβρουαρίου 1975. Μετά από πέντε ήμέρες θα όρχισή ή δικη των κρατητων του προέικομηματος της 21ης Απριλίου 1967.

Πρό τριανός όμος, τις ήμέρες έκείνες, 23 και 24 Ιουλίου, ή Έλλάδα γιορτάζει την πρώτη έπέτειο της άποκαταστάσεως της δημοκρατίας. Ήδη τό ΠΑΣΟΚ του Ανδρέα Παπανδρέου, τό Κομμουνιστικό Κόμμα «εσωτερικού» του Μπ. Δρακόπουλου, τό Κομμουνιστικό Κόμμα «έξωτερικού» του Χ. Φλωράκη καθώς και οι όριστερίστικες όργανώσεις έβλυσαν ότι δέν θα λάθουν μέρος στις τελετές που όργανώνει ή κυβέρνηση γιά νά εκδηλώσουν την άντιθεστικότητα στην πολιτική του Κομμουνισμού, ιδιαίτερα όσον όφορο

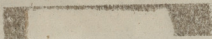
177
 την επαναστάσει που κρινε-
 τα καλά και ανεπαρκή. Μόνο
 η ΕΔΑ, που είχε αναστατώσει
 από λίγες ημέρες, θα λάβει μέ-
 ρος στους εορτασμούς και στις
 εισηγμένες εκδηλώσεις. Στην αντι-
 προώθηση της και ο Μικης Θεο-
 δωράκης.

Πήγα γιατί αγωνισόμην για την
 δημοκρατία, γιατί πιστεύω ότι η
 δημοκρατία βρίσκεται ακόμη σε
 κίνδυνο και ότι μοναδικός τρόπος
 για να εξρωματιστεί είναι να προ-
 γατιστοποιηθεί η ενότητα ολόκλη-
 ρου του λαού. Ένα εκατομμύριο

212
 *Έλληνες έπρεπε να ραβδούσαν
 εκείνη την ημέρα, απονώντας
 στις προκλήσεις των χουντικών
 στοιχείων, που βρίσκονταν ακό-
 μη μέσα και έξω από τον κρατι-
 κό μηχανισμό.

Η ΕΔΑ Εσηγήσε ύστερα από
 έπαφές, συναντήσεις, συνεδριά-
 σεις. Ο Μικης Θεοδωράκης, που
 εξέλεγν μέλος της Εκτελεστικής
 Επιτροπής της, δεν είναι άμετ-
 ρος στην επαναστάσει της.

Οι περισσότεροι από τους άνω-
 νωθίκαμε μεγαλύτερα στις γραμ-
 μέσ το Κομμουνιστικό Κόμμα-
 τος. Σήμερα υπάρχουν δύο Κομ-
 μουνιστικά Κόμματα. Γιατί δεν δε-
 χόμαστε να μιούμε στις γραμμές
 του ενός ή του άλλου; Για ποι-
 ος λόγους ενάσασε τις δυνά-
 μεις στους κόλπους της ΕΔΑ;
 Μήπως από άλλη προσωπική φι-
 λοδοξία; Μήπως πρόκειται για
 ουμβισισμό; Μήπως γιατί εγκα-
 ταλείψαμε το πολιτικό μας ιδε-
 ολόγιο; Δεν νομίζω ότι η αυτίτησι
 πρέπει να διεραστεί σε ένα τόσο
 χαμηλό επίπεδο στο οποίο κατα-
 φεύγουν όσοι δεν έχουν επιχει-
 ρήματα και επιδιώκονται σε προ-
 σωματικές επιθέσεις. Η τακτική της
 ουκφοφίας είναι έββαισ αποτε-
 λεσματική, πρά μανός άνεμοσ
 στην φλογερή νεολαία. Η αποτε-
 λεσματικότητα αυτή, όμως, εδω-
 μαινει με την πάροδο του χρόνου.
 Όταν είσαι καθαρός και πιστός
 στις αρχές σου, με όμρα θα δι-
 καιοφύγεις. Ο ανεινήσ επαναστά-
 τής πρέπει να ενδύσεται πάνω
 απ' όλα για τον λαό, έτσι και εν
 αυτό μπορεί σε κάποια στιγμή να
 ζημιάσει το Κόμμα του. Τα παρα-
 δείγματα είναι πολλά. Ένα μόνο

100

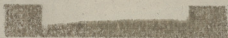
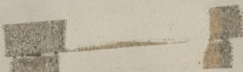
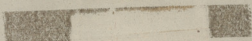
βά αναφέρον την σπουή του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος το 1968.

Τον Μάιο του 1968, το Γαλλικό Κ.Κ. ήταν το μοναδικό Κόμμα που δεν παραδόθηκε από την επαναστατική, ξέθεν, κληρονομία των φοιτητών του Καρτιέ Λατέν. Ακόμα και όταν ολόκληρη την Γαλλία είχε απλωθεί ένα κλίμα θύβεν επαναστατικό, οι Γάλλοι κομμουνιστές αντιμετώπιζαν αποφασιστικά. Γιατί; Γιατί ήταν οι μόνοι που παρό την βαθεύ αναταραχή που συγκλονίζε ολόκληρη την Γαλλία, στην πραγματικότητα η έξουσία δεν δρισκεταν σε κρίση. Αντιθέτα μέληστα. Άσκούσε απόλυτο έλεγχο στα δυναμικά στοιχεία του Κράτους, άσκούσε ακόμη μια μεγάλη επίδραση στα πλατιά κοινωνικά στρώματα. Αντινάντι της ο γαλλικός λαός δεν ήταν ούτε ιδεολογικά προετοιμαμένος, ούτε ολικά οργανωμένος για κό περάσει στην γενική επαναστατική επίθεση. Αν το Γαλλικό Κ.Κ. δεν τά αναγνώριζε αυτό, τό άποτέλεσμα θά ήταν να συντρίβουν οι λαϊκές συμμαχίες. Άς θυμηθούμε τώρα τη λύση

που έβρισαν στο Γαλλικό Κ.Κ. Ποσες φορές τό κατηγορούσαν για συμβιβασμό, ότι ήταν άσπας της άστικής τάξης, ότι πρόβασ τό εργατικό κίνημα. Ο χρόνος πέρασ. Οι κατηγορίες κουρόσθηκαν, άλλαξαν τρόπο ζωής, γνά να έντοχθούν, αγά - αγά, στο σύστημα. Η ζωή δικαίως τό Γαλλικό Κ.Κ. Ο λαός πληροφρήθηκε ότι ο Ντε Γκωλ προετοιμάσε μεθοδικά την αντίθεση του και ότι ήταν έτοιμος αν οι κομμουνιστές εμπαινον στην κίνηση να επωστή με ειδικές μονάδες που είχαν έλθει από την Γερμανία.

Η πραγματική επανάσταση δεν είναι άπλως ζήτημα κοινοτικής αναταραχής. Η επανάσταση είναι ένα ιστορικό γεγονός αποφασιστικής σημασίας. Για μής τους παλιμοχους των πολιτικών αγώνων, δεν υπάρχει κρίση έξουσίας στην Ελλάδα τό 1975. Αντιθέτα, η κρίση δρισκεται στους κόλπους της αντίστασης. Τελικός μας σκοπός είναι να αλλάξουμε τον βασικό νόμο της σύγχρονης κοινωνίας και της κοινωνίας τό Έγνα (στομική ιδιοκτησία) και να δημιουργήσουμε την κοινωνία των Έπις (κοινωνικοποίηση των μέδων παραγωγής). Πενήντα χρόνια

του

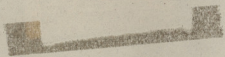
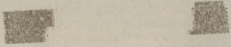
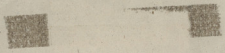

161

παράφραση

επαιρασμένου σοσιαλισμού με έδειξαν ότι η εθνικοποίηση των μέσων παραγωγής, το οικονομικό μέτρα και ο κοινωνικός μετασχηματισμός δεν αποτελούν παρά μόνα μιά πλευρά του προβλήματος. Η άλλη πλευρά είναι ο άνθρωπος ~~ο άνθρωπος~~. Αυτή η πλευρά, που είναι μάλλον καθοριστική, υποτίθεται. Σήμερα διασκόμμαστε μπροστά σε δύο αντίθετες, την πρωτοπορία και τις μάζες των εργαζομένων. Η πρώτη όφειλε να δεχθεί με τον μηχανισμό της εξουσίας. Μονομάχησε την ιδεολογία, την φιλοσοφία, την κοινωνική φιλόσοφία, τα προβλήματα της αίσθητικής. Έχει μεταβληθεί σε μιά νέα τάξη κατόχων της ιδεολογίας και τεχνοκρατών, ακούσις των οποίων είναι να κυβερνούν την δεύτερη οντότητα. Η νέα αυτή εξουσία ακολουθεί τον πολιτή από τόν όρεφικό σταθμό ως τόν νεκροταφείο, περνώντας από τόν σχολείο και τήν εργασία. Τόν συνοδεύει στη σκέψη του και στήν πράξη του σκέπτεσθαι. Τόν παίρνει εύγενκά από τόν χέρι και τόν οδηγεί. Προέκυψε για τόν πρώτο πρόβλημα: Όταν ο θεμελιώδης νόμος της

174
 ύπαιθρο τάξεως θα καταργηθεί ποιά θα είναι ο ιδιοκτήτης, ποιάς δηλαδή θα απορροφήσει. Ο Λένιν έδωσε τήν απάντησι. Τό Κόμμα, που αποτελείται από τήν πρωτοπορία του προλεταριάτου, ιστορική αποστολή του οποίου είναι να οδηγήσει τήν υπόλοιπη κοινωνία στον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό. Με άλλα λόγια, η κυριοκραία μιάς τάξεως επί όλων των άλλων τάξεων με τόν Κόμμα οδηγώ και κάτοχος της εκτελεστικής εξουσίας αποτελεί τόν κανόνα. Έξω εκδηλώνεται η πρώτη μας διαφωνία με τόν Κομμουνιστικό Κόμματι.
 Έμεις διαπιστώσαμε ότι η ελληνική εργατική τάξι δεν διαφέρει ποιστικά από τόν άλλα στρώματα της κοινωνίας. Έπι πλέον η ελληνική εργατική τάξι δεν είναι αρκετά έρωμη γιά να παίξει τόν καθοριστικό ρόλο στην διαδικασία μιάς νέας παραγωγής. Τέλος, αδύνατο είναι να ποεί ότι ιστορικό η ελληνική εργατική τάξι από σύνολό της, έχει παίξει στή σύγχρονα γεγονότα ρόλο πιο επαναστατικό από τούς άγρότες ή από τόν μεσοία στρώματα. Η αναγνώρισις της εργατικής τάξεως σέ δύναμη πρωτοποριακή δεν θεμελιώνεται ιστορικά και διασπώ τόν κοινό μέτωπο, τήν πλατιά συμμαχία όλων των εργαζομένων, ή όποια και μόνο θα εξασφαλίσει τήν οικοδόμησι του αληθινού σοσιαλισμού.

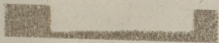
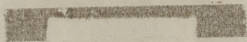

Αλλη μία διαφορά αποτελεί η ύπαρξη της έξουσίας. Η έξουσία των ουγγρικών κομμουνιστών έφερε μπροστά σε νέα πρότυπα, που διαφέρουν από χώρα σε χώρα παρά το γεγονός, ότι οι σχέσεις κεφαλαίου - εργάσιος παραμένουν. Η ζωή έκανε ορισμένα κομμουνιστικά κόμματα, όπως π.χ. το κόμμα της Γαλλίας, της Ιταλίας ή της Ισπανίας, να παραδεχθούν την αλλαγή που έχει συντελεσθεί στις όστικτες τάξεις, γεγονός που αποκαλείται περιφρονητικά «ρεβιζισμός». Οι Ιταλοί κομμουνιστές, που με τις τελευταίες εκλογές έβρισαν ως το κατώφλι της έξουσίας, από καιρό έχουν διαδηλώσει την πίστη τους στην πλατιά πολιτική συμμαχία.

Ο «ιστορικός συμβιβασμός», η συνεργασία της αριστεράς με τους χριστιανοδημοκράτες, θεωρείται από το Ιταλικό κομμουνιστικό Κόμμα ένα αναγκαίο ιστορικό στάδιο. Η ένωση της Αριστεράς των Γάλλων Κομμουνιστών και Σοσιαλιστών έχει για πρώτο στόχο ποσοτικές και ποιοτικές αλλαγές, στο υπάρχον κοινωνικό πλαίσιο. Ο Σαντιάγο Καρρίγιο, και το κομμουνιστικό κόμμα της Ισπανίας, έχουν παράφορο όνειρο πλείτες αντιλήψεις. Τα τρία μεγαλύτερα κομμουνιστικά Κόμματα της Ευρώπης έγιναν, λοιπόν, σοσιαλδημοκρατικά; Όχι.

Μία πραγματική σοσιαλιστική κοινωνία δεν θα μπορεί να οικοδομηθεί παρά με την συμμαχία όλων των εργαζομένων, όλων των ανθρώπων, πέρα από την ξεπερασμένη αντίληψη της πάλης των τάξεων. Οι νέες συνθήκες παραγωγής, δημιουργήσαν ένα νέο προλεταριάτο στους κάλους, που όποιο συνυπάρχουν πολλές τάξεις και κοινωνικά στρώματα αντίθετα με τον καπιταλισμό και όλα και περισσότερο προσηλωμένα στο σοσιαλισμό.

Ιστορικά έχει αποδειχθεί ότι, έκτος από το Νότιο Βιετνάμ, όπου οι συνθήκες ήταν ιδιαίτερες λόγω της παρουσίας του κόμματος του Βορ. Βιετνάμ, οι δύο μεγάλες μεταπολεμικές επαναστάσεις έγιναν στις χώρες στις οποίες τα κομμουνιστικά κόμματα είχαν μείνει στο περιθώριο. Δηλαδή στην Κούβα και στην Αλγερία. Αντίθετα, τα κινήματα στα οποία είχαν πάρει μέρος τα κομμουνιστικά κόμματα, όπως στην Ελλάδα, στην Ήνδονησία, στην Βενεζουέλα και στην Χιλή, τοκιοθήκαν από τις τοπικές δυνάμεις με την ύποπτηρίει των ΗΠΑ, χωρίς να λάθουν την παραμικρή βοήθεια από τα διεθνή κομμουνιστικά κινήματα. Έπικεφαλής του διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος, βρίσκονται κόμματα, που έχουν κρατικές εσθόνες και δεν μπορούν να μοσκοκινούνεσσουν με άνεκτη συγκροσμή με τον ιμπεριαλισμό από άλληλέγγη προς τους Έλληνες, Ισπανούς, Χιλιανούς και άλλους κομμουνιστές. Σήμερα, στην Πορτογαλία, όπου οι κομμουνιστές, έχοντας σπείρωματα στους κάλους του στρατού, έχουν βάλει για στόχο επαναστατικές αλλαγές, βρίσκουμεσται μπροστά σε μία θέση και με σκοτεινές προοπτικές.

Γιατί, λοιπόν, η δογματική ως
 προέλευση, με θεωρητική
 φόρμουλα χωρίς κανένα περιεχο-
 μενο, όσού η πράξη δείχνει ότι
 δεν χρησιμεύει σε τίποτα; Αγρί-
 βστο, η ζωή και η ιστορική πείρα
 αποδεικνύουν ότι ένα λαϊκό κίνη-
 μα, μπορεί να κλιμακωθεί να επιτύχει
 αν είναι εντελώς ανεξάρτητο, πο-
 λιτικά και οργανωτικά, αν δηλαδή
 στηρίζεται σε ολόκληρο το λαό.
 Έτσι μόνο, θα μπορούσε να λάβει
 αποτελεσματική δράση σε όλους
 τους προδευτικούς σχηματισμούς
 του κόσμου.

Θεωρούμε τους εαυτούς μας

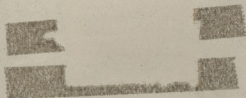
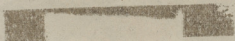
πραγματικούς κομμουνιστές, ση-
 μερανούς και αιωνιούς, με την
 παραδοχή της αντίληψης ότι ο
 κομμουνισμός είναι το κοινωνικό
 σύστημα που εναρμονίζει καλύτε-
 ρα τις σχέσεις των ανθρώπων
 και εξασφαλίζει στον μεγαλύτερο
 βαθμό και σε όλους την μεγαλύ-
 τερη δυνατή ελευθέρωση ανεξάρ-
 τητη από φυλή, φύλο, καταγωγή
 και ικανότητες του καθενός.

Πιστεύουμε, ότι ο κάθε σύγ-
 χρονος κομμουνιστής, πρέπει να
 προσομοιάζει την μαρξιστική θεω-
 ρία στην κοινωνική πραγματικό-
 τητα, καθώς και στην σύγχρονη
 εαυτή πραγματικότητα.

Θεωρούμε ότι το κέριμο της
 πραγματικής επαναστατικής αλλα-
 γής θα πρέπει να μεταβάλει το
 κέντρο έπιρροής μιάς τόσας της
 εργατικής, σε έναν ευρύτατο κοι-
 νωνικό αναστασιμό, σε Μέτωπο
 των "Εργαζομένων".

Έτσι, κάθε λαός και όλοι οι
 λαοί θα περάσουν μιά μέρα στην
 ισανική ανθρώπινη κοινωνία, στην
 παγκόσμια κοινωνία, τη όση, ο-

πληγμένη από παλιότερο, θα
 πραγματοποιήσει το πανόραχο ά-
 νειρο- την εθελούσια οικοδόμηση
 ενός ανεπτυκτικού πολιτισμού για
 ολόκληρη την ανθρωπότητα.

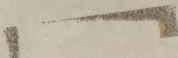
Handwritten text, possibly a signature or initials, enclosed in a faint oval shape.

ΕλΣεβίρ 10

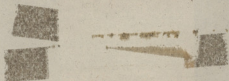
“Ανοίγει το 1970. Οι φιλικές και τὸ στρατεύμα είναι ἀκόμα γερὰ ἀπὸ Ἕλληνες ἀγωνιστές. Ἡ χούφτα χυπεται μέσα καὶ ἐξω ἀπὸ τὴ χεῖρα. Τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης ἐτοιμάζεται νὰ ἐπανέλθῃ. Ἡ Μαύρη Βίβλος τῶν βασανιστηρίων συγκλονίζει τὴν διεθνή καὶ ἰδίαιτερα τὴν εὐρωπαϊκή κοινή γνώμη. Στὸ εὐρωπαϊκὸ τῆς χώρας, μᾶλιστα ἐντὸς ἀντιστασιακῆ δράσῃ. Μήνυμα ριζωνοτακτικῶν. Παράνομα ἀντιστασιακὰ ἐντυπα κυκλοφοροῦν κατὰ χιλιάδες ἀπὸ χεῖρ εἰς χεῖρ. Ὅσοι ἀπὸ τὸν πολιτικὸ κόσμον ἔβρισαν τὸ ἀνάστημά τους κατὰ τῆς δικτατορίας, ἐξοκολοθοῦν νὰ τὴν καταγγέλλουν ἀεὶ τακτικὰ διασηματα. Οἱ ΗΠΑ, στέλλουν τὸν Τάσκα. Εἶναι φανερὸ ὅτι τοὺς ἀπασχολεῖ ἡ κατάστασις. Ὁ ἑλληνικὸς Λόγος περιμένει μὲ ἀγωνία νὰ εἶδῃ νὰ πραγματοποιηθῆται τὸ ἀποφασιστικὸ βήμα, τὴν πανεθνικὴν παλλακικὴν ἐνότητα ὅλων τῶν ἀντιδικτατορικῶν δυνάμεων κατὰ τῆς δικτατορίας. Ποιὲς εἶναι οἱ δυνάμεις ποὺ μὲ σαφῆνειρα καταγγέλλουν τὴν χούφτα;

1. Ἡ Δ.Ν.Α., τὸ Κ.Κ.Ε. καὶ ἡ Ε.Δ.Α.
  2. Τὸ Πατριτικὸ Μέτωπο.
  3. Ἡ Δημοκρατικὴ Ἀμύνη.
  4. Οἱ Ἐλευθεροὶ Ἕλληνες — Βασιλοφρονες δέσμητικοί.
  5. Οἱ Ὑπερασπιστὲς τῆς Ἐλευθερίας — Δημοκρατικοὶ ἀειμνητικοί.
  6. Κινεζοφίλοι φοιτητὲς — τοῦ κύκλου τῆς Ἀναγέννησις.
  7. Ἡ ὁμάδα Παναγούλη.
  8. Τὸ Π.Α.Κ.
  9. Ὁ Κων/νος Καραμανλῆς.
  10. Οἱ πολιτικὸι Κανελλόπουλος — Μαῦρος — Παπασσώρου — Μητσόπουλος — Ζηλῆς.
  11. Ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος.
  12. Ὁ Σερῆνης ἡ Συνάδινου καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπιδρομοὶ τοῦ πνευματικῆς μας κόσμου.
  13. Ἐκπρόσωποι τοῦ αἰθιακοῦ τύπου — Βλάχου κλπ. Ἐπίσης, ἔβρισαν ἀεὶ ἀνοχή τὴν ἐξέλιξιν διὰ τῆς ἀνάλτητος ἐκπαιδευτικῆς καὶ κρατικῆς λειτουργίᾳ. Ὁ δημοσιογραφικὸς κόσμος.
- Ὅλη αὕτη ἡ θεσπιστικὴ καὶ πρωτοφανὴς συσπείρωσις δυνάμεων κατὰ τῆς δικτατορίας γεννοῦσε δικαιολογημένα αἰσθηματα εὐδοξίας στὸν λαὸ, σύγχυση καὶ ἠττοπέθεια ἐπὶς γραμμάς τῆς χούφτας καὶ σταθεῶ μηχανισμοῦ ποὺ τὴν ἀπριζοῦν — (Σώματα Ἀσφαλείας — Στρατὸς κλπ.).

Ἦναι πολὺ πιθανὸν ὅτι μὴ ἀπεριωριστὸν γύρω ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνον καὶ τὸν Καραμανλῆ «Εθνηκοφρόνων» δυνάμεων, ὅσ ἐβριχη ἀπὸ τὸ μέσο τὸ στρατιωτικὸ καθεστῶς. Ἡ πλειοψηφία τῶν στελεχῶν στὴν Κρατικὴ Μηχανή — Στρατὸ καὶ Σώματα Ἀσφαλείας — ἦσαν ἀκόμα βασιλοφρονες καὶ κερμανοῦχοι. Εἶναι φανερὸ ὅτι οἱ δυνάμεις αὗτὲς — εὐρισανόφλοι — ἀντιστασιακοὶ — εἶχονταν συγχρόνως τὴν πλειοψηφίαν τοῦ ἐντὸς ἀντιδικτατορικῶ φρονήματος τῆς συγκριτικῆς πλειοψηφίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἰσίων τῶν Ἀμερικάνων πρὸς

1911

τους οποίους δεν έπαγον φυσικά να απεικονίζονται, παρ' ό,τι οι τελευταίοι τους εγκατέλειπον — προσωρινά. Οι πίεσεις αυτές και οι προσωπικές τους φιλοδοξίες, έκαναν πιθανές ακόμα και τις πιο άκρως λύσεις, όπως λ.χ. η δημιουργία κυβερνήσεως γύρω από τον ελεύθερο βασιλιά με έκκληση προς τον Στρατό για εξέγερση.

Μία άλλη ποιότητα απαιτούμενη ήταν δυνατόν να πραγματοποιηθεί ανάμεσα στις αντίστασιακές οργανώσεις και ομάδες, για να δώσει νέα σφύρα στην δυναμική αντίστασι.

Τέλος, ήταν επίσης δυνατή μία απαιτησιακή μιλτική δύναμη, δηλαδή αντίστασιακών και πολιτικών, με βάση ένα μήνυμου πρόγραμμα στόχων και μεθόδων.

Προς την κατεύθυνση αυτή, η πιο σοβαρή προσπάθεια έγινε το φθινόπωρο του 1970, με πρωτοβουλία μιας ομάδας Νορβηγών δουλευτών. Σχεδόν τους ήταν η οργανωτική συνάντησης εκπροσώπων των κυριότερων πολιτικών και αντίστασιακών δυνάμεων της χώρας. Χωρίς κοινή δέσμευση, και με μοναδική ημερήσια διάταξη την αναζητησιακή βοήθεια — αν υπάρχει — για αντιδικτατορική συνεργασία.

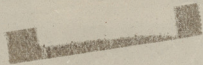
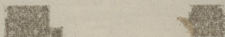
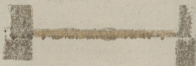
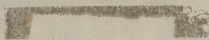
Απ' ό,τι γνωρίζουμε, το πρώτο θέμα έγινε προς την κατεύθυνση του Κ. Καραμανλή. Η πρώτη σκέψη ήταν να γίνει κατ' αρχήν τριμελής σύσκεψη με εκπροσώπους της Δεξιάς, Κέντρου και Αριστεράς. Η απάντησή του Καρα-

μανλή υπήρξε βεβηκή. Σε συνέχεια βολδοσκοπήθηκε ο Ανδρέας Ιωαννιδίου, που συμφώνησε, αναλαμβάνοντας μάλιστα να μιλήσει ο ίδιος στον Μίκη Θεοδωράκη, πρόεδρο του Π.Α.Μ. Πρόγραμμα του έκανε στις 9.9.70 κατά την

συνάντησή τους στην Σιαχόλη. Από και ο τελευταίος όπησης έπιασε βεβηκό, οι Νορβηγοί ανέλαβαν το πρακτικό μέρος για την συνάντησή των τριών εκπροσώπων που προσδιορίθηκε για το πρώτο δεκαήμερο του Οκτωβρίου 1970. Για λόγους που παραμένουν ακόμα άγνωστοι, ή αδικία ή αυτή δεν πραγματοποιήθηκε. "Υστερα απ' αυτή την φάση"

για οι Νορβηγοί παράγοντες αποφάσισαν να θεωρήσουν την κύρια των πιθανών αναμιχθέντων. Για τον λόγο αυτό, άραφ' έπιασε φθίκεν μερικούς πολιτικούς παράγοντες μέσα στην Ελλάδα, συγγενήθηκαν με πολιτικούς και αν-

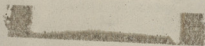
τιστασιακούς εκπροσώπους όλων των παρατάξεων (Ε.Κ. — Φ.Ι.Δ. Η.Κ. — Δ.Α. — Π.Α.Μ. — Κ.Κ.Ε. — Κ.Κ.Ε. έσωτ. — Α'εισηματικός — Π.Α.Κ.) και με τον βασιλιά Κωνσταντίνο. "Όταν ρώτησαν τον τελευταίο: «Πώς θα είναι ο εκπροσώπος σας στην σύσκεψη αυτή»; απάντησε: «Τους θεωρώ όλους ανεπαίστες σόν εκπροσώπους μου». «Ακόμα και τους κομμουνιστές». «Είπα ό-

Το Κ.Κ.Ε. (Κολιάντης) εξέ-
 ξε ιδιαίτερα ενδιαφέρον για την
 ασκευήσότη. Με την μεσοδόση
 στη Σουηδική πολιτικού παράγοντα,
 ζήτησε να προηγηθεί συνάντηση
 Κολιάντης - Θεοδωράκη. Το Κ.
 Κ.Ε. εσωτερικά άπαντες ότι
 «μπορεί να γίνει μια τέτοια συνάν-
 τησι για συνεννόησιμην από την
 ασκευήσότη του "Όλο, χωρίς πα-
 ρέβουσι Εένων, με τον όρο ή συν-
 άντησι για γινθίσι επίπλοσι αντι-
 προσω-φάντιου σχηματισμού» (δ-
 μι προσωική, άνδουσι μόνο στον
 Κολιάντης και στον Θεοδωράκη).

Το γραφείο του Κ.Κ.Ε. έσωτ.
 αποφάσισε να πάρη μέρος στη
 ασκευήσότη και σαν Κ.Κ.Ε. και σαν
 Π.Α.Μ. Η ασκευήσότη είχε άρισθι
 για τις 14-16 Γενάρη 1971. Έ-
 πισίσις εξουσιοδόθησις την αντιπρο-
 σωπία του να ζητηθίσι αυζήτησι
 να γινθί μόνον μεταξύ των Έλ-
 λήνων, χωρίς την παρυσία ή πα-
 ρεβουλή Εένων παρσόντων, ό-
 πως έπισίσι και να άρισθίσι επί τήσι
 έπισίσι αυτή για να θεθίσι επί τό-
 πησις το θέμα της ενότησις όλων
 των αντιδικτατορικών δυνάμειων,
 για την άνταρσά ή δικτατο-
 ρίας και την εξουβέρωσι των
 άνταρσών ότι είναι δυνατόν να
 δοθίσι δημοκρατική λύσι χωρίς ό-
 γύνα, με έπέρβουσι των ΗΠΑ -
 NATO.

*Όλα έδειχων πως πηγιάνει
 σταθερά προς την πρώτη ασκευή-
 σότη όλων άνεξάρησις των αντι-
 δικτατορικών δυνάμειων, όταν την
 τελευταία στιγμή τα πάντα ναυό-
 γησαν ύστερα από τηλεγραφική
 άπειλή του Άνδρέα Πανουρίσιου,
 ότι θά καταγγείλει την προσό-
 θεσι, ως προδύσιουσι των «χρα-
 κτήσι του έγάνου», που πρέπει
 να είναι κατ' άρχήν άντρωσαρ-
 χικός. Τουλάχιστον αυτή την έ-
 λέγησι «πληροφύσι», έδωσαν οι
 Νορβηγόι που άπογυατρεύονσι έγ-
 «ατελέσις καττε προσόθεσι.

"Ας Ενομογιάσουμε δικαστήν
 "Ανοίξει, το 1970. Τότε που δια-
 τυπώθηκε η πρώτη πρόταση για
 την δημιουργία ενός ενιαίου κα-
 νοθευτικού οργάνου όλων των
 αντιδικτατορικών δυνάμεων του
 ελληνικού λαού. Το Εθνικό
 "Αντιστασιακό Συμβούλιο (Ε.
 Α.Σ.). λίγες μέρες μετά την ά-
 πελευθέρωσή του ο Μιχης Θεοδω-
 ράκης, μελώντας στο όνομα του
 Π.Α.Μ., στην πρώτη προς κόν-
 φερانس που έδωσε στο Παρίσι
 (2 Μαρτίου 1970), ανέφερε μέ-
 σο αε άλλω:

1. Σήμερα έχω περισσότε-
 ρο από ποτέ τη φιλοδοξία να
 προσφέρω με τη συμμετοχή
 και τη δράση μου, τη συμβολή
 μου για να επιτύχουμε ένα
 νέο στάδιο, ένα νέο επίπεδο
 της "Αντίστασης, ένα νέο επί-
 πεδο ένότητας της "Αριστε-
 ράς, αλλά και όλων των αντι-
 δικτατορικών δυνάμεων. Με την
 πρόταση των 9 σημείων που
 ακολουθεί προσφέρω προς σύ-
 λληψη την κατεύθυνση. Ταυτοχρ-
 ον συμβάλλω στον σχεδιασμό
 και την εκτέλεση μεγάλης κλί-
 μακας αντιστασιακών ενεργει-
 ών με τη συμμετοχή δυνάμεων
 απ' όλες τις πολιτικές παρα-
 τάξεις και τις αντιστασιακές
 οργανώσεις. Είμαι αισιόδοξος.
 Γιατί ποτέ άλλοτε ο λαός μας
 δεν ήταν τόσο δοσός και ού-
 σιαστικά ενωμένος μπροστά
 στην τυραννία. Γιατί ποτέ άλ-
 λοτε, οι μεγάλες μάζες δεν
 είχαν αφομοιώσει τόσο καθο-

↓
 Λεγία 10'

ρά και σωστά τα μεγάλα μας
 εθνικά προβλήματα. Γιατί πο-
 τέ άλλοτε δεν ξεχώρισαν τόσο
 ανάγλυφα οι φίλοι και οι έ-
 χθροί του λαού μας μπροστά
 στα μάτια του λαού μας. Εί-
 μαι αισιόδοξος γιατί ποτέ άλ-
 λοτε η ντόπια και ξένη ολι-
 γαρχία και τα θλιβερά της
 όργανα, ή στρατιωτική χούν-
 τα, δεν είχαν απομονωθεί και
 μισηθεί σε τέτοιο καθολικό
 βαθμό από το σύνολο του λαού
 μας.

2. Θα παλέψουμε για να
 μετατρέψουμε την καθολική
 αντίθεση προς τη δικτατορία
 σε μία όλη και πεπεωμένη
 ένωση πάλης για την ανα-

722
 τροπή της. "Αποφασιστικός
 παράγοντας γι' αυτό, είναι να
 συσπειρώσουμε προ πάντων
 τις "Λατάνες, δημοκρατικές,
 σφρηγής και ξεκαθαρές δυ-
 νάμεις του λαού. Να αξιοποι-

231
 ήσουμε τις ζωογόνες δυνάμεις
 της Ελληνικής νεολαίας που
 της ανήκει το μέλλον της χώ-
 ρας μας.

3. Τρία χρόνια δικτατορι-
 ας με έχουν πείσει ότι η ένο-

C

τητα και η συντονισμένη δράση του συνόλου των δυνάμεων που τάσσονται κατά της τυραννίας και ύπαι του σεβασμού της λαϊκής κυριαρχίας, μπορεί ν' αποτελέσει έναν αποφασιστικό παράγοντα για να περάσει την Αντίσταση σέ άλλο, πολύ υψηλότερο επίπεδο, για να περάσουμε στο στάδιο της τελικής νικηφόρας αναμέτρησης με τη χούντα. Στην προσπάθεια αυτή για την ένωση όλων των αντιδικτατορικών δυνάμεων γύρω από αυτούς τους δύο άξιοιότατα ενωμένους στόχους, είμαι αποφασισμένος να δώσω όλες τις δυνάμεις. Νομίζω πως η ένωση μπορεί να πραγματοποιηθεί με βάση τα παρακάτω σημεία:

1. Ανάπτυξη της αντιπολιτικής πάλης με όλα τα πρόσφορα σε κάθε στάδιο μέσα ως τη συντριβή της χούντας.
2. Σχηματισμός κυβέρνησης εθνικής ένωσης.
3. Κατάρρευση του χουντικού Συντάγματος του 1968.
4. Αποκατάσταση των συνταγματικών και δημοκρατικών ελευθεριών με βάση το Σύνταγμα του 1952 και με άμεση κατάργηση όλων των εκτάκτων μέτρων και νόμων.
5. Προκήρυξη μέσα σε 24 ώρες έκλογων με άπλη αναλογική με συμμετοχή όλων των πολιτικών κομμάτων, χωρίς εξαίρεση για την ανάδειξη Συντακτικής Εθνοσυνέλευσης.
6. Απόλυση όλων των πολιτικών κρατουμένων.
7. Παραδειγματική τιμωρία από ειδικό δικαστήριο των

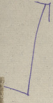
πρωταγωνιστών της χούντας, των συνεργατών της και των βασανιστών της.

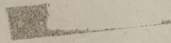
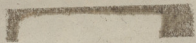
8. Έπαινο στα θεία της χούντας και των διαχθέντων από τη χούντα. Και,
9. Επανεξέταση όλων των οικονομικών συμβάσεων της χούντας.

Επιτέγασμα της συμφωνίας για τους σκοπούς και το πρόγραμμα της συντονισμένης Αντίστασης πρέπει να είναι η συγκρότηση από εκπροσώπους όλων των αντιδικτατορικών δυνάμεων της χώρας ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ που θα σχεδιάζει, θα συντονίζει και θα καθοδηγεί τον αγώνα για την ανατροπή της δικτατορίας και τη διασφάλιση των δημοκρατικών ελευθεριών. Είναι αυτονόητο ότι η κάθε μία από τις μετέχουσες δυνάμεις θα διατηρεί το ιδιαίτερό της πρόγραμμα και την αυτονομία της.

Την επομένη κιόλας από τη δήλωση αυτή, το Π.Α.Μ. έπαινε γενικά, μεν και από τον Ανδρέα Παπανδρέου, που χαρακτήρι-

Αξιωματ. 10

7

σε την πρωτοβουλία, προσέβα-
σε ότι μέσα από την σύμφωνη
γιά την ίδρυση του Εθνικού Συμ-
βουλίου και όριζε συνάντησι γιά
τόν προσεχή μήνα στην Στα-
χόλη.

Η Δημοκρατική "Αριστερά" το-
όριζαν κι αυτή ανεπιφύλακτα γιά
τήν όσα γίνεται πιά σύσταση δη-
μοκρατία του ανωτάτου αντιστο-
ιχικού όργάνου.

Τό Κ.Κ.Ε. (Καλιγνήνη) έπι-
λε στό Παρίσι μέλος του Πολι-
τικού Γραφείου γιά τό διεθνοπό-
σφι τόν Θεοδώρηκη ότι τελικά
συμφωνεί έπάνω στην γραμμή του
αυτονομισού όλων τών αντίδικτα-
τορικών δυνάμεων.

Τέλος, άνώτατοι δεικνύσασθαι
(μέσω και έξω από τό χώρα) χα-
ράμισαν την πρωτοβουλία και δη-
λώνουν ότι έπιθυμούν νά πάρουν
μέρος στις σχετικές διαπραγμα-
τεύσεις.

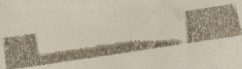
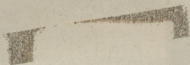
Έν όκει της διεμερούς συνάν-
τησης Π.Α.Μ. - Π.Α.Κ. στην
Σταχόλη, εκπροσωπούς της Δ.Α.
εξέφρασε πρός την ήγεσία του
Π.Α.Μ. φόβους μήπως οι «δύο
μεγάλοι» τούς άγνοήσουν. Τό Π.
Α.Μ. τών διαβεβαίωσε ότι θεωρεί
όλες τίς αντιστασιακές όργανώ-
σεις άπολύτως ισότιμες και ότι
σέ κάθε περίπτωση θά άγωνισθεί
ώστε νά εξασφαλισθών τό δι-
καιώματά τους. Όπως θά δεί-

ξουν τό έγγραφο που ακολου-
θεί, οι άνταξιές του Έκπρω-
σώου της Δ.Α. στήριξαν σε
συγκεκριμένες πληροφορίες πάνω
στις προθέσεις του Α. Πανα-
δρέου. Η δική τών άγωνιστών
της είχε, έκείνη την έποχή, ανε-
βείσει την Δ.Α. στην συνείδηση
όλου του λαού. Ο Α. Πανα-
δρέου ακολουθούσε όμως μία πο-
λιτική «αύστηρη» στάσης όπένω-
ντι στην ήγεσία της Δ.Α. Αύται
πάλι ύπονοήσαν ότι ο Πανα-
δρέου θά πρότεινε στην Θεοδώ-
ρήκη την μονοπωλία του Αντι-
στρασιακού Συμβουλίου όπό τις
δύο τούς όργανώσεις, έξ ου και
τό διάδημα πρός τό Π.Α.Μ.

Όπόσο, ή συνάντησι Πανα-
δρέου - Θεοδώρηκη όνν προ-
γραμματισθήκε, γιατί ο τελευταί-
ος άρρόστησε Έσθονικά, μήκε σε
νοσοκομείο στη Ρώμη και έγχε-
ρήθηκε. Έτσι ή συνάντησι άνε-
βλήθηκε γιά τόν Ιούλιο. Στο με-
τεώ, όρισμένες δηλώσεις του
Θεοδώρηκη και ιδιαίτερα ή σχε-
τική μέ τόν ένοπλο άγώνα, δη-
μιούργησαν τό πρώτο κήφι στις
σχέσεις του μέ τόν Παναδρέου.
Έτσι ο τελευταίος, σε μακρο-
σκελείς δηλώσεις του, άνέφερε
μεταξύ άλλων (18 Μαΐου 1970):

«Σάν άρχηγός του Π.Α.Κ.
και μέ επίγνωση της σοβαρό-
τητας που θέματος στο όποιο
άνωστραφισαί, έπιθυμώ νά προ-
βά στην άκόλουθη δήλωσή:

Λαφίας 10'

8

Όταν ο Μ.Θ. δούλε από την Ελλάδα ήταν αυτές που τον καλωσόρισε με θερμό τηλεγράφημα.

Όταν στην Αθήνα Κόνφρανος που έδωσε, άφηθηκε έκκληση για ενότητα του αντιστασιακού κινήματος, άφηνησα όμιλος καταστατικά.

Έκτοτε ο Μ.Θ. έχει προβεί σε διάφορες δηλώσεις, τών όποιων το ακριβές περιεχόμενο δεν είναι σε θέση να γνωρίζω. Γι' αυτό δεν θα κάνω σχόλια επί αυτών.

Από την άλλη μεριά, έπιθυμώ να θέσω τρεσάρια και δημόσια τους όρους υπό τους όποιους το Π.Α.Κ., το όποιο εκπροσωπώ, είναι διατεθειμένο να συνεργασθεί αποτελε-

σματικά με άλλες αντιστασιακές οργανώσεις.

1. Συνεργασία θα γίνει μεταξύ οργανωμένων αντιστασιακών κινήματων που έχουν την ύποσθηξη των μεγάλων μαζών του ελληνικού λαού. Επομένως ούτε πολιτικά κόμματα, που δεν είναι έξ όρισμου αντιστασιακές οργανώσεις, ούτε πολιτικές προσωπικότητες που τυγχάνει να είναι άσχετες με αντιστασιακά κινήματα, ούτε φαστασιακές οργανώσεις θα γίνουν δεκτές σε ένα Έθνικό Συμβούλιο.

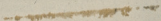
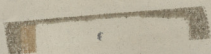
2. Οι στρατηγικοί στόχοι της Έλληνικής Αντίστασης, είναι:

- α) Έθνική Άνεξαρτησία
- β) Λαϊκή Κυριαρχία
- γ) Δημοκρατικές διαδικασίες.

Κατά κανένα τρόπο δεν θα δεχθούμε οίουσδήποτε διακανονισμούς που κομπρομέτρουσ όποιονδήποτε από αυτούς τους στόχους.

Ειδικότερα, άνακοινώνουμε, γιάμια άκόμη φορά, ότι ο δασιλιός Κωνστας, ό όποιος γιά να παίρνει τα 30 άργύρια δεν έχει άπλώς άποφύγει όποισδήποτε δηλώσεις ενάντιον της κοσντας, αλλά έχει στην πραγματικότητα συνεργασθεί μαζί της παρασκηνιακά, δεν έχει την έμπιστοςήν του αντιστασιακού κινήματος του ελληνικού λαού. Δεν θα έπιστρέφει στην Ελλάδα, έτος αν ό ελληνικός λαός άποφασίσει διαφορετικά...

Έτσι το πρακτικόμα της 21.4.67 στην Ελλάδα είναι ή

9

αμερικανική Έκδοση της ημερησίως στην Τσεχοσλοβακία από τα στρατεύματα του συμφώνου της Βαρσοβίας.

Περαιτέρω δεσβαιώνουμε την άμεσολογή κενοίθησθαι μας, ότι ούτε η κατοχή της Ελλάδας δεν θα τελειώσει έως ότου το κόστος για το Πεντάγωνο του να συνεχίσει την ανάμιξη του γίνει πολύ βαρό για να το άντεξει...

Το καθήκον μας, όσον αφορά το εσωτερικό, έχει δύο άφεις:

A) Την προσπάθεια για την ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού δικτύου πολιτικής καθοδήγησης του ελληνικού λαού στον αγώνα του για την ελευθερία.

B) Την γρήγορη και αποτελεσματική ανάπτυξη ομάδων κομμάτος για να κτυπήσουν σκληρά το δίκτυο δυνάμεων συνταγματάρχων στα πλαίσια ενεργού και ένοπλης αντίστασης.

5. Όποιοςδήποτε θέση που ξεκινάει από αυτές τις βασικές άφεις υπονομεύει, ήθελμένα η όχι, τον απελευθερωτικό μας αγώνα. Προβλήματα όχι μόνο να την απορρίψουμε άλλα και να την καταδικάσουμε.

Έν όψει της συμφωνίας που έχει κάνει το Π.Α.Κ. με το Π.Α.Μ. την 1η Αυγούστου 1968 και έν όψει των τελευταίων ανακοινώσεων του Μ.Ο., ζητούμε δημόσια άποσφίση της επίσημης θέσης του Π.Α.Μ.

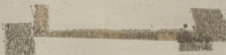
Η άντιπροσωπία του Έθνικού Συμβουλίου του Π.Α.Μ. άπνθησε με την έέλις άνακοίνωσής (16 Μαΐου 1970):

«ΟΙ βασικές θέσεις του ΠΑΜ για τη στρατηγική άντίστασης και την έγκαιρή άσση της Διμοκρατίας στην Ελλάδα είναι διατυπωμένες υπεύθυνα και δημόσια στί έπίσημα κείμενα του Έθνικού του Συμβουλίου. Τις έξέφερασε με πλήρη σαφήνεια πρόσφατα και ό Μίκης Θεοδωράκης με το πρόγραμμα των 9 σημείων και την πρόταση για δημοκρατία Έθνικού Συμβουλίου Άντιστάσεως. Με βάση τη γραμμή του αυτή το ΠΑΜ υπέγραψε τις συμφωνίες συντονισμού του άντιστάσιακού άγώνα με το ΠΑΚ και την ΔΑ. Οι συμφωνίες αυτές, που έφερόζον μια ιστορική άναγκαιότητα και προοπτική, προγραμμάτνονται μόνο μέσα στη δράση κατά της τυραννίας που άποτελεί το κύριο καθήκον των συνετών δημοκρατικών δυνάμεων. Στις θέσεις

Λεϊψίας 10'

αφίνει για τον...
δαι με 2/2/70

Λεϊψίας 10

234 του αὐτῆς τὸ ΠΑΜ ἔμεινε μὲ σταθερότητα. Ἡ γραμμὴ τοῦ δὲν ἐπιδέχεται παρερμηνεῖες καὶ συνεπῶς οἱ τυχόν ἀνισοχίαι ποῦ ἐκδηλώνονται ὅπως αὐτῆς ποῦ ἐξέφρασε χθὲς ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΚ κ. Ἀ. Παπαδρέου, δὲν ἔχουν ἀντικειμενικὴ βάση».

Ὁ Ἀνδρέας Παπανδρέου, ἀνατόνησε (17 Μαΐου 1970):

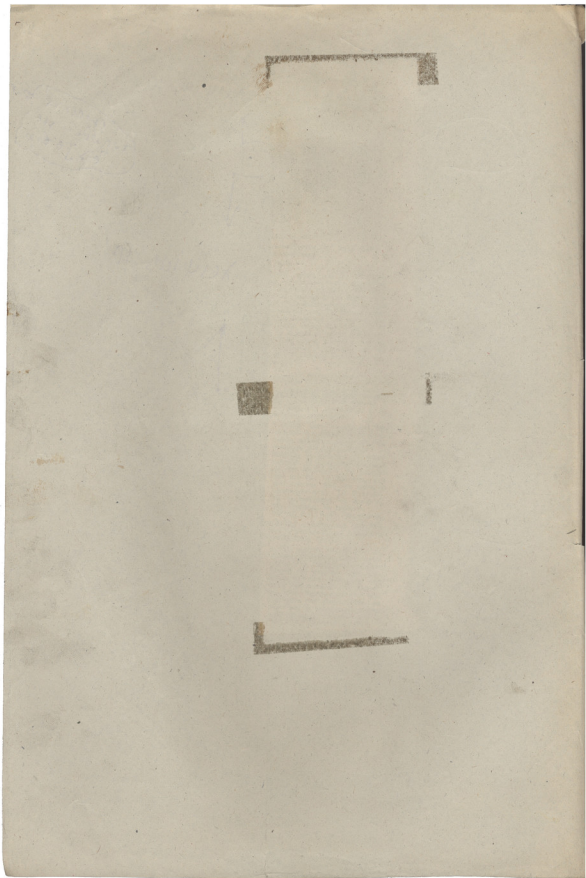
Ἐξ' ἡ συνάντησης μεταξὺ τοῦ ΠΑΚ καὶ τοῦ ΠΑΜ θὰ λάβει ὁπωσδήποτε χώραν στὴ Στοκχόλμη στὶς ἀρχὲς Ἰουνίου. Τὸ ΠΑΚ εἶναι, ὅπως καὶ πάντα ὑπῆρξε στὸ παρελθόν, προσηλωμένο στὴν προσπάθεια γιὰ ἀποτελεσματικὸ συντονισμό τοῦ ἑλληνικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγώνα. Αὐτὸ πρέπει νὰ μᾶν εἰς τὴν δόξα μιᾶς σαφούς κατανοήσεως τῆς φύσεως τοῦ ἀγώνα καὶ τῆς δόξης ὁδοῦ στρατηγικῆς. Τὰ 5 σημεῖα τοῦ προγράμματός τοῦ ΠΑΚ ποῦ ἀνακοινώθηκαν δημόσια, θ' ἀποτελέσουν τὴ δική μας δόξα γιὰ συνομίλιες. Θὰ συναντηθούμε μὲ καλὴ πίστη καὶ ἐκτιμῶντας τὴν ἐπιθυμία τοῦ ΠΑΜ γιὰ ἐνότητα στὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ἐλευθερία, τὴ δημοκρατία καὶ τὴν ἔθνικη ἀνεξαρτησία».

λεξιφίας 10'

ἄρτηται καὶ Τσιανώδης Μὲ ἐξέλιξις

λεξιφίας 10'

236 Τελικὸ, οἱ δύο ὀργανώσεις (Π. Α.Μ. καὶ Π.Α.Κ.) ἀποφασίζουν νὰ συναντηθοῦν στὴ Ρώμη στὶς ἀρχὲς Ἰουνίου. Ἡ ἠγείσα τοῦ Π.Α.Μ. κατορθώνει νὰ ἀποσπασθῆ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Παπανδρέου γιὰ ἐπίσημη συμμετοχὴ ἀντιπροσωπίας τῆς Δ.Α. φαίνεται, ὅτι ὅλα περνοῦν καλῶς. Ὁ ὄρχηγός τοῦ Π.Α.Κ. τηλεφωνεῖ ἐπὶ τὴν κλινικὴ ποῦ νοσηλεύεται ὁ Θεοδωρόπουλος. Ἡ συνομίλια εἶναι ἐγκάρδια καὶ δὲν εὐφραίνει οὔτε ἴχνος ἀμφιβολίας γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς σύσκεψης. Στὴν ἀρχὴ ἀποφασίζεται νὰ ἀργανωθεῖ ἡ Σύσκεψιμίμας στὴν ἴδια τὴν κλινικὴ, ποῦ ἔχει μετατραπῆ εἰς πολιτικὸ κέντρο. Ἐκπρόσωποι ὄλων τῶν παρατάξεων καὶ ὄλων τῶν τάσεων ἐπιδιώσκουν ὄχι μόνον νὰ πληροφωρθοῦν σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιχειρημένη σύσκεψη ἀλλὰ κατὰ κλίμακα τρόπον νὰ πάρουν μέρος ὅστω καὶ ἔμμεσα στὶς ἐργασίες τῆς. Ἀρσὴν τὴν ἀμφισβητοῦ δὲν λείπουν καὶ οἱ «κόκκοι» τοῦ σοσιαλισμοῦ Κωνσταντινίου, ποῦ δεχτοῦ ἐπίσης

11

wo

233

Συνοψ. ενδιαφέρον. Ο Παναρέου ζητά τώρα μία μικρή αναθεώρηση. Κατόπιν τούτου η αντιπροσωπία του Π.Α.Κ. έκδηλότητας σε μία επικείμενη της παραχωρών φίλοι στα πρόδια της παλικής πρωτεύουσας. Σε λίγο καθόβαν η ηγεσία της Δ.Α. και αι δύο αντιπροσωπείες περιμένοντας τών Παναρέου, αρχίζουν προκαταρκτικές συνομιλίες. Το Π.Α.Κ. έχει ήδη επεξεργασθεί το δικό του «Σχέδιο» για το Έθνικό Συμβούλιο Ανταρτίας (Ε.Σ.Α.) όπως ονομαζόταν τότε. Όμως ένα άλλο θέμα, πιο επίγειο άσχεταί τους συνομιλητές. Πρόκειται για ένα πολυγραφώμενο επτασελίδο έγγραφο του Π.Α.Κ. με περιεχόμενα 5 τμήματα, που μόλις

234

έλασαν, από τήν Στοκχόλμη και που έχει τίτλο: «ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ Π.Α.Κ. ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΑΚΟΥ ΑΓΩΝΑ», και που έδωσε σε δύο βολές ανέκδοτους εκπροσώπους τών δύο αντίστασιακών οργανώσεων, γιατί κατάλαβαν ότι κάτι πολύ άσχημο μαγερεύεται από μέρους του οργανισμού του Π.Α.Κ.

235

Επισημαίνω μέρος απόσπασμα από το έγγραφο αυτό:

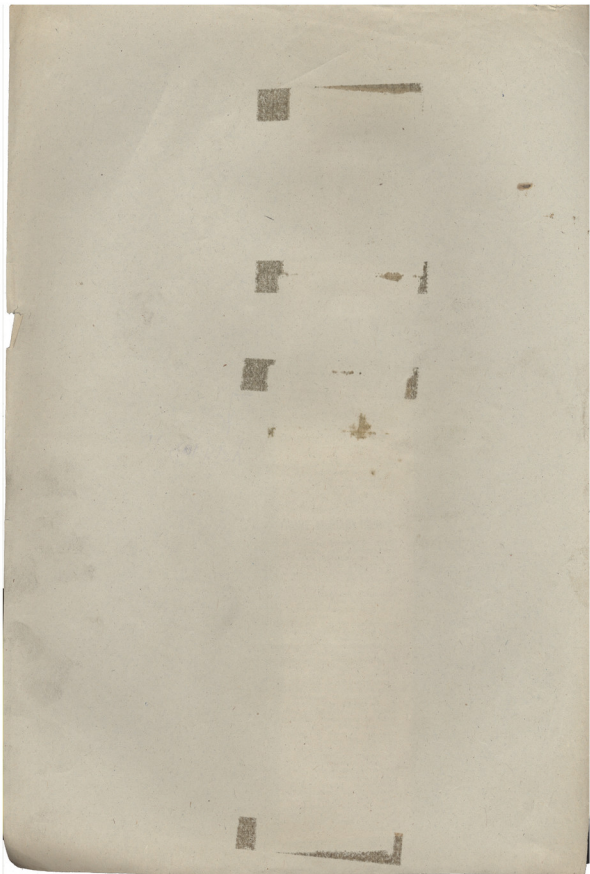
«Ε'ν ένότητα τών δημοκρατικών και ιδιαίτερα τών αντιστασιακών δυνάμεων άποτελεί βασική προϋπόθεση για τήν αποτελεσματικότερη διεξαγωγή του αγώνος κατά της χούντας και τών ξένων υποστηρικτών της και άποτελεί γι' αυτό το λόγο στοθερά και βασική επίδοξη του Π.Α.Κ... Α. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΓΩΝΑ

↓
Αεψίας 10'

1. Η ελληνική στρατιωτική χούντα είναι προέκταση των άμερικανικών στρατιωτικών και μυστικών υπηρεσιών. Η κατοχή της χώρας μας έχει δίβαιο και έσωτερικά στρίψιμα —δυνάμεις του πετροπαραβάτου κατευθύνουν που συνεργάζονται στενά με τις δυνάμεις κατοχής...

4. Κατάλληλη στρατηγική έπομένως είναι εκείνη που στρίψεται στην έξου αρχή: Το Πεντάγωνο θα αλλάξει τακτική μόλις όσον το κόστος συντήρησης του έλέγχου πάνω στην πολιτική ζωή της Ελλάδας γίνηθι ύψηλότερο από τού όφελι που πηγάζουν από αυτό τόν έλεγχο. Υπάρχουν δύο μέτωπα στα όποια μπορούμε να δράσουμε ταυτόχρονα επιτυχώς:

α) Στο έξωτερικό: Η δημιουργία κοινού μετώπου τών Δυτικών Ευρωπαϊκών και Μεσογειακών χωρών έναντι τών ΗΠΑ, με έπικεντρο τού ελληνικού θέματος. Η Νορβηγία σήμερα κατέχει τήν πρώτη θέση στην ιεράρχηση ζητητικών ευρωπαϊκών χωρών από τού Πεντάγωνο. Η Νορβηγία σαν αποτέλεσμα της στασιμότητας του λαού της και ιδιαίτερα της καθυστέρησης άναίτηρησης με τις ΗΠΑ στα πλαίσια του ΝΑΤΟ και να τους θέση μετρο

13

α) Έφ' όσον δεν έχομε άλλες πρόσφατες αυθεντικές κριτικές, σχετικά με την έπισημοτητα του ελληνικού λαού υποχρεωτικά πρέπει να δεχθώμε σά βάση τά αποτελέσματα τών τελευταίων εκλογών τού 1964. Αποκλείονται οι Προεδρευτικοί γιατί συνεργάσθηκαν με τήν χούντα. Δεν άναγνωρίζεται τό ΦΙΔΗΚ σάν κόμμα, γιατί είναι αποτέλεσμα παρασηκηνιακών ενεργειών πού κερμίζα δέν έχουν σχέση με τήν έκφραση της λαϊκής θέλησης. Παραμένουν άρα τρία κόμματα, ή ΕΚ, ή ΕΡΕ και ή ΕΔΑ. Είναι αυτόνοστο ότι παλαιά ή νέοι πολιτικοί σχηματισμοί άσχετα από τήν ιδεολογική τους τοποθέτηση, πού δέν αντιπροσωπεύτηκαν, στις εκλογές τού 1964, θα έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις πρώτες ελεύθερες εκλογές μετά τήν πτώση της χούντας.

β) Η συνεργασία άνάμεσα στά τρία κόμματα πρέπει να στηρίζεται άπόλυτα στην άρχή της συνεργασίας και τών τριών. Η συνεργασία άνάμεσα στην ΕΚ και τήν ΕΡΕ μόνον ή άνάμεσα στην ΕΚ και τήν ΕΔΑ μόνον κατακυρώνει διαίρεση τού άγώνος και στερείται τήν χούντα...

Η συνεργασία άνάμεσα στις άντιστασιακές οργανώσεις πρέπει να στηρίζεται στις έξης άρχές:

α) Για να άποφραχθώ ή κατάσταση τού άντιστασιακού χώρου πρέπει να άναγνωρισθώ ή βασική άρχή ότι οι άντιστασιακές οργανώσεις προέρχονται από τό χώρο τού κέντρου ή από τό χώρο της άριστερας ή από τό χώρο της δεξιάς. Προϋπόθεση για τήν έπιτυχή συνεργασία τών άντιστασιακών οργανώσεων είναι ό σθεσμός της άρχής πώς ή έμφάνιση και ή όσταση τών άντιστασιακών οργανώσεων πού προέρχονται από τόν ίδιο πολιτικό χώρο (άριστερά, κέντρο, δεξιά), στά πλαίσια τού συνταγματικού σχηματός πρέπει να είναι ένιαια χωρίς αιώτο να σημαίνω τήν άπόλυτητα της άυτοτέλειας τών έπί μέρους οργανώσεων.

β) Η σύσταση τού Έθνικού Συμβουλίου Αντίταξως πρέπει να στηριχώ στην άρχή της ισόριθμης εκπροσώπησης τών τριών πολιτικών

14

31

14 ψίγας 10'

χώραν Προσωρινά τουλάχιστον δεκαπενταετής Έθνικά Συμβούλια Αντιστάσεων με 5 θέσεις για την αντιστασιακή εκπροσώπηση του κάθε πολιτικού χώρου φαιίνεται σα λογική...

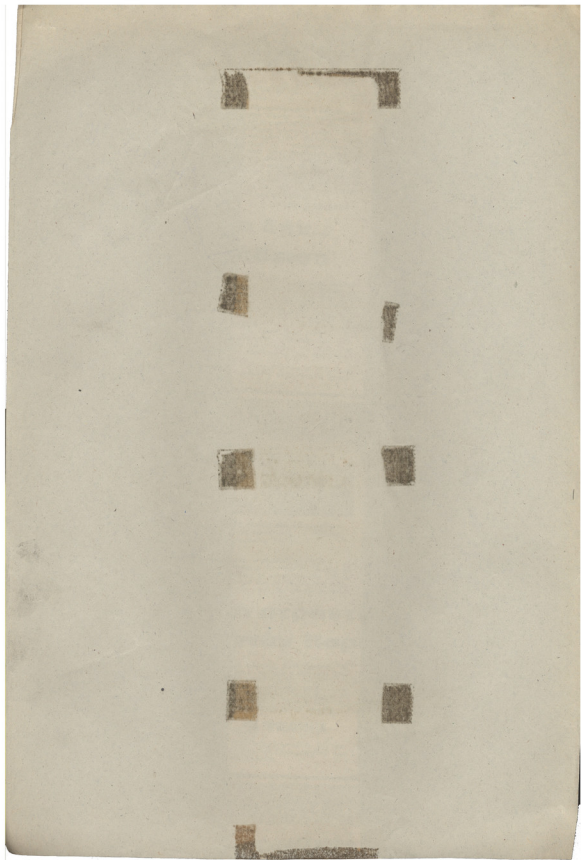
δ) Η σύσταση του ΕΣΑ προϋποθέτει την παρουσία οργανώσεων και από τους άλλους πολιτικούς χώρους. Αλλιώς τα ή επιδιωκόμενη ένδοξη θα οδηγήσει σε διαίρεση.

ε) Σε κάθε περίπτωση η στενή συνεργασία ανάμεσα στις οργανώσεις που ανήκουν στον ίδιο πολιτικό χώρο αποτελεί βασική προϋπόθεση της επιτυχίας οποιαδήποτε αντίστασιακή συνεργασία... 33.

Οι αντιπροσωπείες κατέληξαν σε ορισμένα βασικά συμπεράσματα. Είναι λχ. ότι ο Παναγιώτης μετράει το κύριο βάρος για την ανεκμετάλλευση της διαταραχής έξω από την Ελλάδα. Και ιδιαίτερα από τον ίδιο το ΝΑΤΟ. Η παρουσία του και η απειλή της διπλής βίαιης με συνέπεια τη διαλυτική ενέργειά του. Επομένως η δυναμική αντίσταση δεν έχει σαν κύριο στόχο τη δημιουργία ενός «παλλακτικού δυναμικού αντίστασης» και κινήματος αλλά την «κλινοποίηση» των Ευρωπαίων μέσω από πλευράς του ΝΑΤΟ». Και ποιά αλλαγή μπορεί να γίνει μέσω σ' αυτά τα πλαίσια; Δηλαδή ή αλλαγή αυτή θα είναι τόσο βαθιά και ριζική ώστε να δειχθεί να βασιστεί κανείς γι' αυτήν; Και άλλοτε ο ελληνικός λαός πήρε τα όπλα. Όμως τότε ο εχθρός, ο άγρότης και ο φασίχτας που ηγορούσαν να βασιστούν ήταν

βασικά ότι από πέρα των θυμάτων τους περιμένα ή Λαϊκή Έξουσία, δηλαδή ή δική τους Έξουσία. Σ' όλα αυτά το πρόβλημα πρέπει να υπάρχει ένα είδος ή οργάνωσης συνολικής. Για να είναι δυνατή πρέπει να είναι ό-τι θα πάρει πολλά. Για να προσφέρει τη ζωή μου πρέπει να γνωρίζω ότι την νίκη θα κορυμώσουν οι έμοιοί μου. Όταν όμως από πάλιν έβρω ότι ή αλλαγή θα γίνει βασικά έξω από μένα, τότε κ' ενώ προσφέρω θάνατο, κ' επικινδύνω ζωή ύπηρετ και τόση έξουσιοδοτεί να είναι ή προσαρτή του ελληνικού λαού: πο' εθνηκή αντίσταση — άρνηση να αναγνωρισουν (να μιμηθούν) τη Χούντα και υπερόπασμα — διεκδικηση ανεξάρτητων ζωής ανθρώπων και των στοιχειωδών ελευθεριών.

Όμως ο Παναγιώτης έδωσε τώρα ένα άλλο πρόβλημα: Το πρόβλημα των «πρώτων πολιτικών μέτρων» δηλαδή της άμεσης εκτελεστικής μέσα στο Συμβούλιο και των πρώτων παραστάσεων με κοινή για την κάθε παραστάση εκπροσώπηση. Αυτό σημαίνει δύο πράγματα: α) Ότι παραμένεται το πρόβλημα της Συντακτικής, γιατί φυσικά δεν είναι δυνατόν να θεωρηθούμε σαν απαραίτητη την παρουσία της Ε.Ρ.Ε. και αναγράφω θα υπερέχει πρόβλημα Μοναρχίας και β) Ότι ή Δ.Α. δεν μπορεί να πάρει μέρος σε οποιαδήποτε απόπειρα στις εργασίες, αλλά θα έπρεπε με όποιον τρόπο την «χώραν» να «κονταχθεί» με την «κλειστή» πολιτική δύναμη, δηλαδή το Π.Α.Κ. Τα γεγονότα έδειξαν ότι κύριο στόχος ήταν ή ύπαρξη της Δ.Α.

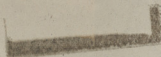
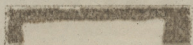
15

Προς το μέσο Πάπυρο (1970) αναγγέλλεται η οφειμένη αντιπροσωπία του Π. Α.Κ., που εγκαθίσταται σε κάποιο πρόσωπο της Ιταλικής πρωτεύουσας. Η συνθεσιώτης είναι έντυπιασιακή. Εκτός από τον Άνδρέα Παπανδρέου συμμετέχουν άλλα έντεκα μέλη της ηγεσίας του Π. Α.Κ. Οι αντιπροσωπίες του Π. Α.Μ. και Δ.Α. ανασταίνουν ζήνα. Σκέπτονται ότι δεν είναι δυνατόν να διανύσουν δώδεκα άνθρωποι χιλιάδες χιλιόμετρα μόνο και μόνο για να κλείσουν πίσω τους την πόρτα των διαπραγματεύσεων. Ήρθαν άσφαλώς για να καταλήξουν σε κάποια συμφωνία.

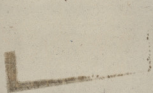
Όμως οι μέρες περνούν και κανείς δεν ξέρει πότε και πού θα γίνει η συνάντησή. Μυστήριο καλύπτει τις προθέσεις και μετακινήσεις του αρχηγού του ΠΑΚ, οι Παμίτες κλεισμένοι πάντα στην εστίαση επαλληλιερμένων να υποδεχτούν τις αντιπροσωπίες. Έχουν ληφθεί όλα τα μέτρα για πλήρη απομόνωση, ασφαλεία, ανεφοδιασμό και ανάπαυση. Πιστεύουν ότι οι εργασίες μπορεί να κρατήσουν πολλές μέρες και θέλουν να ελπίζουν ότι το Έθνος Σύμβολο, που το θεωρούν θεό, θα αλλάξει τη ροή των γεγονότων μέσα στη χώρα μας. Έχουν πληροφορίες ότι οι υπηρεσίες των Αμερικανών και της χούντας παρακολουθούν άγρυπνα τις εξελίξεις και ότι σαν αντιπροσωπία ή δικτατορία ξαναθάει πάλι σε κυκλοφορία τις γνωστές φήμες για επικείμενη άρση του στρατιωτικού νόμου και εφαρμογή του Συντάγματος του '68. Η νευρικότητα του αντιπάλου δένεται με τον

καλύπτει ο τρόπο στην ορθότητα της πολιτικής της ενότητας των αντιδικτατορικών δυνάμεων.

Και η ελληνική κοινή γνώμη έχει, όμως, τώρα στραμμένα προς τη Ρώμη τα βλέμμά της. Είναι άλλωστε η τελευταία φορά που ο υπόδουλος Ελληνικός λαός πιστεύει ότι κάτι μπορεί να γεννηθεί και να έρθει απέναντί της Έθνικη Ένότητα. Από εκεί και πέρα, αποκαρδιωμένος, θα όρχει να γυρίσει σπύγανά την πλάτη προς όλους τους αντιστασιακούς παράγοντες και οργανώσεις του εξωτερικού και να μεταβεί τις βαρύνουσες ενδοχρονικές διαδικασίες του έθνους μέσα στη χώρα.

12

Πρόσφατα, ενώ οι δύο αντιπαρασώσεις Π.Α.Μ. και Δ.Α. συνεχίζονται, προσπαθούν να δρουν κάποια όφρη το πληθυσμό κτηπά.

Η άγνοια του Π.Α.Μ. έχει ήδη απορροφήσει άφρανα να μην αποντηλέ. Στέλεχος του Π.Α.Μ.:
— Μάλιστα κ. Παναγρέου, ο Μίκης είναι εδώ, όμως άρνείται να οδε μιλώ. γιατί θεωρεί ότι η συμπεριφορά σας άπαισι τοός άνωματός του άκπροσώπει το Π.Α.Μ. είναι προάβλεπτή. Μός έχετε κοβέλασει ήδη επί τής εδομοδο. Και σήμερα πληροφορού-

μεθα από τή φήμη, ότι άρνείται να μός άναγγίλλει χωρίς να οίτε να έχομε άπην παρακώρη άβη γίσει.

Ποιά ήταν τα θέματα νήματα των κινήσών του και οι άγνοίες του Ανδρέα Παναγρέου φάνηκε από την παρακάτω άνακίνωση τύπου που άπαράγει ο ίδιος (10 Ιουνίου 1970. Στοκχόλμη):

«ΕΤην 1η Ιουνίου 1970 το ΠΑΚ άπηρυθε πρόσκληση στην Δ.Α. πρός συνάντηση για την καθορισμό των πλαισίων συνεργασίας άνάμεσα στις δύο αντίστασιακές οργανώσεις. Η Δ.Α. άπαποκρίθηκε σήμερα σ' αυτή την πρόσκληση και έπομένως δέν μένου πρρός οι λεπτομέρειες τής συνάντησής...»

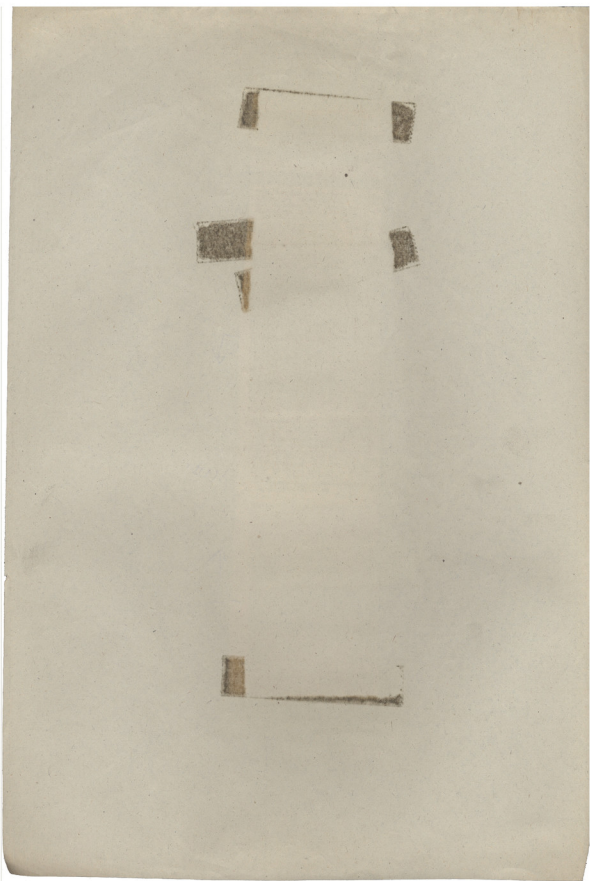
Σύμφωνα με άπόφαση του ΕΣ του ΠΑΚ (5 Ιουνίου '70, Στοκχόλμη), οι προσπάθειες συνεργασίας πρέπει να πάρουν σταδιακή μορφή. Σέ πρτή φάση πρέπει να έπιτευχθεί συμφωνία άνάμεσα στο ΠΑΚ και την Δ.Α. — δύο αντίστασιακές οργανώσεις που, σύμφωνα με την έπίσημή μός άνηκου στον ίδιο πολιτικό χώρο. Σέ δεύτερη φάση, εκπρόσωποι του ΠΑΚ και τής Δ.Α. πρέπει να συναντηθούν με εκπρόσωπους του Π.Α.Μ. — οργανωση αντιπροσωπευτική ή τού χώρου τής άριστερίας, καθώς και με αντιπροσώπους αντίστασιακών οργανώσεω ν που πρέρχονται από τού χώρο τής δεξιάς...»

Η τηλεφωνική συνδιάλεξη του στελέχους του Π.Α.Μ. με τον Παναγρέου διήρακε μισή ώρα. Τελικά δέν δέχτηκε να γίνου συνάντηση «πλάγιου κορσής», γιά διακοπή ή Δ.Α. θα έλεγε στις θέσεις τής. Βολιά στην αυτοέκεί, στο Σύντασσέθηκε, μόνο να γίνη συνάντηση — άλλου έπιπέδου, γιά τούς τύπους.

Λεϊψι

18

2502

Την άλλη μέρα οι δύο αντιπροσωπευτές και όλοι παρακολουθούσαν τις εξελίξεις μόλις άνοιξαν έπιπλακτοί ότι ο Παπανδρέου με το Z με την άκολουθία του, πήλν ενός που έφανε για την «άλλου επτάδου» συνάντησά, έγκατέληπε τη Ρώμη...

Στις 21 και 22 Ιουνίου πραγματοποιήθηκε τυπική συνάντηση των δύο αντιπροσωπιών που έφινον, που έβγαλαν με κρίση κοινό με ά σύντομη ανακοίνωση όπου άφησαν και πάλι την πόρτα άνοικτή προς το Π.Α.Κ. (22 Ιουνίου 1970):

«Για τον λόγο αυτό οι δύο οργανώσεις τόνισαν την άσφάλγη ταχείας συγκρότησης του «Εθνικού Συμβουλίου Αντιστατών» στην άσκώδση του όποιου θά συμβάλουν με όλες τους τις συνέμεις και διερεύνησαν τα θέματα που αναφέρονται στη σύνθεση και τη λειτουργία του «Εθνικού Συμβουλίου Αντιστατών». Η τελική άπτιμετώπιση του θέματος θά γίνήσεί άσ συνεννόηση με το ΠΑΚ και τις άλλες «άντιδικτατορικές δυνάμεις»...»

Άπό τη συνάντησή των εκπροσώπων Π.Α.Μ. και Π.Α.Κ. ήθηκε έπίσης ένα λακωνικό ανακοίνωθέν (23 Ιουνίου 1970):

«ΕΣΕ προκαταρκτική συνάντηση έξουσιοδοτημένων εκπροσώπων του ΠΑΜ και του ΠΑΚ άντιπλάγησαν πληροφορίες και δώθηκαν διευκρινίσεις έπι των προτάσεων των δύο άντιστασιακών οργανώσεων για τον συντονισμό του άντιστασιακού κινήματος του έλληνικού λαού.

Με πρόταση του ΠΑΚ ή άπίστημη συνάντηση των δύο οργανώσεων θά πραγματοποιηθεί μετά την λήξη των συζητήσεων ΠΑΚ - ΔΑ που άρχισαν στις 19 Ιουνίου...»

Και έτσι πραγματοποιήθηκε το πρώτον «άδινον όρας και έτεκα

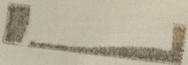
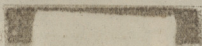
... Πός λοιπόν να συγκληθή και να έρμενευθεί, ο δοκιμασμένος λαός από τέτοια κομώματα; Οι Αμερικάνοι και ή χούντα άναπνεύσαν βαθιά. Ένας μεγάλος κίνδυνος αποκράνθηκε.

Το Π.Α.Μ. προσπάθησε να διακοσμήσεί την βαριά άπόφαση με με άσά φιλώρες ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ Π.Α.Μ. ΓΙΑ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ, που, στο βάθος, δεν πρόσταν κανούρησά σκεψη άπό άμνα που πρόσκυμε (τόσο δελής, που κανείς δεν κατάλαβε τίποτα) και με άσ άόσας τις «δελής» προειδοποίησείς (21 Ιουνίου 1970):

↓

λεξιφύλας 10'

↑

19

↓
deixios 10'

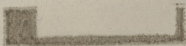
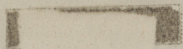
Εἰς ἡ ἀντίληψη τοῦ ΠΑΜ εἶναι ὅτι σὺν ΕἰΣΑ πρέπει νὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐκπρὸσωπηθοῦν, χωρὶς κανένα ἀποκλεισμοῦ, σὲ ὅλην ἰσοτιμίᾳ καὶ διατηρῶντας τὴν πολιτικὴ καὶ ὀργανωτικὴ αὐτετέλειά τους, ὅλες, χωρὶς ἐξαιρέσι, οἱ ὀργανωμένε ἀντιστασιακὲς καὶ πολιτικὲς δυνάμεις ποὺ ἀποδέχονται τὴν ἀρχὴ τῆς συντονισμένης πάλης γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς δικτατορίας καὶ τὴν πλήρη στεβασμὸν τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν στὴ μεταδικτατορικὴ Ἑλλάδα.

Τὸ ΠΑΜ θεωρεῖ ὅτι ἡ Ἀντίσταση καὶ ἡ Δημοκρατία στὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι ὑπόθεσι οὐτὲ μίᾳ ἀντιστασιακῆς ὀργάνωσι, οὐτὲ ἑνὸς πολιτικῶ κῆρματος. Εἶναι κοινὴ ὑπόθεσι ὅλων τῶν ἀντιδικτατορικῶν δυνάμεων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ θεωρεῖ ἐπίσης ὅτι ἡ ἐπιτεύξι τῆς ἐνότητος τῶν εὐρύτερων δυνατῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων γύρω ἀπὸ ἓνα κοινὰ ἀποδεκτὸ δημοκρατικὸ πρόγραμμα ἀποτελεῖ οὐσιαστικὴ ἐγγύησι γιὰ τὴ διασφάλισι τῶν κατακτήσεων τῶν ἀγώνων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Πέραν αὐτοῦ τὸ ΠΑΜ θεωρεῖ ὅτι ἡ πραγματοποιήσι τῆς ἐνότητος μέσα στὴν ἀντίσταση καὶ γιὰ τὴν ἀντίστασι δὲν εἶναι ὀρθὸ νὰ ὑποτάσσεται ἡ νὰ καθυστερηθῆ γιὰ λόγους ποὺ ἀναφέρονται στὸν δικαιονομισμὸ προβλημάτων ποὺ ἀνακύπτουν στὶς εἰδικὲς σχέσεις μεταξύ τῶν ἀντιστασιακῶν ὀργανώσεων ποὺ κατὰ τὴν μίᾳ ἢ ἄλλῃ ἐκτίμησι ἀνήκουν στὸν ἴδιον ἰδεολογικὸ χώρο.

Τὸ ΠΑΜ θεωρεῖ σωστὴ τὴν ἀπόψι ὅτι ἡ πραγματοποιήσι τῆς ἐνότητος καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ ΕἰΣΑ πρέπει νὰ ἐξαρτηθοῦν ἀπὸ τὸ ἓν τὸ σύνολο τῶν δημοκρατικῶν ἀντιδικτατορικῶν δυνάμεων ὅλων τῶν πολιτικῶν τάσεων ἀποδεχθῶν τὴν ἰδέα συντονισμένης ἀντιστασιακῆς δράσης. Νομίζει ὅτι χωρὶς νὰ ἀποκλεισται καμμίᾳ δυνάμη ἀπὸ τὴν διατάξιν ἢ ἐπιφιλίσσονται, οἱ δυνάμεις ποὺ εἶναι σύμφωνες νὰ συντονίσουν τὴν ἀντιστασιακὴν δράσιν — καὶ εἶναι πολλὲς καὶ ἰσχυρὲς — πρέπει νὰ προωθήσουν τὸ γρηγορότερον στὴν οἰκοδόμησι τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Ἀντιστασεως. Κάθε καθυστέρησι λειτουργεῖ πρὸς βλάβην τῆς δικτατορίας καὶ σὲ βάρος τοῦ λαοῦ.

↑

20

Πράγματι, οι δύο αντιπροσωπι-
ες συμφωνούν σε ένα πράγμα:
ότι δηλαδή θα πρέπει να πε-
σουν τον Ανδρέα Παπανδρέου
να δεχθεί την ένδοξη με δόξα
την δοχή της Ιστορίας.

Με αυτό το πνεύμα το Κεν-
τρικό Συμβούλιο της Δ.Α. συν-
τάσσει το πόρο κάτω κείμενο
(22 'Ιουλίου 1970):

«Σε συνέχεια της συνάν-
τησης των αντιπροσωπι-
ών των δυο οργανώσεών μας στις
19 'Ιουνίου 1970, το Κεντρι-
κό Συμβούλιο της Δημοκρα-
τικής Αμυνας στο εξωτερικό,
όφου ήρθε σε συνεκνόηση με

ΕΙΠΩ

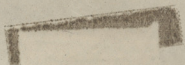
↓
Δεξιόσ 10'

το Εσωτερικό, συζητήσε προ-
ακτικά τις προτάσεις του
ΠΑΚ και κατέληξε στα εξής
συμπεράσματα:

«Η ΔΑ είναι αντίστασιακή
οργάνωση που υπάρχει και
δρά κυριώτατα στο Εσωτερικό
από το Μάιο του 1967. Η έ-
νεργος αντίσταση κατά της
δικτατορίας και η επιδίωξη
της ανατροπής της αποτελούν
το λόγο ύπαρξής της οργα-
νώσεως, σε συνδυασμό με ορι-
σμένες βασικές πολιτικές έ-
πιδιώξεις, που αναφέρονται
στον Εσωτερικό κανονισμό
της (βλ. έσωκλ.).

Με βάση τις αρχές της η
ΔΑ υπόγραψε με το ΠΑΜ το
1968 και με το ΠΑΚ το 1969
συμφωνία αντίστασιακής συ-
νεργασίας. Σ' αυτήν έμεινε
εργασίας. Σ' αυτήν έμεινε
και σήμερα. Η ΔΑ είναι έτοι-
μη να δεχθή συνεργασία και
με κάθε άλλη, αντίστασιακή
οργάνωση που έχει πραγμα-
τική δράση στο Εσωτερικό και
επιδιώκει την εγκατάσταση
πραγματικής δημοκρατίας
στη χώρα μας. Ύμ' αυτό το
πνεύμα βλέπει και τη δημι-
ουργία του προτεινομένου Έ-
θνικού Συμβουλίου Αντίστα-
σεως.

«Η ΔΑ πιστεύει πως οι άν-

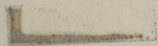
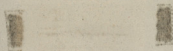
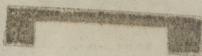
21

247
 τιστασιακές οργανώσεις καταϊνώνται από τη δράση τους για την άνατροπή της δικτατορίας, και πιστεύει ότι η συνεργασία των οργανώσεων αυτών πρέπει να στηρίζεται στην άρχη της Ισοτιμίας και της πολιτικής και οργανωτικής άυτονομίας. Η ΔΑ άποκρούει την κατάταξη των οργανώσεων βάσει των παλιών πολιτικών διαχωρισμών. Κριτήριο ή ύπαρξη, ή δράση, οι θυσίες. Η πολιτική πρόβλεψη (τά περισσότερα μέλη της ΔΑ προέρχονται κυρίως από το Κέντρο και την Άριστερά) δέν έχει σήμερα ιδιαίτερη σημασία, και ο διαχωρισμός των οργανώσεων με βάση τα πολιτικά κριτήρια του 1964 είναι άσκοπος και άλαοβέρδς. Βρισκόμαστε σε μία έποχή έξαιρετικά ρευστή κατά την όποια συντελούνται κοσμογονικές άνακατατάξεις και θεωρούμε λάθος να διαφρώνεται εκ προοίμιου το άντιστασιακό κίνημα με πολιτικά κριτήρια που μόνο ο έλληνικός λαός θα καθορίσει κυριαρχικά όταν έρθει ή ώρα ν' άσκησθί τα δικαιώματά του. Υπό την έννοια αήτη δέν συμφωνούμε με τη θεωρία των πολιτικών χώρων, και ενώ τείνομε χείρα φιλικότητας και στενότερης συνεργασίας στον άντιστασιακό τομέα, διατηρούμε την πλήρη οργανωτική άνεξάρτησία μας.

Η ΔΑ πιστεύει ότι για την έπιτυχία του άγώνα του έλληνικού λαού έναντίον της δικτατορίας και για την έγκατάσταση στην Ελλάδα μιας δημοκρατίας, στην άσκηση της όποίας ο λαός θα παίρνει μέρος ο Ίδιος, ή ένότητα στη δράση είναι άποραίτητη. Καλεί το ΠΑΚ να έμεινι στην Ισότητα συνεργασία μαζί της και με τα ΠΑΜ, καθώς και με κάθε άλλη ύπαρκτή και άσδοχη άντιστασιακή όργάνωση. Ο συντονισμός πάνω στα πρακτικά προβλήματα του άγώνα, βασικό στο κύριο καθήκον όλων. Άς δώσουμε τα χείρα για την άνατροπή της τυραννίας».

Δελφίας 10'

92

να' υπνωθ' με
ε'σ' γε' β'ρ

249
Οι παρασημιακές ζυμώσεις συνεχίζονται και τέλος ο Ανδρέας Παπανδρέου θέσπει να συνεννοηθεί με τον Θεωδωράκη για τις αρχές Σεπτεμβρίου 1970. Το Π.Α.Μ. προετοιμάζοντας τη συνάντησι θεωρεί ακόμη να διατυπώσῃ τις απόψεις του σε σχέση με το θέμα που πρόβλεψαν. Με το πνεύμα αυτό, συντάσσεται και στέλνεται, στις αρχές Αυγούστου, επιστολή προς τον πρόεδρο του Π.Α.Κ., από την οποία παραβότανε αποσιώπηση (17.8.70):

«Μαζί με το παραπάνω κείμενο σας αποστείλαμε σχέδιο πρότασης για την εσωτερική λειτουργία του Ε.Σ.Α. (το οποίο παρακαλούμε να θεωρηθεί απόρρητο), που τη συγκρότησή του πρότεινε ο πρόεδρος του Ε.Σ. του Π.Α.Μ. Μίχης Θεωδωράκης, στην πρόσ- κούφραση του Παρισίου. Στην ίδια πρόσ- κούφραση, ο Θεωδωράκης διατύπωσε και το πρόγραμμα που προτείνει το Π.Α.Μ. ως βάση για τη συγκρότηση του Ε.Σ.Α.

↓
λεξιπιασ 10'

Από την πλευρά του Π.Α.Κ., δεν υπήρξε αντίταξη. Έτσι, το αίσιαστικό επάγωμα των συμφωνιών συντονισμού, ή έλλειψη κοινής δράσης και κοινών πολιτικών πρωτοβουλιών, ή έκταστική αναβολή της συνάντησης της Ρόμης, εδημιούργησαν μέσα στο λαό, ιδιαίτερα στην Ελλάδα αλλά και ανάμεσα στους Έλληνες του εξωτερικού, αίσθημα αποκαρίωσης και δυσπιστίας άπεναντι στην αντιστασιακή ηγεσία, και κατέφεραν πλήμα εναντίον της ιδέας της ενότητας των αντιδικτατορικών δυνάμεων και μά-

249
λιστα εκείνων που θεωρούνται — και είναι — οι πιά συνετές, ενότητας που στη συνείδηση του λαού μας αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ενδύωση του αντιδικτατορικού αγώνα και την έγκαιρη άρση της δημοκρατίας στην Ελλάδα...

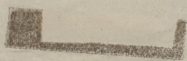
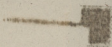
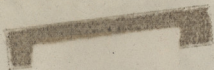
Πιστεύουμε ότι είναι άδραμα

249
καιρός να μπουο να πράγματα σε μία σειρά και να λειτουργήσουν οι αντιστασιακές συμπειρώσεις και πρωτοβουλίες.

Δεν νομίζουμε ότι ή θεωρία των ετριών πολιτικών χώρων ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και έτι πλέον, στη σημερινή κατάσταση πραγμάτων, δεν βοηθά να προχωρήσουμε προς καρδιά κατεύθυνση. Αντίθετα, αν ισχύσει σών κανόνας, εμπλοκάρει τις εξελίξεις, αποστέλλει την κινητικότητα των πολιτικών οργανισμών, και παρέχει προσηματα για άποχη από τη συντηρημένη δράση.

Δεν νομίζουμε επίσης, ότι είναι όφει ή άποψη που διατυπώνεται στις ε'πρωτάσεις του Π.Α.Κ., σχετικά με τη διάκριση ανάμεσα σε κόμματα και αντιστασιακές οργανώσεις.

↑

83

Στις 20 Αυγούστου, το Έθνικό Συμβούλιο του Π.Α.Κ. Ενοθυμίζει με έγγραφό του προς το Συμβούλιο του Π.Α.Μ., τον πεντάλογο του Άρχηγού του, της 15ης Μαΐου 1970. Συγχρόνως αποκινώντας ούτοια κριτική στις θέσεις του Π.Α.Μ., εγκαταλείπει την άποψη για υποχρεωτική παρουσία μέσα από αντιπροσωπικά επίτελεια των εκπροσώπων της Δεξιάς, της ΕΡΕ, όπως αναφέρεται ονομαστικά στο έγγραφο της 5ης Ιουνίου και επανέρχεται στο πρόβλημα του βασικού Κωνσταντινού (20.8.70).

Το έγγραφο παραθέτει τον γνωστό «πεντάλογο» του κ. Παπανδρέου της 15ης Μαΐου και τονίζει, με το δ' άλλων:

Για μας, για το Π.Α.Κ., το Ε.Σ.Α. σαν όργανο αντιπροσωπικό όγωνα πρέπει να περιοριστεί στη συμμετοχή των αντιπροσωπικών και μόνων οργανώσεων. Και δεν αποτελεί αυτό άλλο θέμα οργανωτικής μορφής. Πάνω κυριαρχείται στην καρδιά του προβλήματος της συνεργασίας.

Το Π.Α.Μ. είναι σύμφωνα με μας στους στόχους του όγωνα (Έθνική Ανεξαρτησία, Αστική Κυριαρχία, Δημοκρατική Διαδικασία). Η άποψή μας εκ μέρους του Π.Α.Μ. του Συντάγματος του 1952, που περιλαμβάνει κατ' ανάγκην την έπισηράση του Κωνσταντινού στην Ελλάδα, την έκστραση δηλαδή του κέρβου υπέδυνου της ελληνικής τραγωδίας, δεν συμβάλλεται με τους κρωστούλλινους στόχους του όγωνα.

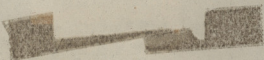
Και τί έννοια έχει η πρόταση του Π.Α.Μ. για Συντακτική Συνέλευση στην αύριανη μεταχουτική Ελλάδα, όν έκκινούμε με το Σύνταγμα του 1952 που και τυπικά όσμή άποκλείει τη Συντακτική Βουλή;

Είναι για όλους μας ασφός, πως δεν υπάρχουν όκωμοι οι προποθέσεις για την ανάπτυξη ρωζικού δυναμικού κινιματος με συμμετοχή ειδικά και των στρατευμένων παιδιών του λαού. Μ' όση την έννοια, έχει δικίο το Π.Α.Μ. πως «ο ένσπλος όγωνος άποτελεί το τέλος μιας έπιαναστατικής διαδικασίας και όχι την όρχή της».

Υπάρχουν όμως εύρύτερες δυνατότητες για όποτελεσματικές, δυναμικές ενέργειες όπó τις αντιπροσωπικές οργανώσεις μέσα στην Ελλάδα, που θα κλωνίσουν το δικίωο δυνάμεις της χούντας, που θα έμψυχώσουν το λαό μας και θα δημιουργήσουν έτοι τις βασικές, ήθικές και φυσιολογικές προποθέσεις για τη ρωζικολογία του δυναμικού όγωνα.

Γι' αυτό το Π.Α.Κ. παίρνει θεοωρησφή πως η όργάνωση στο έσωτερικό όρωδων κρούσφης όπó έπιλέκτα αντιπροσωπικά σπείλη, πρέπει να είναι ό κώριος, όν και όχι μονοδικές, μάχολς του όγωνα σ' αυτή του τη φάση.

Το Π.Α.Κ. είναι πεπεισμένο πως όν δεν προχωρήσουμε γωργά σ' αυτή της μορφής τον «ε-

27

50
 ναλα άγώνα, δέν δά καταστή
 δυνατή ή μαζικοποίησ ης άνω-
 μελής αντίστασης σε άλλ φάση.
 Και είναι, γ' αυτό, επίσης άπα-
 ραίτητο οι στόχοι του άγώνα, τό
 άρσασ των άγωνιστών να δικαιω-
 λογίτεις άπαραίτητες δυνάεις.

Τό Π.Α.Κ. είναι επίσης ηπει-
 αμένο πός ή άποφασιστική κη-
 ταιοποίησ των Εύρωπαϊων φίλων
 μας - γιά την αναμέτρησή τίς
 ΗΠΑ - προώθησής τήσ δυναμική
 δράσιστό έσωτερικά.

Τό Π.Α.Κ. πιστεύει στην άνά-
 γκη ενός Ε.Σ.Α., γιατί δά άπο-
 τελείσεί πράγματι τήν πιο άποτε-
 λεσματική μορφή συντονισμού των
 άπελευθερωτικών δυνάεων. Άλλο ή
 ένότητα δέν είναι αστακοπός. Η
 ένότητα προωθεί τόν άπελευθε-
 ρωτικό άγώνα, όταν θεμελιώνεται
 πάνω σε κοινός στόχους και σε
 κοινή έπιλογή των άρχόν των ά-
 γώνα. Για τό Π.Α.Κ. ό πεντάλο-
 γος τής 15ης Μαΐου, ένωσιωτά-
 να τίς άφές θέσες πάνω στή
 διεξαγωγή του άπελευθερωτικού
 άγώνα και πρέπει ν' ασπώ να
 άποτελεσά τή βάση πάνω στην ό-
 ποία δά θεμελιωθήσείνα Πανελλή-
 νιο Έθνικό Συμβούλιο Άντιτά-
 σεως.

Ταυτόχρονα, στέλνει παράλλη-
 λο έγγραφο πός τήν Δ.Α., δηλαδή
 τόν «πεντάλογο» καθός και άρε-
 αμένες ειδικές παρατηρήσεις και
 έρωτηματικά (19.8.70): 750

«Μός ξενίζει ή έμφαση που
 δίνετε στην άνάγκη να προ-
 στατευθήσεί ή πλήρης οργανω-
 τική ανεξαρτησία τής Δ.Α. Γιατί
 κυριώς από τίς πρώτό-
 σεις του Π.Α.Κ. δέν έχετε σε
 κίνδυνο τήν οργανωτική αύτα-
 ρεία ή τήν ανεξαρτησία τής
 Δ.Α. Η μόνη πρόταση του Π.
 Α.Κ., που δά περιόριζε τήν
 ανεξαρτησία κίνησ, ή των
 δύο οργανώσεων ήταν ή κοινή
 έκπρωσίτηση και κατ' άκο-
 λουσίαν ή κοινή στάση του
 Π.Α.Κ. και τής Δ.Α. σ' ένα
 Ε.Σ.Α. Κι' αυτό γιά ν' άπο-
 φυεθήσεί ή κατάληψη του πο-
 ρου που είναι ίσσορικά ταυτι-
 σμένος με τούς δυο άνένδο-
 τους άγώνες, κάτω από τό πρό-
 σχημα τής ένότητος.

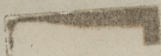
Ταυτόχρονα τονίζουμε τήν
 άπόλυτη άνάγκη να θρεθήσεί
 ή βάση γιά συνεργασία άνάμε-
 σα στο Π.Α.Κ. και στή Δ.Α.,
 τόσο στενή ώστε να καταστή-
 σή δυνατή τήν κοινή μάχη έκ-
 στός σκοτεινές δυνάεις, που
 επιβουλεύονται τήν έθνική ανε-
 ξαρτησία και τή λαϊκή κυριαρ-
 χία, προωθούν τή διάσπαση των
 δημοκρατικών δυνάεων τής
 χώρας, με κάθε θεμτίο και ό-
 θεμτίο μέσο. Η μόνη άποφα-
 σιστική άπάντηση σ' αυτές
 τίς προσπάθειες είναι ή ένό-
 σθη άνάμεσα στο Π.Α.Κ. και
 στή Δ.Α. — ένότητα που δά
 άποτελείσεί τόν θεμελίο λίθο
 ευρύτερης συνεργασίας στα
 πλαίσια ενός Ε.Σ.Α.

Είναι βέβαια σφός πός μετά
 τέτοια συνεργασία άνάμεσα
 στο Π.Α.Κ. και τή Δ.Α. — ό-
 πως έμεις τήν προβλέπουμε —
 άπαιτεί σφρητική στους βασί-
 σικούς στόχους και στή στρα-
 τηγική του άγώνα...

λεπτός 10'

99

99

259

« Η προέλευσή σου είχε γίνει από μια τήνωση, στις τοξικές φασίες έναν από τους άγιστους του Κομμουνιστικού Κόσμου - «Εσπέρια», και το μήλο για την πρότασή μου είχε γίνει, Έκείνος μου άνοιξε, ότι προσηγά αυτός και οι φίλοι του δεν είχαν καμία αντίρρηση. Τού είπα: « Ακουσε με, δεν θέλω να μπά στην κυβέρνηση σου, αλλά να είμαι εκκεραστής σου, εκκεραστής του «εσπεριακού». Θέλω όμως επίσης να έχω έσοφες και με το άλλο Κομμουνιστικό Κόμμα, το «αρθόδοξο». Θέλω να είμαι εκκεραστής όλων των κομμουνιστών. Δεν πιστεύω ότι ο ρόλος μου πρέπει να περιοριστεί σε ρόλο ενός προσηγάθητος.

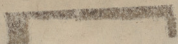
« Αν το κίνημα της αντίστασης, αν οι κομμουνιστές, θέσουν ότι πρέπει να δράσουμε έτσι, τότε θα κάνω την θυσία. Για μένα ήταν μια θυσία.

Στην στρατηγική του, το να γίνει άποινός του Κασσανλή ήταν ένα υπολογιστικό έργο, στρατηγικό. Έως, τους κομμουνιστές, για πολύ καιρό μίς θεωρούσαν μπροστά. Το γεγονός, ότι ένας από τους και ιδιαίτερα ένας που είχε τη θέση σκληρού κομμουνιστή, γινόταν άποινός θα αποτελούσε μεγάλο πλήγμα για τον αντικομμουνισμό. Άλλα παρόμοια έσοφια αποτελούσε το γεγονός, ότι ο ποιο άποινός και αν σου έμπιστευαν, θα ταπεινώσει για σου τους φίλους σου κομμουνιστές. Έμεινα στην κυβέρνηση όχι για να συνθηκολογήσω αλλά για να εξασφαλίσω την πολιτική της αλλαγής.

« Από την άλλη μεριά κι άλλος άρχισα συνεννοήσεις με τους φίλους μου. Οι άποινες ήταν πολύ νεαρές. Άλλοι ήταν άποιν, άλλοι κατό. Ύστερα από αυτή τεσσάρων ημερών, ήσα την άποινσή μου: Δέχθηκα κατ' αρχήν. Ο άποινός μου είχε την έσοψη μαζί μου με συνέπεια. Ήταν ικανοποιημένος. Άργότερα θα μάθαινα, ότι η ίδια πρότασή είχε γίνει στην Ήλια Ήλιο. Άλλος ένας άποινός μου, πολύ σημαντικό, θα μου έλεγε επίσης, ότι στην πραγματικότητα ο Στρατός έλλεινε με πολύ κοκά μπί, όλες αυτές τις έσοφες και ότι η κυβέρνηση Κασσανλή δεν μπορούσε να ελέγξει τόσο πόσους άποινούς πόλεμο μαζί του.

Συμφωνήθηκε λοιπόν να περιμένουμε ώπου να νομιμοποιηθεί η κατάσταση. Σίγουρα όμως είναι, ότι αν όντως ο ένα κόμμα θα επιχειρήσει να πελαί τους συντρόφους μου να συνεργασθούν με τον Κασσανλή. Αύτη θα ήταν μία μονομερής έσοφια για να άδωναι στην έσοφια όχι για να συνθηκολογήσουμε αλλά για να δράσουμε.

Σήμερα οι πολιτικοί της Άριστοφείας αναμένονται με την προηγούμενη και με συνθήματα. Η Δεξιά όμως, που κυβερνά, αγωνίζεται με μέσο πολύ πιο άποιν, γιατί έχει στα χέρια της τους μηχανικούς της έσοφιας. Αν, όντι να λιμνάζουν οι άποινες στην αντίστασή για να διατηρηθεί έσοψη αλληλεγγύη την τιμή του, την υπερφάνεια του και την «επανάστατική του άποινότητα», μπορεί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, να άποινει την ύποψη, να δημοκρατί μόνος του, διαδοχικές διακυβερνήσεις και να έσοφεί.

23

100

260

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΑΞΙΑ ΤΟΥ, Η ΠΡΟ-
ΟΡΙΣΤΕΡΟ ΔΕΙΞΕ ΥΠΟ ΑΝΩΤΕΡΟ: ΚΑΙ
ΟΙΤΕΡΟ, ΤΙΠΟΤΟ ΔΕΝ ΕΩ ΤΩΝ ΕΠΙ-
ΘΕΣΕ, ΟΤΙΝ ΗΡΩΤΗΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΕ,
ΝΑ ΠΡΟΒΕΤΗΝ, ΚΑΤΕΒΗΚΑΝΤΟΣ
ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ

_____

